

شرکت بورس کالای ایران
Iran Mercantile Exchange

چارچوب‌های حقوقی انبارداری و تأمین مالی از طریق قبض انبار

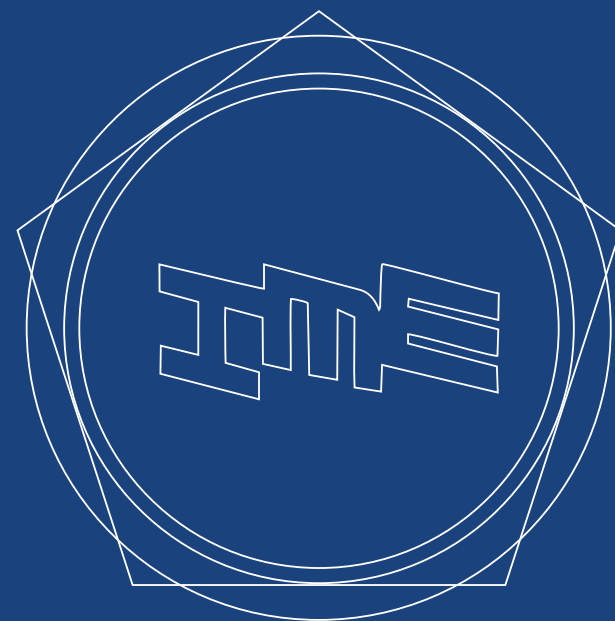
گردآوری و ترجمه:

حامد سلطانی‌نژاد / محبوبه نارویی / معین محمدی‌پور

چارچوب‌های حقوقی انبارداری و تأمین مالی از طریق قبض انبار

حامد سلطانی‌نژاد / محبوبه نارویی / معین محمدی‌پور

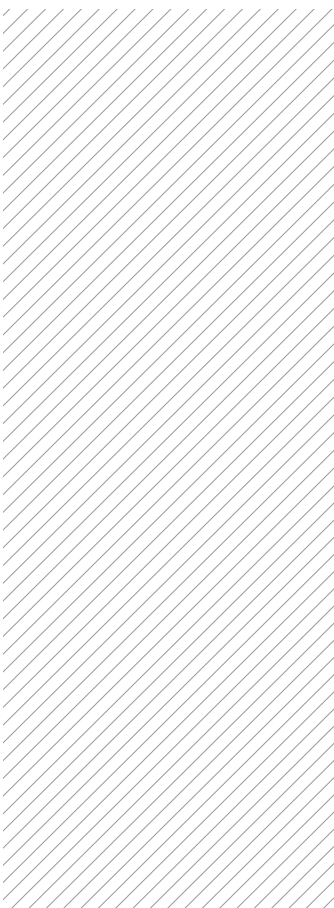

انتشارات نگارش شرق

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۶۵-۴۹-۳

بها: اهدایی

بورس کالای ایران

چارچوب‌های حقوقی انبارداری و تأمین مالی
از طریق قبض انبار

ناشر: انتشارات نگارش شوق

پدیدآورندگان: حامد سلطانی نژاد / محبوبه نارویی / معین محمدی پور

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

چاپ و صحافی: چاپ هنر اشکان

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۶۵-۴۹-۳

سرشناسه: سلطانی نژاد، حامد، ۱۳۵۷ - Soltani Nejad, Hamed
عنوان و نام پدیدآور: چارچوب‌های حقوقی انبارداری و تأمین مالی از طریق قبض انبار /
پدیدآورندگان: حامد سلطانی نژاد، محبوبه نارویی، معین محمدی پور؛ بورس کالای ایران.

مشخصات نشر: تهران، نگارش شوق، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۴۰۸، ص؛ جدول، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۶۵-۴۹-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: قبض انبار

موضوع: Warehouse receipts

موضوع: قبض انبار - قوانین و مقررات

موضوع: Warehouse receipts - Law and legislation

موضوع: قبض انبار - قوانین و مقررات - ایران

موضوع: Warehouse receipts - Law and legislation - Iran

موضوع: انبارداری

Warehouses - Management

موضوع: انبارداری

شناسه افزوده: نارویی، محبوبه، ۱۳۶۵

شناسه افزوده: محمدی پور، معین، ۱۳۶۶

شناسه افزوده: شرکت بورس کالای ایران

رده بندی کنگره: HF۵۴۸

رده بندی دیویی: ۶۵۸/۷۸۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۱۳۴۶۷

بها: اهلا ای

چارچوب‌های حقوقی انبارداری و تأمین مالی از طریق قبض انبار

گردآوری و ترجمه:

حامد سلطانی‌نژاد / محبوبه نارویی / معین محمدی‌پور

تابستان ۱۳۹۸

فهرست مطالب

۱۱ سخنی با خوانندگان
۱۳ پیش‌گفتار
۱۵ شیوه نگارش کتاب
۲۲ کلمات اختصاری

فصل اول: مقدمه و مفهوم

۲۵ مقدمه
۲۷ ۱- مفهوم اساسی تأمین مالی قبض انبار
۲۷ ۲- مزایای سیستم قبض انبار
۲۹ ۳- خدمات مدیریت وثیقه
۳۱ ۴- اهمیت قانون قبض انبار
۴۰ ۵- اجزای اصلی قوانین قبض انبار
۴۱ منابع
۴۴

فصل دوم: بررسی و طراحی قانون قبض انبار

۴۵ مقدمه
۴۷ ۱- ملاحظات مقدماتی
۴۸ ۱-۱- تعریف اهداف سیاست‌گذاری ملی
۴۸ ۱-۲- ارزیابی قانون‌گذاری
۵۱ ۲- اشکال مختلف قانون قبض انبار
۵۳ ۱-۲- یک قانون خاص برای سیستم قبض انبار
۵۳ ۲-۲- قوانین جداگانه برای انبارها و قبض انبار
۵۴ ۲-۳- گنجاندن قوانین ناظر بر سیستم قبض انبار در قوانین عمومی
۵۵ ۳- اجزای اصلی قانون قبض انبار
۵۶ ۳-۱- دامنه و تعاریف
۵۶ ۳-۲- مدیریت
۵۹ ۳-۳- صدور مجوز و نظارت بر انبارها
۶۴ ۳-۴- تضامین عملکرد انبار
۷۲ ۳-۵- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد
۷۸ ۳-۶- قبض انبار: وضعیت قانونی، محتوا، فرم و ثبت
۸۱ ۳-۷- مبادله و انتقال قبض انبار
۹۲

۹۴	۸-۳- تسویه و ترخیص محصولات ذخیره‌شده
۹۶	۹-۳- اجرا و اولویت تعهدات
۹۸	۱۰-۳- جرائم و مجازات
۱۰۰	۴- نتیجه
۱۰۳	منابع

فصل سوم: مطالعات موردی کشورها در زمینه طراحی قانون قبض انبار

۱۰۵	مقدمه
۱۰۷	۱- آرژانتین
۱۰۸	۱-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۱۰۸	۲-۱- قانون قبض انبار
۱۰۹	۳-۱- محدوده
۱۰۹	۴-۱- ساختار نهادی
۱۱۰	۵-۱- مجوز و نظارت بر انبارها
۱۱۱	۶-۱- تضامین
۱۱۱	۷-۱- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
۱۱۲	۸-۱- قبض انبار
۱۱۳	۹-۱- انتقال قبض انبار
۱۱۳	۱۰-۱- تسویه و ترخیص کالا
۱۱۳	۱۱-۱- اجرا و اولویت تعهدات
۱۱۴	۱۲-۱- جرائم و مجازات
۱۱۴	۱۳-۱- نتیجه
۱۱۷	منابع
۱۱۸	۲- برزیل
۱۱۸	۱-۲- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۱۱۹	۲-۲- قانون قبض انبار
۱۱۹	۳-۲- محدوده
۱۲۰	۴-۲- ساختار نهادی
۱۲۱	۵-۲- مقررات انبار
۱۲۳	۶-۲- تضامین
۱۲۳	۷-۲- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
۱۲۴	۸-۲- قبض انبار
۱۲۶	۹-۲- انتقال قبض انبار

۱۲۷	۱۰-۲- تسویه و ترخیص کالا
۱۲۷	۱۱-۲- اجرا و اولویت تعهد
۱۲۸	۱۲-۲- جرائم و مجازات
۱۲۹	۱۳-۲- نتیجه
۱۳۲	منابع
۱۳۳	۳- فرانسه
۱۳۳	۱-۳- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۱۳۴	۲-۳- قانون قبض انبار
۱۳۴	۳-۳- محدوده
۱۳۵	۴-۳- ساختار نهادی
۱۳۵	۵-۳- مجوز و نظارت بر انبارها
۱۳۶	۶-۳- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
۱۳۶	۷-۳- تضامین اجرایی
۱۳۶	۸-۳- قبض انبار
۱۳۷	۹-۳- انتقال قبض انبار
۱۳۷	۱۰-۳- تسویه و ترخیص کالا
۱۳۸	۱۱-۳- اجرا و اولویت تعهد
۱۳۸	۱۲-۳- جرائم و مجازات
۱۳۸	۱۳-۳- نتیجه
۱۴۰	منابع
۱۴۱	۴- هند
۱۴۱	۱-۴- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۱۴۳	۲-۴- قانون قبض انبار
۱۴۴	۳-۴- محدوده
۱۴۵	۴-۴- ساختار نهادی
۱۴۶	۵-۴- ثبت و نظارت بر انبارها
۱۴۸	۶-۴- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
۱۴۸	۷-۴- قبض انبار
۱۵۰	۸-۴- انتقال قبض انبار
۱۵۰	۹-۴- تسویه و ترخیص کالا
۱۵۰	۱۰-۴- اجرا و اولویت تعهد
۱۵۰	۱۱-۴- جرائم و مجازات
۱۵۱	۱۲-۴- نتیجه

۱۵۳	منابع
۱۵۴	۵- اندونزی
۱۵۴	۵-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۱۵۴	۵-۲- قانون قبض انبار
۱۵۵	۵-۳- محدوده
۱۵۵	۵-۴- ساختار نهادی
۱۵۷	۵-۵- مجوز و نظارت بر انبارها
۱۵۷	۵-۶- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد در تخصیص ریسک
۱۵۷	۵-۷- مؤسسه بیمه قبض انبار
۱۵۸	۵-۸- قبض انبار
۱۵۹	۵-۹- تضامین حقوق قبض انبار
۱۶۰	۵-۱۰- انتقال قبض انبار
۱۶۰	۵-۱۱- تسویه و ترخیص کالای انبار
۱۶۰	۵-۱۲- اجرا و اولویت تعهدات
۱۶۰	۵-۱۳- جرائم و مجازات
۱۶۱	۵-۱۴- نتیجه
۱۶۳	منابع
۱۶۴	۶- قزاقستان
۱۶۴	۶-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۱۶۵	۶-۲- قوانین قبض انبار
۱۶۵	۶-۳- محدوده
۱۶۶	۶-۴- ساختار نهادی
۱۶۶	۶-۵- صدور مجوز و نظارت بر انبارها
۱۶۷	۶-۶- تضامین اجرایی
۱۶۷	۶-۷- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد در تخصیص ریسک
۱۶۷	۶-۸- قبض انبار
۱۶۷	۶-۹- انتقال قبض انبار
۱۶۹	۶-۱۰- تسویه و ترخیص کالا
۱۶۹	۶-۱۱- اجرا و اولویت تعهدات
۱۷۰	۶-۱۲- جرائم و مجازات
۱۷۰	۶-۱۳- نتیجه
۱۷۲	منابع
۱۷۳	۷- فیلیپین

- ۱۷۳ ۱-۷- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
- ۱۷۴ ۲-۷- قانون قبض انبار
- ۱۷۵ ۳-۷- محدوده
- ۱۷۶ ۴-۷- ساختار نهادی
- ۱۷۶ ۵-۷- صدور مجوز و نظارت بر انبارها
- ۱۷۸ ۶-۷- تضامین اجرایی
- ۱۷۹ ۷-۷- قبض انبار
- ۱۸۰ ۸-۷- مبادله و انتقال قبض انبار
- ۱۸۰ ۹-۷- تسویه و ترخیص کالا
- ۱۸۱ ۱۰-۷- اجرا و اولویت تعهد
- ۱۸۱ ۱۱-۷- جرائم و مجازات
- ۱۸۲ ۱۲-۷- نتیجه
- ۱۸۴ منابع
- ۱۸۵ ۸- تانزانیا
- ۱۸۵ ۱-۸- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
- ۱۸۷ ۲-۸- قانون قبض انبار
- ۱۸۷ ۳-۸- محدوده
- ۱۸۸ ۴-۸- ساختار نهادی
- ۱۸۸ ۵-۸- صدور مجوز و نظارت بر انبارها
- ۱۸۹ ۶-۸- تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
- ۱۹۰ ۷-۸- قبض انبار
- ۱۹۱ ۸-۸- مبادله و انتقال قبض انبار
- ۱۹۱ ۹-۸- تسویه و ترخیص محصولات انبار
- ۱۹۲ ۱۰-۸- اجرا و اولویت تعهدات
- ۱۹۲ ۱۱-۸- جرائم و مجازات
- ۱۹۲ ۱۲-۸- نتیجه
- ۱۹۵ منابع
- ۱۹۷ ۹- ترکیه
- ۱۹۷ ۱-۹- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
- ۱۹۸ ۲-۹- قانون قبض انبار
- ۱۹۸ ۳-۹- هدف و محدوده
- ۱۹۹ ۴-۹- ساختار نهادی
- ۱۹۹ ۵-۹- صدور مجوز و نظارت بر انبارها

۲۰۰	۶-۹- تضامین عملکرد
۲۰۰	۷-۹- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
۲۰۱	۸-۹- قبض انبار
۲۰۲	۹-۹- انتقال قبض انبار
۲۰۲	۱۰-۹- تسویه و ترخیص کالا
۲۰۳	۱۱-۹- اجرا و اولویت تعهد
۲۰۳	۱۲-۹- جرائم و مجازات
۲۰۳	۱۳-۹- نتیجه
۲۰۵	منابع
۲۰۶	۱۰- اوگاندا
۲۰۶	۱-۱۰- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۲۰۷	۲-۱۰- قانون قبض انبار
۲۰۷	۳-۱۰- محدوده
۲۰۷	۴-۱۰- ساختار نهادی
۲۰۸	۵-۱۰- صدور مجوز و نظارت بر انبارها
۲۰۹	۶-۱۰- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
۲۰۱	۷-۱۰- قبض انبار
۲۱۱	۸-۱۰- مبادله و انتقال قبض انبار
۲۱۱	۹-۱۰- تسویه و ترخیص محصولات انبار
۲۱۲	۱۱-۱۰- اجرا و اولویت تعهدات
۲۱۲	۱۲-۱۰- جرائم و مجازات
۲۱۲	۱۳-۱۰- نتیجه
۲۱۵	منابع
۲۱۶	۱۱- اوکراین
۲۱۶	۱-۱۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۲۱۷	۲-۱۱- قانون قبض انبار
۲۱۸	۳-۱۱- محدوده
۲۱۹	۴-۱۱- ساختار نهادی
۲۲۰	۵-۱۱- صدور مجوز و بازرسی از انبارها
۲۲۱	۶-۱۱- صندوق ضمانت
۲۲۱	۷-۱۱- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
۲۲۲	۸-۱۱- قبض انبار
۲۲۴	۹-۱۱- انتقال قبض انبار

۲۲۴	۱۰-۱۱- تسویه و ترخیص محصولات ذخیره‌شده
۲۲۵	۱۱-۱۱- اجرا و اولویت تعهد
۲۲۵	۱۲-۱۱- جرائم و مجازات
۲۲۵	۱۳-۱۱- نتیجه
۲۲۷	منابع
۲۲۸	۱۲- ایالات متحده آمریکا
۲۲۸	۱-۱۲- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی
۲۲۹	۲-۱۲- قانون قبض انبار
۲۳۰	۳-۱۲- محدوده
۲۳۰	۴-۱۲- ساختار نهادی
۲۳۱	۵-۱۲- صدور مجوز و بازرسی از انبارها
۲۳۱	۶-۱۲- تضامین
۲۳۲	۷-۱۲- حقوق طرفین قرارداد و تخصیص ریسک
۲۳۲	۸-۱۲- قبض انبار
۲۳۴	۹-۱۲- انتقال قبض انبار
۲۳۴	۱۰-۱۲- تسویه و ترخیص کالا
۲۳۴	۱۱-۱۲- اجرا و اولویت تعهدات
۲۳۴	۱۲-۱۲- جرائم و مجازات
۲۳۵	۱۳-۱۲- نتیجه
۲۳۷	منابع

فصل چهارم: تجربیات کشورها در زمینه تأمین مالی از طریق انبار و سیستم قبض انبار

۲۳۹	مقدمه
۲۴۱	۱- تجربیات عملی در آفریقای جنوبی
۲۴۷	۲- تجربیات عملی در هند
۲۵۴	۳- تجربیات عملی در ویتنام
۲۵۶	۴- تجربیات عملی در کشورهای جنوب صحرای آفریقا
۲۸۱	۵- تجربیات عملی در اروپای شرقی و اتحاد جماهیر شوروی سابق
۲۸۳	۶- تجربیات عملی در زمان‌های تغییر سیاسی و عدم ثبات مالی (اقتصادی)
۲۸۶	منابع

پیوست یک: مروری بر قوانین و مقررات انبارداری در ایران

۳۸۷	پیوست دو: پیش‌نویس قانون انبارداری و قبض انبار
-----	--

سخنی با خوانندگان

با تصویب ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۸۹ راه برای اجرای سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی فراهم گردید. براساس این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن کشاورزان می‌توانند محصول خود را به یکی از انبارهای پذیرش‌شده‌ی شرکت بورس کالای ایران تحویل داده، قبض انبار (گواهی سپرده کالایی) دریافت کنند و سپس محصول خود را به پشتوانه قبض انبار در بورس کالای ایران به فروش رسانند. هرچند شرکت بورس کالای ایران برای عملیاتی شدن این قانون اقدام به پذیرش انبار کرد و سیاست قیمت تضمینی اجرایی شد، اما بررسی تجربه سایر کشورها نشان می‌دهد بحث انبارداری و معاملات قبض انبار موضوعی فراتر از بورس‌های کالایی و سیاست قیمت تضمینی است و لازم است که در سطح قوانین ملی و توسط نهادهایی نظیر وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت از موضوع انبارداری و معاملات قبض انبار ترویج و حمایت گردد.

کتاب پیش رو، چارچوب حقوقی مناسب برای راه‌اندازی سیستم انبار و قبض انبار را با تکیه بر تجربه کشورهای موفق در این حوزه ارائه می‌دهد. مفهوم تأمین مالی قبض انبار و تجارب جهانی در زمینه تأمین مالی از طریق انبار و سیستم قبض انبار از دیگر مواردی است که در این کتاب به آن اشاره شده است. این کتاب حاصل تجمیع چندین گزارش کاربردی بوده و تلاش شده است در نهایت مبنایی برای ایجاد و توسعه قوانین انبارداری و قبض انبار در کشور باشد. فصل دوم و فصل سوم کتاب از گزارش «طراحی قانون قبض انبار»^۱ تهیه شده توسط سازمان فائو در سال ۲۰۱۵ برگرفته شده است. همچنین با توجه به اهمیت تأمین مالی از طریق قبض

انبار که موجب بهبود و توسعه بسیاری از مناطق روستایی در سطح جهان گردیده است، در فصل اول و فصل چهارم علاوه بر گزارش مذکور از گزارش «تأمین مالی از طریق انبارداری و سیستم‌های قبض انبار»^۱ تهیه شده توسط IFC^۲ نیز بهره گرفته شده است و در کنار آن خدمات مدیریت وثیقه که در بسیاری نقاط به عنوان مکمل یا جایگزین قبض انبار عمل کرده شرح داده شده و مثال‌هایی از تجربیات کشورها در وثیقه‌گذاری قبض انبار مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین به منظور تکمیل مطالعات انجام گرفته در پیوست اول کتاب مروری بر وضعیت کنونی انبارداری، قبض انبار و قوانین مربوطه در کشور انجام گرفته و در پیوست دوم نیز با توجه به تحقیقات و مطالعات انجام گرفته پیش‌نویس پیشنهادی قانون انبارداری و قبض انبار برای ایران که توسط کارشناسان بورس کالای ایران فراهم گردیده، ارائه شده است. موارد مذکور به منظور حفظ اصالت اثر در پیوست کتاب قرار گرفته است.

با توجه به خلأ قانونی انبارداری و قبض انبار در ایران، کتاب حاضر می‌تواند فتح بابی برای تمرکز بیشتر در حوزه انبارداری با توجه به تجربیات کشورهای پیشرو در این حوزه باشد. شایان ذکر است که علی‌رغم تلاش وافر در ترجمه و تألیف این مجموعه، کتاب حاضر خالی از ضعف و اشکال نیست. لذا از تمامی مخاطبان این کتاب صمیمانه درخواست می‌نمایم که نقطه نظرات و اصلاحات خود را منتقل نمایند تا در چاپ‌های آتی لحاظ گردد. در پایان لازم می‌دانم از همکاران خود در شرکت بورس کالای ایران علیرضا ناصرپور، جواد فلاح، سید امیرحسام موسوی و محمد حقانی‌نسب که در گردآوری و ترجمه کتاب نقش بسزایی داشتند تشکر نمایم.

حامد سلطانی‌نژاد

1. Warehouse Finance and Warehouse Receipt Systems

2. International Finance Corporation

پیش‌گفتار

سیستم‌های قبض انبار به تولیدکنندگان محصولات کشاورزی اجازه می‌دهد به پشتوانه قبض انبار محصولات ذخیره‌شده در انبار، به اعتبارات دسترسی داشته باشند. این سیستم‌ها تولیدکننده را قادر می‌سازد تا از فروش محصول خود بلافاصله بعد از برداشت خودداری کند و بتواند تا زمانی که قیمت‌ها به حد مطلوبی برسند صبر کند. بنابراین سیستم قبض انبار می‌تواند اعتبارات بهتری برای بخش کشاورزی فراهم کند و تجارت کشاورزی را بهبود ببخشد.

سیستم‌های قبض انبار منافع دیگری را نیز برای بخش کشاورزی به ارمغان می‌آورند. به عنوان مثال، دسترسی به انبارهای دارای مجوز و تحت نظارت با توجه به استانداردهای اجباری می‌تواند به کاهش اتلاف برداشت و بهبود کیفیت محصول کمک کند. ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی در انبار پس از فصل برداشت محصول به نوبه خود به کاهش نوسانات قیمت کالا کمک می‌کند. یک سیستم انبار مؤثر اطلاعات دقیق در مورد کل ذخایر محصولات در کشور را برای نهادهای دولتی فراهم می‌کند.

میزان منافع حاصل از به‌کارگیری سیستم‌های قبض انبار که برای محصولات کشاورزی در سراسر جهان استفاده می‌شوند به شرایط محلی و طراحی‌های این سیستم بستگی دارد. تجربه بین‌المللی نشان می‌دهد مزایای استفاده از سیستم قبض انبار زمانی که چارچوب قانونی آن به خوبی طراحی شده باشد به حداکثر می‌رسد و متضمن یکپارچگی و شفافیت است. مهم است که قوانین به صورت شفاف، تمام حقوق و تعهدات طرفین شرکت‌کننده در سیستم قبض انبار را شرح دهد. در سال‌های اخیر، بسیاری از کشورها در سراسر جهان به معرفی و یا اصلاح قانون سیستم قبض انبار پرداخته‌اند. اهداف مختلفی از اصلاحات وجود دارد، از تأمین اعتبار برای بخش کشاورزی تا

تطبیق سیستم موجود به الزامات تجارت الکترونیکی، و یا افزایش درآمد تولیدکنندگان خرد مد نظر بوده است.

سازمان غذا و کشاورزی (FAO)، همراه با بانک اروپایی بازسازی و توسعه (EBRD)، در فراهم کردن و انجام چنین اصلاحات قانونی به کشورها کمک کرده‌اند و راهنمایی‌هایی جامع برای طراحی سیستم‌های قانون قبض انبار ارائه داده‌اند. این کتاب برگرفته از گزارش سازمان فائو با عنوان «طراحی قانون قبض انبار» است که با بررسی قانون قبض انبار در سراسر جهان، به دنبال شناسایی روش‌های مختلف نظارتی و ارائه شیوه مناسب طراحی قوانین قبض انبار می‌باشد. همچنین با توجه به اهمیت تأمین مالی از طریق قبض انبار که موجب بهبود و توسعه بسیاری از مناطق روستایی در سطح جهان گردیده است، بخش‌هایی از کتاب «تأمین مالی از طریق قبض انبار و سیستم قبض انبار» که مؤسسه IFC گردآوری کرده است، نیز مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است و در کنار آن خدمات مدیریت وثیقه که در بسیاری نقاط به عنوان مکمل یا جایگزین قبض انبار عمل کرده شرح داده شده و مثال‌هایی از تجربیات کشورها در وثیقه‌گذاری قبض انبار مورد بررسی قرار گرفته است.

شیوه نگارش کتاب

فصل اول مفهوم تأمین مالی قبض انبار، مزایای سیستم قبض انبار و اهمیت قانون سیستم قبض انبار را با اجزاء اصلی و ویژگی‌های متغیر آن بیان می‌کند. این اجزاء شامل قبض انبار صادر شده توسط گردانندگان انبار، مالکیت کالا و یا محصول خاص، مقدار، ویژگی و انباری که در آن ذخیره شده‌اند، می‌باشند. همچنین خدمات مدیریت وثیقه در این فصل بررسی شده که در بسیاری نقاط جایگزین یا مکمل قبض انبار بوده و به سیستم بانکی برای اطمینان از کیفیت و کمیت کالای وثیقه‌شده کمک می‌کند.

مفهوم تأمین مالی قبض انبار برای کشاورزی تا حد زیادی در همه‌ی کشورها یکسان است. یک کشاورز و یا دیگر تولیدکنندگان کشاورزی مقداری از محصولات کشاورزی را در انبار ذخیره می‌کنند. انبار برای تولیدکننده، قبض انبار صادر می‌کند؛ تولیدکننده می‌تواند از این قبض به عنوان وثیقه برای گرفتن وام از بانک یا تهیه کردن نهاده‌های کشاورزی استفاده کند. تولیدکننده محصولات ذخیره‌شده، قبض انبار را زمانی که شرایط بازار مطلوب است می‌فروشد. بسته به توافق، خریدار محصول، وجه را به اعطاکنده تسهیلات یا تولیدکننده (که آن را به تسهیلات‌دهنده می‌دهد)، می‌پردازد. پس از بازپرداخت وام، تسهیلات‌دهنده قبض انبار را به خریدار واگذار می‌کند تا برای تحویل گرفتن محصول موجود در انبار ارائه دهد.

سیستم قبض انباری که به خوبی طراحی شده، می‌تواند مزایای مختلفی را برای تمامی گروه‌های ذی‌نفع ارائه دهد. میزان منافع حاصل، از یک کشور به کشور دیگر بسته به شرایط یک کشور، متفاوت است. مزایای عمده عبارتند از:

■ سهولت دسترسی به اعتبارات کشاورزی برای کشاورزان و تولیدکنندگان محصولات

کشاورزی؛

- تسهیل مشارکت کشاورزان خرد در بازار کالا؛
- کاهش تلفات محصول پس از برداشت به دلیل ایجاد امکان ذخیره‌سازی محصولات در انبارهای مجهز؛
- کاهش ریسک اشخاصی که به کشاورزان و دیگر تولیدکنندگان کشاورزی وام می‌دهند؛
- فراگیر کردن تأمین اعتبارات برای بخش کشاورزی؛
- بهبود کیفیت محصولات کشاورزی با استانداردهای کیفیت اجباری برای آن محصولات؛
- تسهیل تجارت بین‌المللی کشاورزی و بهبود معاملات در بورس‌های کالایی؛
- تعدیل نوسانات قیمت فصلی محصولات کشاورزی به دلیل ذخیره محصولات برای پس از فصل برداشت؛
- ارائه اطلاعات به مقامات دولتی درباره ذخایر محصولات کشاورزی کشور که می‌تواند در پیش‌بینی کمبود مواد غذایی کمک کند.
- تجربه بین‌المللی نشان می‌دهد که برای رسیدن به این مزایا، سیستم قبض انبار باید در یک چارچوب قانونی خوب طراحی شده باشد. مهم است قوانین شفاف باشند و حقوق و تعهدات شرکت‌کنندگان به وضوح شرح داده شود. به طور کلی، تمام اجزای اصلی سیستم قبض انبار باید در قانون تعیین شوند. اجزای اصلی قوانین قبض انبار عبارتند از:
 - دامنه کاربرد آن و کالا یا کالاهایی که می‌توانند تحت پوشش قبض انبار قرار گیرند؛
 - ساختار نهادی نظارتی و اجرایی سیستم قبض انبار؛
 - صدور مجوز و نظارت بر انبارها؛
 - تضمین عملکرد انبار؛
 - حقوق و تعهدات طرفین قرارداد؛
 - قبض انبار، که شامل وضعیت حقوقی، محتوا، فرم و پذیرش می‌شود؛
 - مبادله و انتقال قبض انبار؛
 - تسویه و ترخیص محصولات ذخیره‌شده؛
 - اجرا و اولویت تعهدات؛
 - جرائم و مجازات.
- فصل دوم، راهنمایی است برای کشورهایی که علاقه‌مند به معرفی سیستم قبض انبار جدید، و یا اصلاح سیستم موجود هستند. این بخش ملاحظات مقدماتی لازم در معرفی و

یا اصلاح مقررات قانونی قبض انبار را ارائه می‌دهد. این ملاحظات عبارتند از:

- شناسایی اهداف سیاستی مربوط به بخش تجاری محصولات کشاورزی؛
- شناسایی و ارزیابی تمام قوانین موجود برای تأثیر احتمالی آن بر روی سیستم قبض انبار و انجام یک مطالعه امکان‌سنجی از شرایط موجود و تحلیل نتایج آن.
- فصل دوم سپس به ارائه، مقایسه و تحلیل گزینه‌های مختلف برای طراحی هسته اجزای قانون قبض انبار می‌پردازد. این تحلیل بر اساس بررسی قوانین موجود تأمین مالی قبض انبار در سراسر جهان و به ویژه، کشورهای مطالعه شده در قسمت سوم می‌باشد. این تحلیل منجر به مشاهدات کلیدی زیر شد:
- هدف اصلی و مشترک از اصلاح و یا معرفی قوانین قبض انبار، افزایش دسترسی به اعتبارات در بخش کشاورزی است. فراتر از این هدف، اهداف متنوع دیگری وجود دارند. این اهداف از تسهیل دسترسی کشاورزان به امکانات ذخیره‌سازی کافی در کشورهای جنوب صحرائی آفریقا تا گسترش استفاده از قبض انبار برای جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در بخش غلات قزاقستان می‌باشند.
- قوانین مؤثر و فعال باید حقوق و تعهدات سپرده‌گذاران، اعتباردهندگان و انبارها را حفاظت کند و استفاده از قبض انبار را گسترش دهد.
- شکل قانون قبض انبار و جزئیات آن، بسته به سنت حقوقی یک کشور و زمان معرفی اولیه آن متفاوت است. این اشکال مختلف از قانون شامل یک قانون خاص و جامع حاکم بر سیستم قبض انبار و یا مقررات عمومی اولیه موجود در قوانین تجاری و یا مدنی است.
- اجزای اصلی قوانین قبض انبار معمولاً توسط قانون‌گذاران تعیین می‌شود. با این حال، انواع روش‌های نظارتی برای پرداختن به هر یک از آنها وجود دارد. این روش‌های مختلف توسط عوامل ساختاری موجود و اهداف سیاستی هر کشور شکل گرفته است.
- مقررات مرتبط با برخی از اجزای اصلی، در بسیاری از کشورهای مورد بررسی مشابه هستند:

- رویکرد سنتی مبتنی بر بخش دولتی برای نظارت و مدیریت سیستم قبض انبار.
- هر کشور با قوانین سیستم قبض انبار امکان صدور مجوز انبار و سیستم نظارتی را فراهم می‌کند.
- قانون‌گذاران در بسیاری از کشورها توجه ویژه‌ای به ارائه تضامین عملکرد داشته‌اند و رویکرد نظارتی گسترده‌ای در زمینه بیمه اجباری و ملزومات وثیقه‌ای

وجود دارد. تجربه کشورها نشان داده است که حداقل تضامین عملکرد به‌طور مستقیم اعتماد تسهیلات‌دهندگان و دیگر شرکت‌کنندگان در استفاده از قبض انبار را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

— در حالی که قالب حقوقی قبض انبار با توجه به سنت قانون هر کشور متفاوت است، حداقل جزئیات مورد نیاز موجود در قبض تا حد زیادی در بسیاری از کشورها مشابه است.

- دیگر روش‌های نظارتی که توسط تعداد کمتری از کشورها اجرایی شده‌اند عبارتند از:
 - ایجاد یک صندوق ضمانت به عنوان تضمین عملکرد انبار که بر پایه مساعدت اجباری یا داوطلبانه انبار می‌باشد.
 - معرفی قبض انبار الکترونیکی.

- در برخی از کشورها که چارچوب کلی قانون اجازه می‌دهد و رویه‌های دادگاه‌ها بسیار زمان‌بر است، یک سیستم نظارتی مناسب الزاماتی را خارج از دادگاه فراهم می‌کند تا تسهیلات‌دهنده بتواند بر اساس قبض انبار، وام نکول‌شده خود را بازیابی کند.

- تحلیل اجزای اصلی قانون قبض انبار در این گزارش طیفی از گزینه‌ها برای نظارت، مزایای بالقوه آنها، نقاط ضعف و ملاحظات مربوطه را شرح می‌دهد و به شیوه‌های مناسب برای توسعه قانون قبض انبار جهت تأمین مالی از طریق آن با توجه به نیازهای کشور اشاره می‌کند. با این حال، هیچ توصیه کلی یا هیچ طراحی مدل واحدی برای قانون‌گذاری قبض انبار وجود ندارد. بر اساس این تحلیل کشورها مجاز هستند مطابق با شرایط خود، به معرفی و یا اصلاح سیستم قبض انبار بپردازند.

- فصل سوم شامل مطالعات موردی بررسی قانون قبض انبار در کشورهای منتخب از سراسر جهان می‌باشد. در بسیاری از کشورها، تأمین مالی قبض انبار در بخش کشاورزی برای دهه‌ها و حتی قرن‌ها مرسوم بوده است. ایالات متحده آمریکا و بسیاری از کشورهای آمریکای لاتین و غرب اروپا به مدت طولانی از سیستم‌های تأمین مالی قبض انبار بهره برده‌اند. برخی از کشورهای آسیایی مانند چین، ویتنام و فیلیپین نیز نظام‌های حقوقی طولانی‌مدتی در ایجاد سیستم انبارداری دارند.

- سایر کشورها این سیستم را به تازگی برقرار نموده‌اند. برای مثال در شرق اروپا و آسیای مرکزی، کشورهای متعددی به معرفی و یا اصلاح قانون قبض انبار از دهه ۱۹۹۰ پرداختند: بلغارستان، قزاقستان، مجارستان، ترکیه. در شرق و جنوب آفریقا بیش از دو دهه گذشته،

پروژه‌های متعددی برای توسعه قبض انبار به کار گرفته‌اند.

■ قوانین حمایتی در تانزانیا، اوگاندا، زامبیا و اتیوپی به تصویب رسیده‌اند. با این حال، در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و در حال گذار به توسعه‌یافتگی، استفاده از قبض انبار به صورت محدود باقی مانده است؛ یکی از محدودیت‌های اصلی، فقدان حمایت مناسب از چارچوب قانونی می‌باشد. به عنوان مثال، چندین کشور در منطقه بالکان، آسیای مرکزی و قفقاز فاقد قانون انبارداری مدرن هستند.

■ کشورهای مورد مطالعه طوری انتخاب شده‌اند که طیف جغرافیایی گسترده‌ای را پوشش دهند و شامل کشورهای در حال توسعه، در حال گذار و کشورهای توسعه‌یافته با قوانین مختلف هستند، لذا ۱۲ کشور زیر مورد بررسی قرار گرفتند:

■ آرژانتین، برزیل، فرانسه، هند، اندونزی، قزاقستان، فیلیپین، تانزانیا، ترکیه، اوگاندا، اوکراین و ایالات متحده آمریکا که برای هر کشور، اجزای کلیدی قانون قبض انبار مشخص شده در فصل‌های ابتدایی بررسی شده است.

■ در فصل چهارم رویکردهای مختلف تأمین مالی از طریق انبار و سیستم‌های قبض انبار در دنیا ارائه خواهد شد. این فصل شامل اطلاعات عملی ایجاد سیستم‌ها و همچنین راه‌هایی است که بانک‌ها از طریق کالا در زمینه‌های مختلف تأمین مالی کرده‌اند. بنابراین اطلاعات ارزشمندی برای مخاطبان این راهنما شامل بانک‌ها، مقامات دولتی، بورس‌ها و سایر ذی‌نفعان در بخش‌های مالی و کشاورزی فراهم نموده است.

■ در این فصل تلاش شده که طیف وسیعی از تجربیات موجود در نظر گرفته شود. این فصل با بحث مختصری در مورد تجربیات عملی در آفریقای جنوبی آغاز شده و سپس به دو مورد آسیایی متضاد در هند و ویتنام پرداخته است. تجربیات در کشورهای جنوب صحرائی آفریقا، به صورت خلاصه تشریح شده‌اند و پس از آن به نمونه‌هایی در اقتصاد در حال گذار اروپای شرقی و اتحاد جماهیر شوروی پرداخته شده است.

کتاب در یک نگاه

مقدمه و مفهوم

۱

فصل

بررسی و طراحی قانون قبض انبار

۲

فصل

مطالعات موردی کشورها در زمینه
طراحی قانون قبض انبار

۳

فصل

تجربیات کشورها در زمینه تأمین مالی
از طریق انبار و سیستم قبض انبار

۴

فصل

کلمات اختصاری

تعریف	کلمه	اختصار
شورای سیاست اعتباری کشاورزی (فیلیپین)	Agricultural Credit Policy Council (The Philippines)	ACPC
اتحادیه تجارت کالا در شرق و جنوب آفریقا	Alliance for Commodity Trade in Eastern and Southern Africa	ACTESA
برنامه توسعه سیستم‌های بازاریابی کشاورزی (تانزانیا)	Agricultural Marketing Systems Development Programme (Tanzania)	MSDP
صندوق جامع وام کشاورزی (فیلیپین)	Comprehensive Agricultural Loan Fund (The Philippines)	CALF
قبض انبار کشاورزی (برزیل)	Agricultural Certificate of Deposit (Brazil)	CDA
صندوق مشترک کالایی	Common Fund for Commodities	CFC
بازار مشترک شرق و جنوب آفریقا	Common Market for Eastern and Southern Africa	COMESA
شرکت تأمین ملی (برزیل)	National Supply Company (Brazil)	CONAB
گواهی سپرده محصولات روستایی (برزیل)	Cedula de Produto Rural (Brazil)	CPR
معاونت مدیریت عملیات کالا (ایالات متحده آمریکا)	Deputy Administrator for Commodity Operations (United States)	DACO
وزارت تجارت و صنعت (فیلیپین)	Department of Trade and Industry (The Philippines)	DTI
بانک اروپایی بازسازی و توسعه	European Bank for Reconstruction and Development	EBRD

تعریف	کلمه	اختصار
شرق اروپا و آسیای مرکزی	Eastern Europe and Central Asia	ECA
بورس کالای اتیوپی	Ethiopia Commodity Exchange	ECX
سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد	Food and Agriculture Organization of the United Nations	FAO
سیستم اعتبارات کشاورزی (ایالات متحده آمریکا)	Farm Credit System (United States)	FCS
آژانس خدمات کشاورزی (ایالات متحده آمریکا)	Farm Service Agency (United States)	FSA
تولید ناخالص داخلی	Gross domestic product	GDP
تشکیلات اقتصادی دولتی (آمریکا)	Government-sponsored enterprise (United States)	GSE
قانون متحد ژنو روی بروات و برگه‌های سفته	Geneva Uniform Law on Bills of Exchange and Promissory Notes	GUL
شرکت مالی بین المللی (اندونزی)	International Finance Corporation (Indonesia)	IFC
صندوق بین المللی توسعه کشاورزی	International Fund for Agricultural Development	IFAD
صندوق بین المللی پول	International Monetary Fund	IMF
مؤسسه ملی اندازه گیری دقت، کیفیت و فناوری (برزیل)	National Institute of Metrology, Quality and Technology (Brazil)	INMETRO
وزارت ملی کشاورزی، دام و تأمین مواد غذایی (برزیل)	Ministry of Agriculture, Livestock and Food Supply (Brazil)	MAPA
آژانس ثبت الکترونیکی (اوکراین)	Electronic Registry Agency (Ukraine)	MKK
سازمان ملی و توسعه اقتصادی (فیلیپین)	National Economic and Development Authority (The Philippines)	NEDA
سازمان ملی غذا (فیلیپین)	National Food Authority (The Philippines)	NFA
سازمان غیر دولتی	Non-governmental organization	NGO
سازمان همکاری اقتصادی و توسعه	Organization for Economic Co-operation and Development	OECD
پزوی فیلیپین	Philippine peso	PHP

تعریف	کلمه	اختصار
تعاونی‌های اعتباری و پس انداز (تانزانیا)	Savings and Credit Cooperative Society (Tanzania)	SACCO
سیستم ملی اعتبارات روستایی (برزیل)	National System for Rural Credit (Brazil)	SNCR
اداره تنظیم مقررات شکر (فیلیپین)	Sugar Regulatory Administration (The Philippines)	SRA
قانون تراکنش‌های الکترونیکی	Uniform Electronic Transactions Act	UETA
قانون تجارت یکسان	Uniform Commercial Code	UCC
بورس کالای اوگاندا	Uganda Commodity Exchange	UCE
کمیسیون سازمان ملل در قانون تجارت بین‌المللی	United Nations Commission on International Trade Law	UNCITRAL
کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد	United Nations Conference on Trade and Development	UNCTAD
سازمان توسعه صنعتی ملل متحد	United Nations Industrial Development Organization	UNIDO
آژانس ایالات متحده برای توسعه بین‌المللی	United States Agency for International Development	USAID
کد ایالات متحده	United States Code	USC
وزارت کشاورزی ایالات متحده	United States Department of Agriculture	USDA
قانون انبار ایالات متحده آمریکا	United States Warehouse Act	USWA
گواهی سپرده کشاورزی (برزیل)	Agricultural Warrant (Brazil)	WA
موسسه انبارداری و تنظیم مقررات (هند)	Warehousing Development and Regulatory Authority (India)	WDRA
برنامه جهانی غذا سازمان ملل متحد	United Nations World Food Programme	WFP
بورس کالای کشاورزی زامبیا	Zambia Agricultural Commodities Exchange	ZAMACE
بورس کالای اتیوپی	Ethiopia Commodity Exchange	ECX
توافقنامه‌های مدیریت وثیقه	Collateral Management Agreement	CMA
مانیتورینگ موجودی انبار	Stock Monitoring Agreement	SMA

فصل اول

مقدمه و مفهوم

فصل اول در یک نگاه

مفهوم اساسی تأمین مالی قبض انبار

مزایای سیستم قبض انبار

خدمات مدیریت وثیقه

اهمیت قانون قبض انبار

اجزای اصلی قوانین قبض انبار

مقدمه

سیستم‌های قبض انبار مؤثر، به تولیدکنندگان کشاورزی اجازه دسترسی به اعتبارات در نرخ‌های رقابتی به ازای قبض انبار صادر شده برای محصولات ذخیره‌شده در انبار را می‌دهد. این سیستم تولیدکنندگان را قادر می‌سازد تا از فروش محصولات خود بلافاصله پس از برداشت خودداری کنند و تا رسیدن قیمت محصولات به حد مطلوب و بهینه منتظر بمانند. بنابراین سیستم قبض انبار می‌تواند اعتبارات بیشتری برای بخش کشاورزی فراهم کند و تجارت کشاورزی را بهبود ببخشد.

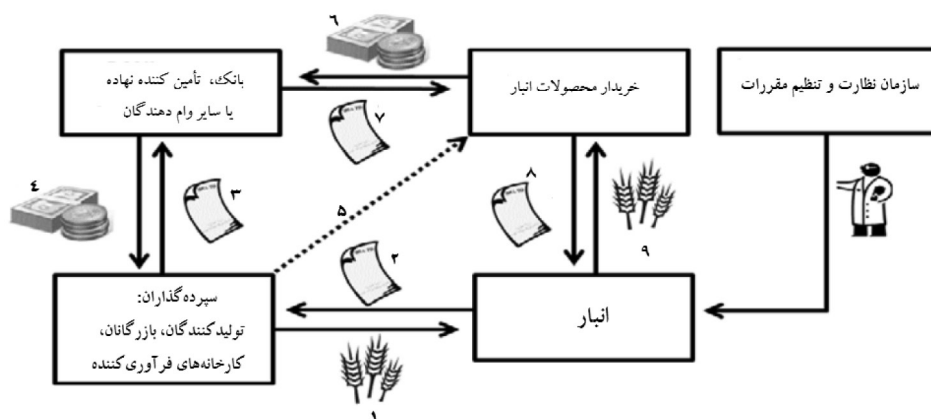
وجود چارچوب قانونی مناسب، یک پیش شرط مشترک برای اعتماد به پذیرش قبض انبار توسط تولیدکنندگان، ارائه‌دهندگان اعتبارات و ذی‌نفعان بازار است. هدف این کتاب روشن‌سازی توسعه قوانین قبض انبار برای محصولات کشاورزی و ارائه تجربه جهانی در زمینه قبض انبار است.

۱- مفهوم اساسی تأمین مالی قبض انبار

مفهوم اساسی تأمین مالی از طریق قبض انبار برای بخش کشاورزی تا حد زیادی در همه کشورها یکسان است. گام اول این است که کشاورز و یا سپرده‌گذار یا تولیدکننده مقداری از محصولات کشاورزی را در انبار ذخیره‌سازی کند. بسته به کشور و نوع کالا، سپرده ممکن است در یک انبار عمومی، خصوصی یا انبار در اختیار^۱ ذخیره گردد. انبار عمومی، کالاها را برای اشخاص ثالث با میزان مبلغ مشخص هزینه نگهداری می‌کند. انبار خصوصی یک مرکز

1. Field Warehouse

ذخیره‌سازی در سایت تولیدی و یا شرکت مربوط به صنایع تبدیلی است. انبار در اختیار یک مرکز ذخیره‌سازی است که به طور کامل یا جزئی، توسط یک شرکت مدیریت وثیقه و یا پشتیبانی اعتباری از ذخیره‌کننده کالا و یا یک انبار عمومی به ازای هزینه جزئی اجاره شده است. شرکت مدیریت وثیقه و یا پشتیبانی اعتباری مسئول کنترل کالاهای ذخیره شده است.

شکل ۱-۱: مفهوم اساسی تأمین مالی قبض انبار

همانطور که در شکل ۱-۱ نشان داده شده، پس از اینکه یک کشاورز و یا دیگر سپرده‌گذاران کشاورزی، محصولات کشاورزی را در یک انبار ذخیره می‌کنند (۱) انبار قبض انبار برای آن‌ها صادر می‌کند (۲) که صاحب کالا می‌تواند به عنوان وثیقه از آن استفاده کند (۳) تا از این طریق از بانک وام بگیرد و یا به پشتوانه آن نهاده‌های کشاورزی خریداری نماید (۴).

وام برای درصد مشخصی از ارزش بازاری محصولات ذخیره‌شده، بسته به ارزیابی وام‌دهنده از ریسک تعلق خواهد گرفت. قرار دادن محصولات در انبار به تولیدکنندگان اجازه می‌دهد تا فروش محصول را تا رسیدن به قیمت مطلوب به تعویق بیندازند. تولیدکننده پس از موعد سررسید و یا در شرایط مطلوب بازار، به فروش محصولات ذخیره‌شده بر اساس قبض انبار اقدام می‌کند (۵). بسته به توافق، خریدار کالا، قیمت آن را به طور مستقیم به وام‌دهنده می‌پردازد (۶) یا به تولیدکننده می‌دهد تا وی بدهی‌اش به وام‌دهنده را پرداخت نماید. پس از بازپرداخت

وام، وام‌دهنده قبض انبار را برگردانده (۷) و اجازه می‌دهد تا خریدار به انبار مراجعه نموده و قبض انبار را برای دریافت محصول ارائه نماید (۸) و محصولات خریداری شده را از انبار دریافت کند (۹). در صورت نکول تولیدکننده و عدم پرداخت بدهی در تاریخ سررسید، وام‌دهنده با در دسترس داشتن قبض انبار و توانایی فروش محصولات در انبار ضرر خود را جبران می‌کند. با توجه به اینکه تمرکز سیستم در بسیاری از کشورها بر کشاورزان و دیگر تولیدکنندگان کشاورزی به عنوان ذخیره‌کننده کالا است این نکته لازم به ذکر است که واسطه‌گران کشاورزی، معامله‌گران، واردکنندگان و صادرکنندگان نیز ممکن است از سیستم قبض انبار برای تأمین مالی استفاده کنند.

۲- مزایای سیستم قبض انبار

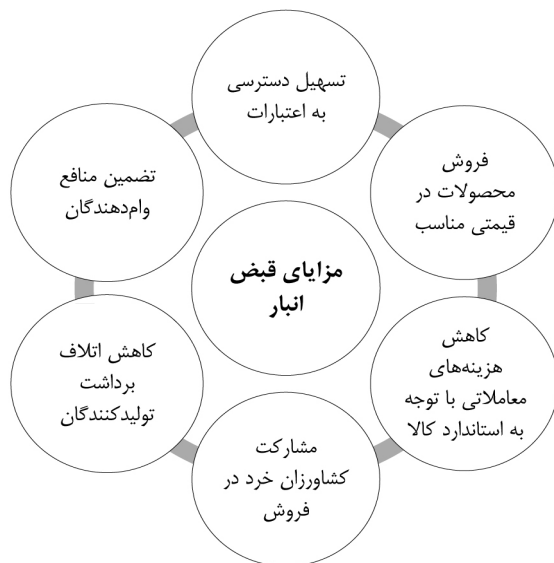
سیستم قبض انبار می‌تواند مزایای زیادی را برای همه‌ی طرف‌های ذی‌نفع از جمله تولیدکنندگان، تجار، وام‌دهندگان و انبارها و همچنین بخش کشاورزی به طور کلی به همراه داشته باشد. مزایا ممکن است از کشوری به کشور دیگر، بسته به شرایط متفاوت باشد. برای کشاورزان و دیگر تولیدکنندگان کشاورزی، یکی از مزایای مهم تسهیل دسترسی به اعتبارات و اجازه فروش با تأخیر محصولات کشاورزی تا بعد از فصل برداشت است (زمانی که شرایط قیمتی مناسب‌تر است). تولیدکننده می‌تواند قبض انبار را به عنوان وثیقه اعتبارات کوتاه‌مدت برای تأمین مالی احتیاجات سرمایه‌گذاری خود یا نیازهای مصرفی خانوار به کار گیرد.

سیستم قبض انبار همچنین کشاورزان خرد را قادر به مشارکت در بازار کالا و فروش محصولاتشان به صورت گروهی به تجار بزرگ با قیمت‌های بالاتر می‌نماید. این یک مزیت مهم در کشورهای در حال توسعه است و شواهد نشان می‌دهد که کشاورزان خرد می‌توانند با استفاده از این سیستم به ویژه از طریق مشارکت در گروه‌ها و اتحادیه‌های بازاریابی و فروش بهره‌مند شوند. این سیستم همچنین موجب کاهش هزینه‌های معاملاتی در بازار با توجه به بهبود استانداردهای کالا می‌شود.

سیستم قبض انبار مزایای دیگری را نیز برای کشاورزان خرد به همراه دارد. کشاورزان خرد می‌توانند از خدمات انبارهای ذخیره‌سازی از جمله تمیز کردن، خشک کردن، درجه‌بندی، بسته‌بندی، ذخیره‌سازی و حفظ کیفیت محصول (به طوری که محصول را بعدها به قیمت مناسب به فروش برسانند) بهره‌مند شوند.

استانداردهای اجباری ذخیره‌سازی و نگهداری به کاهش اتلاف برداشت تولیدکنندگان به‌ویژه

در کشورهای جنوب آفریقا کمک می‌کند. یک سیستم قبض انبار مؤثر به نفع سرمایه‌گذاران نیز می‌باشد. این سیستم می‌تواند ریسک ناشی از اعطای وام به کشاورزان و دیگر تولیدکنندگان کشاورزی را با ایجاد وثیقه مطمئن کاهش دهد. منافع وام‌دهندگان، در صورت از دست دادن یا آسیب کالاها، توسط تضامین انبارها که برای اخذ مجوز فعالیت تودیع شده‌اند محافظت می‌شود. در نهایت، بخش کشاورزی از تأمین اعتبارات و عملکرد بهبود یافته سیستم فروش منتفع می‌شود. علاوه بر این، افزایش ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی بعد از برداشت، به ثبات قیمت کالاها و در نتیجه کاهش نوسانات فصلی قیمت‌ها کمک می‌کند. همچنین یک سیستم قبض انبار می‌تواند کیفیت محصول را از طریق تعیین استانداردهای کیفیت، بهبود ذخیره‌سازی و حمل و نقل و نظارت بر انطباق مشخصات قبض انبار با کالای موجود در انبار بهبود بخشد. سیستم قبض انبار می‌تواند معاملات بازار برای ذینفعان مختلف تجارت در بخش کشاورزی را تسهیل کند. به ویژه، اگر انبارها به بورس کالا مرتبط شده باشند، (مانند آفریقای جنوبی)، این سیستم همچنین تسهیل تجارت در بورس‌های کالایی را به همراه دارد، و قبض‌ها می‌تواند به عنوان ابزار تحویل در بازار بورس استفاده شوند.

شکل ۱-۲: مزایای سیستم قبض انبار

لازم به ذکر است که سیاست‌های کشاورزی موجود، ساختار بازار و چارچوب قانونی باید به دقت برای تعیین مناسب بودن سیستم قبض انبار برای یک کشور مورد بررسی قرار گیرند. عواملی که احتمالاً بر منافع بالقوه سیستم انبار شامل مداخلات دولت در بازار مربوطه؛ سیاست‌های تجاری کشاورزی موجود (به عنوان مثال محدودیت واردات، مالیات صادرات و یا ممنوعیت صادراتی)؛ پویایی قیمت حاکم بر بازار کشاورزی؛ و میزان و ماهیت یارانه‌های کشاورزی که در کشور اعمال می‌شود، تأثیر می‌گذارند. به همین ترتیب، چارچوب قانونی گسترده‌تر (در مورد وثیقه، حقوق مالکیت، ورشکستگی و روش‌های اجرایی) ممکن است شامل مقرراتی باشد که منافع قانون قبض انبار را محدود کند.

۳- خدمات مدیریت وثیقه

بسیاری از کشورها در غیاب یک سیستم جامع قبض انبار جهت انبارداری عمومی، برای تأمین مالی از طریق انبار به خدمات مدیریت وثیقه و یا یک سیستم نظارت بر موجودی انبار متکی هستند.

بانک‌ها باید از کیفیت و کمیت کالای نگهداری شده در قبال وام‌های پرداختی اطمینان حاصل نمایند. از طرف دیگر بانک‌ها باید در برابر عدم کارایی و یا تقلب مربوط به گردانندگان انبار نیز جانب احتیاط را رعایت کنند.

تفاوت‌هایی کلیدی در زمینه مکانیزم‌های تعیین ساختار، نظارت و مدیریت وام‌های تأمین مالی از طریق انبارداری در یک چارچوب سیستم قبض انبار جامع با انبارداری عمومی و وام‌هایی که مستلزم خدمات قراردادی خصوصی هستند مانند CMAها (مدیریت وثیقه)^۱ و SMAها (کنترل موجودی انبار)^۲، وجود دارد. در این بخش رویه اصلی نظارتی که یک بانک به منظور پرداخت وام‌های تأمین مالی از طریق انبار خارج از چارچوب‌های انبارداری عمومی و در استفاده از CMAها و یا SMAها باید متعهد شود، تشریح گردیده است. با توجه به اینکه برای بانک‌ها در زمینه تأمین مالی از طریق انبار CMAها نسبت به SMAها جنبه‌های احتیاطی بیشتری دارند، تمرکز بیشتر مطالب بر روی CMAها خواهد بود.^۳

هر دوی CMAها و SMAها توافقاتی قراردادی هستند که به طور معمول در چارچوب یک توافق سه جانبه بین بانک، وام‌گیرنده و مدیر وثیقه/کنترل‌کننده موجودی انبار ارائه می‌شود

1. Collateral Management Agreement

2. Stock Monitoring Agreement

۳. قسمت‌های عمده‌ای از مطالب این بخش از مصاحبه‌های Sam Owusu مدیر اجرایی Ecosafe Ghana Ltd و مدیر عملیات سابق Société Générale de Surveillance (Ghana) Ltd، استخراج شده است و منعکس‌کننده تجارب وی در غنا و کامرون و نیجریه است.

(خریدار کالا نیز ممکن است در برخی از انواع CMA یکی از طرف‌های توافقنامه باشد). خدمات کنترل (مانیتورینگ) موجودی انبار معمولاً ارزان‌تر و کم‌هزینه‌تر هستند ولی سطوح امنیتی پایین‌تری نسبت خدمات مدیریت وثیقه ارائه می‌دهند.

جدول ۱-۱ تفاوت‌های کلیدی بین این دو نوع سرویس را نمایش می‌دهد. به طور معمول همان شرکت‌هایی که خدمات مدیریت وثیقه ارائه می‌دهند، خدمات مانیتورینگ موجودی انبار را نیز ارائه می‌کنند. با این حال مدیریت وثیقه معمولاً توسط اپراتورهای بزرگ بین‌المللی ارائه می‌شود در حالی که مانیتورینگ موجودی انبار در بسیاری از بازارها توسط طیفی از ارائه‌دهندگان خدمات از جمله اپراتورهای محلی ارائه می‌شود.

جدول ۱-۱: مقایسه بین توافقنامه‌های مدیریت وثیقه و مانیتورینگ موجودی انبار

CMA	SMA
<p>■ معمولاً شامل سه طرف (بانک، وام‌گیرنده و مدیر وثیقه) می‌گردد. البته ممکن است طرف چهارمی (خریدار کالا) نیز وارد توافق شود.</p> <p>■ قانوناً اجزای الزام‌آور است که با یک قبض انبار رسمی (معمولاً غیرقابل انتقال و غیرقابل مبادله) صادر می‌گردد.</p> <p>■ مدیر وثیقه کلیددار انبار است و تمامی کالاهای ورودی به انبار و خروجی از انبار را کنترل می‌نماید.</p> <p>■ کارکنان مدیریت وثیقه در طول ساعات کار به منظور مدیریت موجودی انبارها در محل انبارها حاضر هستند.</p> <p>■ به طور معمول یک سرویس گران‌قیمت است که دارای نرخ ثابت ماهیانه به اضافه هزینه‌های متغیر بیمه، کرایه انبار، امنیت و یا حمل فیزیکی کالا است.</p>	<p>■ شامل دو طرف بانک و شرکت مانیتورینگ موجودی انبار می‌شود.</p> <p>■ یک وام بانکی است که به جای اینکه یک قبض انبار مرتبط با موجودی کالای خاص در انبار وثیقه آن باشد، به وسیله‌ی یک وثیقه یا یک تعهد شناور مرتبط با موجودی کالا/اداری (که شامل کالای انبار شده می‌شود) تضمین می‌شود.</p> <p>■ بانک معمولاً از خدمات مانیتورینگ موجودی انبار به منظور کنترل سطوح کالایی که به عنوان وثیقه وام گرو گذاشته شده است، بهره می‌برد ولی با این حال یک وام مشخص را با یک کالای دقیق موجود در انبار مرتبط نمی‌سازد.</p> <p>■ گزارشات مانیتورینگ موجودی انبار معمولاً به بانک ارسال می‌گردد. با این حال این گزارشات غالباً الزام‌آور نبوده و قابل انتقال به دیگر طرفها نیست (نمی‌تواند مورد استناد دعوی قرار گیرد).</p> <p>■ کارکنان تنها در مواقع بازرسی در فواصل زمانی تعریف شده در توافقنامه SMA ملزم به حضور در محل انبار می‌باشند.</p> <p>■ معمولاً ارزان‌تر از CMA است.</p>

مسائل و ریسک‌های مهم برای بانک‌ها

مدیریت وثیقه می‌تواند ریسک اعتباری را تا حدی به ریسک‌های عملیاتی، بازار و نقدشوندگی تبدیل کند. هرچند که این بدان معنا نیست که ریسک اعتباری وام‌گیرنده اهمیت ندارد ولی می‌تواند موضوع تحلیل و مدیریت ریسک را به سایر ریسک‌ها منتقل نماید. بنابراین مدیریت ریسک وام‌های تأمین مالی تحت CMAها اغلب مرتبط با به‌کارگیری رویه‌های مدیریت ریسک‌های غیر اعتباری است. مؤلفه‌های ریسک مربوطه به وسیله‌ی بازارها، طرف‌های توافق، اشخاص ثالث، سیستم‌های خارجی و منابع اطلاعاتی به وجود می‌آیند. ریسک‌های اصلی مربوط به تأمین مالی تحت CMAها شامل موارد ذیل است:

- تجارب و قابلیت‌های خود بانک در تأمین مالی به پشتوانه کالا؛
 - ریسک قیمت و قابلیت عرضه در بازار کالایی که بانک به دلیل نکول وام‌گیرنده نیاز دارد که آن کالای وثیقه شده را به فروش برساند؛
 - ابزار مورد استفاده برای وثیقه، که حاوی محصول، نوع انبار، اعتبار قانونی ادعای مالکیت بانک و هرگونه ادعا بر روی وثیقه‌ای که در رهن بانک است، می‌شود؛
 - شرکت مدیریت وثیقه، با توجه به قابلیت و کارایی آن در انجام وظایف و همچنین توانمندی در ارائه یک ضمانت معتبر؛
 - انبار، شامل قابلیت دسترسی، امکانات فیزیکی و ترتیبات امنیتی آن؛
 - نقدینگی و اعتبار ترازنامه‌ی مدیران وثیقه؛
 - اعتبار و قابلیت اطمینان شرکت بیمه و بیمه‌نامه‌های صادره آن.
- مدیر وثیقه و بانک ملزم هستند که شناسایی، کنترل و مدیریت این ریسک‌ها را در حد امکان به صورت کامل و کارآمد انجام دهند.

برای پرداختن به دو ریسک اول مذکور، بانک‌ها فقط باید به بخش‌هایی تسهیلات اعطا کنند که در مورد آن‌ها دانش دارند. در زمان تأمین مالی براساس موجودی یک کالا، آن‌ها باید قابلیت انبارپذیری، مشخصه‌های قیمت/روند قیمت و قابلیت عرضه انواع و گریدهای خاص کالا را بدانند. چنین دانشی به خصوص برای بانک‌هایی که در زمینه‌ی تأمین مالی از طریق کالا نوپا هستند دارای اهمیت است. به عنوان مثال یک بانک محلی، واردات یک نوع برنج بدون دانستن این مطلب که این گرید از محصول به صورت معمول در بازار هدف مصرف نمی‌شود را تأمین مالی نموده است. بانک دیگری کالای خود را در انباری ذخیره کرده است که کالاهای ناسازگار (برنج و کود) هر دو در آن نگهداری شده‌اند، بدون اینکه بداند تمیز کردن ظروف کود

کار فوق‌العاده دشواری است و متقابلاً اطمینان از تمیزی کامل آن‌ها نیز مشکل است.

■ شرکت مدیریت وثیقه مسئولیت‌های زیادی در قبال ابزار وثیقه انبار و کفایت خدمات آن بر عهده دارد. حضور یک شرکت امنیتی معتبر، وجود تجهیزات ایمنی و اطفاء حریق در داخل و یا در دسترس انبار، انبار رسوخ ناپذیر و غیرقابل تسخیر، حصارکشی مناسب و تمام چیزهایی که باعث اطمینان از حفاظت از اموال فیزیکی می‌گردد، نشان‌دهنده مسئولیت‌پذیری مدیر وثیقه است. مدیران وثیقه باید از بررسی و ثبت تمام کالاهای وارده و صحت و کامل بودن تمام نسخ مدارک صادره از سمت بانک و یا پرسنل مدیریت وثیقه اطمینان حاصل نمایند؛ این رویه‌ها باعث اطمینان از این موضوع می‌شوند که کالایی که نگهداری می‌شود به میزان مناسبی به وسیله‌ی اسناد قبض انبار در رهن بانک گذاشته شده است. مدیر وثیقه همچنین باید توان مالی کافی جهت اداره امور خود مطابق الزامات و تعهدات ذیل توافق CMA خود با بانک را داشته باشد. تکمیل و انجام تمام این مسئولیت‌ها باید به وسیله بانک بررسی و تأیید گردد.

بیمه‌نامه‌های استاندارد (مانند آسیب کالا به وسیله‌ی آب و رطوبت، سیل، آتش‌سوزی و غیره) باید برای انبار تأمین گردد. پوشش بیمه بسته به نوع توافق CMA توسط وام‌گیرنده، خریدار و یا مدیر وثیقه ترتیب داده خواهد شد. بانک باید تأکید داشته باشد که در بیمه‌نامه‌های مربوطه به عنوان شخص بیمه‌شده یا نماینده وی و به عنوان اولین دریافت‌کننده غرامت در صورت زوال کالایی که به پشتوانه‌ی آن اقدام به تأمین مالی نموده است، ذکر گردد. روش‌های مدیریت ریسک متنوع دیگری در پوشش تأمین مالی کالایی در دسترس قرار دارند از جمله: بیمه ریسک سیاسی جهت پوشش ناتوانی در صدور کالا و یا بازپرداخت وام‌ها به دلیل دخالت دولت؛ بیمه بار جهت پوشش ریسک آتش‌سوزی، سیل و سرقت؛ بیمه پوشش جبران زیان حرفه‌ای و کلاهبرداری؛ قراردادهای آتی و اختیار معامله‌ها جهت پوشش ریسک کاهش ارزش کالا. جزئیات مهمی که باید در بیمه‌نامه‌ها مورد توجه قرار گیرد، در “تجربه ۱” تشریح گردیده است.

تجربه ۱:

نکات مهمی که باید در بیمه‌نامه‌ها ذکر گردد

شرکت‌های بیمه به راحتی می‌توانند از نقاط ضعف و راه‌های گریز جهت عدم پرداخت غرامت استفاده کنند. به همین دلیل تیم مدیریت ریسک بانک باید به دقت جمله‌بندی و شمول (یا عدم شمول) سیاست‌های بیمه‌ای را در موارد ذیل بررسی نماید:

- حرارت دیدن، خیس شدن (تعریق) و احتراق خود به خود کالا
- خیس شدن (تعریق)، تراکم (و یا چگالش و تغلیظ) و کپک در مورد کالاهای کانتینری (شامل محموله‌های FCL)
- تلفات و کمبود در صورتی که مهر و موم سالم باشد (شامل محموله‌های FCL)
- ریسک‌های ناشی از خواص ویژه‌ی کالا مانند گچک در مورد لاستیک، ذوب شدن و ریختگی در مورد کائوچو، آسیب محلی در مورد پنبه (استهلاک تحت شرایط آب‌وهوایی، بی‌دقتی یا لمس یا حمل بیش از حد)، لوله‌های آلوده یا شکسته در مورد روغن‌های نباتی.
- تغییرات دمایی در محصولات منجمد و مدارک و شواهد لازم جهت اثبات این تغییر
- جایگزینی محصولات (از جمله تعویض محصولات با محصولات با کیفیت پایین‌تر)
- ریسک ناشی از اعتصاب، شورش، قیام‌های مدنی، اقدامات تروریستی و غیره.
- هزینه‌های نگهداری/حمل دوباره در شرایط امتناع مقامات از واردات کالای بیمه شده به دلیل مسائل بهداشتی و یا دیگر زمینه‌ها (در این موارد به دلیل هزینه‌های حمل بالا کالاها معمولاً در انبارهای تضمین شده نگه داشته می‌شوند)
- ریسک‌های حمل و نقل در داخل خشکی
- تأخیر در حمل و نقل به دلیل حوادث طبیعی و یا مسائل سیاسی یا دیگر رویدادهای فورس ماژور
- ناپدید شدن مشکوک یا سرقت/تبدیل غیر قانونی برای استفاده شخصی از کالا توسط وام‌گیرنده

معیارهای قابل ملاحظه در انتخاب مدیران وثیقه

بانک‌ها در انتخاب شرکت‌های مدیریت وثیقه که قرار است با آن‌ها کار کنند باید قبل از ورود به توافق CMA، معیارهای خاص خود را تعیین نموده و/یا معیارهای صنعت را بشناسند و مدیران وثیقه را براساس آن‌ها رتبه‌بندی نمایند. معیارهای کلیدی قابل ملاحظه شامل موارد ذیل می‌گردد:

■ کیفیت هیأت مدیره و مدیریت شرکت و مبانی ساختاری آن براساس اصول مدرن

حاکمیت شرکتی

- شهرت شرکت، با استعلام از مراجع
- صلابت ترازنامه شرکت
- قدرت سیستم‌های مدیریت ریسک عملیاتی شرکت و کفایت پوشش بیمه
- توانایی شرکت در فراهم نمودن امکانات ذخیره‌سازی ایمنی که به خوبی مدیریت شده، به خوبی تجهیز شده، چه به صورت اجاره‌ای باشد و چه در مالکیت شرکت باشد
- استفاده شرکت از سیستم‌های کنترل مبادلات و مدیریت داده کارا و به روز، به منظور حصول اطمینان از پردازش داده‌ها و قابلیت ردیابی سوابق ثبت شده
- انگیزه‌ی کارکنان شرکت، کفایت دستمزد آنان و سابقه زمانی خدمت آن‌ها در شرکت
- سطح آموزشی کارکنان و شروط پیشرفت حرفه‌ای برای آن‌ها.
- با توجه به مطالب بیان شده، کارکنان شرکت باید مهارت و دانش لازم در زمینه‌های مدیریت وثیقه، مدیریت ریسک، حمل‌ونقل و لجستیک، انبارداری و حسابرسی را داشته باشند. این شرکت بایستی تعهد خود نسبت به کارکنان را با فراهم کردن زمینه‌های آموزشی مستمر و ظرفیت‌سازی برای آنان به نمایش گذارد.

مانیتورینگ و نظارت توسط بانک‌ها

قبل از ورود به توافق‌های CMA بانک باید ارزیابی خود را برای تهیه گزارش ممیزی انبار به منظور تعیین توانایی و شایستگی اپراتور با در نظر گرفتن مؤلفه‌های بحث شده در بخش‌های گذشته انجام دهد.

انتظار نمی‌رود که کارکنان بانک در حد مدیر وثیقه تخصص داشته باشند، اما آن‌ها باید بازرسی کلی به منظور تعیین کیفیت و کمیت کالا در زمان وصول در محل انبار و همچنین بازرسی‌های دوره‌ای به منظور حفظ شرایط مناسب بهداشت و نگهداری را انجام دهند. کالاهای در زمان نگهداری در انبار باید تحت قفل بوده و جهت اطمینان از کنترل مناسب، کلیدهای دسترسی باید تحت شرایط توافق CMA تعریف گردند و باز کردن قفل‌ها همیشه ثبت گردد. بانک همچنین باید بازدیدهای غیرمنتظره و نامحسوسی جهت حسابرسی موجودی کالا، ارزیابی عملکرد انبار، کنترل پرداخت‌های سپرده‌کننده کالا و نحوه آزاد کردن کالا از انبار داشته باشد. بانک باید سیگنال‌ها و هشدارهای اولیه‌ای که حکایت از ناکارآمدی شرکت دارد را جدی گرفته و اقدامات لازم جهت تصحیح نقاط مورد اختلاف و اصلاح شرایط مطابق با توافق CMA را

انجام دهد.

بانک باید صحت تمام اسناد دریافتی از مدیر وثیقه شامل گزارش‌های سپرده کالا، ارزیابی کالا، گزارشات ماهانه موجودی کالا و گزارشات آزادسازی کالا را بررسی نماید. بانک باید از صحت وثایق انبار و اینکه بیمه تا چه زمانی فراتر از مدت وام را پوشش می‌دهد، اطمینان کامل حاصل نماید.

در این راستا بانک‌ها باید به منظور مقابله با تأخیر، انعطاف‌پذیری لازم را در توافق CMA بگنجانند. به عنوان مثال دوره‌های زمانی تحت پوشش الزامات مربوط به گواهی‌های کیفیت و تمهیدات قراردادی که انبارها باید تا قبل از روز سررسید وام ادامه دهند.

چگونگی اجتناب از اختلافات و حل و فصل آنها

بانک باید اطمینان حاصل کند که جزئیات تعیین شده در توافق CMA به صورت حرفه‌ای و مناسب طرح شده و با معیارهای ضروری قراردادهای قانونی قابل اجرا (بر اساس رضایت متقابل، ملاحظات متقابل، صلاحیت، قانونی بودن، کارایی، حسن نیت، پیش‌بینی حل و فصل اختلافات و شروط حکمیت و داوری و ...) مطابقت دارد. بانک همچنین باید اقدام لازم برای جلوگیری از اختلافاتی که ممکن است در صورت تقاضای بیمه بروز کند را انجام دهد، که این نیز مستلزم انتخاب دقیق و با احتیاط شرکت بیمه‌کننده و اجتناب از شرایطی است که موجب ایجاد ضرر و رجوع به شرکت بیمه برای دریافت خسارت می‌شود.

در مورد اختلافاتی که به صورت دوستانه قابل حل و فصل نیست، به منظور اجتناب از صرف هزینه‌ها و زمان مربوط به دادگاه‌ها معمولاً از طریق داوری و حکمیت موضوع حل می‌گردد. داوری در تجارت بین‌الملل رایج‌تر است. مثلاً زمانی که کالا با تمهیدات داوری مشخص مانند London-based Grains and Feed Trade Association باشد. این تمهیدات معمولاً در کشورهای در حال توسعه به مراتب کمتر است، علاوه بر این اغلب در تمایل دادگاه‌های رسمی برای اجرای آرای داوری شک و تردید وجود دارد. این ترکیب فقدان مکانیزم و فقدان اعتماد باعث ترغیب طرفین به حل و فصل دوستانه می‌گردد.

حفظ کیفیت کالا تحت نگهداری مدیریت وثیقه

بیشتر توافقی‌های CMA دچار فقدان استانداردهای کیفیت هستند. اطمینان و حفظ شرایط کمی کالا بسیار آسان‌تر از شرایط کیفی کالا است. از این‌رو مدیران وثیقه بیشتر تمایل دارند

شرایطی را بپذیرند که مشخص‌کننده کمیت کالا است نه کیفیت کالا. در حالی که مدیران وثیقه کنترل آفات و دیگر اقدامات لازم برای حفظ کالا را انجام می‌دهند و ممکن است برای حفظ کیفیت گام‌های بزرگی نیز بردارند ولی آن‌ها تمایلی به عهده‌داری مسئولیت‌پذیری مالی رسمی در زمینه کیفیت کالا ندارند.

ریسک‌های زوال کیفیت ممکن است سپرده‌گذار کالا و وام‌دهنده را با مشکلات قابل توجهی مواجه نماید. به عنوان نمونه، کاهش در کیفیت تأثیر منفی بر قیمت بازاری محصول دارد که می‌تواند توانایی مالی سپرده‌گذار جهت بازپرداخت وام به وسیله‌ی فروش کالا را تحت تأثیر قرار دهد. ارزش کمتر باعث کاهش LTV^۱ محاسبه شده کمتر و در نتیجه صدور هشدار افزایش تضامین می‌گردد. ارزش کل کمتر باعث تضعیف توانایی بانک برای بازیابی کل وام در زمانی است که بانک مجبور است کالا را به دلیل نکول وام‌گیرنده به فروش برساند. علاوه بر این کاهش کیفیت به احتمال زیاد کاهش کمیت را نیز به همراه دارد. تلفات کیفیت اغلب به وسیله‌ی حشرات و دیگر آفات (جوندگان و پرندگان) ایجاد می‌گردد که آن‌ها نیز کالا را مصرف نموده و همزمان باعث کاهش کمیت کالا نیز می‌شوند.

بانک‌ها باید از ریسک‌های مربوط به تلفات کیفیت آگاه بوده و نسبت LTV را به صورتی که کاهش کیفیت را تنها در یک دامنه نرمال براساس نوع کالا و شرایط نگهداری مجاز می‌داند، تعیین نمایند. بازدیدهای منظم از محل نگهداری و نمونه‌برداری از کالای نگهداری شده تحت توافق‌های CMA می‌تواند بانک‌ها را در کنترل کیفیت یاری نماید.

برای جمع‌بندی و نتیجه‌گیری این بخش که جنبه‌های مختلفی از خدمات مدیریت وثیقه را پوشش می‌دهد به "تجربه ۲" که اطلاعات خدمات مدیریت وثیقه موجود در غنا را ارائه داده مراجعه نمایید.

۱. مخفف Loan-To-Value Ratio است که عبارت است از نسبت میزان وام پرداختی به میزان ارزش ارزیابی شده دارایی رهن گذاشته شده برای دریافت وام.

تجربه ۲:

مطالعه موردی اجرا و عملکرد مدیریت وثیقه: غنا

در غنا، مدیران وثیقه محافظت از منافع بانکها در غیاب سایر وثیقه‌های مشهود مانند سپرده نقدی یا دارایی غیرمنقول را عهده‌دار هستند. بانکها در ارزیابی درخواست‌های مشتریانشان به مدیران وثیقه متکی هستند و به ویژه مدیران وثیقه در مورد مدیریت و رفع ریسک‌های بالقوه‌ای که در قبال کالایی که به عنوان وثیقه گذاشته شده به آن‌ها مشاوره می‌دهند.

قبل از درگیر شدن یک مدیر وثیقه، بانکها با به‌کارگیری معیارهای منطقی دقیق مانند حداقل پنج سال تجربه در زمینه قراردادهای CMA، دارای حداقل سه توافق CMA قبلی با بانک‌های دیگر و تجربه در زمینه صنعت و محصولات مورد نظر بانک، وی را می‌سنجند. مدیران وثیقه عهده‌دار تمام وظایف مربوط به مدیریت انبار هستند، حتی اگر عملیات فیزیکی باشد که به طور معمول توسط کارکنان وام‌گیرنده (صاحب کالا) انجام می‌پذیرد. مدیر وثیقه یک قبض انبار غیرقابل مبادله برای بانک صادر می‌نماید. چارچوب قانونی در غنا امکان مبادله و یا انتقال قبض انبار را ندارد.

بانک‌های غنا سطح اعتماد بالایی نسبت به ارائه‌دهندگان خدمات مدیریت وثیقه‌ی محلی دارند. بنابراین برای وام‌گیرنده‌ها تأمین مالی از طریق بانک نسبتاً آسان است. هزینه خدمات مدیریت وثیقه در داخل و در بنادر کشور بین ۱،۵۰۰ تا ۲،۳۰۰ دلار به ازای هر محل در ماه (شامل هزینه‌ی امنیت) است و هزینه‌های بیمه، تطبیق و اندازه‌گیری و ضدعفونی کردن به آن اضافه می‌گردد. گاهی اوقات هزینه بیمه از هزینه خدمات مدیریت وثیقه بیشتر است.

در عمل جستجوی وام‌گیرندگان برای خدمات مدیریت وثیقه برای محموله‌های کوچک اغلب باعث افزایش هزینه‌های پوشش بیمه‌ای است که توسط بانکها مورد درخواست قرار می‌گیرد، که گاهی موجب ایجاد روندی از مذاکرات بین وام‌گیرنده، سپرده‌کننده و بانک با واسطه‌گری مدیر وثیقه می‌گردد. از آنجا که بانکها غالباً به کیفیت خدمات مدیریت وثیقه توجه دارند، برخی از خواسته‌های خاص خود را بدون به خطر انداختن جدی منافع امنیتی کاهش می‌دهند.

هزینه‌های استقراض (شامل نرخ بهره و هزینه‌های خدمات مدیریت وثیقه) ممکن است پایین‌تر از نرخ‌های تجاری دیگری که بانکها برای انواع دیگر استقراض سرمایه در گردش دریافت می‌کنند، نباشد. اگرچه که در محیطی که بانکها اصرار به وثیقه قراردادن زمین و ساختمان دارند، تنها راه پیش‌روی بسیاری از وام‌گیرندگان که فاقد این وثایق هستند، تأمین مالی از طریق خدمات مدیران وثیقه به وسیله‌ی وام گرفتن در ازای وثیقه گذاشتن کالا است.

تاکنون هیچ تقلب و کلاهبرداری در سطح بالا در حوزه‌ی مدیریت وثیقه در غنا رخ نداده است، که نشان‌دهنده‌ی حرفه‌ای بودن سطح خدمات ارائه‌دهندگان آن‌ها است. مدیران وثیقه فعال در غنا، صلابت عملیات خود را از طریق انواع اقدامات حفظ می‌نمایند، شامل: بازرسی دقیق انبار قبل از اجاره کردن آن و امضای توافق CMA، انباشته‌سازی مناسب کالا درون انبار، اندازه‌گیری نظارت شده در داخل و خارج از انبار، حقوق و دستمزد مناسب و منصفانه برای کارکنان انبار و دانش کافی آن‌ها از کالایی که انبار می‌شوند.

اختلافات قراردادی در توافقی‌های CMA در غنا رایج نیست. خدمات حل اختلاف جایگزین (داوری) برای افرادی که به آن‌ها نیاز دارند موجود است، ولی ظاهراً در تجارت داخلی کالا زیاد مورد استفاده قرار نمی‌گیرد.

بانک‌های وام‌دهنده مانتوریگ پیوسته‌ای شامل بازدیدهای دوره‌ای غیرمنتظره و نامحسوسی را انجام می‌دهند؛ در برخی موارد (خصوصاً محصولات با ارزش بالا)، آن‌ها شرایطی را ایجاد می‌کنند که مدیر وثیقه گزارشات روزانه (به جای هفتگی) موجودی کالا را به صورت الکترونیکی به بانکها ارسال نماید.

۴- اهمیت قانون قبض انبار

برای دستیابی به این مزایا، سیستم‌های قبض انبار باید به خوبی در چارچوب قانونی طراحی شده باشند. قانون می‌تواند باعث تقویت و هماهنگی سیستم شود و یکپارچگی و شفافیت سیستم را به همراه داشته باشد. همچنین وجود یک چارچوب مناسب قانونی برای ایجاد محیط سیاستی قابل پیش‌بینی در بازار، ضروری است.

به طور کلی قانون به منظور رسیدن به یک یا چند هدف سیاستی عمل می‌کند. مطالعات نشان می‌دهد در بسیاری از موارد، هدف عمده سیاست‌گذاری، تسهیل دسترسی کشاورزان به اعتبارات و تحریک جریان اعتبارات به بخش کشاورزی بوده است. برای انجام این کار، این سیستم باید وام‌دهندگان را جذب کند که به اندازه کافی به آن اعتماد دارند و اعتبارات خود را در نرخ معقول در دسترس قرار می‌دهند. برای وام‌دهندگان، چارچوب قانونی مناسب پیش شرط لازم برای اعتماد و پذیرش قبض انبار است.

برای تقویت یکپارچگی بخش انبارداری، کشور می‌تواند کسانی را که خدمات انبار ارائه می‌دهند و قبض انبار صادر می‌کنند را تنظیم و نظارت نماید. این امر از طریق ایجاد یک روند صدور مجوز اجباری برای انبارها و ارائه نظارت و بازرسی‌ها بر آن‌ها به دست می‌آید. فرایند صدور مجوز از طریق قانون، نهاد مسئول، الزامات صدور مجوز و بازرسی کنترل انطباق انبارها را تعیین می‌نماید.

برای اطمینان بیشتر به یکپارچگی سیستم قبض انبار، مجازات برای نقض مقررات قبض انبار مهم است. تدوین واضح و روشن جرائم و مجازات، که تنها می‌تواند در قانون تعیین شود، مانع از نقض حقوق و منافع شرکت‌کنندگان در سیستم قبض انبار است. اثر بازدارندگی جرمه‌ها زمانی افزایش می‌یابد که نه تنها قانون جزا بلکه قانون حاکم بر سیستم قبض انبار نیز این مجازات‌ها را تدوین کرده باشند.

علاوه بر این، در صورت نکول وام‌گیرنده، ساز و کار اجرایی سریع در جذب اعتماد وام‌دهندگان مهم است. قوانین و روش‌های رسیدگی و اولویت‌بندی دعاوی حقوقی تنها در قانون تعیین می‌شود. قانون قبض انبار در صورت نکول وام‌گیرنده با اولویت‌بندی وام‌دهندگان روند بازپرداخت بدهی را تسهیل می‌کند. این قانون بطور قابل توجهی باعث ایجاد اطمینان وام‌دهندگان به سیستم قبض انبار می‌شود زیرا که می‌دانند حقوق‌شان در برابر نکول وام‌گیرنده محافظت خواهد شد.

کشوری نیز ممکن است به دنبال افزایش مبادله‌پذیری و عمق بازار قبض انبار باشد که این امر وابسته به شفافیت فرآیندهای صدور و تجارت قبض انبارها است. برای تقویت این سطوح، قانون

فرایند اجباری ثبت قبض انبار را معرفی می‌کند. علاوه بر این، وضعیت حقوقی روشن، الزامات اجباری فرم و محتوا و قوانین مبادله و انتقال قبض انبار را برای عرضه آن در بازار مشخص می‌کند. قانون می‌تواند شرایط را به گونه‌ای فراهم کند که قبض انبار الکترونیکی معادل قبض کاغذی به رسمیت شناخته شود که به نوبه خود می‌تواند تجارت را تسهیل و هزینه‌های انتقال را کاهش دهد.

یکی دیگر از اهداف سیاستی، تسهیل تجارت منطقه‌ای می‌باشد. این امر از طریق هماهنگ کردن سیستم قبض انبار در میان کشورها انجام می‌شود. به عنوان مثال، با استانداردهای هماهنگ شده کالا، کالاها را می‌توان بر اساس مشخصاتشان معامله نمود.

کشورها ممکن است به منظور مرتفع کردن برخی ضعف‌ها و کاستی‌ها به تجدیدنظر قوانین ملی مربوط به تأمین مالی قبض انبار بپردازند. به عنوان مثال، در صورتی که عملکرد انبار به اندازه کافی قابل اعتماد نباشد ممکن است وام‌دهندگان از اعطای اعتبارات در برابر قبض انبار خودداری کنند. اصلاحات قانونی می‌تواند شامل تضمین عملکرد قوی‌تر، مانند معرفی یک صندوق ضمانت اجباری باشد.

مورد آخر اینکه ممکن است در قوانین بالادستی کشور مواردی باشد که بر تأمین مالی از طریق سیستم قبض انبار تأثیرگذار باشد، به عنوان نمونه قوانین مرتبط با اسناد تعهدآور، وثیقه‌ها، حقوق مالکیت و رویه‌های لازم‌الاجرا و ... همین مسئله ممکن است موجب ایجاد تناقضات و یا عدم قطعیت در مورد قوانین مؤثر بر قبض انبار شود و کاربران بالقوه و به ویژه سرمایه‌گذاران را از پذیرش قبض انبار دلسرد کند. قانون خاص حاکم بر سیستم قبض انبار می‌تواند این مقررات را هماهنگ کند و با ایجاد اطمینان از عدم قطعیت‌ها اجتناب کند.

۵- اجزای اصلی قوانین قبض انبار

اگر چه مفهوم اساسی تأمین مالی قبض انبار تا حد زیادی در تمام کشورهایی که سیستم قبض انبار دارند، یکسان است، اما چندین ویژگی کلیدی متفاوت وجود دارد که به چارچوب قانونی هر کشور وابسته است. اصطلاحات حقوقی نیز ممکن است از کشوری به کشور دیگر متفاوت باشد. چارچوب قانونی حاکم بر سیستم قبض انبار باید مقررات مرتبط با اجزای کلیدی خاص، که در لیست زیر ارائه شده را تنظیم کند.

■ دامنه و تعاریف: قانون مجموعه‌ای از کالا و یا کالاهایی که قبض انبار را می‌توان برای آن‌ها صادر نمود تعیین می‌کند.

- نهاد اجرایی: به طور معمول، قانون نهاد دولتی را برای مدیریت سیستم قبض انبار تعیین می‌کند و حدود قدرت آن را نیز تعریف می‌کند.
- صدور مجوز و نظارت بر انبارها: قانون می‌تواند یک سیستم برای صدور مجوز و نظارت بر انبار عمومی ایجاد کند. ممکن است مدیران انبار نیاز به درخواست مجوز قبل از شروع فعالیت و صدور قبض انبار داشته باشند. قانون سازمان و نهادی را برای صدور مجوز انبار، بازرسی انبارها و بررسی انطباق آن‌ها با الزامات تعیین می‌کند.
- تضمین عملکرد انبارها: چارچوب قانونی ممکن است شامل انواع اقدامات برای تضمین عملکرد انبارها باشد. اشکال رایج تضمین عملکرد بیمه اجباری، وثیقه و اعتبارنامه می‌باشد. برخی از کشورها نیز یک صندوق ضمانت ایجاد کرده‌اند.
- حقوق قراردادی و تعهدات طرفین: تعهد اولیه از گردانندگان انبار به طور معمول توسط قانون برای ذخیره‌سازی محصول برای دوره توافقی و ترخیص کالا در زمان ارائه قبض انبار صورت می‌گیرد. تعهد اولیه از کسی که محصولاتش را برای ذخیره‌سازی به انبار سپرده، پرداخت هزینه‌های ذخیره‌سازی توافقی و حصول مجدد کالا در پایان دوره ذخیره‌سازی است. این قانون همچنین مجموعه‌ای از تعهدات فرعی گردانندگان انبار را تعیین می‌کند.
- وضعیت حقوقی و قالب قبض: قوانین معمولاً قبض انبار یک قسمتی یا دو قسمتی را مد نظر قرار می‌دهند. قبض انبار یک قسمتی حق مالکیت و حق تعهد کالاهای اساسی را به عنوان وثیقه شامل می‌شود. قبض انبار دو قسمتی شامل گواهی مالکیت (قبض انبار) و گواهی تعهد (گواهی سپرده کالا) می‌شود.
- شکل و جزئیات قبض: قوانین و مقررات، اطلاعات قبض شامل مشخصات محصولات سپرده و جزئیات شرایط توافقنامه را تعیین می‌کنند. قانون نوع قبض انبار را که به شکل کاغذی باشد یا الکترونیکی نیز تعیین کند.
- ثبت قبض: قوانین ممکن است یک سیستم ثبت دولتی برای قبض انبار ایجاد کنند و مسئولیت اداره ثبت را نیز تعیین کنند.
- مبادله و انتقال قبض: قبض انبار ممکن است قابل مبادله و یا غیر قابل مبادله باشد. قبض غیر قابل مبادله بدون اذن صریح و روشن انبار نمی‌تواند به شخص دیگری منتقل شود. قبض قابل مبادله به عنوان وثیقه تملک عمل نموده و می‌تواند در بازار ثانویه داد و ستد گردد.
- تسویه و ترخیص محصولات ذخیره‌شده: به طور کلی، یک خریدار یا بستانکار ممکن

است کالاها را از انبار با ارائه قبض و پرداخت هزینه انبارداری، ترخیص و دریافت کند. در مورد قبض دو قسمتی، هر دو سند باید با هم به انبار ارائه شوند. اجرا و اولویت تعهدات: اگر وام‌گیرنده نکول کند، قانون مشخص می‌کند که چگونه وام‌دهندگان می‌توانند طلب خود را با آزادسازی محصولات ذخیره‌شده در انبار به دست آورند. این امر نیازمند آن است که اولویت‌بندی بین ادعاهای بالقوه صورت گیرد. ■ جرائم و مجازات: معمولاً، چارچوب قانونی برای قبض انبار، جرائم و مجازات را تعیین می‌کند. برای نقض مقررات توسط گردانندگان انبار، قانون می‌تواند شامل اقدامات اجرایی مانند تعلیق و لغو مجوز انبار باشد.

گزینه‌های مختلف برای طراحی مقررات عمومی در نظام حقوقی مناسب، در فصل دوم آورده شده است.

شکل ۱-۳: اجزای اصلی قانون قبض انبار

منابع

- **Coulter, J. & Onumah, G.E.** 2002. The role of warehouse receipt systems in enhanced commodity marketing and rural livelihoods in Africa. *Food Policy* 27.
- **FAO.** 2009. Working paper: The Use of Warehouse Receipt Finance in Agriculture in Transition Countries, by F. Höllinger, L. Rutten, & K. Kiriakov. Rome.
- **Giovannucci, D., Varangis, P. & Larson, D.** 2000. Warehouse receipts: Facilitating credit and commodity markets. In D. Giovannucci, ed., a guide to developing agricultural markets and agro-enterprises. World Bank. Washington DC.
- **Lacroix, R. & Varangis, P.** 1996. Using warehouse receipts in developing and transition economies. *Finance & Development*.
- **Martin, E. & Bryde, P.** 1999. Grain receipt in economies in transition: An introduction to financing of warehouse receipts. In OECD, *Agricultural Finance and Credit Infrastructure in Transition Economies*.
- **Onumah, G.E.** 2010. Implementing warehouse receipt systems in Africa: Potential and challenges. Paper prepared for the Fourth African Agricultural Markets Program Policy Symposium, organized by the Alliance for Commodity Trade in Eastern and Southern Africa (ACTESA) of the Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA). 6–7 September 2010. Lilongwe, Malawi.
- **Onumah, G.E., Davis, J., Kleih, U. & Proctor, F.** 2007. Empowering smallholder farmers in markets: Changing agricultural marketing systems and innovative responses by producer organizations, ESFIM Working Paper 2. Natural Resources Institute, University of Greenwich.
- **Wamala, L.** 2010. Warehouse receipt system brings hope to farmers in Uganda, blog: 3 June 2010, World Food Programme (available at www.wfp.org).
- **UNCTAD.** 2009. Review of warehouse receipt system and inventory credit initiatives in Eastern & Southern Africa, by J. Coulter.

فصل دوم

بررسی و طراحی قانون قبض انبار

فصل دوم در یک نگاه

ملاحظات مقدماتی

اشکال مختلف قانون قبض انبار

اجزای اصلی قانون قبض انبار

مقدمه

این بخش راهنمایی برای کشورهایی است که علاقه‌مند به اصلاح و یا معرفی قوانینی در جهت راه‌اندازی سیستم قبض انبار هستند. کشوری که ممکن است بخواهد اصلاحات قانونی به منظور بهبود دسترسی کشاورزان و دیگر تولیدکنندگان کشاورزی که دسترسی به سرمایه در گردش ندارند، ایجاد نماید.

علی‌رغم این که کشورها مراحل آزادسازی قیمت‌ها در بازارهای کشاورزی خود را پشت سر می‌گذارند، بخش خصوصی تمایلی برای ورود به بازار و حمایت از تجاری‌سازی محصولات کشاورزی ندارد، به این دلیل که وثایق مناسبی توسط کشاورز به بانک‌ها و دیگر ارائه‌دهندگان اعتبارات ارائه نمی‌شود. از این رو، کشورها به اصلاح مقررات جهت رسیدگی به چالش‌های پیش‌روی تولیدکنندگان و ارائه‌دهندگان اعتبارات و بهبود دسترسی به اعتبارات کشاورزی از طریق معرفی یک سیستم قبض انبار می‌پردازند.

فراتر از تسهیل اعتبارات، دلایل احتمالی دیگری نیز وجود دارد که کشورها را به انجام چنین اصلاحاتی تشویق می‌نماید. اطمینان از وجود زیرساخت‌های کافی برای برداشت محصول و خدمات ذخیره‌سازی در انبارهای عمومی و توانمند ساختن کشاورزان خرد به ایفای نقش در مکانیزم کشف قیمت بازار از جمله این انگیزه‌ها می‌باشند.

کشورهایی که به اصلاحات و یا معرفی قانون قبض انبار می‌پردازند باید چندین ملاحظات مهم اولیه را مدنظر قرار دهند. این ملاحظات شامل شناسایی سیاست‌های مربوطه و اهداف نظارتی برای بخش تجارت محصولات کشاورزی، شناسایی و ارزیابی قوانین موجود مرتبط و مطالعه

امکان‌سنجی و عوامل زمینه‌ای می‌باشد. مطالعه امکان‌سنجی توسط کارشناسان بازار کشاورزی برای دسترسی به شرایط خاص سیستم قبض انبار انجام می‌شود که شامل تأمین مالی سرمایه مورد نیاز انبارها و در دسترس بودن زیرساخت‌های لازم است. کشورها پس از آن می‌توانند بر شکل و محتوای قانون جدید یا اصلاح‌شده قبض انبار که متناسب با شرایط ملی طراحی شده است تصمیم‌گیری کنند.

هر گونه اصلاحات نظارتی باید با ملاحظات مقدماتی مذکور آغاز شود. این فصل با بررسی مفصل این موضوع آغاز می‌شود و در مرحله بعد، تحلیل مقایسه‌ای بین کشورها و بحث در مورد گزینه‌های مختلف قانون‌گذاران برای شکل قبض انبار انجام می‌شود. در نهایت، گزینه‌های مختلف تنظیم مقررات مرتبط با اجزای کلیدی تحلیل و مقایسه می‌شود. تجارب کشورها با روش‌های نظارتی خاص و برخی از مزایا و معایب بالقوه آن‌ها نیز بیان شده است. این تحلیل در نظر دارد با ارزیابی و مقایسه طیف وسیعی از گزینه‌های طراحی قوانین قبض انبار و ارائه تجربیات دیگر کشورها، راهنمایی در این زمینه باشد. این بخش بر پایه بررسی تطبیقی اجزای اصلی از مطالعات موردی کشورها مندرج در بخش سوم است.

۱- ملاحظات مقدماتی

سیستم قبض انبار اگر متناسب با شرایط خاص یک کشور نباشد به احتمال زیاد توسط کشاورزان، وام‌دهندگان و دیگر بازیگران بازار قابل پذیرش نخواهد بود. بنابراین، قانون‌گذاران باید دید کلان نسبت به سیاست‌گذاری، حقوق و وضع موجود کشور داشته باشند. برای این منظور بررسی چگونگی برخورد کشورهای دیگر با شرایط و اهداف مشابه، به اصلاحات یا معرفی قانون سیستم قبض انبار کمک خواهد نمود و در عین حال بایستی درک صحیحی از ساختارهای کشور مورد مطالعه داشت.

۱-۱- تعریف اهداف سیاست‌گذاری ملی

نقطه شروع اصلاحات قانونی سیستم قبض انبار، شناسایی و یا تعریف اهداف سیاستی مربوط به یک سیستم قبض انبار کشاورزی است. اصلاحات قانونی در خدمت یک یا چند هدف سیاستی هستند و تدوین‌کنندگان به دنبال پیاده‌سازی آن‌ها از طریق مفاد قانونی می‌باشند. اصلاح و یا معرفی قوانین برای سیستم قبض انبار کشاورزی می‌تواند پشتوانه مجموعه‌ای بزرگ‌تری از اهداف سیاستی باشد. اغلب، این اهداف سیاستی به عنوان راهنمای تفسیر و اجرای قانون در

متن آورده می‌شوند.

هدف سیاستی وسیعی که در میان تمام کشورهای مورد بررسی مشترک است تسهیل جریان اعتبارات به بخش کشاورزی برای ترویج توسعه بخش خصوصی پویا می‌باشد که در واقع یک هدف سیاستی در ایالات متحده آمریکا و فرانسه در اوایل قرن ۱۹ و ۲۰ میلادی بود. به عنوان مثال، گواهی سپرده کشاورزی در قانون فرانسه در اواسط قرن ۱۹ برای تسهیل جریان اعتبارات با استفاده از وثیقه کردن کالاهای موجود در انبار معرفی شد. به طور مشابه، نظام فدرال کنونی قانون قبض انبار در ایالات متحده آمریکا در اوایل قرن ۲۰ در طول یک دوره زمانی که فقدان اعتبارات کشاورزی در دسترس مشهود بود، معرفی شد. از آن زمان بسیاری از کشورها در آفریقا، آسیا، آمریکای لاتین و اخیراً شرق اروپا و کشورهای اتحاد جماهیر شوروی سابق گرایش به آزاد سازی اقتصاد، از جمله بازارهای کشاورزی، پیدا کردند.

در کشورهایی که دولت در بازار دخالت نمی‌کند در جهت ترویج تجاری محصولات کشاورزی، نیاز به دسترسی به اعتبارات وجود دارد. با این حال، مشاهده شده است که در بسیاری از کشورها نبود اعتبارات در دسترس به طور جدی مانع توسعه بخش خصوصی پویا شده است. سیستم تامین مالی از طریق قبض انبار یکی از ابزارهای حل این مشکل می‌باشد. از دهه ۱۹۹۰ معرفی و یا اصلاح قوانین قبض انبار در چندین کشور شرق اروپا و آسیای مرکزی (به عنوان مثال بلغارستان، قزاقستان، مجارستان و اوکراین) با هدف بسیج اعتبارات برای بخش کشاورزی آغاز شد. به طور مشابه، بعد از اصلاح بازار و جنبش آزادسازی بخش کشاورزی در بیشتر کشورهای آفریقایی از دهه ۱۹۸۰، ابتکارات متعددی برای معرفی و ترویج قبض انبار به منظور تسهیل دسترسی به اعتبارات وجود داشته است. به عنوان مثال، تانزانیا، اوگاندا، زامبیا و اتیوپی شروع به معرفی قانون قبض انبار در ده سال گذشته نمودند.

تحت همان اهداف سیاستی گسترده، قانون قبض انبار می‌تواند در جهت کاهش فقر و توسعه کشاورزی مورد استفاده قرار گیرد. به عنوان مثال، اصلاحات سیستم قبض انبار در ترکیه بخشی از اصلاحات چند وجهی چند ساله طراحی شده برای ایجاد ثبات در بخش کشاورزی و آماده سازی این کشور برای عضویت در اتحادیه اروپا بود. در ترکیه، سیاست‌گذاری‌های کشاورزی گسترده‌ای در برنامه‌های استراتژیک چهار ساله مشخص شده است؛ طرح راهبردی جاری برای سال‌های ۲۰۱۷-۲۰۱۳ شامل ۱۷ هدف، مانند بالا بردن استانداردهای زندگی روستایی، بهبود بهره‌وری، بهبود روش‌های تولید و بهبود زیرساخت‌های کشاورزی می‌باشد. اصلاحات سیستم قبض انبار به عنوان یک ابزار تکمیلی برای پیشبرد هر یک از این اهداف استفاده می‌گردد.

نیازها از کشوری به کشور دیگر متفاوت است، اهداف سیاست‌ها و اولویت معرفی و یا اصلاح قوانین قبض انبار نیز متفاوت است. کشورهایی با زمینه‌های کشاورزی و اقتصادی مشابه تمایل به اهداف سیاستی و اولویت‌های مشابهی نیز در این بخش دارند. به عنوان مثال، اوگاندا نماینده بسیاری از کشورهای جنوب صحرای آفریقا می‌باشد. اوگاندا قانون قبض انبار را در سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۷ به منظور دستیابی به دو هدف عمده سیاستی معرفی نمود: تسهیل دسترسی کشاورزان به امکاناتی برای ذخیره‌سازی و مدیریت محصولات خود پس از برداشت و توسعه دسترسی به اعتبارات کوتاه مدت پس از برداشت محصول.

سیستم قبض انبار به میزان قابل توجهی اتلاف محصول پس از برداشت را کاهش می‌دهد زیرا کشاورزان را برای ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی خود در انبارهای سازمان یافته با امکانات قابل توجه تشویق می‌کند. خدمات ذخیره‌سازی ارائه شده توسط انبارها شامل تمیز کردن، خشک کردن، درجه‌بندی، بسته‌بندی، ذخیره‌سازی، و حفظ کیفیت محصول است. این خدمات به کشاورزان خرد برای انجام عملیات پس از برداشت کمک می‌کند.

همچنین راه‌اندازی سیستم قبض انبار بخشی از تلاش کشورهای جنوب آفریقا برای ایجاد و شبیه‌سازی بورس کالا بود. به عنوان مثال بورس کالای کشاورزی زامبیا (ZAMACE)، تأسیس شده در سال ۲۰۰۷، سیستم قبض انبار برای بازار کالا را به منظور افزایش دسترسی به بازار، نقدینگی و اعتبارات معرفی نمود. بورس کالای کشاورزی زامبیا همچنین اظهار داشته است که از سال ۲۰۱۳ به منظور تضمین کیفیت و کمیت کالاهای معامله شده، فعالیت‌های معاملاتی بر اساس قبض انبار خواهد بود.

از سوی دیگر، اصلاحات اخیر اوکراین در سیستم قبض انبار غلات یک مثال خوب از اصلاحات به منظور پیشبرد اهداف سیاستی می‌باشد. قانون غلات اوکراین در سال ۲۰۰۲ مقررات قبض انبار غلات را برای اولین بار معرفی نمود. این قانون تا حدی برای بهبود دسترسی به منابع اعتباری بخش خصوصی تصویب شد تا به تولیدکنندگان غلات اجازه دهد از غلات به عنوان وثیقه برای گرفتن وام، فروش یا تجارت و یا به عنوان ابزار تحویل برای ابزارهای مالی دیگر مثل قرارداد آتی استفاده کنند. با این حال، در طول سال اول اجرا، مشاهده شد که سیستم قبض انبار غلات در اوکراین به عنوان یک تسهیل‌کننده بهینه اعتبارات عمل نمی‌کند زیرا اعتماد مؤسسات مالی وام‌دهنده نسبت به این سیستم تضعیف شده بود. پس از بررسی وضعیت اجرای سیستم، قانون‌گذاران در اوکراین تصمیم گرفتند اعتماد وام‌دهندگان به سیستم غلات را بهبود بخشند. با این هدف، قانون‌گذاران اوکراین اقدام به معرفی صندوق ضمانت نمودند.

مثال دیگری از اصلاحات قانونی، معرفی قبض انبار الکترونیکی برای سیستم موجود است. ، اخیراً چندین کشور با هدف استفاده از تجارت الکترونیکی و تسهیل صدور و انتقال قبض انبار الکترونیکی، قانون قبض انبار را اصلاح و قبض الکترونیکی را به عنوان یک راهکار جایگزین برای قبض انبار کاغذی معرفی نمودند. در سال ۲۰۰۳ در ایالات متحده آمریکا، اسناد الکترونیکی از جمله قبض انبار به رسمیت شناخته شد. قبض الکترونیکی می تواند باعث تسهیل مبادله و انتقال قبض انبار، کاهش هزینه های انتقال، تقویت شفافیت سیستم و کاهش تقلب در اسناد گردد. برخی از کشورها نیز به عنوان مثال، قزاقستان مقررات قبض انبار الکترونیکی را در سال ۲۰۱۲ اعلام نمودند.

۱-۲- ارزیابی قانون گذاری

قبل از معرفی و یا اصلاح قانون، قوانین موجود مربوط در کشور باید به صورت جامع ارزیابی شوند. این ارزیابی باید تمام قوانینی را که می تواند به طور مستقیم یا غیرمستقیم سیستم قبض انبار را تحت تأثیر قرار دهد شناسایی کند. هرگونه مقررات قبض انبار موجود باید برای شناسایی هرگونه ضعف و یا شکاف، مورد بررسی قرار گیرد. این ارزیابی نقش حیاتی را در طول فرایند تهیه پیش نویس قانون بازی می کند و به اطمینان از تطابق قانون قبض انبار و چارچوب کلی قانون با توجه به کاربرد آن کمک می کند. این قانون به طور کلی اغلب شامل مقررات انبار عمومی می شود. هر قانون جدید و یا اصلاح در سیستم قبض انبار نیاز به هماهنگی با مقررات عمومی دارد.

قانون اساسی. در بسیاری از کشورها، قانون اساسی قدرت دولت در کشور و محدودیت های آن را تعیین می کند. قانون اساسی، مقامات دولتی را از طریق حقوق مدنی تضمین شده (در اینجا مربوط به آزادی شغلی و حقوق اجرایی) متعهد و ملزم می کند. در یک سیستم فدرال، قانون اساسی بین حکومت فدرال و ایالت ها تقسیم قدرت می کند. به عنوان مثال، برای اطمینان از یکنواختی مقررات در کل کشور و تسهیل پذیرش در سراسر کشور، قدرت قانونگذاری در خصوص قبض انبار به عنوان ابزار مالی معمولاً توسط حکومت فدرال تعیین می شود. اجرای قوانین فدرال، با این حال، ممکن است به ایالت های خاص اختصاص داده شود و از طریق مقامات ایالتی به جای نهادهای فدرال اعمال گردد. در این حالت قانون قبض انبار باید قدرت اجرایی برای صدور مجوز و بازرسی را به مقامات دولتی اختصاص دهد. این مقررات باید در هنگام طراحی ساختار نهادی در قانون قبض انبار در نظر گرفته شوند.

حوزه‌های دیگری که ممکن است در قانون اساسی قانون‌گذاری شوند سیستم مالی، تقسیم درآمد مالیاتی و مدیریت بودجه می‌باشند. به طور کلی، برای اطمینان از مطابقت قانون جدید با قانون اساسی، بسیار مهم است پارامترهای قانون اساسی قبل از تهیه پیش‌نویس مطالعه و شناسایی شوند.

دیگر قوانین ملی. علاوه بر قانون اساسی، سایر قوانین ملی نیز ممکن است با سیستم قبض انبار مرتبط باشند. در ابتدا باید هرگونه مقررات و یا قوانین موجود در انبارداری و یا قبض انبار بررسی شود. این مورد را می‌توان در قوانین عمومی مانند قانون مدنی یا تجاری، و یا در قوانین بخش خاص جستجو کرد. مقررات مربوط به هر یک از اجزای اصلی قوانین قبض انبار (ارائه شده در بخش‌های زیر) باید برای شناسایی هرگونه ضعف و یا شکاف مورد ارزیابی قرار گیرد و در نهایت گزینه‌هایی برای بهبود ارائه کند.

در کنار مقررات خاص قبض انبار، سایر مقررات قانونی که مربوط به قبض انبار نمی‌شوند نیز ممکن است سیستم را تحت تأثیر قرار دهند. بررسی قانونی باید شامل قانون مدنی، قانون قراردادهای، مقررات برای انتقال مالکیت و مقررات وثیقه باشد. مقررات انتقال مالکیت نیز می‌تواند مهم باشد، برای مثال زمانی که انتقال قبض انبار از طریق پشت‌نویسی به عنوان انتقال مالکیت کالاهای ذخیره‌شده در نظر گرفته می‌شود، مقررات انتقال مالکیت اهمیت می‌یابد. مقررات وثیقه‌گذاری نیز می‌تواند پارامترهای طراحی مقررات در گواهی سپرده قانون قبض انبار را تحت تأثیر قرار دهد. علاوه بر این، برای معرفی قبض انبار الکترونیکی، در نظر گرفتن قوانین موجود در معاملات الکترونیکی و امضای الکترونیکی اهمیت می‌یابد.

در صورت نکول وام‌گیرنده، قانون مطابق با اقدامات اجرایی مربوط به پرداخت تعهدات، طبق مقررات و اولویت تعیین شده برای دارندگان قبض انبار عمل می‌کند. مقررات جرائم و مجازات تحت قانون قبض انبار باید با مقررات کیفری مطابق باشد. در ارزیابی قانون و یا تهیه پیش‌نویس و یا اصلاح قوانین قبض انبار، باید چگونگی اثرگذاری سایر قوانین مرتبط مشخص شود. به عنوان مثال، اولویت تعهدات ممکن است از طریق قوانین اجرایی محدود شده باشد.

پیاده‌سازی. علاوه بر تحلیل قوانین موجود، بررسی ظرفیت‌ها و منابع واقعی اجرای قانون قبض انبار جدید بسیار مهم است تا اطمینان حاصل شود که قانون مناسبی است. این امر شامل بررسی منابع عمومی در دسترس است که می‌تواند به صدور مجوز اختصاص داده شود و بر فرایند انبارها و ثبت قبض انبار نظارت نماید. به عنوان مثال، نهاد موجود باید با اجرای قانون جدید به وظیفه خود عمل نماید و حتی یک نهاد جدید به عنوان مرجع نظارتی ایجاد

شود. جایی که نهادهای دولتی منابع لازم را ندارند، می‌توان نهادهای بخش خصوصی مانند اتحادیه‌های صنفی را برای انجام وظیفه نظارت بر انبارها و یا کارهای دیگر در نظر گرفت، ولی لازم است این نهاد را تحت نظارت یک مرجع ناظر قرار داد. همچنین ممکن است فرآیند دادگاه برای بررسی نکولها و تخلفات بسیار وقت‌گیر باشد لذا این مقررات اجرایی، سیستم قبض انبار را تحت تأثیر قرار دهد. در این صورت طراحی روش اجرایی خارج از دادگاه برای وام‌دهندگان قابل توصیه می‌باشد.

۲- اشکال مختلف قانون قبض انبار

قالب قانون قبض انبار بین کشورها متفاوت است. اما سه روش کلی وجود دارد: اول، مقررات سیستم قبض انبار در قانون جامع سیستم قبض انبار ذکر شود؛ دوم، مقررات مربوط به انبارداری و قبض انبار به دو قانون مجزا از هم تقسیم شود؛ سوم، مقررات مربوط به سیستم قبض انبار بخشی از یک مقررات بالادستی نظیر قانون تجارت باشد. البته ممکن است در برخی از کشورها بسته به کالایی که در انبار قرار خواهد گرفت، از هر سه روش به صورت ترکیبی استفاده شده باشد. اکثر کشورهای مورد بررسی به روش اول تمایل دارند.

به هر صورت، سایر مقررات یک کشور نیز ممکن است مؤثر و مکمل مقررات قبض انبار باشند، مانند قانون قراردادهای، قوانین شرکتها، قوانین تجاری، قانون آیین دادرسی مدنی و اجرای تعهدات، قانون بیمه، قانون عجز از پرداخت دیون و قانون جرائم غیر عمد. علاوه بر این، احکام اولیه قانون معمولاً توسط مقررات اجرایی و یا قوانین ثانویه پیاده‌سازی می‌شود. بسته به سنت حقوقی کشور و الزامات در این بخش، ممکن است مقررات اجرایی مفصلی وجود داشته باشد.

۲-۱- یک قانون خاص برای سیستم قبض انبار

یک قانون جامع خاص برای سیستم قبض انبار برای کشاورزی و دیگر کالاها، می‌تواند تمامی مفاد اساسی برای انبارداری و قبض انبار را شامل شود. از کشورهای بررسی شده در بخش سوم، این رویکرد نظارتی در برزیل، آرژانتین، هند، فیلیپین، تانزانیا، ترکیه، اوگاندا و ایالات متحده آمریکا دنبال شده است. اکثر کشورها به جز آرژانتین، آمریکا و فیلیپین این قانون را اخیراً معرفی کرده‌اند.

روند اخیر در سراسر آفریقا تصویب قانون جامع خاصی بوده که سیستم قبض انبار و نظارت بر انبار را پوشش بدهد. چند کشور آفریقایی قوانین سیستم قبض انبار خاص را در ده سال گذشته

تصویب کرده‌اند. در سال ۲۰۰۳ اتیوپی قانونی ویژه برای سیستم قبض انبار وضع نمود و پس آن تانزانیا در سال ۲۰۰۵، اوگاندا در سال ۲۰۰۶ و زامبیا در سال ۲۰۱۰ نیز به این امر مبادرت ورزیدند.

علاوه بر این، کشورها ممکن است قوانین زیربخش‌های خاص و یا قوانینی مکمل قانون سیستم قبض انبار را منتشر کنند. در فیلیپین، قوانین خاص قبض انبار برای تمام محصولات قابل ذخیره‌سازی و نیز قانون انبارداری محصولات کشاورزی به ترتیب در سال ۱۹۱۲ و ۱۹۳۲ به تصویب رسید. علاوه بر این، یک قانون خاص در انبار غلات و قبض انبار غلات در سال ۱۹۷۲ به تصویب رسید. این توجه ویژه قانونگذار به سیستم قبض انبار برای غلات به این دلیل است که بخش غلات در فیلیپین از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. تانزانیا نیز قانون حاکم بر زیربخش محصولات خاص استراتژیک را به تصویب رساند. اولین قانون خاص بر روی سیستم قبض انبار محصولات کشاورزی در سال ۲۰۰۵ به تصویب رسید و این قانون برای آجیل، بادام زمینی، غلات و محصولات دیگر در سال ۲۰۰۹ به تصویب رسید که الزامات خاصی را برای انبارداری این کالاها در میان سایر محصولات مقرر می‌کند.

کشورهایی که به معرفی قوانین جدید قبض انبار می‌پردازند اغلب به چند دلیل ترجیح می‌دهند به تصویب قانون خاص جدید بپردازند. اول، اصلاحیه قانون تجاری یا مدنی دشوارتر و در مدت زمانی طولانی‌تر در پارلمان به انجام می‌رسد. دوم، یک قانون جدید در صورت نیاز راحت‌تر اصلاح می‌شود. در نهایت، یک قانون خاص جدید که شامل تمام مفاد قبض انبار خاص در یک مکان است دارای دید و وضوح بیشتر می‌باشد. این امر موجب می‌شود که تغییر آن ساده‌تر و قابل پیش‌بینی‌تر باشد که به نوبه خود، باعث افزایش جذابیت سیستم برای کاربران بالقوه آن، به ویژه وام‌دهندگان می‌شود.

۲-۲- قوانین جداگانه برای انبارها و قبض انبار

گزینه دیگر در نظارت بر انبارداری و قبض انبار استفاده از قوانین جداگانه است. به عنوان مثال در برزیل، قانون انبارداری در سال ۲۰۰۰ و قانون جداگانه‌ای برای قبض انبار کشاورزی در سال ۲۰۰۴ به تصویب رسید. همچنین در این کشور یک قانون کلی‌تر برای نظارت بر انبارداری که قابل اجرا برای تمام انبارها است وجود دارد. در فیلیپین، مقررات مرتبط با انبارداری و قبض انبار در دو قانون به چشم می‌خورد: قانون قبض انبار سال ۱۹۱۲ برای تمام محصولات قابل ذخیره‌سازی و قانون سال ۱۹۳۲ برای انبارداری محصولات کشاورزی. در ایالات متحده آمریکا

در سطح ایالتی، قانون نظارت بر انبارها از قانون تجارت یکسان جدا شده است. در قانون تجارت یکسان، بخشی تحت عنوان اسناد تعهدآور آورده شده که ذیل آن مفادی در مورد قبض انبار کالاهای قابل حمل آورده شده است. تهیه قانون انبارداری و قانون قبض انبار به صورت قوانینی جداگانه ممکن است به این دلیل باشد که قدرت قانونی ناظر بر هر یک متفاوت است؛ برای مثال در نظام‌های فدرالی ممکن است فدرال یا ایالت قدرت ناظر بر هر کدام باشد. مزیت این رویکرد این است که گستره شمولیت قانون می‌تواند برای هر کدام متفاوت باشد، برای مثال قانون انبارداری مشمول طیف وسیعی از کالاها شود اما قانون قبض انبار دامنه محدودی از محصولات را شامل شود.

۲-۳- گنجاندن قوانین ناظر بر سیستم قبض انبار در قوانین عمومی

کشورهایی که قوانینی خاص برای قبض انبار تصویب نکرده‌اند، اغلب مقررات قبض انبار را از طریق قوانین تجاری یا مدنی (به طور کلی)، و یا قانون عمومی غلات تنظیم می‌کنند. این رویکرد توسط کشورهای کمتری، مانند فرانسه، قزاقستان و اوکراین استفاده می‌شود. در قزاقستان و اوکراین غلات در بخش کشاورزی بسیار مهم است. این اهمیت قانون‌گذاران را وادار به توجه به بخش غلات نموده است. سیستم قبض انبار در این کشورها به عنوان بخشی از اصلاحات قانون کلی بخش غلات معرفی شد. علاوه بر این، تأثیرات متقابل بین قزاقستان و اوکراین ممکن است به شباهت رویکرد قانونی کمک کند: هر دو کشور، قانون جدید را در زمان مشابهی (قزاقستان در سال ۲۰۰۱ و اوکراین در سال ۲۰۰۲) معرفی کردند، هر دو در یک منطقه واقع شده‌اند و به خوبی از اصلاحات قانونی کشور دیگر اطلاع دارند.

در هر دو کشور، شواهد نشان داد که گنجاندن یک چارچوب قانونی خاص برای قبض انبار غلات یک گام مثبت برای بخش غلات بود. هر چند این سیستم تنها در خدمت زیربخش غلات است اما می‌تواند برای زیربخش‌های دیگر نیز مفید باشد. در هر دو کشور قزاقستان و اوکراین این مسئله تجربه شده است. اوکراین چارچوب قبض انبار (به جز برخی از اجزای کلیدی مانند صندوق ضمانت قبض انبار غلات) ایجاد شده توسط قانون غلات را برای تمام کالاها گسترش داده است. با این حال، در هر دو کشور استفاده از قبض انبار برای سایر کالاها در مقایسه با قبض انبار غلات محدود مانده است، که ممکن است به حذف برخی از اجزای کلیدی، به ویژه تضمین عملکرد مرتبط باشد.

۳- اجزای اصلی قانون قبض انبار

در این بخش، مقایسه و تحلیل طیفی از گزینه‌های ممکن برای تنظیم اجزای کلیدی قانون قبض انبار بر اساس تجارب کشورها صورت می‌گیرد که شیوه‌های نظارتی مناسب برای انطباق با نیازها و چالش‌های کشورهای کشورها را شناسایی می‌کند.

۳-۱ دامنه و تعاریف

دامنه کاربرد قانون، به‌خصوص در مورد انواع محصولات مشمول قانون که قبض انبار برایشان قابل صدور خواهد بود باید تعیین شود. عوامل متعددی بر تصمیم‌گیری اینکه چه محصولاتی باید در دامنه قبض انبار قرار گیرند تأثیر می‌گذارد. یکی از ملاحظات قانون‌گذار می‌تواند اهمیت زیربخش یا محصول خاص برای کشور باشد. مورد دیگر ممکن است محدودیت زیرساخت انبارهای موجود باشد، مانند زنجیره سرد برای ذخیره‌سازی میوه‌ها و سبزیجات. با این حال ملاحظه مهم دیگر، هزینه‌های اداری و سازمانی می‌باشد. برای مثال، اگر یک کشور تنها در تنظیم انبار غلات تمرکز کند، انبارهای محدودی را باید به‌طور مستمر بازرسی و نظارت کند. اما، اگر بخواهد انبارهایی که انواع کالاها را ذخیره‌سازی می‌کنند بازرسی شوند، تعداد انبارها چندین برابر می‌شود و نهاد نظارتی باید کارکنان فنی واجد شرایط بازرسی این انبارها را به‌کار گیرد.

تجربه ۳:

اجزای اصلی قانون قبض انبار

قانون قبض انبار باید مقررات مرتبط با موارد زیر را تنظیم کند:

- دامنه و تعاریف
- مدیریت
- صدور مجوز و نظارت بر انبارها
- ضمانت عملکرد برای انبارها
- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد
- قبض انبار: وضعیت حقوقی، قالب، جزئیات، فرم و ثبت نام
- مبادله و انتقال قبض انبار
- تسویه و ترخیص محصولات ذخیره‌شده
- اجرای تعهدات و اولویت تعهدات
- جرائم و مجازات‌ها

برای کشورهای بررسی شده بخش سوم این مطالعه، سه رویکرد اصلی در زمینه قبض انبار وجود دارد:

در رویکرد اول، قانون به طور گسترده، مقررات مرتبط با انبارداری و ذخیره‌سازی کالاها یا محصولات، از جمله محصولات کشاورزی را تنظیم می‌کند. در رویکرد دوم، آن را محدودتر به انبارداری و صدور قبض انبار تنها برای محصولات کشاورزی می‌نماید. در نهایت، قوانین انبارداری و قبض انبار فقط برای یک کالای کشاورزی خاص مثل غلات استفاده می‌شود. رویکرد آخر را می‌توان با یک قانون بخشی و خاص، برای مثال قانون غلات، که توسط مقررات عمومی در انبارداری دیگر کالاها بر اساس قانون مدنی و یا قوانین دیگر ایجاد شده است، اجرا نمود.

قانون قبض انبار برای کالاها در قوانین عمومی

در برخی کشورها قانون انبارداری و قبض انبار برای تمام کالاهای قابل ذخیره‌سازی (از جمله محصولات کشاورزی) در قوانین عمومی مانند قوانین تجاری و یا قوانین تعهدی، بدون در نظر گرفتن قبض انبار خاص برای محصولات کشاورزی، گنجانده می‌شود. این رویکرد در کشورهای با یک چارچوب قانونی طولانی مدت برای قبض انبار شایع‌تر است. به عنوان مثال، در فرانسه، انبارها به طور کلی ممکن است قبض انبار و گواهی سپرده را تحت قانون تجاری مرتبط با مواد خام ذخیره‌شده، کالا، مواد غذایی و یا محصولات تولید شده صادر کنند. در آرژانتین، قانون گواهی سپرده سال ۱۹۱۴ اجازه می‌دهد تا گواهی سپرده و قبض انبار برای محصولات کشاورزی، دامی، چوب و یا محصولات معدنی صادر شود. در سطح ایالتی در ایالات متحده آمریکا، قانون تجارت یکسان (UCC) به طور مشابه پیشنهاد می‌کند که قبض انبار برای هر کالای قابل حمل صادر شود. از سوی دیگر، اندونزی، که قانون سیستم قبض انبار آن در سال ۲۰۰۶ به تصویب رسید، اجازه می‌دهد تا قبض انبار برای هر کالای قابل حمل که می‌تواند در انبار برای یک دوره بیش از سه ماه ذخیره و معامله گردد صادر شود.

یک کشور می‌تواند سیستم قبض انبار را برای همه کالاها تعریف کند و در ابتدا کاربرد آن و صدور قبض انبار را به یک بخش خاص و یا زیر مجموعه محدودی از کالاها اختصاص دهد. یک دلیل احتمالی این است که زیربخش خاص به اندازه کافی توسعه نیافته و یا زیرساخت‌های مناسبی ندارد. و یا یک کشور ممکن است بخواهد برای اولین بار در یک بخش به صورت آزمایشی این سیستم را معرفی کند و سپس به سایر بخش‌ها بسط دهد. همچنین ممکن است نیاز به آموزش کارکنان انبار، کشاورزان و یا پرسنل نهاد ناظر باشد که ساده‌تر این است که

تمرکز برای اولین بار محدود به زیربخش محصولات کشاورزی باشد. این کشور می‌تواند، دایره محصولات خود را بدون اصلاح قانون اولیه و یا تصویب یک قانون جدید، که نیاز به گذراندن فرایند قانونگذاری مجلس که اغلب وقت‌گیر و دست و پاگیر است افزایش دهد. این رویکرد انعطاف‌پذیری بیشتری به نهاد نظارتی می‌دهد تا با توجه به شرایط هر کالا و یا هر زیربخش، آن کالا یا زیر بخش را به سیستم انبارداری وارد نماید. هند یک مثال خوب از این رویکرد قانونی است. در هند، قانون انبارداری بیان می‌کند که قبض انبار قابل مبادله برای کالاهای کشاورزی و یا دیگر کالاها می‌تواند صادر شود و مرجع ناظر مشخص می‌کند قبض انبار برای کدام کالا صادر خواهد شد. نهاد ناظر در ابتدا بر محصولات کشاورزی تمرکز می‌کند: محصولات کشاورزی و ۲۶ محصول باغبانی. روش نظارتی مشابهی در اوگاندا اعمال شده است. قانون سیستم قبض انبار اجازه می‌دهد تا قبض انبار برای محصولات عمومی صادر شود، و مقررات اجرایی آن در ابتدا کاربردش را به محصولات کشاورزی محدود نموده است.

قبض انبار برای محصولات کشاورزی

در یک مدل دیگر کشورها می‌توانند مقررات مرتبط با انبارداری و قبض انبار را برای کالاهای کشاورزی در قانون قبض انبار، جدا از دیگر کالاها تنظیم کنند. تعاریف قانونی از کالاها یا محصولات کشاورزی تعیین می‌کند چه قبضی صادر خواهد شد. چندین کشور این رویکرد را به‌کار گرفته‌اند. در طرح فدرال (داوطلبانه) در ایالات متحده آمریکا تحت قانون انبار ایالات متحده (USWA)، قبض انبار ممکن است برای محصولات کشاورزی توسط وزارت کشاورزی به عنوان "محصولات کشاورزی تولیدی ذخیره‌شده و یا به‌کار گرفته شده برای اهداف صادراتی بین‌ایالتی یا تجارت خارجی، از جمله یک محصول فرآوری شده از محصولات کشاورزی" صادر گردد. تحت قانون قبض انبار ترکیه ممکن است بر اساس ماده ۳ بند (د) از قانون، مجوز انبارداری برای محصولات کشاورزی تعریف شده از جمله غلات، حبوبات، پنبه، تنباکو، آجیل، دانه‌های روغنی، روغن‌های گیاهی و سایر محصولات اساسی و پردازش شده، مانند قند صادر شود. همچنین قانون‌گذار می‌تواند قدرت اجرایی‌اش را برای تغییر مجموعه‌ای از محصولات قبض انبار به‌کار گیرد. تانزانیا از این رویکرد پیروی می‌کند. قانون قبض انبار تانزانیا تعیین می‌کند که قبض انبار برای تمام محصولات کشاورزی، و همچنین برای سایر کالاها که وزیر اعلام کند صادر می‌شود.

قبض انبار بخش خاص

برخی دیگر از کشورها قوانین قبض انبار جداگانه‌ای برای یک کالای خاص تصویب می‌کنند، مانند غلات، آجیل بادام زمینی یا شکر. این مورد، می‌تواند در دو سیستم موازی تا حدی هماهنگ، یکی برای یک کالای خاص و دیگری برای سایر کالاها وجود داشته باشد. در این روش یک کشور می‌تواند منابع قانونی و اقتصادی را در کالاهای استراتژیک خود متمرکز کند. این قانون می‌تواند در دوره اصلاحات آن بخش خاص به تصویب برسد، و مقررات انبارداری و قبض انبار آن بخش در قانونی عمومی‌تر که جنبه‌های دیگری از آن بخش را تنظیم می‌کند گنجانده شود. این رویکرد در قزاقستان و اوکراین که بخش غلات برای آنها بسیار مهم است به کار می‌رود.

در قزاقستان، قبض انبار ممکن است برای غلات یا دیگر کالاها صادر شود. قبض انبار غلات تحت قانون غلات می‌باشد، که غلات، حبوبات و دانه‌های روغنی قابل استفاده برای مواد غذایی، بذر، خوراک و یا اهداف صنعتی تعریف می‌شود. قبض انبار برای سایر کالاها تحت مقررات گسترده‌تر قبض انبار از قانون مدنی قرار می‌گیرند. در اوکراین، قبض انبار برای غلات و همه کالاهای دیگر، صادر شده در حالی که قبض انبار برای غلات تحت قانون غلات قرار می‌گیرد، که از نظر قانون غلات در ماده ۱۱۱) به عنوان "دانه غلات و حبوبات و نباتات روغنی قابل استفاده برای اهداف غذایی، بذر، علوفه‌ای یا صنعتی" تعریف می‌گردد. قبض انبار برای کالاهای دیگر تحت قانون سال ۲۰۰۴ به انبار اجازه صدور قبض را برای هر کالای ذخیره‌شده در انبار بر اساس مجوزی که گرفته است، می‌دهد. البته در حال حاضر، در اوکراین بخش بزرگی از سیستم قبض انبار غلات به روی دیگر کالاها باز شده است. برای قزاقستان و اوکراین رویکرد قبض انبار غلات، به طور گسترده‌ای و در درجه اول برای غلات، موفق بوده است.

۳-۲- مدیریت

برای اطمینان از اجرای مؤثر سیستم قبض انبار، یکی از عوامل مهم این است که ساختار نهادی برای پاسخگویی به نیازهای خاص سیستم یک کشور و منابع در دسترس آن در قانون دیده شود. برای هر جزء در چارچوب قانونی - مانند سیستم ثبت مرکزی انبار دارای مجوز و یا صدور مجوز برای انبار جدید - هزینه‌های اجرایی و ظرفیت مورد نیاز فنی برای پیاده‌سازی اجزاء قانون مورد ارزیابی قرار گیرد. قانون‌گذاران نیز باید از قابلیت‌های موجود (عمومی و یا خصوصی) برای ارزیابی توانایی برآورده ساختن نیازهای سیستم استفاده کنند. این مسئولیت‌ها

می‌توانند برای اجزاء مختلف در میان چندین نهاد تقسیم شده باشند، به طوری که مسئولیت‌ها و قابلیت‌های جدید باید به نهادهای موجود اضافه گردد و یا این که یک نهاد کاملاً جدید به منظور نظارت جامع بر سیستم قبض انبار جدید و یا اصلاح آن ایجاد شود. قوانین معمولاً شامل ساختار نهادی نظارت بر سیستم قبض انبار می‌باشند. قانون قدرت اولیه نهاد (یا نهادهای) مسئول سیستم را تعیین می‌کند و اختیارات و مسئولیت آن را نیز تعریف می‌کند. مهم این است که حکم نظارت بر تمام اجزای سیستم قبض انبار به مقامات تعیین شده اختصاص داده شود و این مقامات دارای قدرت کافی برای انجام وظایف خود باشند. به خصوص اگر نهاد اولیه به تازگی تأسیس شده است، قانون باید شامل مقررات دقیق در ساختار نهادی، سطح بودجه و منابع و قوانین عملیاتی باشد.

نهاد شایسته

قوانین باید قدرت نظارت بر سیستم قبض انبار را به یک یا چند مقام دولتی واگذار کند. با این حال، ساختار نهادی به شدت به سنت‌ها و چارچوب قانون اساسی و نهادی عمومی یک کشور بستگی دارد.

برای مثال، در سیستم حکومت فدرال، در قوانین مختلف، قدرت به یکی از دو سطح ایالتی یا فدرال، یا هر دو اختصاص داده شده است. ساختار نهادی عمودی می‌تواند شامل چند مرحله از سطح محلی تا قدرت مرکزی باشد. اکثر کشورها به صورت مستقیم قدرت اولیه را به وزارت کشاورزی سپرده‌اند؛ کشورهای دیگری وزارت تجارت و صنعت را تعیین نموده‌اند. در برخی از کشورها، بیش از یک وزارتخانه مسئولیت جنبه‌های خاصی از سیستم قبض انبار را برعهده دارد. تعیین وزارت مربوطه معمولاً بستگی به پیش‌نویس قانون اساسی و توزیع قدرت بین وزارتخانه‌ها دارد.

چندین کشور، قدرت تنظیم‌کنندگی و نظارتی برای سیستم قبض انبار را به وزارت کشاورزی سپرده‌اند، مانند ایالات متحده آمریکا، آرژانتین، قزاقستان و اوکراین. به عنوان مثال در ایالات متحده، تحت قانون انبار ایالات متحده (USWA)، این مسئولیت به وزارت کشاورزی ایالات متحده (USDA) داده شده است. به طور مشابه در آرژانتین، نهاد نظارتی تعیین شده برای انبارداری و سیستم قبض انبار کشاورزی وزارت کشاورزی، دام و شیلات است. در قزاقستان و اوکراین وزارتخانه کشاورزی نهاد مسئول است. در قزاقستان، وزارت کشاورزی نظارت اولیه و مسئولیت صدور مجوز برای انبار غلات و قبض انبار را دارد. قانون غلات ماده

۱-۲۴ بازرسی غلات کشور را ایجاد کرده که مسئولیت‌ها را به مقامات اجرایی محلی تفویض نموده است. مقامات محلی مسئول بازرسی انبار غلات و تأیید انطباق انبارها با مقررات مربوطه می‌باشند. به طور مشابه در اوکراین، وزارت کشاورزی و مواد غذایی نهاد نظارتی اولیه برای سیستم قبض انبار غلات است. در وزارتخانه، بازرسان کشاورزی به عنوان نهاد ذی صلاح تعیین شده‌اند. بازرسان ممکن است بازرسی انبار غلات را به مقامات محلی واگذار کنند. علاوه بر این، سیستم ثبت مرکزی برای قبض انبار غلات وجود دارد.

در ترکیه وزارت علوم، صنایع و فناوری صدور مجوز و نظارت نهادی بر سیستم قبض انبار را برعهده دارد. به طور مشابه در فرانسه، وزیر صنعت مسئول تصویب مقررات استاندارد است، در حالی که انجمن ایالتی احکام اجرایی در عملیات انبار را صادر می‌کند. در سطح محلی، بخشدار محلی مسئول مجوز انبارهای عمومی است. مقامات نظارتی، بخشدار محلی و بازرس کل صنعت و تجارت هستند. آن‌ها نظارت بر فعالیت‌های انبار عمومی مجاز را بر عهده دارند و عملیات متداول انبارها را کنترل می‌کنند که شامل حسابرسی و بازرسی می‌شود.

در کشورهای دیگر، چندین نهاد مسئولیت را برعهده دارند. به عنوان مثال در برزیل، نهاد بالادستی نظارت بر انبارهای کشاورزی، وزارت ملی کشاورزی، دام و تأمین مواد غذایی است. وزارت کشاورزی مسئول صدور مجوز انبار است و بازرسی انبار برای انطباق و اعمال مجازات برای عدم انطباق را برعهده دارد. ثبت انبارهای کشاورزی توسط شرکت تأمین ملی (زیرمجموعه‌ای از وزارتخانه کشاورزی) صورت می‌گیرد. اختیارات دیگری در دو نهاد خارج از وزارتخانه قرار داده شده است: مؤسسه ملی اندازه‌گیری، که ارائه‌دهنده خدمات خصوصی گواهی کیفیت و فن‌آوری هستند و به عنوان بازرسان انطباق وزارتخانه خدمت می‌کنند، و بانک مرکزی برزیل که مسئول ایجاد سیستم ثبت مرکزی برای قبض انبار کشاورزی (گواهی سپرده کشاورزی [CDA] و وارانته کشاورزی [IWA]) است.

چارچوب ساختار نهادی در فیلیپین پیچیده‌تر است. وزارت تجارت و صنعت مجوز انبار کالا را در چارچوب کلی قانون انبارها صادر می‌کند، مسئولیت تنظیم و نظارت بر انبار غلات به نهادهای مختلف در وزارتخانه کشاورزی سپرده شده است. سازمان ملی غذا (NFA) سیستمی را برای قبض انبار غلات، ثبت مجوز و نظارت بر انبارها راه‌اندازی می‌کند.

در سیستم قبض انبار کوایدن فیلیپین، سازمان ملی غذا ممکن است سیاست‌ها و یا محدودیت‌هایی را برای تضمین عملکرد و ترویج استفاده از آن اعلام کند. شورای سیاست‌های اعتباری کشاورزی در وزارت کشاورزی ارزیابی و هماهنگی سیاست‌های اعتباری کشاورزی را

برعهده دارد. تنظیم قبض انبار قند به اداره تنظیم مقررات شکر (SRA) در وزارت کشاورزی واگذار شده است. در نهایت، نیز در وزارت کشاورزی سازمان تضمین اعتبار روستایی کوآیدن (Quedancor)، برای راه‌اندازی سیستم تضمین کوآیدن ایجاد شد. قدرت سازمان تضمین اعتبار روستایی کوآیدن شامل پیاده‌سازی سیستم‌های تضمین برای ترویج تأمین مالی، صدور و اجرای قوانین برای مشارکت انبارهای شعبه‌ای، ارائه قبض انبار ویژه برای تضمین طرح کوآیدن و ایجاد اعتبار برای شرکت‌کنندگان در سیستم تضمین کوآیدن بود.

در هند، یک ساختار سلسله‌مراتبی وجود دارد که در آن بازیگران مختلف به یک سیستم اجرایی با یک نهاد اجرایی سپرده شده‌اند. این نهاد سازمان توسعه و تنظیم مقررات انبارداری (WDRA) است، که زیر نظر وزارت امور مصرف‌کنندگان، محصولات غذایی و توزیع عمومی ایجاد شده است. با این وجود بالاترین مقام در واقع در داخل دولت مرکزی قرار دارد. نظارت بر سیستم میان نهاد ناظر و دولت مرکزی توزیع شده است، با این وجود نهاد ناظر به تأیید دولت مرکزی برای پیاده‌سازی قانون انبارداری نیاز دارد. سازمان‌های اعتباربخشی خصوصی و دولتی که نزد نهاد ناظر ثبت شده‌اند، مسئولیت بررسی و بازرسی انبارها را قبل از اینکه نهاد ناظر برای انبارها مجوز صدور قبض انبار قابل مبادله صادر کند، برعهده دارند.

مثال دیگر از سیستم گسترده نهادی برای ارائه نظارت بر اجرای مقررات قانون قبض انبار، کشور اندونزی است. در اندونزی، مسئولیت اصلی با وزارت تجارت است و اجرای این قانون از طریق کمیسیون تنظیم مقررات بورس کالا انجام می‌گیرد. هیأت نظارتی تحت نظر وزارت تجارت ایجاد شده است. هیأت نظارت در زمینه تنظیم فعالیت‌های مربوط به سیستم قبض انبار فعالیت می‌کند و وظیفه اعطای مجوز برای صدور مشتقات قبض انبار، بازرسی فنی انبار و رسیدگی به تخلفات قانون قبض انبار را برعهده دارد. هیأت نظارت بر اجرای قانون قبض انبار و مشتقات آن شامل سوابق قبض، انتقال مالکیت و تضامین نظارت دارد. فعالیت‌های مربوط به ارزیابی و اثبات تحقق الزامات مربوط به محصولات، فرآیندها، سیستم‌ها و یا پرسنل به آژانس ارزیابی انطباق اختصاص داده شده و توسط هیأت نظارت تأیید می‌گردد.

علاوه بر این، اندونزی مسئولیت‌ها را در دولت‌های منطقه‌ای و مرکزی تبیین نموده است. دولت مرکزی مسئول تنظیم سیاست‌های ملی مربوط به سیستم قبض انبار است و توسعه استانداردهای کالا؛ ارائه امکانات برای تعاونی‌ها، کسب و کارهای کوچک و متوسط و کشاورزان در سیستم قبض انبار؛ و تقویت نهادهای سیستم قبض انبار و زیرساخت‌ها، به خصوص امور مالی و بازار حراج کالا را برعهده دارد. از سوی دیگر، دولت منطقه‌ای در تدوین سیاست‌های

منطقه‌ای برای سرعت بخشیدن به اجرای سیستم قبض انبار؛ توسعه کالاهای برتر در منطقه؛ و تسهیل توسعه بازار حراج کالا درگیر است.

لازم به ذکر است که هیأت نظارت دولتی، ممکن است برای خودتنظیمی بخش، با ایجاد یک نهاد بخش خصوصی، وظایف نظارتی و اجرایی را فراهم کند. به عنوان مثال، ماهیت نهاد بخش خصوصی ممکن است یک سازمان خود تنظیم از انبارداران باشد. بسته به نوع سیستم قضایی کشور، قوانینی مانند ایجاد قوانین کسب و کار و استانداردهای انبار و ذخیره‌سازی که برای اعضای اجباری است؛ نظارت بر عملکرد کسب و کار انبار برای انطباق آن با قوانین و استانداردها؛ انجام آموزش و فعالیت‌های اطلاعاتی و ... می‌تواند به برخی از قدرتهای تنظیم کننده و نظارتی واگذار شوند. مهم این است که این نهاد بتواند انجام وظایف محوله به آن را تضمین کند.

نهادی با مشارکت دولت و بخش خصوصی

در برخی از کشورها، قوانین قبض انبار هیأتی ترکیبی شامل نمایندگان هر دو بخش دولتی و بخش خصوصی را ایجاد می‌کند. گرد هم آوردن همه فعالان مربوطه در اجرای سیستم قبض انبار باعث اطمینان خاطر ذی‌نفعان خواهد شد. ذینفعان مربوطه در سیستم قبض انبار ممکن است شامل کشاورزان و سازمان‌های آن، تعاونی‌ها، بانک‌ها، سازمان‌های بیمه و سازمان انبارداران، و همچنین وزارتخانه کشاورزی، صنعت و تجارت باشند. قانون سیستم قبض انبار قدرت و وظیفه نهادهای مختلف را تعریف می‌کند.

اوگاندا یک نمونه بارز از یک نهاد با قدرت اجرایی متشکل از نمایندگان هر دو بخش دولتی و خصوصی است. قانون سال ۲۰۰۶ یک نهاد جدید شامل هر دو نمایندگان دولتی و بخش خصوصی را به عنوان نهاد تنظیم کننده و نظارتی ایجاد نمود: نهاد ناظر سیستم قبض انبار اوگاندا. اعتبار مالی این نهاد توسط مجلس تعیین شده است که برای صدور، بازرسی و نظارت بر مجوز انبار و هر گونه فعالیت دیگر که نهاد ممکن است به ازای آن وجوه دریافت کند و یا برای انجام وظایف آن قرض بگیرد تأمین می‌گردد. هیأت نظارت از ذینفعان بخش خصوصی و دولتی: نمایندگانی از وزارت تجارت، انجمن حمل و نقل اوگاندا، انجمن بانکداران اوگاندا، انجمن بیمه‌گران اوگاندا، اتاق بازرگانی اوگاندا، تعاونی‌ها، بخش خصوصی و کشاورزان تشکیل شده است.

به طور بسیار مشابه در تانزانیا، قانون معرف سیستم قبض انبار در سال ۲۰۰۵ یک نهاد

ترکیبی مسئول صدور مجوز و بازرسی انبارها را تأسیس نمود: هیأت صدور مجوز انبار تانزانیا. قانون، ساختار داخلی، تأمین مالی و ترکیب آن را شرح می‌دهد. بر اساس قانون، این هیأت از نمایندگان بخش‌های دولتی و خصوصی تشکیل شده است. این نهاد طبق قانون به انتشار مقررات اجرایی می‌پردازد. با این حال، این قدرت به وزیر بازاریابی محصولات کشاورزی داده شده است که ممکن است در مواردی به هیأت نظارت اعتماد کند. یک مثال از مشارکت بخش خصوصی در قالب یک کمیته کاملاً مشورتی، قانون کشور هند است. این کمیته به ارائه مشاوره به نهاد نظارت و تنظیم مقررات در حوزه مسائل فنی می‌پردازد و توصیه‌هایی برای اجرای قانون انبارداری ارائه می‌دهد.

۳-۳- صدور مجوز و نظارت بر انبارها

انواع مختلفی از انبارها وجود دارد. انبار خصوصی بخشی از عملیات کلی یک شرکت شامل عمده‌فروشی یا خرده‌فروشی کالاهای ذخیره‌شده می‌باشد. در مقابل، یک انبار عمومی محل ذخیره‌سازی کالاهای شخص ثالث توسط انبارداران در ازای مبلغی مشخص است. انبار عمومی مزایای مختلفی دارد. این انبارها می‌توانند کالاها را برای تولیدکنندگان که امکانات ذخیره‌سازی کافی را ندارند ذخیره نمایند. آن‌ها قبض انبار را به عنوان وثیقه برای بانک‌ها یا دیگر ارائه‌دهندگان وام اعتباری صادر می‌کنند. انبارها پس از دریافت محصولات، آن‌ها را درجه‌بندی نموده و برایشان گواهینامه کیفیت صادر می‌کنند، که به نوبه خود می‌تواند استانداردهای کلی کیفیت کالا را بهبود بخشد.

با این حال، سپرده‌گذاران و اعتباردهندگان تنها در صورتی از انبارهای عمومی و قبض انبار استفاده می‌کنند که به سیستم عملیات انبارداری اعتماد کنند. سپرده‌گذار باید به توزین و درجه‌بندی اعتماد نماید. سپرده‌گذاران و وام‌دهندگان باید مطمئن باشند که کالاها به طور امن نگهداری می‌شوند. ریسک وام‌دهندگان و سپرده‌گذاران مربوط به عملیات انبارداری، مانند آسیب کالاها و یا تقلب، باید از طریق مجوز فعالیت انبارداری و سیستم نظارتی کاهش یابد. بنابراین، هدف اصلی از صدور مجوز انبار و قانون نظارت، کنترل بر عملیات انبارداری و اطمینان از یکپارچگی سیستم قبض انبار است. قانون صدور مجوز و نظارت بر انبارها معمولاً از چند جزء اصلی تشکیل شده است. نخست، قانون معمولاً ممنوعیت عمومی در برابر ورود به کسب و کار انبار بدون کسب مجوز از نهاد ذی‌صلاح را معرفی می‌نماید. این عمل به نهادها اجازه می‌دهد تا کسانی را که به بازار انبارداری وارد می‌شوند کنترل کنند. قانون انبارداری الزامات ورود به

بازار و معیارهای نهاد ذی صلاح برای اعطاء، رد، تعلیق و یا لغو مجوز را تعیین می‌کند. شفافیت باید از طریق ثبت انبارهای دارای مجوز و ارائه اطلاعات عمومی در مورد انبارهای دارای مجوز و الزامات صدور مجوز تضمین شده باشد. بازرسان انطباق با الزامات صدور مجوز و مفاد قانون قبض انبار را کنترل می‌کنند.

سطح جزئیات موجود در قانون برای صدور مجوز و بازرسی انبار به عوامل مختلف بستگی دارد که عبارتند از سنت‌های قانونی در کشور، سطح توسعه زیرساخت‌های روستایی و انبارداری و منابع در دسترس.

تعهدات برای کسب مجوز

قانون‌گذاران انبارها را ملزم به کسب مجوز می‌کنند تا اطمینان یابند می‌توانند کسانی را که وارد بازار انبارداری می‌شوند و خدمات انبارداری و صدور قبض (قابل مبادله) ارائه می‌کنند کنترل کنند. در قانون بالادستی بیشتر کشورها، فردی که متمایل به راه‌اندازی کسب و کار انبار است باید از مراجع ذیصلاح مجوز بگیرد. با توجه به سنت کلی حقوقی در هر کشور، این مجوز به شکل یک "مجوز"، "گواهی ثبت"، "گواهینامه" و ... می‌باشد. (در این مطالعه، "مجوز" استفاده شده است.) تعهدات برای به‌دست آوردن مجوز معمولاً باید در قانونی در سطح پارلمان تعیین شود.

طراحی سیستم صدور مجوز می‌تواند برای بهبود شرایط در راستای یکی از چندین هدف ممکن تغییر کند. دولت می‌تواند سیستم مجوز انبار را به طور مستقیم اداره نماید، از جمله بازرسی انبار به جهت صدور مجوز و کنترل انبارها برای بررسی انطباق، و یا محدود کردن توجه خود به فعالیت‌های خاص، که معمولاً صدور قبض انبار قابل مبادله مدنظر است. این مورد در هند برقرار شده است که در آن هیچ فردی نمی‌تواند فعالیت انبار را بدون گواهی ثبت صادر شده تحت قانون راه‌اندازی کند. با این حال، گواهی ثبت انبار برای قبض انبار غیرقابل مبادله لازم نیست. در فیلیپین، سیستم صدور مجوز دو سطح دارد که در یک سطح آن، صدور مجوز برای همه گردانندگان انبار غلات مورد نیاز است، اما در سطح دیگر مجوز فقط برای انبار غلاتی که به دنبال صدور قبض انبار قابل مبادله هستند، مورد نیاز است.

همچنین، قانون‌گذار ممکن است منافع ویژه‌ای در اختصاص منابع به یک کالا و یا یک بخش استراتژیک برای اقتصاد کشاورزی کشور در نظر گرفته باشد. این رویکرد، به عنوان مثال، در قزاقستان، در نظر گرفته شد که در آن تنها انبار غلات نیاز به مجوز دارد. به طور مشابه در

اوکراین، الزامات صدور مجوز خاص برای تأسیس انبار غلات در نظر گرفته شده است. قانون‌گذار نیز ممکن است یک سیستم خاص قبض انبار به منظور دسترسی به وام به ازای قبض انبار و برای جذب وام‌دهندگان ایجاد کند. بر این اساس، قانون مجوز خاص برای انبار به جهت استفاده در این سیستم معرفی می‌کند. فیلیپین سیستم داوطلبانه‌ای برای الزامات صدور مجوز اضافی ایجاد کرده است. سیستم تضمین کواپدن به عنوان یک طرح داوطلبانه ویژه برای غلات معرفی شد. به منظور شرکت در طرح تضمین کواپدن، انبارها باید مجوز رسمی خاصی را به دست آورند.

الزامات مجوز

پس از سازماندهی تعهدات دریافت مجوز، قانون‌گذاران باید تعیین کنند که تحت چه شرایطی مجوز اعطا می‌گردد. اکثر کشورها الزاماتی را در قوانین بالادستی برای صدور مجوز عمومی دارند و تعیین سایر جزئیات را به مقررات اجرایی می‌سپارند. شرایط تعریف‌شده باید شامل امکانات انبارداری و پرسنل مناسب و واجد شرایط برای فعالیت انبارداری و ذخیره‌سازی امن کالاهای سپرده شده باشد، و همچنین متقاضی واجد شرایط برای راه‌اندازی انبار به ارائه تضامین کافی برای تعهدات خود تحت قانون قبض انبار بپردازد. الزامات صدور مجوز را می‌توان در چند دسته تقسیم‌بندی نمود:

■ الزامات زیربنایی برای ذخیره‌سازی در انبار. قانون باید زیرساخت‌های مورد نیاز

را به گونه‌ای تعیین نماید تا اطمینان حاصل کند که امکانات انبار برای ذخیره‌سازی و رسیدگی به کالاهای مورد درخواست کفایت می‌کند. این الزامات شامل محل انبار، زیرساخت‌های محلی، سیستم‌های امنیتی، امکانات دفتری، سیستم توزین، سیستم نمونه‌برداری، سیستم تعیین کیفیت محصول، سیستم تمیز کردن، سیستم خشک کردن، سیستم حمل و نقل داخلی، سیستم ذخیره‌سازی و سیستم تهویه می‌باشد. این الزامات می‌بایست توسط مقررات اجرایی مشخص شود. اطلاعات مورد نیاز تا حدودی به وضعیت موجود کشور بستگی دارد: وضعیت عمومی زیرساخت‌های روستایی، میزان پیشرفته بودن زیرساخت‌های انبارداری موجود، کالاهای ذخیره‌شده، شرایط آب و هوایی و عوامل دیگر. به عنوان مثال، شرایط صدور مجوز برای انبارداری محصولات کشاورزی در تانزانیا و اوگاندا با شرایط انبارداری غلات در قزاقستان متفاوت است. برای اوگاندا، و بسیار مشابه برای تانزانیا، قانون‌گذاران الزامات فیزیکی برای انبار مشخص نموده‌اند، از جمله این که انبار در طول سال در دسترس باشد، ساختمان مناسبی داشته باشد، به

طور کامل محصور و به اندازه کافی مسقف، برای جلوگیری از نشت و دسترسی پرندگان و جوندگان، باشد و شرایط ورودی انبار برای به حداقل رساندن نشت آب و گل به انبار مناسب باشد و حتی مطابق با الزامات سیاست بیمه‌ای باشد.

در یک مورد پیچیده‌تر از سیستم انبارداری، قانون برای انبار غلات در قزاقستان الزامات فیزیکی شامل کنترل دسترسی، تجهیزات توزین و تجهیزات ذخیره‌سازی، تهویه مطبوع، ماشین‌آلات و خشک‌کن غلات (اگر به عنوان بخشی از خدمات انبارها ارائه شود)، تجهیزات فرآوری، تجهیزات کالیبراسیون، و انطباق با الزامات زیست محیطی را مشخص می‌کند. علاوه بر این، انبارها ممکن است برای ثبت قبض انبار و دسترسی به فناوری اطلاعات به اینترنت نیاز داشته باشند.

■ **شرایط گردانندگان انبار.** برای اطمینان از اینکه انبارداران به طور قانونی و مالی قادر به مدیریت یک انبار عمومی هستند، قوانین معمولاً الزاماتی را که باید برآورده شود تعیین می‌کند. انباردارانی که مجوز کسب کرده‌اند به طور قانونی مسئول انبار هستند. برای اطمینان از اینکه انبارداران حق استفاده از ساختمان را دارند، بر اساس قانون اغلب باید انبارداران صاحب انبار باشند. در سیستم‌های دیگر، انبارداران ممکن است مالک انبار نباشند و یا حتی اجاره‌نامه به نام وی نباشد. علاوه بر این، برای اطمینان از اینکه انبارداران پشتوانه مالی کافی دارند معمولاً نیاز است شرط حداقل توان مالی مورد نیاز را برآورده کنند. در برخی از کشورها، این شرط به شکل ارائه سرمایه می‌باشد که اثبات توانایی مالی کافی برای انجام انبارداری و یا مطابق با مجموعه‌ای از حداقل سرمایه لازم است.

سوء پیشینه متقاضی انبارداری نیز باید در نظر گرفته شود. به عنوان مثال، تحت قانون انبار برزیل، متقاضی انبارداری که سابقه جعل، ورشکستگی، اختلاس، نقض اعتماد، فریب یا سرقت داشته است نمی‌تواند مجوز انبار را کسب کند. به طور مشابه در تانزانیا، این مورد وجود دارد.

■ **الزامات کارکنان انبار.** الزامات مجوز انبار، اغلب شرایط پرسنل انبار را نیز در نظر می‌گیرد. آن‌ها باید به اندازه کافی آموزش دیده و واجد شرایط انجام فعالیت‌های انبارداری مانند توزین و درجه‌بندی کالاها پس از سپرده‌گذاری باشند. به عنوان مثال در قزاقستان، الزامات صدور مجوز برای انبار غلات شامل به کارگیری کارکنان با تخصص و تحصیلات فنی مناسب است. در هند و برزیل، صدور گواهینامه و مجوز رسمی مورد نیاز

شامل این است که انبارها پرسنلی را در اختیار گیرند که الزامات آموزشی برای کارکنان را برآورده سازند. در ترکیه، نیز این شرایط برقرار است.

■ **تضامین عملکرد.** برای اطمینان از اینکه سپرده‌گذاران و وام‌دهندگان حقوق و منافع خود را در صورت آسیب و یا از دست دادن کالای ذخیره‌شده به‌دست می‌آورند، بر اساس مقررات صدور مجوز معمولاً انبار نیاز دارد که بیمه، وثیقه و یا سایر تضامین عملکرد را ارائه دهد. این تضمین، حتی قبل از شروع بهره‌برداری از انبار لازم است، زیرا که ریسک‌های بالقوه را تحت پوشش قرار می‌دهد. این ریسک‌ها شامل آسیب و یا از دست دادن کالاهای ذخیره‌شده ناشی از بلایای طبیعی، سهل‌انگاری و یا تقلب گردانندگان انبار و یا پرسنل آن می‌شوند.

■ **قواعد عملیاتی و کارمزدهای ذخیره‌سازی.** همچنین برای سپرده‌گذاران، وام‌دهندگان و دیگر شرکت‌کنندگان مهم است که چگونه یک انبار اداره می‌شود. تمام فعالان بازار زمانی که همه عملیات انبارداری هماهنگ با مجوز انبار باشد منتفع خواهند شد. زمانی که فعالیت انبار توسط مقامات نظارتی بررسی می‌شود، سپرده‌گذار می‌تواند به هر انبار دارای مجوزی مراجعه نماید و انتظار سطح مشابهی از خدمات را داشته باشد. به عنوان مثال، در فرانسه متقاضیان مجوز انبار نیاز است که پیش‌نویس قواعد اجرایی انبار را برای ایجاد انبار ارائه دهند. در آرژانتین، متقاضیان ملزم به ارائه قوانین عملیاتی و اجرایی خود، از جمله سیستمی برای نظارت و تمیز کردن انبار و حداکثر کارمزد سپرده‌گذاری و عملیات دیگر، مانند بیمه، فرآوری غلات، تمیز کردن غلات و خشک کردن آن می‌باشند. برای گرفتن مجوز تحت سیستم قبض انبار فدرال آمریکا، متقاضیان باید نشان دهند که سیاست‌های اجرایی انبار آن‌ها مطابق با استانداردهای صنعتی است. برای اطمینان از کنترل مستمر و اینکه انبار قواعد عملیاتی خود را پس از اخذ مجوز تغییر نمی‌دهد، قانون برزیل تصریح می‌کند که هرگونه تغییرات بعدی در عملیات و یا تعرفه باید توسط نهاد صدور مجوز تصویب و منتشر شود.

صدور، تعلیق و لغو مجوز. نهاد صدور مجوز زمانی مجوز را اعطا می‌کند که همه شرایط برآورده شود. مجوز ممکن است برای انواع خاصی از کالاها داده شود. به عنوان مثال در اوگاندا، پس از اینکه الزامات صدور مجوز برآورده شد، نهاد ناظر می‌تواند مجوز کار یک انبار عمومی یا خصوصی را برای ذخیره‌سازی انواع خاصی از کالاها که انبار برای آن تجهیز شده است و گردانندگان انبار قادر به مدیریت آن هستند صادر نماید. معمولاً، قانون مدت زمان محدودی

را برای اعتبار مجوز انبار و ثبت آن مشخص می‌کند، که در بسیاری از کشورها بین یک تا پنج سال متفاوت است. هنگامی که مدت اعتبار محدود باشد، کنترل انبارداری تقویت می‌شود، که به نوبه خود منجر به یکپارچگی فعالیت انبارداری می‌گردد. تانزانیا و فیلیپین مدت اعتبار یک ساله را برای مجوز انبار تعیین نموده‌اند. به طور مشابه در اوکراین، انبار غلات سالانه برای کسب مجوز باید امکانات و شیوه‌های خود را با استانداردهای دولت مطابقت دهد. در ترکیه، مجوز انبار برای دو سال اعتبار دارد. در برزیل، مجوزهای انبار برای ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی به مدت پنج سال، با فرض انطباق مستمر با الزامات صدور مجوز اعتبار دارد.

قبل از پایان مدت اعتبار، نهاد صدور مجوز ممکن است مجوز انبار را تحت شرایط خاصی تعلیق یا لغو کند، معمولاً در مورد نقض یا عدم تطابق با الزامات قانون قبض انبار این اتفاق رخ می‌دهد. به عنوان مثال در اوکراین، اگر بعد از بازرسی انبار مشخص شد که انبار مطابق با الزامات نیست، نهاد صدور، مجوز انبار را برای ۳۰ روز به حالت تعلیق در می‌آورد. انبار پس از آن باید تمام جنبه‌های عدم انطباق را اصلاح نماید، در غیر این صورت مجوز باطل خواهد شد.

ثبت انبار و اطلاع‌رسانی عمومی. سپرده‌گذاران و دیگر فعالان می‌توانند قبل از ذخیره‌سازی کالا در یک انبار آن را بررسی کنند. آن‌ها همچنین می‌توانند برای بررسی به نزدیکترین انبار دارای مجوز و یا انبار عمومی دارای مجوز مراجعه کنند. برای اطلاع عموم، نهاد صدور مجوز باید لیست انبارهای دارای مجوز و یا انبارداران را منتشر کند. این عمل منجر به تقویت شفافیت و اعتماد به سیستم انبارداری می‌گردد.

برای اهداف کنترلی، انبارهای دارای مجوز به طور معمول در سیستم ثبت مرکزی که توسط مرجع صدور مجوز ایجاد شده است ثبت می‌گردند. در برزیل و هند، اگر نهاد صدور مجوز به انبار مجوز داد، آن را در لیست قرار می‌دهند. در اوکراین، نهاد صدور مجوز، سیستم ثبت مرکزی برای انبار غلات دارای مجوز ایجاد نموده است. در قزاقستان، مقامات محلی لیست عمومی همه‌ی انبارهای غلات دارای مجوز در دسترس را اعلام می‌کنند. قانون انبار فدرال در ایالات متحده نیز هیأت نظارت را ملزم به انتشار لیست انبارهای دارای مجوز به منظور تسهیل آگاهی عمومی نموده است.

در برزیل، زمانی که به انبار مجوز داده می‌شود، باید در روزنامه‌های محلی انتشار یابد و اطلاع‌رسانی گردد. به طور مشابه در اوگاندا، نهاد صدور مجوز، نام و آدرس کسانی که مجوز دریافت کرده‌اند را منتشر و همراه با آن نیز یک لیست از لغو مجوزهای انبارها همراه با دلایل ابطال آنها را اعلام می‌کند. در ترکیه این امر متفاوت است، تعهد اطلاع‌رسانی عمومی بر عهده

انبارداران است که باید مجوز انبار را در روزنامه تجارت ترکیه منتشر کنند. هنگامی که الزامات صدور مجوز در دسترس عموم قرار گرفت، شفافیت و اعتماد در سیستم تقویت می‌شود. این امر به سپرده‌گذاران، وام‌دهندگان و دیگر فعالان اجازه می‌دهد تا ریسک‌های مرتبط با ذخیره‌سازی کالا در انبارها، و همچنین ریسک‌های مرتبط با وام در برابر قبض انبار صادر شده را بهتر ارزیابی نمایند. به عنوان مثال، بورس کالای اوگاندا (UCE)، که نهاد نظارتی فعلی این کشور است، معیار دقیق صدور مجوز برای انبارها را هر ساله منتشر می‌کند. الزامات اجرایی انبار دارای مجوز. علاوه بر تعهدات انبارها برای انطباق با الزامات صدور مجوز و بازرسی، قانون می‌تواند الزامات نظارتی و اجرایی اضافی را به انبارهای دارای مجوز تحمیل کند. موارد زیر از جمله الزاماتی است که در بسیاری از کشورها وجود دارد:

الف) الزامات نگهداری سوابق و گزارش‌دهی؛

ب) الزامات معامله در نوع کالاهایی که انبار مجاز به ذخیره‌سازی است؛

نگهداری سوابق و گزارش‌دهی. قانون هر کشوری باید نیاز صریح و روشن برای نگهداری سوابق انبارداران را بیان کند. الزامات نگهداری سوابق به افزایش اعتماد به سیستم و حداقل رساندن جعل سند (قبض) کمک می‌کند. اکثر سیستم‌های قانونی حفظ سوابق دقیق از تمام کالاهای سپرده شده و ترخیص شده، و همچنین هر گونه قبض انبار صادر شده، گم شده، جایگزین شده و یا تسلیم شده را لازم می‌دانند. ذکر این نکته الزامی است، در سیستم قبض انبار الکترونیکی، نگهداری سوابق توسط انبار به‌طور قابل توجهی متفاوت از سیستم قبض انبار کاغذی می‌باشد. در آرژانتین لازم است که انبارها سفارشات را بر اساس مقدار موجود و به ترتیب زمانی، مانند جزئیات مربوط به تمام محصولات سپرده شده در انبار از جمله اطلاعات مربوط به نوع، کیفیت، کمیت، صاحبان، شماره سریال (در صورت وجود) و مدت ذخیره‌سازی نگهداری کنند. در مواردی که کشور یک سیستم ثبت متمرکز برای قبض انبار ایجاد کرده است، انبارها می‌توانند بیشتر داده‌های قبض و یا هر گونه اطلاعات را با توجه به عملیات انبار عرضه کنند. جمع‌آوری سوابق انبار می‌تواند برای دولت‌ها که آمار استفاده از سیستم قبض انبار را گردآوری می‌کنند مفید باشد. در اوکراین، انبارها باید به صورت ماهانه، آمار مقدار و نوع غلات ذخیره‌شده در انبار را به وزارت کشاورزی و مواد غذایی برای کمک به دولت جهت تعیین سیاست‌های کنترلی بخش ارسال کنند.

معاملات در نوع محصولاتی که انبار مجاز به ذخیره‌سازی است. قانون‌گذار به صراحت ممکن

است تصمیم به منع انبارهای دارای مجوز از تجارت در محصولاتی که در انبار ذخیره شده‌اند نماید. منطق سیاست منع معامله این است که اگر یک انبار اقدام به خرید و فروش کالاها از نوع محصولات ذخیره‌شده نماید، این ریسک وجود خواهد داشت که انبار محصولات ذخیره‌شده را تجارت کند و قادر به ارائه آن‌ها در زمان ترخیص کالا نباشد. چنین منعی قبض انبار را به وثیقه کم‌خطرتری تبدیل می‌کند و اطمینان حاصل می‌شود که محصولات ذخیره‌شده در انبار در زمان سررسید در دسترس هستند. در حالی که برخی از کشورها شامل ممنوعیت تجارت در نوع محصولات ذخیره‌شده هستند بسیاری از کشورها به طور ضمنی اجازه تجارت کالاها را به انبارها می‌دهند. این نکته قابل ذکر است که در برزیل تحت قانون ۹۹۷۳ سال ۲۰۰۰، به صراحت انبارها مجاز به تجارت در نوع محصولات کشاورزی ذخیره‌شده در انبار هستند.

بازرسی. بازرسی انبار برای اطمینان از یکپارچگی و اعتماد به سیستم قبض انبار بسیار مهم است. بازرسی، اطمینان از انطباق با شرایط مجوز انبار و قانون قبض انبار را فراهم می‌کند. هر زمان که قانون تعهداتی برای صدور مجوز انبارها را معرفی کند، نیاز به نظارت و بازرسی انبارها پیش می‌آید که باعث تقویت اعتماد سپرده‌گذاران، وام‌دهندگان و خریداران به سیستم قبض انبار می‌گردد. همچنین رقابت بین انبارها را تحت قوانین تضمین می‌کند. بازرسی می‌تواند توسط نهاد مسئول بالادستی یا نهادهای بخش خصوصی انجام شود.

تمام قوانین بازنگری شده، بازرسی انبارها را به دنبال خواهند داشت. همه کشورها در این مطالعه برای نظارت و بازرسی انبار پس از اعطای مجوز اقدام می‌کنند. این بازرسی‌ها تمام الزامات صدور مجوز را شامل می‌شود. پس از آن، بازرسی معمولاً در فواصل مشخص شده و یا اعلام نشده برای کنترل انطباق انبار با مفاد مجوز و قوانین قبض انبار صورت می‌گیرد. بسیاری از کشورها نیز بازرسی سالانه را انجام می‌دهند.

به عنوان مثال در هند، پس از این‌که انبار مجوز گرفت، آژانس صادرکننده مجوز، بازرسی از انبار ثبت شده را سالانه یک بار انجام می‌دهد. در قزاقستان و اوکراین، انبار غلات پس از اخذ مجوز باید سالانه بازرسی شوند. تحت سیستم انبار فدرال در ایالات متحده آمریکا، نهاد نظارتی به بازرسی انبارهای دارای مجوز در فواصل اعلام نشده جهت بررسی انطباق با الزامات می‌پردازد. اکثر کشورها از جمله فیلیپین و اوگاندا بازرسی انبارهای دارای مجوز را در هر زمانی توسط مرجع قانونی لازم می‌دانند. بازرسی اعلام نشده، به طور مؤثر بر اطمینان انطباق با قانون کمک می‌کند.

با هدف بازرسی، قوانین می‌توانند شامل الزامات گردانندگان انبار در ارائه اطلاعات جهت بررسی

به مقامات نظارتی باشد. در فرانسه، علاوه بر بازرسی، گردانندگان انبارها به طور کلی باید در ماه اول هر سال گزارش فعالیت سال گذشته خود را به مقامات بازرسی ارائه دهند. بسته به سنت حقوقی، قوانین به نهاد نظارتی اجازه تعیین نهادهای بخش خصوصی و یا اشخاص برای انجام بازرسی را می‌دهد. به عنوان مثال در اوگاندا، نهاد نظارتی مجوز بازرسی انبار را برای اشخاص دیگر علاوه بر پرسنل خود صادر نموده است. این بازرسان خصوصی باید فوراً بی‌نظمی‌ها را به مقامات گزارش دهند. در برزیل، انبارهای کشاورزی لازم است برای صدور مجوز از طریق پیمانکار بازرسی خصوصی که تحت نظارت وزارت کشاورزی، دام و تأمین مواد غذایی است درخواست بدهند. باید توجه داشت که بازرسی انبار بخش حساسی از قانون مدنی است که باید بر پایه قانون مجلس و تحت نظارت نهاد مسئول بالادستی صورت گیرد.

۳-۴- تضامین عملکرد انبار

هدف کلی قانونی برای تضمین عملکرد انبار حفظ حمایت از حقوق سپرده‌گذاران، وام‌دهندگان و سایر دارندگان قبض انبار می‌باشد. اشکال مختلف تضامین عملکرد باید از حقوق دارندگان قبض در صورت نکول انبار یا ناتوانی آن در ترخیص محصولات ذخیره‌شده حفاظت کند. از نقطه نظر وام‌دهندگان، این عمل باعث می‌شود ریسک وام با پشتوانه قبض کاهش یابد و به نوبه خود باعث جذب اعتبارات به ازای قبض انبار به عنوان وثیقه می‌گردد. علاوه بر این، اگر وام‌دهندگان به سیستم اعتماد کنند و قبض انبار به عنوان وثیقه به اندازه کافی کم خطر باشد، آن‌ها اقدام به ارائه اعتبار در نرخ مقرون به صرفه‌تری به تولیدکنندگان و حتی کشاورزان خرد می‌نمایند. چارچوب قانونی سیستم قبض انبار می‌بایست نوعی از تضامین عملکرد انبار و ذخیره‌سازی را مشخص کند. یک قانون‌گذار می‌تواند چندین نوع از تضامین عملکرد را تعیین کند، به طور خاص:

- بیمه اجباری، ضمانت‌نامه اجرایی یا اعتبارنامه؛
- صندوق غرامت یا تضمین؛
- رایج‌ترین تضمین عملکرد به عنوان الزامات مجوز، بیمه اجباری و یا وثیقه اجرایی توسط گردانندگان انبار است. برخی از کشورها علاوه بر آن یک صندوق اجباری یا داوطلبانه ضمانت تأسیس می‌کنند که عمدتاً انبارها در تأمین مالی آن سهیم هستند.
- بیمه اجباری، ضمانت‌نامه اجرایی یا اعتبارنامه. قوانین ممکن است برای گردانندگان

انبار ضمانت‌نامه اجباری را تعیین کنند. ضمانت‌نامه معمولاً مورد حمایت نهاد ناظر در نظر گرفته می‌شود، و به عنوان یک منبع تضمین شده برای جبران خسارت در صورت ناتوانی انبار در ایفای تعهدات عمل می‌کند. به عنوان مثال در فیلیپین، انبارهای کالا به طور کلی برای اخذ مجوز نیاز به ارائه ضمانت‌نامه دارند؛ میزان آن توسط وزارت تجارت و صنعت تعیین شده و باید حداقل یک سوم از ارزش بازاری محصولات ذخیره‌شده در انبار را شامل شود. با این حال، در برخی موارد، این مورد به تنهایی برای جذب وام‌دهندگان برای ارائه وام به ازای قبض انبار کافی نیست.

■ قانون نیز می‌تواند بیمه محصولات ذخیره‌شده در انبار را الزامی کند. بیمه معمولاً ریسک‌های خارج از کنترل انبارداران را پوشش می‌دهد و در مورد سهل‌انگاری انبارداران و یا فعالیت‌های غیرقانونی وی جبران خسارت نمی‌کند. در برزیل، قانون انبار برای محصولات کشاورزی انبارداران را ملزم به بیمه کردن محصولات ذخیره‌شده در برابر سیل و آتش‌سوزی و هر رویداد آب و هوایی می‌کند. محصولاتی که تحت گواهی سپرده و قبض انبار صادر شده‌اند باید در برابر هر نوع حادثه‌ای از قبیل آتش، رعد و برق، انفجار، سیل، طوفان، تگرگ و مواردی از این دست بیمه شوند. اغلب، قوانین ترکیبی از تضامین را مشخص می‌کنند. در آرژانتین انبار دارای مجوز باید نسبت به ارائه ضمانت‌نامه‌ای در سطح تعیین شده توسط وزارت کشاورزی، دام و شیلات اقدام کند که حداقل ۱۰۰۰۰ پزو و حداکثر ۱۰ درصد از سرمایه انبار است. برای صدور قبض انبار کالاهای ذخیره‌شده، در صورتی که کالا در حال حاضر توسط سپرده‌گذار بیمه نشده باشد، انبارها باید محصولات را در برابر آتش‌سوزی در سطح تعیین شده توسط وزارت خانه بیمه کنند. در فیلیپین، برای صدور مجوز و ثبت انبار غلات علاوه بر ارائه وثیقه یا ضمانت‌نامه‌ای به مقدار و نوع تعیین شده توسط سازمان ملی غذا، ارائه بیمه‌نامه آتش‌سوزی مورد تأیید سازمان ملی غذا نیز الزامی است.

■ قانون می‌تواند انبار را ملزم به نوعی تضمین یا انتخاب انواع تضامین بکند. به عنوان مثال در ایالات متحده آمریکا، انبارهایی که تمایل دارند تحت قانون انبار فدرال ایالات متحده (USWA) مجوز بگیرند باید وثیقه برای تضمین انجام تعهدات خود ارائه دهند، و یا به عنوان جایگزین به ارائه تضامین مالی دیگر مانند تعهدات بدون قید و شرط تضمین شده، اعتبارنامه غیر قابل فسخ و یا عضویت در صندوق ضمانت یا بیمه دولتی بپردازند.

■ انبار دارای مجوز ممکن است توسط نهاد ناظر ملزم به ارائه تضمین اضافی باشد. در

فرانسه، مقدار تضمین متناسب با سطح ذخیره‌سازی توسط انبارداران تعیین می‌شود، که ممکن است این تضمین به صورت نقدی، اوراق بهادار قابل معامله در بازارهای تحت نظارت و یا وام رهنی ارائه گردد. یکی دیگر از نمونه‌های مشابه را می‌توان در مقررات انبار غلات در قزاقستان یافت. گردانندگان انبار غلات می‌توانند میان صندوق ضمانت و یا ارائه بیمه خصوصی برای اجرای تعهدات تحت قبض انبار غلات یک گزینه را انتخاب کنند. صندوق ضمانت در ابتدا رواج داشت، اما به تازگی انبارداران تا حد زیادی بیمه را به دلیل هزینه‌های کمتر ترجیح می‌دهند. با این حال، در برخی از موارد بیمه نسبت به صندوق ضمانت جبران خسارت کمتری می‌کند.

■ مقدار بیمه اغلب در قوانین بالادستی مشخص نشده و به مقررات اجرایی واگذار شده است. این بدین معنی است که نهاد اجرایی برای انطباق مقدار مورد نیاز به شرایط خاص انعطاف‌پذیر است. به عنوان مثال در هند، متقاضی باید به نهاد صادرکننده مجوز، سپرده بهادار (حواله بانکی و یا چک بانکی) از بانک ملی ارائه دهد. با این حال، انبارداران می‌توانند به میزان حداقلی که باید توسط بیمه پوشش داده شود به نهاد ناظر وثیقه بدهند، همان‌طور که در تانزانیا این مقررات برقرار است. در آن جا قانون تعیین می‌کند که برای کسب مجوز، انبارداران ملزم به ارائه وثیقه به نهاد نظارتی هستند و این امر برای انجام تعهدات انبارداران تحت قوانین انبار کافی به نظر می‌رسد یا خیر. نهاد صادرکننده مجوز باید مقدار وثیقه را بسته به ارزیابی خود از فعالیت انبار تعیین نماید و توجه داشته باشد که کمتر از ۱۰ درصد از ارزش کسب و کار انبار نباشد.

■ صندوق ضمانت یا گرامت. علاوه بر موارد فوق قانون می‌تواند صندوق گرامت یا تضمین را ارائه دهد که باید انبار در آن مشارکت نماید و در صورت نکول انبار به سپرده‌گذاران و دارندگان قبض جبران خسارت می‌پردازد. این صندوق، ریسک وام‌دهندگان و سپرده‌گذاران به ویژه خسارت ناشی از تقلب و سهل‌انگاری فاحش گردانندگان انبار را تحت پوشش قرار می‌دهد. تعداد قابل توجهی از کشورها صندوق ضمانت و یا گرامت را به عنوان پاسخ به عدم اعتماد وام‌دهندگان به قبض انبار به عنوان وثیقه‌ای امن معرفی کرده‌اند. یکی دیگر از مزایای این صندوق‌ها این است که وجود آن‌ها می‌تواند نرخ وثیقه و بیمه را کاهش دهد، در نتیجه به انبارهای کوچک اجازه می‌دهد وارد بازار شوند.

■ چالش بالقوه، تأمین مالی اولیه صندوق گرامت یا ضمانت است. بودجه اولیه می‌تواند توسط دولت فراهم گردد، در حالی که بودجه پس از آن می‌تواند از کمک‌های انبار و

منابع دیگر گرفته شود. به عنوان مثال در بلغارستان، صندوق ضمانت در سال ۱۹۹۹ با وام ۵/۲ میلیون دلاری سه ساله بدون بهره تأسیس شد. به طور مشابه، در اوکراین، صندوق ضمانت در ابتدا با یک وام بدون بهره یک ساله از دولت اوکراین تأسیس شد. در قزاقستان، صندوق ضمانت در ابتدا توسط دولت به عنوان یک نهاد غیرانتفاعی با تزریق سرمایه ۱۵ میلیون دلاری تأسیس شد (تجربه ۴ را ببینید).

تجربه ۴:

صندوق غرامت در قزاقستان

مکانیزم اولیه صندوق ضمانت در قزاقستان به خوبی طراحی شد، که در آن انبار غلات برای صدور قبض انبار غلات می‌تواند بین صندوق ضمانت و بیمه خصوصی برای تضمین انجام تعهدات تحت قبض انبار غلات یکی را انتخاب کند. جبران خسارت توسط صندوق ضمانت حداقل ۸۰ درصد از ارزش قبض انبار غلات را شامل می‌گردد و ارزش آن بر اساس کیفیت غلات تعیین می‌شود. متقاضی ادعای خسارت از صندوق باید نسخه‌ای از قبض انبار و تأیید بازرس محلی مبنی بر ناتوانی انبار در حفظ غلات ارائه دهد. نهاد اداری این صندوق ظرف مدت ۳۰ روز تصمیم می‌گیرد و اگر ادعا پذیرفته شود ظرف مدت ده روز خسارت پرداخت می‌گردد. جبران خسارت در صورت تیره انبار از سهل‌انگاری، موارد فورس ماژور و یا سهل‌انگاری صاحب غلات ذخیره‌شده منتفی می‌گردد. صندوق ضمانت در ابتدا توسط دولت به عنوان یک نهاد غیر انتفاعی با تزریق سرمایه ۱۵ میلیون دلاری تأسیس شد. تأمین مالی صندوق از طریق هزینه‌های عضویت در صندوق و پرداخت حق عضویت سالانه از انبارها تأمین می‌گردد.

روش ایجاد صندوق ضمانت در میان کشورها متفاوت است: در برخی کشورها مشارکت انبارها اجباری و در برخی دیگر داوطلبانه است. یک مثال از هر دو طرح مشارکت اجباری و داوطلبانه ایالات متحده آمریکا است. طبق طرح داوطلبانه USWA مکانیزم ضمانت‌نامه بالادستی، الزامات ضمانت‌نامه‌های اجرایی انبار USWA است. این طرح داوطلبانه، طیف گسترده‌ای از قوانین ایالتی را تحت‌الشعاع قرار داده است و انبارها میان الزامات تعیین‌شده در سطح فدرال و الزامات سطح ایالت حق انتخاب دارند. در سطح فدرال مشارکت در یک صندوق بیمه یا صندوق غرامت که توسط دولت ایالتی مدیریت می‌شود یکی از چندین روشی است که انبار تحت مجوز فدرال می‌تواند برای ضمانت ارائه کند. روش دیگر ارائه ضمانت‌نامه اجرایی در جهت ضمانت انجام تعهدات ذیل مجوز اعطایی است.

در کشور آمریکا در سطح ایالتی، برخی از ایالت‌ها به معرفی صندوق غرامت به عنوان مکانیزم

تضامین انبار تحت کنترل خود در سطح خاص و به صورت اجباری پرداختند. به عنوان مثال، ایالت تنسی صندوق ضمانت انبار غلات را در سال ۱۹۸۹ تأسیس نمود. این صندوق در ابتدا با ۳ میلیون دلار اعتبار راه‌اندازی شد و پس از اصلاح قانون در سال ۲۰۱۱ میزان اعتبار صندوق به ۱۰ میلیون دلار افزایش یافت. تولیدکنندگان باید به صندوق از طریق مالیات بر حجم تولید کمک کنند، تا زمانی که این صندوق به سطح مشخصی از اعتبار برسد. این صندوق برای جبران خسارت انبار غلات، به میزان ۸۵ درصد از ارزش از دست رفته محصولات حداکثر به میزان ۱۰۰ هزار دلار طراحی شده است. با این حال، زیان غلات تحت پوشش قبض انبار را تا ۱۰۰ درصد ارزش قبض انبار نیز جبران می‌کند. به گفته وزارت کشاورزی تنسی، با گذشت ۲۵ سال از فعالیت صندوق غرامت، به ۷۶ تولیدکننده برای خساراتی چون ناتوانی انبار در ایفای تعهدات، به ارزش حدود یک میلیون دلار جبران خسارت پرداخت شده است.

به طور مشابه، ایالت آیووا، یک ایالت پیشرو در تولید محصولات کشاورزی، به معرفی صندوق ضمانت انبار غلات پرداخت. انبار دارای مجوز باید به این صندوق بر اساس ظرفیت ذخیره‌سازی خود کمک کند. سپرده‌گذاران پس از ناتوانی انبار در ایفای تعهدات می‌توانند به این صندوق برای جبران خسارت مراجعه نموده و در صورت تأیید ادعا تا ۹۰ درصد از ارزش غلات از دست رفته را حداکثر تا مبلغ ۱۵۰۰۰۰ دلار دریافت کنند. قانون روش‌های دقیقی را برای به کارگرفتن و تعیین مالیات به جهت تأمین مالی صندوق و برای جبران خسارت شرح داده است. با این حال، استفاده از صندوق ضمانت همگانی نیست، و چند ایالت که تولیدات بالایی دارند، مانند نبراسکا، صندوق ضمانت را به کار نگرفته‌اند.

در فیلپین سیستم تضامین اختیاری نسبتاً منحصر به فردی از نظر مکانیزم تضامین وجود دارد. چارچوب قانونی شامل الزامات ضمانت‌نامه اجباری است، با این حال بانک‌ها، تمایلی به قبول کالاهای کشاورزی به عنوان وثیقه ندارند. در نتیجه، یک طرح اعتباربخشی داوطلبانه برای انبار از طریق سیستم تضامین کوآیدن، که ترکیبی از اجزای صندوق ضمانت با اجزای دیگر مانند بازرسی است، تأسیس شد. انبار مشارکت‌کننده باید الزامات اضافی برای تضامین عملکرد خود ارائه دهد. علاوه بر این، هنگامی که قبض انبار وثیقه می‌شود و یک وام بر اساس آن منتشر می‌شود، بانک وام‌دهنده از سازمان تضامین اعتبار روستایی (Quedancor) درخواست تضامین می‌نماید. تضامین سازمان تضامین اعتبار روستایی تا ۸۰ درصد از ارزش کالاهای ذخیره‌شده را در صورت نکول انبار جبران می‌کند (تجربه ۵ رابینید).

کشورهای دیگر، از جمله اوکراین، ترکیه و اندونزی، به راه‌اندازی صندوق ضمانت اجباری که

انبارهای دارای مجوز باید در آن شرکت کنند پرداختند. در اوکراین، در طول سال اول اجرای قانون غلات، سال ۲۰۰۲، قبض انبار غلات را معرفی کرده بود؛ اما سیستم قبض انبار غلات به عنوان یک تسهیل کننده اعتبارات به دلیل عوامل خاصی از جمله عدم اعتماد مؤسسات مالی وام‌دهنده بهینه عمل نکرد.

تجربه ۵:

طرح تضمین کوآیدن در فیلیپین

مکانیزم تضمین (الزامات ضمانت‌نامه اجباری) توسط قانون ضمانت انبار در سال ۱۹۳۲ ایجاد شد. بانک‌ها کالاهای کشاورزی را به عنوان وثیقه در نظر نمی‌گرفتند و به این ترتیب، سیستم به طور گسترده برای امور مالی کشاورزی استفاده نمی‌شد. با تأسیس سیستم تضمین کوآیدن این رویه تغییر کرد. برنامه تأمین مالی کوآیدن در سال ۱۹۷۸ تحت نظر انجمن صندوق تضمین (از سال ۱۹۹۲، کوآیدن و تضمین اعتبار روستایی) به جهت «سرعت بخشیدن به جریان سرمایه‌گذاری و منابع اعتباری در جهت رشد و توسعه بهره‌وری روستایی، اشتغال و کسب و کار» ایجاد شد. با هدف جذب بانک‌ها به وام دادن در ازای قبض انبار به عنوان وثیقه، به طور خاص، ترکیبی از تضمین‌های اضافی شخص ثالث، اعتبارنامه‌های انبار، بازرسی‌های انبار و گواهی‌نامه‌های انبار را به کار گرفت. مشارکت در طرح تضمین کوآیدن داوطلبانه است. وام تحت طرح تضمین کوآیدن تا ۱۸۰ روز برای برنج و ۹۰ روز برای سایر غلات می‌باشد. در طول مدت ۱۸۰ روز دوبار بازرسان طرح کوآیدن از محصولات ذخیره‌شده در انبار بازرسی می‌کنند. طرح کوآیدن تا ۸۰ درصد ارزش محصولات در انبار را تحت پوشش قرار می‌دهد.

برای تضمین عملکرد تحت قبض انبار و کاهش ریسک وام‌دهندگان، در سال ۲۰۱۲ اوکراین صندوق ضمانت را از طریق اصلاح قانون غلات تأسیس نمود. تمام انبارهای غلاتی که قبض انبار صادر می‌کنند باید به عضویت صندوق درآمد و به صندوق با توجه به میزان محصول پذیرفته‌شده در انبار کمک کنند. اگر دارنده قبض انبار، قبض را برای ترخیص کالاها ارائه دهد و انبار در ترخیص غلات ذخیره‌شده نکول کند، دارنده قبض می‌تواند برای بازپرداخت از صندوق ضمانت تا ۹۰ درصد از ارزش کالاها اقدام کند. صندوق ضمانت ساختار قانونی و مدیریتی مختص به خود را دارد.

این صندوق در ابتدا با یک وام بدون بهره یک ساله از دولت اوکراین تأسیس گردید، تأمین مالی صندوق از طریق هزینه‌های عضویت انبارها و مشارکت منظم انبارها، درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری صندوق در اوراق بهادار دولتی، جریمه پرداخت شده توسط انبارها و پرداخت بهره از سپرده صندوق در بانک‌ها صورت می‌گیرد.

به طور مشابه، انبارهای دارای مجوز در ترکیه لازم است در یک صندوق جبران خسارت شرکت کنند که تحت مقررات صندوق جبران خسارت انبارهای مجوزدار نظارت می‌شوند. هدف این صندوق تنها جبران خسارت سپرده‌گذار در صورت نکول صندوق در ایفای تعهداتش نیست، بلکه برای توسعه انبارهای مجوزدار، آموزش، مدیریت و نظارت و همچنین هزینه‌هایی که در راستای وظایف تعیین شده در قانون انبارهای مجوزدار است، نیز هزینه می‌کند. این صندوق از چند طریق تأمین مالی می‌شود: هزینه خدمات پرداخت شده توسط انبارداران دارای مجوز، ده درصد از کارمزدهای ثبت محصول برای خرید و فروش اوراق بهادار مربوطه، ۵ درصد هزار درصد از ارزش محصولات مبادله شده از طریق اوراق بهادار، بهره پول، پرداختی‌های دولت یا مشارکت اعضا و سایر منابع.

در اندونزی، سیستم قبض انبار به دلیل اینکه قادر نبود تا در هنگام ناتوانی انبار در ایفای تعهدات مکانیزم امنی را فراهم کند، بسیار ناکارآمد بود. برای حل این مسئله، در سال ۲۰۱۱ با اصلاح قانون، مؤسسه بیمه قبض انبار تأسیس شد. این مؤسسه بیمه به عنوان یک نهاد مستقل در جهت افزایش اعتماد فعالان اقتصادی و افزایش یکپارچگی سیستم به وزارت تجارت گزارش می‌داد. برای تأمین مالی آن، برای ثبت مدیران انبار و برای هر اوراق بهادار مبتنی بر کالای ذخیره شده کارمزدی را تعیین و دریافت می‌کند. مدیران انبار لازم است به عضویت مؤسسه بیمه درآیند و حق عضویت پرداخت کنند. وظایف مؤسسه بیمه شامل حفاظت از دارندگان قبض انبار و یا اوراق بهادار در صورت نکول، ناتوانی و یا ورشکستگی مدیران انبار می‌باشد. مؤسسه بیمه در راستای انجام وظایف خود، برای بیمه کردن محصولات مدیریت شده توسط انبار بیمه‌نامه‌های خود را تنظیم و اجرایی می‌کند.

۳-۵- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد

سیستم قبض انبار توسط رابطه قراردادی بین انبارها و سپرده‌گذاران پایه‌گذاری می‌شود: انبار توافق می‌کند که کالای سپرده شده را برای یک دوره مشخص زمانی نگهداری کند و سپرده‌گذار نیز توافق می‌کند که هزینه‌های ذخیره‌سازی را پرداخت نماید. در اکثریت قریب به اتفاق کشورها که در آن انبارداری رایج است، لازم است سطح معینی از حداقل تعهدات مشخص گردد. این تعهدات حداقلی معمولاً نمی‌توانند توسط توافقات قراردادی نقض شوند.

تعهدات حداقلی انبار از حقوق سپرده‌گذاران، به ویژه کشاورزان خرد که اغلب نسبت به مسائل انبارداری آگاهی کافی ندارند، حفاظت می‌کند. حداقل تعهدات انبار از حقوق وام‌دهندگان،

خریداران و سایر ذی‌نفعان این سیستم نیز حمایت می‌کند. به منظور اینکه قبض انبار به عنوان یک وثیقه کم‌ریسک شناخته شود، می‌بایست وام‌دهندگان از اینکه کالای ذخیره‌شده پشتوانه قبض‌ها به خوبی تحت مراقبت و نگهداری قرار گرفته مطمئن باشند. این تعهدات می‌تواند از طریق قانون برای تمامی انبارها اجباری شود. همچنین تعهدات خاصی نیز علاوه بر آنها می‌تواند در قوانین سیستم‌های قبض انبار خاص گنجانده شود. علاوه بر تعهدات عمومی، برخی الزامات خاص نیز می‌تواند برای نوع خاصی از انبار در نظر گرفته شود.

فارغ از اینکه تعهدات مرتبط با تمام انبارها را در نظر داریم یا تنها تعهدات مرتبط با بخشی از یک سیستم قبض انبار، در بسیاری از ساختارهای قانونی موجود چندین تعهد کلیدی برای قرارداد انبارداری در نظر گرفته شده است. این تعهدات کلیدی مرتبط می‌شوند با کل دوره انبارداری، از سپرده‌پذیری گرفته تا نگهداری و تحویل کالا. مقررات عمومی مربوط به تعهدات طرفین قرارداد تحت قرارداد انبارداری را می‌توان به صورت زیر گروه‌بندی نمود:

- تعهدات اولیه و اصلی طرفین قرارداد (انبار و سپرده‌گذاران)
- تعهدات جانبی انبار
- تخصیص ریسک عملکرد
- معمولاً تعهدات بیشتری برای طرفین قرارداد انبارداری در قانون سیستم قبض انبار و یا قوانین عمومی تعیین می‌شود.
- تعهدات اولیه انبار و سپرده‌گذاران. تعهد اولیه انبار برای ذخیره‌سازی کالا در یک دوره مشخص زمانی و ترخیص آن پس از ارائه قبض معتبر می‌باشد. این یک تعهد عمومی است که در هر چارچوب قانونی از سیستم قبض انبار وجود دارد. تعهد اولیه سپرده‌گذاران کالا برای ذخیره‌سازی محصولاتشان در انبار، پرداخت هزینه‌های ذخیره‌سازی مورد توافق و دریافت مجدد کالا پس از پایان دوره ذخیره‌سازی می‌باشد. در تعیین هزینه‌های انبارداری ممکن است انبارها آزاد نباشند. برخی از کشورها انبارها را از دریافت هزینه‌های گزاف ممنوع کرده‌اند. به عنوان مثال بر اساس قوانین انبار عمومی برزیل، انبارداران حق دریافت هزینه بالاتر از نرخ تعرفه مصوب قانون، از سپرده‌گذاران، را ندارند.
- تعهدات جانبی انبار.
- عدم تبعیض. تعهد به عدم تبعیض به طور معمول انبارها را از اعمال تبعیض بین سپرده‌گذاران بالقوه منع می‌کند مگر اینکه کالاها در لیست پذیرش انبار نباشند، یا

پذیرش آن‌ها به سایر محصولات انبار آسیب برساند و یا اینکه انبار ظرفیت کافی نداشته باشد.

■ مقررات عدم تبعیض می‌تواند اهداف توسعه روستایی را با اطمینان دادن به خرده مالکان در دسترسی کافی به خدمات انبار پیش ببرد. خرده مالکان گاهی اوقات در برخی از مناطق وضع نامساعدی دارند زیرا که خدمات انبارها در انحصار سپرده‌گذاران بزرگ قرار دارد. بسیاری از کشورها شکل صریحی از مقررات عدم تبعیض انبار را اعمال می‌کنند.

■ وظیفه مراقبت. این قانون حداقل سطح مراقبت که انبارداران باید برای کالاهای ذخیره‌شده ارائه دهند را تعیین می‌کند. همه کشورهای مورد بررسی در برخی از قوانین خود به بررسی وظایف مراقبتی انبار پرداخته‌اند. علاوه بر این قانون لیستی از مواردی که انبار مسئول خسارت وارده به محصول است را نیز بیان می‌کند. به عنوان مثال در آرژانتین انبارها مسئول تمام ضرر و زیان و خسارت وارده به کالا ناشی از عدم رعایت وظایف مراقبتی، سرقت و اختلاس هستند.

■ مخلوط کردن کالاها. در بسیاری از موارد، قوانین شامل مقررات مربوط به ذخیره‌سازی جداگانه و یا آمیختن (اختلاط) کالاهای ذخیره‌شده می‌شوند. تعهد رایج برای انبارها، ذخیره‌سازی کالاها به صورت جداگانه است، مگر این که محصولات قابل معاوضه باشند، که در این مورد، محصولات از یک نوع و کیفیت باید با هم ذخیره شوند. دلیل وجود این مفاد قانونی برای حفاظت از استفاده‌کنندگان سیستم انبارداری از خسارات فیزیکی و یا ضرر و زیان در ارزش کالاهاست که می‌تواند ناشی از بی‌دقتی در اختلاط کالاها باشد. در یک سیستم انبارداری، سپرده‌گذاران و وام‌دهندگان انتظار دارند آنچه که در انبار قرار داده‌اند و یا در مورد کالاهای قابل معاوضه، کالایی از همان نوع، کیفیت و ارزش را به دست آورند. برای رسیدن به این هدف، در ایالات متحده آمریکا در سطح فدرال، الزامات فنی دقیق برای آمیختن کالاها وجود دارد. در اندونزی و تانزانیا، رضایت سپرده‌گذار و یا دارندگان قبض قبل از آمیختن کالاها الزامی است.

■ عملکرد تخصیص ریسک. تعیین کردن طرفی که ریسک ناشی از فقدان یا خسارات وارد شده به کالای ذخیره‌شده ناشی از رویدادهای غیر قابل پیش‌بینی، اجتناب‌ناپذیر و فرعی را متحمل می‌شود امر مهمی است. به عنوان مثال گردباد غیرقابل پیش‌بینی در

یک منطقه محصولات ذخیره‌شده را از بین می‌برد. در بسیاری از سیستم‌های قانونی، این شرایط تحت مفهوم فورس ماژور شناخته می‌شود.

■ در بسیاری از سیستم‌های قانونی مسئولیت این ریسک‌ها برعهده دارنده محصول است. اغلب، طرفین می‌توانند با تغییر این قوانین موافقت کنند. بسیاری از کشورهای مورد بررسی به صراحت در چنین مواردی ذکر کرده‌اند که انبارها هیچ‌گونه مسئولیتی در قبال این خسارات ندارند.

■ اساس سیاست معافیت انبار از مسئولیت موارد فورس ماژور، عدم دلسردی از کسب و کار انبار با توجه به خطرات خارج از کنترل می‌باشد. اتفاقاتی که معمولاً به عنوان فورس ماژور در عملیات انبارداری مطرح می‌شوند شامل سیل، طوفان، زلزله و یا شورش هستند.

■ مقررات مشابه به صراحت انبارها را از مسئولیت خسارت ناشی از ویژگی‌های محصولات ذخیره‌شده که به راحتی توسط انبار قابل مشاهده نیست (مانند کالاهای معیوب ذخیره‌شده در ظروف در بسته) معاف می‌کند.

۳-۶- قبض انبار: وضعیت قانونی، محتوا، فرم و ثبت

وضعیت قانونی. تعریف وضعیت قانونی قبض انبار برای حفاظت از انتظارات و حقوق همه طرف‌های درگیر در یک سیستم قبض انبار بسیار مهم است. قبض انبار می‌تواند نقش مالکیت کالاها را ارائه دهد. قبض انبار حاوی مقررات شرایط ذخیره‌سازی کالاها بین سپرده‌گذار و انبار می‌باشد. در اندونزی قبض انبار به عنوان سندی از مالکیت کالاهای ذخیره‌شده در یک انبار تعریف شده است و قبض یا کپی از آن می‌تواند به عنوان ثبت سوابق عمل کند و به نهاد نظارتی و اطلاع‌رسانی سیاست‌های ملی کشاورزی کمک کند. چارچوب قانونی عملکرد قبض انبار باید به وضوح مشخص شده باشد.

در بسیاری از چارچوب‌های قانونی، دو تمایز مهم با توجه به وضعیت قانونی قبض وجود دارد: اینکه آیا سند مالکیت کالا است یا خیر، و اینکه آیا قابل مبادله است یا خیر. قانون قبض انبار ممکن است به صراحت بیان کند که قبض انبار سند مالکیت کالا است، در نتیجه از نظر قانونی مالکیت فیزیکی محصولات ذخیره‌شده محسوب می‌شود. برای انبارداران تأیید اینکه کالاهای ذخیره‌شده باید به چه کسی تحویل داده شود مهم است. یک سند مالکیت می‌تواند یک سند قابل مبادله نیز باشد.

انتخاب اینکه آیا قبض انبار باید به عنوان سند مالکیت در نظر گرفته شود یا خیر، باید مطابق با چارچوب قانونی بالادستی یک کشور باشد. تعاریف صریح در قانون می‌تواند به جلوگیری از سردرگمی کمک کند.

قبض تک‌قسمتی در برابر قبض دوقسمتی. قوانین ممکن است برای قبض انبار یک یا دو نوع قبض را ارائه دهند: تک‌قسمتی یا دو قسمتی. تفاوت اصلی قبض تکی و دو قسمتی در این است که آیا قانون می‌خواهد حق مالکیت و حق وثیقه‌گذاری محصولات ذخیره‌شده به طور جداگانه توسط دو سند مختلف ارائه شود یا خیر.

قبض تکی به طور معمول نشان دهنده کلیه حقوق مرتبط با محصولات ذخیره‌شده می‌باشد. این قبض حق مالکیت و حق وثیقه‌گذاری محصول را در بر می‌گیرد. قبض تکی ممکن است توسط سپرده‌گذار به عنوان وثیقه برای تأمین منابع مالی استفاده شود.

از سوی دیگر، قبض دو قسمتی حق مالکیت را از حق وثیقه‌گذاری بر روی محصولات اساسی جدا می‌کند. بر این اساس، قبض دو قسمتی اغلب از یک گواهی مالکیت (قبض انبار) و گواهی تعهد (گواهی سپرده کالا) تشکیل شده است. گواهی مالکیت نشان دهنده تعهد به ارائه کالای سپرده شده در انبار در زمان معین است، و گواهی سپرده کالا حق وثیقه‌گذاشتن کالاهای تحت تعهد انبار را اعطا می‌کند.

کشورهای دارای سیستم قبض تکی و یا دو قسمتی، در "تجربه ۶" نشان داده شده‌اند. انتخاب بین قبض تکی و دو قسمتی نیز به سنت حقوقی کشور بستگی دارد که به شدت تحت تأثیر چارچوب قانونی بالادستی مرتبط با ابزارهای مبادلات و تعهدات می‌باشد.

بسیاری از کشورهای دارای نظام حقوقی قانون مدنی (Civil Law) سیستم‌های قبض انبار دو قسمتی را انتخاب کرده‌اند، مانند آرژانتین، برزیل، فرانسه و قزاقستان. در مقابل، بسیاری از کشورهای دارای نظام حقوقی قانون مشترک (Common Law) - از جمله کانادا، اوگاندا و ایالات متحده آمریکا - به پیاده‌سازی سیستم‌های قبض انبار تکی پرداختند.

استثنائاتی وجود دارد که در آن یک کشور با قانون مدنی استفاده از قبض تکی را انتخاب کرده است یا برعکس. به عنوان مثال، نظام قانونی تانزانیا تحت تأثیر نظام حقوقی قانون مشترک است، اما سیستم قبض انبار دو قسمتی را انتخاب نموده است. اغلب، این موارد ناشی از تأثیرات متعددی است که در مسیر توسعه سیستم قانونی کشور اتفاق افتاده است. یک مثال جالب فیلیپین است که تحت تأثیر کشورهای اسپانیا، آمریکا، فیلیپین و سنت حقوقی اسلامی است و سیستم قبض انبار تکی در این کشور پیاده‌سازی شده است.

تجربه ۶:

انتخاب کشورها بین دو سیستم قبض انبار تک‌قسمتی یا دو قسمتی

قبض دو قسمتی	قبض تک‌قسمتی
آرژانتین	کانادا
برزیل	فیلیپین
فرانسه	ترکیه
قزاقستان	اوگاندا
تانزانیا	آمریکا
اوکراین*	اوکراین*

* در اوکراین هر نوع دو قبض انبار استفاده می‌گردد.

ممکن است قانون‌گذاران در کشور حس کنند که نیازی به اجبار در انتخاب سیستم تک‌قسمتی یا دو قسمتی نیست. برای مثال در قزاقستان چارچوب قانونی بالادستی هر دو سیستم را قانونی می‌داند و انتخاب آن را به قانون ویژه دیگری می‌سپارد. اما قزاقستان به طور انحصاری برای غلات، قبض انبار دو قسمتی را ارائه کرده است که از یک گواهی تطبیق و یک گواهی وثیقه‌گذاری تشکیل شده است. اوکراین سیستم منعطفی را برگزیده است و قبض انبار غلات تک‌قسمتی و دو قسمتی را اجازه می‌دهد. در اوکراین پس از تحویل غلات برای ذخیره‌سازی، با توجه به درخواست مالک غلات، قبض انبار تکی و یا دو قسمتی توسط انبار صادر می‌گردد. هر دو قبض انبار تکی و دو قسمتی مزایایی معادل هم دارند در صورتی که به درستی در چارچوب قانونی تعریف شده باشند. این مهم است که فرمت قبض مطابق با چارچوب قانونی باشد.

جزئیات قبض. قبوض باید شامل حداقلی از اطلاعات قابل استناد باشند. این حداقل اطلاعات در خدمت همه طرف‌های فعال در سیستم قبض انبار، از انبارداران گرفته تا سپرده‌گذاران و وام‌دهندگان و خریداران نهایی کالای ذخیره‌شده قرار می‌گیرد. سپرده‌گذار و یا خریدار می‌خواهد از حقوق خود در ارتباط با مقدار و کیفیت مشخص کالاهای ذخیره‌شده در مکان مشخص اطمینان یابد. وام‌دهندگان می‌خواهند از مکان و ارزش وثیقه متعهد شده در انبار نیز مطمئن شوند. یک چارچوب قانونی کامل برای قبض انبار شامل الزامات صریح و روشن و حداقل اطلاعات موجود در آن برای حفاظت از منافع هر یک از طرفین درگیر می‌باشد. به عنوان

مثال برزیل تمام الزامات محتویات قبض انبار را در قانون شرح داده است (تجربه ۷ را ببینید).

تجربه ۷:

الزاماتی برای جزئیات قبض انبارهای تحت قانون برزیل

قانون ۱۱۰۷۶ سال ۲۰۰۴ برزیل شامل الزامات مورد نیاز برای محتوای هر قسمت از قبض انبار دو قسمتی است. هر یک از قبوض باید حاوی موارد زیر باشد:

- شماره کنترل تطابق؛
- اظهار اینکه که کالا تابع قوانین انبار است؛
- هویت، صلاحیت و آدرس سپرده‌گذار و انبار؛
- هویت تجاری انبار؛
- آدرس محل ذخیره سازی؛
- شرح محصول و مشخصات آن؛
- وزن خالص و ناخالص آن؛
- نوع بسته بندی محصول؛
- حجم محصول بر حسب واحد شمارش مناسب؛
- هزینه خدمات ذخیره‌سازی و حمل و نقل و دوره‌های ارائه صورت‌حساب؛
- فرد مسئول برای پرداخت؛
- هویت و میزان بیمه؛
- صلاحیت تضمین‌های ارائه شده توسط انبار، در صورت وجود؛
- تاریخ قبض و سررسید سپرده؛
- تاریخ صدور اوراق بهادار؛
- شناسایی، صلاحیت و امضای نماینده قانونی انبار؛
- اظهار دقیق حقوقی که به موجب این اسناد تفویض می‌شود.

از آنجا که هدف مشترک تمام سیستم‌های قبض انبار ارائه اطلاعات به طرف‌های ذی‌نفع است،

حداقل الزامات رایج اصلی در اکثر کشورها عبارتند از:

- نام و محل انباری که در آن کالا ذخیره می‌شود؛
- شماره شناسایی منحصر به فرد قبض؛
- تاریخ صدور قبض و مدت زمان قرارداد انبارداری؛
- اظهار اینکه کالا به حامل و یا یک فرد با نام تحویل داده شود (قابلیت مبادله)؛

- لیست تعهدات و حقوق اساسی سپرده‌گذار و انباردار و یا ارجاع به قانون مربوطه؛
- نرخ هزینه‌های انبارداری و نگهداری کالا؛
- امضای انباردار یا کارگزار آن؛
- آیا کالاها بیمه هستند یا خیر؛
- تعریف دقیقی از کیفیت و کمیت محصولات ذخیره‌شده.

امضاء و ذکر جزئیات انبار

الزامات باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که وام‌دهندگان و یا بازیگران دیگر در زنجیره معاملات به سرعت و به آسانی تعیین کنند که کالاها، به خصوص در زمان توافق تعهدات، سررسید وام، فروش کالا در کجا نگهداری شوند. ممکن است لازم باشد که محتوای قبض جزئیاتی نظیر آدرس انبار، نام انبار، نام شرکت صاحب آن و یا فرد مسئول، شماره مجوز و یا هر اطلاعات شناسایی دیگری مطابق با اصول قانون کسب و کار ملی را شامل شود. در ایالت متحده آمریکا، اوگاندا، اوکراین، تانزانیا، فیلیپین، اندونزی، برزیل و آرژانتین محل انبار باید مشخص باشد. علاوه بر نام و آدرس انبار، قانون غلات قزاقستان ارائه شماره شناسایی مالیاتی انبار را الزامی می‌داند. ترکیه شماره مجوز انبار را در قبض انبار الزامی می‌داند.

جزئیات سپرده‌گذار

الزامات جزئیات هویت سپرده‌گذاران در راستای حفاظت از حقوق سپرده‌گذاران کالاها می‌باشد. این الزامات از حقوق وام‌دهندگان نیز محافظت می‌کنند، به گونه‌ای که کالاها اساسی ذخیره‌شده در واقع می‌تواند به عنوان وثیقه‌ای کم خطر استفاده شود. کشورهای دارای نظام حقوقی قانون مدنی تمایل به الزام ارائه اطلاعات در مورد سپرده‌گذار دارند. اما در کشورهای دارای نظام حقوقی قانون مشترک مانند ایالت متحده آمریکا، اوگاندا، تانزانیا و فیلیپین، اطلاعات در مورد سپرده‌گذار مربوط به مقررات مبادله و انتقال است. در سیستم‌هایی که برای تسهیل معاملات ثانویه قبض انبار طراحی شده‌اند، اطلاعات سپرده‌گذار اصلی ممکن است دارای اهمیت کمتری باشد.

شماره سریال و تاریخ صدور

شماره سریال معمولاً برای به حداقل رساندن تقلب اسناد و کمک به حفظ سوابق و حسابرسی

استفاده می‌شود. شماره سریال قبض ارتباط نزدیکی دارد با تعهدات اجباری انبار در مورد حفظ سوابق قبض‌هایی که آن‌ها را صادر کرده است. شماره سریال به دارنده قبض این امکان را می‌دهد که برای اطمینان از صحت آن، توسط انبار صادرکننده بررسی و تأیید شود. شماره‌گذاری ممکن است در سطح ملی و یا سطح انبار تعیین گردد. علاوه بر شماره سریال قبض، تاریخ صدور قبض نیز در صورت الزام انبار باید چاپ گردد. در قانون آرژانتین الزامی به صدور شماره سریال نیست، اما لازم است که تاریخ صدور در قبض آورده شود.

کارمزدهای انبارداری، هزینه‌های توثیق

برای اینکه وام‌دهندگان بتوانند به‌درستی وثایق تسلیم‌شده را ارزش‌گذاری کنند می‌بایست به‌طور کامل از میزان هزینه‌ها و کارمزدهای انبارداری و در نتیجه میزان دقیق برگشت وام نکول‌شده آگاه باشند. اهمیت این مسئله از آن جهت است که به‌طور معمول در قانون مالیات و هزینه‌های انبارداری مقدم بر سایر مطالبات در نظر گرفته می‌شود. بنابراین، نیاز است که در متن قانون قبض انبار کلیه هزینه‌هایی که ارزش وثیقه را کاهش می‌دهد به‌طور صریح بیان شود. قانون در بسیاری از کشورها، در طول فرآیند صدور مجوز انبار، انبارداران را ملزم می‌کند که نرخ‌های تعیین‌شده هزینه‌های انبارداری را به نهاد صادرکننده مجوز اعلام کنند. به‌عنوان مثال در فیلیپین، به‌منظور کسب مجوز فعالیت انبار غلات، متقاضیان باید نرخ هزینه‌های انبارداری را به سازمان ملی غذا تسلیم کنند. به‌طور مشابه در فرانسه، هزینه‌های انبارداری و خدمات مرتبط با آن باید قبل از باز شدن انبار تعیین و تثبیت شود.

شرح دارایی (کالا) پایه

در هر سیستم قبض انبار، یکی از مهم‌ترین بخش‌ها شرح اطلاعات محصولات ذخیره شده است. تمام سیستم‌های قبض انبار شامل الزاماتی برای شرح کالاها می‌باشند. توضیحات باید تمام جوانب هویتی کالاهای ذخیره‌شده را در برگیرد و یا اگر محصولات قابل معاوضه هستند، محصولات با کیفیت معادل، مقدار و ارزش یکسان باشند. الزامات مشترک شامل ویژگی‌های محصول، کیفیت، کمیت، تست‌های آزمایشگاهی و برآورد ارزش پولی کالا در زمان ذخیره‌سازی می‌شود. در فیلیپین، انبار غلات استفاده از قبض انبارهای رنگی مختلف برای کیفیت و مقدار محصولات کشاورزی متفاوت را ارائه می‌دهد. این طبقه‌بندی باعث می‌شود قبض به راحتی تشخیص داده شود.

بیمه

بیمه اعتماد وام‌دهندگان و سپرده‌گذاران را به سیستم انبار افزایش می‌دهد. اگر محصولات ذخیره‌شده به میزان کافی بیمه باشند، اعتباردهندگان تمایل بیشتری به ارائه وام با نرخ معقول به پشتوانه کالاهای ذخیره‌شده در انبار نشان خواهند داد. بر این اساس، چندین کشور الزامات بیمه اجباری برای کالاهای ذخیره‌شده در سیستم قبض انبار را انتخاب نموده‌اند.

تاریخ سررسید برای محصول

محصولات کشاورزی یک دوره ذخیره‌سازی محدود در انبار دارند و به تدریج کیفیت آن‌ها افت می‌کند و در نتیجه ارزش‌شان در طول زمان کاهش می‌یابد. برای کالاهای قابل معاوضه که همراه با دیگر محصولات با کیفیت و با ویژگی‌های مشابه ذخیره می‌شوند، تاریخ سررسید زمان مهمی است که ارزش کالای ذخیره‌شده پس از آن افت شدیدی می‌کند. تاریخ سررسید برای وام‌دهندگان مهم است، زیرا بر طول مدت وام اعطا شده تحت وثیقه کالاهای ذخیره‌شده تأثیر می‌گذارد. با این حال، قانون چند کشور، الزامی برای بیان صریح تاریخ سررسید بیان نمی‌کند. اما به طور ضمنی این تاریخ در شرح کالا معمولاً مشخص می‌شود.

ممنوعیت صدور قبض برای کالاهای متعلق به خود

یک موضوع مهم که گاهی اوقات به صراحت در قانون بیان شده این است که آیا انبارها می‌توانند قبض انبار برای محصولات ذخیره‌شده متعلق به خود را صادر کنند یا خیر. اگر مدیران انبار مجاز به صدور قبض بر اساس محصولات متعلق به خود باشند، دسترسی به اعتبارات برای ذخیره‌سازی و توسعه صنعت انبار می‌تواند تسهیل شود. با این حال، بدون حفاظت و بازرسی‌های کافی، با این کار ریسک تقلب در انبار افزایش می‌یابد.

برای پرداختن به این ریسک، قانون کشور به طور معمول یکی از سه گزینه ممکن را دنبال می‌کند. اول، چارچوب قانونی ممکن است صدور قبض برای کالاهای متعلق به انبارداران را ممنوع کند. آرژانتین این رویکرد را در پیش گرفته است. انبار دارای مجوز، از خرید و یا فروش محصولات کشاورزی که در گواهی سپرده به آن اشاره شده است ممنوع می‌باشد؛ نقض این قانون لغو مجوز انبار را به دنبال خواهد داشت.

دوم، ممکن است کشور ملزم کند که قبض‌هایی که مرتبط با محصولات متعلق به خود انبار است، به وضوح متمایز از سایر قبض‌ها باشد. در اوگاندا، تانزانیا و ایالات متحده آمریکا این قانون

برقرار است.

سوم، یک کشور ممکن است کشوری ملزم کند تا بازرسی‌های اضافی در این موارد انجام شود که اطمینان حاصل شود که محصولات تحت حتما پوشش در انبار وجود دارند. بازرسی‌های اضافی ممکن است به شکل بازرسی تکمیلی مانند آنچه برای وام تضمینی سیستم کواپدن در فیلیپین است باشد.

قبض‌های کاغذی و الکترونیکی. قبض انبار به طور سنتی در قالب کاغذی صادر شده است

این فرمت، همانند هر سند مالکیت دیگری، خطر جعل یا تقلب را افزایش می‌دهد. یکی از راه‌های مقابله با این خطر، استفاده از شماره سریال در قبض می‌باشد. راه دیگر این است که قبض بر روی کاغذی با ویژگی‌های امنیتی خاص صادر شود. یا قبض توسط پرینتر مخصوص تأییدشده چاپ شود. در اوگاندا به عنوان مثال، قبض تنها با چاپگر تأییدشده توسط نهاد ناظر سیستم قبض انبار اوگاندا چاپ می‌شود که به طور انحصاری توسط این نهاد عرضه می‌گردد. در فیلیپین، قبض انبار غلات تنها در فرم کاغذی رنگی دارای شماره سریال که مربوط به انواع خاص، کیفیت، و مقدار متفاوت محصولات کشاورزی ذخیره شده است صادر می‌گردد.

همانطور که تکنولوژی کامپیوتر مقرون به صرفه‌تر و گسترده‌تر می‌شود، روند فعلی در برخی از کشورها به سمت معرفی قبض الکترونیکی پیش می‌رود، به شرطی که کشور امکانات لازم را داشته باشد. قبض انبار الکترونیکی، داده ثبت‌شده‌ای است که به صورت الکترونیکی صادر شده و حاوی اطلاعات مورد نیاز برای قبض انبار می‌باشد. اگر قانون بیان کند که آن‌ها از نظر قانونی معادل قبض کاغذی هستند، می‌توان آن‌ها را به عنوان وثیقه برای وام‌دهندگان استفاده کرد. قبض انبار الکترونیکی از ابتدای سال ۲۰۰۰ در چندین کشور در سراسر جهان استفاده شده است. مقررات قانونی برای قبض انبار الکترونیکی در کشورهای زیر معرفی شده است، هرچند که هنوز به طور کامل در برخی از آنها عملیاتی نشده‌اند: ایالات متحده آمریکا (۲۰۰۰)، برزیل (۲۰۰۴)، ترکیه (۲۰۰۵)، اندونزی (۲۰۰۶)، اوگاندا (۲۰۰۶)، هند (۲۰۰۷) و قزاقستان (۲۰۱۲). در اوکراین، پیش نویس مقررات قبض انبار الکترونیکی به تازگی در دستور کار قرار شده است.

قبض انبار الکترونیکی دارای مزایا و معایبی می‌باشد. معرفی یک قبض انبار الکترونیکی می‌تواند مبادله و انتقال قبض را تسهیل نماید، زیرا برای انتقال فوری مالکیت نیاز به حضور فیزیکی و تحویل قبض نیست و باعث کاهش هزینه‌های انتقال می‌گردد. قبض انبارهای الکترونیکی

می‌توانند معاملات و عمق بازار قبض انبار را افزایش دهند، به ویژه که اگر سیستم قبض انبار به بازار بورس متصل باشد. این قبوض همچنین هزینه‌های مربوط به نگهداری قبوض کاغذی را ندارند. سیستم قبض انبار الکترونیکی مدیریت وثیقه کارآمدتری را برای مؤسسات مالی فراهم می‌کند. تقویت شفافیت سیستم به نحوی که وام‌دهندگان و کاربران دیگر می‌توانند قبض را از طریق کامپیوتر نظارت کنند. یکی دیگر از مزایای مهم سیستم قبض انبار الکترونیکی کاهش تقلب اسناد از جمله ارائه مدارک جعلی برای به دست آوردن غلات یک انبار است.

معرفی قبض انبار الکترونیکی نیاز به بودجه کافی برای توسعه سیستم فنی مورد نیاز برای صدور و معامله قبض الکترونیکی دارد. صدور و انتقال قبض می‌تواند توسط بخش خصوصی و یا از طریق نهادهای دولتی انجام شود. برای راه‌اندازی قبض انبار الکترونیکی انبارها نیز نیاز به منابع مالی دارند، و کاربران باید دسترسی به سیستم‌های الکترونیکی داشته باشند. کشورهای زیادی وجود دارند که در حال حاضر این پیش شرط را ندارند، بنابراین قبض انبار الکترونیکی تنها در تعداد اندکی از کشورها استفاده می‌شود. با در نظر گرفتن هزینه‌های راه‌اندازی، تدوین‌کنندگان قانون می‌توانند مرحله به مرحله گام بردارند و به تدریج به معرفی اجزای سیستم قبض انبار الکترونیکی بپردازند. به عنوان مثال، اگر چه قبض انبار در برزیل در ابتدا در دو نسخه در فرم‌های کاغذی صادر شده است، اما بعد از مدتی قبض انبار کشاورزی (CDA) و گواهی سپرده کشاورزی (WA) پس از ثبت در قالب الکترونیکی ارائه گردیدند.

اگر یک کشور بخواهد به معرفی قبض انبارهای الکترونیکی بپردازد، چندین ملاحظه وجود دارد. به عنوان مثال، آیا قبض الکترونیکی برای همه کالاهایی که قبض کاغذی برای آن‌ها صادر شده است، از جمله کالاهای قابل معاوضه معرفی گردد یا آن که محدود شود. علاوه بر این، معرفی قبض الکترونیکی در قوانین داخلی نیاز به این دارد که قانونگذاران فرآیندهای فنی و روش صدور و معاملات آن‌ها را تعیین کنند. مقررات موجود که برای قبض کاغذی طراحی شده می‌تواند مانعی برای قبض الکترونیکی باشد، و اصلاحات برای تعادل عملکرد سیستم جدید لازم خواهد بود. به عنوان مثال، یک چالش مهم در راستای اطمینان از یکپارچگی قبض الکترونیکی ساختن یک سیستم الکترونیک منحصر به فرد است. نمی‌توان به سادگی قوانین ایجاد، انتقال و اجرای قبض کاغذی را به قبض الکترونیکی تعمیم داد و نیاز است که الزامات و استانداردهای بیشتری پایه‌ریزی شود. در صورتی که قانون فعلی در تضاد با بخش‌هایی از قانون جدید معرفی قبض الکترونیکی باشد، راه‌اندازی قبض الکترونیکی مستلزم اصلاحات قانون قبض انبار فعلی می‌باشد. برای مثال، در اوکراین، یک پیش‌نویس لایحه توسط وزارت کشاورزی در ژوئن ۲۰۱۳

برای قبض انبار الکترونیکی مطرح شده است. پیش‌نویس قانون ۲۰۱۳ پیشنهاد می‌کند برای راه‌اندازی و توسعه سیستم قبض انبار الکترونیکی، قانون مدنی اوکراین، قانون غلات و قانون گواهی اصلاح گردد.

یکی از کشورهایی که اولین بار به معرفی قبض انبار الکترونیکی در قوانین خود پرداخت ایالات متحده آمریکا بود. در سال ۲۰۰۰، قانون انبار ایالت متحده آمریکا به داوطلبان اجازه داد که از قبض انبارهای الکترونیکی استفاده کنند.

در سطح ایالتی، در سال ۲۰۰۳ قانون تجارت یکسان با به رسمیت شناختن اسناد مالکیت الکترونیکی اصلاح شد. در حال حاضر، اصلاح‌شده ماده ۷ قانون تجارت یکسان (قبض انبار و سایر اسناد مالکیت) چارچوبی برای هر دو سند مالکیت الکترونیکی و کاغذی ارائه می‌کند و امکان انتخاب بین قبض کاغذی و الکترونیکی را مجاز می‌داند.

قزاقستان به تازگی قبض الکترونیکی را معرفی نموده است. با هدف صدور و انتقال آسان‌تر قبض انبار، سیستمی برای قبض انبار الکترونیکی توسط مقررات سال ۲۰۱۲ ایجاد شد. سیستم قبض الکترونیکی در مقایسه با قبض کاغذی الزامات بیشتری را دارا می‌باشد. به طور خاص، و متفاوت از سیستم ایالات متحده، صدور، پشت‌نویسی و توثیق قبض‌های الکترونیکی از طریق سیستم ثبت مرکزی دولتی رخ می‌دهد. انبار غلات باید سوابق را در سیستم متمرکز دولتی قبض انبار الکترونیکی ثبت کند و در صورت صدور قبض الکترونیکی، باید دفتر ثبت متمرکز الکترونیکی دولتی به روز رسانی شود. پشت‌نویسی و توثیق قبض الکترونیکی به عنوان وثیقه نیاز به اطلاعات مشابه مورد نیاز برای قبض کاغذی دارد، اما باید از طریق فرم‌های آنلاین در وب سایت قبض انبار غلات ثبت شود.

در سطح بین‌المللی، کمیسیون قانون تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد (UNCITRAL) در حال حاضر در حال توسعه پیش‌نویس مقررات ثبت‌های الکترونیکی قابل انتقال است و هدف آن ارائه راهنمایی‌های قانونی به کشورهای هدف است. این مقررات می‌تواند کشورها را در طراحی مقررات داخلی خود برای سیستم قبض انبار الکترونیکی و همچنین راه‌اندازی و نظارت بر اسناد الکترونیکی و به طور خاص قبض انبار راهنمایی کند.

ثبت قبض انبار

تمام سیستم‌های قبض انبار در کشورهای مورد بررسی این مطالعه به حفظ سوابق دقیق قبوض صادر شده پرداخته‌اند. حفظ سوابق انبار در به حداقل رساندن تقلب اسناد در سطح محلی

کمک می‌کند. مانند سایر سیستم‌های ثبت دولتی از جمله ثبت مالکیت زمین، ثبت قبض انبار شفافیت و عمومیت سیستم قبض را به همراه خواهد داشت و می‌تواند قطعیت قانونی را افزایش دهد و از حقوق دارندگان قبض و وام‌دهندگان حفاظت کند.

سیستم ثبت قبض مستلزم هزینه‌هایی در سطح سازمانی است. ثبت و حفظ سوابق ممکن است نیاز به ایجاد یک سازمان جدید داشته باشد؛ در هر دو مورد، هزینه‌های مرتبط با استخدام و آموزش کارکنان جدید و طراحی سیستم ثبت از جمله پایگاه داده و پشتیبانی الکترونیکی وجود دارد. اگر سیستم به طور مناسب طراحی نشود، سیستم ثبت قبض می‌تواند مانع سهولت در صدور و معاملات قبض انبار گردد. برای جلوگیری از این مسئله، فرایند ثبت نباید برای کاربران سیستم قبض انبار پرهزینه، پیچیده و یا وقت‌گیر باشد. در شرایطی که نرخ بالای بی‌سوادی در میان کاربران مورد نظر وجود دارد، ملاحظات خاصی باید در نظر گرفته شود.

انواع مختلفی از معاملات یا رویدادها در سیستم‌های قبض انبار رخ می‌دهد: صدور قبض، انتقال و پشت‌نویسی آن، قبض انبار به عنوان وثیقه برای دریافت و یا بازپرداخت وام، ترخیص جزئی یا کامل کالاها، لغو قبض و از دست دادن و یا تخریب قبض و صدور مجدد آن. قوانین ممکن است بیان کنند که هریک یا همه این وقایع به صورت متمرکز ثبت شود.

ثبت متمرکز در ایالات متحده آمریکا در حفاظت از منافع وام‌دهندگان ایجاد شده است، که از الزامات بالادستی موجود در قوانین تجاری و توثیق استخراج شده است. با وجود اینکه در بسیاری موارد صدور قبض‌های کاغذی نیازی به ثبت در سیستم متمرکز ندارد، قانون ملزم می‌کند که استفاده از قبض‌ها به عنوان وثیقه حتما در سیستم متمرکز ثبت شود.

اوکراین یک رویکرد متفاوت در نظر گرفته است و الزام وجود دارد که تقریباً تمام وقایع مربوط به انبار دارای مجوز در سیستم ثبت متمرکز دولتی قبض انبار غلات، در وزارت کشاورزی و مواد غذایی ثبت شود. ثبت مرکزی باید زمانی به روز شود که قبض انبار جدید صادر گردد؛ قبض انبار قبلی لغو گردد؛ قبض انبار گم شود و قبض انبار المثنی صادر شود و خطاهایی در قبض انبار مشاهده شود. نقل و انتقالات قبض انبار لازم نیست که در سیستم ثبت شود. ثبت مرکزی به صورت الکترونیکی با سیستم ثبت هر انبار در ارتباط است. به طور مشابه، قانون قبض انبار اوگاندا ایجاد یک سیستم ثبت مرکزی (که در آن تقریباً تمام معاملات باید ثبت شود) را الزامی می‌داند. هر قبض انبار صادر شده، مبادله شده، وثیقه شده و یا لغو شده باید تحویل اداره ثبت شود و ثبت مرکزی باید ظرف مدت ۱۴ روز از صدور و یا مبادله، آن را در سیستم ثبت کند. اندونزی به طور مشابه الزامات ثبت مرکزی را مقرر کرده است. چارچوب قانونی می‌تواند

الزامات اجرایی مختلف برای قبض کاغذی و الکترونیکی تجویز کند. به دلیل ماهیت صدور و انتقال قبض الکترونیکی، ثبت مرکزی گرایش به پیاده سازی آسان تر آن دارد. به عنوان مثال در ایالات متحده، صدور قبض کاغذی نیازی به ثبت مرکزی ندارد، اما قبض الکترونیکی صادر شده توسط انبارهای ایالتی و یا فدرال باید ثبت گردد. ترکیه و قزاقستان یک روش مشابه را به کار گرفته‌اند: صدور قبض الکترونیکی باید ثبت شود اما صدور قبض کاغذی لازم نیست ثبت گردد. اکثر کشورها حداقل نوعی از ثبت مرکزی را برای سیستم قبض انبار پیش‌بینی کرده‌اند.

تجربه ۸:

اجزاء کلیدی تنظیم مقررات ثبت قبض انبار

مسائل سازمانی:

- تعیین مؤسسه ثبت
- عملکردها، اختیارات و وظایف
- منابع مالی
- طراحی سازمانی

مسائل اجرایی:

- وقایع نیازمند به ثبت
- اثر ثبت
- چه کسی باید ثبت کند
- مراحل ثبت الکترونیکی در مقابل کاغذی
- کارمزدها
- جدول زمانی
- دسترسی به سوابق

۳-۷- مبادله و انتقال قبض انبار

هنگامی که یک قبض انبار برای سپرده‌گذار صادر می‌شود، سپرده‌گذار ممکن است تمایل داشته باشد با فروش قبض، حقوق خود نسبت به کالای ذخیره‌شده را واگذار نماید، و یا در جهت به دست آوردن وام، قبض را وثیقه قرار دهد. به طور کلی، تنها در صورتی که عنوان قابل مبادله برای قبض ذکر شده باشد قبض انبار قابل معامله است و پشت‌نویسی قبض غیر قابل مبادله هیچ‌گونه حقی برای دارنده ایجاد نمی‌کند. اما با توجه به نظام حقوقی یک کشور، به طور

معمول هر دو قبض انبار قابل مبادله و غیر قابل مبادله می‌تواند به عنوان وثیقه استفاده گردد. روز به روز، فرایند ایجاد سیستمی که در آن قبض بتواند آزادانه توثیق و معامله شود در حال گسترش است، که باعث ایجاد بازار ثانویه و بهبود نقدشوندگی و جذابیت قبض به عنوان وثیقه برای وام‌دهندگان و بازرگانان می‌شود. مکانیزم مبادله و انتقال قبض باید در یک چارچوب قانونی مشخص شده باشد، چه در قانون خاص قبض انبار و چه در چارچوب قانونی کلی مبادله و پشت‌نویسی اسناد مالکیت.

یک تمایز مهم بین چگونگی انتقال قبض تک‌قسمتی و دو قسمتی در سیستم وجود دارد. در سیستم قبض انبار دو قسمتی امکان معامله جداگانه دو قسمت قبض انبار (از طریق پشت‌نویسی) فراهم است. سیستم قبض انبار فرانسه یک مثال از این نوع می‌باشد. با توجه به قانون تجارت فرانسه، پشت‌نویسی گواهی سپرده جدا شده از قبض انبار به منزله وثیقه کالایی می‌باشد. پشت‌نویسی قبض انبار حقوق مرتبط با کالاهای سپرده شده را منتقل می‌کند. اگر قبض انبار بدون گواهی سپرده انتقال یابد، دریافت‌کننده مسئول پرداخت بدهی تضمین شده توسط گواهی سپرده است یا باید اجازه دهد بدهی از درآمد حاصل از فروش کالا تسویه شود.

به تازگی در برزیل برای قبض انبار دو قسمتی سیستمی ایجاد شده است که نشان می‌دهد چگونه قبض در یک سیستم مبتنی بر بازار در گردش است. پس از ثبت، گواهی سپرده کشاورزی و قبض انبار به طور جداگانه و با هم قابل معامله هستند. تولیدکنندگان برزیلی سه گزینه اصلی پیش رو دارند: (۱) فروش هم‌زمان قبض انبار و گواهی سپرده (فروش تمام حقوق مربوط به کالا)؛ (۲) تعهد کالا به عنوان وثیقه برای وام (فروش گواهی سپرده)؛ و (۳) فروش گواهی سپرده در ابتدا و پس از آن فروش قبض انبار. اگر چه گواهی سپرده و قبض انبار ممکن است به طور جداگانه معامله شوند، اما محصولات تنها زمانی ترخیص خواهند شد که قبض انبار و گواهی سپرده هر دو به انبار تحویل داده شود. قابل ذکر است، جهت انتقال آسان قبض در طی یک حکم صریح، مبادلات بر روی قبض انبار و گواهی سپرده معاف از مالیات هستند. هنگامی که دو بخش به طور جداگانه می‌توانند به گردش در آیند، وضع قوانین معمولاً مستلزم آن است که حداقلی از اطلاعات در هر دو بخش قبض ثبت شود، و یا در صورت وجود ثبت الکترونیکی گردد. این الزامات اطلاعاتی برای اطلاع سرمایه‌گذاران بالقوه و دیگر تحویل‌گیرندگان از حقوق و تعهدهای در حال انتقال طراحی شده است. به عنوان مثال در قزاقستان، هنگامی که گواهی سپرده از قبض انبار جدا می‌شود، در قبض انبار باید نام و آدرس تحویل‌گیرنده، محتوای

الزامات تضمین شده توسط وثیقه، اندازه آن، نرخ بهره، امضای تحویل‌گیرنده و تاریخ جدایی گواهی سپرده از قبض انبار مشخص شود. گواهی سپرده باید حاشیه نویسی مشابه داشته باشد با این تفاوت که اطلاعات در مورد تحویل‌گیرنده باید با اطلاعات تحویل‌دهنده جایگزین شود. آرژانتین الزامات اطلاعاتی مشابهی دارد. پشت‌نویسی باید شامل تاریخ پشت‌نویسی؛ نام و آدرس و امضای پشت‌نویس‌کننده و نفر قبل؛ مقدار وام؛ تاریخ سررسید؛ و محلی که برای پرداخت به توافق رسیدند باشد. هنگامی که دو برگه به طور جداگانه معامله می‌شوند، این جزئیات از مبادله گواهی سپرده باید در پشت قبض انبار وارد شود شامل: میزان وام، نام و آدرس وام‌دهنده، تاریخ انقضا و مکان پرداخت. داده‌های مشابه باید در دفتر ثبت انبار برای اولین مبادله گواهی سپرده وارد شود.

در سیستم‌های قبض تکی، یک تمایز اساسی بین قبض قابل مبادله و غیر قابل مبادله وجود دارد. اکثر سیستم‌های قبض تکی برای هر دو نوع قبض (قابل مبادله و غیر قابل مبادله) قابل استفاده است، مانند سیستم‌های موجود در کشورهای ترکیه، اوگاندا، هند، تانزانیا، فیلیپین و ایالات متحده آمریکا، به عنوان مثال، قانون مختص قبض انبار در اوگاندا هر دو قبض قابل مبادله و غیر قابل مبادله را در نظر گرفته است. قبض قابل مبادله به عنوان "قبض انباری که در آن اظهار شده است که کالا را به حامل و یا شخصی نام‌برده تحویل می‌دهد" تعریف شده است. قبض غیر قابل مبادله یک "قبض انبار صادر شده به نام حامل و یا به نام فرد مشخص که عبارت غیر قابل مبادله بر روی آن ثبت شده است" می‌باشد.

۳-۸- تسویه و ترخیص محصولات ذخیره‌شده

آخرین مرحله این است که دارنده قبض انبار به منظور دریافت محصولات ذخیره‌شده، آن را به انبار ارائه دهد. به منظور حمایت از حقوق دارندگان قبض، چارچوب قانونی باید به صراحت شرایط ترخیص کالاهای ذخیره‌شده در انبار را مشخص کند و اطمینان حاصل شود که محصولات ذخیره‌شده قبل از درخواست صاحب قانونی قبض ترخیص نخواهند شد. در یک سیستم قبض انبار تکی، به طور کلی، محصولات پس از تسلیم قبض معتبر و پرداخت همه هزینه‌های ذخیره‌سازی و مالیات ترخیص می‌گردد. برای سیستم‌های قبض انبار دو قسمتی الزامات مشابه هستند، اما در مواردی که دارنده یکی از قسمت‌های قبض قصد ترخیص محصولات انبار را دارد جزئیات بیشتری را شامل می‌شود. اوکراین یک مثال خوب در این زمینه است زیرا برای هر دو قبض تکی و دو قسمتی الزامات را به طور صریح بیان کرده است. انبار

دارای مجوز باید کالاهای ذخیره‌شده را بر اساس تقاضای دارنده قبض انبار پس از ارائه قبض انبار تکی و یا هر دو بخش قبض انبار دو قسمتی ترخیص نماید، حتی اگر دوره ذخیره‌سازی به اتمام نرسیده باشد. سیستم ثبت انبار باید بر این اساس به روز شود. در سیستم قبض انبار دو قسمتی حتی اگر گواهی سپرده به عنوان وثیقه وام در دسترس نباشد دارنده قبض انبار می‌تواند با پرداخت پول به انبار به میزان وام متعهد شده تحت گواهی سپرده، غلات را از انبار ترخیص نماید.

یک تعهد صریح برای انبارها وجود دارد؛ انبارها باید پس از تسلیم قبض انبار، برای به حداقل رساندن تقلب اسناد و یا معاملات محصولات ذخیره‌شده در انبار آن را از بین برده یا لغو کنند. لغو قبض باید در دفتر اسناد کاغذی یا الکترونیکی ثبت گردد. به عنوان مثال در اوکراین، زمانی که کالای ذخیره‌شده توسط انبار ترخیص شد، لغو سند مربوطه قبض انبار(ها) باید از طریق حاشیه نویسی اعلام گردد.

در بسیاری از سیستم‌های قبض انبار تکی و دو قسمتی بررسی شده در این مطالعه، انبارها به ازای ذخیره‌سازی محصولات صریحاً دارای حق گرو گرفتن دارند، به این مفهوم که در صورت عدم پرداخت کارمزدهای انبارداری می‌توانند بخشی از کالا را ضبط کنند یا به فروش برسانند. اگر چه بیشتر الزامات قانونی در قوانین قبض انبار موارد بررسی شده در این مطالعه تمایل به طراحی حمایت از حقوق سپرده‌گذاران و اعتباردهندگان دارد، اما حق گرو گرفتن انبار یک اقدام مهم برای حمایت از حقوق انبارها می‌باشد. به عنوان مثال در فیلیپین، انبارداران دارای حق گرو گرفتن بر کالاهای سپرده شده به منظور تأمین تمام هزینه‌های قانونی ذخیره‌سازی و نگهداری کالا، بهره، بیمه، حمل و نقل، نیروی کار، توزین، سایر هزینه‌های مرتبط، و همچنین هزینه‌های اطلاع‌رسانی و تبلیغات فروش هستند. در صورت نکول سپرده‌گذار از پرداخت حق رهن، مدیر انبار می‌تواند برای برآورده کردن هرگونه ادعای معتبر مطابق با الزامات اعلان عمومی کالاها را در حراج به فروش برساند.

مسئله نهایی این است که آیا قانون اجازه می‌دهد تنها بخشی از محصولات ذخیره‌شده تحت یک قبض انبار، از انبار ترخیص شود یا خیر. به طور کلی، در صورتی که رویه‌های معمول ابطال قبض اصلی انجام شود و یا یادداشتی توضیحی برای اطلاع دریافت‌کننده آتی قبض افزوده شود، ترخیص بخشی از کالای تحت پوشش یک قبض انبار ریسک اضافی برای سیستم به همراه ندارد. به عنوان مثال در تانزانیا، که با وجود دارا بودن نظام حقوقی قانون مشترک، سیستم قبض انبار دو قسمتی دارد، اجازه ترخیص بخشی از کالای تحت پوشش یک قبض انبار

قابل مبادله را می‌دهد. پس از تحویل بخشی از کالا، گردانندگان انبار باید هر دو قبض اولیه را دریافت و لغو کنند و نسبت به صدور قبض جدید برای کالاهای باقی مانده اقدام نمایند.

۳-۹- اجرا و اولویت تعهدات

سپرده‌گذار ممکن است گواهی سپرده را به عنوان وثیقه برای به دست آوردن وام از اعتباردهندگان به کار گیرد. برای ترخیص محصولات ذخیره‌شده در انبار باید بازپرداخت وام انجام شود. اگر سپرده‌گذار وام را پرداخت نکند، طلبکار باید یک روند قانونی را برای ترخیص محصولات ذخیره‌شده در انبار دنبال کند.

بسته به مراحل اجرایی دادگاه در یک کشور خاص، وام‌دهندگان می‌توانند با فراهم شدن الزامات اجرایی خارج از رویه‌های قضایی مرسوم محافظت شوند. مراجعه به دادگاه برای بازیابی بدهی زمان‌گیر است، لذا در میان کشورهای مورد مطالعه در قسمت سوم، مکانیزم اعمال الزامات خارج از رویه‌های قضایی مرسوم در آرژانتین، برزیل، فرانسه، اندونزی، قزاقستان، اوکراین و ایالات متحده آمریکا ارائه شده است. این مکانیزم‌های اجرایی دارای ویژگی‌های اساسی مشترکی هستند. معمولاً، در صورت نکول بدهکار، وام‌دهندگان می‌توانند پس از گذشت زمان مشخصی، از طریق حراج عمومی محصولات ذخیره‌شده بدهی خود را بازیابی کنند که مدت زمان آن بین کشورها متفاوت است اما معمولاً از ۱۴ روز تجاوز نمی‌کند. قبل از حراج، باید به بدهکار و مردم اطلاع‌رسانی شود. دارنده قبض انبار دارای موقعیت ممتازی نسبت به سایر طلبکاران می‌باشد که پس از کسر مالیات دولت، هزینه‌های حراج و کارمزدهای انبار، در ابتدا مطالبات وی پرداخت می‌گردد.

قانون سیستم قبض انبار قزاقستان برای بازیابی مطالبات طلبکاران و سپرده‌گذاران شیوه‌های مناسبی را طراحی نموده است. برای محافظت از وام‌دهندگان، قانون غلات قزاقستان رویه حراج از دادگاه را فراهم کرده است که به موجب آن یک وام‌دهنده می‌تواند در صورت قصور بدهکار بر اساس قبض انبار غلات، مطالبات خود را دریافت کند. در صورت نکول وام و پس از ۱۴ روز تأخیر، غلات به بهترین قیمت به حراج گذاشته می‌شوند. پیش از حراج محصولات باید به سپرده‌گذاران اطلاع‌رسانی شود. درآمد حاصل از حراج بر اساس اولویت‌های زیر برای بازیابی مطالبات طلبکاران استفاده می‌گردد: هزینه‌های مرتبط با حراج، هزینه‌های ذخیره‌سازی انبار، مبلغ وام به دارنده گواهی سپرده، و در نهایت به دارنده قبض انبار. به طور مشابه در آرژانتین، در صورت نکول بدهکار، بستانکار که گواهی سپرده را در دست دارد

می‌تواند برای حراج عمومی محصولات ذخیره‌شده پس از طی مدت ده روز از تاریخ سررسید گواهی سپرده اقدام نماید. بدهکار باید توسط پست سفارشی ظرف مدت دو روز از این دادخواست مطلع شود. حداقل ده روز قبل از حراج، آگهی باید در دو روزنامه محلی با بیان میزان و نوع محصولات، تاریخ سررسید گواهی سپرده و نام مالک اصلی منتشر شود. پس از حراج، در ابتدا مالیات و هزینه‌های انبار پرداخت می‌شود. اگر درآمد حاصل از حراج برای برآوردن بدهی کافی نباشد حقوق طلبکار در مقابل سپرده‌گذار باقی می‌ماند. پس از کسر هزینه‌های حراج، طلبکار دارنده گواهی سپرده دارای اولویت پرداخت نسبت به هر طلبکار دیگر است.

در فرانسه، در صورتی که بدهی در تاریخ سررسید پرداخت نشود، دارنده گواهی سپرده جدا شده از قبض انبار می‌تواند (هشت روز پس از اطلاع قبلی و بدون تشریفات قضایی) فروش عمومی کالاهای انبار را بر اساس مقررات اجرایی مزایده‌های عمده‌فروشی آغاز نماید. طلبکار دارنده گواهی سپرده بدون هر گونه کسر، به غیر از مالیات و کارمزدهای انبارداری، به طور مستقیم و بدون تشریفات قضایی منتفع می‌گردد. تا زمانی که کالاها فروخته شوند و درآمد حاصل برای پوشش بدهی دارندگان گواهی سپرده کافی نباشد، آنها حق هیچ‌گونه اقدامی علیه بدهکار و یا ظهرنویس را ندارند.

تجربه ۹:

اجرا و اولویت‌بندی تعهدات در اتیوپی

تحت قوانین اتیوپی، در صورتی که بدهکار در سررسید بازپرداخت وام نکول کند، طلبکار می‌بایست با اطلاع‌های او را مطلع سازد. در مورد قبض انبارهای قابل مبادله، طلبکار می‌تواند پس از گذشت ۱۵ روز از زمان سررسید که در اطلاعیه هم مشخص شده است، کالاهای تحت پوشش قبض انبار را به فروش برساند. در مورد قبض انبارهای غیر قابل مبادله، در صورتی که به اطلاعیه منتشرشده اعتراضی نشده باشد یا اعتراض انجام گرفته رد شده باشد، طلبکار می‌تواند پس از گذشت هشت روز از انتشار اطلاعیه از طریق حراج عمومی یا از طریق یک قرارداد خصوصی کالا را به فروش برساند.

قبض انبارهای الکترونیک صادر شده توسط بورس کالای اتیوپی (ECX)، در صورتی که طلبکار یک نهاد بانکی باشد، می‌تواند تحت قوانین و رویه‌های سلب حق مالکیت (اقامه دعوی) قرار بگیرد. در این صورت یک روز پس از سررسید، طلبکار یک اطلاعیه پنج روزه برای بدهکار ارسال می‌کند و قصد خود مبنی بر تملک و فروش کالای وثیقه را اعلام می‌کند. بانک باید سپرده‌گذاری مرکزی بورس ECX را مطلع کند تا بتواند کالای تحت پوش قبض انبار الکترونیک را به فروش برساند. در صورتی که یک بانک رویه سلب حق مالکیت را اجرا کند، تاریخ سررسید قبض انبار الکترونیک تا ۴۰ روز قابل تمدید است.

تحت قانون برزیل، دارنده گواهی سپرده نیز از طریق روش خارج از دادگاه و حراج عمومی در صورت نکول بدهکار مطالبات خود را بازیابی می‌نماید. مراحل اطلاع رسانی، توسط قوانین مشخص نشده است. اگر وام تضمین شده توسط گواهی سپرده کشاورزی در زمان سررسید پرداخت نشده باشد، کالاها ممکن است بلافاصله برای برآوردن بدهی، مالیات و هزینه‌های ذخیره‌سازی به حراج گذاشته شود. مانند سایر کشورها، دارنده گواهی سپرده دارای اولویت پرداخت برای دریافت مطالبات از درآمد حاصل از حراج پس از کسر مالیات، هزینه‌های حراج و کارمزدهای انبار است.

در چارچوب قانونی ترکیه برای دارندگان قبض انبار نسبت به دیگر مدعیان اولویتی وجود ندارد و این یکی از کاستی‌های بزرگ سیستم قبض انبار ترکیه است.

۳-۱۰- جرائم و مجازات

تعیین جرم و مجازات در قانون یک ابزار ضروری برای اطمینان از انطباق با قوانین قبض انبار و برای جلوگیری از نقض مفاد آن است. قانون قبض انبار به وضوح جرائم تحت قانون را بیان و مجازات را تعیین می‌کند که ممکن است به شکل جریمه نقدی و یا زندان باشد. هنگام تعیین جرم باید مشخص شود که چه جرم‌هایی جنایی و چه جرم‌هایی اجرایی است. این مسئله نیز باید مطابق با قوانین کشور، به ویژه قانون جزا باشد. علاوه بر این، در مواردی که انبار ناقض مفاد قانون قبض انبار است برای محافظت از ذی‌نفعان سیستم قبض انبار، این قانون با تعلیق یا لغو مجوز و یا دیگر اقدامات، به طور موقت یا دائم انبارداران را از انجام کسب و کار منع می‌کند. جرائم و مجازات خاص برای سیستم قبض انبار معمولاً در قانون قبض انبار مقرر می‌شود. جرائم به عنوان یک مفهوم کلی نیاز است که جرائم به وضوح تعریف شده باشد به طوری که هر فرد به راحتی بتواند مجازات را پیش‌بینی کند. در یک سیستم قبض انبار، قانون‌گذاران معمولاً توجه خاصی به حمایت از حقوق سپرده‌گذاران، اعتباردهندگان و دیگر خریداران قبض انبار دارند.

برای حمایت از حقوق سپرده‌گذاران و دارندگان قبض مربوط به محصولات ذخیره‌شده در یک انبار دارای مجوز، وضع قوانین معمولاً به تعریف جرائمی می‌پردازد که توسط انبارداران صورت می‌گیرد. این تخلفات معمولاً شامل موارد زیر است:

- راه‌اندازی انبار و صدور قبض قابل مبادله بدون دریافت مجوز؛
- سوء مدیریت یا فروش غیر مجاز محصولات ذخیره‌شده؛

- سوء استفاده از محصولات ذخیره شده که منجر به عدم تحویل محصول گردد؛
 - ترخیص کالاها بدون اخذ قبض انبار قابل معامله؛
 - دریافت محصولات بیشتر از مقادیر تعیین شده در مجوز انبار.
- برای حفاظت از یکپارچگی و صحت قبض انبار و منافع بازار قبض‌های قابل مبادله، عموماً قوانین جرائم بیشتری را در ارتباط با قبض انبار بیان نموده‌اند:
- صدور قبض انبار بدون اجازه از سازمان صدور مجوز؛
 - صدور قبض انبار کاذب به طور عمدی؛
 - صدور قبض انبار برای محصولاتی که به صورت فیزیکی در انبار دارای مجوز وجود ندارند و یا در حال حاضر برایشان قبض انبار صادر شده است؛
 - صدور قبض تکراری بدون مشخص کردن آن؛
 - صدور قبض انبار برای محصولاتی که کیفیت و شرایطشان بازرسی نشده است؛
 - صدور قبض برای محصولات خود بدون ذکر نام مالک در قبض انبار (در کشورهای که قانون اجازه می‌دهد تا انبارداران به صدور قبض برای محصولات خود بپردازند).
- قوانین اغلب بیان می‌کنند که انبارداران مسئول سهل‌انگاری و سوء رفتار کارکنان خود هستند. علاوه بر این، قانون می‌تواند جرائم ارتكابی سپرده‌گذار را نیز تعریف کند. به عنوان مثال، سپرده گذاشتن کالایی که در رهن و یا گرو می‌باشد و یا کالایی که هیچ مالکیتی ندارد. مجازات. پس از تعریف جرائم در قانون قبض انبار، قانون مجازات این جرائم را تعیین می‌کند. برای جرائم کیفری، قانون از مقوله‌های زیر مجازات را تعیین می‌کند:
- زندان؛ جریمه نقدی؛ تعلیق و ابطال مجوز انبار؛ و یا بسته شدن انبار. همین مجازات‌ها به استثنای زندان برای جرائم اجرایی پیش‌بینی شده است. در بسیاری از کشورها، مجازات باید در قانون در سطح پارلمانی با توجه به سطح تجاوز به آزادی‌های فردی تنظیم شود.
- علاوه بر حبس یا جریمه، در صورت تخلف از قانون قبض انبار توسط انبارداران، ذی‌نفعان سیستم قبض انبار باید از نقض تعهدات بالقوه آینده نیز محافظت شوند. برای محافظت از فعالان بازار، قانون ممکن است اجازه دهد که نهاد ناظر در صورت تخلف انبار، مجوز را به حالت تعلیق در آورد و یا لغو کند و یا به طور موقت یا دائم انبارداران را از انجام کسب و کار انبار منع کند. علاوه بر این، قانون می‌تواند بستن و یا انحلال یک انبار را نیز مجاز بداند.
- به عنوان مثال در قزاقستان، اگر انبارداران نتوانند به الزامات مربوط به قبض انبار غلات پایبند باشند، مجوز انبار به مدت شش ماه، (یا تا زمانی که موارد نقض قانون اصلاح شود) تعلیق

می‌گردد. مجوز ممکن است در صورت نقض الزامات صدور مجوز اولیه توسط انبار و یا ارائه اطلاعات نادرست در زمان درخواست مجوز انبار و یا نقض مقررات دیگر تحت قانون غلات لغو گردد. به عنوان مرحله نهایی پس از نقض فاحش تعهدات، انبار غلات منحل می‌شود. این قانون همچنین به گردانندگان انبار امکان اصلاح موارد نقض شده را قبل از ابطال مجوز می‌دهد. این مورد در اوکراین وجود دارد، اگر بازرس عدم انطباق انبار با الزامات قانونی را مشاهده کند، انبار برای اولین بار با یک دوره تعلیق ۳۰ روزه برای اصلاح هر گونه عدم انطباق مواجه می‌شود، و پس از آن در صورت عدم اصلاح، نهاد ناظر مجوز را لغو خواهد کرد. در کشورهای دیگر نیز نهاد ناظر ممکن است در صورت تخلف از قانون انبار، مجوز را به طور موقت یا دائم لغو کند. در صورت تعلیق و یا ابطال یک مجوز انبار، نهاد ناظر باید نام انبار متخلف را به اطلاع عموم برساند.

۴- نتیجه

کشورها با شرایط گوناگون، دسترسی به اعتبارات کشاورزی را از طریق معرفی قوانین برای سیستم قبض انبار تسهیل کرده‌اند. ایجاد مقررات مؤثر برای استفاده گسترده از قبض انبار ضروری است. تلاش‌های قانونی در سراسر دنیا در این زمینه به ایجاد و یا اصلاح قانون سیستم‌های قبض انبار منجر شده است. این پژوهش به ده عنصر اصلی و کلیدی قانون قبض انبار پرداخته است. در حالی که رویکرد تنظیم هر یک از این اجزاء در میان کشورها متفاوت است، هدف اساسی حمایت از حقوق همه طرف‌های ذی‌نفع در سیستم قبض انبار و تسهیل استفاده گسترده از سیستم و تحقق منافع بالقوه مرتبط از جمله افزایش دسترسی به اعتبارات می‌باشد.

اما فراتر از هدف مشترک تسهیل دسترسی به اعتبارات، اهداف متنوع دیگری نیز در راستای بررسی، اصلاح و یا معرفی سیستم قبض انبار وجود دارد. اغلب قوانین قبض انبار به منظور آزادسازی بازار در راستای تحریک سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کشاورزی معرفی شدند. بسته به سنت حقوقی یک کشور، شکل قانون قبض انبار و میزان جزئیات آن متفاوت است. به عنوان مثال، قانون می‌تواند به شکل یک قانون خاص بسیار دقیق حاکم بر سیستم قبض انبار، و یا می‌تواند به شکل مقررات عمومی موجود در قانون تجارت باشد. با این حال بررسی کشورهای این مطالعه تأیید کرد که اجزای کلیدی قوانین قبض انبار معمولاً توسط قانون‌گذاران به رسمیت شناخته شده است. هر چند این اجزاء مشترک هستند اما روش‌های نظارتی

متنوعی برای رسیدگی به هر یک از این اجزای کلیدی وجود دارد. به دلیل پیش‌زمینه‌ها و اهداف سیاستی متفاوت، روش‌های مختلفی در هر کشور به کار گرفته شده است. مقررات مرتبط با برخی اجزاء کلیدی در میان کشورهای تحت مطالعه به طور مشابه تعیین شده‌اند. رویکرد سنتی به مدیریت سیستم، ایجاد یک نهاد ناظر بالادستی دولتی است که صدور مجوز انبار و نظارت بر قانون را برعهده دارد. تجربه نشان داده است که تضامین عملکرد به طور مستقیم اعتماد به سیستم و در نتیجه استفاده از قبض انبار را توسط اعتباردهندگان و دیگر ذی‌نفعان افزایش می‌دهد. بر این اساس، قانون‌گذاران در بسیاری از کشورها به ارائه تضامین عملکرد توجه کرده‌اند و رویکرد نظارتی رایج، ارائه بیمه اجباری و الزامات وثیقه‌ای می‌باشد. در حالی که فرمت قانونی قبض انبار با توجه به سنت حقوقی کشورها متفاوت است، حداقل جزئیات مورد نیاز قبض انبار تا حد زیادی شبیه هم هستند.

دیگر روش‌های نظارتی تنها در تعداد کمتری از کشورها مشترک است. در برخی از کشورها ایجاد یک صندوق ضمانت بر اساس کمک‌های داوطلبانه و یا اجباری از انبارها مرسوم است و به عنوان تضمین عملکرد اضافی انبار استفاده می‌شود. یکی دیگر از روندهای نسبتاً جدید در سراسر جهان معرفی قبض انبار الکترونیکی است. در نهایت، در برخی از کشورها چارچوب قانونی کلی اجازه ارائه روش خارج از دادگاه برای اجرای قانون را داده است که به موجب آن در صورت نکول بدهکار، وام‌دهنده می‌تواند به سرعت بر اساس قبض انبار مطالبات خود را دریافت کند.

می‌توان نتیجه گرفت در حالی که سیستم‌های قبض انبار و قوانین مربوطه برای قرن‌ها وجود داشته است، روندهای جدیدی برای توسعه سیستم قبض انبار و تطبیق آن با تغییر شرایط یک کشور وجود دارد. این روندها می‌تواند معرفی قبض الکترونیکی و یا ایجاد یک صندوق تضمین عملکرد باشد. در نهایت لازم است ذکر شود که می‌بایست تحقیقات بیشتری به منظور تقویت این مطالعه و چگونگی پیشرفت قانون در جهت تسهیل دسترسی کشاورزان به اعتبارات بخش کشاورزی قبل از برداشت محصول صورت گیرد.

- **Ministry of Food, Agriculture, and Livestock of Turkey.**2013. Strategic Plan 2013–2017.
- **Misra, U.** 2011. India’s new warehouses. Forbes India, 2 August 2011.
- **Nebraska Grain & Feed Association.** 2014. PSC hears no support for grain indemnification fund, legislative study next step (available at www.negfa.org).
- **Rutten, L.** 1999. Countering distress sales: the potential of negotiable warehouse receipts, UNCTAD presentation (available at www.unctadxi.org).
- **Tennessee Department of Agriculture.**2014. Tennessee grain indemnity fund (available at tn.gov/agriculture).
- **Uganda Commodity Exchange.** 2013. Warehouse licensing criteria (available at www.uce.co.ug).UNCITRAL.Working group IV on electronic commerce (available at www.uncitral.org).
- **UNCTAD.** 2009. Review of warehouse receipt system and inventory credit initiatives in Eastern & Southern Africa, by J. Coulter.
- **Uniform Law Commission.**2013. Homepage (available at www.nccusl.org).
- **USDA.**2013b. 2013 State agriculture overview: Iowa (available at www.nass.usda.gov).
- **Varangis, P. & Larson, D.**1996. How warehouse receipts help commodity trading and financing, DEC notes Development Trends. No. 21, September 1996. World Bank.
- **Warehousing Development and Regulatory Agency.** 2013. List of notified commodities (available at wdra.nic.in).
- **World Bank.** 2005. Rural finance innovations, Report No. 32726-GLB. April 2005.
- **Zambian Commodity Exchange.**2013. Homepage (available at zamage.org).
- **Zhazykbayeva, R.**2012. Kazakhstan legislation on grain warehouse receipts (available at www.eastagri.org).

منابع

- **Coulter, J. & Onumah, G.E.** 2002. The role of warehouse receipt systems in enhanced commodity marketing and rural livelihoods in Africa. Food Policy 27.
- **Coulter, J. & Shepherd, A.** 1995. Inventory Credit: An approach to developing agricultural markets. FAO Agricultural Service Bulletin 120.
- **EBRD.** 2004. Special Study Grain Receipts Programme (Regional).
- **FAO.** 2009. Working paper: The Use of Warehouse Receipt Finance in Agriculture in Transition Countries, by F. Höllinger, L. Rutten, & K. Kiriakov. Rome.
- **Gerber, J.** 1969. Secured credit devices in Latin America: A comparison of Argentina, Brazil, and Mexico, 23 U. Miami L. REV. 677.
- **Giovannucci, D., Varangis, P. & Larson, D.**2000. Warehouse receipts: Facilitating credit and commodity markets. In D. Giovannucci, ed., A guide to developing agricultural markets and agro-enterprises.
- **World Bank. Washington DC.Iowa Department of Agriculture and Land Stewardship.** 2014. Grain indemnity fund coverage in the state of Iowa (available at <http://www.iowaagriculture.gov>).
- **Iowa State University.**2002. Elevator failure and provisions for recoveries under the Iowa indemnity fund (available at www.extension.iastate.edu).
- **Kansas City Board of Trade.**2013. Exchange Rule 1800.00 (available at www.kcibt.com).
- **Lacroix, R. & Varangis, P.** 1996. Using warehouse receipts in developing and transition economies. Finance & Development.
- **Martin, E. & Bryde, P.**1999. Grain receipt in economies in transition: An introduction to financing of warehouse receipts. In OECD, Agricultural Finance and Credit Infrastructure in Transition Economies.

فصل سوم

مطالعات موردی کشورها

در زمینه طراحی قانون قبض انبار

فصل سوم در یک نگاه

مطالعه موردی کشورها

آرژانتین / برزیل / فرانسه / هند / اندونزی /

قزاقستان / فیلیپین / تانزانیا / ترکیه / اوگاندا /

اوکراین / ایالات متحده آمریکا

مقدمه

هدف اصلی این بخش، بیان روش‌های متفاوت تنظیم مقررات قبض انبار در کشورهای مختلف است؛ لذا در این بخش موارد زیر در ۱۲ کشور شامل آرژانتین، برزیل، فرانسه، هند، اندونزی، قزاقستان، فیلیپین، تانزانیا، ترکیه، اوگاندا، اوکراین و ایالات متحده آمریکا بررسی می‌گردد:

۱-نگاهی کوتاه به بخش کشاورزی و چارچوب قانونی تنظیم شده در هر کشور؛

۲-بیان اجزای کلیدی وضع قانون و شرح چارچوب قانونی حاکم بر قبض انبار؛

۳-دامنه کاربرد، محصولات و کالاهای تحت پوشش قبض انبار؛

۴-ساختار نهادی؛

۵-صدور مجوز و نظارت بر انبارها؛

۶-تضامین؛

۷-حقوق و تعهدات طرفین قرارداد؛

۸-قبض انبار شامل وضعیت قانونی، محتوا، فرم و ثبت؛

۹-مبادله و انتقال قبض انبار؛

۱۰-تسویه و ترخیص کالا؛

۱۱-اجرا و اولویت تعهدات؛

۱۲-جرائم و مجازات؛

۱- آرژانتین

۱-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

تولید در بخش کشاورزی آرژانتین به طور قابل ملاحظه‌ای در دهه‌های اخیر رشد کرده است. در حال حاضر آرژانتین یکی از بزرگترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات کشاورزی در جهان است و در میان چهار تولیدکننده برتر ذرت، گندم، سویا و دانه آفتابگردان قرار دارد. از زمان بی‌ثباتی اقتصادی در دهه ۱۹۹۰، بخش کشاورزی از ثبات نرخ ارز و سیاست‌های بازار آزاد بهره‌مند شده است. دخالت دولت در بخش کشاورزی به شکل یارانه و هیأت‌های کالایی به طور قابل توجهی کاهش یافت. رشد سریع تولیدات بخش کشاورزی منجر به بهبود کارایی کشاورزی شد، بنابراین تولیدات کشاورزی برای چهار محصول عمده آرژانتین شاهد افزایش ۸/۱۴۷ درصدی در طول دوره ۲۰۰۸-۱۹۹۲ بود در حالی که سطح زیرکشت این محصولات فقط ۱/۹۳ درصد توسعه یافته بود.

بخش کشاورزی آرژانتین از اهمیت بالایی نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی برخوردار است زیرا حدود نیمی از ارزش صادرات آرژانتین از این بخش تأمین می‌شود و به طور مستقیم ۱۸ تا ۲۲ درصد از نیروی کار در این بخش فعالند. با وجود رشد بسیار قوی در دهه‌های گذشته، بخش کشاورزی با چالش‌های گسترده‌ای در زمینه اعتبارات برای کشاورزان خرد از جمله بدهی‌های بخش کشاورزی، مؤسسات اعتباری غیر بهینه و نرخ‌های بهره بالا روبرو بوده است. برای درک هنجارهای مربوط به امور مالی کشاورزی در آرژانتین لازم است که نظام قانونی بالادستی و تقسیم قدرت ایجاد شده توسط قانون اساسی سال ۱۹۹۴ لمس شود. نظام حقوقی آرژانتین بر پایه سنت قانون مدنی^۱ است. قانون اساسی سال ۱۹۹۴ آرژانتین یک دولت جمهوری فدرال را به رسمیت شناخته است. به عنوان یک حکومت فدرال، هر یک از ۲۳ ایالت قانون اساسی خود را دارد که متضمن مدیریت قضایی، مدیریت شهری و آموزش‌های ابتدایی است. قانون‌گذار ملی قدرت تصویب قوانین ملی مدنی، تجاری، جنایی، معدن، کار و تأمین اجتماعی و همچنین قدرت وضع قوانین لازم برای توسعه انسانی و پیشرفت اقتصادی را در اختیار دارد. ایالت‌ها بخشی از قدرت را که صراحتاً بر طبق قانون اساسی به دولت فدرال واگذار نشده است در اختیار می‌گیرند.

1. the civil law tradition

۲-۱- قانون قبض انبار

در سال ۱۸۷۸ آرژانتین با تصویب قانون ۹۲۸، سیستمی برای قبض انبار راه‌اندازی نمود. در ابتدا سیستم محدود به انبارهای گمرک و امثال آن برای اعلام وصول کالاهای وارداتی بود. این سیستم به خاطر هزینه‌های سنگین و مراحل قضایی دست و پاگیر مختل شد. در پاسخ به این مسأله آرژانتین در ۳۰ سپتامبر ۱۹۱۴ قانونی را تصویب کرد (قانون گواهی سپرده کالا)^۱ که بر طبق آن، سیستم حال حاضر برای مقررات انبار و قبض انبار بوجود آمد. این سیستم تا حد زیادی بدون تغییر مانده است، هرچند به تازگی حرف‌هایی برای اصلاحات این سیستم در جهت دسترسی کشاورزان خرد به آن مطرح شده است. قانون گواهی سپرده کالا شامل دو بخش است:

۱- جزئیات مورد نیاز برای مجوز انبارهای کشاورزی؛

۲- تعهدات اجرایی برای انبارهایی که گواهی سپرده صادر می‌کنند.

قانون گواهی سپرده کالا در سال ۱۹۱۴ تصویب شد و از آن زمان چندین بار اصلاح شده است.

۳-۱- محدوده

قانون گواهی سپرده کالا به انبارها مجوز صدور گواهی سپرده می‌دهد و معاملات اعتباری امنی را برای سپرده‌گذاران محصولات کشاورزی، دامی، صنایع چوب و کالاهای معدنی فراهم می‌کند. قبض انبار^۲ نشان دهنده حق مالکیت کالاهای سپرده شده است در حالی که گواهی سپرده کالا^۳ حق توثیق کالاها را بیان می‌کند. بر اساس ماده یک قانون، عملیات تأمین اعتبار از طریق میوه‌ها، محصولات کشاورزی، دامی، جنگلداری، معدنی یا تولیدات داخلی که در یک انبار گذاشته شده‌اند از طریق "قبض انبار" و "گواهی سپرده کالایی" تحت این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن امکان پذیر است.

۴-۱- ساختار نهادی

قانون گواهی سپرده کالا^۴ تنها یک مؤسسه را برای نظارت بر انبارهای کشاورزی و سیستم گواهی سپرده تعیین نمی‌کند بلکه به طور کلی بخشی از قوه مجریه^۵ را به عنوان ناظر بیان کرده است. در نتیجه نهاد ناظر انبارها و صدور قبض انبار و گواهی سپرده کالا در طول زمان

1. Warrant law

2. certificates of deposit

3. warrants

4. Warrant law

5. Poder Ejecutivo

تغییر کرده و بوسیله احکام قانونی^۱ معین می‌شود. مسئولیت‌های نظارت و اجرا هم‌اکنون با وزارت کشاورزی، دام و شیلات است. این وزارتخانه به طور گسترده‌ای نظارت و تنظیم مقررات بخش کشاورزی را عهده‌دار می‌باشد. قانون قبض انبار^۲ به وزارت کشاورزی قدرت و اختیار الف) بررسی مدارک ارائه شده (تضامین انبار و سطوح آن) توسط انبارهای خواهان مجوز، ب) بازرسی انبارها جهت انطباق با قانون، ج) موافقت یا رد درخواست فعالیت انبار و د) لغو مجوز در صورت نقض تعهدات را می‌دهد. این وزارتخانه همچنین قدرت تعیین شکل گواهی سپرده و قبض انبار را دارد.

۱-۵- مجوز و نظارت بر انبارها

برای درخواست مجوز، انبارها باید اطلاعات ذیل را برای برآوردن معیارهای تعیین شده توسط وزارت کشاورزی ارائه دهند:

- ۱- سرمایه کافی برای راه‌اندازی؛
- ۲- بیمه در برابر آتش سوزی و سایر عوامل جهت جلوگیری از زوال محصولات ذخیره‌شده؛
- ۳- قوانین عملیاتی و اجرایی، شامل چگونگی مدیریت و نظافت انبار؛
- ۴- حداکثر نرخ کارمزدهای دریافتی انبار برای محصولات سپرده شده و عملیات مرتبط از جمله بیمه محصول، تمیز کردن و خشک کردن غلات؛
- ۵- شرح تعهدات مدیریت در خصوص ورود و خروج کالاهای انبار و مسئولیت پذیری در صورت آسیب و یا خسارت وارده به محصول؛
- ۶- نام و آدرس نمایندگی‌های انبار؛
- ۷- انطباق با سطح تضامین مورد نیاز وزارت کشاورزی.
- ۸- وزارت کشاورزی پس از دریافت درخواست مجوز انبار، موظف به بازرسی انبارها و اطمینان از انطباق آن‌ها با الزامات می‌باشد.
- ۹- مجوز انبار و انتشار قبض انبار و گواهی سپرده کالا، مربوط به مقررات عمومی قانون تجارت ملی^۳ هستند. قانون تجارت آرژانتین^۴ تعهدات متعددی برای انبارداران تعیین

1. Decree Law
 2. Warrant law
 3. National Commercial Code
 4. Argentina's Commercial Code

کرده است. آن‌ها باید سوابق مالی دقیق خود را در دفاتر حساب در قالب مورد تأیید دادگاه تجارت نگهداری کنند. همچنین جزئیات مربوط به کالای سپرده شده را شامل اطلاعات درباره نوع، کیفیت، مقدار، صاحبان کالا، شماره سریال (در صورت وجود)، و مدت نگهداری به ترتیب مقداری و زمانی دسته‌بندی و نگهداری کنند.

۱۰- علاوه بر این، طبق قانون گواهی سپرده کالایی، انبارهای دارای مجوز، حق خرید یا فروش محصولات کشاورزی مشابه آنچه که در قبض انبار و گواهی سپرده کالایی صادر شده است را ندارند. مجازات نقض این قانون، ابطال مجوز انبار است. همچنین نگهداری کالاهایی که احتمالاً اثر منفی بر محصولات قبض انبار می‌گذارند در همان مکان یا مکان مجاور ممنوع است.

۱-۶- تضامین

سیستم تضامین قبض انبار، با سپردن وثیقه اجباری توسط انبارهای دارای مجوز و مقررات بیمه اجباری برای پوشش محصولات ذخیره‌شده شکل گرفت. بنابراین، برای صدور قبض انبار و گواهی سپرده کالاها، در صورتی که کالا در حال حاضر توسط سپرده‌گذار بیمه نشده باشد، انبارها باید میزان مشخصی از کالاهای سپرده شده را که توسط وزارت کشاورزی تعیین شده در برابر آتش سوزی بیمه کنند. انبارهای دارای مجوز باید سطح مشخصی از وثیقه که توسط وزارت کشاورزی تعیین شده بین حداقل ۱۰۰۰۰ پزو و حداکثر ۱۰ درصد سرمایه انبار را نزد وزارتخانه به امانت بسپارند.

۱-۷- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک:

دارندگان انبار باید کالاها را نگهداری و سپس به سرعت آن‌ها را پس از دریافت قبض تحویل دهند. همه دارندگان انبار، بر اساس کالاهای سپرده شده باید قبض‌هایی را صادر کنند که در آن کیفیت، کمیت، شماره سریال و نشانه‌گذاری کالاهای سپرده شده (در صورتی که قابل اجرا باشد) مشخص باشد. دارنده قبض انبار ممکن است مبلغ وام گواهی سپرده کالا را قبل از موعد مقرر سند به طور مستقیم به دارنده گواهی سپرده کالا یا در صورت ناشناس بودن دارنده آن، از طریق مراجع قضایی بپردازد.

مدیران انبار در مدت زمان نگهداری کالاهای انبار شده، باید مراقبت‌های ویژه‌ای برای جلوگیری از خراب شدن محصولات در نظر بگیرند گویی که این کالاها متعلق به خودشان است و بنا به

درخواست صاحبان کالا اجازه بازرسی از انبارها را به آنها بدهند. در صورتی که کالا در حال حاضر توسط سپرده‌گذار بیمه نشده باشد، انبارها باید میزان مشخصی از کالاهای سپرده شده را که توسط وزارت کشاورزی تعیین شده در برابر آتش سوزی بیمه کنند. انبارها مسئول تمام تلفات و خسارات وارده به کالا از قبیل قصور در مراقبت کافی، دزدی، اختلاس، غفلت و کم کاری در انبار هستند مگر در شرایط احتمالی خارج از کنترل (فورس ماژور)^۱ که خارج از وظایف انبار بوده است.

۱-۸- قبض انبار

بخش دوم از قانون گواهی سپرده کالا درباره جزئیات مورد نیاز برای صدور قبض انبار و گواهی سپرده کالا بحث می‌کند. پس از سپردن محصولات، سپرده‌گذار تقاضای دریافت قبض انبار و گواهی سپرده کالا از انبار می‌کند که باید شامل موارد زیر باشد:

- تاریخی که در آن قبض انبار و گواهی سپرده کالا صادر شده است؛
 - نام و آدرس سپرده‌گذار؛
 - نام انبار و امضای مدیر انبار؛
 - نوع محصولی که قرار است نگهداری شود؛
 - کمیت، کیفیت، وزن، طبقه، تعداد بسته؛
 - کیفیت و چگونگی محصول؛
 - ارزش تقریبی محصولات ذخیره‌شده؛
 - هر توصیف دیگر مطابق با عرف تجارت برای محصولات مربوطه؛
 - میزان پوشش بیمه‌ای محصولات ذخیره‌شده و نام و آدرس بیمه‌کننده؛
 - مدت زمان مورد انتظار نگهداری و هزینه‌های انبار.
- قبض انبار و گواهی سپرده کالا باید در قالب استاندارد کاغذی منتشر شده توسط وزارت کشاورزی صادر شود. آرژانتین حداقل آستانه‌ای برای ارزش کالاهای سپرده شده به منظور صدور قبض انبار و گواهی سپرده کالا ایجاد کرده است: کالاهای سپرده شده باید بیش از ۵۰۰ پزو ارزش داشته باشند و فاقد هرگونه تعهدات قبلی باشند.

1. force majeure

۹-۱- انتقال قبض انبار

قبض انبار و گواهی سپرده کالا می‌تواند به طور جداگانه با پشت‌نویسی معامله گردند. وقتی که گواهی سپرده پشت‌نویسی می‌شود، حقوق اعتباری محصولات سپرده شده مورد نظر منتقل می‌گردد. زمانی که قبض انبار پشت‌نویسی می‌شود مالکیت محصولات سپرده شده مورد نظر، همراه با تعهدات مرتبط با آن در مواردی که گواهی سپرده کالا به طور جداگانه معامله شده است، منتقل می‌گردد. تمام خریداران قبض انبار و گواهی سپرده کالا حق بازرسی و نمونه برداری از محصولات سپرده شده مورد نظر در انبار را دارند.

پشت‌نویسی باید شامل تاریخ پشت‌نویسی؛ نام و آدرس و امضای پشت‌نویس‌کننده و فرد قبلی؛ مقدار وام؛ تاریخ سررسید و مکانی که برای پرداخت به توافق رسیدند، باشد. وقتی به طور جداگانه معامله شدند، جزئیات زیر از معامله گواهی سپرده کالا باید در پشت قبض انبار وارد شود: مقدار اعتبار، نام و آدرس وام‌دهنده، تاریخ انقضا و محل پرداخت. اطلاعات مشابه باید در دفتر ثبت انبار برای اولین معامله وارد شود. بنابراین انبارها مسئولیت به روزرسانی سوابق اسناد را نیز برعهده دارند. اولین انتقال گواهی سپرده کالای کشاورزی در دفاتر ثبت می‌شود. این حال در حال حاضر هیچ مقرراتی برای ثبت مرکزی قبض انبار و گواهی سپرده کالا وجود ندارد.

۱۰-۱- تسویه و ترخیص کالا

مدیران انبارها برای تحویل سریع و دقیق محصول در قبال صاحبان کالایی که اسناد قبض خود را ارائه می‌کنند مسئول هستند. اگر کالاها طی ۲۴ ساعت از تاریخ پایان مشخص شده در قبض، به صاحبان کالا تحویل داده نشوند، ممکن است انبارداران زندانی شوند. محصولات تنها با ارائه همزمان قبض انبار و گواهی سپرده ترخیص می‌گردند. دارنده قبض انبار ممکن است مبلغ وام گواهی سپرده کالا را قبل از موعد مقرر سند به طور مستقیم به دارنده گواهی سپرده یا در صورت ناشناس بودن آن، از طریق مراجع قضایی بپردازد. انبارها حق دارند که از تحویل کالا تا زمانی که هزینه‌های آن‌ها پرداخت نشده است خودداری کنند و بخشی از کالا را به میزان هزینه‌های انبارداری می‌توانند نزد خود نگهداری کنند.

۱۱-۱- اجرا و اولویت تعهدات

در آرژانتین آیین دادرسی خارج از دادگاه برای دارندگان گواهی سپرده کالا وجود دارد که در

موارد نکول بدهکار در راستای وصول مطالبات اجرایی می‌شود. اگر بدهکار نکول کند، پس از طی مدت ۱۰ روز از تاریخ سررسید گواهی سپرده کالا (معمولاً شش ماه پس از صدور)، طلبکار (دارنده گواهی سپرده کالا) می‌تواند درخواست حراج عمومی کالاهای ذخیره در انبار را بدهد و باید بدهکار را از طریق پست سفارشی ظرف مدت دو روز از این درخواست آگاه کند. قبل از حراج، آگهی باید در دو روزنامه محلی با بیان اطلاعاتی مثل نام و مقدار محصولات، تاریخ اولین معامله گواهی سپرده کالا و نام مالک اصلی برای حداقل ده روز منتشر شود. حراج محصولات نمی‌تواند به هردلیلی به زمان دیگری موکول شود مگر با دستور دادگاه. حتی ورشکستگی، عدم صلاحیت یا مرگ بدهکار، مانع وصول مطالبات طلبکار از طریق حراج محصولات نخواهد شد. بعد از حراج، مالیات و هزینه‌های انبار در همان ابتدا پرداخت می‌شود. دارندگان گواهی سپرده کالا نسبت به سایر طلبکاران موقعیت ممتازتری دارند (پس از اینکه هزینه‌های حراج پرداخت می‌شود).

۱-۱۲- جرائم و مجازات

قانون گواهی سپرده کالا برای نقض تعهدات قانون در انبارها مجموعه‌ای از مجازات‌ها را تعیین کرده است. انبارهای دارای مجوز که اقدام می‌کنند به خرید و فروش محصولات کشاورزی که در گواهی سپرده و قبض انبارهای صادرشده آنها اشاره شده است، مجوزشان باطل می‌گردد. مدیران انبار در صورت نگهداری نامناسب یا فروش کالاهای سپرده شده، متناسب با مقیاس خسارات وارده به محصول، متحمل جریمه نقدی یا زندان می‌شوند. جریمه‌های نقدی و دوره زندان در طول زمان به روز شده است. در حال حاضر، مدیران انباری که باعث آسیب یا از دست دادن محصولات انبار تحت پوشش گواهی سپرده کالا شوند بسته به میزان خسارت دستگیر و یا حبس می‌شوند. صدور عمدی گواهی سپرده کالای تقلبی، مجازات دارد.

۱-۱۳- نتیجه

چارچوب قانونی که در آرژانتین برای انبارها و قبض انبار به کار می‌رود نمونه‌ای از رویکرد قانون مدنی در بسیاری از کشورها است. مطالعه و درک قانون‌گذاری و چالش‌های موجود در بسیاری از اقتصادهای در حال توسعه و نوظهوری که در آنها رشد بخش کشاورزی از تحولات قانونی پیشی گرفته است، مفید خواهد بود. شایان ذکر است قانون گواهی سپرده کالا در آرژانتین شامل ویژگی‌های متعددی است که امروزه به عنوان شیوه‌های خوب شناخته می‌شوند از جمله

آیین دادرسی خارج از دادگاه و تضامین اجرایی. تحت روش اجرایی فعلی، وصول مطالبات تقریباً حداقل حدود دو هفته بعد از نکول بدهکار صورت می‌گیرد. اگر بدهکار نکول کند، ظرف مدت ۱۰ روز از تاریخ سر رسید گواهی سپرده کالا (معمولاً شش ماه پس از صدور)، دارنده گواهی سپرده کالا می‌تواند درخواست حراج عمومی کالاهای ذخیره‌شده در انبار را بدهد و باید بدهکار را از طریق پست سفارشی ظرف مدت دو روز از این درخواست آگاه کند. قبل از حراج، باید آگهی در دو روزنامه محلی برای مدت حداقل ده روز منتشر شود که شامل اعلام محصولات برای فروش، تاریخ اولین معامله گواهی سپرده کالا و نام مالک اصلی آن باشد. علاوه بر روش‌های اجرایی سریع، نیاز است که انبارها برای حداقل کردن ریسک طلبکاران، وثیقه بسپارند و محصولات انبار را بیمه نمایند. در دهه ۱۹۹۰ تا دهه ۲۰۰۰، استفاده از گواهی سپرده کالا برای سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی در آرژانتین رشد قابل توجهی داشته است: بین سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۹، مجموع ارزش سالانه گواهی سپرده کالا صادر شده از مقدار ۴/۳ میلیون پزو به ۶۱۵۵ میلیون پزو افزایش یافته است. بسته به فصل، گواهی سپرده کالا به طور معمول برای انواع محصولات، از جمله دانه سویا، شیر، گندم، فراورده‌های لبنی، تنباکو و شکر صادر شده است.

اگرچه سیستم آرژانتین برای قبض انبار و گواهی سپرده کالا پس از نزدیک به صد سال تا حد زیادی بدون تغییر مانده است، اما بسیاری از اجزایی که در قوانین اخیر لحاظ می‌شود را دارا می‌باشد مانند مجوز انبار، آیین دادرسی خارج از دادگاه، تعهدات اجرایی در قالب مقررات تضمین و بیمه. با این حال، اصلاحاتی به منظور بهتر کردن گواهی سپرده کالا به عنوان تسهیل کننده اعتبارات کشاورزی مد نظر قرار گرفته است. اخیراً اصلاحات شامل کوتاه کردن زمان اعلان عمومی برای حراج در صورت نکول، ایجاد مجازات‌های جامع‌تر و بیشتر پیشنهاد شده است. ایجاد یک دفتر ثبت اسناد مرکزی نیز می‌تواند سیستم را بهبود بخشد. هر یک از این اصلاحات به طور بالقوه می‌تواند باعث افزایش شفافیت و اعتماد طلبکاران در سیستم قبض انبار آرژانتین گردد و تأمین اعتبار بیشتری را برای بخش کشاورزی فراهم کند.

تجربه ۱۰:

در یک نگاه- قانون قبض انبار در آرژانتین

قوانین کلیدی: قانون گواهی سپرده کالایی (قانون ۹۶۴۳ تاریخ ۳۰ سپتامبر ۱۹۱۴) محدوده: میوه‌ها، محصولات کشاورزی، دامی، جنگلداری و معدنی، تولیدات داخلی سپرده در انبار ساختار نهادی: وزارت کشاورزی، دام و شیلات که از سال ۱۹۹۵ به اجرا و نظارت می‌پردازد. نظارت بر انبارها: انبارها باید تطبیق با الزامات نهاد ناظر را رعایت کنند و معاملات محصولاتی از نوع محصولات سپرده شده به انبار برای آنها ممنوع است. تضامین: تضمین اجباری، که حداکثر ۱۰ درصد از سرمایه انبار به عنوان وثیقه به وزارت کشاورزی سپرده شود و مقررات بیمه اجباری برای محصولات انبار. حقوق و تعهدات طرفین و تخصیص ریسک: قانون سپرده کالا به تشریح وظایف مراقبتی انبارداران پرداخته است اما به طور خاص، انبارها مسئولیتی در قبال آسیب و یا از دست دادن محصولات در شرایط تحمیلی خارج از کنترل ندارند. قبض انبار: آرژانتین از برگه قبض انبار دو قسمتی استفاده می‌کند: قبض انبار که بیانگر مالکیت محصولات سپرده شده است و گواهی سپرده کالا که بیانگر حق توثیق آن محصولات است. انتقال قبض انبار: گواهی سپرده و قبض انبار می‌توانند به طور جداگانه با پشت‌نویسی معامله شوند. در حال حاضر هیچ مقرراتی برای ثبت مرکزی گواهی سپرده و قبض انبار وجود ندارد. تسویه و ترخیص کالای انبار: محصولات سپرده شده تنها با ارائه همزمان گواهی سپرده و قبض انبار ترخیص می‌شوند. دارنده قبض انبار ممکن است مبلغ وام گواهی سپرده کالا را قبل از موعد مقرر سند پرداخت کند. اجرا و اولویت تعهدات: آرژانتین به دارندگان گواهی سپرده کالا در صورت نکول بدهکار اجازه حراج عمومی خارج از رویه مرسوم قضایی را می‌دهد. جرائم و مجازات: قانون مجازاتی از قبیل لغو مجوز، جریمه و حبس را برای تخطی از قوانین و مقررات انبار و قوانین مربوط به قبض انبار تعیین کرده است.

منابع

- **Bisang, R.** 2008. The Argentine Agricultural Scene: Recent Changes, Future challenges and Latent Conflicts (available at: www.realinstitutoelcano.org).
- **Chaddad, F., Senesi, S., Vilella, F. & Palau, H.** 2009. Agricultural Contracts in Argentina: Some Insights Following the Netchain Theory, Proceedings of the VII International PENSA conference. Sao Paolo, Brazil, 26–28 November 2009.
- **Di Sciuillo, J.C.** 2013a. El warrant y su régimen jurídico (available at www.alimentosargentinos.gov.ar/).
- **Gerber, J.** 1969. Secured Credit Devices in Latin America: A Comparison of Argentina, Brazil, and Mexico, 23 U. MIAMI L. REV. 677.
- **Ministry of Agriculture, Livestock and Fisheries.** 2010a. Warrant – Evolucion de emissions (available at www.minagri.gob.ar/).
- **Ministry of Agriculture, Livestock and Fisheries.** 2010b. Warrants por Producto – 2010 (Available at www.minagri.gob.ar/).
- **Ministry of Agriculture, Livestock and Fisheries.** 2012. Warrant – Evolucion de Precios (available at www.minagri.gob.ar/).
- **Schnepf, R., Dohlman, E. & Bolling, C.** 2001. Agriculture in Brazil and Argentina: Developments and Prospects for Major Field Crops, USDA Agriculture and Trade report WRS-01-3. Legislation consulted Constitution of the Republic of Argentina.

۲- برزیل

۲-۱ مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

بخش کشاورزی برزیل رشد سریعی را در طول چند دهه گذشته تجربه کرده است. بین سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۱، ارزش سالانه صادرات محصولات کشاورزی تقریباً ۴۰۰ درصد افزایش داشته است. برای مقایسه، رشد صادرات محصولات کشاورزی در آمریکا در طول همین دوره ۱۷۵ درصد بوده است. اگرچه رشد گذشته به خاطر برخی از شرایط (نرخ پایین ارز) در مقطعی ادامه نداشت، اما همچنان انتظار می‌رفت که به رشد خود در دهه آینده ادامه دهد. برزیل در برخی از محصولات کشاورزی بزرگ‌ترین بازیگر دنیا است. برزیل در حال حاضر بزرگ‌ترین تولیدکننده شکر و بزرگ‌ترین صادرکننده عمده نیشکر برای تولید اتانول در دنیا است. علاوه بر این به دلیل وجود زمین‌های فراوان، سرمایه، تکنولوژی، سیاست‌های بهبود یافته و کنترل بیماری‌ها، انتظار می‌رود که برزیل سهم خود را به عنوان یکی از تعداد انگشت شمار کشورهای صادرکننده مرغ و گوشت افزایش دهد.

رشد بخش کشاورزی در مقابل تغییرات اساسی در سیاست‌های اقتصادی و کشاورزی رخ داده است. در سال ۱۹۶۵، برزیل سیستم ملی اعتبارات روستایی^۱ را تأسیس نمود که به طور گسترده‌ای به دولت اجازه می‌دهد تا برای تضمین در دسترس بودن اعتبارات در نرخ بهره ترجیحی و بازاریابی در بخش کشاورزی مداخله کند. پس از آن در طول چند دهه گذشته، اقتصاد برزیل آزادسازی تجاری و کاهش دخالت‌های دولت را تجربه کرده است. در اوایل دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰، دولت برزیل اقدام به حذف دخالت‌های گسترده و فعال در بخش کشاورزی نمود و شکاف عمیقی در حمایت کشاورزی و اعتبارات روستایی اتفاق افتاد. در نتیجه، اعتبارات رسمی روستایی دیگر به اندازه اوایل دهه ۱۹۸۰ مهم نبود و در حال حاضر حدود ۷۰ درصد از سرمایه در گردش لازم برای تأمین مالی بخش کشاورزی از منابع خصوصی تأمین می‌گردد. در حال حاضر در برزیل حمایت کمی از کشاورزان صورت می‌گیرد.

کاهش دخالت‌های دولت فضا را برای ایجاد موج جدیدی از ابزارهای مالی برای کشاورزی تجاری بخش خصوصی فراهم کرده است. در چند دهه گذشته علاوه بر تغییرات سیاستی دولت، نظام قانون اساسی و چارچوب قانونی برای تأمین مالی کشاورزی در برزیل دست‌خوش تغییرات اساسی قرار گرفته است. قانون اساسی جمهوری فدرال برزیل در ۵ اکتبر ۱۹۸۸ به تصویب رسید و از آن زمان ۶۸ بار اصلاح شده است (تا ژانویه ۲۰۱۲). قانون اساسی، قدرت

1. National System for Rural Credit (SNCR)

قانون گذاری در سیاست‌های شهری، تجاری، کشاورزی، و اعتباری دولت فدرال را محفوظ نگه می‌دارد. در راستای سیاست‌های کاهش حضور دولت در بخش کشاورزی، چندین بخش از قانون فدرال مصوب سال ۱۹۸۸ سیستم تأمین مالی کشاورزی بخش خصوصی را متحول کرده است.

برزیل چندین ابزار مالی جدید را در دو دهه گذشته ایجاد کرده است: قبض انبار^۱ و گواهی سپرده کشاورزی^۲. نظام حقوقی برزیل در دسته‌بندی قانون مدنی قرار می‌گیرد و در نتیجه این ابزارهای تأمین مالی کشاورزی توسط قوانین تجاری و مدنی قانون گذاری شده‌اند.

۲-۲- قانون قبض انبار

تا همین اواخر، بخش کشاورزی برزیل فاقد مقررات مؤثر برای انبارها بود. مقررات تمامی انواع انبارها تحت چارچوب قانونی کلی ایجاد شده با حکم شماره ۱۱۰۲ سال ۱۹۰۳ تنظیم می‌شد. در دهه ۱۹۹۰، مطالعه سیستم انبار کشاورزی مشکلات زیادی را در بسیاری از مناطق نشان می‌داد: مکان نامرغوب، ظرفیت بیش از اندازه، دسته‌بندی نامناسب (کیسه در مقابل فله)، کیفیت پایین تأسیسات، ناکافی بودن امکانات جداسازی غلات و حبوبات بر اساس نوع، درجه، سن؛ ناکافی بودن ابزار کنترل کیفیت و امکانات تخلیه؛ و عدم دسترسی مناسب به جاده‌ها و امکانات حمل و نقل.

در سال ۲۰۰۰، برزیل به این مشکلات واکنش نشان داد و چارچوب قانونی حاکم بر انبارهای ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی را تصویب نمود. این قانون در سال ۲۰۰۴ با ایجاد قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی دنبال شد.

۲-۳- محدوده

تحت حکم شماره ۱۱۰۲ سال ۱۹۰۳، قانون برزیل، مقررات تنظیم انبار و قبض انبار را معرفی نمود. قانون ۹۹۷۳ مصوب سال ۲۰۰۰ نیز برای انبارهایی که محصولات کشاورزی را نگهداری می‌کنند معرفی گردید. حکم شماره ۱۱۰۲ سال ۱۹۰۳ هنوز هم برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی مایل به ایجاد انبار عمومی هر کالایی اعمال می‌شود. این قانون الزامات راه‌اندازی انبار، حقوق و تعهدات انبارها، صدور و گردش قبض انبار، هدایت فروش محصولات ذخیره‌شده و جرائم نقض تعهدات را مقرر می‌کند.

1. Certificate of Deposit (CDA)
2. agricultural warrant (wa)

قانون ۹۹۷۳ سال ۲۰۰۰ و مقررات حمایتی آن بر الزامات انبار کشاورزی تأکید و قانون ۱۱۰۷۶ سال ۲۰۰۴ تعهدات دارندگان انبار کشاورزی را تعیین می‌کند. در سال ۲۰۰۱، مقررات حمایتی از قانون ۹۹۷۳ ارائه شد که در آن جزئیات زیر^۱ بحث شده است:

۱. قراردادهای ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی؛

۲. مسئولیت‌ها و وظایف انبارداران؛

۳. تجارت محصولات مشابه ذخیره‌شده در انبار؛

۴. صدور اوراق بهادار؛

۵. مجوز انبار؛

۶. شرایط ذخیره‌سازی؛

۷. حق رهن انبار برای نگهداری محصولات ذخیره‌شده؛

۸. مجازات؛

۹. قانون ۱۱۰۷۶ سال ۲۰۰۴ چندین اوراق بهادار کشاورزی را شامل قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی ایجاد کرد. براین اساس، این قانون تأسیس، صدور، ثبت قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی و الزامات بیمه اجباری را پوشش می‌دهد.

۲-۴- ساختار نهادی

تحت حکم ۱۱۰۲، هیأت تجاری محلی^۲ مسئول صدور مجوز انبارهای عمومی است و هیچ انبار عمومی بدون مجوز اجازه فعالیت ندارد. هر یک از ۲۶ ایالت برزیل هیأت تجاری جداگانه‌ای برای ثبت فعالیت‌های انبار آن ایالت دارد. هر هیأت تجاری محلی وظیفه نظارت بر انطباق انبار تحت حکم ۱۱۰۲، و بازرسی سوابق سه ماهه ارائه شده توسط انبار را دارد. این هیأت قدرت بازرسی انبارها را در هر زمان که صلاح بداند دارد.

برای انبارهای کشاورزی اولین مؤسسه نظارتی، وزارت ملی کشاورزی، دام و تأمین مواد غذایی^۳ است. وزارت ملی کشاورزی، وظیفه ایجاد سیستم قبض برای انبارهای کشاورزی از طریق سازماندهی شرایط فنی و عملیاتی آن‌ها و تعیین مدارک مورد نیاز برای صلاحیت راه‌اندازی انبار کشاورزی را بر عهده دارد. بر این اساس، وزارت کشاورزی قدرت تنظیم انبارهای کشاورزی و جمع‌آوری اطلاعات، بازرسی برای انطباق و اعمال مجازات در صورت عدم انطباق را دارد. در

1. agricultural storage contracts

2. the local Board of Trade (Junta Comercial)

3. (Ministério da Agricultura, Pecuária e Abastecimento [MAPA])

داخل وزارت ملی کشاورزی، شرکت عرضه ملی^۱ انبارهای کشاورزی را تحت قانون ۸۱۷۱ سال ۱۹۹۱ ثبت می‌کند. مؤسسه ملی اندازه‌گیری دقت، کیفیت و فناوری^۲، ارائه دهندگان خدمات بخش خصوصی را برای خدمت‌رسانی به بازرسان انطباق وزارت ملی کشاورزی تأیید می‌کند. در نهایت، بانک مرکزی برزیل^۳ مسئول سیستم ثبت مرکزی اجباری برای قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی است.

۲-۵- مقررات انبار

برای راه‌اندازی یک انبار عمومی تحت حکم ۱۱۰۲، متقاضی باید اطلاعات مورد نیاز زیر را به هیأت تجاری محلی ارائه نماید:

۱. نام شخص عامل یا شرکت؛
۲. نام، محل و ظرفیت انبار؛
۳. ماهیت محصولاتی که انبار می‌شوند؛
۴. خدمات مطرح که قرار است ارائه شود؛
۵. قوانین عملیاتی انبار و قوانین فروش عمومی در صورت اجرایی بودن؛
۶. جدول هزینه‌های انبار؛
۷. و درمورد شرکت انبارداری، مجوز ثبت و یا اساسنامه‌های شرکت.

گرداننده‌ی انبار باید یک بیانیه امضا شده شامل مسئولیت خود برای محصولات سپرده شده ارائه دهد. کسانی که محکوم به اختلاس، نقض تعهدات، ورشکستگی و جعل، فریب یا سرقت شده‌اند حق راه‌اندازی انبارها را نخواهند داشت. اگر هیأت تجاری محلی به انبار اجازه فعالیت دهد، اطلاعیه مجوز در بزرگترین روزنامه‌های محلی منتشر خواهد شد و انبار به انبارهای ثبت شده دارای مجوز اضافه خواهد شد. هرگونه تغییر در عملیات یا تعرفه‌ها باید توسط هیأت تجاری محلی تصویب شود.

انبارهایی که قصد ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی را دارند تحت قانون ۹۹۷۳ سال ۲۰۰۰ و مقررات حمایتی آن، باید از وزارت ملی کشاورزی درخواست مجوز کنند. فعالیت انبارهای کشاورزی بدون مجوز تحت سیستم مجوز ملی واحدهای ذخیره‌سازی^۴ ممنوع است. الزامات مورد نیاز برای صدور مجوز انبار در طول چندین سال توسط یک گروه کاری متشکل از

1. the National Supply Company (CONAB)

2. National Institute of Metrology, Quality and Technology (INMETRO)

3. Central Bank of Brazil

4. National Certification System of Storage Units

نمایندگان بخش خصوصی و چند وزارتخانه دولتی بسط پیدا کرده است. الزامات مورد نیاز صدور مجوز انبار کشاورزی در سال ۲۰۰۷ منتشر شد و در پایان سال ۲۰۰۹ عملی گردید. انبارهای کشاورزی نیاز است برای درخواست صدور مجوز از طریق پیمانکار بازرسی^۱ تحت مجوز وزارت ملی کشاورزی اقدام کنند. پیمانکار بازرسی اسناد و مدارک مورد نیاز را بررسی می‌کند و بازرسی اولیه را انجام می‌دهد و در نهایت مجوز را صادر یا رد می‌کند و پس از آن، به طور منظم برای انطباق از انبار بازرسی می‌کند. به منظور دریافت مجوز، انطباق انبارهای کشاورزی باید با الزامات براساس ۱۵ معیار زیر ارزیابی شوند:

۱. ثبت در سیستم تحت نظارت شرکت عرضه ملی؛
۲. محل انبار؛
۳. زیرساخت‌های محلی؛
۴. امنیت مکان؛
۵. خدمات به مشتریان؛
۶. امکانات دفتری؛
۷. سیستم توزین؛
۸. سیستم نمونه‌برداری؛
۹. تعیین کیفیت محصول؛
۱۰. سیستم نظافت؛
۱۱. سیستم خشک کردن؛
۱۲. سیستم حمل و نقل داخلی؛
۱۳. سیستم ذخیره‌سازی؛
۱۴. شیوه‌های نگهداری سوابق؛
۱۵. و سایر موارد شامل آموزش کارکنان.

مجوز، با فرض ادامه انطباق با الزامات به همراه تأیید بازرس تا ۵ سال اعتبار دارند. باید توجه داشت که تحت قانون ۹۹۷۳ سال ۲۰۰۰ حتی انبارهای کشاورزی تنظیم شده توسط وزارت ملی کشاورزی، نیازمند ثبت در هیأت تجاری محلی هستند. علاوه بر این طبق حکم ۱۱۰۲ ماده ۷، گردانندگان انبارهای عمومی ملزم به حفظ دقیق دفاتر

1. authorized inspections contractor

سوابق روزانه برای تمام سپرده‌ها، ترخیص‌ها و صدور قبض هستند. چارچوب قانونی خاص ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی، جزئیات زیر را نیز اضافه می‌کند:

انبارها ملزم به ثبت سوابق و ارائه اطلاعات مورد نیاز به وزارت ملی کشاورزی و یا نهادهای نظارتی تعیین شده می‌باشند. قابل ذکر است، قانون ۹۹۷۳ اجازه تجارت محصولاتی مشابه محصولات انبار را می‌دهد.

۲-۶- تضامین

تحت چارچوب عمومی، تنها تضمین، بیمه اجباری برای آن دسته از محصولاتی است که تحت قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی هستند. بنابراین، تمام محصولات ذخیره‌شده تحت پوشش اوراق بهادار، باید در برابر آتش سوزی توسط انبار بیمه شوند. با توجه به این چارچوب، محصولات کشاورزی در برابر اغلب مخاطرات بیمه شده‌اند. انبارداران باید محصولات ذخیره‌شده را در برابر آتش، سیل، و هر عامل طبیعی دیگر که ممکن است به محصولات انبار آسیب بزند بیمه کنند.

محصولات تحت قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی، لازم است در برابر آتش، رعد و برق، انفجار از هر نوع، آسیب‌های الکتریکی، طوفان، باد، سیل، سرقت، گردباد، طوفان موسمی، تگرگ، دود، کولاک، سقوط هواپیما، و یا دستگاه‌های دیگر و وسایل نقلیه‌ای که ممکن است به محصولات موردنظر صدمه بزنند بیمه گردند. هیچ‌گونه مقررات صریحی برای ضمانت اجباری وجود ندارد، اما انبار و سپرده‌گذار ممکن است در مورد مفاد خاصی برای ضمانت موافقت کنند که می‌بایست در اسناد ضمانت صادر شده ثبت گردد.

۲-۷- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک

انبارهای عمومی مسئول حفاظت و تحویل صادقانه محصولاتی که دریافت کرده‌اند هستند. انبار در زمان تحویل محصول موظف به دادن یک قبض به سپرده‌گذار مبنی بر جزئیات محصول ذخیره‌شده می‌باشد (جدا از اوراق بهادار و قبض انبار). حکم شماره ۱۰۲ تعهدات مختلفی را برای گردانندگان انبارهای عمومی قرار داده است. انبارداران بین سپرده‌گذاران تبعیض قائل نمی‌شوند و هیچ سپرده‌ای را رد نمی‌کنند مگر در مواردی که ظرفیت ذخیره‌سازی کافی وجود نداشته باشد و یا ذخیره کالاهای پیشنهادی ممکن است به محصولات فعلی انبار آسیب بزند. انبار ممکن است محصولات قابل مبادله از سپرده‌گذاران مختلف را تا زمانی که روش‌های

تشخیص بین نوع و کیفیت امکان پذیر است با هم نگهداری کند. سپرده‌گذاران و هرگونه اشخاص حقیقی ذینفع مجاز به بازرسی محصولات انبار در هر زمانی با اطلاع گردانندگان انبار هستند. علاوه بر این، تمام محصولات ذخیره‌شده تحت پوشش اوراق بهادار هستند باید توسط انبار در برابر آتش سوزی بیمه شوند.

قانون خاص ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی، بسیاری از تعهدات حال حاضر انبارهای عمومی را دوباره تصریح می‌کند اما برخی جزئیات را نیز به آن اضافه کرده است. بنابراین انبارها مسئولیت حفظ و تحویل بی‌درنگ محصول کشاورزی را بر عهده دارند. گردانندگان انبار نیاز است که محصولات کشاورزی سپرده شده را در برابر آتش، سیل، و هر رویداد آب و هوایی که ممکن است به محصول آسیب بزند حفظ کنند. انبارها موظف به دادن اجازه دسترسی به سپرده‌گذاران هستند. قانون ۹۹۷۳ الزامات محتوای قرارداد ذخیره‌سازی بین انبار کشاورزی و سپرده‌گذار را مقرر می‌کند: توصیفی از محصولات ذخیره‌شده، دوره ذخیره‌سازی، قیمت و شکل جبران خسارت برای خدمات ارائه شده، حقوق و تعهدات سپرده‌گذار و انبار و جبران مالی در صورت تفاوت در کمیت و کیفیت.

در صورت آسیب و یا عدم تحویل محصول، انبارها مسئول پرداخت بهای کالای ذخیره‌شده در زمان تحویل محصول هستند. انبارهای عمومی در قبال سرقت، تقلب، تجاوز، و سوء رفتار کارکنان انبار نسبت به کالاهای ذخیره‌شده مسئولند. به همین ترتیب، تحت چارچوب قانونی خاص برای ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی، انبارها مسئول سهل‌انگاری و یا سوء رفتار کارکنان و یا نمایندگان، سرقت، دزدی، حوادث و خسارات ناشی از رسیدگی نامناسب محصولات کشاورزی ذخیره در انبار هستند. با این حال انبارها مسئول شرایط احتمالی خارج از کنترل و عیب و نقص طبیعی محصولات نیستند. سپرده‌گذاران مسئول مشکلات ناشی از طبیعت، کیفیت و شرایط محصولات ذخیره‌شده در بسته‌بندی‌هایی که مانع بازرسی می‌شوند هستند.

۲-۸- قبض انبار

بنا به درخواست سپرده‌گذار، انبارهای عمومی باید اوراق بهادار دو بخشی شامل قبض انبار^۱ و گواهی سپرده صادر کنند. گواهی سپرده کالا حق رهن بر روی محصولات ذخیره‌شده ایجاد می‌کند و قبض انبار بیانگر وعده تحویل کالای سپرده شده است. زمانی که این دو با هم واگذار می‌شوند، حقوق کامل محصولات سپرده شده آزاد می‌شود. هر کدام از این ابزارها قابل معامله

1. a certificate of deposit (conhecimento de deposito)

هستند و باید شامل این موارد باشند: نام و آدرس انبار؛ اطلاعات تماس سپرده‌گذار و یا یک شخص ثالث که بوسیله سپرده‌گذار تعیین می‌شود؛ جزئیات هرگونه انتقال؛ ماهیت، کمیت و کیفیت محصولات ذخیره‌شده؛ جزئیات بیمه‌گر و سطح بیمه برای محصولات؛ اعلام هرگونه مالیات و یا هزینه‌هایی که باید روی کالا گرفته شود؛ تاریخ صدور؛ و امضای نماینده مجاز انبار. باید از دفاتر ویژه با شماره سریال تهیه شده باشند و باید شامل اقرار سپرده‌گذار در پشت سند باشند. محصولات ذخیره‌شده و تحت پوشش اوراق بهادار نباید تحت هیچ حق رهنی قرار بگیرند که مانع دسترسی کامل و آزادانه به آنها می‌شود.

پس از تحکیم و بهبود مقررات ذخیره‌سازی انبار محصولات کشاورزی، در سال ۲۰۰۴ برزیل ابزار جدیدی را برای قبض انبار کشاورزی ایجاد کرد: قبض انبار کشاورزی^۱ و گواهی سپرده کشاورزی^۲. این دو همزمان با هم توسط انبار بعد از سپردن محصول به انبار صادر می‌شوند. قبض انبار بیانگر وعده تحویل کالایی است که در حال حاضر به انبار سپرده شده است و گواهی سپرده کشاورزی حق رهن بر روی کالاهای وعده داده شده را اعطا می‌کند. قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی مشابه همان گواهی سپرده و قبض انبار عمومی تحت فرمان ۱۱۰۲ در سال ۱۹۰۳ می‌باشند اما در سه جنبه مهم با هم تفاوت دارند: ۱- قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی نشان دهنده محصولات کشاورزی و دامی ذخیره‌شده هستند، ۲- قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی قابل مبادله در بازار هستند در صورتی که قبض‌های عمومی این‌گونه نیستند، ۳- قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی از سیستم مجوز و نظارت سال ۲۰۰۰ خصوصاً برای انبارهای تجاری محصولات کشاورزی نفع می‌برند.

بنابراین تولیدکننده‌ای که تمام محصولاتش را در انبارهای تجاری محصولات کشاورزی می‌گذارد بر اساس قانون ۹۹۷۳، تقاضای صدور قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی می‌نماید. قبل از صدور این دو، سپرده‌گذار به طور رسمی باید اعلام کند که کالاها از هرگونه تعهد و وثیقه‌ای آزاد هستند و به انبارها قدرت ترخیص کالا به فردی که در قبض انبار کشاورزی پشت‌نویس شده است را بدهد. قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی باید در دو نسخه صادر شوند (نسخه اصلی برای سپرده‌گذار و نسخه کپی برای انبار) و شامل اطلاعات زیر باشند:

- نام در عنوان؛
- شماره کنترل تطبیق برای قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی؛
- بیانیه‌ای که محصول منوط به قوانین انبار است؛

1. agricultural certificate of deposit

2. agricultural warrant

- شناسایی، صلاحیت و آدرس سپرده‌گذار و انبار؛
- شناسایی تجاری انبار؛
- آدرس محل ذخیره‌سازی؛
- شرح محصول و مشخصات؛
- وزن خالص و ناخالص محصول؛
- نوع بسته‌بندی کالا؛
- حجم محصول؛
- بهای خدمات ذخیره‌سازی، حمل و نقل، و شخص مسئول پرداخت؛
- شناسایی محصولات بیمه شده و میزان بیمه؛
- صلاحیت تضمین ارائه شده توسط انبار، در صورت اجرایی بودن؛
- تاریخ دریافت محصول و سررسید سپرده؛
- تاریخی که اوراق بهادار صادر شده‌اند؛
- شناسایی، صلاحیت و امضای نماینده قانونی انبار؛

اگر سپرده‌گذار قصد دارد چندین معامله‌ی کوچکتر شود، قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی به طور جداگانه می‌توانند برای بخش مشخصی از محصولات صادر شوند. مدت توافقنامه حدود یکسال خواهد بود مگر هر گونه تغییر در شرایط محصول طی زمان تمدید و تعدیل شود. تضامین می‌توانند شامل توافق دو جانبه شوند و در قبض انبار کشاورزی ثبت شوند. اگرچه قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی در ابتدا در قالب دو ورق کاغذی صادر می‌شوند، اما پس از ثبت در فرم الکترونیکی پردازش می‌شوند. بنابراین، سپرده‌گذار باید قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی صادر شده را در سیستم ثبت مرکزی ملی در طول مدت ۳۰ روز پس از انتشار ثبت کند.

۲-۹- انتقال قبض انبار

در چارچوب عمومی، قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی ممکن است به صورت جداگانه و یا با هم از طریق پشت‌نویسی انتقال یابند. پس از ثبت، قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی قابل معامله در بازار هستند، با هم یا جداگانه، و معاملات به صورت الکترونیکی توسط نهاد ثبت به روز می‌شوند. معامله بر روی قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی معاف از مالیات است. گواهی سپرده کشاورزی به دارنده آن اجازه گرو گذاشتن محصول به

عنوان وثیقه برای وام بانکی را می‌دهد درحالی که قبض انبار کشاورزی به دارنده آن اجازه فروش کالاها را می‌دهد. بنابراین سپرده‌گذار با سه گزینه اصلی روبروست:

۱. فروش هر دو در یک زمان (فروش تمام حقوق مربوط به کالا)
۲. گرو قرار دادن محصول به عنوان وثیقه وام بانکی (فقط فروش گواهی سپرده کشاورزی)
۳. فروش گواهی سپرده کشاورزی و سپس بعدها فروش قبض انبار کشاورزی. این گزینه معادل ایجاد یک وام تضمین شده بوسیله کالاهای سپرده شده تحت گواهی سپرده کشاورزی است و بعداً فروش قبض انبار کشاورزی برای پرداخت بدهی گواهی سپرده کشاورزی است.

اگرچه قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی ممکن است به طور جداگانه داد و ستد شوند، ولی کالاها تنها زمانی ترخیص می‌شوند که هر دو قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی با هم ارائه گردند.

۲-۱۰- تسویه و ترخیص کالا

به طور کلی، محصولات تحت پوشش قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی تنها بعد از ارائه هر دو سند و ابطال آن‌ها، ترخیص می‌شوند. با این حال، دارنده قبض انبار کشاورزی می‌تواند کالاهای ذخیره شده را با پرداخت میزان وام گواهی سپرده کشاورزی، حق رهن و مالیات پس بگیرد. این فرایند برای تسویه و ترخیص کالا تحت قبض انبار کشاورزی و گواهی سپرده کشاورزی تقریباً یکسان است؛ کالاها فقط در زمان ارائه هر دو ترخیص می‌شوند. اما تنها دارنده قبض انبار کشاورزی می‌تواند کالاهای ذخیره شده در انبار را با پرداخت حق رهن، بهره و مالیات باز پس گیرد. این معادل پرداخت واقعی و مؤثر بدهی است که توسط گواهی سپرده کشاورزی تضمین شده است.

۲-۱۱- اجرا و اولویت تعهد

قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی خارج از رویه مرسوم قضایی قابل اجرا هستند. اگر وام بر روی گواهی سپرده کشاورزی در زمان سررسید پس داده نشده باشد، کالاهای مورد نظر بلافاصله برای برآوردن بدهی به حراج گذاشته می‌شوند. روش اطلاع توسط قوانین مشخص نشده است. دارنده گواهی سپرده کشاورزی از موقعیت ممتازتر حصول درآمد از طریق حراج

بهره‌مند است، البته پس از پرداخت مالیات دولتی، هزینه‌های حراج و حق رهن انبار.

۲-۱۲- مجازات و جرائم

در کمتر از ۲۴ ساعت پس از شکایت سپرده‌گذاران در دادگاه مبنی بر عدم ارائه محصول ذخیره‌شده مدیران انبار عمومی بازداشت می‌شوند. فرمان ۱۱۰۲ در سال ۱۹۰۳ جریمه‌های مالی و لغو مجوز انبارها را در موارد عدم انطباق با الزامات قانونی تعیین نمود. علاوه بر این حبس از یک تا چهار سال و افزایش مجازات پولی نیز برای موارد زیر در نظر گرفته شده است: صدور اوراق بهادار بدون مجوز از هیأت بازرگانی؛ صدور اوراق بهادار برای کالاهای ذخیره نشده و یا کالاهایی که در حال حاضر تحت تضمین دیگری هستند؛ معامله بوسیله انبارها روی اوراق بهاداری که خود صادر کرده‌اند؛ و سوءاستفاده از کالاهای ذخیره‌شده، که منجر به عدم تحویل شده است.

در موارد نقض قانون ۹۹۷۳، مجوز انبار کشاورزی می‌تواند به حالت تعلیق درآید و یا لغو شود. وزارت ملی کشاورزی مجازات‌هایی را برای نقض تعهدات زیر اعمال می‌کند:

۱. راه‌اندازی و به‌روزرسانی مدارک ثبت و یا صدور مجوز برای ارائه خدمات ذخیره‌سازی؛
۲. ارائه اطلاعات به سیستم ثبت ملی انبارهای کشاورزی؛
۳. انجام تعهدات بر اساس ضرب الاجل تعیین شده؛
۴. رسمی کردن قرارداد سپرده؛
۵. انجام مسئولیت‌ها در برابر سپرده‌گذار؛
۶. جبران خسارت سپرده‌گذار؛
۷. ارائه ضمانت در صورت درخواست سپرده‌گذار؛
۸. اخذ مجوز از سپرده‌گذار برای بازاریابی محصولات تحت نظر وی در صورت اجرایی بودن
۹. نگهداری سوابق
۱۰. دسترسی آزاد بازرسان و سپرده‌گذاران به انبار
۱۱. پذیرش مجازات‌های تحمیلی

علاوه بر این، انبار مسئول بی‌نظمی و اشتباهات در صدور قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی است. انبار مسئول سهل‌انگاری و سوءرفتار کارکنان است و مدیران و شرکای مدیریتی و رئیس انبار همه در قبال کالاهای ذخیره‌شده مسئولند. متخلفان از قانون ۱۱۰۷۶ سال ۲۰۰۴ محکوم به یک تا چهار سال حبس می‌شوند.

۲-۱۳- نتیجه

بخش کشاورزی در برزیل در حال تجربه تغییرات سریع و رشد عظیمی است و این تغییرات در کنار تغییرات اساسی در سیاست‌های اقتصادی و کشاورزی رخ داده است. اگرچه چارچوب قانونی برزیل برای انبار و قبض انبار به سال ۱۹۰۳ بر می‌گردد اما چالش‌های اخیر که با رشد بخش کشاورزی بوجود آمد آن را نیازمند اصلاحات نمود. تحولات قانون گذاری از سال ۲۰۰۰ به دنبال رسیدگی به این چالش‌ها با تمرکز بر دو مسئله بود: افزایش نظارت مؤثر بر انبارها و افزایش جذابیت قبض انبارها.

هر چند برای ارزیابی تأثیر مقررات انبار خیلی زود است اما چارچوب حقوقی برای تنظیم انبار جامع و امیدوارکننده است. دامنه این چارچوب شامل همه محصولات کشاورزی، مشتقات و زیربخش‌ها است. چارچوب قانونی به تشریح تعهدات دارندگان انبار و سطح مراقبت‌های مورد انتظار از محصولات سپرده شده در انبار می‌پردازد. انبارها ملزم به بیمه کردن محصولات سپرده شده در برابر لیستی از ریسک‌های برشمرده هستند و باید به بازرسان و سپرده‌گذاران اجازه دسترسی به انبار بدهند. توسعه معیارهای صدور مجوز نیازمند چندین سال کار و مشورت با سهامداران خصوصی مختلف و وزارتخانه‌های دولتی است. اگرچه چندین مؤسسه دولتی در این فرایند نقش بازی می‌کنند اما این فرایند از نقطه نظر متقاضیان انبار ساده و مؤثر شده است. در نتیجه یک سیستم جامع بازرسی، مطابق با بخش کشاورزی مدرن و توسعه یافته ایجاد شد. ابزار قبض انبار کشاورزی در سال ۲۰۰۴ معرفی شد که دارای ویژگی‌های قوی از جمله در چارچوب قانون بودن است. به طور کلی چارچوب قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی شامل جنبه‌های مختلفی است که باعث می‌شود این ابزار برای وام‌دهندگان و سایر احزاب خواهان معاملات کالا جذاب باشد. صدور و انتقال باید در سامانه ثبت مرکزی توسط بانک مرکزی برزیل ثبت شود که خطر تقلب را کاهش دهد و باعث تسهیل در تجارت گردد. فرمت قبض به وضوح توسط قانون مشخص شده است. از همه مهم‌تر، قانون برای برآوردن بدهی‌های تضمین گواهی سپرده کشاورزی رویه‌هایی خارج از رویه مرسوم قضایی و حراج عمومی را میسر می‌سازد.

علاوه بر این سیستم مجازات شدیدی را برای تخلفات تعیین نموده است که شامل جریمه نقدی، تعلیق و لغو گواهینامه صادر شده و حبس می‌باشد. مقررات ضمانت اجباری غیر از بیمه وجود ندارد. با این حال مشخص نیست که این انتخاب مانع اثر بخشی سیستم می‌شود یا اینکه با الزامات بیمه و نظارت قوی بر انبار جبران می‌شود.

تجربه ۱۱:

در یک نگاه - قانون قبض انبار در برزیل

قوانین کلیدی: قانون ۹۹۷۳ از ۲۹ می ۲۰۰۰؛ قانون ۱۱۰۷۶ از ۳۰ دسامبر ۲۰۰۴. محدوده: محصولات کشاورزی، مشتقات و محصولات زیربخش‌ها. ساختار نهادی: وزارت ملی کشاورزی، دام و تأمین مواد غذایی که قدرت تنظیم انبارهای کشاورزی، جمع‌آوری اطلاعات، بازرسی انبارها برای بررسی انطباق و اعمال مجازات در صورت عدم رعایت و عدم انطباق را دارد. بانک مرکزی برزیل وظیفه راه‌اندازی سامانه ثبت مرکزی قبض انبار را برعهده دارد. مجوز و نظارت بر انبارها: برای دریافت مجوز، انبارهای کشاورزی باید منطبق با شرایط ۱۵ گانه انطباق باشند. تضامین: گردانندگان انبار ملزم به بیمه کردن محصولات ذخیره‌شده در انبار هستند. حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: قانون ۹۹۷۳ الزامات مورد نیاز برای قرارداد ذخیره‌سازی را بیان می‌کند. انبارها مسئولیتی در قبال نقصان ذات طبیعی خود محصولات ندارند. قبض انبار: برزیل از قبض دو قسمتی استفاده می‌کند. قبض انبار بیانگر مالکیت محصولات سپرده شده و گواهی سپرده کشاورزی بیانگر حق رهن بر روی محصولات نامبرده است. انتقال قبض انبار: قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی می‌توانند به طور جداگانه با پشت‌نویسی معامله شوند. یک سامانه ثبت مرکزی برای صدور و معامله این دو وجود دارد. تسویه و ترخیص کالای انبار: محصولات سپرده تنها با ارائه هر دو قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی ترخیص می‌شوند. دارنده قبض انبار ممکن است میزان بدهی گواهی سپرده کشاورزی را قبل از موعد مقرر وام پرداخت کند. اجرا و اولویت تعهدات: برزیل در صورت نکول بدهکار، به طلبکاران اجازه می‌دهد حراج عمومی را با روشی خارج از رویه دادگاه انجام دهند. جرائم و مجازات: برزیل مجازاتی از قبیل ابطال مجوز، جریمه و حبس را برای تخلفی از قوانین و مقررات انبار و قوانین مربوط به قبض انبار تعیین کرده است.

منابع

- **Buranello, R.** 2010. Private System for the Financing of Agribusiness: Legal Regime (C. Rostworowski da Costa, Trans.).
- **Coelho, F.U.** 2010. Agribusiness Financial Instruments. In R. Buranello, A.R. Passos de Souza & E.P. Junior, eds., Agribusiness Law: Market, Regulation, Taxation and Environment (C. Rostworowski da Costa, Trans.).
- **Comparato, F.** 1990. The Economic Order in the Brazilian Constitution of 1988, 38 Am. J. Comp. L. 753.
- **De Onis, J.** 2008. Brazil's Big Moment: A South American Giant Wakes Up, 87 Foreign Aff. 110.
- **De Sousa, E. & Pimentel, F.** 2005. Study on Cedula de Produto Rural (CPR) – Farm Product Bond in Brazil. World Bank/Agro Security.
- **DFID.** 1998. Brazilian Experience with Grain Warehousing Services and Associated Marketing Tools, by J. Coulter, E. Leao de Sousa, & J. Martines.
- **Guimarães, E.** 2010. Rural Insurance in Brazil. Presentation by the Brazilian Minister of Agricultural Policy (available at <http://aplicaciones.mapya.es>).
- **MAPA.** 2008. Brazil Agricultural Policies.
- **MAPA.** 2009. Sistema Nacional de Certificaan Minister of Agriculturoras, (available at www.agricultura.gov.br/)
- **Mello, J.** 2012. Junta Comercial. The Brazil Business (available at www.thebrazilbusiness.com)
- **OECD.** 1999. Agricultural Policies in Emerging and Transition Economies 1999.
- **OECD.** 2005. Review of Agricultural Policies :Brazil.
- **OECD & FAO.** 2009. Agricultural Outlook 2009.2018-
- **OECD & FAO.** 2010. Agricultural Outlook 2010.2019-
- **Presidência de República.** 1988. Constituição Da República Federativa Do Brasil De 1988 (available at [www.planalto.gov.br.](http://www.planalto.gov.br/))
- **Ramos, S. & Bueno Martha, G.** 2010. Evolucao da politica de credito rural brasileira. EMBRAPA Documento 292.

- **Schnepf, R., Dohlman, E. & Bolling, C.** 2001. Agriculture in Brazil and Argentina: Developments and Prospects for Major Field Crops USDA Agriculture and Trade Report WRS-01.3-
- **USDA.** 2011. Brazil: Agricultural Policy. USDA Economic Research Service (available at www.ers.usda.gov).
- **USDA.**2012. Record Brazilian Agricultural Production Spurs Further Export Gains, 24 January 2012 (available at www.fas.usda.gov)

۳- فرانسه

۳-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

فرانسه دومین تولیدکننده بزرگ کشاورزی در جهان بعد از ایالات متحده آمریکا و تولیدکننده ممتاز اروپا در تولید طیف وسیعی از محصولات کشاورزی و دامی است. با توجه به محصولات عمده تولیدی در اروپا، فرانسه در تولید غلات و حبوبات از جمله برنج، نخود فرنگی، چغندر قند و تخم آفتابگردان تقدم و برتری دارد و ۲۳ درصد از غلات اتحادیه اروپا توسط کشور فرانسه تأمین می‌گردد.

بخش مالی کشاورزی در فرانسه در حال حاضر تحت تسلط نهاد خصوصی اعتبارات کشاورزی^۱ می‌باشد که حدود ۸۰ درصد از سهم بازار را در سال ۲۰۰۹ داشته است. نهاد اعتبارات کشاورزی در سال ۱۸۹۴ به عنوان بانک ملی کشاورزی با در دسترس قرار دادن اعتبارات خصوصی در بخش کشاورزی تأسیس شد.

نهاد اعتبارات کشاورزی که در ابتدا توسط وزارت جهاد کشاورزی اداره می‌شد به طور قابل توجهی در طول قرن بیستم، هم از نظر محدوده جغرافیایی و هم از نظر ارائه خدمات به کشاورزان گسترش یافت. از سال ۱۹۶۳، این نهاد از نظر مالی توانست خودش را اداره کند و در سال ۱۹۶۶ از بودجه دولتی ملی استقلال مالی پیدا کرد. دولت فرانسه در سال ۱۹۸۸، نهاد اعتبارات کشاورزی را خصوصی نمود و این نهاد از سال ۲۰۰۱ در لیست بورس سهام قرار گرفت. جهت تأمین اعتبار مالی کوتاه مدت برای بسیاری از کشاورزان فرانسه، نهاد اعتبارات کشاورزی از گواهی سپرده محصولات کشاورزی و دامی استفاده می‌کند.

فرانسه یک حکومت جمهوری متمرکز تحت قانون اساسی سال ۱۹۵۸ است. نظام حقوقی منتج از سنت قانون مدنی است. گواهی سپرده انبار^۲ در قانون فرانسه در اواسط قرن ۱۹ معرفی شد و امروز در فصلی خاص از قانون تجارت تثبیت و یکپارچه شده است. مهمترین مزیت این گواهی سپرده این است که به تجار اجازه دسترسی به اعتبارات را از طریق کالاهای ذخیره شده به عنوان ضمانت می‌دهد.

نسخه‌های اصلاح شده گواهی سپرده انبار برای بخش‌های خاص معرفی شده است. در میان آن، می‌توان به گواهی سپرده کشاورزی^۳ اشاره کرد.

گواهی سپرده کشاورزی برای حمایت از کشاورزان از طریق تسهیل دسترسی آن‌ها به اعتبارات

1. Crédit Agricole

2. The warehouse warrant

3. warrant agricole, or crédit-stockage

معرفی شد و توسط قانون روستایی^۱ تنظیم می‌شود. برای این کار نیاز نیست که محصولات کشاورزی در انبار ذخیره شوند. نوآوری قوانین فرانسه بر روی گواهی سپرده کشاورزی در مقابل گواهی سپرده عمومی انبار این است که به کشاورزان اجازه می‌دهد اموال وثیقه را در اختیار داشته باشند.

۳-۲- قانون قبض انبار

فرانسه، مقررات انبار (نه تنها انبار کشاورزی) و صدور قبض انبار و گواهی سپرده را در قانون تجارت تدوین کرده است. این مقررات از هشت بخش تشکیل شده است:

۱. مجوز انبار؛
۲. واگذاری و توقف عملیات؛
۳. تعهدات؛
۴. مسئولیت‌ها؛
۵. تضامین؛
۶. عملیات انبار و نظارت؛
۷. قبض و گواهی؛
۸. مجازات؛

انبارهای کشاورزی به طور خاص توسط قانون و یا مقررات خاص جداگانه مورد بحث قرار نگرفته‌اند. گواهی سپرده کشاورزی در قانون روستایی در بخش چهارم^۲ تنظیم شده است.

۳-۳- محدوده

قانون تجارت^۳ شامل یک فصل حاکم بر تنظیم انبار، قبض انبار و احکام آن است. این فصل برای هر انبار عمومی که تولیدکنندگان، تجار، کشاورزان، و یا صنعتگران که مواد اولیه، کالا، مواد غذایی و یا محصولات تولید شده خود را در آن ذخیره می‌کنند، کاربرد دارد. قانون روستایی شامل مقررات خاص برای وثیقه کشاورزی است. کشاورز می‌تواند محصولات کشاورزی را حتی قبل از برداشت و همچنین ابزار تولید کشاورزی را گرو بگذارد. کشاورز ممکن است کالای وثیقه را در محل خود نگه دارد یا اینکه به سندیکاهای یا شرکتهای کشاورزی که عضو آنها است و یا شخص ثالثی که در توافقنامه با وام‌دهنده تعیین شده است بسپارد.

1. Code rural et de la pêche maritime
 2. inancement des exploitations agricoles
 3. The Commercial Code

۳-۴- ساختار نهادی

شورای امور داخلی^۱ احکام اجرایی عملیات انبار را صادر می‌کند. فدراسیون ملی حمل و نقل و انبارهای مجاز عمومی^۲ مقررات^۳ را برای کنترل عملیات انبار ارائه می‌دهد و آن را برای تصویب به وزیر صنعت تسلیم می‌کنند. بخشدار محلی و بازرس کل صنعت و تجارت مقامات نظارتی هستند. بخشدار مسئول مجوز انبار عمومی است. قانون تجارت وظیفه نظارت بر فعالیت انبار عمومی و کنترل قانونی بودن عملیات از جمله حسابرسی و تحقیق و تفحص را به بخشدار محلی و بازرس کل صنعت و تجارت واگذار می‌کند.

۳-۵- مجوز و نظارت بر انبارها

داشتن مجوز پیش از راه‌اندازی انبار عمومی^۴ الزامی است. بخش نظارتی^۵ قانون تجارت جزئیات شرایط مجوز انبارهای عمومی را شرح می‌دهد. بررسی درخواست مجوز به بخشداری سپرده شده است. موارد زیر باید به بخشداری ارسال گردد:

کپی از فعالیت تجاری و دفتر ثبت اسناد شرکت؛ اگر متقاضی یک شرکت است، کپی از اساسنامه و لیست سهامداران شرکت که بیش از ۱۰ درصد سهم سرمایه شرکت را در اختیار دارند؛ یک نقشه از مکان‌هایی که شرکت در آن انبارداری خواهد کرد با شرح ماهیت حقوقی گردانندگان انبار در آن؛ اظهارنامه شامل محل استقرار، تجهیزات آن، ورودی و راه‌های دسترسی به آن و ماهیت و حجم مورد انتظار محصولات ذخیره‌شده؛ و یک پیش نویس از عملیات ایجاد انبار. گردانندگان انبار باید به ارائه تضامین در مقادیر متناسب با حجم انبار برای ذخیره‌سازی محصول بپردازند.

بخشدار، نظارت بر فعالیت‌های انبار و کنترل قانونی بودن عملیات را بر عهده دارد. به این منظور او دسترسی آزاد به انبار را خواهد داشت و می‌تواند تحقیقات لازم را انجام دهد. بازرس عمومی صنعت و تجارت، انبارهای عمومی دارای مجوز را زیر نظر قرار می‌دهد و هرگونه نقض شناسایی شده را اطلاع می‌دهد. در اول ماه هر سال، گردانندگان انبار، گزارش عمومی فعالیت‌های انبار را در سال گذشته به بازرس عمومی صنعت و تجارت منطقه‌ای که انبار واقع شده است ارائه می‌دهند. هر انبار مجاز لازم است که قواعد عملیاتی مربوط به خود را داشته باشد. عوارض نگهداری و

1. (Conseil d'Etat)

2. The National Federation of Logistics Providers and authorized general warehouses

3. règlements types

4. (magasin general)

5. (partie réglementaire)

خدمات مربوطه باید قبل از باز شدن انبار ثابت و ثبت شود. مقدار کارمزد انبارداری و سایر خدمات مربوطه باید در معرض نمایش عموم قرار گیرد. گردانندگان انبار عمومی از انجام هرگونه تجارت یا احتکار کالاهایی که برایشان قبض انبار و گواهی سپرده صادر شده است ممنوع هستند. همین امر برای سهامداران بالای ۱۰ درصد شرکت متولی انبار نیز صدق می‌کند.

۳-۶- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک

قانون تجارت تعهدات اساسی گردانندگان انبارهای عمومی را تعیین می‌کند. آن‌ها موظف به قبول هر فرد و کالایی برای نگهداری تحت شرایطی که قانون تجارت تنظیم کرده است هستند. مقررات، شرایط فعالیت انبار را تعیین می‌کند و می‌تواند انبارها را به دسته خاصی از کالاها اختصاص دهد. همچنین می‌توانند به گردانندگان انبار اجازه دهند که از قبول کالاهایی که می‌توانند به سایر کالاها آسیب وارد کنند خودداری کنند. مقررات، تعهدات گردانندگان انبار را برای حفاظت از محصولات سپرده شده مشخص می‌کند. کالاهای تحت گواهی سپرده باید در برابر آتش‌سوزی بیمه شوند. انبارها هیچ‌گونه مسئولیتی در قبال خسارت یا زیان ناشی از ذات طبیعی محصول یا بسته‌بندی کالا یا شرایط تحمیلی خارج از کنترل ندارند.

۳-۷- تضامین اجرایی

عملکرد انبار از طریق تعهد گردانندگان انبار برای ارائه یک وثیقه به میزان متناسب با سطح ذخیره‌سازی محصول که در قانون تجارت تعیین شده است تضمین می‌شود. وثیقه می‌تواند به شکل پول، پرداخت سالیانه، اوراق بهادار قابل معامله بازارهای تحت نظارت و یا یک وام رهنی در مقداری باشد که دو برابر مبلغ تضمین ارزش داشته باشد. که این نیز می‌تواند از طریق مؤسسات اعتباری مجاز یا مؤسسات مالی فراهم شود.

۳-۸- قبض انبار

به ازای هر سپرده، قبضه همراه با گواهی سپرده صادر می‌شود که به عنوان یک اوراق بهادار به آن پیوست می‌شود. این قبضه - گواهی^۱ از دو قسمت تشکیل شده است: قبضه^۲ که عنوان صاحب کالا را در بر دارد و گواهی سپرده^۳ که یک اوراق بهادار است. محصولات ذخیره‌شده در

1. (récépissé-warrant)

2. (récépissé)

3. warrant

انبار می‌توانند بوسیله صدور گواهی سپرده به عنوان یک ورقه بهادار غیرتصاحبی وثیقه شوند. قبوض شامل موارد زیر هستند:

- نام، شغل و آدرس سپرده‌گذار؛
- ماهیت کالاهای سپرده شده؛
- ارزش کالاها؛

گواهی سپرده الحاقی باید دقیقاً مشابه قبض باشد. اگر کالاهای قابل معاوضه سپرده شده باشند، هر دو قبض انبار و گواهی سپرده باید امکان جایگزینی کالاها را با کالاهایی از نوع و کیفیت و طبیعت یکسان در خود ذکر کنند.

دارنده قبض انبار و گواهی سپرده کشاورزی می‌تواند درخواست قبض و گواهی سپرده جداگانه برای مقادیر کم کالا از سپرده‌های بزرگ نماید. قانون تجارت در این زمینه مقررات خاصی را مشخص نکرده است. دارندگان انبار باید دفتر ثبت قبض انبار و گواهی سپرده را جدا از سایر سوابق تجاری خود، نگهداری کنند.

۳-۹- انتقال قبض انبار

قبض انبار و گواهی سپرده کالا می‌توانند با هم یا جدا از هم با پشت‌نویسی انتقال یابند. پشت‌نویسی گواهی سپرده جداشده از قبض انبار نشان‌دهنده در رهن بودن کالا به نفع تحویل‌گیرنده گواهی سپرده است. پشت‌نویسی قبض انبار حقوق کالای سپرده شده را منتقل می‌کند. اگر یک قبض بدون گواهی سپرده انتقال یافت، تحویل‌گیرنده قبض، مسئول پرداخت بدهی تضمین شده بوسیله گواهی سپرده است یا باید به این توافق برسند که بدهی در زمان فروش کالاها تسویه شود. پشت‌نویسی قبض و گواهی سپرده باید تاریخ‌دار و بیانگر میزان سرمایه و نرخ بدهی تضمین شده باشد؛ تاریخ سررسید، نام، شغل و آدرس طلبکار نیز ذکر گردد.

۳-۱۰- تسویه و ترخیص کالا

قبض انبار و گواهی سپرده کالا باید همزمان برای ترخیص کالا ارائه شوند. دارنده قبض انبار جداشده از گواهی سپرده کالا می‌تواند قبل از موعد سررسید با پرداخت بدهی تضمین شده توسط گواهی سپرده، محصولات را از انبار دریافت کند.

۳-۱۱- اجرا و اولویت تعهد

در صورت عدم پرداخت بدهی در تاریخ سررسید، دارنده گواهی سپرده جدا شده از قبض انبار می‌تواند، هشت روز پس از اطلاع و بدون هیچ‌گونه تشریفات قضایی، فروش عمومی کالاها را ذخیره‌شده در انبار را آغاز کند. طلبکار بر روی گواهی سپرده بدون هیچ تشریفات قضایی از درآمد حاصل منفعت می‌برد و این امتیاز برای تمام طلبکاران دیگر نیز صادق است. مالیات و هزینه‌های فروش و ذخیره‌سازی از درآمد حاصل شده کسر می‌گردد.

۳-۱۲- جرائم و مجازات

هرگونه تخلف از قانون ممکن است تا ۶۰۰۰ یورو جریمه نقدی و یا یکسال حبس داشته باشد. دادگاه نظر قطعی را صادر می‌کند. اگر گردانندگان انبار ناقض مفاد قانون تجارت در انبارها و یا ناقض فرامین اجرایی صادر شده توسط شورای امور داخلی باشند، بخشدار می‌تواند به طور موقت یا دائم مجوز انبار را لغو کند.

۳-۱۳- نتیجه

چارچوب قانونی قبض انبار در فرانسه، در طول ۱۵۰ سال گذشته در پاسخ به نیازهای دیرینه این کشور به تولیدات محصولات کشاورزی، توسعه یافته و رسمی شده است. نظام حقوقی فرانسه بسیاری از سیستم‌های قانون مدنی در سراسر دنیا را تحت تاثیر قرار داده است و سیستم قبض انبار این کشور بر پایه مقررات قبض انبار سنتی که در قانون مدنی کشورهای دیگر نیز هست، استوار مانده است. تعهدات گردانندگان انبار به طور مشخص در قانون تجارت بیان شده است. قابل ذکر است پایداری در سنت‌های قانونی، فرانسه را تا حد زیادی در زمینه نظارت بر انبارها غیرمتمرکز نموده است و وظایف نظارتی را به سطوح محلی دولت سپرده است. فرانسه مدت‌ها پیش سیستم قبض دو قسمتی را تأسیس کرد و امروزه در بسیاری از کشورها این سیستم وجود دارد. قبض انبار و گواهی سپرده به طور جداگانه قابل انتقال هستند. برای محتوای قبض و نحوه انتقال آن قوانین مشخص و روشنی بنا نهاده شده است. مهمتر از همه، قانون در صورت نکول بدهکار، از حقوق طلبکاران و دارندگان گواهی سپرده از طریق فروش عمومی محصول هشت روز بعد از اطلاع رسانی عمومی حمایت می‌کند.

تجربه ۱۲:

در یک نگاه- قانون قبض انبار در فرانسه

قوانین کلیدی: مقررات مربوط به قانون تجارت و قانون روستا و شیلات. محدوده: مواد اولیه، مواد غذایی و یا محصولات تولید شده. ساختار نهادی: بخشدار محلی و بازرس کل صنعت و تجارت مقامات نظارتی هستند. مجوز و نظارت بر انبارها: قبل از هر اقدامی مجوز بخشداری لازم است. گردانندگان انبار از هرگونه معامله و تجارت بر روی کالاهایی که برایشان قبض و گواهی سپرده صادر شده است منع شده‌اند. تضامین: گردانندگان انبار ملزم به ارائه تضمین به شکل پول، پرداخت سالیانه، اوراق بهادار در بازارهای تحت نظارت و یا وام در مقداری که دو برابر مبلغ ضمانت ارزش داشته باشد هستند. که این امر نیز می‌تواند از طریق مؤسسات اعتباری مجاز یا مؤسسات مالی فراهم شود. حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: قانون تجارت تعهدات گردانندگان انبار را تعیین کرده است. انبارها در قبال آسیب‌های ناشی از ذات محصول، بسته بندی کالا و یا شرایط تحمیلی خارج از کنترل هیچ مسئولیتی ندارند. قبض: در فرانسه دو قسمتی است: قبض انبار که عنوان مالک و حامل را در بر دارد و گواهی سپرده که بیانگر حق رهن روی کالا برای دارنده آن است. انتقال قبض: قبض و گواهی سپرده می‌توانند به طور جداگانه یا باهم با پشت‌نویسی معامله شوند. سامانه ثبت مرکزی وجود ندارد اما اولین پشت‌نویسی باید در سامانه انبار ثبت شود. تسویه و ترخیص کالای انبار: محصولات سپرده تنها با ارائه قبض و گواهی سپرده با هم ترخیص می‌شوند. دارنده قبض انبار ممکن است مبلغ بدهی وام گواهی سپرده را قبل از موعد مقرر اسناد برای ترخیص کالا پرداخت کند. اجرا و اولویت تعهدات: فرانسه اجازه فروش عمومی کالا را در روش خارج از دادگاه پس از اطلاع رسانی عمومی ۸ روزه به طلبکاران می‌دهد. جرائم و مجازات: فرانسه مجازاتی از قبیل ابطال مجوز، جریمه و حبس را برای تخطی از قوانین و مقررات انبار و قوانین مربوط به قبض انبار تعیین کرده است.

منابع

- Agwe, J. & Fissaha, A. 2009. Managing risk in financing agriculture, Proceedings of the expert meeting convened and co-sponsored by AFRACA, FAO the Land Bank of South Africa, and the World Bank. 1–3 April 2009, Johannesburg.
- Baubeau, P. 2007. The warrant agricole(1880-1914): interstitial form or makeshift legal innovation
- Crédit Agricole. 2009. History (available at www.credit-agricole.com). Eurostat. 2011. Agricultural Diversity in the EU Seen through Figures.
- Eurostat. 2012. European Commission ,Agriculture, fishery and forestry statistics: Main Results, 2010–2011.
- Perron, J. 2009. Risk Management in Agricultural Financing. Presentation in April 2009 ,Johannesburg.

۴- هند

۴-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

نظام حقوقی هند بر پایه قانون عمومی انگلستان است. هند توسط قانون اساسی سال ۱۹۴۹ اداره می‌شود. هند یک جمهوری فدرال دموکراتیک است و قدرت قانونگذاری و اجرایی در هر دو سطح فدرال و ایالتی اعمال می‌شود. کشاورزی، عامل مهم توسعه اقتصادی در هند است. حدود ۴/۱۷ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۱/۵۱ درصد از جمعیت فعال اقتصادی مربوط به بخش کشاورزی است. اقلام تولیدی عمده و مهم بخش کشاورزی در هند بین سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۱ عبارتند از نیشکر حدود ۳۰۷ میلیون تن تولید در سال؛ برنج حدود ۱۴۶ میلیون تن در سال؛ گندم حدود ۸۳ میلیون تن در سال؛ سیب‌زمینی حدود ۳۸ میلیون تن در سال؛ سبزیجات تازه حدود ۲۹ میلیون تن در سال؛ موز ۲۹ میلیون تن در سال؛ و ذرت ۲۰ میلیون تن در سال. این کالاها اساساً متمرکز بر تولید داخلی هستند و اهمیت بازارهای داخلی را برجسته می‌کنند.

تورم قیمت مواد غذایی در هند یک چالش بزرگ است. علاوه بر این، بخش کشاورزی با تغییرات قیمت فصلی برای محصولات کشاورزی مواجه است. در حالی که غلات برای تغذیه جمعیت وجود دارد، بهره‌وری زنجیره تأمین یک مشکل اساسی برای بخش کشاورزی است. برآورد شده است که حدود ۲۰ تا ۲۵ درصد از غلاتی که در هند تولید شده به دلیل ذخیره‌سازی نامناسب یا ناکافی خراب شده و از بین رفته است. علاوه بر این، بر طبق نظر رئیس موسسه توسعه انبارداری و تنظیم مقررات در هند^۱، «کشاورزان عادت به فروش شتابزده محصولات دارند. از آنجایی که آن‌ها بلافاصله بعد از برداشت محصول نیاز مبرم به پول داشته تا در درجه اول، وام‌هایی که برای عملیات کشاورزی گرفته بودند را تسویه کنند، قدرت چانه‌زنی کمی در برابر تجار محلی دارند و هیچ فضای امنی برای نگهداری غلات غذایی ندارند.»

از نظر دولت هند بخش کشاورزی در راستای دستیابی به اهداف توسعه ملی به ویژه تضمین دسترسی به غذای ارزان نقش حیاتی را ایفا می‌کند. با توجه به این مسئله، چند سیاست ملی برای محدود کردن تورم مواد غذایی معرفی شد، به طور همزمان، حداقل قیمت و قیمت‌های منصفانه به کشاورزان ارائه گردید. در واقع پارلمان هند، به تازگی به تصویب قانون جدید پرداخته است. قانون امنیت غذایی ملی^۲ سال ۲۰۱۳، امنیت غذایی و یارانه را برای تأمین غذا

1. Warehousing Development and Regulatory Authority

2. National Food Security Act

در حدود دو سوم جمعیت روستایی و نیمی از جمعیت شهری در نظر دارد. بر اساس این برنامه، دینفعان پنج کیلوگرم برنج یارانه‌ای، گندم و حبوبات در هر ماه دریافت خواهند کرد. شرکت دولتی مواد غذایی هند، وظیفه توزیع غلات و حبوبات را از طریق شبکه فروشگاه‌های مواد غذایی انجام می‌دهد. قانون امنیت غذایی به احتمال زیاد تأثیر مثبت بر درآمد کشاورزان دارد. در این زمینه، پارلمان هند قانون انبارداری (توسعه و مقررات)^۱ را در سال ۲۰۰۷ تصویب کرد که از ۲۵ اکتبر ۲۰۱۰ اجرایی شد. سال‌ها پیش از این، انبارداری در هند تأسیس شده بود و سیستم قبض انبار بر پایه مقررات خاصی از قانون تولید کشاورزی (توسعه و انبارداری)^۲ سال ۱۹۵۶ بود. بعدها با قانون شرکت انبارداری^۳ در سال ۱۹۶۲ جایگزین شد. با این حال سیستم با مشکلاتی درگیر بود. سپرده‌گذاران و بانک‌ها اعتمادی به قبض انبارها نداشتند و راه حل‌های قانونی در دسترس ناکافی بود.

بر اساس قانون سال ۲۰۰۷، دولت مؤسسه توسعه انبارداری و تنظیم مقررات^۴ را به عنوان نهاد نظارتی بوجود آورد که وظیفه اجرا و ترویج سیستم قبض انبار را بر عهده دارد. این قانون همچنین سیستم قبض انبار قابل معامله را نیز معرفی کرد. از جمله اهداف پشت این ابتکار عمل بهبود ظرفیت ذخیره‌سازی در هند؛ تسهیل دسترسی بهتر کشاورزان به اعتبارات؛ افزایش بازده کشاورزان؛ خدمت‌رسانی به مؤسسات مالی با کاهش ریسک آن‌ها است. کاهش ریسک مؤسسات مالی به نوبه خود هزینه اعتبارات کشاورزان را کاهش می‌دهد و جریان اعتباری را در مناطق روستایی افزایش می‌دهد. سیستم قبض انبار همچنین منجر به استانداردسازی فعالیت‌های انبار (درجه بندی، بسته‌بندی و ...) می‌گردد و توسعه کیفیت انبارداری را به همراه دارد. همچنین فرصت تجارت محصولات کشاورزی را از محل مبادلات آتی کالا می‌افزاید. در نهایت، این سیستم می‌تواند از طریق قادر ساختن کشاورزان در به تعویق انداختن فروش محصولات خود پس از برداشت، به ثبات قیمت محصولات کشاورزی کمک کند. قانون انبارداری ۲۰۰۷، برای بخش انبار هند قوانین بسیار سختی را در نظر گرفته است که معاملات انبارداری را سازماندهی می‌کند و باعث جذب مؤسسات اعطای وام می‌گردد. صنعت انبارداری و تدارکات باعث ایجاد مؤسسه توسعه انبارداری و تنظیم مقررات گردید که توسعه عظیمی را در این بخش بوجود آورد. در دسامبر ۲۰۱۱، انبارهایی از ایالت‌های مختلف، متقاضی ثبت‌نام در مؤسسه بودند و در آگوست ۲۰۱۳، انبارها تحت قانون انبارداری ثبت شدند.

1. Warehousing (Development and Regulation) Act
2. Agricultural Produce (Development & Warehousing) Act
3. Warehousing Corporations Act
4. Warehousing Development and Regulatory Authority

هنوز چالش‌هایی در اجرای سیستم قبض انبار جدید وجود دارد. یکی از نگرانی‌ها این است که برای کشاورزان خرد که مقادیر کمی از کالاها را در انبارها ذخیره می‌کنند و در نتیجه انبارها جذابیتی برای انبارها ندارند، تا چه حد این سیستم مفید است. نگرانی دیگر محدودیت قدرت مؤسسه در مبادلات نقدی محصولات کشاورزی است. مبادلات نقدی تحت قدرت دولت اتفاق می‌افتد بنابراین قدرت مؤسسه محدود می‌شود و نمی‌تواند در حل بی‌نظمی‌های تجاری در مبادلات نقدی مداخله کند.

یک چالش بزرگ، ترویج و افزایش مشارکت در سیستم انبارداری است. برای اطلاع‌رسانی سهامداران و افزایش آگاهی از قانون جدید انبارداری، مؤسسه باید کمپین اطلاع‌رسانی سراسری را سازماندهی کند. این مؤسسه همچنین باید برای مدیران انبار، نمایندگی‌های اعتباربخشی و کشاورزان در جهت ترویج و اطلاع‌رسانی کاربران بالقوه از سیستم قبض انبار قابل معامله برنامه‌های آموزشی برگزار کند. در بولتن سه ماهه مؤسسه، اطلاعات مربوط به فعالیت‌ها، برنامه‌های آموزشی و خبرهای مربوط به بخش انبارداری گزارش می‌شود.

۴-۲- قانون قبض انبار

تنظیم مقررات سیستم قبض انبار قابل معامله در سطح فدرال انجام می‌گیرد که هماهنگ‌سازی این قانون را در سراسر کشور تضمین می‌کند. قانون انبارداری در تمام کشور هند به غیر از ایالت جامو و کشمیر اعمال می‌شود. این قانون معاملات قبض انبار را فراهم می‌کند و نحوه ثبت نام انبارها را به قصد صدور قبض انبار قابل معامله تعیین می‌نماید؛ همچنین این قانون جزئیات روش صدور قبض انبار الکترونیکی را بیان نموده و موسسه توسعه انبارداری را به عنوان نهاد نظارتی مسئول ثبت انبار تعیین می‌کند.

قانون انبارداری از ۱۱ فصل تشکیل شده است:

۱. بیان مفاد اولیه؛
۲. تنظیم کسب و کار انبار؛
۳. وظایف و حقوق گردانندگان انبار؛
۴. قبض انبار؛
۵. موسسه توسعه انبارداری و تنظیم مقررات؛
۶. قدرت و مأموریت موسسه توسعه انبارداری و تنظیم مقررات؛
۷. امور مالی و حسابرسی؛

۸. اختیارات دولت مرکزی؛

۹. تجدید نظر؛

۱۰. جرائم و مجازات؛

۱۱. مفاد متفرقه.

این مؤسسه بر اساس قانون انبارداری، چهار آیین‌نامه حاوی جزئیات بیشتر در مورد ثبت سازمان‌های اعتباربخشی، قبض انبار قابل معامله، اعتباربخشی به انبار و برگزاری جلسات مؤسسه را تصویب کرده است. علاوه بر این دولت مرکزی چندین حکم را برای اجرای قانون انبارداری صادر کرده است شامل: صورت‌های مالی و اسناد ثبتی سالانه نهاد ناظر، گزارش سالانه سازمان، رویه‌های تجدیدنظر و ثبت انبارها. در نهایت، مؤسسه انبارداری کتاب راهنمای انبار را برای عملیاتی کردن قانون انبارداری (۲۰۱۱) آماده کرده است که چگونگی اجرایی کردن مفاد قانون انبارداری، اطلاعات دقیق در مورد اجرای واقعی آن و برنامه‌های آموزشی را پوشش می‌دهد.

۴-۳- محدوده

قانون انبارداری، تنظیم انبارها، قبض انبار و معاملات آن‌ها، استقرار مؤسسه توسعه انبارداری و تنظیم مقررات و مسائل مربوط را پوشش می‌دهد. قبض انبار یک تصدیق در فرم نوشتاری و یا الکترونیکی است که بوسیله مدیر انبار یا نماینده مجاز او از کالاهای انبار که در مالکیت انبار نیست صادر می‌شود. کالاهای تحت این قانون تمام محصولات ملموس قابل مبادله و غیر قابل مبادله می‌باشند. بر این اساس، قبض انبار به طور کلی می‌تواند برای کالای کشاورزی و یا سایر کالاها صادر شود. در ابتدا، این مؤسسه بر روی کالاهای کشاورزی متمرکز شده است. ابتدا در بخشنامه ۲۰۱۱، ۷۵ کالا که قبض انبار قابل معامله را می‌توان برایشان صادر کرد شامل حبوبات، غلات، روغن‌های گیاهی، دانه‌های روغنی، آجیل خوراکی، ادویه‌جات، ترشیجات معرفی شدند. برای اطمینان از این که میوه‌ها و سبزیجات تحت سیستم قبض انبار جدید آورده شده‌اند، مؤسسه بر ترویج زنجیره سرد (سرما) تمرکز کرد. در بخشنامه دوم، مؤسسه توسعه انبارداری، سیستم قبض انبار قابل معامله در انبارهای سرد را برای بخش بزرگی از تولیدات باغی معرفی نمود. بنابراین تولیدکنندگان محصولات باغی از وام بانکی در ازای سپردن محصول به انبار (سردخانه) بهره‌مند خواهند شد. برای ۲۶ کالای باغبانی قبض انبار قابل مبادله توسط انبارها صادر می‌شود که در میان آن‌ها، سیب زمینی، هویج، لیمو، انار و انگور قرار دارند.

۴-۴- ساختار نهادی

قانون انبارداری شامل مقررات دقیقی است که ساختار نهادی سیستم قبض انبار را شامل می‌شود. این قانون، مؤسسه توسعه انبارداری را تحت نظر وزارت امور مصرف‌کنندگان، غذا و توزیع عمومی به عنوان یک نهاد نظارتی تأسیس کرده است که در سال ۲۰۱۰ با اطلاع‌رسانی دولت مرکزی بنا نهاده شد. قانون انبارداری ترکیب مؤسسه انبارداری، ساختار داخلی و قوانین کار و پرسنل را شرح می‌دهد. مؤسسه متشکل از یک رییس و دو عضو دیگر است که توسط دولت مرکزی منصوب شده‌اند. کارکنان مؤسسه خدمتگزاران دولتی تلقی شده‌اند. مقررات شامل مفاد بیشتری در ارتباط با جلسات و روش‌های کاری داخل سازمانی مؤسسه هستند. علاوه بر این قانون حیطه وظایف و قدرت مؤسسه را تعیین کرده است. به طور کلی تنظیم و اطمینان از اجرای قانون انبارداری بر عهده مؤسسه گذاشته شده است. قدرت و وظایف مؤسسه عبارتند از:

صدور، اصلاح، تعلیق و یا لغو مجوز انبار؛ تنظیم عملکرد نمایندگی‌های مجاز؛ مشخص کردن صلاحیت‌های مورد نیاز، آموزش‌های لازم برای گردانندگان انبار و کارکنان انبار، تنظیم نرخ و شرایط انبار؛ تعیین هیأت ناظر بین انبارها؛ و مشخص کردن وظایف و مسئولیت انبارداران. با تصویب دولت مرکزی و کمیته مشورتی انبار، مقرراتی برای اجرای قانون انبارداری نیز تعیین می‌گردد.

مؤسسه در صفحه اصلی وبسایت خود گزارش سالانه را منتشر می‌کند که شامل اطلاعاتی در مورد ترکیب مؤسسه، طرح‌های کلیدی در مسائل قانونی و صورت‌های مالی سالانه است. بخشنامه‌ها و دیگر تصمیمات نظارتی سازمان نه تنها در صفحه اصلی وبسایت مؤسسه منتشر می‌شود بلکه به وزارت کشاورزی و تمام نمایندگی‌های مجاز مؤسسه، تمام بانک‌ها از جمله بانک‌های تعاونی دولتی و بانک مرکزی هند نیز ارسال می‌گردد.

این مؤسسه، هشت نمایندگی مجاز، چهار نماینده در بخش خصوصی و چهار نماینده در بخش دولتی دارد. در حالی که این مؤسسه مسئولیت ثبت نهایی انبارها را برعهده دارد، نمایندگی‌های مجاز مسئول پیش مجوز هستند که انبارها قبل از ثبت در مؤسسه به آن نیاز دارند. نمایندگی‌های مجاز تضمین می‌کنند که انبارها محصولات را به طور امن نگهداری می‌کنند و کالاها را مطابق با استانداردهای کیفیت و تاریخ انقضا فهرست می‌کنند. روش مؤسسه برای ثبت نمایندگی‌های مجاز و روش و شرایط برای تعلیق، لغو و ابطال آن در مقررات اجرایی تنظیم شده است.

این قانون همچنین به مؤسسه وکالت می‌دهد تا یک نهاد مشورتی تحت عنوان کمیته مشورتی انبارداری^۱ را برای مشورت دادن به مؤسسه در مسائل فنی مربوط به وضع مقررات و توصیه‌های اجرای قانون انبارداری تشکیل دهد. کمیته حداکثر شامل ۱۵ عضو به نمایندگی از ذینفعان مختلف مثل تجارت، صنعت، مهندسی، کشاورزی، مصرف‌کنندگان، سازمان‌های ذی‌نفع انبارداری، کنترل کیفیت، حراست و نهادهای تحقیقاتی است. طبق قانون انبارداری صندوق توسعه انبارداری و تنظیم مقررات^۲ تأسیس شده است که توسط کمک‌های مالی دولت مرکزی، جرائم نقدی تخطی از قانون انبار و سایر منابعی که توسط بانک مرکزی تعیین شده، اداره می‌شود. در نهایت دولت مرکزی می‌تواند در مورد مسائل راهبردی به غیر از مسائل فنی و اجرایی، مقرراتی تکلیفی را به مؤسسه صادر کند، البته بعد از این که به مؤسسه فرصت بیان نظراتش داده شود. تصمیم‌گیرنده نهایی، دولت مرکزی است. اگر مؤسسه قادر به انجام وظایف خود در حیطه قانون انبارداری نباشد، دولت مرکزی با اطلاع‌رسانی می‌تواند مؤسسه را برای ۶ ماه تعلیق کند و فردی را برای انجام وظایف آن منصوب کند. این اتفاق می‌تواند حتی زمانی که مؤسسه به طور مداوم از وظایف خود تحت قانون انبارداری نکول می‌کند و یا در زمانی که نتواند مطابق با خط مشی بانک مرکزی حرکت کند نیز بیافتد. دولت مرکزی باید یک کپی از اطلاعاتیه همراه با گزارش عملکرد به پارلمان ارسال کند.

دولت مرکزی، شخص یا مقامی را به عنوان عضو مسئول تجدید نظر در برابر دستورات مؤسسه انبارداری انتصاب می‌کند که قدرت ایجاد قوانین برای اجرای قانون انبارداری، تعیین شرایط ثبت انبار و فرم مجوز ثبت انبار را در اختیار دارد.

۴-۵- ثبت و نظارت بر انبارها

قانون انبارداری تصریح می‌کند که هیچ فردی بدون مجوز ثبت اعطا شده از مؤسسه انبارداری حق شروع و راه‌اندازی کسب و کار انبار را ندارد. افراد علاقه‌مند به ثبت انبار باید درخواست خود را به مؤسسه انبارداری به شکل خواسته شده در قانون انبارداری تحویل دهند. مؤسسه در صورت دارا بودن شرایط و امکانات کافی و حفاظتی انبار برای نگهداری کالاهایی که در برنامه مشخص شده و همچنین توانایی مالی و مدیریتی متقاضی، مجوز انبار را به وی اعطا می‌کند. مؤسسه توانایی لغو، تغییر و یا تعلیق مجوز را دارد. علاوه بر این متقاضی ثبت انبار باید به مؤسسه، سپرده تضمین (حواله بانکی یا چک بانکی) از یک بانک ملی به میزان مشخص

1. Warehousing Advisory Committee

2. Warehousing Development and Regulators Authority Fund

شده در مقررات اجرایی بدهد. علاوه بر این متقاضی باید آیین‌نامه اجرایی را از نمایندگی‌های مجاز بگیرد.

قانون اعتباربخشی انبار در سال ۲۰۱۱^۱ شرایط به دست آوردن مجوز رسمی از نمایندگی‌های مجاز را تعیین نموده است:

۱. اثبات مالکیت یا تسلیم اجاره‌نامه برای نشان دادن حق استفاده از مکان؛
۲. سیاست‌های بیمه‌ای برای آتش سوزی، سیل، سرقت، شورش و سایر؛
۳. سیاست‌های بیمه‌ای برای محصولات ذخیره‌شده؛
۴. استانداردهای ساخت و ساز؛
۵. آموزش پرسنل؛

مؤسسه انبارداری سایر الزامات برای مجوز انبارهای سرد از طریق بخشنامه فراهم می‌کند و پنج سازمان دولتی را به عنوان نمایندگی‌های مجوز رسمی (اعتباربخشی) تصویب می‌کند. لیستی از تمام انبارهای ثبت شده در هند در صفحه اصلی وبسایت سازمان در دسترس عموم قرار دارد همراه با اطلاعات مربوط به آن‌ها شامل:

۱. شماره سریال؛
۲. مرکز انبار؛
۳. نام گرداننده انبار؛
۴. شماره ثبت؛
۵. نام نمایندگی مجوز رسمی؛
۶. ظرفیت ثبت شده؛
۷. تعداد قبض انبار قابل مبادله؛

از آگوست ۲۰۱۳، انبارها توسط مؤسسه ثبت شده‌اند. بازرسی انبار بر عهده مؤسسه و نمایندگی‌های مجاز است. مؤسسه انبارداری، قدرت نظارت و بازرسی انبارها، نمایندگی‌های مجاز و سایر سازمان‌های مرتبط با کسب و کار انبار را دارد. گردانندگان انبار موظف به ارائه سوابق و حساب‌ها در هر زمانی که مؤسسه بخواهد هستند. قبل از اعطای مجوز انبار، نمایندگی دو یا سه نفر را برای حصول اطمینان از شرایط مجاز انبار برای انبارداری منصوب می‌کند. بعد از اخذ مجوز، نمایندگی می‌تواند به بازرسی انبار ثبت شده (با توجه به شرایط، دفاتر و حساب‌ها و سوابق و اسناد) هر یکسال یک بار بپردازد تا از انطباق انبار با شرایط قانون انبارداری

1. The Warehousing Development and Regulatory Authority's (Warehouse Accreditation) regulations

و مقررات آن اطمینان حاصل کند. اگر بازرسان دوره‌ای اعلام کنند که انبار شرایط لازم را ندارد، نمایندگی مجاز قادر است که مجوز انبار را لغو و یا به حالت تعلیق درآورد. در این موارد، مؤسسه نیز ثبت انبار را لغو و یا به حالت تعلیق در می‌آورد و در صورت شک نمایندگی مجاز دیگری را برای بازرسی و تصمیم به انبار می‌فرستند. نمایندگی‌های مجاز باید بازرسانی صالح و امین را برای بازرسی انبار انتخاب کنند و سوابق بازرسی را نگهداری کنند و از هرگونه تضاد منافع در اعطای مجوز جلوگیری کنند. انبار موظف به نگهداری سوابق و حساب‌ها از تمام معاملات مربوط به فعالیت انبار شامل کالاهای نگهداری شده و ترخیص شده، تمام قبض‌های صادر شده، کنسل شده یا بازگشتی به انبار در مکانی امن است.

۴-۶- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک

قانون انبارداری تعهدات و وظایف اساسی گردانندگان انبار را تعیین کرده است. گرداننده انبار باید کالا را بر اساس آنچه که در قبض معامله آمده است به دارنده قبض تحویل دهد، رسید را دریافت کند و در نوشته‌ای دریافت کالا توسط دارنده قبض تصدیق گردد. قانون، انبارداران را موظف به مراقبت از محصولات انبار کرده است به گونه‌ای که گویا خودش صاحب کالاهای در انبار است. مقررات خاصی برای کالاهای فاسد شدنی و در معرض خطر در قانون آورده شده است. در قانون هیچ مقرراتی در مورد محصولات با قبض انبار متفاوت که باید جدا نگهداری شوند یا باهم ترکیب شوند نیست. در صورتی که گرداننده انبار تلاش کافی برای مراقبت از محصول انجام نداده باشد، مسئول خسارت یا آسیب به محصولات است. میزان غرامت، ارزش کالا در زمان تحویل آن به اضافه سود از دست رفته دارندگان قبض است. در صورت خسارت و یا آسیب محصول به خاطر شرایط غیرقابل اجتناب با وجود مراقبت انبار، گرداننده انبار مسئول جبران مقداری از ارزش کالا در زمان تحویل است مگر در موارد تحمیلی خارج از کنترل مثل جنگ و امثال آن.

۴-۷- قبض انبار

بر اساس قانون انبارداری، قبض انبار سندی شامل عنوان محصولات است که معیارهای خاصی که در اساسنامه برشمرده شده را فراهم می‌کند. تنها انبارهای ثبت شده تحت قانون انبارداری حق صدور قبض انبار قابل معامله را دارند، درحالی‌که برای قبض انبار غیرقابل معامله نیازی به ثبت انبار نیست. اگر انبارداران قبض انبار غیرقابل مبادله صادر کنند باید در قبض انبار واژه

غیرقابل مبادله را ذکر کنند.

قبض انبار می‌تواند به فرم الکترونیکی یا کاغذی صادر شود. مقررات اجرایی بر اساس بند ۱۱ قانون انبارداری فرمت استاندارد قبض را مشخص کرده است. قبض انبار باید حداقل شامل جزئیات زیر باشد:

- شماره قبض؛
- شماره ثبت انبار و تاریخ اعتبار مجوز؛
- نام و آدرس پستی انبار؛
- نام و آدرس شخص یا کسی که محصولات به او سپرده شده است؛
- تاریخ صدور قبض؛
- اظهارنامه‌ای که کالاهای دریافتی باید به دارندگان قبض تحویل داده شود یا به شخص نامبرده دیگری؛
- نرخ عوارض نگهداری محصولات انبار؛
- شرح کالا و یا بسته‌بندی با شرح کیفیت، کمیت و درجه؛
- ارزش بازاری کالا در زمان تحویل دادن به انبار؛
- نشانه‌گذاری خاصی از سپرده‌گذار بر روی محصول یا بسته‌بندی کالا؛
- نام شرکت بیمه جبران خسارت آتش‌سوزی، سیل، سرقت، اختلاس، شورش، اعتصاب و تروریسم؛
- آیا قبض قابل مبادله است یا غیرقابل مبادله؛
- تاریخ و امضای گردانندگان انبار و یا نماینده مجاز؛
- اعلام ماندگاری محصولات؛
- اظهارنامه‌ای که در آن گردانندگان انبار دارای حق رهن بر روی کالاهای سپرده و عوارض نگهداری هستند؛
- اعتبار قبض انبار تا زمان تاریخ انقضای محصولات است؛

مؤسسه با تصویب دولت مرکزی لیست و جزئیات کالاهای خاص، طبقه‌بندی کالاها و طبقه‌بندی انبارها را تغییر می‌دهد. مقررات اضافی در مورد قبض انبار قابل مبادله در فرم کاغذی صادر می‌شود که در فرم الکترونیکی اجرایی نیست. مؤسسه تنها اسناد قبض انبار قابل مبادله را نگهداری می‌کند. مؤسسه اسناد را تحت شماره سریال اختصاص داده شده به هر انبار صادر و سوابق اسناد را کنترل می‌کند. گرداننده انبار لازم است سوابق قبض انبارهای صادرشده قابل

مبادله را به همراه یک کپی از آن‌ها نگهداری کند که باید شامل اطلاعات مربوط به ارزش قبض و هرگونه انتقال قبض و سایر اطلاعات باشد.

۴-۸- انتقال قبض انبار

قبض انبار قابل مبادله با پشت‌نویسی و تحویل معامله می‌گردد. هرگونه پشت‌نویسی و انتقال باید در پشت قبض انبار ثبت شود و هرگونه انتقال قبض انبار توسط گرداننده انبار در سوابق انبار نوشته خواهد شد.

۴-۹- تسویه و ترخیص کالا

گرداننده انبار بر طبق قبض قابل مبادله، غیر قابل مبادله و قبض پشت‌نویس شده کالاها را به دارنده قبض تحویل می‌دهد و بعد از اینکه دارنده قبض حق رهن انبار را پرداخت کرد، طبق یک نوشته تحویل کالا را تصدیق می‌کند. گرداننده انبار می‌تواند به دلایل قانونی با ارائه مدرک از تحویل کالا خودداری کند. گرداننده انبار بر روی کالاهای نگهداری شده حق رهن دریافت می‌کند. در صورتی که کالاها در پایان دوره نگهداری تحویل گرفته نشوند، گرداننده انبار مجاز به فروش کالا بر اساس حق رهن خود در حراج عمومی است تا عوارض تحمیل شده بر وی طبق قانون پوشش داده شود.

۴-۱۰- اجرا و اولویت تعهد

قانون و مقررات آن هیچ اشاره‌ای به اولویت تعهدات در صورت نکول بدهکار نکرده‌اند. حتی در مواردی که انبارداران قادر به ارائه محصول نیستند. در واقع در هند دارندگان قبض هیچ امتیازی نسبت به سایر طلبکاران ندارند.

۴-۱۱- جرائم و مجازات

قانون انبارداری جرائم و مجازاتی را برای انبارداران معین کرده است. اگر انبارداران با آگاهی، بدون دریافت هیچ محصولی قبض انبار قابل مبادله صادر کنند متخلف محسوب می‌شوند. مجازات این کار حدود ۳ سال حبس یا جریمه نقدی ۴ برابر ارزش محصول و یا هر دو با هم است. همین مجازات در مورد گرداننده انبار یا نماینده وی که بدون کنترل وزن کالا، کیفیت، درجه و مقدار آن قبض صادر کند صادق است. مجازات مشابه برای صدور آگهانه قبض انبار

تکراری قابل معامله بدون طی مراحل قانونی؛ برای تحویل کالا بدون لغو کردن قبض انبار و اخذ مالکیت بعدی؛ و برای عدم تحویل کالاهای مورد نظر اعمال می‌گردد.

۴-۱۲- نتیجه

از زمانی که انبارداری در هند تأسیس شده است، اولین و جامع‌ترین قانون خاص و مدرن در سیستم قبض انبار در سال ۲۰۰۷ به تصویب رسید. این قانون برای اولین بار امکان وثیقه قرار دادن کالاهای کشاورزی را با پشتوانه قانونی قبض انبار قابل مبادله فراهم کرد. این قانون شامل بسیاری از اجزای اصلی یک سیستم انبارداری می‌شود و انبارها و قبض انبار را پوشش می‌دهد. ایجاد مؤسسه تحت قانون انبارداری یکی از مهم‌ترین پیشرفت‌های این بخش بود. از سال ۲۰۱۳ انبارها توسط مؤسسه ثبت می‌شوند. چارچوب قانونی جدید، بر مقررات انبار و عملکرد آنها تمرکز دارد. قانون، پایه و اساس قبض انبار قابل مبادله را بیان می‌کند و جزئیات ساختار نهادی آن را شرح می‌دهد که به پیشرفت استانداردهای انبار کمک می‌کند. قانون محتوای قبض انبار را شرح می‌دهد که در فرم کاغذی یا الکترونیکی صادر می‌شود و همچنین مقررات تسویه و ترخیص کالا را تنظیم می‌کند. در نهایت مجازاتی را برای انبارهای متخلف که مقررات قبض انبار قابل مبادله را رعایت نمی‌کنند تعیین کرده است. قابل ذکر است، مؤسسه بر دقت، شفافیت سیستم و ترویج استفاده از قبض انبار قابل مبادله از طریق افزایش آگاهی، آموزش، کنفرانس‌ها و تعیین جوایز برای مدیران انبار، بانک‌ها و کشاورزان تمرکز دارد. شفافیت و تبلیغات از طریق دسترسی آسان به اطلاعات مربوط از صفحه اصلی وبسایت مؤسسه تقویت شده است. در بولتن سه ماهه مؤسسه، اطلاعات فعالیت‌ها، برنامه‌های آموزشی بخش انبارداری شرح داده شده است. همچنین قابل ذکر است که بخشنامه و سایر مقررات مؤسسه نه تنها در صفحه اصلی وبسایت منتشر می‌شود بلکه به وزارت کشاورزی، تمام نمایندگی‌های مجاز، همه‌ی بانک‌های دولتی هند و بانک مرکزی ارسال می‌گردد. تضامین عملکرد انبار در قانون دیده نشده است. گردانندگان انبار هیچ نیازی به ارائه اوراق ضمانت برای ثبت انبار ندارند. اوراق ضمانت می‌تواند دارندگان قبض انبار را در برابر ورشکستگی انبار یا شکست آن حفاظت کند. قانون برای حمایت از دارندگان قبض و سپرده‌گذاران، بروی سیستم صدور کیفیت و درجه‌بندی کالاها توسط مؤسسه متمرکز شده است. قانون، دارندگان گواهی سپرده کالا را نسبت به سایر طلبکاران در اولویت قرار نداده است و ممکن است قادر به بازبایی ضرر و زیان خود نباشند.

تجربه ۱۳:

در یک نگاه - قانون قبض انبار در هند

قانون کلیدی: قانون انبارداری (توسعه و مقررات) شماره ۳۷ سال ۲۰۰۷ محدود: تمام محصولات ملموس قابل حمل، قابل مبادله و غیر قابل مبادله. تمرکز اصلی بر روی محصولات کشاورزی است.

ساختار نهادی: مؤسسه توسعه مقررات انبارداری که بر قبض انبارها و انبارها نظارت می‌کند. مجوز و نظارت بر انبارها: مؤسسه توسعه انبارداری دارای قدرت نظارت و بازرسی انبارها، نمایندگی‌های مجاز و سازمان‌های مرتبط با کسب و کار انبارداری است.

تضامین: در قانون هیچ تمهیداتی برای تضامین اجرایی قرار داده نشده است. حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: قانون مجموعه‌ای از تعهدات و وظایف را برای گردانندگان انبار تعریف کرده است. در صورت خسارت و یا آسیب محصول به خاطر شرایط غیرقابل اجتناب با وجود مراقبت انبار، انبارداران مسئول جبران مقداری از ارزش کالا در زمان تحویل هستند مگر در موارد فورس ماژور مثل جنگ و امثال آن. قبض انبار: هند قبض انبار قابل مبادله و غیرقابل مبادله به فرم کاغذی و الکترونیکی برای محصولات مقرر کرده است. انتقال قبض انبار: قبض انبار قابل مبادله می‌تواند با پشت‌نویسی و تحویل قبض معامله شود. تسویه و ترخیص کالا: انباردار محصول مشخص شده در قبض انبار قابل مبادله را به دارنده قبض بر اساس تقاضایش تحویل می‌دهد البته بعد از اینکه دارنده قبض حق رهن انبار را بپردازد. اجرا و اولویت تعهدات: قانون موضوعات مربوط به اولویت تعهدات را پوشش نمی‌دهد. جرائم و مجازات: هند مجازاتی از قبیل جریمه و حبس را برای تخطی از قوانین و مقررات انبار و قوانین مربوط به قبض انبار تعیین کرده است.

منابع

- **Department of Food & Public Distribution** 2013 .Establishment of Warehousing Development and Regulatory Authority (available at <http://dfpd.nic.in>.)
- **FAOSTAT**.2014. FAOSTAT database. Internet version (available at www.fao.org.)
- **Ministry of Consumer Affairs, Food & Public Distribution**.2010. Warehousing (Development and Regulation) Act, 2007 comes into Force – Warehouse Receipts to be Negotiable .Press release by Press Information Bureau ,Government of India, 26 October 2010
- **Misra, U**.2011. **India's new warehouses, Forbes India. 2 August 2011.**
- **Pattanaik, B.B**.2008. The Warehousing) Development & Regulation) Act, 2007 – Impact On Agribusiness, New Delhi, 12.09.2008.
- **Ravi, J**.2013. Warehousing (Development & Regulation) Act, 2007. 8 January 2013.
- **Vadodara**.2009. Warehouse Act marks beginning of new charter to empower farmers ,The Indian Express, 29 September 2009.
- **Warehousing Development and Regulatory Authority**.2011a. Warehouse Manual for Operationalizing of Warehousing (Development & Regulation) Act, 2007 (37-2007), New Delhi.
- **Warehousing Development and Regulatory Authority**. 2011b. Bulletin No. 3.
- **Warehousing Development and Regulatory Authority**. Composition of the Authority (available at <http://wdra.nic.in/default.htm>). 2013.
- **Warehousing Development and Regulatory Authority**. Annual reports (available at <http://wdra.nic.in/default.htm>). 2013
- **Warehousing Development and Regulatory Authority**.2013. Details of warehouses registered with WDRA (available at <http://wdra.nic.in/default.htm>)
- **World Bank. Indicators**. 2014 (available at <http://data.worldbank.org/indicator>.)

۵- اندونزی

۵-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

کشاورزی یک بخش مهم و حیاتی در کشور اندونزی است، ۳۸ درصد اشتغال و ۱۵ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۲۱ درصد از درآمدهای صادراتی اندونزی از طریق مشارکت این بخش در اقتصاد در سال ۲۰۱۰ حاصل شده است. محصولات اولیه کشاورزی در این کشور شامل برنج، بادام زمینی، کاکائو، قهوه، روغن نخل، مرغ، گوشت گاو، گوشت خوک و تخم مرغ است. اندونزی سومین تولیدکننده بزرگ برنج در جهان با تولید حدود ۵/۴۳ میلیون تن در سال ۲۰۱۳-۲۰۱۲ است. تجارت کشاورزی برای اقتصاد اندونزی بسیار مهم و ضروری است. بخش کشاورزی شامل املاک متعلق به دولت^۱، مزارع خصوصی در مقیاس بزرگ و کشاورزان خرد است. کشاورزان خرد عمده‌ترین تولیدکننده محصولات کشاورزی مثل ذرت، شکر، برنج و سبزیجات برای مصارف داخلی هستند.

چالش‌های گسترده پیش روی کشور اندونزی، کاهش فقر، اجرای اصلاحات اقتصادی و مالی و کاهش فساد می‌باشد. بسیاری از این چالش‌های گسترده به بخش کشاورزی مرتبط می‌شود و اهداف سیاست‌های دولتی برای بخش کشاورزی شامل افزایش رقابت، افزایش درآمد کشاورزان روستایی، دستیابی به خودکفایی در کالاهای استراتژیک و تنوع در تولید می‌شود. برای کمک به پیشبرد این اهداف، در سال ۲۰۰۶، اندونزی سیستمی را برای امور مالی قبض انبار طراحی کرد. معرفی و پیاده‌سازی سیستم قبض انبار طراحی شده تحت حمایت شرکت مالی بین‌المللی^۲ است. هدف از این سیستم کمک به مقابله با مشکل دسترسی کشاورزان خرد و کسب و کارهای کوچک و متوسط به اعتبارات در بخش کشاورزی است. اندونزی تحت قانون اساسی ۱۹۴۵ بر پایه سیستم قوانین مدنی ترکیب شده با قوانین سنتی مأخوذ شده از نفوذ استعمارگران هلند اداره می‌شود. قوانین تجاری بعد از استقلال اندونزی تصویب شد.

۵-۲- قانون قبض انبار

بعد از اینکه قانون شماره ۹ سال ۲۰۰۶ در رابطه با سیستم قبض انبار به تصویب رسید پارلمان اندونزی سیستم قبض انبار^۳ را طراحی نمود. قانون بر پایه شیوه‌های مرسوم تأمین مالی ایجاد شد و به صراحت وظیفه سیستم قبض انبار و احتیاجات قانونی و اهداف آن را بیان می‌کند.

1. PT Perkebunan Nusantara

2. International Finance Corporation (IFC)

3. Sistem Resi Gudang

این قانون تحت نظارت وزارت بازرگانی از طریق کمیسیون تنظیم مقررات بورس کالا اجرا و در سال ۲۰۱۱ اصلاح شد. اصلاحیه قانون در سال ۲۰۱۱، در جهت بهبود نقاط ضعف سیستم قبض انبار و با هدف وام دادن به کسب و کارهای همراه با قبض انبار اتفاق افتاد. یکی از مشکلات، در دسترس نبودن مکانیزم تضمین نسبتاً مقرون به صرفه در صورت ورشکستگی مدیر انبار و عدم توانایی وی در انجام تعهدات خود بود. معرفی مؤسسه بیمه برای رسیدگی به این مشکل، باعث افزایش اعتماد فعالان اقتصادی و افزایش یکپارچگی سیستم شد.

۵-۳- محدود

قانون قبض انبار سال ۲۰۰۶ در هشت فصل ایجاد شد:

۱. مقررات عمومی؛

۲. محدود؛

۳. قالب و صدور قبض انبار؛

۴. ساختار نهادی از جمله تصویب و مجوز انبارها؛

۵. حسابرسی و گزارش‌دهی؛

۶. بازرسی؛

۷. مجازات؛

۸. مقررات انتقال؛

هر نوع کالای قابل حملی که می‌تواند برای یک دوره بیش از سه ماه ذخیره شود و می‌تواند معامله شود، می‌تواند برای آن قبض انبار قابل معامله صادر شود.

۵-۴- ساختار نهادی

قانون قبض انبار و اصلاحیه ۲۰۱۱ نظارت و تنظیم را برای سیستم گسترده‌ای از مؤسسات فراهم می‌کند. وزارت بازرگانی وظیفه اجرای قانون را از طریق کمیسیون تنظیم مقررات بورس کالا^۱ دارد. زیر نظر وزارت بازرگانی، هیأت نظارت^۲ برای راهنمایی، نظارت و کنترل فعالیت‌های سیستم قبض انبار ایجاد شده است. هیأت نظارت وظایف زیر را بر عهده دارد:

■ اعطای مجوز فعالیت به مدیران انبار، آژانس ارزیابی انطباق^۳ و همچنین بانک‌ها و

1. Commodity Exchange Regulatory Commission

2. Supervisory Board

3. Compliance Evaluation Agency

مؤسسات مالی غیربانکی و معامله‌گران آتی؛

■ انجام بازرسی فنی برای مدیران انبار، نمایندگی‌های ارزیابی و پذیرش و همچنین بانک‌ها و مؤسسات مالی غیربانکی و معامله‌گران آتی؛

■ بررسی هر شخص مشکوک که مفاد قانون را نقض کرده است؛

■ تعیین اشخاص دیگر برای انجام بازرسی‌های خاص؛

■ انجام هرگونه اقدامات لازم برای جلوگیری از ضرر و زیان جامعه در نتیجه نقض قانون؛

■ ارائه توضیح بیشتر در مورد مسائل فنی تحت قانون قبض انبار؛

دفتر مرکزی قبض انبار^۱ یک شرکت تجاری است که توسط هیأت نظارت برای نظارت بر قبض انبار و مشتقات قبض انبار، ذخیره‌سازی و انتقال مالکیت ایجاد شده است. آژانس ارزیابی انطباق، وظیفه ارزیابی محصول، فرایندها، سیستم‌ها و پرسنل را برعهده دارد. این اقدامات از سوی هیأت نظارت تصویب می‌شود.

آژانس ارزیابی انطباق گواهی‌نامه محصولات را صادر می‌کند که شامل موارد زیر است:

۱. تعداد و تاریخ صدور؛

۲. هویت مالک؛

۳. نوع و مقدار کالا؛

۴. ارزیابی کیفیت محصولات؛

۵. سطح کیفیت و طبقه کالا؛

۶. دوره گواهی‌نامه کالاها؛

۷. امضای فرد مجاز حاضر در آژانس؛

آژانس هیچ مسئولیتی در قبال تغییر کیفیت محصول ناشی از سهل‌انگاری مدیر انبار را ندارد. علاوه بر این، قانون وظایف بین دولت محلی و مرکزی را جدا می‌کند. دولت مرکزی وظایف زیر را برعهده دارد:

۱. تنظیم سیاست‌های ملی سیستم قبض انبار؛

۲. هماهنگی میان بخش‌های کشاورزی، مالی، بانکی، و دیگر بخش‌های مربوط به توسعه سیستم قبض انبار؛

۳. هماهنگی بین سیستم قبض انبار و معاملات آتی کالا؛

۴. توسعه استانداردهای کالا و تکنولوژی اطلاعات؛

۵. فراهم کردن امکانات برای تعاونی‌ها، بخش کسب و کار کوچک مقیاس و متوسط مقیاس، و کشاورزان در سیستم قبض انبار؛
۶. تقویت نهادهای سیستم قبض انبار و زیرساخت‌ها، به خصوص امور مالی و بازار حراج کالا.

دولت‌های محلی وظایف زیر را برعهده دارند:

۱. سیاست‌های منطقه‌ای برای سرعت بخشیدن به اجرای سیستم قبض انبار؛
۲. توسعه کالاهای برتر در منطقه؛
۳. تقویت نقش بازیگران اقتصادی در توسعه اجرای سیستم قبض انبار؛
۴. تسهیل توسعه بازار حراج کالا.

۵-۵- مجوز و نظارت بر انبارها

قبض انبار فقط توسط مدیر انبار که داری مجوز از هیأت نظارت است صادر شده، در حالی که مشتقات قبض انبار تنها توسط بانک‌ها، مؤسسات مالی و معامله‌گران آتی که توسط هیأت نظارت تصویب شده‌اند صادر می‌گردد. به منظور صدور قبض انبار، شرکت انبارداری باید از هیأت نظارت که قدرت گسترده‌ای برای بازرسی انبار جهت انطباق دارد، مجوز بگیرد. برای گرفتن مجوز، انبارها باید الزامات تکنیکی برای ذخیره‌سازی کالاها را برآورده سازند.

۵-۶- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد در تخصیص ریسک

پس از دریافت کالا برای ذخیره‌سازی، مدیران انبار باید یک توافقنامه مدیریتی امضا کنند که در آن هویت طرفین، حقوق و تعهدات طرفین، دوره ذخیره‌سازی و جزئیات کالا بیان شود. انبارها باید مجموعه‌ای از الزامات فنی را برای کالاهای ذخیره‌سازی شده ایجاد کنند. با توافق، مدیران انبار ممکن است محصولات هم نوع و کیفیت را با هم مخلوط کنند. در نهایت، انبارها کالاهای ذخیره‌شده را در تاریخ سررسید و یا به درخواست دارنده قبض تحویل می‌دهند. مدیران انبار در قبال از دست رفتن و آسیب محصولات ناشی از سهل‌انگاری مسئولیت دارند.

۵-۷- مؤسسه بیمه قبض انبار

اصلاحیه ۲۰۱۱ با هدف اصلاح نقاط ضعف سیستم قبض انبار، مانند در دسترس نبودن یک مکانیزم تضمین نسبتاً مقرون به صرفه در زمان ورشکستگی مدیر انبار و عدم توانایی وی در

انجام تعهدات اعمال شد. برای رسیدگی به این مسئله، در سال ۲۰۱۱ مؤسسه بیمه قبض انبار^۱ به عنوان نهاد مستقل، شفاف و پاسخگو به وزارت بازرگانی ایجاد شد. مدیران انبار لازم است که به عضویت این مؤسسه درآیند و حق عضویت پرداخت کنند که به عنوان ضامنی برای دارنده قبض انبار در صورت نکول و ورشکستگی مدیر انبار عمل می‌کند. این امر باعث افزایش اعتماد فعالان اقتصادی و افزایش یکپارچگی سیستم می‌شود. مؤسسه بیمه قبض انبار، حقوق و منافع دارندگان قبض انبار را در صورت ورشکستگی و نکول مدیران انبار در انجام وظایف و یا تحویل کالا تضمین می‌کند. این مؤسسه از حقوق دارندگان قبض انبار در صورتی که مدیران انبار دچار ورشکستگی و ناتوانی شوند حفاظت می‌کند؛ همچنین ثبات و یکپارچگی سیستم قبض انبار را مطابق بر وظایف مدیر حفظ می‌کند. مؤسسه بیمه، سیاست‌هایی را برای حفظ ثبات و یکپارچگی سیستم تعیین می‌کند و در مواردی که مدیران انبار در تعهدات خود قصور کرده‌اند آن را حل و فصل می‌کند.

متخصصین مؤسسه بیمه وظایف زیر را برعهده دارند:

- مدیریت دارایی و مدیریت وظایف مؤسسه؛
 - اطمینان از اطلاعات محصولات انبار مطابق با قبض انبار (اطلاعات مالی و گزارش‌های ارائه شده توسط مدیران انبار)؛
 - انجام اصلاحات، رسیدگی و تصدیق اطلاعات بالا؛
 - تعیین الزامات، روش‌ها و مقررات پرداخت؛
 - انتصاب سازمان یا اعضای دیگر برای فعالیت در نمایندگی‌های مؤسسه بیمه؛
- موسسه بیمه ممکن است هر اطلاعات یا داده‌ای را برای انجام وظایف خود درخواست نماید.

۵-۸- قبض انبار

قانون شماره ۹ سال ۲۰۰۶ در مورد سیستم قبض انبار (اصلاح شده در سال ۲۰۱۱) قبض انبار را به عنوان سند مالکیت محصولات ذخیره‌شده در انبار، صادر شده توسط مدیر انبار تعیین می‌کند.

قانون قبض انبار حداقل جزئیات لازم برای قبض انبار را به شرح زیر اعلام می‌کند:

- عنوان قبض انبار؛
- نوع قبض انبار؛

- نام و آدرس صاحب کالا؛
- محل انبار؛
- تاریخ صدور؛
- شماره صدور؛
- تاریخ سررسید محصول؛
- شرح کالا؛
- هزینه‌های ذخیره‌سازی؛
- امضای صاحب کالا و مدیر انبار؛

مشتقات قبض انبار می‌تواند به شکل یک قرارداد آتی یا ابزار تخفیف مالی باشد. قبض انبار و مشتقات قبض انبار می‌توانند در دو فرم کاغذی و الکترونیکی صادر شوند. قبض انبار فقط بوسیله مدیر انبار که به تأیید هیأت نظارت رسیده باشد صادر می‌گردد در حالی که مشتقات قبض انبار می‌توانند توسط بانکها، مؤسسات مالی و معامله‌گران آتی که به تأیید هیأت نظارت رسیده‌اند صادر گردد.

همراه با قبض، مدیران انبار باید یک توافقنامه مدیریتی را با سپرده‌گذاران بنویسند که شامل هویت طرفین، حقوق و تعهدات طرفین، دوره ذخیره‌سازی محصول و شرح کالا باشد. برای حفظ شفافیت، مدیران انبار، مراکز ثبت و آژانس ارزیابی انطباق باید به هیأت نظارت گزارش فعالیت‌های مربوط به سیستم قبض انبار را ارائه دهند.

۵-۹- تضامین حقوق قبض انبار

توافقنامه تضمین حقوق قبض انبار^۱ نیاز است که با توافقنامه اصلی همراه شود. قانون به روشنی توضیح می‌دهد که توافقنامه به دارندگان قبض انبار امکان دسترسی به منابع مالی از جمله وام را می‌دهد. بنابراین، قانون یک تضمین جداگانه بنام تضمین حقوق انبار را ایجاد کرده است. توافقنامه تضامین حقوق شامل هویت طرفین، شرایط حقوق تضمین شده، مشخصات قبض انبار، ارزش تضامین وام و ارزش بازاری کالاها در زمان سپرده شدن به انبار می‌شود. این توافقنامه شامل اطلاعات روی توافقنامه اساسی نیز می‌باشد که کار مراکز ثبت و مدیران انبار را تسهیل می‌کند و مانع دوبار بیمه شدن می‌شود و قطعیت قانونی به صاحبان کالا می‌دهد.

1. Guarantee of Rights Agreement

۵-۱۰- انتقال قبض انبار

قبض انبار می‌تواند به عنوان وثیقه برای وام و یا سند تحویل کالا واگذار شود. انتقال قبض انبار از طریق پشت‌نویسی و تحویل فیزیکی قبض انبار صورت می‌گیرد. قبض انبار و مشتقات آن می‌تواند در بورس و یا خارج از بورس معامله شوند. هرگونه نقل و انتقال باید به ثبت مرکزی گزارش شود. معاملات قبض انبار و مشتقات قبض انبار توسط ثبت مرکزی پیگیری می‌شوند. تحویل‌گیرنده قبض انبار همان حقوق صاحب قبلی را در رابطه با کالاها و اسناد دارد. وکیل هیچ‌گونه مسئولیتی در قبال خطای نقل و انتقالات قبلی قبض انبار ندارد.

۵-۱۱- تسویه و ترخیص کالای انبار

مدیر انبار باید کالاها را بر اساس سررسید قبض انبار و تقاضای دارنده قبض انبار تحویل دهد و تابع هرگونه مقررات اضافی صادر شده توسط دولت باشد. مدیر انبار باید کالاها را به آخرین دارنده قبض تحویل دهد.

۵-۱۲- اجرا و اولویت تعهدات

در صورت نکول بدهکار، بستانکار می‌تواند ادعای مطالبه کند و کالاهای انبار را از طریق حراج عمومی و یا فروش مستقیم حداقل بعد از سه روز بدون حکم دادگاه بفروشد. هزینه‌های ذخیره‌سازی و فروش کالا قبل از پرداخت بدهی کسر می‌شود.

۵-۱۳- جرائم و مجازات

قانون قبض انبار، جرائم و مجازات را تشریح می‌کند. هرکسی که دستکاری در داده‌ها و اطلاعات مربوط به قبض انبار و مشتقات آن نماید به حبس یا جزای نقدی محکوم می‌گردد. هرکسی که بدون مجوز به راه‌اندازی کسب و کار انبار بپردازد نیز محکوم به جزای نقدی و یا زندان می‌گردد. هیأت نظارت مجاز به اعمال مجازات در موارد نقض قانون انبار و مقررات اجرایی آن است. مجازات می‌تواند شامل جریمه‌های اجرایی، محدودیت فعالیت‌های کسب و کار، جایگزینی محصولات آسیب دیده یا از دست رفته و لغو مجوز انبار باشد.

مؤسسه تضمین مسئولیت اعمال مجازات‌های اجرایی را دارد. در صورت اتهام نقض قانون قبض انبار، هیأت نظارت آن را بررسی می‌کند. کارمند دولت در هیأت نظارت به عنوان یک بازرس ویژه تحت قانون دادرسی شماره ۸ در سال ۱۹۸۱ مجاز به انجام تحقیقات در زمینه نقض قانون

انبار است. علاوه بر این، اصلاحیه، اعمال مجازات‌های اجرایی را لازم می‌داند که محصولات آسیب دیده و یا از دست رفته با محصولاتی از همان نوع و مقدار که در قبض انبار اظهار شده است جایگزین شوند.

۵-۱۴- نتیجه

به نظر می‌رسد کشور اندونزی شرایط مناسبی برای سیستم قبض انبار دارد. بخش کشاورزی حجم قابل توجهی از کالاهایی را دارد که برای نگهداری طولانی مدت و قبض انبار مناسب هستند مثل برنج، ذرت، کاکائو و قهوه.

علاوه بر این، اندونزی در حال حرکت به سمت اقتصاد بازار آزاد همراه با اصلاحات دولت و حمایت از نوسازی و توسعه زیرساخت‌های آن است. سیستم قبض انبار بیش از یک قرن در اندونزی اجرا می‌گردد و اولین قانون قبض انبار در سال ۲۰۰۶ بر پایه شیوه‌های مرسوم مدون گردید. از آن زمان، سیستم قبض انبار اندونزی به سرعت رونق یافت. حمایت از وام‌دهندگان از طریق ایجاد مؤسسه بیمه و ارائه راهکار بدون دادگاه در صورت نکول بدهکار، تعیین ساختار نظارتی جامع و تعیین تعهدات مدیران انبار موارد ذکر شده در قانون انبار است. قبض انبار می‌تواند به دو فرم الکترونیکی و کاغذی صادر گردد و برای تقویت شفافیت سیستم باید در سیستم مرکزی ثبت شود. این قانون همچنین مقررات دقیق انتقال قبض انبار را شرح داده است. در صورت نکول بدهکار، طلبکاران بدون نیاز به حکم دادگاه مجاز به فروش محصول پس از ۳ روز هستند.

در سال ۲۰۱۱ قانون اصلاح شد و تضامین اضافی برای عملکرد بنگاه را تعیین نمود. به طور خاص می‌توان به ایجاد مؤسسه بیمه به عنوان مکانیزم تضمین در مواردی که مدیر انبار ورشکسته و از تعهدات خود نکول کند اشاره نمود. مدیران انبار باید به عضویت این مؤسسه درآیند و حق عضویت پرداخت کنند. در این صورت مؤسسه بیمه به عنوان ضامن قبض انبار عمل می‌کند. این اصلاحیه به جهت افزایش اعتماد فعالان اقتصادی به سیستم قبض انبار و یکپارچگی سیستم طراحی شده است.

تجربه ۱۴:

در یک نگاه- قانون قبض انبار در اندونزی

قوانین کلیدی: قانون شماره ۹ سال ۲۰۰۶ با توجه به سیستم قبض انبار (اصلاح شده) محدوده: هر نوع کالای قابل حمل که می‌تواند به مدت ۳ ماه یا بیشتر ذخیره و معامله شود. ساختار نهادی: تحت نظارت وزارت بازرگانی هیأت نظارت برای هدایت، تنظیم و نظارت بر فعالیت‌های سیستم قبض انبار ایجاد شد.

مجوز و نظارت بر انبارها: انبار باید از هیأت نظارت مجوز بگیرد.

تضامین: مدیران انبار باید به عضویت مؤسسه بیمه درآیند و حق عضویت پرداخت کنند. مؤسسه بیمه به عنوان ضامن قبض انبار است و حقوق دارنده قبض انبار را در صورت نکول مدیر انبار پرداخت می‌کند.

حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: پس از دریافت کالا توسط انبار، مدیران انبار توافقنامه مدیریتی را می‌نویسند که بیانگر طرفین قرارداد، حقوق و تعهدات آن‌ها، دوره ذخیره سازی، و شرح کالا می‌باشد.

قبض انبار: قبض انبار و مشتقات آن در اندونزی می‌تواند به دو فرم الکترونیکی و کاغذی و به صورت تک‌برگی صادر گردد. مشتقات قبض انبار به عنوان یک ابزار مالی شناخته می‌شوند.

انتقال قبض انبار: انتقال قبض انبار توسط یک شخص معتبر که با تحویل فیزیکی قبض و پشت‌نویسی صورت می‌گیرد. معاملات قبض انبار و مشتقات آن از جمله ثبت اولیه، حقوق تضمین و انتقال، توسط ثبت مرکزی دنبال می‌شوند.

تسویه و ترخیص کالای انبار: مدیران انبار باید کالا را در زمان سررسید و بنا به درخواست دارنده قبض تحویل دهند. اجرا و اولویت تعهدات: در صورت نکول بدهکار، بستانکار می‌تواند بدون حکم دادگاه از طریق حراج یا فروش کالا بعد از ۳ روز اقدام نماید.

جرایم و مجازات: قانون مجازاتی از قبیل لغو مجوز، جریمه و حبس را برای تخطی از قوانین و مقررات انبار و قوانین مربوط به قبض انبار تعیین کرده است.

منابع

- **Cervantes-Godoy, D. & Dewbre, J.** 2010 .Economic Importance of Agriculture for Sustainable Development and Poverty Reduction :Findings from a Case Study of Indonesia, Global Forum on Agriculture 29 30-Nov. 2010, Policies for Agricultural Development, Poverty Reduction and Food Security. Paris: OECD Headquarters (available at www.oecd.org)
- **CIA.**2012. The World Factbook: Indonesia ,updated 5 July 2012 (available at www.cia.gov)
- **FAO.**2009. Working paper: The Use of Warehouse Receipt Finance in Agriculture in Transition Countries, by F. Höllinger, L. Rutten & ,K. Kiriakov. Rome.
- **FAO.**2013. Food Outlook.
- **Global Business Guide Indonesia.** 2013 .Agriculture Overview of Indonesia (available at www.gbgindonesia.com)
- **Jakarta Post Business.** 2008. Warehouse receipt boosts farm credits, 8 November 2008.
- **Marseille, O. & Karyadi, F.** 2011. Amendment to the Law on Warehouse Receipts, International Financial Law Review, 2 Sept. 2011.
- **OECD.**2012. Review of Agricultural Policies :Indonesia.
- **Tabalujaan, B.S.** 2002. Features – The Indonesian Legal System: An Overview, Law and Technology Resources for Legal Professionals, 2 Dec. 2002 (available at www.llrx.com)
- **USAID.**2007. Southeast Asia Commercial Law and Trade Diagnostics – Indonesia, Final Report) available at ww.usaid.gov.

۶- قزاقستان

۶-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

در حال حاضر قزاقستان به عنوان بزرگترین صادرکننده غلات شناخته می‌شود و جزء ده صادرکننده برتر گندم جهان نیز قرار دارد. با این حال، مانند چند کشور اروپای شرقی و آسیای مرکزی، خروجی کشاورزی در قزاقستان به طور قابل توجهی پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی کاهش یافته است، و بخش کشاورزی تغییرات گسترده‌ای سال به سال در نرخ رشد تجربه کرده است.

در طول این زمان، بسیاری از جوانب بخش کشاورزی دستخوش تغییرات بزرگی شده است. به عنوان مثال، در نتیجه اصلاحات ارضی، تعداد مزارع در قزاقستان از ۵۰۰۰ در سال ۱۹۹۰ به حدود ۱۸۸۰۰۰ در سال ۲۰۱۲ افزایش یافته که همراه با کاهش در اندازه متوسط مزارع بوده است. در طول دهه ۱۹۹۰، کل تولیدات کشاورزی بیشتر از نصف کاهش یافت اما در طول دهه ۲۰۰۰ با تغییرات نهادی و قانونی رشد پایدار در بخش کشاورزی در آغاز این دهه آغاز شد.

بنابراین در سال ۲۰۰۱، با تمرکز خاص بر بخش غلات، قزاقستان قانون گسترده‌ای به نام قانون غلات اعلام کرد. هدف از این قانون بهبود امنیت غذایی ملی و گسترش و تقویت بازار غلات و تولید آن بود. قانون غلات شامل ۴۲ بند تقسیم شده در نه فصل شامل حمایت دولت از تولید و فروش غلات، منابع عمومی غلات، انبار غلات، مقررات انبارها، انحلال انبارها، قبض انبار غلات و مقررات نهایی می‌شود. اگرچه فرم قبض انبار عمومی در قزاقستان وجود دارد، اما چارچوب خاصی از قبض انبار غلات با کمک بانک اروپایی بازسازی و توسعه^۱ به جهت ایجاد یک گام مثبت برای بخش غلات طراحی شد.

قزاقستان در حال حاضر یکی از مؤثرترین و پیشرفته‌ترین سیستم‌های قبض انبار را که از یک چارچوب کامل قانونی پیروی می‌کند دارد. قبض انبار غلات بخش مهمی از اعتبارات کشاورزی در قزاقستان به حساب می‌آید.

در سال ۲۰۱۰، بیش از ۳۰ درصد تمام وام‌های بخش کشاورزی بر پایه قبض انبار غلات بوده و تخمین زده می‌شود که میلیاردها دلار در حال حاضر توسط بانک‌های بین‌المللی و محلی هر سال از این طریق وام داده می‌شود. چارچوب قانونی برای قبض انبار تحت قانون غلات شامل اجزایی است که آن را برای وام‌دهندگان جذاب می‌کند مثل صندوق ضمانت و تعهد خارج از دادگاه. نظام قانونی قزاقستان برگرفته از قانون مدنی اروپا است و قوانین سنت اسلامی و شوروی

1. European Bank for Reconstruction and Development [EBRD]

را نیز پوشش می‌دهد. قابل ذکر است که قانون مدنی سال ۱۹۹۴ جمهوری قزاقستان (اصلاح شده) شامل مقررات دقیقی در رابطه با تعهدات عمومی ذخیره‌سازی، انبارها، صدور و گردش قبض انبار است.

۲-۶- قوانین قبض انبار

چارچوب قانونی برای قبض انبار در قزاقستان از مقررات عمومی قبض انبار در قانون مدنی شکل گرفته است و قوانین ویژه‌ای برای غلات در یک سیستم نظارتی خاص شکل گرفته است (قانون غلات).

۳-۶- محدوده

قانون غلات دامنه محصولات را محدود نموده است: حبوبات، بقولات، دانه‌های روغنی خوراکی، بذر، علوفه و یا اهداف صنعتی. مقررات گسترده‌ای برای قبض انبار در قانون مدنی وجود دارد که شامل چنین محدودیتی در دامنه محصولات نمی‌شود. بنابراین، در نظام قانونی قزاقستان، ممکن است برای محصولاتی غیر از غلات نیز قبض انبار صادر شود. تمرکز اصلی این مطالعه بر قانون غلات است.

قانون غلات ۲۰۰۱، بسیاری از جنبه‌های چرخه تولید غلات از تولید اولیه تا ذخیره‌سازی و حمل و نقل را پوشش می‌دهد. این قانون به تشریح ۹ حوزه مربوط به بخش غلات که دولت قزاقستان تنظیم کرده است می‌پردازد:

۱. صدور گواهینامه کیفیت؛
۲. به رسمیت شناختن آزمایشگاه‌هایی برای آزمایش غلات؛
۳. تنظیم سیستمی برای قبض انبار؛
۴. نظارت بر انطباق قوانین توسط انبار؛
۵. حفظ منابع غلات برای امنیت غذایی و ثبات بازار؛
۶. پرداخت یارانه برای هزینه غلات؛
۷. تعیین بودجه برای حفاظت از گیاه و قرنطینه؛
۸. پرداخت یارانه کود و سوخت برای تولید محصولات کشاورزی؛
۹. مقررات انبار و قبض انبار؛

۴-۶- ساختار نهادی

در قزاقستان، نهاد نظارت بالادستی بر انبار و قبض انبار، وزارت کشاورزی است. وزارت کشاورزی، بازرسانی را برای بازرسی انبار جهت انطباق با مقررات مربوطه تعیین نموده است. بازرسان محلی مسئول کنترل کیفیت غلات، جمع‌آوری اطلاعات لازم برای کنترل و نظارت بر بازار غلات، نظارت بر انطباق انبارها با مقررات مربوطه، تهیه پروتکل برای تخلف‌های اداری و تعیین جریمه و تعلیق در صورت عدم انطباق انبارها هستند. انبار موظف است که اجازه دسترسی به انبار را به بازرسان بدهد.

۵-۶- صدور مجوز و نظارت بر انبارها

در قزاقستان انبارهای غلات برای فعالیت نیازمند مجوز هستند. رویکرد نظارتی بر سه موضوع تمرکز دارد: انتشار مقررات الزام‌آور در عملیات انبارداری، بازرسی انبار برای انطباق، وضع مجازات در صورت عدم انطباق انبار با مقررات. بر اساس قانون غلات، تمام انبارهای غلات باید مجوز بگیرند. در سال ۲۰۱۰ حدود ۲۲۲ مجوز انبار غلات در قزاقستان صادر شد. بدون اینکه مجوزی صادر شود، هیچ نهادی نمی‌تواند غلات را به عنوان فعالیت اصلی خود ذخیره‌سازی کند. انبارهای دارای مجوز غلات نمی‌توانند هیچ فعالیت غیرمرتبطی را انجام دهند. انبار غلات باید توسط مقامات اجرایی محلی برای بررسی مجوز انبار بازرسی شوند. مقامات محلی باید قابلیت دسترسی عمومی به انبار غلات داشته باشند و در زمان بازرسی انبار غلات، بازرس باید موارد زیر را بررسی کند: مالکیت انبار غلات؛ کنترل دسترسی؛ تجهیزات توزین و امکانات ذخیره‌سازی؛ تجهیزات تهویه هوا؛ دستگاه‌های تمیز کننده و خشک‌کن؛ تجهیزات پردازش خدمات؛ تجهیزات اندازه‌گیری کالیبره؛ اثبات انطباق با الزامات حفاظت از محیط زیست و کارمندان متخصص با تحصیلات فنی. علاوه بر این، قانون غلات تعهدات خاصی را برای دارندگان انبار غلات تشریح می‌کند. انبارهای غلات باید با الزامات مورد نیاز برای صدور مجوز و مراحل نگهداری، نمونه برداری و تضمین کیفیت و کمیت مطابقت داشته باشند. انبارها موظف به تسلیم کارت مجوز انبار با نام فرد مجاز به ثبت انبار همراه با مهر و امضا می‌باشند. دارندگان انبار باید عملیات حسابداری جداگانه‌ای را برای حفظ شفافیت عملیات مربوط به ذخیره‌سازی غلات انجام دهند. علاوه بر این انبار غلات باید حسابرسی سالانه را در رسانه‌های عمومی منتشر کند و تمام اسناد و سوابق صادر شده را نگهداری کند و اگر قبض به صورت الکترونیکی صادر شده است، باید در سیستم ثبت مرکزی دولت نیز ثبت کند.

انبارها در رابطه با الزامات بیمه‌ای برای غلات انبار با دو گزینه روبرو هستند: اولین گزینه این است که انبار می‌تواند به عنوان عضوی از صندوق ضمانت باشد که اجرای تعهداتش را بر اساس قبض انبار تضمین می‌کند. گزینه دوم، بیمه خصوصی که برای اطمینان از انجام تعهدات است. شواهد نشان می‌دهد که انبارها اخیراً تا حد زیادی صندوق ضمانت را به نفع بیمه خصوصی ترک کرده‌اند. بیمه خصوصی به نظر ارزان‌تر است اما در بعضی از موارد ممکن است نسبت به صندوق‌های تضمین سطوح پایین‌تری از جبران خسارت را به دارندگان آن ارائه دهد.

۶-۶- تضامین اجرایی

انبارهای غلاتی که قبض انبار صادر می‌کنند باید در صندوق‌های تضمین عضو شوند و یا باید برای تضمین انجام تعهدات، بیمه خصوصی شوند. چنین تضمینی برای کالاهای دیگر وجود ندارد. دولت در ابتدا صندوق‌های تضمین را به عنوان یک نهاد غیرانتفاعی با تزریق ۱۵ میلیون دلار سرمایه و دریافت حق عضویت ماهانه از اعضا تأسیس کرد. صندوق ضمانت پرداخت حداقل ۸۰ درصد از ارزش قبض انبار صادر شده توسط شرکت انبارداری را بر اساس قیمت تعیین شده تضمین می‌کند. برای اثبات ادعای جبران، متقاضی باید نسخه‌ای از قبض انبار را به همراه تأیید بازرس محلی مبنی بر عدم موفقیت انبار در نگهداری محصولات ارائه دهد. باید در طی ۳۰ روز این ادعا بررسی و برای پرداخت تصمیم‌گیری شود. پرداخت طی ۱۰ روز انجام می‌شود. در مواردی که انبار سهل‌انگاری کرده یا خطای صاحب محصول بوده است پرداخت صورت نمی‌گیرد.

۶-۷- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد در تخصیص ریسک

تعهدات انبار به طور کلی در قانون آمده است. انبار باید محصولات انبار را در شرایطی نگهداری کند که هیچ ضرر و زبانی متحمل محصول نشود. بر اساس شرایط قرارداد هزینه‌های انبار غلات پرداخت می‌شود. تحت قانون اساسی، انبارداران هیچگونه مسئولیتی در قبال آسیب و یا از دست دادن محصول در ارتباط با موارد فورس ماژور، خصوصیات محصول در انبار و یا قصور صاحبان کالا ندارند.

۶-۸- قبض انبار

وقتی که صاحبان کالا محصول را به انبار تحویل می‌دهند، صاحبان انبار قبض مبنی بر دریافت محصول صادر می‌کنند. قبض‌ها در فرم کاغذی و یا الکترونیکی هستند. در سال ۲۰۱۲ قزاقستان

مقرراتی را اعلام کرد که بر طبق آن سیستم قبض انبار الکترونیکی برای صدور آسان‌تر قبض انبار ایجاد شد.

در صورتی که قبض صادر شده آسیب ببیند، گم شود و یا فاقد فضای خالی برای پشت‌نویسی باشد، قبض المثنی جدید صادر می‌گردد. هر قبض بر اساس تاریخ ثبت می‌گردد. در قزاقستان منحصراً قبض انبار دو بخشی ارائه می‌شود که متشکل از رسید انبار^۱ و گواهی سپرده کالا^۲ است و هر بخش از قبض باید شامل اطلاعات زیر باشد:

- کد شناسایی دولتی؛
- شماره سریال ثبت انبار؛
- نام، آدرس و شماره ثبت مالیاتی انبار؛
- تعداد قبض صادر شده؛
- نام، آدرس و شماره شناسه مالیاتی صاحب محصول؛
- نوع غلات، از جمله خصوصیات کمی و کیفی آن؛
- دوره ذخیره‌سازی؛
- روش پرداخت؛
- تاریخ صدور؛
- امضا و مهر فرد مجاز انبارداری؛

۶-۹- انتقال قبض انبار

قبض انبار دو بخشی می‌تواند با هم یا به طور جداگانه صادر شود و قبض انبار کاغذی از طریق پشت‌نویسی انتقال می‌یابد. هنگامی که گواهی سپرده کالا از قبض انبار جدا می‌شود (تعهد وثیقه برای وام)، در قبض انبار باید نام و آدرس تحویل‌گیرنده، میزان وام، نرخ بهره، امضای تحویل‌گیرنده و تاریخ جدایی گواهی سپرده کالا از قبض انبار نیز مشخص شود و تعهدات با وثیقه تضمین شوند. گواهی سپرده کالا باید حاشیه نویسی مشابه داشته باشد با این تفاوت که اطلاعات تحویل‌گیرنده با اطلاعات انتقال‌دهنده جایگزین شود.

در طول ده روز بعد از پشت‌نویسی، تحویل‌گیرنده قبض انبار باید به انباری که قبض را صادر کرده است اطلاع دهد. برای قبض انبار الکترونیکی نیز همین فرآیند از طریق فرم‌های آنلاین در وبسایت انبار ثبت شده صورت می‌گیرد.

1. the matching warehouse certificate
2. pledge certificate

۶-۱۰- تسویه و ترخیص کالا

زمانی که گواهی سپرده کالا و قبض انبار تحویل داده می‌شود، مدیران انبار محصول را ترخیص می‌کنند. دارنده هر دو گواهی حقوق کامل محصولات انبار را در اختیار دارد. اما، در مواردی که دو بخش از هم جدا شده‌اند دارنده قبض انبار حق انتقال قبض را دارد (باید وامی که توسط گواهی سپرده کالا تضمین شده است در ابتدا پرداخت شود). زمانی که بدهکار مقادیر کامل وام را به همراه نرخ بهره قبل از انقضای آن پرداخت می‌کند، باید پشت‌نویسی دیگری در گواهی سپرده کالا انجام شود و گواهی به دارنده قبض انبار تحویل داده شود. انبار غلات با توجه به شرایط قرارداد پرداخت می‌شود. در صورت نیاز و با رضایت دارنده قبض انبار، مدیران انبار می‌توانند بخشی از محصولات را برای پوشش هزینه‌های انبار به حراج بگذارند.

۶-۱۱- اجرا و اولویت تعهدات

در صورت عدم پرداخت وام، دارنده گواهی سپرده، با توجه به قانون غلات، با استفاده از رویه خارج از دادگاه می‌تواند نکول وام را بر اساس قبض انبار غلات پوشش دهد. برای قبض انبار الکترونیکی، طلبکار با پر کردن فرم آنلاین، مستنداتی را در رابطه با تغییر مالکیت قبض محصولات ارائه می‌دهد. در این روش نیاز است که شواهدی از نکول به انبار ارائه گردد. پس از آن، نکول وام باید به اطلاع عموم و دارنده قبض انبار نیز برسد و پس از گذشت ۱۴ روز، محصولات به بالاترین قیمت پیشنهادی به حراج گذاشته می‌شود. درآمد حاصل از حراج، برای برآوردن تعهدات بدهکار به ترتیب اولویت زیر استفاده می‌گردد: هزینه‌های مرتبط با حراج؛ هزینه‌های انبار و مبلغ وام. مقادیر باقی‌مانده از درآمد حاصل از حراج به دارنده قبض انبار داده می‌شود.

علاوه بر این، اگر انبار غلات منحل شود، گروه‌های زیر از درآمد انحلال انبار منتفع خواهند شد:

- افرادی که انحلال انبار به زندگی و سلامتی‌شان آسیب زده است؛
- افرادی که طی یک قرارداد با انبار کار می‌کنند؛
- دارندگان گواهی سپرده کالا؛
- دارندگان قبض انبار؛
- بدهی مالیاتی دولت و سایر طلبکاران؛

۶-۱۲- جرائم و مجازات

قانون به طور صریح مجازاتی را برای کسانی که قانون غلات را نقض کنند تشریح کرده است. مجازات شامل جریمه انبار، تعلیق و ابطال مجوز، انحلال انبار و جریمه مسئولین انبار مطابق با قوانین قزاقستان است. موارد نقض قوانین زیر منجر به تعلیق مجوز انبار به مدت شش ماه (یا تا زمانی که نقض اصلاح شود) می‌شود: عدم رعایت الزامات مربوط به قبض انبار، تخلف از قوانین نگهداری محصول، تخلف از قوانین عمومی تحت قانون غلات، اجرای فعالیت‌هایی که در انبار غلات ممنوع شده است، مشکلات سیستماتیک در کیفیت و کمیت محصول و عدم تطابق با الزامات رسیدگی به محصول.

در صورتی که انبار الزامات لازم برای مجوز فعالیت انبار را نقض کند مجوز ممکن است لغو شود که این موارد شامل ارائه اطلاعات نادرست و یا نقض مفاد دیگری است که در بالا ذکر شد. اگر خطای فاحشی وجود دارد (یعنی خطای سیستماتیک در انجام تعهدات و یا صدور قبض) انبار به طور موقت در مدیریت فرد دیگری قرار می‌گیرد و مرحله نهایی انحلال انبار است.

۶-۱۳- نتیجه

قزاقستان به طور گسترده‌ای به عنوان یک کشور موفق در سیستم قبض انبار مطرح است و میان کشورهای شرق اروپا و منطقه آسیای مرکزی پیشرفته‌ترین است. میلیاردها دلار اعتبار سالانه بر اساس قبض انبار ارائه می‌شود و چندین بانک خصوصی در این امر ذی‌نفع هستند. سیستم قبض انبار در یک چارچوب قانونی قوی شکل گرفته است که این سیستم یکپارچگی انبار را تضمین و خطرات ناشی از سرمایه‌گذاری در عملیات انبار را برای وام‌دهندگان کاهش می‌دهد. نقض قوانین شامل مجازاتی چون لغو مجوز، حبس، تعلیق و یا واگذاری موقت انبار به مدیریت دیگری و یا انحلال آن می‌گردد. علاوه بر این، دو عنصر کلیدی برای حفاظت از منافع وام‌دهندگان با توجه به قانون غلات وجود دارد: صندوق ضمانت و روش خارج از دادگاه در صورت نکول وام. اولاً قانون غلات با هدف تضمین عملکرد انبار، انبارها را موظف به عضویت در صندوق ضمانت و یا بیمه خصوصی می‌کند و ثانياً، قانون با تعیین یک رویه خارج از دادگاه در صورت نکول بدهکار با حراج عمومی محصول باعث می‌شود بدون نیاز به صرف وقت طلبکار به حقوق خود برسد. غلات ۱۴ روز پس از اثبات نکول و با اطلاع‌رسانی عمومی، به حراج گذاشته می‌شوند. پس از کسر هزینه حراج و رضایت طلبکار، دارنده قبض انبار از درآمد باقی‌مانده حاصل از حراج منتفع می‌شود. سه جنبه کلیدی به موفقیت سیستم انبار قزاقستان کمک کرده

است:

اول، قدرت نظارتی کارآمد در وزارت کشاورزی منجر به اعتماد وام‌دهندگان به این سیستم شده است. دوم، پس از معرفی روش خارج از دادگاه، حجم وام افزایش یافته است. سوم سیستم از یک صندوق ضمانت کارا بهره برده است. با این حال به تازگی انبارداران، این صندوق‌ها را به نفع بیمه خصوصی رها کرده‌اند و نیاز است که نظارت بر بیمه خصوصی به جهت انطباق با استانداردهای لازم بیشتر شود. مثل بسیاری از کشورهای دیگر، قبض انبار در قزاقستان دو قسمتی و متشکل از رسید انبار و گواهی سپرده کالا است که می‌توانند با هم یا جدا از هم منتشر شوند و جذابیت را برای سپرده‌گذاران و وام‌دهندگان افزایش داده است.

تجربه ۱۵:

در یک نگاه - قانون قبض انبار در قزاقستان

قوانین کلیدی: قانون غلات ژانویه ۲۰۰۱ و مفاد بالادستی در قانون اساسی. محدوده: دانه‌ها شامل غلات، حبوبات، دانه‌های روغنی برای مواد غذایی، بذر، خوراک و اهداف صنعتی. ساختار نهادی: وزارت کشاورزی نهاد ناظر بالادستی انبار و قبض انبار است. مجوز و نظارت بر انبارها: بر اساس قانون غلات تمام انبارهای غلات باید مجوز بگیرند. تضامین: ضروری است که انبارها به عضویت صندوق ضمانت درآیند و یا اینکه بیمه خصوصی برای تضمین تعهداتشان شوند.

حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: تعهدات و وظایف انبار در قانون شرح داده شده است. قبض انبار: در قزاقستان منحصراً قبض انبار دو قسمتی وجود دارد متشکل از رسید انبار و گواهی سپرده کالا. انتقال قبض انبار: درحالی‌که قبض انبار کاغذی در سیستم مرکزی ثبت نمی‌شود اما قبض الکترونیکی در سیستم مرکزی ثبت می‌شود.

تسویه و ترخیص کالای انبار: دارنده هر دو قسمت قبض انبار صاحب حقوق کامل محصولات تحت پوشش قبض انبار هستند. اما زمانی که دو بخش از هم جدا می‌شوند فقط دارنده رسید انبار حق انتقال قبض و محصولات سپرده را دارد (به شرط پرداخت وام گرفته شده از گواهی سپرده کالا).

اجرا و اولویت تعهدات: بر طبق قانون غلات، در صورت نکول بدهکار، بستانکار می‌تواند با یک روش خارج از دادگاه حق خود را بگیرد.

جرائم و مجازات: قانون غلات به تشریح مجازات برای کسانی که قانون را نقض کرده‌اند پرداخته است.

منابع

- **Bryde, P.** 2004. Financing of Stored Commodities ,Presentation (available at www.mpt.gov.rs)
- **FAO.** 2009. Working paper: The Use of Warehouse Receipt Finance in Agriculture in Transition Countries, by F. Höllinger, L. Rutten & ,K. Kiriakov. Rome.
- **OECD.** 2013. Review of Agricultural Policies :Kazakhstan.Stalbovskiy, O.,
- **Stalbovskaya, M & .Nurakhmet, A.** 2013. Laws of the Republic of Kazakhstan: A Guide to Web Based Resources ,NYU Globalex (available at www.nyulawglobal.org).
- **Zhazykbayeva, R.** 2012. Kazakhstan Legislation on Grain Warehouse Receipts (available at www.eastagri.org).

۷- فیلیپین

۷-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

بخش کشاورزی در فیلیپین با توجه به سهم مشارکتی بالایش در تولید ناخالص داخلی و نقش عمده آن در اشتغال جزء مهمی از اقتصاد آن کشور به حساب می‌آید. با وجود این که خروجی کشاورزی و بهره‌وری در بخش کشاورزی در طول زمان افزایش یافته است، اما سایر بخش‌ها رشد بیشتری داشته‌اند؛ بنابراین سهم این بخش از تولید ناخالص ملی از ۲۳ درصد در سال ۱۹۹۵ به ۱۱ درصد در سال ۲۰۱۲ کاهش یافته است. اما در سال ۲۰۱۲ در حدود ۳۰ درصد از نیروی کار فیلیپین در بخش کشاورزی مشغول به کار شده‌اند. اگرچه مزارع کوچک، متوسط و بزرگ در فیلیپین وجود دارند، خرده مالکان بخش بزرگی از این بخش را تشکیل می‌دهند و این روند ملی مطابق با رویه سراسر آسیا است. بنابراین، به طور متوسط اندازه مزرعه در طول چند دهه گذشته کاهش یافته است. در سال ۲۰۰۲، به طور متوسط اندازه مزرعه کمتر از دو هکتار بود و ۸۵ درصد از تمام مزارع کمتر از ۵ هکتار بودند.

در سال ۲۰۱۲، بخش زراعت حدود ۵۰ درصد، بخش شیلات حدود ۱۹ درصد، بخش دام حدود ۱۳ درصد، طیور ۱۱ درصد و خدمات کشاورزی ۷ درصد در تولیدات کشاورزی سهم داشتند. مهمترین محصول کشاورزی برنج است که در سال ۲۰۱۲، در ۴۰ درصد از ارزش تولیدات بخش زراعت و ۲۰ درصد از کل تولیدات بخش کشاورزی سهم داشته است. سایر محصولات زراعی مهم شامل ذرت، نارگیل، موز، نیشکر، انبه و آناناس می‌شود. ۱۰ درصد از صادرات فیلیپین در سال ۲۰۱۲ مربوط به بخش کشاورزی بود که شامل محصولات عمده مثل نارگیل، موز، ماهی تن و آناناس می‌شود.

با وجود اینکه خروجی و بهره‌وری نیروی کار در سال‌های اخیر در کشاورزی فیلیپین افزایش یافته است، اما بخش کشاورزی فیلیپین با چالش‌های متعددی مواجه است. طرح توسعه ۲۰۱۱-۲۰۱۵ فیلیپین شامل اولویت‌های سیاستی تبدیل بخش کشاورزی (و شیلات) به بخش رقابتی‌تر و پایدارتر اقتصاد است.

این طرح، بسیاری از چالش‌های پیش روی بخش کشاورزی را بیان می‌کند: دسترسی محدود به اعتبارات رسمی و تأمین مالی، هزینه‌های بالای نهاده‌های تولید، زنجیره تأمین و سیستم‌های ناکارآمد حمل‌ونقل، نرخ پایین پذیرش مکانیزاسیون و فن‌آوری‌های جدید و خدمات ضعیف مرتبط با توسعه کشاورزی.

با توجه به اعتبارات رسمی اعطاء شده به بخش کشاورزی، چند چالش خاص شناسایی می‌شوند: الف) فقدان سابقه کشت در میان کشاورزان؛ ب) عدم آگاهی و دانش در دسترسی به منابع مالی رسمی و بانک‌ها؛ ج) فقدان وثیقه قابل قبول، تأخیر در پرداخت وام؛ د) بوروکراسی شدید اداری و الزامات متعدد در مؤسسات رسمی وام؛

بانک‌ها به دلیل ریسک بالای عدم بازپرداخت، بازده کم و هزینه‌های اجرایی بالا در بخش کشاورزی از پرداخت وام به کشاورزان اجتناب می‌کنند. فیلیپین دارای یک سیستم قانونی نسبتاً پیچیده تحت تأثیر سیستم حقوقی اسپانیا، آمریکا، فیلیپین و سنت اسلامی است. در این سیستم، سه زیر سیستم قانونی متمایز وجود دارد: رسمی، اداری و محلی^۱. با توجه به قانون مدنی، فیلیپین دارای ۲۹ منشور قانونی مختلف است.

ماده ۸ قانون مدنی سال ۱۹۴۹ بیان می‌کند که "تصمیمات قضایی مرتبط با تفسیر یا اجرای قانون اساسی یا سایر قوانین، باید به عنوان بخشی از نظام حقوقی فیلیپین را شکل بگیرد." اولین قانون قبض انبار در سال ۱۹۱۲ به تصویب رسید. با این حال، قبض انبار برای امور مالی کشاورزی در دهه ۱۹۷۰ با معرفی سیستم کوایدن^۲ به کار گرفته شد. واژه کوایدن از تاریخ استعمار فیلیپین به دست اسپانیا نشأت گرفته است (به معنی سپرده گذاشتن یا عقب گذاشتن است). در سال ۱۹۷۲ مقررات خاصی در مورد انبار و قبض انبار غلات در قانون گنجانده شد.

۷-۲- قانون قبض انبار

چارچوب قانونی برای قبض انبار در فیلیپین از قانون قبض انبار سال ۱۹۱۲^۳ و قانون انبار تضمینی سال ۱۹۳۲^۴ شکل گرفت. قانون قبض انبار، قبض انبار قابل مبادله و غیر قابل مبادله را تعیین می‌کند. در سال ۱۹۷۲، مقررات خاص در انبار غلات و قبض انبار آن ایجاد شد که تحت عنوان قانون سازمان ملی غذا^۵ مطرح شد و باعث ایجاد سازمان ملی حبوبات^۶ گردید. بیشتر این مقررات توسط سازمان ملی غذا بسط یافته‌اند. به موجب این مقررات، قبض انبار غلات بیانگر موارد زیر است:

۱. نوشته‌ای که اذعان می‌کند دارندگان انبار محصول را دریافت کرده‌اند و چه کسی

1. barangay

2. quedan

3. 1912 Warehouse Receipts Act

4. 1932 Bonded Warehouse Act

5. the National Food Authority [NFA] Act

6. National Grains Authority

قبض را صادر کرده است.

۲. یک قرارداد بین صاحب کالا و انباردار، برای نگهداری کالا و پرداخت هزینه این خدمت.

۳. در قانون سازمان ملی غذا، دولت یکی از اهداف سیاستی مهمش را ایجاد یکپارچگی و اطمینان از قابل مبادله بودن قبض انبار اعلام کرده است. یک رژیم نظارتی جداگانه برای انبار شکر وجود دارد که در این مطالعه به آن پراخته نشده است. قانون قبض انبار شامل پنج فصل در مورد قبض انبار، تعهدات و حقوق انبارداران، مبادله و انتقال قبض و جرائم جنایی می‌باشد.

۷-۳- محدوده

تحت قانون قبض انبار ۱۹۱۲، هیچ محدودیتی در نوع کالاهای انبار شده وجود ندارد. کالاهای تحت عنوان "متاع و کالاهای قابل نگهداری در انبار" تعریف شده‌اند. در سال ۱۹۳۲ قانون تضمین انبار، که در اصل تنها برای انبار برنج اعمال می‌شد، مقررات اضافی در مورد فعالیت‌های انبارداری را بیان می‌کند.

قانون تضمین انبار در سال ۱۹۴۸ توسط قانون عمومی شماره ۲۴۷ اصلاح شد، که در آن کلمه "کالا" به جای "برنج"، جایگزین و طیف وسیعی از محصولات را شامل شد. واژه کالا شامل "محصولات مزرعه، کشاورزی و یا محصول باغبانی؛ حیوانات و دامداری و لبنیات و طیور؛ آبیان دریایی و ماهی؛ مواد معدنی، مواد شیمیایی، مواد مخدر و یا دارو؛ محصولات جنگلداری؛ و هر محصول خام، پردازش شده، محصول یا کالای تولید خارجی و یا داخلی که می‌تواند قانونی و آزادانه مبادله شود. الزامات خاص انبارداری و قبض انبار برای برنج، ذرت و سایر غلات بویژه در قانون سازمان ملی غذا ارائه شده است. غلات در مقررات سازمان ملی غذا، به عنوان بی سبوس و با سبوس، آسیاب شده یا نشده، دانه یا میوه مطرح شده است. اگرچه در حال حاضر قابل استفاده نیست اما این سازمان قدرت اضافه کردن یا حذف محصول را از دامنه مقررات دارد. قوانین جداگانه‌ای برای شکر وجود دارد. از این رو، قانون قبض انبار در مورد دامنه محصولات گسترده است.

۷-۴- ساختار نهادی

در فیلیپین چارچوب نهادی قبض انبار برای ذی‌نفعان مختلف دسته‌بندی شده است. در بالاترین سطح، وزارت صنعت و تجارت، مسئول صدور مجوز برای انبارهای کالا تحت قانون تضمین انبار است. چندین مؤسسه در وزارت کشاورزی قبض انبار را برای کالاهای مختلف کشاورزی صادر می‌کنند. در سطح سیاستی، شورای سیاست‌های اعتباری کشاورزی، به ارزیابی و هماهنگ‌سازی سیاست‌های اعتباری کشاورزی و همچنین توسعه مکانیزم جدید اعتبارات کشاورزی می‌پردازد.

سازمان ملی غذا^۱ مسئول تمام فعالیت‌های دولتی مربوط به فرآوری، ذخیره‌سازی، حمل‌ونقل و بازاریابی غلات است. بر این اساس سازمان ملی غذا، قدرت ایجاد سیستمی برای قبض انبار جهت مجوز دادن و نظارت کردن بر انبارها دارد. علاوه بر این، به منظور تقویت سیستم کواپدن، این سازمان سیاست‌ها و یا محدودیت‌هایی را برای تضمین یکپارچگی سیستم و تشویق سیستم بانکی برای تأمین مالی اعلام کرد.

تنظیم قبض انبار برای شکر از دستورات نظارتی جداگانه‌ای پیروی می‌کند که تحت عنوان تنظیم مقررات شکر^۲ مطرح است و زیر نظر سازمانی متصل به وزارت کشاورزی است. یک واحد متصل دیگر به وزارت کشاورزی، شرکت سهامی کواپدن و تضمین اعتبار روستایی^۳ است که به عنوان یک هدف سیاستی مکانیزم اعتباری حمایتی مناسب و سیستم تضمین قابل اعتماد را طراحی نموده که به طور مؤثر قبض انبار و سایر ابزار قابل مبادله را نهادینه می‌کند. برای پیشبرد این اهداف سیاستی، شرکت سهامی کواپدن قدرت پیاده‌سازی سیستم تضمین برای ترویج تأمین مالی، صدور و اجرای قوانین مرتبط به انبارهای آزاد و همچنین چاپ و ارائه قبض انبار در سیستم تضمین کواپدن را دارد.

۷-۵- صدور مجوز و نظارت بر انبارها

تحت چارچوب کلی قانون تضمین انبار، دارندگان انبار باید از وزارت تجارت و صنعت^۴ مجوز سالانه بگیرند. مجوز ممکن است در صورت عدم تطابق با قانون به حالت تعلیق درآید و یا لغو شود. برای درخواست مجوز، دارندگان انبار باید مشخصات محل انبار و حداکثر مقدار کالایی را که می‌تواند دریافت کنند بیان کنند. حداقل یک سوم ارزش بازاری حداکثر مقدار کالاها به

1. NFA

2. the Sugar Regulator Administration (SRA)

3. the Quedan and Rural Credit Guarantee Corporation (Quedancor)

4. Department of Trade and Industry (DTI)

عنوان تضمین از انباردار دریافت گردد. در چارچوب قانونی خاص غلات، الزامات اضافی برای انبار غلات وجود دارد.

انبار غلات باید در سازمان ملی غذا ثبت گردد و مجوز بگیرد. برای دریافت مجوز، گردانندگان انبار باید با قوانین و مقررات سازمان ملی غذا هماهنگ باشند و لازم است که شهروند فیلیپینی باشند، و هیچ سابقه محکومیتی و اخلاقی نداشته باشند. برای ثبت نام و درخواست مجوز انبار غلات، متقاضیان باید اطلاعاتشان را به سازمان ملی غذا ارائه دهند از جمله هویت و حقوق شهروندی، حقوق مالکیتی، اجاره‌نامه، جزئیات محل، بیمه آتش‌سوزی که به تأیید سازمان ملی غذا رسیده باشد، ضمانتنامه نقدی، مقدار و نوع محصول، مدرک دادگاهی ترخیص کالا از گمرک و هزینه‌های انبارداری.

الزامات صدور مجوز برای انبار غلات به شرح زیر است: تجهیزات توزین مناسب؛ رطوبت سنج در صورت ذخیره‌سازی ذرت؛ خشک کن در صورت ذخیره ذرت، کپسول آتش‌نشانی؛ تجهیزات کنترل آفات؛ پالت چوبی مناسب برای ذخیره‌سازی کیسه‌های غلات؛ تهویه مناسب و پارتیشن ثابت برای تفکیک محصولات تضمینی و غیر تضمینی. مجوز فقط برای یک سال معتبر است. گردانندگان انبار باید توقف کسب و کار انبار و یا تغییر خط کسب و کارشان را به اطلاع سازمان ملی غذا برسانند. علاوه بر این، برای این که شعبه‌ای از انبار غلات بتواند قبض انبار قابل مبادله صادر کند باید درخواست دهد. برای این درخواست، صاحب انبار باید شخصیت اخلاقی خوبی داشته و از اعتبار مالی خوبی نیز برخوردار باشد. انبار باید در منطقه‌ای قرار گرفته باشد که بخش عمده تولید محصول در آن منطقه است و انبار بتواند حداقل ۵۰۰۰ کیسه‌ی ۵۰ کیلوگرمی از غلات را نگهداری کند. متقاضیان باید موارد زیر را برای بازبینی ارائه دهند: اظهارنامه مالیاتی دو سال اخیر و صورت‌های مالی انبار؛ تأیید صلاحیت مالی از بانک، مهر انبار و نمونه امضای امضاکنندگان قبض. حق صدور قبض، برای دوره‌ای ۵ ساله مشروط به حفظ مقررات انبار و پرداخت هزینه‌های سالانه و برآوردن صورت مالی سالانه و اظهارنامه مالیاتی و دیگر الزامات قانونی است.

انبارها باید به بازرسان اجازه بازرسی از انبار را در هر زمانی بدهند. علاوه بر این، گردانندگان شعب انبار در صورت بازرسی سازمان ملی غذا و تأیید کمیت و کیفیت کالاها توسط این سازمان، فقط می‌توانند قبض انبار مختص به خود را صادر کنند. انبارهای داری مجوز باید سوابق کالاهای انبار و قبض‌ها را به طور دقیق در نزد خود نگهداری کنند. آیین‌نامه سازمان ملی غذا تعهداتی را برای گردانندگان انبار ارائه می‌دهد. انبار غلات باید

گزارش هفتگی انبارها را به سازمان ملی غذا ارائه دهد. تنها انبارداران دارای شعب می‌توانند قبض انبار قابل مبادله صادر کنند. در ضمن گردانندگان انبار باید به بازرسان سازمان ملی غذا اجازه دسترسی به انبار بدهند.

۷-۶- تضامین اجرایی

چارچوب قانونی فیلیپین شامل مکانیزم‌های تضمین به فرم الزامات اجباری است. انبار کالاهای عمومی باید وثیقه‌ای معادل حداقل یک سوم ارزش بازاری حداکثر مقدار کالاها را که توسط وزارت صنعت و تجارت تعیین می‌گردد ارائه کند. به طور مشابه، دارندگان انبار غلات خواهان مجوز باید وثیقه‌ای مطابق با درخواست سازمان ملی غذا ارسال کنند که حداقل یک سوم بهای بازاری غلات ذخیره‌شده ارزش داشته باشد.

با این حال بانک‌ها در فیلیپین این الزامات قانونی را کافی نمی‌دانند و کالاهای کشاورزی را به عنوان وثیقه قبول نمی‌کنند حتی اگر محصولات در انبارهای دارای شعب باشند. اگرچه فیلیپین قانون قبض انبار را در سال ۱۹۱۲ تصویب کرد، این سیستم کاربرد چندانی برای تأمین مالی کشاورزی نداشت، تا زمانی که سیستم تضمین کوآیدن در طول دهه ۱۹۷۰ معرفی شد. برای سرعت بخشیدن به جریان سرمایه‌گذاری و منابع اعتباری در سراسر کشور به عنوان عاملی برای رشد و توسعه بهره‌وری، اشتغال و کسب و کار در نتیجه بهبود امرار معاش و فرصت‌های درآمدی برای روستاییان، برنامه تأمین مالی کوآیدن^۱ تحت صندوق ضمانت کوآیدن پایه‌ریزی شد که منجر به ایجاد شرکت سهامی تضمین اعتبار روستایی کوآیدن در سال ۱۹۹۲ گردید. طرح تضمین کوآیدن از تضمین شخص ثالث، اعتبارنامه انبار، بازرسی انبار و گواهی‌نامه انبار فراتر از آن‌چه که برای چارچوب قانونی لازم است، جهت جذاب‌تر نمودن قبض انبار استفاده می‌کند.

انبار باید یک کپی از گواهی حق امتیاز، قبض انبار، گزارش بازرسی موجودی کالا، اظهارنامه مالکیت کالا و بیمه نامه کالا عرضه کند و یک سوم از ارزش کالاها را به عنوان وثیقه نزد سازمان ملی غذا قرار دهد. وام تحت برنامه تضمین کوآیدن تا ۱۸۰ روز برای برنج و برای سایر غلات ۹۰ روز است. کالاهای موجود در انبار در طول مدت ۱۸۰ روز حداقل دوبار توسط سازمان بازرسی کوآیدن بازرسی می‌شود. هنگامی که قبض انبار وامی را درخواست نموده بانک وام‌دهنده از سازمان کوآیدن درخواست وثیقه و تضمین می‌کند. سازمان کوآیدن تا ۸۰ درصد ارزش کالاهای ذخیره‌شده را تضمین می‌کند.

1. the Quedan Financing Programme

انبارها تا زمانی که محصولات در انبار هستند موظف به ایجاد شرایط مطلوب نگهداری محصول هستند و حق ندارند که بین سپرده‌گذاران تمایز قائل شوند. انبارها باید محصولات را نگهداری و با ارائه قبض تحویل دهند و عوارض دریافت کنند. انبارداران بلافاصله باید یک قبض انبار قابل معامله یا غیر قابل معامله برای غلات دریافتی صادر کنند. دارندگان قبض انبار یا سپرده‌گذاران باید کارمزد انبار را بپردازند. انبارداران باید محصولات را جداگانه نگهداری کنند به جز محصولات قابل معاوضه (مشابه) که طی توافق اجازه دارند در یک جا قرار گیرند.

انبارداران باید در راستای کنترل آفات قدم بردارند و در صورت فاسد شدن محصول آن را به اطلاع عموم برسانند. اگر کالاها فاسد شدنی و رو به زوال هستند دارندگان انبار باید به صاحبان کالا اطلاع دهند تا با پرداخت کارمزد، محصول را از انبار خارج کنند. مسئولیت هر نوع آسیب و یا ضرر به محصول متوجه دارندگان انبار است. در صورت در آمیختن محصولات، انباردار نسبت به هر سپرده‌گذار مسئول است و باید سهم سپرده‌گذاران را تحویل دهد.

۷-۷- قبض انبار

قانون قبض انبار فیلیپین الزامات عمومی در مورد محتویات قبض انبار را ارائه می‌دهد که قبض انبار شامل جزئیات زیر است:

- موقعیت انبار ذخیره‌کننده کالا؛
- تاریخ صدور قبض؛
- شماره سریال قبض؛
- ذکر این که کالا به چه کسی تحویل داده می‌شود؛
- نرخ کارمزد نگهداری؛
- شرح کالا و بسته‌بندی؛
- امضای گردانندگان و یا نماینده مجاز انبار؛
- مالکیت کالا؛
- ذکر وظایف انباردارها و حق رهن نگهداری محصولات؛

قانون قبض انبار دو نوع قبض قابل مبادله و غیر قابل مبادله تعریف می‌کند. قبض غیر قابل مبادله فقط بیانگر کالاهای دریافتی انبار است. اما قبض انبار قابل مبادله، بیانگر نام فرد حامل و یا هر شخص دیگری که در قبض نامبرده شده است می‌باشد. در قبض غیر قابل مبادله باید کلمه غیر قابل مبادله ذکر شود. قبض قابل مبادله باید در زمان تحویل کالا لغو شود و زمانی که

مقداری از کالا تحویل داده شده است مشخص گردد. قانون ابزار مبادله فیلیپین سال ۱۹۱۱^۱ و قانون مدنی فیلیپین سال ۱۹۴۹^۲، وظایف و ابزار فسخ مبادله را با جزئیات بیشتری شرح داده است. قبض انبار غلات باید به فرم‌های ارائه شده سازمان ملی غذا صادر شود و مطابق با مقررات آن باشد. فرم‌ها بر اساس نوع کالاها و مقدارشان، رنگ متفاوتی دارند. قبض انبار غلات می‌تواند قابل مبادله یا غیرقابل مبادله باشد اما قبض انبار قابل مبادله فقط توسط انبارهای دارای شعبه صادر می‌شود. قبض انبار غلات، قبض‌های تک‌برگی هستند. قبض انبار قابل مبادله برای برنج، ذرت و یا هر نوع غله دیگر با شماره سریال بر روی برگه اوراق بهادار، در مقادیر مشخص ۵، ۱۰، ۲۰، ۵۰، یا ۱۰۰ کیسه ۵۰ کیلوگرمی حاوی نام و آدرس انبار، نوع، طبقه‌بندی، رطوبت، کیفیت دانه، ضمانت‌نامه انباردار، عوارض و تعهدات انبار بر روی محصول چاپ می‌شود. در حال حاضر هیچ سیستم ثبت مرکزی برای قبض انبار و یا ارائه قبض الکترونیکی وجود ندارد. انبارها باید جزئیات قبض انبار و محصولات را به فرم دقیقی که سازمان ملی غذا ارائه داده است نگهداری کنند. سوابق قبض انبار باید شامل نام و آدرس سپرده‌گذاران، تاریخ سپرده‌گذاری، شماره سریال قبض انبار، مقدار محصول و هزینه‌های نگهداری باشد.

۷-۸- مبادله و انتقال قبض انبار

قبض قابل مبادله می‌تواند از طریق پشت‌نویسی انتقال یابد. پشت‌نویسی قبض غیر قابل مبادله به تحویل‌گیرنده هیچ گونه حقی را منتقل نمی‌کند اما در قبض قابل مبادله تمام حقوق به فرد تحویل‌گیرنده منتقل خواهد شد. تحت قانون اساسی ۱۹۴۹ فیلیپین، قبض‌های قابل مبادله و غیر قابل مبادله می‌توانند به عنوان وثیقه وام استفاده گردند.

۷-۹- تسویه و ترخیص کالا

انبارداران موظفند در صورت ارائه قبض انبار کالاها را به سپرده‌گذار تحویل دهند به شرط:
الف) دریافت کارمزد؛

ب) تسلیم قبض انبار و در صورت قابل مبادله بودن قبض پشت‌نویسی شود؛

ج) ثبت اظهار گیرنده که کالا را تحویل گرفته است؛

انبارداران مسئول تحویل کالا در زمان تعیین شده به مدعیان حقیقی هستند و در صورت هرگونه ادعای جانبی، موظفند که تمام مدارک مورد نیاز را درخواست کنند. انبارداران دارای

1. The Negotiable Instruments Law of 1911

2. the 1949 Civil Code of the Philippines

حق رهن بر روی کالاهای سپرده شده برای تمام خدمات قانونی مثل نگهداری و حفظ کالا، بیمه، حمل و نقل، نیروی کار، توزین، و سایر عوارض و همچنین هزینه‌های اطلاع رسانی و تبلیغات فروش محصول هستند.

برای دریافت کارمزد، انبارداران باید ریز آیتم‌های خدماتی انجام شده را ارائه دهند و درخواست کارمزد کنند. انبارداران می‌توانند کالاها را برای برآورده کردن حق رهن پس از انتشار اخطار یک‌بار در هفته، برای دو هفته متوالی و یا ارسال آگهی حداقل از ده روز قبل در شش روزنامه محلی، به حراج بگذارند.

با توجه به قبض انبار غلات، انبارهای دارای شعب نمی‌توانند کالاها را تا زمانی که قبض انبار تسلیم و باطل نشده آزاد کنند. پس از ابطال، گردانندگان انبار باید قبض باطل شده را در عرض ۲۴ ساعت به سازمان ملی غذا تسلیم کنند. انبارها قبض المثنی را در صورت مفقود شدن یا آسیب دیدن قبض اصلی پس از اطلاع‌رسانی عمومی ظرف مدت سه هفته صادر می‌کنند.

۷-۱۰- اجرا و اولویت تعهد

چارچوب قانونی برای قبض انبار در فیلیپین روش خارج از دادگاه را در صورت نکول بدهکار ارائه نمی‌دهد.

۷-۱۱- جرائم و مجازات

قانون قبض انبار در فیلیپین لیستی از جرائم جنایی را به شرح زیر ارائه می‌دهد:

- صدور قبض برای کالایی که دریافت نشده است، یا برای کالاهای انبار بدون اشاره به صاحب آن؛
- صدور قبض المثنی که اشاره نشده باشد المثنی است؛
- تحویل کالا بدون اخذ قبض انبار؛
- مبادله قبض کالاهایی که بدون مالکیت هستند؛

این جرائم همراه با جریمه نقدی و یا زندان هستند. قانون تضمین انبار، جزئیات تعهدات گردانندگان انبار را بیان می‌کند و مجازات را برای تخلفات خاص شرح می‌دهد. هرکسی مرتبط با انبار بدون مجوز باشد مجرم است و به موجب آن جریمه می‌شود و یا زندانی می‌گردد و هرکسی که بیشتر از حد مجاز مجوز خود، کالا دریافت کند باید به میزان دو برابر ارزش کالاهای موجود در انبار جریمه پردازد.

مجازات خاص بیشتری مربوط به صدور قبض انبار و نگهداری محصولات است. سازمان ملی غذا قدرت گسترده‌ای در اجرای قانون، دستگیری و مجازات اداری (لغو مجوز و شعبه‌ها) دارد و روش اجرایی برای اقدامات انضباطی در مقررات سازمان ملی غذا ارائه شده است. امتیاز صدور قبض قابل مبادله غلات توسط سازمان ملی غذا در صورت نقض قوانین حاکم بر انبار لغو می‌گردد. سازمان ملی غذا به تشریح سه ردیف از جرائم می‌پردازد: سنگین، متوسط و جرائم سبک. جرائم سنگین عبارتند از: " ناتوانی و یا امتناع صاحبان انبار، بدون هیچ دلیل قانونی، از تحویل محصول به سپرده‌گذار" و "در اختیار داشتن و یا مبادله قبض باطل شده، چاپ، صدور، استفاده آگاهانه از قبض غیرمجاز، تقلبی و غیر قانونی". مجازات این جرائم، زندان بین ۴ سال تا ۶ سال و جریمه نقدی بین ۱۲۰۰۰ تا ۱۵۰۰۰ پزو است. جرائم متوسط شامل راه‌اندازی انبار بدون مجوز، وارونه جلوه دادن اطلاعات در درخواست مجوز و پنهان کردن کسری غلات انبار است. مجازات این جرائم، زندان بین ۶ ماه تا ۴ سال، و یا جریمه نقدی بین ۴۰۰۰ تا ۸۰۰۰ پزو و یا هر دو می‌باشد. جرائم سبک شامل صدور قبض انبار بیش از مقدار بیمه و یا تحت پوشش تضمین، و یا هر عدم انطباقی با قانون که زیاد مهم نباشد. این جرائم مشمول زندان بین ۱ ماه تا ۶ ماه و یا جریمه نقدی بین ۱۰۰۰ تا ۴۰۰۰ پزو و یا هر دو می‌شود.

۷-۱۲- نتیجه

چارچوب قانونی برای قبض انبار در فیلیپین ریشه در قانون قبض انبار در سال ۱۹۱۲ و قانون تضمین انبار سال ۱۹۳۲ دارد. اصلاحات در بخش‌های خاص برای غلات و شکر به دلیل اهمیت این صنایع در بخش کشاورزی در طول زمان اتفاق افتاده است. با این حال سیستم قبض انبار در فیلیپین به عنوان تسهیل‌کننده اعتبارات بخش کشاورزی عمل نکرده است زیرا که بانک‌ها در فیلیپین به سیستم اعتماد ندارند و به کالاهای کشاورزی به عنوان یک وثیقه نمی‌نگرند. چالش دیگر در فیلیپین چارچوب قانونی نسبتاً پیچیده قبض انبار است که توسط طیف وسیعی از قوانین کلی و مقررات خاص گذشته تشکیل شده است. برخی از اجزای کلیدی گم شده از چارچوب قانونی باید تقویت شود، از جمله سازماندهی روش‌های خارج از دادگاه، ایجاد سیستم ثبت مرکزی، تقویت بازرسی و مجازات. در سال‌های اخیر، دولت فیلیپین اقدامات مختلفی برای بهبود سیستم قبض انبار و تأمین اعتبار کشاورزی از جمله تمرکز بر خرده مالکان انجام داده است. طرح تضمین کوآیدن بر گروه خرده مالکان تمرکز دارد و به ارائه اقدامات اضافی برای

بازرسی انبار، اعتبارنامه و تضمین عملکرد می‌پردازد. با توجه به آمار، شرکت سهامی کوایدن و تضمین اعتبار روستایی، بین سال‌های ۱۹۷۸ تا ۲۰۱۳، حدود ۴۸ میلیارد پزو ارزش وام به پنج میلیون کشاورز، ماهیگیر، خرده فروش، آسیابان، کارآفرین کوچک تحت تضمین مختلف و برنامه اعتباری پرداخت کرده است. دولت همچنان به تلاش خود برای بهبود جریان اعتباری ادامه می‌دهد.

تجربه ۱۶:

در یک نگاه- قانون قبض انبار در فیلیپین

قوانین کلیدی: قانون قبض انبار ۱۹۱۲، قانون تضمین انبار ۱۹۳۲، قانون سازمان ملی غذا ۱۹۷۲. محدوده: قانون قبض انبار به طور گسترده مشمول همه محصولات قابل نگهداری می‌گردد. قانون تضمین انبار به محصولات کشاورزی محدود شده است. قانون سازمان ملی غذا و مقررات مربوط بسیار محدودتر شده است و فقط مشمول غلات می‌گردد.

ساختار نهادی: چندین بازیگر متفاوت متمرکز بر بخش‌های مختلف هستند.

مجوز و نظارت بر انبارها: انبار غلات برای صدور قبض قابل مبادله باید مجوز و حق امتیاز بگیرند.

تضمین: طرح تضمین کوایدن با استفاده از تضمین اضافی شخص ثالث، اعتبارنامه انبار و بازرسی و گواهینامه انبار.

حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: انبارها باید محصول را نگهداری کنند و با ارائه قبض معتبر و دریافت

کارمزد آن را تحویل دهند. انبار مسئول آسیب و یا از بین رفتن محصول است.

قبض انبار: قبض انبار ممکن است قابل مبادله یا غیر قابل مبادله باشد. اما فقط انبارهای دارای حق امتیاز می‌توانند قبض

انبار قابل مبادله صادر کنند. فرم‌های رنگی بر پایه غلات مختلف و مقادیر مختلف صادر می‌گردد.

انتقال قبض انبار: قبض قابل مبادله از طریق تحویل و پشت‌نویسی مبادله می‌گردد. پشت‌نویسی قبض غیرقابل مبادله

هیچ حقی را برای گیرنده بوجود نمی‌آورد. هیچ سیستم ثبت مرکزی و یا ارائه قبض الکترونیکی در حال حاضر وجود ندارد.

تسویه و ترخیص کالای انبار: انبار حق ترخیص کالا را تا زمانی که قبض تسلیم و باطل گردد ندارد و بعد از آن انباردار

باید قبض را به سازمان نظارتی تسلیم کند.

اجرا و اولویت تعهدات: فیلیپین سازوکار اجرایی خارج از دادگاه را در صورت نکول بدهکار ارائه نمی‌دهد.

جرائم و مجازات: قانون سازمان ملی غذا به تشریح سه ردیف از جرائم سنگین، متوسط و سبک می‌پردازد.

منابع

- **ASEAN Law Association.** 2010. Sources of Law (Philippines) (available at www.aseanlawassociation.org/)
- **Bureau of Agricultural Statistics.**2012. Philippine Agriculture in Figures, 2012 (available at countrystat.bas.gov.ph).
- **Bureau of Agricultural Statistics.** 2013 .Selected Statistics on Agriculture.
- **Coulter, J., & Shepherd, A.** 1995. Inventory Credit; An approach to developing agricultural markets. FAO Agricultural Service Bulletin 120.
- **Department of Agriculture.** 2013. Attached Agencies and Corporations (available at www.da.gov.ph).
- **FAO.** 2013. Country Information: Philippines (available at fao.org.)
- **IFAD.**2009. Smallholder Farming in Transforming Economies of Asia and the Pacific: Challenges and Opportunities.
- **National Economic and Development Authority (NEDA).**2011. 20112016-Philippine Development Plan (available at devplan.neda.gov.ph.)
- **Osmania, S.R.**2004. Explanatory Note to Senate Bill 454, 2004 (available at www.senate.gov.ph.)
- **Quedancor.** 2013. About Us (available at quedancor-home.blogspot.ch).
- **Rutten, L.** 1999. Countering Distress Sales :the potential of negotiable warehouse receipts UNCTAD presentation (available at www.unctadxi.org).
- **USAID.** 2007. Southeast Asia commercial law and trade diagnostics: Indonesia, Final report) available at ww.usaid.gov.
- **World Bank.** 2005. Rural Finance Innovations ,Report No. 32726-GLB.

۸- تانزانیا

۸-۱ مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

اقتصاد تانزانیا وابستگی زیادی به بخش کشاورزی دارد. بخش کشاورزی بیش از یک چهارم از تولید ناخالص داخلی، اشتغال حدود ۸۰ درصد از نیروی کار و ۸۵ درصد از صادرات تانزانیا را رقم می‌زند. محصولات اصلی غذایی در تانزانیا شامل ذرت، برنج و نیشکر و محصولات نقدی اصلی شامل قهوه، بادام زمینی، چای و پنبه هستند. کشاورزان خرد در این بخش غالب هستند. تنها ۲۵ درصد از تانزانیایی‌ها در مناطق شهری زندگی می‌کنند و اکثریت کشاورزان، زمین‌های روستایی کوچک را برای مصارف داخلی می‌کارند.

سیاست‌های سوسیالیستی پس از استقلال تانزانیا، سیستم بازاریابی و فروش تک کاناله تحت کنترل دولت را نتیجه داد که هیأت بازرگانی به عنوان تنها صادرکنندگان و تعاونی‌ها به عنوان تنها عوامل آن‌ها بود. در این سیستم، دولت سیاست‌های قیمت‌گذاری ارضی و فصلی را برای قهوه و پنبه حفظ کرد. پس از آزادسازی بین اواسط دهه ۸۰ و اواسط دهه ۱۹۹۰، رقابت خریداران خصوصی تسلط اتحادیه تعاونی‌ها را کاهش داد. در همان دوره، دولت با توقف تثبیت قیمت تولیدکننده، دخالت خود در حمایت از نهاده‌های تولید را کاهش داد.

کشاورزان خرد تانزانیا، با کمبود امکانات ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی خود و دسترسی محدود به بازار مواجه هستند. نرخ ائتلاف پس از برداشت با توجه به امکانات ذخیره‌سازی و زیرساخت‌های ضعیف، بالا است. کشاورزان خرد، نیاز به سرمایه در گردش دارند، در عین حال آن‌ها اغلب فاقد دسترسی به اعتبارات هستند زیرا نمی‌توانند وثیقه کافی ارائه دهند. این نیاز به سرمایه همراه با فقدان امکانات ذخیره‌سازی، منجر به فروش محصولات به طور مستقیم بعد از برداشت (در زمانی که قیمت پایین است) می‌شود.

برای رسیدگی به این مشکلات، دولت (با حمایت سازمان‌های بین‌المللی از جمله صندوق بین‌المللی توسعه کشاورزی^۱ و صندوق مشترک تأمین مالی کالا^۲) به معرفی ابتکارات متعدد در زمینه قبض انبار پرداخت. اولین ابتکار، سیستم قهوه بود و تحت نظر انجمن قهوه تانزانیا در سال ۱۹۹۸ آغاز شد. در سال ۲۰۰۲، دولت تانزانیا، همراه با صندوق بین‌المللی توسعه کشاورزی، برنامه توسعه سیستم بازاریابی محصولات کشاورزی^۳ را راه‌اندازی کرد، که یک طرح اعتباری از طریق ایجاد سیستم قبض انبار غلات در ۱۱ بخش بود. این سیستم باعث می‌شد

1. Fund for Agricultural Development(IFAD)

2. the Common Fund for Commodities(CFC)

3. the Agricultural Marketing Systems Development Programme(MSDP)

کشاورزان خرد محصولات کشاورزی خود را پس از برداشت ذخیره کنند و تا زمانی که قیمت بازار افزایش می‌یابد صبر کنند. و در عین حال آن‌ها می‌توانند برای تأمین مالی خود از طریق بانک‌های تجاری و شرکت تعاونی پس انداز و اعتبار^۱ اقدام نمایند.

شرکت‌های تعاونی پس‌انداز و اعتبار، تشکیل شده توسط جوامع محلی می‌تواند به طور قابل توجهی به خرید و فروش محصولات و ارائه اعتبارات بپردازد. آن‌ها مؤسسات تأمین مالی خرد پیشرو در مناطق روستایی هستند و به شدت توسط دولت حمایت می‌شوند. در آغاز فصل برداشت، مدیران شرکت‌های تعاونی پس‌انداز و اعتبار، درخواست وام را به بانک ارسال می‌کنند و کشاورز می‌تواند از قبض انبار به عنوان وثیقه‌ای برای گرفتن وام از شرکت تعاونی پس‌انداز و اعتبار تا ۷۰ درصد از ارزش سهام سپرده استفاده کند. این طرح منجر به افزایش ۳۰۰ درصدی قیمت مزرعه شد، در نتیجه بهبود درآمد خانوار را به دنبال داشت؛ همچنین بهبود کیفیت محصولات و افزایش دسترسی کشاورزان به خدمات مالی و وام را فراهم کرد.

دولت متعاقباً این سیستم را با کمک صندوق بین‌المللی توسعه کشاورزی از طریق توسعه قانون حاکم بر قبض انبار در تانزانیا رسمی نمود. قانون قبض انبار^۲ در سال ۲۰۰۵ با ارائه یک چارچوب قانونی تصویب شد. به عنوان یک مستعمره سابق بریتانیا، نظام حقوقی تانزانیا ترکیبی از قوانین عمومی و سنت‌های حقوقی عرفی است. سیستم قبض انبار توسط قانون قبض انبار اداره می‌شود و توسط قوانین تابع تکمیل شده است.

پس از اجرای قانون قبض انبار، تانزانیا، قوانین زیربخشی محصولات خاص، مانند قانون صنعت بادام‌زمینی^۳ و قانون غلات و حبوبات^۴ را به تصویب رساند. قانون صنعت بادام‌زمینی هیأتی را تأسیس نمود که شامل مقررات تولید مغز بادام‌زمینی، درجه‌بندی، فرآوری، بازاریابی و سایر امور مربوط از جمله شرایط خاص برای انبار بادام‌زمینی بود. بر اساس این قانون، هیأت بادام‌زمینی تانزانیا تحت نظارت وزارت کشاورزی، تعاون و امنیت غذایی است و عملیات سیستم قبض انبار و کنترل کیفیت بادام‌زمینی را تسهیل می‌کند. قانون تولید غلات و حبوبات^۴، ۲۰۰۹، هیأت غلات و حبوبات را برای برخی از احکام مربوط به انبارداری و کنترل کیفیت غلات و حبوبات و دیگر محصولات کشاورزی تأسیس کرد.

1. Savings and Credit Cooperative Societies(SACCOs)

2. The Warehouse Receipts Act ("WRA")

3. the Cashewnut Industry Act of 2009

4. Cereals and Other Produce Act of 2009

۸-۲- قانون قبض انبار

قانون قبض انبار سال ۲۰۰۵ شامل نه بخش است که موضوعات زیر را پوشش می‌دهد: تشکیل هیأت صدور مجوز انبار و تأمین مالی آن، روش‌های صدور مجوز انبار، قبض انبار، حقوق و تعهدات گردانندگان انبار، مبادله و انتقال قبض انبار و جرائم و مجازات. مقررات تابع در سال ۲۰۰۶ بر اساس بخش ۷۹ از قانون مصوب اعلام شد که شامل موارد زیر است:

- جزئیات بیشتر در مورد عملیات اجرایی هیأت صدور مجوز انبار؛
- مجوز و روش صدور مجوز؛
- اوراق قرضه، بیمه و سایر تضامین؛
- اوراق بهادار؛
- قبض انبار؛
- تحویل کالاها؛
- بازرسی، درجه‌بندی و وزن؛
- و مباحث متفرقه.

قوانین قبض انبار تانزانیا به عنوان یک منبع الهام بخش برای دیگر کشورهای شرق آفریقا به کار می‌رود. به عنوان مثال، در سال ۲۰۰۵ در اوگاندا یک هیأت از صادرکنندگان، تجار، نمایندگان کشاورزان و نمایندگان بانک در یک تور مطالعاتی در تانزانیا برای به دست آوردن درک بهتری از سیستم قبض انبار شرکت کردند، و یک سال بعد در سال ۲۰۰۶ اولین قانون سیستم قبض انبار را تصویب کردند. به همین ترتیب، زامبیا پنج سال بعد، اولین قانون خود در قبض انبار را در سال ۲۰۱۰، به تصویب رساند که بسیار شبیه قانون تانزانیا بود.

۸-۳- محدوده

قانون قبض انبار برای همه کالاهای کشاورزی و دیگر محصولات که وزیر اعلام می‌کند کاربرد دارد. قبض انبار به عنوان "یک رسید که توسط گردانندگان انبار در رابطه با ذخیره‌سازی و یا حمل و نقل کالا صادر شده است" تعریف می‌گردد. قانون قبض انبار کالاهایی را که برای آن قبض انبار ممکن است صادر شود محدود و یا مشخص نمی‌کند، به طوری که، از نظر دامنه قانون، یک قبض انبار می‌تواند برای تمام محصولات کشاورزی و سایر محصولات اعلام شده توسط وزیر صادر گردد.

۸-۴- ساختار نهادی

قانون قبض انبار، مأموریت هیأت صدور مجوز انبار تانزانیا^۱ را به شرح زیر اعلام می‌دارد:

- صدور مجوز برای انبارها، گردانندگان و بازرسان انبار؛
 - تأیید دفاتر مرتبط با قبض انبار قابل مبادله؛
 - و انجام هر گونه عملیات دیگر که توسط قانون قبض انبار و یا وزیر بازاریابی محصولات کشاورزی تعیین شده است.
- برای انجام این وظایف، اختیارات هیأت شامل موارد زیر می‌گردد:
- تحقیق و تفحص در دریافت کالا، ذخیره‌سازی، تهویه، حمل و نقل، بارگیری و تخلیه کالا؛
 - بازرسی از هر انبار، کالاهای ذخیره‌شده، اموال مربوط و سوابق؛
 - تعیین مناسب بودن انبار به جهت صدور مجوز برای دریافت، ذخیره‌سازی، تهویه، حمل و نقل، بارگیری و تخلیه کالاهای ذخیره‌شده؛
 - ارائه نسخه‌ای از تمام فرم‌ها، از جمله فرم‌های قبض و برنامه‌های کاربردی برای مجوز؛
 - توضیح وظایف گردانندگان انبار دارای مجوز؛
 - ارائه رهنمودها و استانداردهای لازم برای ذخیره‌سازی مناسب کالا؛
 - و تعلیق و لغو پروانه انبار برای هر خلاف و یا عدم تطابق با هر یک از مقررات این قانون و یا مقررات دیگر؛

علاوه بر این، قانون قبض انبار شامل مقررات مربوط به ساختار داخلی هیأت و تأمین مالی آن است. هیأت باید از نمایندگان سهامداران بخش دولتی و خصوصی، وزارت بازاریابی محصول، تعاونی‌ها و سازمان کشاورزان خصوصی تانزانیا، انجمن بانکداران تانزانیا، انجمن بیمه‌گران تانزانیا، کشاورزان و گردانندگان انبار تشکیل شده باشد. بخش ۷۹ قانون قبض انبار به وزیر بازاریابی محصولات کشاورزی قدرت صدور مقررات اجرایی را می‌دهد.

۸-۵- صدور مجوز و نظارت بر انبارها

قانون قبض انبار طرح صدور مجوز انبار را که توسط قانون بالادستی شرح داده شده پایه‌ریزی کرده است. هر فرد که مایل به راه‌اندازی انبار باشد باید به هیأت صدور مجوز برای مجوز انبار درخواست دهد. بخش ۱۸ قانون قبض انبار پنج معیار که باید قبل از اعطای یک مجوز رعایت شود را بیان می‌کند:

- در اختیار داشتن انبار توسط متقاضی به صورت مستأجر یا مالک؛
 - مناسب بودن انبار برای ذخیره‌سازی محصولات خاص؛
 - سوابق مدیریتی خوب و نداشتن هیچ‌گونه سوء پیشینه جنایی؛
 - بیمه انبار و کالاهای ذخیره‌شده در برابر آتش‌سوزی، سرقت و یا هر آسیب دیگر؛
- توانایی مالی متقاضی برای انجام انبارداری؛

متقاضی انبارداری لازم است برای قانونی کردن فعالیت خود وثیقه‌ای را به هیأت صدور مجوز برای انجام تعهدات خود تحت قانون قبض انبار و قوانین تابعه ارائه دهد. میزان وثیقه توسط هیأت نظارت تعیین می‌شود و نباید کمتر از ۱۰ درصد ارزش کسب و کار باشد. هر متقاضی همچنین باید یک گواهی‌نامه بیمه به هیأت صدور مجوز ارائه دهد، که تمام کالاهای انبار در برابر آتش‌سوزی، سرقت، و یا هر گونه خطر دیگر که هیأت صدور مجوز تعیین کند بیمه شده باشند. در نهایت، متقاضیان همچنین باید لیست تمام کالاهای ارائه شده و میزان کارمزد دریافتی را به هیأت نظارت بدهند. این کارمزدها بدون تصویب هیأت صدور مجوز تغییر نخواهند کرد. هنگامی که یک مجوز صادر شد، به مدت ۱۲ ماه اعتبار دارد و قابل تمدید می‌باشد. در موارد نقض یا عدم تطابق با الزامات قانون قبض انبار، هیأت صدور مجوز می‌تواند آن را لغو، تعلیق و یا رد کند. هیأت صدور مجوز می‌تواند انبار، اموال مربوط به آن و سوابق کالاهای ذخیره‌شده را بازرسی کند. لذا انبارداران باید به بازرسان اجازه دهند به منظور حصول اطمینان از انطباق انبار با مقررات قانون وارد انبار شده و به بازرسی محل و کالاهای ذخیره‌شده بپردازند.

۸-۶- تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک

بخش ششم از قانون قبض انبار حقوق عمومی و تعهدات انبارداران را بیان می‌کند. انبارداران موظف به تحویل کالای ذخیره‌شده به دارنده قبض بر اساس تقاضای سپرده‌گذار پس از پرداخت کارمزد به انبار می‌باشند و همچنین وظیفه مراقبت مناسب از محصولات انبار را دارند. آن‌ها باید محصولات سپرده‌گذاران متفاوت با قبوض مختلف را به طور جداگانه ذخیره کنند و می‌توانند محصولات قابل مبادله از همان نوع و کیفیت را تنها با موافقت دارنده قبض انبار و یا سپرده‌گذار با هم مخلوط کنند. انبارداران به طور کلی مسئول خسارت محصولات و یا عدم انطباق آن‌ها با قبض انبار می‌باشند. آن‌ها همچنین مسئول نقض وظیفه‌شان در مراقبت مناسب از محصولات ذخیره‌شده هستند.

۸-۷- قبض انبار

قبض انبار تحت قانون قبض انبار به معنی "رسیدی است که توسط انبارداران در رابطه با ذخیره‌سازی یا حمل و نقل کالا صادر شده است". قبض انبار تنها می‌تواند توسط انبارداران دارای مجوز صادر شود و حقوق اختصاصی دارنده کالا را اثبات می‌کند. تانزانیا یک سیستم دو برگی را مقرر کرده است. رسید انبار^۱ حقوق مالکیت محصولات سپرده را اثبات می‌کند، در حالی که گواهی سپرده کالا^۲ منافع مالی مرتبط با دارنده قبض انبار به پشتوانه محصولات سپرده‌شده را اثبات می‌کند.

قبض انبار می‌تواند به دو فرم قابل مبادله و یا غیر قابل مبادله صادر شود. قانون قبض انبار الزامات خاصی را برای حداقل محتوای قبض انبار بیان می‌کند:

- محل انبار که در آن محصولات ذخیره می‌شود؛
 - تاریخ صدور قبض؛
 - شماره سریال قبض؛
 - ذکر اینکه کالا به چه کسی تحویل داده خواهد شد؛
 - یک شرح مختصر از کالا یا بسته‌بندی آن؛
 - امضای انبارداران دارای مجوز؛
 - مالکیت کالا؛
 - ذکر مسئولیت‌های انبار؛
- قانون تنظیم مقررات علاوه بر موارد بالا جزئیات زیر را نیز اضافه می‌کند:
- نام انبارداران دارای مجوز؛
 - درجه انبار؛
 - تعداد مجوز انبار؛
 - رابطه قراردادی بین انبارداران و سپرده‌گذاران کالا؛
 - شماره شناسایی، در صورت وجود؛
 - وزن خالص و یا حجم کالا؛
 - هزینه‌های عوارض انبار؛
 - ذکر مقدار استاندارد زوال و یا کاهش در کیفیت محصول که بین سپرده‌گذار و انباردار در طول زمان ذخیره‌سازی توافق می‌شود؛

1. Certificate of Title

2. Certificate of Pledge

- پشت‌نویسی توسط سپرده‌گذار و یا نماینده او که هر عیبی در کالا را اذعان کند؛
- درجه محصولات؛
- دوره مورد توافق برای ذخیره‌سازی محصول.

ضوابط اضافی مجاز است، به شرطی که بر خلاف مقررات قانون قبض انبار نباشند. قانون قبض انبار شامل مقرراتی در مورد اینکه آیا انبارداران می‌توانند برای محصولات خود قبض انبار صادر کنند، نمی‌شود. قانون قبض انبار، جزئیات فرم مورد نیاز برای قبض انبار را بیان نمی‌کند. سیستم ثبت مرکزی برای قبض انبار در قانون در نظر گرفته نشده است.

۸-۸- مبادله و انتقال قبض انبار

قانون قبض انبار شامل مقررات حاکم بر مبادله قبض انبار است. قبض انبار قابل مبادله بر اساس نام شخص از طریق پشت‌نویسی مبادله و به حامل و یا یک فرد خاص تحویل داده می‌شود. مبادله شامل انتقال حقوق زیر است: مالکیت محصولات، تعهدات مستقیم انبارداران برای نگهداری و در اختیار داشتن کالا با توجه به شرایط قبض انبار و تمام حقوق مربوط، از جمله حق تحویل کالا پس از دریافت قبض انبار.

۸-۹- تسویه و ترخیص محصولات انبار

به طور کلی، انبارداران کالاهای ذخیره‌شده را براساس تقاضای دارنده قبض انبار و یا سپرده‌گذار تحویل داده و کارمزد انبار را دریافت می‌کنند. گردانندگان انبار تنها پس از اطمینان از قانونی بودن قبض انبار، کالاها را تحویل می‌دهند. بر اساس قانون تنظیم مقررات علاوه بر این نیاز است که هر دو قبض انبار و گواهی سپرده کالا برای تحویل کالا ارائه شوند. قانون قبض انبار چند استثنا که در آن انبارداران نباید کالا را تحویل دهند تعیین کرده است: اگر بداند که فرد درخواست کننده به صورت قانونی صاحب کالا نیست (بخش ۴۳)؛ یا در صورتی که انبار به طور قانونی به دلیل روبه زوال رفتن محصول مجبور به فروش آن بشود؛ و یا برای برآوردن هزینه‌های انبارداری (بخش ۴۴) محصول را بفروشند. قانون قبض انبار (بخش ۵۴) حق رهن انبارداران و هزینه‌های مربوط به انبارداری را مقرر می‌دارد. در صورت تحویل بخشی از محصولات بر اساس قبض انبار قابل معامله، گردانندگان انبار باید قبض اولیه را دریافت و لغو کنند و قبض جدید برای کالاهای باقی مانده صادر کنند و یا در قبض اصلی مشخص کنند که چه محصولاتی تحویل داده شده است.

۸-۱۰- اجرا و اولویت تعهدات

قانون قبض انبار شامل رتبه‌بندی اولویت دارندگان قبض در برابر دیگر طلبکاران نمی‌شود. و همچنین حاوی مقرراتی که اگر انبارداران، کالا را تحویل ندهند و یا ورشکسته شوند نمی‌شود. قانون قبض انبار همچنین عملیات اجرایی تسهیل کننده در صورت نکول بدهکار را پیش بینی نکرده، اما مقررات اجرایی قانون عمومی به طور کلی به دارندگان قبض اعمال می‌شود. در مواردی که بیش از یک نفر ادعای مالکیت یا در اختیار داشتن محصولات مشابه را داشته باشند، گردانندگان انبار نباید کالا را تحویل دهند و تمام ادعاها مطابق با آیین دادرسی قانون مدنی تانزانیا سال ۱۹۶۶ در دادگاه بررسی خواهد شد.

۸-۱۱- جرائم و مجازات

جرائم احتمالی و مجازات مربوط در بخش هشتم از قانون قبض انبار خلاصه شده است. در موارد زیر گردانندگان انبار مشمول جریمه و یا زندان هستند:

- صدور قبض انبار برای محصولات که دریافت نشده‌اند و یا تحت کنترل گردانندگان انبار نیستند؛
- صدور قبض حاوی اظهارات نادرست؛
- صدور دو قبض تکراری بدون مشخص کردن آن؛
- صدور قبض قابل مبادله برای کالاهای متعلق به انبارداران بدون بیان مالکیت در قبض.

در صورت تخلف از قانون قبض انبار، هیأت صدور، مجوز انبار را لغو یا تعلیق می‌کند. در صورت تعلیق مجوز و یا ابطال آن، هیأت صدور مجوز بلافاصله باید آگهی ابطال مجوز انبار مربوطه را انتشار دهد.

۸-۱۲- نتیجه

در منطقه، تانزانیا یکی از اولین کشورهایی بود که قانون قبض انبار را معرفی نمود، و به عنوان یک مدل آموزنده برای دیگر کشورهای آفریقایی، مانند اوگاندا و زامبیا، معرفی شد. سیستم قبض انبار تانزانیا توسط قانون جامع با مقررات تابعه اداره می‌شود، و با کمک‌های بین المللی، توسعه یافته است. قوانین دیگری نیز برای تکمیل قانون قبض انبار برای کالاهای خاص معرفی شدند، مانند قانون صنعت بادام‌زمینی و قانون غلات در سال ۲۰۰۹. قانون قبض انبار، بسیاری از

اجزای کلیدی قبض انبار را پوشش می‌دهد. دامنه آن شامل تمام محصولات کشاورزی می‌شود و چارچوب نهادی، هیأت صدور مجوز تانزانیا را به عنوان مؤسسه صدور مجوز ایجاد کرده و قدرت نظارتی را به وزیر بازاریابی محصولات کشاورزی واگذار نمود. جزئیات مقررات انبار در قانون قبض انبار شرح داده شده است. قبض انبار در تانزانیا شامل رسید انبار و گواهی سپرده می‌باشد. قبض می‌تواند قابل مبادله باشد و قانون قبض انبار قوانین اساسی برای مبادله و انتقال آن را تعیین کرده است. مجازات در قانون قبض انبار تعیین شده است، که امکان لغو یا تعلیق مجوز انبار را می‌دهد. برای تضمین عملکرد انبار، بر طبق قانون قبض انبار، گردانندگان انبار باید به هیأت صدور مجوز برای انجام تعهدات خود وثیقه ارائه دهند. علاوه بر این، گردانندگان انبار باید گواهی بیمه کالا را در برابر آتش‌سوزی و سرقت ارائه دهند. با این حال، صندوق ضمانت ایجاد نشده است. نکته مهم اینکه سیستم از طریق ایجاد مؤسسات تعاونی خدمات پس‌انداز و اعتبار تکمیل شده است، هر چند در قانون قبض انبار به آن‌ها اشاره نشده است. در آغاز فصل برداشت، مدیران مؤسسات تعاونی خدمات پس‌انداز و اعتبار درخواست وام را به بانک ارسال می‌کنند، و کشاورز می‌تواند از قبض انبار به عنوان وثیقه برای به دست آوردن وام از مؤسسه تا ۷۰ درصد ارزش کالای سپرده استفاده کند. این مؤسسه به عنوان واسطه بین کشاورزان و بانک‌های تجاری و کاهش ریسک آن‌ها هنگام دادن وام کشاورزی عمل می‌کند. با این حال، برخی از اجزایی که وام‌دهندگان را محافظت می‌کند در چارچوب قانونی تانزانیا برای قبض انبار گنجانده نشده است. قانون قبض انبار حاوی مقررات تسهیلی اجرایی در صورت نکول بدهکار، از جمله روش‌های خارج از دادگاه نمی‌باشد؛ بنابراین طلبکاران باید روش‌های دادگاهی را دنبال کنند. همچنین قانون دارندگان قبض را در مقایسه با طلبکاران دیگر اولویت‌بندی نمی‌کند و هیچ سیستم ثبت مرکزی برای قبض انبار وجود ندارد. با این حال، معرفی سیستم قبض انبار تا به حال موفقیت قابل توجهی در حل برخی از مشکلات پیش روی کشاورزان خرد که بر کشاورزی تانزانیا تسلط دارند، داشته است. به طور خاص، سیستم به منظور بهبود مشکلات مربوط به ذخیره‌سازی، امکانات ضعیف و دسترسی محدود به بازار و اعتبارات، فعالیت‌هایی را آغاز کرده است. اجرای سیستم قبض انبار دسترسی کشاورزان خرد به بازار را افزایش داده است. کشاورزان در حال حاضر قادر به ذخیره محصولات کشاورزی خود پس از برداشت هستند و از طریق واسطه‌گری مؤسسات تعاونی خدمات پس‌انداز و اعتبار با بانک‌های تجاری تأمین مالی می‌شوند که منجر به افزایش قیمت محصولات تا ۳۰۰ درصد گشته است.

مؤسسات تعاونی خدمات پس‌انداز و اعتبار نقش مهمی در اجرای این طرح به عنوان واسطه

تضمینی بانک‌های تجاری و ارائه اعتبار کشاورزی ایفا می‌کند. در سال ۲۰۱۰، هیأت صدور مجوز انبار به ۳۴ انبار مجوز داد. شواهد نشان می‌دهد که اجرای سیستم قبض انبار به افزایش تولید مغز بادام زمینی و قهوه کمک کرده است. تانزانیا سیستم قبض انبار را در محصولات غذایی و تجاری معرفی نمود، اما سیستم برای اولین بار برای محصولات صادراتی، به جای محصولات غذایی داخلی، توسعه یافت که بحث برانگیزتر و به لحاظ سیاسی حساس‌تر هستند. بین ۲۵ تا ۳۰ درصد از صادرات قهوه تانزانیا بنا به گزارش، از طریق سیستم قبض انبار انجام شده است. پروژه‌های اخیر در تانزانیا با هدف حمایت از توسعه سیستم قبض انبار در بخش غلات اجرا می‌گردد.

تجربه ۱۷:

در یک نگاه- قانون قبض انبار در تانزانیا

قوانین کلیدی: قانون قبض انبار ۲۰۰۵.

محدوده: تمام محصولات کشاورزی و تمام محصولاتی که وزیر اعلام می‌کند. ساختار نهادی: انجمن صدور مجوز انبار که وظایف آن عبارتند از: صدور مجوز برای انبار، انبارداران و بازرسان انبار و تصویب قبض انبار قابل مبادله.

مجوز و نظارت بر انبارها: برای راه‌اندازی کسب و کار انبار باید به هیأت صدور مجوز مراجعه نمود. تضامین: در تانزانیا انبارداران برای تضمین اجرای عملکرد خویش نیازمند ارائه وثیقه به هیأت صدور مجوز هستند، علاوه بر این بایدگواهی‌نامه بیمه محصولات را نیز به این هیأت تسلیم کند. حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: قانون، حقوق عمومی و تعهدات انبارداران را شرح داده است. قبض انبار: تانزانیا سیستم قبض انبار دوقسمتی را ایجاد کرده است. انتقال قبض انبار: قانون شامل مقررات حاکم بر مبادله قبض انبار می‌شود. سیستم ثبت مرکزی برای قبض انبار وجود ندارد.

تسویه و ترخیص محصولات: به طور کلی، دارندگان انبار باید کالاهای ذخیره‌شده را بر اساس تقاضای دارنده قبض انبار و یا سپرده‌گذار پس از پرداخت کارمزد و امضای اسناد مربوطه تحویل دهند. اجرا و اولویت تعهدات: قانون در صورت نکول بدهکار روش اجرایی خارج از دادگاه را ارائه نمی‌دهد. جرائم و مجازات: طبق قانون، انبارداران در قبال نقض قوانین جریمه یا زندانی می‌شوند.

منابع

- **Bank of Tanzania.** 2011. Economic Bulletin for the Quarter Ending March 2011, Vol. XLIII No.1.
- **CFC.**2012. All ACP Agricultural Commodities Programme – CFC Final Report. 14 June 2012.
- **IFAD.** 2011. Rural Poverty Report 2011. Rome (available at www.ifad.org).
- **IFAD.** 2012. Seeds of innovation: East and Southern Africa. Warehouse receipts for smallholders to access credit and increase incomes. November 2012.
- **FAOSTAT.** 2014. FAOSTAT database. Internet version (available at www.faostat.fao.org).
- **MACO, ACF and FSRP.**2011. Stakeholders' Consultative Workshop on the Agricultural Credit Act. Siavonga 7-8 July 2011.
- **Ministry of Industry, Trade and Marketing.**2007. Operational Manual for the Warehouse Receipt System in Tanzania. Dar es Salaam. May 2007 (available at www.wrs.go.tz).
- **Onumah, G.E.** 2010. Implementing Warehouse Receipt Systems in Africa – Potential and Challenges. Paper prepared for the Fourth African Agricultural Markets Program Policy Symposium, organized by the Alliance for Commodity Trade in Eastern and Southern Africa (ACTESA) of the Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA), 6–7 September 2010. Lilongwe, Malawi.
- **Onumah, G.E. & Butterworth, R.**2005. Coffee and Cotton Market Development and Trade Promotion in Eastern and Southern Africa, Monthly Report, Natural Resources Institute, University of Greenwich (available at www.icac.org/).
- **Salami, A., Kamara, A.B. & Briziova, Z.**2010. Smallholder Agriculture in East Africa: Trends, Constraints and Opportunities, Working Paper Series No. 105, African Development Bank. Tunis.
- **Tanzania Warehouse Licensing Board.** Grain farmer's access to warehouse inventory credit in Tanzania (CFC/FIGG/38/FA).
- **UNCTAD.**2009. Review of Warehouse Receipt System and Inventory Credit

Initiatives in Eastern & Southern Africa, by J. Coulter.

- **UNIDO**. 2011. Tanzania's Cashew Value Chain: A Diagnostic. Vienna (available at www.3adi.org).
- **USAID**. 2010. AgCLIR: Tanzania – Commercial Legal and Institutional Reform in Tanzania's Agriculture Sector. May 2010 (available at www.usaid.gov).
- **World Bank**. 2011. Implementation Status & Results – Tanzania Agricultural Sector Development Project (P085752).
- **WorldBank**. Indicators. 2014 (available at <http://data.worldbank.org/indicator>).

۹- ترکیه

۹-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

در طول دو دهه گذشته، ترکیه به عنوان یکی از تولیدکنندگان عمده کشاورزی جهان توسعه یافت، و از سال ۲۰۱۲ در رده هفتم قرار گرفت. بخش قابل توجهی از رشد بخش کشاورزی به سمت بازارهای صادراتی بود و بر این اساس، ارزش صادرات محصولات کشاورزی بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ دو برابر شد. با وجود رشد مداوم بخش کشاورزی، رشد سریع در صنعت و بخش خدمات منجر به کاهش سهم کشاورزی در تولید ناخالص داخلی ملی شد؛ نتایج مشابهی در کاهش سهم کشاورزی در صادرات و اشتغال نیز دیده می‌شود.

با این حال، بخش کشاورزی همانند سال ۲۰۱۰ هنوز هم به عنوان یک بخش مهم مطرح است. زیربخش زراعت و باغبانی همچنان بخش عمده تولید ملی کشاورزی را تشکیل می‌دهد. سهم زیربخش دام از ۳۲ درصد در سال ۱۹۹۵ به ۲۶ درصد در سال ۲۰۱۰ کاهش یافته است. برخی از محصولات اصلی ترکیه شامل غلات و حبوبات، میوه و سبزیجات هستند.

بخش کشاورزی ترکیه هنوز هم با چالش‌های متعددی در رابطه با بهره‌وری و رشد مواجه است. در سطح گسترده، بهره‌وری کشاورزی ترکیه تحت تأثیر شمار زیادی از کشاورزان خرد، ناکافی بودن زیرساخت‌های فیزیکی روستایی و نرخ بالای بیسوادی در میان کشاورزان قرار دارد. در سال ۲۰۱۰، حدود ۱/۳ میلیون مزرعه در ترکیه وجود داشت؛ بیش از ۹۰ درصد از آن‌ها کمتر از ۲۰ هکتار و بیش از ۶۶ درصد از آن‌ها کمتر از ۵ هکتار کشت شده‌اند. مفسران اشاره کرده‌اند که قوانین وراثت، در طول زمان، باعث تکه‌تکه شدن اراضی کشاورزی شده است، در نتیجه امکان استفاده از مکانیزاسیون کاهش یافته و بهره‌وری نیز کم می‌شود. در ارتباط با امور مالی کشاورزی، یکی از چالش‌های عمده این است که انبارهای عمومی در ترکیه مورد اعتماد بانک‌ها نیستند. در نتیجه، بانک‌ها گاهی اوقات متوسل به ایجاد انبارهایی برای ذخیره‌سازی و نظارت بر تعهدات وثیقه می‌شوند.

ترکیه اصلاحات عمده در بخش کشاورزی خود را در طول دهه ۲۰۰۰ در پاسخ به بی‌ثباتی اقتصادی گسترده اعمال نمود و سیاست‌ها و قوانین خود را در جهت عضویت اتحادیه اروپا تنظیم نمود. بنابراین در سال ۲۰۰۱، برای دریافت کمک صندوق بین‌المللی پول^۱، ترکیه اصلاحات را از طریق اجرای پروژه اصلاحات کشاورزی ۲۰۰۸-۲۰۰۱ با پشتیبانی فنی و مالی از بانک جهانی آغاز نمود. این پروژه جهت‌گیری مجدد سیاست‌های دولت ترکیه را در خط سیاست‌های

1. International Monetary Fund (IMF)

اتحادیه اروپا قرار داد. تغییر سیاست در قانون کشاورزی ۲۰۰۶ به تشریح اولویت‌های اجرایی توسط وزارت غذا، کشاورزی و دام می‌پردازد. این اولویت‌ها عبارتند از: بهره‌وری محصولات کشاورزی؛ تهیه مواد غذایی کافی و مناسب؛ توسعه زیرساخت‌های کشاورزی؛ توسعه اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی؛ و توسعه و استفاده منطقی از منابع زمین و آب. سیاست‌های گسترده کشاورزی در برنامه‌های استراتژیک چهار ساله با طرح راهبردی برای سال ۲۰۱۷-۲۰۱۳ مشخص شده‌اند، این طرح شامل ۱۷ هدف عمده، مانند بالا بردن استانداردهای زندگی روستایی، افزایش بهره‌وری و کیفیت روش‌های تولید در بهبود زیرساخت‌های کشاورزی است. وزارت غذا، کشاورزی و دامداری وظیفه توسعه بخش کشاورزی و انجام تحقیقات سیاستی کشاورزی را در جهت ایجاد امنیت غذایی و توسعه روستایی دارد.

ترکیه یک جمهوری دموکراتیک تحت قانون اساسی ۱۹۸۲ است. قابل ذکر است، در قانون اساسی (اصل ۴۴)، «دولت باید اقدامات لازم برای حفظ و توسعه کشت زمین کارآمد را انجام دهد». ترکیه تحت یک نظام قانون مدنی، بر اساس نظام‌های حقوقی اروپا عمل می‌کند. نسخه فعلی قانون مدنی خود را در سال ۲۰۰۱ تصویب نمود.

۹-۲- قانون قبض انبار

امور مالی قبض انبار در ترکیه از دهه ۱۸۰۰ وجود داشته و در توتون و فندق رایج بوده است؛ با این حال، نیاز است که در جهت استفاده گسترده، به خصوص در بخش غلات توسعه یابد. اقدامات در جهت ایجاد یک سیستم قبض انبار مدرن در ترکیه به عنوان یک پروژه آزمایشی در سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۳ زیر نظر بانک جهانی برای حمایت از توسعه بازار پنبه و غلات آغاز شد. قانون انبارداری سال ۲۰۰۵ سیستم قبض انبار رسمی را نهادینه کرد. این قانون چارچوبی فراگیر برای سیستم قبض انبار فراهم می‌کند. مقررات کالای خاص در چارچوب یک واحد نظارتی در سال ۲۰۱۳ تعیین شد. همچنین مقررات قبض انبار الکترونیکی به موجب ماده ۱۵ قانون مجوز انبارداری در سال ۲۰۱۱ اعلام شد. علاوه بر قوانین و مقررات خاص انبار، قانون تجارت ترکیه و قانون مدنی و کیفری ترکیه چارچوب قانونی کلی را تشکیل می‌دهند.

۹-۳- هدف و محدوده

هدف از قانون مجوز انبارداری^۱ تسهیل تجارت محصولات کشاورزی از طریق یک سیستم منظم

1. the Law on Licenced Warehousing

برای انبارهایی است که محصولات کشاورزی را ذخیره می‌کنند. محصولات کشاورزی به طور گسترده عبارتند از غلات، حبوبات، پنبه، تنباکو، خشکبار، دانه‌های روغنی، روغن‌های گیاهی و سایر محصولات صنایع تبدیلی مانند قند. دامنه قانون مجوز انبارداری شامل الزامات صدور مجوز برای انبار ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی، تعهدات گردانندگان انبار، سیستم قبض انبار و مجازات برای عدم انطباق می‌شود.

۹-۴- ساختار نهادی

وزارت علوم، صنایع و فناوری ترکیه نهاد تعیین شده برای صدور مجوز انبار و نظارت بر سیستم قبض انبار است. این وزارت مسئولیت گسترده‌ای برای اجرای سیاست‌های مربوط به بخش‌های صنعتی، استانداردهای فنی و توسعه اقتصادی دارد و همچنین هرگونه مسئولیت‌های اضافی مشخص شده توسط قانون (مانند قانون مجوز انبارداری) را بر عهده دارد.

۹-۵- صدور مجوز و نظارت بر انبارها

بر اساس قانون مجوز انبارداری سال ۲۰۰۵ (ماده ۸)، انبارداران باید مجوز ذخیره‌سازی در انبار را از وزارت صنایع و فناوری به‌دست آورند و این مجوز در روزنامه تجارت ترکیه منتشر شود. وزارت ممکن است یک مجوز برای ذخیره‌سازی دو یا چند نوع از محصولات کشاورزی صادر کند. مجوزها به مدت دو سال اعتبار دارند. انبارداران باید الزامات عمومی برای به دست آوردن مجوز انبارداری، از جمله الزامات خاص برای هر نوع محصول را برآورده کنند. الزامات صدور مجوز به شرح زیر است:

انبار باید تمام شرایط مشخص شده توسط وزارتخانه شامل حفظ روش‌های مناسب توزین و ابزار آن؛ انجام تعهدات قراردادی با بازار سهام؛ حفظ فن‌آوری اطلاعات و کنترل زیرساخت‌ها؛ نگهداری سوابق؛ عضویت در صندوق ضمانت و الزامات بیمه‌ای؛ مطابقت با حداقل سطح سرمایه را برآورده سازد.

انبارداران باید مجوز خود را تمدید کنند تا منعکس کننده هرگونه تغییر در فعالیت‌های انبار و ظرفیت ذخیره‌سازی باشد که مسیر اجرایی همانند درخواست یک مجوز جدید است. برای اطمینان از انطباق، وزارتخانه قدرت بازرسی سوابق و محل انبار را دارد. اگر وزارت صنایع و فناوری بعد از ارزیابی تصمیم بگیرد که انبار برای ذخیره‌سازی محصولات مناسب نیست، از اعطای مجوز و یا تمدید آن خودداری می‌کند.

تعهدات گردانندگان انبار توسط ماده ۱۸ قانون اساسی تصریح شده است. انبار دارای مجوز باید اقدامات لازم برای حفظ و نگهداری شرایط مجوز را انجام دهد و بلافاصله تغییر را به وزارتخانه اعلام کند. قانون، مقررات خاصی مربوط به اینکه آیا یک انبار می‌تواند برای محصولات خود قبض صادر کند اعلام نکرده است. گردانندگان انبار باید سوابق کامل و دقیق از ورود و خروج محصولات انبار نگهداری کنند. سوابق ذخیره‌سازی و تمام سوابق و اسناد دیگر باید توسط گردانندگان انبار به مدت ده سال نگهداری شود. در پایان سال مالی، وزارتخانه ممکن است گردانندگان انبار را ملزم به نشان دادن صورتهای مالی خود کند. قبض انبار الکترونیکی باید ثبت شود. گردانندگان انبار در یک توافقنامه قراردادی با بورس برای معامله قبض انبار وارد می‌شوند. بر اساس توافقنامه قراردادی، گردانندگان انبار و بورس باید به یک اجماع در مسائل قبض انبار، مانند تغییر مکان، کنترل، قابلیت ردیابی، لغو، تبادل اطلاعات قبض انبار و همچنین تعیین سهمیه برای قبض انبار در بورس برسند. توافقنامه باید به تأیید وزارت صنایع و فناوری برسد.

۹-۶- تضامین عملکرد

انبار دارای مجوز باید در طرح‌های بیمه‌ای برای محصولات ذخیره‌شده در انبارها شرکت کند. محصولات ذخیره‌شده باید در برابر سرقت، آتش، دود، انفجار، زلزله، سیل، اعتصاب، بستن کارخانه‌ها، شورش، تروریسم، طوفان، برف، رعد و برق، لغزش زمین و خسارت وسیله نقلیه بیمه شوند. انبارداران باید گزارش آسیب کالاهای ذخیره‌شده در انبار را به شرکت بیمه ظرف مدت پنج روز از آسیب ارائه دهند. شرکت بیمه باید ظرف مدت ده روز کاری از دریافت اسناد و مدارک، خسارت را به سپرده‌گذاران پرداخت کند. علاوه بر این، انبارها باید در طرح صندوق جبران خسارت، که جزئیات آن تحت مقررات صندوق جبران خسارت^۱ تنظیم شده است شرکت کنند. صندوق، ضرر و زیان سپرده‌گذاران، و همچنین هزینه‌های مربوط به اجرای قانون انبارداری، توسعه فعالیت‌های انبارداری دارای مجوز، آموزش و نظارت، مدیریت و انجام وظایف مشخص شده در این قانون را جبران می‌کند.

۹-۷- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک

گردانندگان انبار باید کالاها را ذخیره و بلافاصله بنا به درخواست سپرده‌گذار تحویل دهند،

1. Licensed Warehouses Compensation Fund Regulation.

مگر اینکه یک دلیل قانونی معتبر برای تأخیر وجود داشته باشد. با توجه به ماده ۱۸ از قانون انبارداری، انبارها باید محصولات کشاورزی را بدون تبعیض در انبار بپذیرند؛ اقدامات لازم برای حفاظت از محصول را انجام دهند؛ گواهی برای محصول ذخیره‌شده صادر کنند؛ و بر طبق جدول هزینه‌های ذخیره‌سازی انبار عمل کنند. انبارها مجاز به ترکیب محصولات در همان نوع و کیفیت هستند. مقررات خاصی در قبال از دست رفتن یا آسیب دیدن کالاهای ذخیره‌شده در قانون انبار یافت نشد.

۹-۸- قبض انبار

گردانندگان انبار یا باید "گواهی محصول" (به عنوان مثال "قبض انبار") و یا اسناد قبض‌مانند برای محصولات ذخیره‌شده در انبار صادر کنند. ماده ۳ (بند ۱) از قانون انبارداری سال ۲۰۰۵ گواهینامه محصول^۱ را به عنوان اسناد و مدارک صادر شده توسط انبارداران برای مبادله محصولات کشاورزی که به انبار تحویل داده شده‌اند تعریف می‌کند. قبض انبار سند مالکیت تحت قانون تجارت ترکیه است و می‌تواند به عنوان وثیقه (و یا ضمانت) اعلام گردد. در حال حاضر هیچ تدارکی برای ثبت مرکزی قبض کاغذی وجود ندارد، اما برای قبض الکترونیکی این امکان وجود دارد. قبض انبار کاغذی می‌تواند پشت‌نویسی شود.

اسناد قبض‌مانند انبار جایگزینی برای قبض انبار هستند که اطلاعات مربوط به محصولات ذخیره‌شده، از قبیل نوع، طبقه، مقدار، کیفیت و مالکیت آن‌ها را شامل می‌شود. اما این اسناد اوراق بهادار نیستند. تنها پرسنل تعیین شده توسط انبارداران مجاز به صدور قبض انبار هستند. قبض انبار هم‌اکنون می‌تواند به صورت الکترونیکی^۲ صادر گردد. قبض الکترونیکی انبار منوط به مقررات بیشتر تحت قانون قبض انبار الکترونیکی سال ۲۰۱۱ است.

قبض انبار باید حاوی اطلاعات مورد نیاز زیر باشد:

- عنوان "گواهی محصولات"؛
- نام و نام خانوادگی انباردار دارای مجوز، شماره مجوز و آدرس انبار؛
- کالای ذخیره‌شده؛
- تاریخ و شماره سریال گواهی؛
- تعیین قابل مبادله یا غیر قابل مبادله بودن؛
- ذکر مقدار کارمزد؛

1. Ürün senedi

2. e-warehouse

- نام سپرده‌گذار؛
- تاریخ سپرده‌گذاری و تاریخ سررسید؛
- شرح هزینه‌های ذخیره‌سازی؛
- ذکر مراحل طبقه‌بندی و بیمه محصولات در برابر ریسک‌های مشخص شده در ماده ۱۵؛
- تاریخ طبقه‌بندی و وزن محصول؛
- امضای شخص مجاز در انبار؛
- هر گونه اطلاعات دیگر تعیین شده توسط وزارت‌خانه با توجه به نوع خاصی از کالاهای ذخیره‌شده؛

۹-۹- انتقال قبض انبار

در قانون انبارداری ۲۰۰۵ مفاد انتقال قبض انبار موجود نیست. با این حال، قانون تعیین می‌کند که قبض به عنوان اسناد مالکیت محصولات کشاورزی ذخیره‌شده می‌باشد و می‌تواند به عنوان وثیقه (با تضمین) استفاده شود. این سند می‌تواند پشت‌نویسی شود. قانون تجارت ترکیه چارچوب قانونی برای انتقال ابزار قابل مبادله مانند قبض انبار را فراهم می‌کند. همانطور که در بالا اشاره شد، انبارداران در یک توافقنامه قراردادی با بورس برای تجارت اوراق بهادار وارد عمل می‌شوند که بر انتقال قبض و تعیین سهمیه برای قبض انبار در بورس توافق می‌کنند.

۹-۱۰- تسویه و ترخیص کالا

محصولات ذخیره‌شده انبار با ارائه قبض انبار ترخیص می‌شوند. انبارداران باید فوراً کالاهای ذخیره‌شده را بنا به درخواست سپرده‌گذار با ارائه قبض تحویل دهند. هنگامی که کالا تحویل داده شد، گردانندگان انبار باید قبض را دریافت و آن را لغو کنند. اگر سپرده‌گذار درخواست عرضه بخشی از محصولات انبار را به بازار داشت، گردانندگان انبار باید قبض اصلی را دریافت و لغو کنند و نسبت به صدور قبض جدید برای باقی مانده محصولات ذخیره‌شده در انبار اقدام نمایند. انبارداران مجاز به امتناع از ترخیص کالاهای ذخیره‌شده در صورت عدم پرداخت هزینه‌های انبارداری توسط سپرده‌گذار هستند.

۹-۱۱- اجرا و اولویت تعهد

قانون انبارداری شامل مقررات مربوط به اجرا و اولویت تعهدات مربوط به قبض انبار می‌شود. یکی از کاستی‌های عمده چارچوب قانونی ترکیه برای قبض انبار این است که هیچ اولییتی برای دارنده قبض نسبت به دیگر طلبکاران وجود ندارد.

۹-۱۲- جرائم و مجازات

قانون جرائم خاص با مجازات مربوطه را برای نقض مفاد آن بیان نموده است. قصور در حفظ سوابق، اسناد و مدارک با توجه به ماده ۶۷ از قانون تجارت ترکیه قابل مجازات است؛ مجازات این جرم پرداخت جریمه نقدی از ۵۰۰۰ تا ۲۵۰۰۰ لیره ترکی می‌باشد؛ اقدامات جعلی مانند تحریف، جعل اسناد، کپی، دستکاری مطابق با قانون کیفری ترکیه مجازات خواهند شد. این مجازات شامل هشدار، تعلیق و لغو مجوز در چارچوب قانونی است. برای اولین تخلف جزئی از الزامات و یا قصور در انجام دستورالعمل وزارت خانه، هشدار با یک دوره زمانی مشخص به گردانندگان انبار ابلاغ می‌شود که لازم است برای اصلاح هرگونه مشکل سریعاً اقدام کنند. اگر مشکل پس از هشدار اصلاح نشد، یا اگر تقلب جدی‌تری وجود داشت و یا شکست در ارائه محصولات ذخیره‌شده پیش آمد، مجوز انبار ممکن است به مدت یک سال به حالت تعلیق درآید. مجوز در صورتی که مشکلات عمده در طول دوره تعلیق یک ساله رفع نشود لغو خواهد شد. همه تصمیمات اجرایی در مورد مجوز توسط وزارت خانه منتشر می‌شود تا به اطلاع عموم برسد.

۹-۱۳- نتیجه

اگر چه تحولات قانونگذاری قابل توجهی مربوط به قبض انبار کشاورزی در چند سال گذشته وجود داشته است، ترکیه یکی از معدود کشورهای منطقه با یک سنت حقوقی طولانی مدت برای قبض انبار است. چارچوب قانونی برای قبض انبار از دهه ۱۸۰۰ اتفاق افتاده است. بخش کشاورزی ترکیه تحت اصلاحات و تغییرات عمده در پاسخ به طیف گسترده‌ای از چالش‌ها و عوامل است. این چالش‌ها عبارتند از ناکافی بودن زیرساخت‌ها، تکه تکه شدن اراضی و عدم اعتماد وام‌دهندگان در سیستم انبار عمومی. بانک‌ها به انبارهای عمومی در ترکیه اعتماد ندارند. در نتیجه، به ایجاد انبارهایی برای ذخیره‌سازی و نظارت بر تعهدات وثیقه متوسل شده‌اند. از سال ۲۰۰۵، ترکیه مراحل قانونی و نظارتی قابل توجهی در جهت بهبود سیستم قبض

انبار انجام داده است. در سال ۲۰۰۵ قانون مجوز انبارداری، چارچوب قانونی جامعی را برای تنظیم انبار کشاورزی و ایجاد سیستم قبض انبار ارائه داد. برای افزایش اعتماد وام‌دهندگان در سیستم، چارچوب قانونی چندین عنصر کلیدی را فراهم کرده است. وزارت‌خانه دارای قدرت بازرسی انبار برای اطمینان از انطباق آن با تعهداتش است. سپرده‌گذاران و وام‌دهندگان توسط بیمه و الزامات اجباری صندوق ضمانت محافظت می‌شوند. در حال حاضر، سیستم قبض انبار الکترونیکی در حال اجرا است، و انبارهای دارای مجوز لازم است همکاری نزدیک با بورس محصولات کشاورزی داشته باشند. همه‌ی این ویژگی‌ها، گام‌هایی مثبت برای افزایش شفافیت سیستم و پاسخگویی می‌باشد، هرچند زمان بیشتری برای ارزیابی اثر آن، مورد نیاز است.

تجربه ۱۸:

در یک نگاه - قانون قبض انبار در ترکیه

قوانین کلیدی: قانون قبض انبار ترکیه ۲۰۰۵
محدوده: محصولات کشاورزی عبارتند از غلات، حبوبات، پنبه، تنباکو، خشکبار، دانه‌های روغنی، روغن‌های گیاهی و سایر محصولات اساسی صنایع تبدیلی مانند قند.
ساختار نهادی: ترکیه وزارت علوم، صنایع و فناوری را به عنوان نهاد تعیین شده برای صدور مجوز انبار و نظارت بر سیستم قبض انبار تعیین کرده است.
مجوز و نظارت بر انبارها: دارندگان انبار باید مجوز ذخیره‌سازی انبار را از وزارت علوم، صنایع و فناوری کسب کنند و مجوز در روزنامه‌های تجاری ترکیه انتشار یابد.
تضامین: انبارها باید در طرح بیمه محصولات ذخیره‌شده در انبارها و همچنین در طرح صندوق ضمانت شرکت کنند.
حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: مقررات خاصی در قبال از دست دادن و یا آسیب دیدن محصولات انبار در قانون انبار پیدا نشد.
قبض انبار: "گواهی محصولات" اسناد مالکیت تحت قانون تجارت ترکیه هستند و می‌توانند به عنوان وثیقه یا تضمین استفاده شوند.
انتقال قبض انبار: در حال حاضر هیچ مقرراتی برای ثبت مرکزی قبض کاغذی وجود ندارد، اما برای قبض الکترونیکی وجود دارد.

تسویه و ترخیص کالای انبار: محصولات سپرده با ارائه قبض انبار ترخیص می‌شوند.
اجرا و اولویت تعهدات: قانون انبارداری شامل مقررات مربوط به اولویت تعهدات مربوط به قبض انبار است.
جرائم و مجازات: قانون جرائم خاص با مجازات مربوطه را برای نقض مفاد آن مشخص می‌کند.

منابع

- **Ansay, T. & Schneider, E.C.** 2001. Introduction to Turkish Business Law. Blocher, C. 2006. Turkey and the adoption of the Swiss Civil Code (available at www.ejpd.admin.ch).
- **FAO.** 2009. Working paper: The Use of Warehouse Receipt Finance in Agriculture in Transition Countries, by F. Höllinger, L. Rutten, & K. Kiriakov. Rome.
- **Ministry of Food, Agriculture, and Livestock of Turkey.** 2013. Strategic Plan 2013-2017.
- **Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Turkey.** 2013. Constitution of the Republic of Turkey (available at www.mfa.gov.tr).
- **Ministry of Science, Industry, and Technology of Turkey.** 2013. History (available at www.sanayi.gov.tr).
- **OECD.** 2011. Evaluation of Agricultural Policy Reforms in Turkey.
- **OECD.** 2012. Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2012: OECD Countries.
- **Varangis, P. & Larson, D.** 1996. How warehouse receipts help commodity trading and financing, DEC notes development trends, No. 21. September 1996.
- **World Bank.** World Bank. 2003. Completion Report: Turkey Commodities Market Development Project (available at www.worldbank.org.)

۱۰- اوگاندا

۱۰-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

کشاورزی به عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصادی در اوگاندا در نظر گرفته شده است. بخش کشاورزی حدود ۲۰ درصد از تولید ناخالص داخلی ملی را شامل می‌شود و در حدود ۴۸ درصد از صادرات و اشتغال بیش از ۷۰ درصد جمعیت فعال اقتصادی متعلق به این بخش است. کشاورزی به عنوان بخش تعیین کننده کلیدی برای کاهش فقر و امنیت غذایی در سال آینده دیده می‌شود. سه محصول عمده در اوگاندا موز سبز، کاساوا و سیب زمینی شیرین می‌باشند. از جمله چالش‌ها برای کشاورزان در اوگاندا عدم دسترسی به اعتبارات کوتاه مدت و فقدان امکانات ذخیره‌سازی پس از برداشت محصولات است. طرح اخیر استراتژی توسعه و سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی تصویب شده توسط وزارت کشاورزی، دامداری و شیلات اوگاندا در سال ۲۰۱۰ اشاره می‌کند که بسیاری از کشاورزان محصولات خود را پس از برداشت برای یک زمان کوتاه در خانه و یا فروشگاه‌های قدیمی با شرایط بد ذخیره می‌کنند. آن‌ها اغلب محصول را در اوایل فصل برداشت برای جلوگیری از بدتر شدن کیفیت آن با قیمت پایین می‌فروشند. در این طرح کشاورزان می‌توانند از کمک‌های پس از برداشت و همچنین از دسترسی به منابع مالی کوتاه‌مدت منتفع شوند.

اوگاندا تحت قانون اساسی ۱۹۹۵، اداره می‌شود. اولین قانون خاص بر روی سیستم قبض انبار اوگاندا در سال ۲۰۰۷-۲۰۰۶ به تصویب رسید. پس از تصویب این قانون تقریباً چهار سال طول کشید تا اولین بانک در اوگاندا شروع به ارائه تسهیلات با استفاده از قبض انبار کند. با استفاده از قبض انبار، سپرده‌گذاران می‌توانند وام کوتاه‌مدت (۱۲۰ روز) تا ۶۰ درصد از ارزش کالاهای ذخیره‌شده دریافت کنند. کاربران اولیه قبض انبار، تعاونی‌های کشاورزی هستند که به طور متوسط به میزان ۷۰۰۰ دلار وام دریافت کرده‌اند. تخمین زده می‌شود که در حال حاضر حدود ۷۰ درصد از سپرده‌گذاران که از سیستم قبض انبار استفاده می‌کنند کشاورزان خرد هستند. برنامه جهانی غذا^۱ با همکاری نزدیک بورس کالای اوگاندا^۲ با استفاده از سیستم قبض انبار، غلات می‌خرد. بورس کالای اوگاندا انتظار دارد تحت قوانین جدید، طیف گسترده‌ای از عملیات انبارداری اجرایی شود؛ به عنوان مثال، تمیز کردن، خشک کردن، پردازش اولیه و ذخیره‌سازی و صدور قبض انبار قابل مبادله که کشاورزان می‌توانند برای دریافت اعتبارات و یا تجارت

1. World Food Programme (WFP)

2. Uganda Commodity Exchange (UCE)

کالاهای اساسی از آن استفاده کنند. چالش‌های فعلی، پذیرش سیستم قبض انبار الکترونیکی را در اوگاندا ضروری می‌کند.

۱۰-۲- قانون قبض انبار

اوگاندا قانون سیستم قبض انبار^۱ را در سال ۲۰۰۶ بنا گذاشت و مقررات تابعه آن در سال ۲۰۰۷ اعلام شد. قانون سیستم قبض انبار، شامل ۱۱ بخش است که موضوعات زیر را پوشش می‌دهد: ایجاد یک مرجع برای سیستم قبض انبار و تأمین مالی آن؛ صدور مجوز انبار؛ صدور قبض انبار؛ تعهدات گردانندگان انبار؛ مبادله و انتقال قبض انبار؛ و جرائم و مجازات. مقررات سیستم قبض انبار^۲ جزئیات بیشتری به الزامات صدور مجوز انبار و قبض انبار اضافه نمود.

۱۰-۳- محدوده

قانون هیچ‌گونه توضیح صریحی از دامنه محصولات بیان نکرده است. با این حال، قبض انبار "قبض صادر شده برای محصولات توسط انبارداران است و شامل قبض انبار قابل مبادله و غیر قابل مبادله است." محصولات "هر کالای قابل حمل برای استفاده در یک قرارداد ذخیره‌سازی، از جمله، در مورد محصولات بسته‌بندی شده، پردازش شده و جایگزین" تعریف می‌شود. اما مقررات (بخش ۲ [۳]) کاربرد آن را به انبارداری محصولات کشاورزی محدود می‌کند.

۱۰-۴- ساختار نهادی

قانون سیستم انبار اوگاندا، سازمان سیستم قبض انبار^۳ را به عنوان نهاد نظارتی برای قبض انبار ایجاد کرد و قدرت اجرایی را به بورس کالای اوگاندا، به عنوان یک نهاد غیردولتی واگذار نمود. عملکرد اصلی سازمان سیستم قبض انبار عبارتند از:

- بررسی ذخیره‌سازی، انبارداری، طبقه‌بندی، وزن و قبض کالا؛
- بازرسی تمام انبارهای دارای مجوز تحت قانون؛
- صدور، تعلیق و یا لغو مجوز برای فعالیت یک انبار؛
- جمع‌آوری هزینه برای بازرسی انبار و صدور مجوز؛
- تعیین وظایف گردانندگان انبار دارای مجوز در مراقبت از کالای ذخیره‌شده؛

1. Warehouse Receipt System Act
2. The Warehouse Receipt System Regulations
3. Uganda Warehouse Receipt System Authority

- ارائه رهنمودها و استانداردهایی برای ذخیره‌سازی مناسب محصولات؛
- بستن انبار بدون مجوز معتبر.

این قانون (بخش‌های ۷ تا ۲۴) بیشتر شامل مقررات دقیق در ساختار داخلی، ترکیب و تأمین مالی سازمان است. هیأت مدیره متشکل از نماینده وزارت بازرگانی، انجمن حمل و نقل اوگاندا، انجمن بانکداران اوگاندا، انجمن بیمه‌گران اوگاندا، اتاق ملی بازرگانی و صنایع اوگاندا، شرکت‌های تعاونی، بخش خصوصی و کشاورزان است.

۱۰-۵- صدور مجوز و نظارت بر انبارها

هیچ شخصی در اوگاندا نمی‌تواند بدون مجوز معتبر، کسب و کار انبار را راه‌اندازی کند. الزامات صدور مجوز توسط قانون و مقررات اجرایی آن تنظیم شده است. بورس کالای اوگاندا نیز معیارهای صدور مجوز دقیق را برای انبارها منتشر کرده است. با توجه به بخش ۲۶ (۳) قانون، قبل از صدور مجوز انبار، موارد زیر باید برآورده شود:

- برای ذخیره‌سازی محصولات خاص مناسب است که مجوز جداگانه صادر گردد؛
- دارندگان انبار باید واجد شرایط کار در انبار باشند؛
- دارندگان انبار باید تمام شرایط قانون و مقررات آن را رعایت کنند؛

مقررات سیستم قبض انبار موارد بیشتری را برای انبار مشخص می‌کند: لیست الزامات فیزیکی که انبارها باید برآورده سازند؛ قرار گرفتن در محیطی قابل دسترس مناسب ذخیره‌سازی کالاهای تعیین شده؛ انبارها باید کاملاً ساخته شده، به طور کامل محصور و به اندازه کافی مسقف برای جلوگیری از نشت و دسترسی پرندگان و جوندگان باشند؛ داشتن یک زهکشی مناسب و مؤثر و کافی برای به حداقل رساندن نشت آب و گل به انبار؛ مطابق با الزامات پیشگیری از آتش‌سوزی و داشتن بیمه‌نامه و نیروهای امنیتی ۲۴ ساعته جهت کنترل انبار. با احترام به دارندگان انبار، سازمان به بررسی این که وی مالک، مستأجر یا مدیر انبار است می‌پردازد و شهرت، کفایت، دارایی خالص و مهارت‌های وی در انجام کسب و کار انبار را نیز بررسی می‌کند.

یکی دیگر از الزامات مجوز این است که دارندگان انبار مقدار تضمین تعیین شده توسط بورس کالای اوگاندا را که مطابق با قوانین سیستم انبار است، فراهم کنند. دارندگان انبار نیز باید فایل گواهی بیمه‌نامه که تمام محصولات انبار را در برابر آتش، صاعقه، انفجار داخلی، گردباد و هر فاجعه دیگری که مقامات تصمیم می‌گیرند را به سازمان ارائه دهند.

پس از برآورده شدن این شرایط و تأیید انباردار، سازمان به صدور مجوز کار در انبار می‌پردازد. انبار ممکن است مجوز عمومی یا اختصاصی برای ذخیره‌سازی انواع کالاهایی که انبار دارای قابلیت نگهداری آن است دریافت کند. در صورتی که انبار نتواند مطابق با قانون و مقررات انبار عمل کند، سازمان می‌تواند مجوز را تعلیق یا لغو کند. همچنین مجوز باید با ذکر موارد زیر انتشار یابد:

- نام و آدرس افراد دارای مجوز تحت قانون؛
 - نتایج حاصل از تحقیقات انجام شده توسط سازمان در مورد انبار، انبارداری، طبقه‌بندی با توجه به درجه، وزن و گواهی محصولات؛
 - یک لیست از تمام مجوزهای لغو شده تحت قانون و دلایل ابطال آن‌ها.
- نه قانون و نه مقررات اجرایی آن حاوی مقرراتی در زمینه ثبت قبض انبار نیستند. بازرسی از انبارها در مراحل مختلف اتفاق می‌افتد. قبل از صدور مجوز انبار، بازرسی انبار برای تعیین مناسب بودن آن ضروری است. محصولات قابل مبادله در یک انبار دارای مجوز می‌توانند با محصولات دیگر سپرده‌گذاران مخلوط شوند. در هر زمان، سازمان و یا عامل تعیین شده توسط آن، می‌تواند انبار دارای مجوز را به جهت بررسی امکانات ذخیره‌سازی آن؛ طبقه‌بندی، وزن و گواهی کالا بازرسی کند و آن را با مقررات قانون انطباق دهد. علاوه بر پرسنل خود، سازمان باید، برای تحقق اهداف قانون، مجوز بازرسی انبار را برای افراد دیگر نیز صادر کند، که بی‌نظمی‌های انبار را بلافاصله به سازمان گزارش دهند.

۱۰-۶- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک

قانون قبض انبار (بخش هشتم) وظایف اساسی دارندگان انبار را تشریح می‌کند. در بخش ۴۳ تصریح شده است که کالا باید با توجه به قبض انبار و جزئیات آن، به فرد تحویل داده شود. مقررات (بخش ششم) حاوی اطلاعات بیشتری در مورد تحویل کالا می‌باشد. صاحب قبض انبار باید هزینه‌های ذخیره‌سازی محصول را به انبار بپردازد و انباردار در صورتی که کارمزد وی پرداخت نشود، می‌تواند از تحویل کالا امتناع بورزد. قانون (بخش ۴۵) وظیفه دارندگان انبار، در مراقبت از کالاها را تعیین می‌کند. دارندگان انبار باید بازرسی، نمونه‌گیری، توزین و درجه‌بندی کالاها را با توجه به شرایط مجوز صادر شده انجام دهند. دارندگان انبار باید درجه‌بندی تأیید شده توسط اداره ملی استاندارد اوگاندا را به کار گیرند. استانداردهای لازم برای مراقبت از کالاها در مقررات (بخش هفتم و برنامه پنجم) موجود است. محصولات تحت پوشش قبض‌های

مختلف باید جدا از یکدیگر در انبار نگهداری شوند، به جز محصولات قابل مبادله، که ممکن است با هم ترکیب شوند. دارندگان انبار در قبال خسارت وارده و یا از دست دادن کالا ناشی از قصور و کوتاهی خود مسئولند. انبارها در مورد خساراتی که با وجود مراقبت انباردار قابل اجتناب نیست، مسئولیتی ندارند.

۱۰-۷- قبض انبار

تحت قانون اوگاندا، قبض انبار به عنوان یک سند شناخته شده، شاهی بر ادعای مالکیت کالا می‌باشد. تنها دارندگان انبار دارای مجوز قانونی می‌توانند قبض انبار قابل معامله و یا غیر قابل معامله صادر کنند. دارندگان انبار می‌توانند قبض انبار را برای کالاهای ذخیره‌شده خود نیز صادر کنند. این موضوع باید در قبض انبار اعلام شود. در غیر این صورت، مرتکب جرم شده‌اند و مستلزم پرداخت جریمه نقدی و یا زندان است. حداقل الزامات مورد نیاز برای فرم قابل مبادله و غیر قابل مبادله قبض انبار متفاوت است. بخش ۴۰ (۳) قانون، حداقل جزئیات مورد نیاز برای قبض انبار غیر قابل مبادله را به شرح زیر اعلام نموده است:

- نام دارندگان انبار؛
 - محل انبار که در آن کالا ذخیره می‌شود؛
 - تاریخ صدور قبض؛
 - شماره سریال قبض؛
 - ذکر اینکه کالا به چه کسی تحویل داده شود؛
 - نرخ عوارض ذخیره‌سازی؛
 - شرح کالاها و بسته‌بندی کالا؛
 - امضای دارندگان انبار؛
 - واقعیت مالکیت کالا؛
 - ذکر امکانات انبار و مسئولیت انبارداران؛
- ذکر این که آیا کالا توسط سپرده‌گذار مجاز به بسته‌بندی، فراوری و تعویض است. بخش ۲۸ (۱) از قانون مستلزم آن است که قبض انبار قابل معامله باید شامل برخی از اطلاعات اضافی زیر باشد:
- نام دارندگان انبار دارای مجوز؛

- تعیین درجه بندی انبار؛
- تعداد مجوز انبار؛
- آیا دارندگان انبار یک شرکت با مسئولیت محدود هستند؛
- رابطه بین دارندگان انبار و سپرده گذاران کالا؛
- شماره شناسایی، در صورت وجود، با توجه به هر واحد از کالای ذخیره شده؛
- آیا کالا بیمه شده، و اگر بیمه شده، مقدار آن چقدر است؛
- وزن خالص کالا؛

قبض غیر قابل مبادله لازم نیست در فرم خاصی باشد. در مقابل، قبض انبار قابل مبادله باید در قالب استاندارد ارائه شده در ضمیمه قانون (کاغذی و یا فرم الکترونیکی) باشد، و باید ویژگی‌های اوراق بهادار مشخص شده توسط سازمان را داشته باشد. قبض فقط توسط چاپگر تأیید شده سازمان و به طور انحصاری توسط آن عرضه می‌گردد. قبضی که با این مقررات صادر نشده است معتبر نیست. قانون، سیستم ثبت مرکزی قبض انبار را مشخص کرده که توسط سازمان اداره می‌شود. هر قبض انبار صادر شده و یا قابل مبادله، و یا یک نسخه اصلی از آن، باید ظرف مدت ۱۴ روز از صدور و یا مبادله آن ثبت شود. لغو قبض و یا معاملات نیز در سیستم ثبت می‌گردد.

۱۰-۸- مبادله و انتقال قبض انبار

قسمت نهم از قانون شامل مقررات دقیق حاکم بر مبادله قبض انبار است. مبادله قبض انبار از طریق پشت‌نویسی نام شخص و مکان تحویل کالا و ثبت در سیستم مرکزی صورت می‌گیرد. معامله مستلزم انتقال مالکیت قبض انبار، مالکیت محصولات، و تمام حقوق متعلق تحت قانون سازمان است و دارندگان انبار متعهدند با توجه به قبض کالا را تحویل دهند.

۱۰-۹- تسویه و ترخیص محصولات انبار

انبار باید محصولات ذخیره شده را پس از ارائه قبض انبار معتبر توسط دارنده آن تحویل دهد. با این حال، چند استثنا که دارندگان انبار نیازی به تحویل محصول ندارند، عبارتند از:

- تحویل قانونی به دارنده قبض غیر اصلی؛
- کارمزد انبار پرداخت نشده است؛
- خسارات وارد شده به کالا که انباردار مسئول آن نبوده است؛

■ کالا قبلاً فروخته شده است؛

■ یا هر دلیل قانونی دیگری که انباردار را از تحویل کالا منع می‌کند.

صاحب انبار دارای یک حق رهن انبار بر روی کالاهای سپرده شده است. هنگامی که مدت زمان نگهداری کالا در انبار، پایان یافت در طول مدت ۳۰ روز، انباردار باید اتمام دوره ذخیره‌سازی را به صاحب کالا برای دریافت هزینه‌های نگهداری و تحویل کالا اطلاع دهد.

۱۰-۱۱- اجرا و اولویت تعهدات

نه قانون و نه مقررات آن حاوی مواردی در زمینه اولویت تعهدات در صورت نکول بدهکار نیست. در صورتی که انبار قادر به ارائه کالا به صاحبان آن نباشد حق رهن انبار بر روی کالاها باقی می‌ماند و دارایی‌های مرتبط به نفع دارندگان قبض انبار تصرف می‌شود. میزان حق رهن (کارمزد) نیز توسط سازمان تعیین می‌شود.

۱۰-۱۲- جرائم و مجازات

قانون شامل تعیین جرائم و مجازات‌های مرتبط با آن در سیستم قبض انبار است. دارندگان انبار می‌توانند در قبال موارد زیر جریمه و یا حبس شوند:

■ صدور قبض برای کالایی که در واقع دریافت نشده؛

■ صدور قبض حاوی اظهارات نادرست؛

■ صدور قبض تکراری برای محصولات مشابه؛

■ صدور قبضی که در آن مالکیت کالاها بیان نشده؛

■ برای ترخیص کالا بدون ارائه قبض انبار مربوطه؛

■ و صدور قبض بدون مجوز معتبر انبار.

علاوه بر این، سازمان می‌تواند هرگونه مجوز را که مطابق با قوانین و مقررات نباشد تعلیق و یا لغو کند. سپرده‌گذاران نیز برای سپرده‌گذاری کالاهایی که در مالکیت آن‌ها نیست؛ یا محصولاتی که حق رهن دارند و وثیقه هستند مشمول مجازات می‌شوند.

۱۰-۱۳- نتیجه

اوگاندا به تازگی، در سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۷، اولین قانون خاص خود و مقررات تابعه در زمینه انبار و صدور قبض انبار را معرفی نموده است. این قانون در راستای دو چالش بزرگ کشاورزان

پدید آمد: عدم دسترسی به منابع کوتاه‌مدت و عدم دسترسی به امکانات ذخیره‌سازی پس از برداشت. این دو چالش عمده دوباره در برنامه استراتژی توسعه بخش کشاورزی و سرمایه‌گذاری برای سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ مشخص شده است. از آنجا که این قانون به تازگی معرفی شده است، استفاده از آن محدود بوده است.

تقریباً چهار سال پس از تصویب این قانون، بانک‌های اوگاندا شروع به ارائه توافق مالی با استفاده از قبض انبار نمودند و سازمان "برنامه جهانی غذا" به خرید غلات از طریق سیستم قبض انبار اقدام کرد. این قانون شامل مقررات کلیدی برای انبار و قبض انبار است. کاربرد آن در ابتدا به انبارداری محصولات کشاورزی محدود شد و بورس کالای اوگاندا (یک نهاد غیردولتی)، به عنوان مرجع ناظر بر سیستم انبار معرفی شد. بورس کالا صدور و لغو مجوز و بازرسی انبارها را بر عهده دارد. این قانون شامل مقررات دقیق در الزامات صدور مجوز و همچنین بازرسی از انبارها است و وظایف دارندگان انبار در مراقبت از کالاها را تشریح نموده است. انبارداران باید محصولات را بررسی، نمونه‌برداری و درجه‌بندی کنند. در صورت رعایت قوانین و مراقبت‌های ویژه از محصول دارندگان انبار هیچ مسئولیتی در قبال خسارات غیر قابل کنترل به محصول ندارند. در اوگاندا، خدمات انبار یکی از مزایای مهم برای کشاورزان است. انبار، خشک کردن، درجه‌بندی، بسته‌بندی و ذخیره غلات را انجام می‌دهد که به کیفیت خوب غلات کمک می‌کند؛ در حالی که کشاورزان کوچک در اوگاندا معمولاً در مزارع خود این توانایی را ندارند. این خدمات به همراه گرفتن اعتبار بر روی کالاهای ذخیره‌شده انبار موجب می‌شود کشاورزان پس از برداشت محصول در ارائه آن به بازار صبر نمایند و محصول خود را با قیمت مناسب در آینده به فروش برسانند. این امر باعث افزایش کیفیت محصولات کشاورزی نیز می‌شود. هر دو کشور اوگاندا و تانزانیا، ایالات متحده آمریکا را به عنوان مدل خود در نظر گرفته‌اند.

قبض انبار می‌تواند به دو فرم قابل مبادله و یا غیر قابل مبادله صادر گردد. قانون جدید یک قالب استاندارد برای قبض انبار قابل مبادله تعریف می‌کند، که ممکن است کاغذی و یا الکترونیکی باشد. با این حال، پذیرش سیستم قبض انبار الکترونیکی به عنوان یکی از چالش‌های موجود در اوگاندا شناخته شده است. سیستم ثبت مرکزی برای ثبت قبض انبار در اوگاندا ایجاد شده است. برای تضمین عملکرد انبار، دارندگان انبار ملزم به ارائه وثیقه جهت اطمینان از انطباق با قوانین و کسب مجوز می‌باشند. بر اساس قانون، در صورت عدم تحویل محصول توسط انباردار با وجود ارائه قبض انبار، دارندگان قبض بر روی محصولات و دارایی‌های انبار حق رهن دارند. در صورت عدم انطباق، نهاد ناظر تمام محصولات ذخیره‌شده انبار را بعد از حکم دادگاه تصاحب می‌کند.

تجربه ۱۹:

در یک نگاه- قانون قبض انبار در اوگاندا

قوانین کلیدی: قانون سیستم قبض انبار اوگاندا ۲۰۰۶
 محدوده: هر آنچه که قابل حمل برای استفاده در یک قرارداد ذخیره‌سازی و یا سپرده‌گذاری باشد، از جمله محصولاتی که بسته‌بندی، فرآوری و تعویض می‌شوند. اما مقررات قانون انبارداری آن را به محصولات کشاورزی محدود می‌کند.
 ساختار نهادی: قانون به عنوان نهاد نظارتی، بورس کالای اوگاندا را تعیین نموده است.
 مجوز و نظارت بر انبارها: الزامات صدور مجوزها توسط قانون و مقررات اجرایی آن تعیین شده است و بورس کالای اوگاندا معیارهای صدور مجوز را به طور دقیق برای انبارها منتشر کرده است.
 تضامین: ارائه وثیقه توسط دارندگان انبار به جهت تضمین عملکرد و دریافت مجوز انبار.
 حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: قانون به تشریح الزامات اساسی دارندگان انبار پرداخته است. دارندگان انبار در قبال خسارات تحمیلی غیر قابل کنترل با وجود اعمال مراقبت، هیچ مسئولیتی ندارند مگر این که در این مورد با سپرده‌گذاران به توافق رسیده باشند.
 قبض انبار: اوگاندا قبض انبار تک برگ قابل مبادله و غیر قابل مبادله که به عنوان اسناد مالکیت شناخته می‌شوند ارائه داده است.
 انتقال قبض انبار: قانون شامل مقررات دقیق حاکم بر مبادلات قبض انبار است. قانون سیستم ثبت مرکزی را برای قبض انبار ایجاد نموده است و هرگونه تغییر و معامله در این سیستم باید ثبت گردد.
 تسویه و ترخیص کالای انبار: محصولات سپرده با ارائه قبض انبار ترخیص می‌شوند.
 اجرا و اولویت تعهدات: نه قانون و نه مقررات شامل اولویت تعهدات در صورت نکول بدهکار نیستند.
 جرائم و مجازات: قانون، مجازات‌هایی از جمله لغو مجوز، جریمه و زندان را برای نقض قوانین انبار و قوانین مربوط به قبض انبار تعیین کرده است.

منابع

- **Housing Finance Bank.**2011. Warehouse Receipt Financing: “The Ugandan Experience.” Presentation to the 4th African Grain Trade Summit, 13–14 October 2011.
- **FAOSTAT.**2014. Uganda overview (available at ww.faostat.org).
- **Ministry of Agriculture, Animal Industry and Fisheries of Uganda.**2010. Agriculture Sector Development Strategy and Investment Plan: 2010/2011-2014/2015 (available at www.agriculture.go.ug).
- **Uganda Commodity Exchange.** 2013. Warehouse Licensing Criteria (available at www.uce.co.ug).
- **Wamala, L.** 2010. Warehouse Receipt System Brings Hope to Farmers in ganda, blog, 3 June 2010, World Food Programme (available at www.wfp.org).
- **World Bank.** 2010. Uganda Bank Launches Warehouse Receipts Financing Facility, 31 Access Finance 11.

۱۱- اوکراین

۱۱-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

بخش کشاورزی در اوکراین در طول دو دهه پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در بسیاری از جنبه‌ها تغییرات چشمگیری داشته است. قبل از فروپاشی، بازدهی کشاورزی در اوکراین نسبتاً پایدار بود، اما پس از فروپاشی، بسیاری از چالش‌های انتقالی برای این بخش به وجود آمد و بازدهی کشاورزی به میزان ۵۰ درصد در این دهه کاهش یافت. این کاهش در تولید ناشی از تورم، کاهش سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، از دست دادن بازارهای صادراتی در جمهوری سابق شوروی و در نتیجه اجبار بسیاری از تولیدکنندگان به کشاورزی خود معیشتی بود. موجی از فعالیت‌های قانون‌گذاری در این دوره، از جمله وضع چند قانون جدید پدید آمد. بازدهی از آن زمان تثبیت و به تدریج رو به بهبود رفت. در سال ۲۰۱۳، بخش کشاورزی ۱۰ درصد به تولید ناخالص داخلی کمک کرده است. در چشم انداز کشاورزی فعلی اوکراین، عوامل متعددی در راستای رشد صادرات بخش غلات حرکت می‌کنند، از جمله مصرف داخلی با ثبات و فضای قابل توجه برای افزایش بهره‌وری و تجاری کردن آن. با این حال، رشد بخش کشاورزی اوکراین هنوز هم با چندین مانع مهم مواجه است. سرمایه‌گذاری ناکافی در زیرساخت‌ها، مسائل مربوط به اداره بخش کشاورزی و عدم دسترسی به اعتبار همه در میان لیستی از چالش‌های شناسایی شده هستند.

اهمیت غلات برای بخش کشاورزی در اوکراین بالا است. غلات در مجموع حدود ۴۵ درصد از تولید محصولات در اوکراین در سال ۲۰۱۲ و ۶/۲۶ درصد از کل صادرات کشاورزی در سال ۲۰۱۰ را به خود اختصاص داده‌اند. اهمیت نسبی غلات در بخش کشاورزی توجه خاصی در چارچوب قانونی به وجود آورده است. اوکراین برای پیشبرد اهداف سیاستی گسترده جهت اصلاح و توسعه بخش غلات، قانون غلات و بازار غلات^۱ را در جولای ۲۰۰۲ اعلام کرد. قانون غلات به تشریح ۱۱ هدف اصلی که در محدوده اهداف ملی مانند تأمین امنیت غذایی، و زیراهداف حمایتی مانند سازماندهی یک مکانیزم برای خرید تضمینی غلات توسط دولت است می‌پردازد. سایر اهداف قابل توجه شامل توسعه "سرمایه‌گذاری، وام، مالیات، و سیاست‌های گمرکی برای بازار غلات"، و بهینه سازی "ساختار و بهره‌وری تولید غلات با توجه به پتانسیل آب و هوا و سیاست بازار" می‌باشند.

قانون غلات اولین بار برای قبض انبار غلات در جهت "بهبود دسترسی به منابع اعتباری

خصوصی با هدف اجازه دادن به تولیدکنندگان غلات به استفاده از غلات به عنوان وثیقه وام^۱ معرفی شد. بانک اروپایی بازسازی و توسعه^۱ و آژانس توسعه بین المللی ایالات متحده^۲ برای راه اندازی قبض انبار غلات کمک‌های فنی ارائه دادند و بانک اروپایی بازسازی و توسعه اعتبار اولیه برای وام دادن در قبض انبار غلات را به منظور به راه افتادن این سیستم فراهم نمود. علاوه بر این، قانون غلات ماده ۸۳ (۳)، کابینه وزیران اوکراین را برای پیشبرد توسعه چارچوب قانونی قبض انبار فرا خوانده است. بر این اساس، مقررات و جزئیات مورد نیاز برای انبار غلات و قبض انبار در سال ۲۰۰۳ تشریح شده است. شایان ذکر است که در سال ۲۰۰۴، قوه مقننه اوکراین چارچوب خود را برای قبض انبار غلات و دیگر کالاها، از طریق قبض انبار تک‌برگی و دو قسمتی^۳ گسترش داد. چارچوب بالادستی قبض انبار را می‌توان در قانون قبض سال ۲۰۰۴ و قانون مدنی سال ۲۰۰۳ اوکراین یافت. با این حال، در سال اول اجرا مشاهده شد که سیستم قبض انبار غلات در اوکراین به عنوان یک تسهیل کننده اعتباری بهینه عمل نمی‌کند زیرا به دلیل عوامل خاصی اعتماد مؤسسات مالی وام‌دهنده را تضعیف کرده است. این عوامل عبارتند از روش‌های اجرایی بی‌اثر، کیفیت و کمیت نامناسب سیستم نظارتی و عدم درک روشن از چارچوب قانونی حاکم بر قبض انبار.

قابل ذکر است، مفاد قانونی برای قبض انبار و تفاوت‌های جزئی بین قانون غلات و قانون قبض موجب سردرگمی شده است. برای کاهش ریسک وام‌دهندگان و بهبود دسترسی به اعتبارات برای تولیدکنندگان، اوکراین تضامین عملکرد را به قبض انبار اضافه نمود و با معرفی یک صندوق ضمانت باعث تقویت اعتماد وام‌دهندگان شد. سیستم نظام حقوقی اوکراین، تغییرات قابل توجهی در طول دو دهه گذشته داشته است. پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، اوکراین شروع به اصلاح و به روزرسانی سیستم حقوقی خود نموده است و این کشور در سال ۲۰۰۳، یک قانون مدنی مدرن به تصویب رساند.

۱۱-۲- قانون قبض انبار

چارچوب قانونی برای قبض انبار در اوکراین از چندین قانون مختلف برگرفته شده است. قبض انبار غلات، به عنوان سند مالکیت صادر شده توسط انبار غلات "برای صاحب غلات به منظور اعلام پذیرش آن جهت ذخیره‌سازی و تأیید در دسترس بودن، و تعهد انبار غلات به بازگشت

1. European Bank for Reconstruction and Development

2. United States Agency for International Development

3. Certified Commodity Warehouses and Simple and Double Warehouse Certificates

محصول به دارنده قبض^۱ تعریف می‌شود. مقررات کلیدی در سال ۲۰۰۲ در قانون غلات ایجاد شد. علاوه بر این، قوانین مربوطه‌ی دیگر، شامل قانون وثیقه‌گذاری^۱ و قانون اقدامات اجرایی^۲ می‌باشند.

قانون غلات شامل ۱۳ بخش است:

۱. مقررات عمومی؛
۲. اعضای بازار غلات؛
۳. نظارت دولت بر بازار غلات؛
۴. ایجاد و استفاده از منابع غلات؛
۵. کنترل کیفیت غلات؛
۶. ذخیره‌سازی غلات؛
۷. اسناد انبار غلات؛
۸. صندوق ضمانت (حذف شده توسط اصلاحیه)؛
۹. صندوق مداخله (حذف شده توسط اصلاحیه)؛
۱۰. صادرات و واردات غلات و محصولات تحت معاهدات بین‌المللی از اوکراین؛
۱۱. همکاری بین‌المللی؛
۱۲. نقض قانون؛
۱۳. و مفاد نهایی.

الزامات بیشتر برای انبار غلات و قبض انبار را می‌توان در قطعنامه کابینه وزیران در سال ۲۰۰۳ یافت.

۱۱-۳- محدود

قانون غلات اوکراین سال ۲۰۰۲ بر زنجیره ارزش تولید غلات تمرکز دارد، که متشکل از "یک سیستم معاملات برآمده در میان اعضای بازار در دوره تولید غلات، ذخیره‌سازی، تجارت و بهره‌برداری بر اساس رقابت آزاد، انتخاب مسیر فروش، و همچنین کنترل کیفیت غلات و انبارداری" است. بنابراین، قانون غلات برای همه‌ی اعضای بازار غلات، و هر گونه "کسب و کار مرتبط با بازار غلات" کاربرد دارد. تولیدکنندگان غلات عبارتند از صاحبان زمین، مستأجران زمین و دیگر کاربران زمین که به تولید غلات برای تأمین نیازهای داخلی و بازارهای صادراتی

1. Law on Pledge

2. Law on Enforcement Proceedings

می‌پردازند. فعالان غلات تحت پوشش این قانون عبارتند از انبارهای غلات، بالابر غلات، انبارهای نان، امکانات پذیرش غلات، امکانات تولید آرد، تشکیلات آسیاب و هر نهاد دیگری که پذیرش، مراقبت، نگهداری غلات را برعهده دارد. غلات در قانون غلات ماده ۱ (۱۱) به عنوان "دانه میوه، دانه غلات و حبوبات و نباتات روغنی قابل استفاده در غذا و مقاصد صنعتی" تعریف شده است. قانون غلات سه زیر شاخه غلات را بر اساس استفاده نهایی تعریف می‌کند: غلات خوب، غلات صنعتی و غلات علوفه‌ای. غلات خوب "دانه مورد استفاده برای فرآیند تولید مواد غذایی" که مطابق با نیازهای بازار داخلی و صادرات با کیفیت است. غلات فنی "دانه برای فرآوری‌های صنعتی اختصاص داده شده به محصولات دیگر (الکل، نشاسته، محصولات پزشکی، و غیره)" است. در نهایت، محصولات غلات علوفه‌ای به عنوان "یک گروه از علوفه و سایر غلات زراعی طراحی شده برای علوفه گاو و طیور و غیره" تعریف شده است. در اوکراین، قبض انبار در درجه اول برای غلات استفاده می‌شود، و در نتیجه این کشور بر قبض انبار تحت قانون غلات تمرکز دارد، اما اکنون قانون طیف گسترده‌تری از محصولات را در بر گرفته است. در حال حاضر بر اساس قانون مدنی اوکراین (ماده ۹۶۶-۹۳۶) و قانون قبض انبار، سیستم قبض انبار برای همه کالاها به کار می‌رود. تحت قانون قبض انبار سال ۲۰۰۴ ماده ۹، انبارهایی قبض انبار برای کالا صادر می‌کنند که دارای مجوز باشند.

۱۱-۴- ساختار نهادی

سازمان بازرسی کشاورزی^۱ نهاد تعیین شده در وزارت کشاورزی و مواد غذایی برای حصول اطمینان از انطباق انبار با الزامات صدور مجوز انبار است. این نهاد مسئولیت گسترده‌ای برای بازرسی، صدور مجوز و حصول اطمینان از انطباق انبار با طیف گسترده‌ای از مقررات کشاورزی دارد. بازرسی می‌تواند وظایف خود را به مقامات محلی، که باید روش‌ها و شرایط یکسانی را دنبال کنند، محول کند. همچنین در وزارت کشاورزی و مواد غذایی سیستم ثبت مرکزی برای قبض انبار غلات (ثبت دولتی) که به سیستم ثبت انبار مرتبط است تعبیه شده است و این سیستم اطلاعات دقیق را حفظ می‌کند. همچنین صندوق ضمانت، یک سازمان غیر انتفاعی جداگانه، برای قبض انبار غلات است. این نهاد در ابتدای سال ۲۰۱۲ با یک وام بدون بهره یک ساله از دولت اوکراین ایجاد شد، که مدیریت و ساختار قانونی خود را دارد.

1. Derzhsilhospinspektsiyu

۱۱-۵- صدور مجوز و بازرسی از انبارها

برای راه‌اندازی انبار غلات، دارندگان انبار سالانه باید برای کسب مجوز از سازمان بازرسی کشاورزی، امکانات و ابزار خود را با استانداردهای دولت مطابقت دهند. شرایط صدور مجوز در قانون غلات ماده ۱۱ ذکر شده است: اگر یک انبار اطلاعات ناقص یا نادرست ارائه دهد و مطابق الزامات صدور مجوز انبار نباشد درخواستش رد خواهد شد. الزامات صدور مجوز در اصول قانون غلات تعیین شده است. پس از درخواست اولیه برای مجوز و در طول بازرسی سالانه، مدیران انبارها باید با الزامات صدور مجوز زیر انطباق داشته باشند:

- در دسترس بودن قرارداد برق، گاز و آب؛
- شیوه‌های مدیریت در انبار؛
- ارائه اسناد نظارتی، فناوری، مجوز و سایر موارد؛
- در دسترس بودن قرارداد ذخیره‌سازی محصولات؛
- تعیین کیفیت غلات و محصولات از طریق مقایسه و آزمایش؛
- دقت و صحت حسابداری کمی و کیفی محصولات؛
- در دسترس بودن اتصال به اینترنت (برای سیستم ثبت)؛
- قبض انبار غلات؛
- تکنولوژی، تجهیزات و ابزار مورد استفاده؛

انبارها به طور جداگانه لازم به داشتن پوشش بیمه و یا ارسال وثیقه برای مجوز نیستند، اما به عنوان بخشی از شیوه‌های مدیریتی، باید الزامات بیمه محصولات را رعایت کنند. بازرسی می‌تواند وظایفش را به مقامات محلی واگذار کند. اگر یک بازرس دریابد که انبار از الزامات پیروی نمی‌کند، می‌تواند مجوز انبار را برای ۳۰ روز به حالت تعلیق در آورد و در صورت عدم اصلاح در این مدت، مجوز انبار را لغو کند. اگر یک انبار مجوز صدور گواهی خود را از دست دهد، هر قبض انباری که قبلاً صادر کرده است تا اتمام دوره ذخیره‌سازی معتبر باقی خواهد ماند. سازمان بازرسی، سیستم ثبت مرکزی را برای مجوز انبار برقرار نموده است. از ژوئن ۲۰۱۳، ۷۴۲ انبار دارای مجوز در اوکراین، در سیستم ثبت مرکزی لیست شده‌اند.

انبارها نیز الزامات مشخص شده‌ای برای ثبت سوابق و بیمه دارند. مدیران انبار باید مقادیر و کیفیت غلات ذخیره‌شده را ثبت و نگهداری کنند و به صورت ماهانه، اطلاعات محرمانه در رابطه با مقدار و نوع غلات ذخیره‌شده را به وزارت کشاورزی و مواد غذایی ارسال کنند، به طوری که به دولت در سیاست‌های کنترل بخش کشاورزی کمک کنند. انبار باید قبض انبارهای

صادر شده را ثبت و با توجه به شماره سریال حفظ کند؛ زمانی که قبض انبار جدید صادر می‌گردد باید قبض انبار قبلی باطل شود و در سیستم ثبت نیز به روزرسانی شود. همراه با اسناد ثبت شده، قبض انبار لغو شده نیز باید برای سه سال نگهداری شود. با هزینه صاحبان غلات، انبارها باید کالاهای ذخیره شده تحت پوشش قبض انبار را در برابر صدمه تصادفی یا آسیب بیمه کنند. علاوه بر این، از سال ۲۰۱۲، انبارها باید در صندوق ضمانت عضو شده و الزامات ثبت سوابق این صندوق را رعایت کنند.

۱۱-۶- صندوق ضمانت

با حکم ریاست جمهوری در سال ۲۰۰۵، این کشور برای کاهش ریسک وام‌دهندگان، اقداماتی را برای تضمین عملکرد، در جهت ایجاد یک صندوق ضمانت آغاز نمود. این صندوق پس از اصلاح قانون غلات در سال ۲۰۱۲ تأسیس شد. اگر دارنده قبض انبار، قبض معتبری را برای ترخیص کالاها ارائه دهد و کالا نتواند ترخیص شود، پس از آن دارنده قبض، ۹۰ درصد از بهای کالاهایش را از صندوق ضمانت دریافت می‌کند. تمام انبارهای غلات که قبض انبار صادر می‌کنند باید عضوی از صندوق شوند و در تأمین مالی صندوق بر اساس مقدار کالای ذخیره شده در انبار مشارکت کنند. این صندوق در ابتدا با گرفتن یک وام بدون بهره یک ساله از دولت اوکراین ایجاد شد. در صورتی که بین وجوه در دسترس صندوق و میزان بازپرداخت، کسری وجود داشته باشد، این تفاوت با گرفتن وام از بودجه دولت پوشش داده می‌شود.

۱۱-۷- حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک

تعهدات مدیران انبار در قانون غلات بخش ششم و برخی از مقررات عمومی از قانون مدنی اوکراین و قانون قبض انبار تعیین شده است. فرمت قرارداد ذخیره‌سازی غلات باید به فرم مصوب کابینه وزیران اوکراین باشد. در سال ۲۰۰۳، کابینه وزیران الزامات مورد نیاز انبار را بیشتر شرح دادند و قالب قراردادهای ذخیره‌سازی غلات و قبض انبار کاغذی را ارائه کردند. قرارداد شامل ۹ بخش، از جمله عمر مفید غلات، تعهدات صاحبان انبار، مسئولیت‌ها و تعیین کیفیت محصول است.

زمانی که صاحبان غلات برای ذخیره‌سازی در یک انبار محصولشان را ارائه می‌کنند، مدیر انبار موظف به تجزیه و تحلیل کیفیت غلات و یا ویژگی‌های آن است. انبار غلات پس از آن باید برای مدت زمان مشخص شده در قرارداد ذخیره‌سازی از محصول نگهداری کند. صاحبان انبار

موظفانند با ارائه قبض انبار معتبر، کالاها را به دارنده آن تحویل دهند و صاحبان غلات باید در زمان تعیین شده کالاها را دریافت کنند؛ در غیر این صورت، صاحبان انبار غلات می‌توانند ادعای جبران خسارت کنند.

تحت بخش ۶، ماده ۲۵ از قانون غلات، انبار غلات عمومی باید غلات را از هر فردی قبول کند و ملزم به رعایت همه مقررات مربوطه و شرایط قرارداد ذخیره‌سازی است. وظایف مراقبتی توسط قرارداد مشخص شده، بنابراین مدیر انبار باید غلات را در سطح مندرج در قرارداد حفظ کند. انبارها به غیر از موارد تحمیلی خارج از کنترل، مسئول از دست دادن یا آسیب زدن به محصولات هستند و باید غرامت پرداخت کنند.

۱۱-۸- قبض انبار

بخش هفتم از قانون غلات سال ۲۰۰۲ به معرفی سیستم کنونی قبض انبار غلات در اوکراین می‌پردازد. تنها انبار غلات دارای مجوز، گواهی قبض انبار صادر می‌کند. پس از تحویل کالا برای ذخیره‌سازی، انبار باید یکی از سه قبض ممکن را در عرض یک روز کاری، بسته به درخواست صاحب غلات صادر کند: قبض انبار تک‌برگی^۱، قبض انبار دو قسمتی^۲ و یا رسید انبار^۳. در حالی که دو نوع اول قبض انبار بین المللی هستند، نوع سوم، رسید انبار، صرفاً یک سند است که اذعان به ذخیره‌سازی محصول می‌کند. قبض انبار جداگانه باید برای محصولات و کالاهای مختلف تحت استانداردهای دولتی صادر شود، و اگر صاحب غلات درخواست کند، اسناد جداگانه‌ای را می‌توان برای بخشی از غلات ذخیره‌شده صادر کرد.

این سه سند باید در فرمت‌های ارائه شده توسط مقررات، که به نوبه خود با الزامات اساسی قانون غلات مطابقت دارند ارائه شود. قبض انبار در فرم کاغذی صادر می‌شود و در سیستم ثبت الکترونیکی هر انبار، که به رجیستری مرکزی متصل است ثبت می‌شود. قانون غلات ماده ۳۸ برای اولین بار به تشریح الزامات مورد نیاز برای قبض انبار دو قسمتی پرداخته است. هر یک از دو قسمت قبض انبار باید الزامات مشابهی را داشته باشند. این الزامات عبارتند از:

۱. نام و آدرس انبار؛
۲. شماره سریال قبض؛
۳. نام و آدرس صاحب غلات؛

1. simple depot certificate
2. double depot certificate
3. depot receipt

۴. شرح کالاهای پذیرفته شده؛
 ۵. دوره ذخیره‌سازی و یا روش تعیین دوره ذخیره‌سازی؛
 ۶. هزینه نگهداری و یا روش تعیین هزینه؛
 ۷. تاریخ صدور قبض؛
 ۸. امضا و مهر مسئول رسمی صدور قبض انبار؛
 ۹. نام بیمه‌گر کالای ذخیره‌شده؛
- قبض انبار تک‌برگی باید حاوی موارد زیر باشد:
۱. نام و آدرس انبار؛
 ۲. شماره سریال قبض؛
 ۳. شرح کالای پذیرفته؛
 ۴. دوره ذخیره‌سازی و یا روش تعیین دوره ذخیره‌سازی؛
 ۵. هزینه نگهداری و یا روش تعیین هزینه؛
 ۶. تاریخ صدور قبض؛
 ۷. امضا و مهر مسئول رسمی انبار؛
 ۸. ذکر اینکه که قبض به نام حامل صادر شده است؛

قانون غلات (مواد ۳۹ و ۴۲) جزئیات حقوق و تعهدات دارندگان هر نوع قبض انبار را بیان می‌کند. قبض انبار دو قسمتی دارای دو بخش منطبق بر هم است که می‌توانند به طور جداگانه و یا با هم به گردش در آیند: قبض انبار^۱ و گواهی سپرده کالا (گواهی تعهد)^۲. هنگامی که هر دو در اختیار شخصی باشد، فرد صاحب حقوق کامل غلات در انبار است. زمانی که تنها قبض انبار را در اختیار داشته باشد، صاحب غلات در انبار است، اما تا زمانی که اثبات نشده که وام اعطا شده بر اساس گواهی سپرده کالا بازپرداخت شده است، حق خروج محصول از انبار را ندارد. زمانی که فردی تنها گواهی سپرده کالا را در اختیار دارد، حق دریافت وام با وثیقه قرار دادن گواهی را دارد.

مقررات، یک سیستم ثبت مرکزی را تعریف نموده است که توسط وزارت کشاورزی اداره می‌شود و تمام تسلسل صدور قبض انبار غلات را ثبت می‌کند. سیستم ثبت مرکزی باید پس از صدور قبض انبار جدید، ابطال قبض انباری که قبلاً صادر شده، گم شدن قبض انبار و صدور قبض تکراری و شناسایی خطا در قبض انبار به روزرسانی شود. سیستم ثبت مرکزی به صورت

1. the depot certificate
2. warrant (pledge certificate)

الکترونیکی با سیستم ثبت انفرادی هر انبار در ارتباط است. نقل و انتقالات قبض لازم نیست که در سیستم ثبت شوند. در حال حاضر هیچ قبض انبار الکترونیکی وجود ندارد. با این حال، در ژوئن ۲۰۱۳ پیش نویس لایحه توسط وزارت کشاورزی برای در نظر گرفتن این سیستم مطرح شده است.

۱۱-۹- انتقال قبض انبار

قبض انبار تک‌برگی و قبض انبار دو قسمتی با پشت‌نویسی انتقال می‌یابد، که باید حاوی نام و آدرس دارنده جدید، تاریخ پشت‌نویسی و امضای محضری از صاحب قبلی باشد. قانون غلات ماده ۴۰ به چارچوب قانونی پشت‌نویسی قبض انبار اشاره دارد. دو بخش جداگانه قبض انبار دو قسمتی می‌تواند به‌طور مشترک یا به‌طور جداگانه منتقل شود. در طول چند سال پس از معرفی، قبض انبار دو قسمتی به ندرت به‌طور جداگانه به گردش درآمده است، این نشان دهنده بی‌اعتمادی وام‌دهندگان است. قانون غلات ماده ۳۹-۳۷ حاوی مقررات استفاده از قبض انبار غلات به عنوان وثیقه‌ی گرفتن وام است. برای وثیقه قرار دادن غلات تحت پوشش قبض انبار تکی، باید آن را با پشت‌نویسی به وام‌دهنده تحویل داد. صاحب غلات می‌تواند درخواست کند که یک قبض تکراری با تعهد ثبت شده روی آن برای وی چاپ شود. اگر صاحب غلات برای گرفتن وام توسط گواهی سپرده کالا بر روی قبض انبار دو قسمتی متعهد شود، هر دو بخش از قبض انبار باید با اطلاعات ارائه دهنده وام، مبلغ، تاریخ ارائه و تاریخ سررسید پر شود. مدت زمان وام نمی‌تواند بیش از دوره ذخیره‌سازی باشد. نقل و انتقالات قبض انبار لازم نیست که در سیستم ثبت مرکزی وزارت کشاورزی ثبت شود.

۱۱-۱۰- تسویه و ترخیص محصولات ذخیره‌شده

انبارهای دارای مجوز باید کالاهای ذخیره‌شده را بر اساس تقاضای دارنده قبض از انبار ترخیص کنند، حتی اگر دوره ذخیره‌سازی تمام نشده باشد. اگر گواهی سپرده کالا در اختیار نباشد، دارنده قبض انبار ممکن است به منظور دریافت غلات (به علت وام گرفته شده به ازای گواهی سپرده کالا) پول پرداخت کند. زمانی که کالاهای ذخیره‌شده ترخیص می‌شوند، اسناد قبض انبار باید با اعلان ابطال، حاشیه‌نویسی شوند.

۱۱-۱۱- اجرا و اولویت تعهد

اگر محصولات ذخیره شده برای یک وام وثیقه شوند و دوره وام منقضی و وام پرداخت نشود، انبار باید غلات را بنا به قانون و درخواست کتبی دارنده گواهی سپرده کالا به فروش برساند. قانون غلات مفاد صریح و روشنی از اولویت تعهدات برای قبض انبار غلات ندارد. در صورت نکول، دارنده قبض انبار از موقعیت برتری نسبت به سایر طلبکاران برخوردار نیست، و هیچ مسیر اجرایی خارج از دادگاهی برای قبض انبار وجود ندارد.

۱۱-۱۲- جرائم و مجازات

با توجه به ماده ۸۲ از قانون غلات، افرادی که مفاد آن را نقض کنند مشمول مجازات‌های اعمال شده توسط بازرسان کشاورزی دولت خواهند شد. جرائم مالی برای انبارداران غلات بدون مجوز اعمال می‌شود. در صورت عدم رعایت هر یک از الزامات مورد نیاز برای انبار، مجوز انبار توسط بازرس کشاورزی دولت باطل می‌گردد. انبار در ابتدا یک دوره تعلیق ۳۰ روزه برای اصلاح هرگونه عدم انطباق دارد، و پس از آن در صورت عدم اصلاح، مجوز لغو خواهد شد.

۱۱-۱۳- نتیجه

با توجه به قدرت بخش غلات در اوکراین و معرفی قوانین پایه‌ای قبض انبار غلات در سال ۲۰۰۲، مفسران معتقدند که اوکراین دارای پتانسیل قوی برای توسعه سیستم امور مالی انبار غلات است. مشابه قزاقستان (کشوری در منطقه که سیستم موفق دارد) قوانین و مکانیزم نظارتی برای افزایش اعتماد در انبارها قرار داده شده است. برای راه‌اندازی انبار، انبار غلات باید سالانه برای کسب مجوز از بازرس کشاورزی، امکانات و شیوه‌های خود را با استانداردهای دولتی هماهنگ سازد. پس از درخواست اولیه برای مجوز، بازرسان باید برای انطباق انبار با طیف گسترده‌ای از الزامات صدور مجوز، انبارها را بازرسی کنند. برای جلب اعتماد به این سیستم، در صورت نقض قوانین، جریمه‌های نقدی فزاینده، تعلیق و ابطال مجوز در نظر گرفته شده است. چارچوب قانونی برای هر دو قبض انبار تکی و دو قسمتی الزامات صریح و روشنی برای محتوا و انتقال آن‌ها فراهم می‌کند. قبض‌های دو قسمتی در کشورهای تحت سنت قانون مدنی شایع است و معمولاً فعالان بخش کالا و وام‌دهندگان آنها را ترجیح می‌دهند، زیرا فرصت کمتری برای تقلب (در غیاب ثبت الکترونیکی) وجود دارد. اوکراین قدم بزرگی در جهت کاهش جعل قبض با ایجاد یک سیستم ثبت مرکزی الکترونیکی برای تمام قبض‌های صادر شده و لغو شده

برداشته است. با این حال، پس از چند سال از اجراء سیستم قبض انبار در اوکراین به عنوان یک سیستم تسهیل کننده اعتباری بهینه عمل نمی‌کند. برخی از موانع شناسایی شده نیاز به توسعه قانونگذاری بیشتر برای اجرای قانون و مقررات موجود دارند. با توجه به تحولات قانونگذاری مورد نیاز، دو نقطه ضعف مشخص شده در چارچوب قانونی عبارتند از: روش‌های ضعیف بازیابی مبلغ وام در صورت نکول بدهکار و تضامین عملکرد ناکافی. اوکراین اخیراً در جهت بهبود عواملی که اعتماد وام‌دهندگان را افزایش دهد اقداماتی از جمله معرفی یک صندوق ضمانت انجام داده است. علاوه بر این، پیش‌نویس یک قانون به تازگی برای ایجاد سیستم قبض انبار الکترونیکی معرفی شده است، که با کاهش تقلب می‌تواند اعتماد به سیستم را بهبود بخشد.

تجربه ۲۰:

در یک نگاه - قانون قبض انبار در اوکراین

قوانین کلیدی: قانون غلات ۲۰۰۲ و قانون گواهی‌های سال ۲۰۰۴

محدوده: غلات تعریف شده به عنوان دانه، میوه، دانه غلات و حبوبات و نباتات روغنی مورد استفاده در مواد غذایی، بذر، علوفه و مقاصد صنعتی. بر اساس قانون گواهی‌ها، انبارها می‌توانند برای هر کالای ذخیره‌شده در انبار قبض صادر کنند. ساختار نهادی: سازمان بازرسی کشاورزی تحت نظارت وزارت کشاورزی و مواد غذایی برای حصول اطمینان از انطباق با الزامات انبار و صدور مجوز و شیوه‌های صدور قبض انبار غلات معرفی شده است. مجوز و نظارت بر انبارها: انبار غلات سالانه باید یک مجوز از بازرسی کشاورزی دولت با توجه به امکانات و شیوه‌های خود مطابق با استانداردهای دولت بگیرد. تضامین: عضویت در صندوق ضمانت. حقوق و تعهدات طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: تعهدات دارندگان انبار توسط قانون غلات تعیین شده است و مقررات عمومی مربوطه نیز در قانون مدنی اوکراین موجود است. قبض انبار: قانون غلات اجازه انتخاب بین صدور قبض تکی یا دو قسمتی کاغذی انبار را می‌دهد. در حال حاضر قبض الکترونیکی ارائه نشده است. انتقال قبض انبار: سیستم ثبت مرکزی وزارت کشاورزی تمام معاملات و صدور قبض انبار غلات را پیگیری می‌کند. تسویه و ترخیص کالای انبار: محصولات سپرده شده با تقاضای دارنده قبض حتی با وجود عدم اتمام دوره ذخیره‌سازی ترخیص می‌شوند. اجرا و اولویت تعهدات: در صورت نکول، دارنده قبض انبار هیچ امتیازی نسبت به سایر طلبکاران ندارد و روش اجرایی خارج از دادگاه برای قبض انبار وجود ندارد. جرائم و مجازات: افرادی که مفاد قانون غلات را نقض کنند مشمول مجازات اعمال شده توسط بازرسان کشاورزی می‌گردند.

منابع

- **Cabinet of Ministers of Ukraine.** 2013. State Agriculture Inspectorate watches the activity of 742 elevators that can store about 30 mln of grain (available at <http://agrex.gov.ua/en/>).
- **FAO.** 2009. Working paper: The Use of Warehouse Receipt Finance in Agriculture in Transition Countries, by F. Höllinger, L. Rutten, & K. Kiriakov. Rome.
- **FAO.** 2011. New Instruments of Financing Under Future Crops – The Brazilian Experience of a CPR System: Opportunities and Issues for Ukraine.
- **FAO & EBRD.** 2010. Ukraine Grain Sector Review and Public Private Policy Dialogue, FAO Investment Centre / EBRD Cooperation Programme Report Series, No. 15.
- **FAOSTAT.** 2014. FAOSTAT database. Internet version (available at www.faostat.fao.org). OECD. 2012. Competitiveness and Private Sector Development: Ukraine 2011: Sector Competitiveness Strategy.
- **Paliashvili, I.** 1998. Overview of Ukraine's Legal System, presentation for the Country Focus Workshop on Ukraine at the 1998 International Conference on Contractual Law and Agreements in Russia and the CIS (available at www.rulg.com).
- **Vasil Kisil and Partners.** 2007. Securing Creditor's Interests under International Commodities Trade/Finance Transaction in Ukraine (available at www.kisilandpartners.com).
- **World Bank.** Indicators. 2014 (available at <http://data.worldbank.org/indicator>).

۱۲- ایالات متحده آمریکا

۱۲-۱- مقدمه‌ای بر بخش کشاورزی و چارچوب قانونی

ایالات متحده آمریکا تولیدکننده عمده جهانی کشاورزی و صادر کننده طیف متنوعی از محصولات، از جمله سویا، کنجاله سویا، پنبه، گندم و ذرت است. سیاست‌های دولت منجر به یک تغییر بزرگ در مزارع شده و در نتیجه آن بخش کشاورزی، بهره‌وری قابل توجهی از دهه ۱۹۸۰ تجربه کرده است.

دولت فدرال به طور فعال در اعتبارات کشاورزی و امور مالی در طول بحران اقتصادی از رکود بزرگ در دهه ۱۹۳۰ درگیر شد، و طی دهه‌های بعد، دخالت دولت ادامه یافت و به رویه‌ای عادی تبدیل شد. دخالت دولت در اعتبارات کشاورزی به دو شکل بود: مداخله مستقیم سازمان‌های دولتی و حمایت از وام‌دهندگان شرکت‌های تحت حمایت دولت.^۱

با تصویب قانون تلفیقی توسعه روستا و مزرعه^۲ سال ۱۹۷۲، این اختیار به طور دائم به آژانس خدمات کشاورزی^۳ از وزارت کشاورزی ایالات متحده^۴ داده شد تا برای کشاورزانی که نمی‌توانستند تسهیلات دیگری دریافت کنند، وام مستقیم و ضمانت وام فراهم کند. در سال ۱۹۱۶، سیستم اعتبارات مزرعه^۵ برای رسیدگی به فقدان اعتبارات خصوصی کشاورزی تأسیس شد. آژانس خدمات کشاورزی از شرکت‌های تحت حمایت دولت است که به طور مستقیم در رقابت با وام‌دهندگان خصوصی به ارائه اعتبار به تولید کشاورزی می‌پردازد. در سال ۱۹۶۰ اشخاص حقیقی، بزرگترین سهم از ارائه وام‌های کشاورزی (۴۰ درصد از مجموع) را داشتند. در طول چند دهه گذشته، سهم اعتبارات کشاورزی ارائه شده توسط بانک‌های تجاری و به همین ترتیب سهم سیستم اعتبارات مزرعه کمی افزایش یافته است. در حال حاضر تقریباً ۴۴ درصد از مجموع وام مزرعه توسط بانک تجاری، ۳۹ درصد توسط سیستم اعتبارات مزرعه، ۹ درصد توسط اشخاص حقیقی، ۶ درصد از طریق شرکت‌های بیمه عمر و ۲ درصد توسط آژانس خدمات کشاورزی ارائه می‌گردد.

برای درک سیستم مالی کشاورزی در ایالات متحده آمریکا، در نظر گرفتن ساختار نظام حقوقی آن لازم است. ایالات متحده دارای سیستم دولتی فدرال است که تنها قدرت قانونگذاری در

1. government-sponsored enterprise (GSE)
 2. Consolidated Farm and Rural Development Act
 3. Farm Service Agency (FSA)
 4. United States Department of Agriculture (USDA)
 5. Farm Credit System (FCS)

حوزه‌ی محدودی، مانند امور بین‌ایالتی و تجارت خارجی دارد. بنابراین، برای مثال، در قانون ملی حاکم بر انبارها کشاورزی، یک انبار به این صورت تعریف می‌شود: "یک ساختار و یا امکانات ذخیره‌سازی، که توسط وزیر تعیین شده است و در آن هر محصول کشاورزی ممکن است با هدف تجارت بین‌ایالتی یا خارجی ذخیره شود". تمام قدرت باقیمانده برای دولت‌های ایالتی محفوظ است. اگر چه ممکن است یک قانون در دو ایالت مختلف مشابه به نظر رسد، اما دادگاه‌ها در این دو کشور ممکن است قانون را بسیار متفاوت تفسیر کنند.

در حالی که پتانسیل اختلاف سیستمی بین ایالت‌ها وجود دارد، در واقعیت، قانون تجارت بین آن‌ها یکسان است. علت این است که معاملات تجاری در ایالات متحده باید در چارچوب قانون تجارت یکپارچه^۱ باشند. قانون تجارت یکسان یک مدل بسیار تأثیرگذار توسعه یافته است و در طول چند دهه توسط دو سازمان خصوصی اصلاح شده است: کمیسیون قانون یکپارچه^۲ و مؤسسه قانون آمریکا^۳.

قانون تجارت یکسان جامع است و بسیاری از جوانب تجارت را یکپارچه می‌سازد. ماده ۷ در سال ۱۹۵۱ رسماً اعلام شد و تا سال ۲۰۰۳ تجدید نظر نشد. این نسخه به طور عمده برای به رسمیت شناختن اسناد الکترونیکی مالکیت به کار گرفته شد. ماده ۷ به طور گسترده به عنوان یک مدل موفق برای قانون قبض انبار می‌باشد. این قانون به عنوان مدلی برای هماهنگ‌سازی قوانین قبض انبار در میان ایالت‌های مختلف به کار می‌رود. هر ایالت در آمریکا حداقل بخشی و یا نسخه‌ای از قانون تجارت یکسان را به تصویب رسانده است. با این حال، نسخه تصویب شده اغلب از ایالتی به ایالتی دیگر کمی متفاوت است.

۱۲-۲- قانون قبض انبار

در ایالات متحده، چارچوب قانونی تنظیم انبارهای کشاورزی و قبض انبار یک سیستم پیچیده است که در آن یک طرح داوطلبانه فدرال، ترکیبی از قوانین ایالتی مختلف را تحت الشعاع قرار می‌دهد. به طور کلی، انبارهای کشاورزی می‌توانند بین بودن تحت قوانین فدرال یا ایالتی انتخاب نمایند. در سطح ملی، انبارهای کشاورزی می‌توانند تحت قانون انبار ایالات متحده^۴، مصوب سال ۱۹۱۶ و تجدید نظر آن در سال ۲۰۰۰ قرار بگیرند. قانون انبار ایالات متحده و

1. Uniform Commercial Code (UCC)
 2. the Uniform Law Commission
 3. American Law Institute
 4. United States Warehouse Act (USWA)

مقررات حمایتی آن تنها به انبارهایی که برای مجوز فدرال درخواست دادند اعمال می‌شود و حاوی مقررات صدور مجوز، وثیقه و بیمه، بازرسی و صدور قبض انبار است. از نظر صدور مجوز انبار و الزامات عملیاتی آن، ایالت‌ها به طور گسترده‌ای متفاوت هستند. از آنجا که سیستم صدور مجوز فدرال داوطلبانه است، انبارهای کشاورزی در این کشورها می‌توانند این مقررات را اعمال نکنند. هنگامی که یک انبار تحت طرح مجوز فدرال قرار می‌گیرد، الزامات ایالت در این دامنه دیگر اعمال نمی‌شود. در این مطالعه تمرکز اصلی بر روی مفاد قانون انبار فدرال است و در برخی موارد اطلاعاتی در مورد قوانین ایالتی نیز بیان شده است.

۱۲-۳- محدوده

قانون انبار ایالات متحده و مقررات تابع آن در انبارهای محصولات کشاورزی که انتخاب کردند تحت طرح فدرال باشند، اعمال می‌شود. دامنه کاربرد قانون انبار ایالات متحده، برای انبار و مقررات قبض انبار با تعریف محصولات کشاورزی اعلام شده توسط وزارت کشاورزی در مقررات تابعه این قانون اعلام شده است. یک محصول کشاورزی به عنوان "محصول کشاورزی ذخیره‌شده و یا به کار گرفته شده با هدف تجارت بین‌ایالتی و یا خارجی، از جمله محصولات فرآوری شده کشاورزی، تعیین شده توسط نهاد نظارتی" تعریف شده است. انبار به عنوان "ساختار و یا سایر امکانات ذخیره‌سازی مجاز، تعیین شده توسط نهاد نظارتی، که در آن هر محصول کشاورزی ممکن است با هدف تجارت بین‌ایالتی یا خارجی، ذخیره شود" تعریف می‌شود. در سطح ایالتی، نسخه تصویب شده قانون تجارت یکسان دامنه قبض انبار محصولات کشاورزی را محدود نمی‌کند. بنابراین، قبض انبار برای هر نوع کالای قابل حمل صادر می‌شود.

۱۲-۴- ساختار نهادی

نهاد اجرایی قانون انبار ایالات متحده، وزارت کشاورزی می‌باشد. وزارت کشاورزی ایالات متحده قدرت رسیدگی؛ بازرسی؛ تعیین مناسب بودن انبار برای ذخیره‌سازی؛ طبقه‌بندی انبارها؛ تعیین وظایف دارندگان انبار؛ تنظیم سیستم‌های ثبت الکترونیکی؛ انجام بازرسی و ممیزی از انبارها، سازمان‌های نظارتی دولت و مبادلات کالا؛ صدور مجوز انبارها، بازرسان، نمونه‌گیران و دیگر افراد درگیر؛ بررسی دفاتر، اوراق و حساب انبار؛ و همکاری با مقامات ایالتی را در اختیار دارد. نماینده اجرایی وزارت کشاورزی آمریکا، سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا (داکو)^۱ است.

1. Deputy Administrator for Commodity Operations (DACO)

۱۲-۵- صدور مجوز و بازرسی از انبارها

مجوز انبار طرح فدرال، اگر چه داوطلبانه است، اما انگیزه‌های تجاری قوی برای این مجوز وجود دارد و به عنوان خدمات ذخیره‌سازی کم خطر مطرح است. سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا می‌تواند اگر «انبار شرایط مناسب برای ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی یا محصولات دیگر داشته باشد» مجوز انبار را صادر کند و گردانندگان انبار ملزم به تطابق انبار با الزامات قانون انبار آمریکا هستند.

برای دریافت مجوز تحت قانون قبض انبار، دارندگان انبار باید یک وثیقه یا دیگر تضامین مالی مشخص شده توسط سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا را به منظور تضمین انجام تعهدات تحت مجوز ارسال کنند. با گذشت زمان، سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا ممکن است تضمین اضافی از انبارهای دارای مجوز بخواهد که اگر شرایط تضمین برآورده نشود مجوز انبار لغو خواهد شد.

به منظور آگاهی عمومی لیست انبارهای مجاز توسط سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا ارائه می‌شود. متقاضی مجوز از سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا باید یک ضمیمه برای نشان دادن انطباق با الزامات فنی دقیق ارسال کند. متقاضیان باید با معیارهای صدور مجوز مطابقت داشته باشند: انبار مناسب برای ذخیره‌سازی محصولات؛ سیاست‌های عملیاتی مطابق با استانداردهای صنعت؛ تسلط کامل انباردار بر محل؛ همچنین انباردار حداقل الزامات مالی و ارزش خالص تعیین شده توسط سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا را فراهم کند. برای ذخیره‌سازی بیش از یک محصول کشاورزی، الزامات مجوز در بالاترین سطح تعیین شده است. انبارها در صورت درخواست مجوز توسط سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا بازرسی می‌شوند و پس از آن در فواصل اعلام نشده، بازرسی برای بررسی انطباق با الزامات صورت می‌گیرد. انبارداران باید سوابق دقیق اسناد را حفظ کنند و به سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا اطلاعات مورد نیاز را ارائه دهند. در صورت نقض قانون قبض انبار و مقررات پشتیبان آن، انبارداران باید فوراً گزارش خود را به سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا ارائه دهند. دارندگان انبار باید آسیب و یا از دست دادن محصول را به این سازمان گزارش دهند.

۱۲-۶- تضامین

انبارهای دارای مجوز تحت قانون فدرال، الزامات وثیقه‌ای اجباری دارند. برای دریافت مجوز تحت قانون انبار آمریکا، دارندگان انبار باید یک وثیقه و یا دیگر تضامین مالی به مقدار تعیین

شده توسط معاونت مدیریت عملیات کالا را برای تضمین عملکرد ارسال کنند. از دیگر تضامین مالی مجاز عبارتند از تعهدات بدون قید و شرط تعیین شده توسط دولت آمریکا، ارائه اعتبارات غیر قابل فسخ و یا عضویت در صندوق‌های ضمانت یا بیمه دولتی. وثیقه باید تا یک سال پس از لغو مجوز و یا پس از رضایت مدعیان، حفظ شود. با گذشت زمان، معاونت مدیریت عملیات کالا ممکن است تضمین اضافی از انبارهای دارای مجوز بخواهد. اگر شرایط تضمین برآورده نشود مجوز لغو خواهد شد.

۱۲-۷- حقوق طرفین قرارداد و تخصیص ریسک

تحت قانون انبار آمریکا، تبعیض توسط انبارها ممنوع است. تا زمانی که ظرفیت کافی وجود دارد و تحویل کالا بر اساس قواعد تجاری صورت بگیرد، انبار نمی‌تواند از پذیرفتن کالا امتناع کند. تحت قانون انبار آمریکا، وظیفه انبار ارائه محصول بدون تأخیر، پس از ارائه قبض معتبر و یا درخواست صاحب کالا (اگر هیچ قبضی صادر نشده) است اما انبار می‌تواند قبل از ترخیص کالا درخواست پرداخت کارمزد را بکند. انبارهای دارای مجوز باید همیشه، از جمله در زمان تعلیق مجوز، به حفظ سطح مراقبت محصولات کشاورزی ذخیره‌شده با رعایت شرایط مجوز خود بپردازند. انبار کشاورزی ممکن است محصولات قابل مبادله را با هم ترکیب کند، به شرط آنکه منطبق بر الزامات فنی تجویز شده توسط معاونت مدیریت عملیات کالا باشد. در موارد فورس مازور انبار هیچ مسئولیتی در قبال محصولات نخواهد داشت.

۱۲-۸- قبض انبار

قبض انبار توسط انبار به درخواست یک فرد یا نهاد که محصولات خود را به آن واگذار می‌کند صادر می‌شود، و در واقع سند مالکیت محصول است. هر انبار می‌تواند یک قبض انبار، که توسط قوانین ایالتی و فدرال تنظیم شده است، صادر کند. انبارهای دارای مجوز فدرال باید به سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا، نام و امضای هر فرد مجاز به صدور قبض انبار را تسلیم کنند. نظام فدرال برای تنظیم قبض انبار بسیار شبیه مقررات ایالتی عمل می‌کند. انبار تحت مجوز قانون انبار آمریکا، قبض (کاغذی یا الکترونیکی) را صادر می‌کند. قبض می‌تواند قابل مبادله و یا غیر قابل مبادله باشد.

صدور قبض انبار بین ایالت‌ها نسبتاً یکسان است. صدور قبض توسط نسخه تصویب شده ایالت از ماده ۷ قانون تجارت یکسان در اسناد مالکیت پیروی می‌کند. ماده ۷ قانون تجارت یکسان

در مورد قبض انبار تا حد زیادی همانند طرح فدرال قانون انبار ایالات متحده آمریکا است. در واقع حتی برای انبار دارای مجوز در سطح فدرال، مقررات قانون تجارت یکسان برای قبض انبار هنوز هم اعمال می‌شود زیرا قانون انبار آمریکا حاوی بسیاری از نیازهای اساسی در قبض نیست. ماده ۷ قانون تجارت یکسان به طور کلی مکانیزم صدور قبض یکسانی برای انواع قبض را دارد: قبض انبار قابل مبادله و یا غیر قابل مبادله و قبض الکترونیکی. ماده ۳ قانون تجارت یکسان شامل مقررات عمومی بیشتری برای تنظیم ابزار قابل مبادله است. هنگامی که قبض صادر شد، ممکن است به عنوان وثیقه تأمین مالی عمومی یا خصوصی کشاورزی استفاده شود. مکانیزم عمومی امور مالی کشاورزی تحت ماده ۹ قانون تجارت یکسان توسط مثال زیر نشان داده شده است. یک کشاورز به یک وام‌دهنده عمومی یا خصوصی برای گرفتن وام مراجعه می‌کند. وام‌دهنده نیاز کشاورز را بر طبق یک توافقنامه اوراق بهادار (که اموال متعلق به کشاورز در انبار به عنوان وثیقه به وام‌دهنده اعطا می‌گردد) برآورده می‌سازد. به عنوان مکمل، وام‌دهنده یک فرم رسمی تعیین شده ایالتی مطابق قانون تجارت یکسان را نگهداری می‌کند و در زمان نکول وام به دادگاه ارائه می‌کند.

به طور کلی، قبض انبار در هر شکل خاصی باشد، باید شامل موارد زیر باشد:

■ محل انبار که در آن محصولات ذخیره می‌شود؛

■ تاریخ صدور قبض؛

■ شماره سریال قبض؛

■ ذکر اینکه کالا به چه کسی تحویل داده خواهد شد؛

■ نرخ ذخیره‌سازی و کارمزد نگهداری؛

■ شرح کالا و بسته‌بندی آن؛

■ امضای گردانندگان انبار یا نماینده مجاز؛

■ مالکیت کالا؛

■ ذکر امکانات انبار و مسئولیت‌های دارندگان انبار که ادعای حق رهن می‌کنند؛

دارندگان انبار ممکن است در قبض انبار شرایط دیگری نیز قرار دهند، به شرطی که با مفاد قانون مطابقت داشته باشند. قبض انبار الکترونیکی باید دارای جزئیات بیشتری باشد. قبض الکترونیکی صادر شده توسط انبارهای ایالتی و یا فدرال باید در سیستم ثبت مرکزی ثبت شده باشد.

۹-۱۲- انتقال قبض انبار

به طور کلی، اگر قبض انبار با عنوان قابل مبادله ایجاد شده و در یکی از بورس‌ها ثبت شده باشد، قابل مبادله است. قوانین پشت‌نویسی و انتقال قبض انبار در نسخه تصویب شده ایالتی در بخش ۵ ماده ۷ قانون تجارت یکسان آمده است. اگر قبض انبار کاغذی به نام شخص باشد، سپس انتقال آن نیاز به امضای شخص و تحویل قبض دارد. اما اگر خالی باشد یا به نام حامل باشد، قبض انبار با تحویل به شخص دیگر منتقل می‌شود. قبض الکترونیکی، با تحویل الکترونیکی سند به شخص دیگری انتقال داد می‌شود. پشت‌نویسی قبض غیر قابل مبادله هیچ‌گونه حقی برای تحویل‌گیرنده ایجاد نمی‌کند.

۱۰-۱۲- تسویه و ترخیص کالا

تحت چارچوب قانون انبار آمریکا، وظیفه صریح انبار تحویل بدون تأخیر کالاهای ذخیره‌شده پس از ارائه قبض معتبر و یا درخواست صاحبان کالا (اگر هیچ قبضی صادر نشده) است. اما انبار می‌تواند کارمزد ذخیره‌سازی را قبل از ترخیص کالا درخواست کند. بنابراین انبار، کالاهای سپرده‌شده را با تسلیم و ابطال قبض انبار ترخیص می‌کند.

۱۱-۱۲- اجرا و اولویت تعهدات

در صورت نکول پرداخت وام، طلبکار برای وام تضمین شده با پشتوانه قبض انبار می‌تواند از طریق مراجعه به دادگاه‌های قضایی ایالتی اقدام کند. طلبکارانی که قبض انبار را در اختیار دارند از وضعیت وصول ممتازتری نسبت به سایر طلبکاران برخوردارند در صورتی که تشریفات تشکیل پرونده به درستی انجام شود.

۱۲-۱۲- جرائم و مجازات

قانون انبار آمریکا دو دسته از مجازات را در نظر گرفته است، بسته به اینکه آیا عدم انطباق شامل محصولات کشاورزی است یا نه. برای تخلفات مربوط به محصول کشاورزی، انبار مسئول پرداخت بهای کالای ذخیره شده است. برای نقض موارد غیر کشاورزی، انبار حداکثر تا ۲۵۰۰۰ دلار جریمه نقدی به ازای هر تخلف می‌شود. فراتر از جریمه‌های نقدی، سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا می‌تواند در حالت عدم انطباق انبار با شرایط قانون و مقررات، مجوز را به حالت تعلیق درآورد و یا آن را لغو کند. مجازات برای صدور قبض انبار برای محصولاتی که

به طور فیزیکی در حال حاضر در انبار وجود ندارند، یا برای کالاهایی که هنوز کیفیت آنها بررسی نشده است و یا برای محصولات که در حال حاضر قبض انبار دیگری برایشان صادر شده است اعمال می‌گردد.

۱۲-۱۳- نتیجه

خصوصیات ساختار نظارتی در ایالات متحده، به ویژه تخصیص آن بین دولت فدرال و ایالتی، یک تصویر پیچیده از مقررات قبض انبار ایجاد کرده است. چارچوب قانونی تنظیم انبارهای کشاورزی و قبض انبار یک سیستم پیچیده است که در آن طرح فدرال ترکیبی از قوانین مختلف ایالتی را در برمی‌گیرد. انبار کشاورزی ممکن است بین قوانین فدرال و یا ایالتی یکی را انتخاب کند. در سطح ملی، انبارهای کشاورزی ممکن است تحت قانون انبار آمریکا مصوب سال ۱۹۱۶ و تجدید نظر سال ۲۰۰۰ قرار بگیرند. با توجه به صدور مجوز انبار و الزامات عملیاتی، ایالت‌ها به طور گسترده‌ای متفاوت هستند. برخی از ایالت‌ها از نزدیک بر انبارها نظارت دارند، در حالی که ایالت‌های دیگر نیازی به این موارد احساس نمی‌کنند. با توجه به مقررات انبار، چارچوب قانونی شامل صدور مجوز و نظارت نهاد ناظر، الزامات صدور مجوز، تعهدات روشن، تضمین عملکرد و تعیین مجازات می‌باشد. ایالات متحده آمریکا اغلب به عنوان یک مدل برای دیگر کشورها در هنگام طراحی قوانین کشاورزی دیده می‌شود. اگرچه چارچوب قانونی آمریکا در تنظیم انبار و قبض انبار شامل بسیاری از اجزای لازم برای عملکرد این سیستم می‌باشد، اما می‌تواند استفاده از آن را برای دیگر کشورها پیچیده کند.

تجربه ۲۱:

در یک نگاه- قانون قبض انبار در آمریکا

قوانین کلیدی: قانون انبار ایالات متحده، قانون تجارت یکسان و قوانین ایالتی (سطح محلی).
 محدوده: محصولات کشاورزی تحت قانون انبار ایالات متحده و محصولات قابل حمل تحت قانون تجارت یکسان.
 ساختار سازمانی: طرح داوطلبانه فدرال که ترکیبی از قوانین ایالات مختلف را پوشش می‌دهد. در این طرح، سازمان معاونت مدیریت عملیات کالا نماینده وزارت کشاورزی و مسئول مجوز انبارها است.
 مجوز و نظارت بر انبارها: صدور مجوز انبار تحت قانون فدرال طرح داوطلبانه‌ای است، اما تحت قانون ایالتی اجباری است.
 تضامین: انبار دارای مجوز ملزم به ارائه وثیقه اجباری است.
 حقوق طرفین قرارداد و تخصیص ریسک: انبارهای دارای مجوز باید همیشه، از جمله در زمان تعلیق، سطح مراقبت از محصولات ذخیره‌شده کشاورزی را حفظ کنند.
 قبض انبار: در نظام فدرال قبض کاغذی و الکترونیکی قابل مبادله و غیر قابل مبادله وجود دارد.
 انتقال قبض انبار: قبض انبارها قابل معامله هستند اگر این واژه در آن ذکر شده باشد. قوانین انتقال قبض انبار در هر ایالت موجود است.
 تسویه و ترخیص محصولات: تحت قانون قبض انبار، انبار باید، بدون عذر غیر موجه، کالاهای انبار را با دریافت قبض معتبر و یا درخواست مالک تحویل دهد.
 اجرا و اولویت تعهدات: در صورت نکول، طلبکار برای وام تضمین شده با قبض انبار، از طریق دادگاه‌های ایالتی برای احقاق حق خود اقدام می‌کند.
 جرائم و مجازات‌ها: بسته به نوع محصولات دو دسته مجازات اعمال می‌شود.

منابع

- **Barnes, R.** 1993. The U.C.C.'s Insidious Preference for Agronomy over Ecology in Farm Lending Decisions, 64 U. Colo. L. Rev. 457.
- **Cornell Law School Legal Information Institute.** 2013. Uniform Commercial Code Locator (available at www.law.cornell.edu).
- **Cromwell, L.D.** 2011. Secured Interests in Louisiana Crops: The 2010 Legislative Revision, 71 La. L. Rev. 1175 (2010–2011).
- **Illinois State Department of Agriculture.** Grain dealer / grain warehouse licence requirements 1 (available at www.agr.state.il.us).
- **Illinois State Department of Agriculture.** 2014. Illinois Grain Code Information.
- **J. Michael Goodson Law Library.** 2011. Uniform Commercial Code Research Guides. Duke University (available at www.law.duke.edu).
- **Kansas City Board of Trade.** 2013. Exchange Rule 1800.00 (available at www.kcibt.com).
- **Kershen, D.L.** 2004. Commercial Laws in the United States Relating to ailments.
- **Meyer, K.** 2002. A Primer on Purchase Money Security Interests Under Revised Article 9 of the Uniform Commercial Code, 50 U. Kan. L. Rev. 143, 181–183 (2001–2002).
- **Monke, J.** 2007. Farm Credit System, Congressional Research Service.
- **Monke, J.** 2010. Agricultural Credit: Institutions and Issues, Congressional Research Service.
- **National Agricultural Law Center.** 2013. Commercial Transactions – An Overview, (available at www.nationalaglawcenter.org).
- **New York City Bar.** 2011. Committee on Commercial Law and Uniform State Laws, Report on Revised Article 7 of the Uniform Commercial Code, December 2011.
- **O'Donoghue, E. J., Hoppe, R. A., Banker, D. E., Ebel, R., Fuglie, K., Korb, P., Livingston, M., Nickerson, C. & Sandretto, C.** 2011. The Changing Organization of U.S. Farming, USDA ERS Economic Information Bulletin No. 88.

- **UNCTAD.** 2009. Review of Warehouse Receipt System and Inventory Credit Initiatives in Eastern & Southern Africa, by J. Coulter.
- **Uniform Law Commission.** 2013a. UCC Article 7, documents of title (2003) summary, homepage (available at www.nccusl.org).
- **Uniform Law Commission.** 2013b. UCC Article 1 enactment status map (available at www.uniformlaws.org).
- **Uniform Law Commission.** UCC Article 9, Secured Transactions (1998) Summary (available at www.uniformlaws.org).
- **University Ottawa.** 2013. Juriglobe World Legal Systems: Common Law Systems and Mixed Systems with a Common Law Tradition (available at www.juriglobe.ca).
- **USDA.** 2012. Agricultural Projections to 2021. USDA. 2013. Form WA-460-2 Appendix I, rainEWR Information Requirements (available at forms.sc.egov.usda.go).

فصل چهارم

تجربیات کشورها در زمینه تأمین مالی
از طریق انبار و سیستم قبض انبار

فصل چهارم در یک نگاه

تجربیات عملی در آفریقای جنوبی / هند / ویتنام /

کشورهای جنوب صحرای آفریقا / اروپای شرقی

و اتحاد جماهیر شوروی سابق

جریات عملی در زمانهای تغییر سیاسی و عدم ثبات اقتصادی

مقدمه

در این بخش رویکردهای مختلف تأمین مالی از طریق انبار و سیستم‌های قبض انبار در دنیا را ارائه خواهد شد. این بخش شامل اطلاعات عملی ایجاد سیستم‌ها و همچنین راه‌هایی است که بانک‌ها از طریق کالا در زمینه‌های مختلف تأمین مالی کرده‌اند. بنابراین اطلاعات ارزشمندی برای کاربران این راهنما شامل بانک‌ها، مقامات دولتی و سایر ذی‌نفعان در بخش‌های مالی و کشاورزی فراهم نموده است.

محتوای ارائه شده در اینجا به هیچ وجه جامع نبوده اما تلاش شده که طیف وسیعی از تجربیات موجود را در بر گیرد. این بخش با بحث مختصری در مورد تجربیات عملی در آفریقای جنوبی آغاز شده و سپس به دو مورد آسیایی متضاد در هند و ویتنام پرداخته است. تجربیات در کشورهای جنوب صحرای آفریقا، به جز آفریقای جنوبی، به صورت خلاصه تشریح شده‌اند و پس از آن به نمونه‌هایی در اقتصاد در حال گذار اروپای شرقی و اتحاد جماهیر شوروی پرداخته شده است. این بخش با مبحثی پیرامون تکنیک‌های تأمین مالی بر پایه مدیریت وثیقه در شرایطی که اوضاع اقتصادی در حال تغییر و/یا اوضاع مالی بی‌ثبات بوده اجرا گردیده‌اند، به ویژه در اتحاد جماهیر شوروی سابق در طول دهه‌ی ۱۹۹۰ میلادی و در آرژانتین در طول بحران اخیر نقدینگی ملی، جمع‌بندی شده است.

۱- تجربیات عملی در آفریقای جنوبی

آفریقای جنوبی یکی از نمونه‌های اجرایی است که اخیراً موفق به ایجاد و توسعه‌ی استفاده

از قبوض انبار قابل معامله شده است که از آن‌ها در مبادلات ذرت سفید و زرد، گندم، دانه آفتابگردان، سویا و اخیراً سورگوم (ذرت خوشه‌ای) بهره گرفته می‌شود. با آزادسازی بازار غلات در اواسط دهه ۱۹۹۰ میلادی و لغو اتحادیه‌های ذرت و گندم، عاملین شرکت‌های سیلو و دیگر اعضای صنعت کشاورزی به دنبال یافتن راه‌های دیگری برای تأمین مالی از طریق موجودی‌های غلات بودند. آن‌ها با صدور گواهی‌های سیلو که قابل انتقال نیز بودند شروع کردند، که این گواهی‌ها نیز به سرعت توسط بانک‌ها پذیرفته شد. همزمان با آن بورس معاملات قراردادهای آتی آفریقای جنوبی (SAFEX)^۱ معاملات قراردادهای آتی را راه‌اندازی نمود و طی آن بیش از ۱۰۰ سیلو را به عنوان محل‌های تحویل پذیرش نمود. بیش از ۷۰ درصد از ظرفیت سیلوهای مذکور متعلق به دو شرکت بزرگ OTK (هم اکنون با عنوان AFGRI شناخته می‌شود) و Senwes است که معادل ظرفیت نگهداری نه میلیون تن کالا و نزدیک به ۷۵ درصد کل ظرفیت سیلوهای کشور است.^۲ به نظر می‌رسد این سهم بالای مالکیت سیلوها توانسته واکنش سریع و هماهنگی به تغییرات اساسی سیاسی ایجاد شده با پایان دوران آپارتاید داده و تغییر سیستم گواهی سیلو به گواهی‌های الکترونیک را تسهیل کند.

سیستم قبض انبار تلفیق شده با یک بورس کالایی: آفریقای جنوبی

تولید غلات در آفریقای جنوبی (حدود ۱۲ میلیون تن سالانه) توسط حدود ۳۰.۰۰۰ کشاورز تجاری انجام می‌پذیرد.^۳ از اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی این کشاورزان از حمایت ایالتی، در چارچوب یک سیستم بازاریابی کنترل شده ایالتی، برخوردار شده‌اند. کنگره ملی آفریقا آزاد سازی معاملات غلات را اعلام و انجمن‌های کالایی موجود را منسوخ نمود ولی بخش خصوصی را ترغیب به ایجاد یک ساختار نهادی برای حمایت از تجارت نمود. این ساختار نیازهای مختلفی از جمله تدارک اطلاعات بازار، سیستم‌هایی برای حل و فصل اختلافات تجاری، سیستم‌هایی برای تأمین مالی معاملات، مکانیزم‌هایی برای قیمت‌گذاری غلات و مدیریت ریسک قیمت‌ها را می‌بایست پوشش می‌داد.

این نیازها توسط دستگاه‌های مختلفی پوشش داده می‌شد، به عنوان مثال سرویس اطلاعات غلات آفریقای جنوبی^۴ شرایط استفاده از گواهی‌های سیلو (مانند قبض انبار) را فراهم کرد، یا

1. South African Futures Exchange

۲. این شرکت‌ها هم‌اکنون شرکت‌های سهامی شده‌اند، هرچند که قسمت اعظمی از سهام آن‌ها در دست جمعیت کشاورزی باقی مانده است.

۳. اطلاعات این ضمیمه از مقاله‌ی Coulter (۲۰۰۹) استخراج شده است.

4. South African Grain Information Service

قراردادهای آتی و اختیار معامله‌هایی بر روی ذرت سفید و زرد، گندم، سویا و آفتابگردان در SAFEX راه‌اندازی شد و بعدها جزئی از بورس سهام ژوهانسبورگ^۱ (JSE) گردید. مجتمع‌های ذخیره‌سازی شرکتی شروع به صدور گواهی‌های سیلوی قابل انتقال نمودند که محل، کیفیت، رتبه‌ی تولیدکننده‌ای که غله را سپرده نموده، نشان می‌داد. کشاورزان می‌توانستند آن‌ها را معامله کرده و یا برای تأمین مالی نزد بانک‌ها ببرند.

امروزه گردانندگان سیلو، هم گواهی‌های سیلو با نام خود صادر می‌کنند و هم بیشتر گواهی‌های مورد استفاده در SAFEX را نیز صادر می‌نمایند. تولیدکنندگان می‌توانند توسط کارگزاران، غله خود را به فروش برسانند و یا به طور مستقل محصول خود را در بازار آزاد بفروشند. معمولاً قیمت نزدیک‌ترین ماه (نزدیک‌ترین سررسید قرارداد آتی) در SAFEX به عنوان قیمت مرجع در نظر گرفته می‌شود. زمانی که تولیدکنندگان تمایل به فروش نداشته باشند می‌توانند به واسطه‌ی گواهی‌های سیلو تأمین مالی شوند. در چنین مواردی وام‌گیرنده معمولاً باید ریسک خود را در مقابل کاهش قیمت با استفاده از قراردادهای آتی و یا اختیار معاملاتی که در بورس مورد معامله قرار می‌گیرند، پوشش دهد. در دسترس بودن ابزارهای مدیریت ریسک براساس گواهی‌های سیلو، بانک‌ها را در ایجاد ساختار جذاب تأمین مالی کمک نموده و نیازمند آن است که وام‌گیرنده محصول خود را با گواهی‌های سیلو سپرده کند. سوابق سپرده‌ی کالای وام‌گیرنده در تعیین خروجی تأمین مالی که فراهم می‌شود مورد استفاده قرار می‌گیرد. خریداران گواهی‌های سیلو شامل فرآوری‌کنندگان می‌توانند با ارائه آن به گرداننده سیلو کالای پایه‌ی آن را تحویل بگیرند و یا این گواهی‌ها را به سرمایه‌گذاران بفروشند. سرمایه‌گذاران می‌توانند به قصد کسب سود از تغییرات پیش‌بینی‌شده‌ی قیمت وارد بازار شوند و در ایجاد نقدشوندگی در بازار و مشارکت در ریسک ایفای نقش کنند.

از آنجا که آفریقای جنوبی هیچ قانون اجرایی مصوبی برای وثایق انبار ندارد (قانون سال ۱۹۳۰ میلادی نیز در دوران آپارتاید لغو گردید)، گواهی‌های سیلو تحت قواعد قراردادی اداره می‌شود. بورس ژوهانسبورگ به نفع سیلوها و صاحبان آن‌ها به وسیله‌ی رویه‌های خود برای بیشتر غلات گواهی‌شده در آفریقای جنوبی، نظارت‌هایی سازمان یافته ایجاد نموده است. در سال ۲۰۱۱ میلادی، بورس ژوهانسبورگ حدود ۲۰۰ سیلو متعلق به ۱۷ شخص را پذیرش نموده است که ۲۶/۴ میلیون تن ذرت سفید و زرد، گندم، آفتابگردان، سویا و سورگوم به این اماکن تحویل داده شده است.

1. Johannesburg Stock Exchange

در پی وقوع برخی موارد نکول و تقلب مربوط به کشف قیمت‌های ناصحیحی که به وسیله گردانندگان انبار و معامله‌گران صورت گرفته، بورس ژوهانسبورگ مقررات نظارتی خود را در سال‌های اخیر سخت‌تر کرده است. نکات ذیل الزامات اساسی را که یک صاحب سیلو در حال حاضر باید رعایت نماید، بیان نموده است.

ثبت

صاحب سیلو باید سیلو را به عنوان یک نهاد قانونی در آفریقای جنوبی ثبت نماید.

وضعیت مالی و اعتبار

سیلو باید دارای وضعیت مالی مناسبی بوده و سرمایه خالص آن به شرح ذیل باشد:

- ۲۰ میلیون راند (حدود ۳ میلیون دلار) برای ظرفیت ذخیره‌سازی تا ۶۰,۰۰۰ تن
 - ۴۰ میلیون راند (حدود ۶ میلیون دلار) برای ظرفیت ذخیره‌سازی تا ۱۰۰,۰۰۰ تن
 - ۶۰ میلیون راند (حدود ۹ میلیون دلار) برای ظرفیت ذخیره‌سازی بالای ۱۰۰,۰۰۰ تن
- معیارهای مالی فوق باید برای تمام سیلوهایی که به عنوان اماکن تحویل انتخاب می‌شوند، محقق شود. ممکن است بورس ژوهانسبورگ نیز در هر زمانی و با صلاحدید و اختیار خود تضامین مالی اضافی از سیلوها درخواست کند. همچنین صاحب سیلو باید تأییدیه کتبی حسابرسی از وضعیت مالی و توانایی ایفای تعهدات در برابر دارندگان قبض‌های سیلوی SAFEX را به صورت سالانه ارائه نماید. بورس ژوهانسبورگ این حق را دارد که در هر زمانی ارائه یک صورت مالی حسابرسی نشده را از صاحب سیلو درخواست نماید. اگر صاحب سیلو نتواند کالایی را که در رسید منعکس شده با همان کیفیت و کمیت مشخص شده تحویل نماید، موظف است که ظرف ۲۴ ساعت پس از اعلام بورس ژوهانسبورگ نسبت به تسویه نقدی با دارنده رسید اقدام نماید (به جز در شرایط استثنایی خاص) و ۳۰ درصد ارزش کالا را نیز باید به عنوان جریمه نقدی پرداخت نماید.

تجربه، تخصص و امکانات فیزیکی

صاحب سیلو باید سابقه کاری دوساله موفق، تجربه کافی و تخصص فنی در حمل و ذخیره‌سازی کالاها داشته باشد. هر سیلویی باید تجهیزات و لوازم مناسب برای دریافت فله، ذخیره‌سازی و بارگیری را متناسب تمام شرایط آب‌وهوایی دارا باشد و تمام امور توسط نیروهای آموزش دیده

و با صلاحیت انجام پذیرد. صاحب سیلو یا باید مالک مکان آن باشد و یا اینکه آن مکان را برای حداقل پنج سال اجاره نموده باشد. ظرفیت ذخیره‌سازی سیلو باید حداقل معادل ظرفیت ذخیره‌سازی استاندارد ۱۰۰۰۰ تن ذرت باشد و حداقل نرخ بارگیری در آن ۵۰۰ تن در نه ساعت در یک روز کاری باشد.

ثبت، بازرسی و گزارش‌دهی

ضوابط بورس ژوهانسبورگ یک سری الزامات در رابطه با این زمینه دارد. صاحب سیلو علاوه بر بررسی و ممیزی کالاهای تحت نگهداری، باید نسبت به یک فرد واجد شرایط برای اطمینان از تحقق امور متناسب با الزامات بورس ژوهانسبورگ اقدام نماید. صاحب سیلو باید یک کپی از تمام قبض‌های انبار SAFEX صادر شده طی یک هفته را به بورس ژوهانسبورگ ارائه کرده و بورس را از آزادسازی کالاها طی گزارشات ماهانه مطلع نماید. تمام قبوض سیلوی الکترونیک SAFEX صادر شده و ابطال شده توسط صاحب سیلو برای بورس ژوهانسبورگ به صورت برخط در دسترس است. صاحب سیلو باید تأییدیه کتبی حسابرسان خارجی مبنی بر کفایت کمی و کیفی محصولات فیزیکی نگهداری شده برای ایفای تعهدات سپرده‌کنندگان کالا و دارندگان قبوض سیلو (شامل قبوض سیلوی SAFEX و غیر SAFEX) را به صورت دوسالانه به بورس ژوهانسبورگ ارائه نماید. همچنین باید یک کپی از گزارشات ممیزی سرویس اطلاعات غله‌ی آفریقای جنوبی را نیز برای بورس ژوهانسبورگ تهیه کند.

پوشش بیمه

صاحب سیلو می‌بایست ساختمان، تجهیزات و تمام کالاهای ذخیره‌شده را تحت ضمانت یک بیمه‌کننده معتبر و به صورت کامل به همان نحوی که بورس ژوهانسبورگ تعیین نموده، حداقل در برابر خطرات آتش‌سوزی، زلزله، لرزش زمین، خسارات عمدی، طوفان، سیل، خودسوزی و انفجار، رعدوبرق، تروریسم، سرقت و خشونت عمومی بیمه نماید. وی باید در برابر آسیب‌های حاصل از تقلب کارکنان خود نیز بیمه شده باشد. همچنین لازم است که به صورت سالانه اظهارنامه بیمه‌کننده مبنی بر جزئیات میزان خطراتی که صاحب سیلو در برابر آن‌ها بیمه شده به بورس ژوهانسبورگ ارائه شود و جزئیات رخدادهای در رابطه با محصولات غله معامله شده در بورس ژوهانسبورگ که صاحب سیلو در یک سال گذشته در مورد آن‌ها ادعای غرامت نموده را نیز شامل شود.

قابل توجه است که قوانین بورس ژوهانسبورگ به شرح ذیل است:

- سپرده‌کننده کالا باید هزینه‌ی ذخیره‌سازی را براساس تعرفه‌ی مشخص شده توسط بورس ژوهانسبورگ پرداخت نماید.
 - صاحبان سیلو غلاتی که در یک سیلو نگهداری می‌شوند و متعلق به سپرده‌کنندگان مختلف است را باید به اندازه کافی با هم درآمیزند.
 - صاحبان سیلو می‌توانند کالاها را بدون ارائه هیچ دلیل منطقی به دارنده وثیقه، سپرده‌کننده کالا و یا صاحب کالا به صورت متوالی بار زده، تخلیه و جابجا کنند.
 - در صورت لغو پذیرش، بورس ژوهانسبورگ این حق را دارد که یک مدیر وثیقه برای مدیریت فرآیند لغو پذیرش منصوب نماید.
 - اختلافات مربوط به قبوض انبار SAFEX باید به سرعت به بورس ژوهانسبورگ گزارش گردد و به وسیله‌ی داوری که توسط بورس ژوهانسبورگ تعیین می‌گردد حل و فصل شود.
- مقابله‌ی اولیه‌ی بورس ژوهانسبورگ با تقلب و قصور، ملزم کردن صاحبان سیلو به داشتن ظرفیت فیزیکی و مدیریتی مناسب و ارزش خالص دارایی حداقلی ۲۰ میلیون راند (حدود ۳ میلیون دلار) است.
- در مقابل، برنامه صدور مجوز انبار فدرال در ایالات متحده ارزش پایه به میزان ۱۵۰.۰۰۰ دلار را مجاز می‌داند که در واقع در سال ۲۰۰۳ از ۵۰.۰۰۰ دلار به این میزان افزایش یافت. این اختلاف نشان‌دهنده‌ی اختلاف هدف‌گذاری بورس ژوهانسبورگ و دولت ایالات متحده است. در حالی که بورس ژوهانسبورگ عمدتاً درگیر ایجاد ساختارهای تحویل کالا برای قراردادهای بورسی بوده، دولت ایالات متحده به دنبال ایجاد ابزاری برای تسهیل ضروریات مربوط به تجارت سیلوهای روستایی کوچک بوده است. در مقابل بورس ژوهانسبورگ، الزامات قانونی ایالات متحده بیشتر به تضمین عملکرد و سرمایه خالص کمتر توجه نموده است.
- برنامه صدور مجوز ایالات متحده سیلوها را ملزم به ارائه اوراق قرضه بدون قید و شرط کرده و در برخی ایالت‌ها صندوق‌های ضمانتی ایجاد نموده و گردانندگان انبار را ملزم به مشارکت در آن‌ها نموده است. هر دوی این مکانیزم‌ها پشتوانه‌های مالی اضافی برای حمایت از سیلوها فراهم می‌نمایند.

۲- تجربیات عملی در هند

هند سومین تولیدکننده‌ی بزرگ محصولات کشاورزی در دنیا با تولید حدود ۶۰۰ میلیون تن است که ۴۰ درصد تولیدات آن غلات و یک ششم آن میوه‌ها و سبزیجات هستند. انبارها از لحاظ ظرفیت نگهداری در مقابل رشد تولید محصولات کشاورزی ناکام مانده‌اند. فقدان زیرساخت‌های نگهداری (از جمله امکانات سردخانه‌ای) همراه با امکانات نگهداری ناکافی موجب تحمیل اتلاف بسیاری شده است.

تجربیات اولیه در انبارداری

در نیم قرن ابتدایی پس از استقلال، دولت فدرال و فرمانداری‌های ایالتی بدون چون و چرا انبارداری توسط شخص ثالث را به عنوان یکی از نقش‌های بخش خصوصی پذیرفتند و قوانینی مطابق با آن وضع نمودند. شرکت انبارداری مرکزی (CWC)^۱ و ۱۷ شرکت ایالتی به منظور ارائه خدمات انبارداری در سطح عمومی راه‌اندازی شده و در این راستا به انتشار قبوض انبار قابل انتقال می‌پردازند. یکی دیگر از مؤسسات نیمه دولتی شرکت مواد غذایی هندوستان^۲ است که توانسته غالب عرضه‌ی گندم و برنج برای عرضه عمومی را پوشش دهد، نه تنها زیرساخت‌های انبارداری خود را ایجاد نموده و به کار گرفته است بلکه مشتری اصلی شرکت‌های انبارداری عمومی نیز هست.

تا به امروز، بسیاری از ظرفیت‌های انبارداری هنوز هم در دست بخش دولتی است. از ۳۱ مارس ۲۰۱۰، شرکت انبارداری مرکزی با احتساب امکانات اجاره‌ای ظرفیت نگهداری ۶/۱۰ میلیون تن کالا، شرکت‌های انبارداری ایالتی (دولتی) ظرفیت نگهداری ۹/۲۰ میلیون تن کالا و شرکت مواد غذایی هندوستان ظرفیت نگهداری ۸/۲۸ تن کالا را عملیاتی کرده‌اند. این شرکت‌های دولتی در مجموع ۶۰ میلیون تن از ۹۱ میلیون تن ظرفیت نگهداری کالاهای کشاورزی در هند (شامل انبارهای سردخانه‌ای) را پوشش می‌دهند که ۳۷ میلیون تن از این ظرفیت را خود آن‌ها اداره می‌کنند و باقی آن را به اجاره داده‌اند.^۳ نحوه‌ی مدیریت موجودی کالا در بسیاری از این انبارهای دولتی به صورت دلخواه و با سلیقه‌ی مدیریت آن‌ها انجام می‌پذیرد.

در اواخر دهه‌ی ۱۹۹۰ میلادی، تغییر قابل توجهی در رویکرد و سیاست دولت در مورد بازار محصولات کشاورزی رخ داد و دولت هندوستان ایجاد مشوق‌هایی برای انجام معاملات از

1. Central Warehousing Corporation

2. Food Corporation of India

۳. داده‌های این زیربخش از ارتباطات شخصی با Lamou Rutten (که سابقاً در بورس چندکالایی هندوستان بوده است) و S. Kaul گرفته شده است.

طریق بورس و توسعه انبارداری بخش خصوصی را در دستور کار قرار داد. با ایجاد مشوق‌ها توسط دولت در این بخش به شکل یارانه‌های دولتی، نهادهای مختلف بخش خصوصی (شامل شرکت‌های تخصصی انبارداری، تعاونی‌های بزرگ اصلی، معامله‌گران، فرآوری‌کننده‌ها، گروه‌های کشاورزی و غیره) در انبارهایی که تحت عنوان godowns (به معنی انبار) شناخته می‌شدند، سرمایه‌گذاری نمودند. امروزه بازیگران بخش خصوصی ۲۰ میلیون تن از ظرفیت انبارداری را برای خود به کار گرفته‌اند و ۱۰ میلیون تن ظرفیتشان را برای انبارداری عمومی اختصاص داده‌اند.

بسیاری انبارهای اولیه توسط تعاونی‌های کشاورزی اولیه برای استفاده اعضای خودشان تحت طرح انبارهای روستایی بانک ملی توسعه کشاورزی و روستایی^۱ بنا گردید که ۲۵ تا ۳۳ درصد یارانه برای ساختن آن‌ها پرداخت می‌شد و در نتیجه‌ی آن هزاران انبار کوچک ساخته شد. بیشتر این انبارها ظرفیتی کمتر از ۱۰۰۰ تن دارند و تنها تعداد اندکی از آن‌ها ظرفیتشان به ۲۰۰۰ تن می‌رسد. تعداد زیادی از انبارهای باقیمانده از این طرح بلااستفاده بوده و یا برای موارد دیگری جز انبارداری استعمال می‌شوند، اصولاً به خاطر اینکه کشاورزان اعتماد کافی به مدیریت تعاونی‌های متولی انبارها ندارند که قادر باشند کالای خود را در آنجا انبار کنند. علاوه بر این بسیاری از انبارها که مورد استفاده شخصی قرار می‌گیرد به صورت کارا مدیریت نمی‌شوند و تلفات در کیفیت و کمیت کالاها را موجب می‌شوند.

میزان گروه‌های انبارداری/مدیریت وثیقه که در حال ملحق شدن به صنعت انبارداری مدرن هستند در حال افزایش است و همراه با تازه‌واردهای این صنعت تمرکز ویژه‌ای بر خدمات انبارداری عمومی دارند. در حال حاضر حدود هشت گروه انبارداری بین‌المللی و تعداد زیادی بازیگر محلی سبب شده‌اند که در هر مکان جغرافیایی بین ۵ تا ۱۵ انبار در دسترس باشد.

افزایش نقش بورس‌های کالایی

طی سال‌های ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳ میلادی سه بورس الکترونیک قراردادهای آتی ظهور کردند: بورس ملی چندکالایی^۲ در احمدآباد، بورس ملی کالا و مشتقات^۳ (NCDEX) در بمبئی، بورس چندکالایی^۴ (MCX) در بمبئی. شرکت انبارداری مرکزی یکی از سوق‌دهندگان بورس ملی چندکالایی به سمت بهره‌گیری از مدیریت انبار بود و دو بورس دیگر نیز در فاصله‌ی زمانی کمی

1. National Bank for Agriculture and Rural Development
2. National Multi-Commodity Exchange Ltd.
3. National Commodities and Derivatives Exchange Ltd.
4. Multi-Commodity Exchange Ltd.

جهت ایجاد اطمینان در فرآیندهای تحویل خود درگیر این موضوع شدند. پس از چند سال بورس پیشرو MCX (بورس چندکالایی) دپارتمان تحویل خود را به شکل یک شرکت جداگانه از خود تحت عنوان شرکت NBHC^۱ مشتق نمود که در مدت کوتاهی تبدیل به اداره کننده‌ی پیشرو صنعت انبارداری خصوصی هندوستان گردید. بورس ملی کالا و مشتقات (NCDEX) نیز نهاد مشابهی تحت عنوان NCMSL^۲ بنیان نهاد. NBHC در حالی که نقش لجستیکی خود در تحویل محصولات کشاورزی مبادله شده در پلتفرم بورس چندکالایی (MCX) را حفظ نموده است، عمده‌ی فعالیتش را نمایندگی مدیریت وثیقه برای بانک‌ها تشکیل می‌دهد. در اواخر دهه‌ی ۲۰۰۰ میلادی سه بورس معاملات نقدی الکترونیک نیز فعال شدند. بزرگ‌ترین آن‌ها بورس ملی معاملات نقدی^۳ بود که توسط بورس چندکالایی (MCX) تأسیس گردید، دیگری بورسی بود که تحت مدیریت بورس ملی کالا و مشتقات (NCDEX) اداره می‌شود و سومین بورس نیز توسط شرکت Reliance که یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های بخش خصوصی هند است، بنا شد.

تمام این بورس‌ها و نمایندگی‌های مدیریت انبار آن‌ها به دنبال ایجاد زیرساخت فیزیکی مطلوب برای کنترل کیفیت سرمایه‌گذاری‌هایشان و آژانس‌های تضمین کیفیت و رتبه‌بندی برای کمک گرفتن بودند. در این اثنا تعداد کمی شرکت مدیریت انبار/وثیقه نیز پدیدار شدند.

قبض انبار ابزارهای تحویل در بورس‌ها هستند و طیف وسیعی از کالاهای کشاورزی از سیب زمینی تا گندم و از هل تا اسانس نعنا به وسیله‌ی این ابزار دست به دست می‌شوند. در بورس‌های نقدی، سپرده‌کنندگان کالا مختار به انتخاب بین دو گزینه فروش سریع قبض انبار دریافتی و یا استفاده از آن‌ها جهت دریافت وام هستند. آن‌ها تمایل به انتخاب گزینه اول دارند ولی ممکن است در طول زمان این تمایل آن‌ها تغییر کند.

در پایان ماه می ۲۰۱۲، NBHC بیش از ۶/۲ میلیون تن کالا را در ۲۰۰۰ انبار ذخیره کرده بود. در پنج سال گذشته، ۱۸ میلیون تن از محصولات کشاورزی در قبال دریافت ۲۵۰ میلیارد روپیه (پنج میلیارد دلار) وام از بانک‌ها وثیقه شده‌اند. NCMSL نیز ۷۰۰ انبار با ظرفیت کلی بیش از ۵/۱ میلیون تن را تحت مدیریت خود دارد.

وام‌های دریافتی از طریق انبار هم‌اکنون رقمی بین ۳ تا ۵/۳ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود. توافقات مدیریت انبار^۴ در هند چندان رایج نیست، (طبق این توافق در یک لحظه خاص کنترل

1. National Bulk Handling Corporation
2. National Collateral Management Services Limited
3. National Spot Exchange
4. Stock Management Agreements (SMAs)

می‌شود که محصول مشخصی در انبار موجود باشد، این توافق برخلاف توافق مدیریت وثیقه در طی زمان مسئولیتی را متوجه مقام مسئول نمی‌کند. به استثنای مواردی که بانک‌های بین‌المللی کالاهای در انتظار صادرات در انبارهای گمرکی را تأمین مالی می‌کنند. دریافت وام از طریق قبض انبار صادر شده توسط شرکت‌های انبارداری دولتی یک تجربه عملی بلندمدت است ولی در طول زمان از محبوبیت آن کاسته شده است. در حال حاضر تأمین مالی از طریق نمایندگی‌های دولتی بسیار محدود شده است چرا که برای دریافت وام تنها نگهداری کالا در انبارهای شرکت انبارداری مرکزی و شرکت انبارداری ایالتی (شرکت‌های دولتی) را مجاز می‌شمارند. هرچند که بانک‌های دولتی یک بی‌اعتمادی پر سابقه نسبت به بخش خصوصی دارند، اما چندین بانک دولتی نیز از جهت تأمین مالی قبوض انبار صادر شده توسط نمایندگی‌های دولتی با زیان‌های سنگینی مواجه شده‌اند و اکثر بانک‌های ایالتی عمده‌ی تأمین مالی را از طریق توافق‌های مدیریت وثیقه انجام می‌دهند. NBHC توافقات کارفرمایی با ۴۰ بانک که شامل بزرگ‌ترین بانک‌های ایالتی می‌شود، منعقد نموده است و البته دیگر مدیران انبار نیز شمار زیادی از این چنین توافقاتی را با بانک‌ها منعقد نموده‌اند.

تأمین مالی از طریق قبض انبار

تأمین مالی از طریق قبض انبار در سال‌های اخیر رشد سریعی داشته است اما هنوز هم به جایگاه اصلی خود نرسیده، چرا که تأمین مالی قبل از برداشت بیش از ۶۰ میلیارد دلار است. بانک‌ها برای قبوض انبار صادر شده توسط شرکت انبارداری مرکزی و شرکت‌های انبارداری ایالتی معمولاً ۵۰ تا ۵۵ درصد ارزش کالا را تأمین مالی می‌کردند که این مقدار به ۷۰ تا ۷۵ درصد افزایش یافت و البته برای موارد نادری که ریسک قیمتی کالای مورد نظر مدیریت شده باشد، ممکن است به ۸۰ تا ۹۰ درصد برسد (بانک‌های مختلف خطوط اعتباری ویژه‌ای را برای کالاهایی ریسک قیمتی آنها مدیریت شده باشد (Hedge)، ارائه می‌دهند). برای کالاهایی که شرایط مبادله در بورس را احراز نکنند، بازار نقدشونده و شفاف‌ی نخواهند داشت و یا کالاهایی که فاسدشدنی باشند، نسبت وام به ارزش کالا (LTV) می‌تواند پایین‌تر باشد. این شرایط، زمانی می‌تواند تغییر کند که گرید محصولات بهبود یابد و یا شرایط محصولات در مواردی که نکول رخ می‌دهد برای فروش مناسب باشد.

نرخ‌های بهره نشان می‌دهد که بانک‌ها از ظرفیت سیستم‌های قبض انبار آگاهند، نرخ بهره‌ی وام‌های با پشتوانه‌ی موجودی کالا توسط نمایندگی‌های بزرگ مدیریت انبار یک تا دو درصد

زیر نرخ‌های بهره‌ی معمول است. با این وجود، بانک‌ها دغدغه‌های زیر را در مورد تأمین مالی از طریق وثیقه انبار دارند:

■ بانک‌ها می‌ترسند در صورت تقلب، سوءمدیریت و یا ناتوانی وام‌گیرنده در پرداخت دیون، نتوانند وام‌ها را بازیابی کنند.

■ کالاهای سپرده شده ممکن است فاسد شوند، به ویژه زمانی که عمر مفید ظروف نگهداری آن‌ها به پایان برسد^۱، یا اینکه هم ظروف و هم کالا با هم زایل شوند.

■ راه‌های قانونی حل و فصل اختلافات وقت‌گیر و ناکافی هستند، البته شرایط آن نسبت به اشکال دیگر تأمین مالی کشاورزی از طریق وام‌های انبار مناسب‌تر است چراکه به وسیله‌ی گرو گرفتن کالا حفاظت می‌شوند و در زمان بروز نکول نیازی به طی تشریفات دادگاهی ندارند.

■ موانعی که بر سر راه نقل و انتقال قبوض انبار وجود دارد، مشکلات قابل توجهی را برای کشاورزان و دیگر سپرده‌گذاران کالا ایجاد می‌کند.

■ قبوض انبار توسط شرکت‌های انبارداری به صورت یک‌شکل و یکسان صادر نمی‌شوند و انجام اقدامات جهت کاهش ریسک (به‌کارگیری مدیران وثیقه، ممیزی‌ها، بازرسی‌ها و بیمه) ۵/۰ تا ۱ درصد ارزش کالا را به هزینه‌ها می‌افزاید.^۲ از سوی دیگر بانک‌ها به این نکته پی برده‌اند که با به‌کارگیری مدیران وثیقه، تا حد زیادی از اتلاف کالاها که به دلیل ناهمگونی کالاهای نگهداری شده در یک مکان اتفاق می‌افتد، کاسته می‌شود.

■ بهره‌گیری از قبض انبار تا حدی مشکل مالیاتی در پی دارد، به ویژه مالیات‌های مربوط به ارزش فروش و حق تمبر که برخی از ایالات آن را روی کالای وثیقه‌شده وضع می‌کنند، همچنین محدودیت‌هایی برای حقوق خریدارانی که مدعی هستند مالیات تولید کالا توسط سپرده‌گذار اصلی پرداخت شده است.

■ از آنجایی که دولت در ایجاد یک چارچوب برای قبض انبار الکترونیکی^۳ بسیار کند عمل می‌کند، این قبوض انبار تنها می‌توانند برای تحویل کالاهای مبادله شده در بورس نقش ایفا کنند. حتی هر جا که از آن‌ها استفاده می‌شود، لازم است یک فرآیند برای امحای آن‌ها به کار گرفته شود بدین صورت که با انتقال مالکیت قبض و در ازای تحویل

۱. زمانی که با مدیران انبار بزرگ کار شود این ریسک وجود ندارد: آن‌ها معمولاً گواهی‌های کیفیت کالا را هر سه یا شش ماه بر اساس نوع کالا تمدید می‌کنند و در زمان‌های نزدیک شدن به انقضاء گواهی‌ها به بانک‌ها هشدار می‌دهند.

۲. هزینه‌ی ماهانه در واحد انبار مقداری حدود ۶۰۰ دلار تا ۱،۰۰۰ دلار است. بانک‌ها در شرایطی که تمایل به کار کردن با مدیران وثیقه ارزان‌تری که پوشش ریسک کمتری را ارائه می‌دهند، دارند، با بهره‌گیری از کارمندان خود در بازرسی‌ها و ممیزی‌های مکرر آن را جبران می‌کنند.

فیزیکی آن، قبض انبار جدیدی جهت تحویل صادر می‌گردد. زمانی که بورس‌ها متولی معاملات قبوض انبار نباشند، تنها قبوض کاغذی مورد استفاده قرار می‌گیرد و بانک‌ها در معرض تمام ریسک‌های موجود در اثر قبوض انبار کاغذی (جعل، زوال، سرقت و کپی‌برداری) قرار خواهند داشت.

بهبود در چارچوب قانونی تأمین مالی از طریق قبض انبار از اواخر دهه‌ی ۱۹۹۰ میلادی مورد بحث بوده است. در سال ۲۰۰۷ میلادی دولت هند قانون انبارداری (توسعه و مقررات) را وضع نمود که این قانون در اکتبر ۲۰۱۰ با ساختن سازمان جدید دولتی تحت عنوان سازمان توسعه و تنظیم مقررات انبارداری به اجرا گذاشته شد.

قانون جدید بر آن بود که کاستی‌های قانونی و نظارتی موجود در تأمین مالی از طریق قبض انبار و قابل مبادله بودن قبض انبار را پوشش دهد. البته در اجرا قسمت‌های اصلی آن از قلم افتاده و اقدامات لازم برای کارا نمودن این قانون هنوز در انتظار اجرایی شدن هستند. علاوه بر این عاملین بخش خصوصی تاکنون تمایل چندانی برای استفاده از فرمت جدید قبض انبار ارائه شده از خود نشان نداده‌اند. بیشتر قبوض انبار صادر شده در هند هنوز قابل مبادله نیستند حتی اگر قابل انتقال باشند.

تجربیات عملی منحصربه‌فرد هند

تعدادی از جنبه‌های جالب توجه در تجربیات عملی تأمین مالی از طریق انبار در هند به شرح زیر است:

- هم‌اکنون استفاده از تأمین مالی از طریق قبض انبار به عنوان پایه‌ای برای دیگر ابزارهای مالی نیز پا گرفته است، حداقل یک مؤسسه تأمین مالی در سطح خرد از تجمیع وام‌های با پشتوانه قبض انبار جهت تأمین مالی از دیگر بانک‌ها اقدام کرده است. این تجربه به بانک‌ها کمک کرد که حداقل پیش‌نیازهای اداری اولیه اعطای وام را فراهم نمایند.
- هند در زمینه‌ی تأمین مالی خرد از طریق قبض انبار از بسیاری از کشورها جلوتر است. به عنوان نمونه در طی پنج سال گذشته NBHC توانسته نیاز مالی ۱۰۰,۰۰۰ کشاورز را که بین ۵۰۰ دلار تا ۲۰,۰۰۰ دلار بوده است، تأمین کند.
- برآورد شده است که حدود یک دهم تأمین مالی از طریق قبض انبار در هند برای کشاورزان انجام گرفته است. تأمین مالی‌های انجام شده از طریق قبض انبار تا حدی

ابزاری برای فراهم کردن تسهیلات یارانه‌ای پس‌داشته به کشاورزان بوده است (عمدتاً بروکراسی ناگزیر در مسیر وام‌های یارانه‌ای دست‌وپاگیر است).

■ استراتژی‌های معاملاتی آربیتراژی^۱ در بسیاری از بازارهای هند دیده می‌شود. در این روش سرمایه‌گذاران در قرارداد آتی با سررسید نزدیک موقعیت خرید اتخاذ نموده و همزمان در قرارداد آتی با سررسید دور موقعیت فروش اتخاذ می‌کند. آن‌ها در راستای کسب سود با ریسک کم می‌توانند در سررسید قرارداد با سررسید نزدیک قبض انبار را تحویل گرفته و همان‌ها را در سررسید قرارداد با سررسید دور تحویل دهند.

■ بورس‌های ملی هند در بطن جریان ایجاد شیوه‌های مدرن انبارداری با استانداردهای کیفی سطح بالا بوده‌اند. البته در هند هر بورسی تنها با شبکه انبارهای خود و شرکت‌های تضمین کیفیت و رتبه‌بندی خاص خود کار می‌کند و شبکه‌ای مجزا را شکل داده است. به منظور ایجاد و توسعه بازار کالایی سالم باید کلیه امکانات انبارداری و رتبه‌بندی برای تمام بورس‌ها در دسترس باشد و همه با هم ارتباط داشته کنند.

■ در سطوح بین‌المللی بیشتر وام‌ها توسط بانک‌ها تحت توافق‌های مدیریت وثیقه اعطا می‌شود و آن‌ها با انتصاب یک گرداننده انبار/مدیر وثیقه و به وسیله‌ی تضمین وثیقه توسط آنان ریسک اعتباری خود را مدیریت می‌کنند. در هند سهم قابل توجهی از چنین وام‌هایی توسط گرداننده انبار/مدیر وثیقه راهبری می‌شوند. بر اساس توافقنامه‌های مهمی که به امضای بانک‌ها رسیده است، اگر سپرده‌گذار متمایل باشد، گرداننده انبار/مدیر وثیقه برای تأمین مالی از طریق موجودی کالای انبارشده که دارای شرایط کیفی از پیش تعیین‌شده باشند، تمهیدات لازم را انجام خواهد داد. در این موارد بانک لیستی از مدارک مورد نیاز را در اختیار مدیر وثیقه قرار می‌دهد. زمانی که کشاورز یا معامله‌گر کالاهایش را سپرده می‌کند، مدیر وثیقه اسناد معینی (مانند گواهی‌های کیفیت) را صادر می‌کند و سایر مدارک (مانند اظهاریه‌ی امضا شده مبنی بر اینکه کالا از هرگونه رهن و وثیقه‌ای آزاد است) را نیز از سپرده‌کننده دریافت می‌کند. مدیر وثیقه پس از بررسی، مدارک را به بانک ارسال کرده و بانک وام را به حساب مشتری واریز می‌نماید. در اصل این مکانیزم با به‌کارگیری تکنولوژی بهبود خواهد یافت ولی وام‌گیرندگان برای مقابله با ممیزی الکترونیکی به دلایل مالیاتی با این بهبود مخالفند.

۳- تجربیات عملی در ویتنام

ویتنام در طی دو دهه‌ی گذشته تبدیل به موتور قوی تولید محصولات کشاورزی و یکی از صادرکنندگان عمده این محصولات شده است. این کشور به صورت سالانه چیزی حدود ۲۶ میلیون تن برنج تولید می‌کند و دومین صادرکننده بزرگ این کالا در جهان با صادرات ۱/۷ میلیون تن در سال ۲۰۱۱ بوده است. ویتنام همچنین دومین تولیدکننده بزرگ قهوه و بزرگ‌ترین تولیدکننده بادام هندی، صادرکننده‌ی عمده کائوچو، چای، سبزیجات، میوه‌ها، نارگیل، نی‌شکر، سویا، کاساوا (مونیاک)، فلفل، میخک و شیلات در جهان است.

ویتنام دارای یک بخش بانکداری پیچیده و متنوع است که شامل پنج بانک بزرگ ایالتی، ۳۰ بانک سهامی بزرگ، پنج بانک کاملاً خارجی و حدود ۵۰ شعبه بانک‌های بین‌المللی می‌گردد. با این حال ناهمسانی شدیدی در تمهیدات برای تأمین مالی در بندرگاه‌ها و نقاط دیگر کشور وجود دارد (به عنوان مثال در شهرهای پیشرفته و صادراتی متفاوت با مناطق روستایی و کشاورزی است) و این ناهمسانی بین خدمات در دسترس برای بازیگران بین‌المللی و بازیگران محلی نیز وجود دارد. بانک‌های بزرگ مالی تجاری بین‌المللی حضور گسترده‌ای در بنادر به ویژه جهت تجارت قهوه و فلفل دارند و با به‌کارگیری تسهیلات ایمن و کارا فعالان تجاری را جذب می‌کنند. موجودی انباری که به واسطه‌ی آن‌ها توسط این بانک‌ها و یا معامله‌گران بین‌المللی تأمین مالی صورت می‌گیرد، معمولاً در انبارهای تضمین‌شده در مناطق صنعتی و توسط شرکت‌های انبارداری تخصصی مانند Paccorine، Steinweg و Unicontrol و یا توسط شرکت‌های لجستیکی خارجی-داخلی مانند Molenbergnatie Gemadep IV نگهداری می‌شوند. حمل‌ونقل کالاها در انبارهای تضمین‌شده تحت نظر کارشناس گمرک واقع در محل انبار انجام می‌پذیرد. به طور کلی تسلیم گواهی‌های کالا که توسط شرکت‌های معتبر انبارداری صادر شده، اطمینان کافی را برای بانک‌های تجاری مالی ایجاد نموده و مبنای محاسبات تسهیلات را برای آن‌ها مشخص می‌کند. برخی از معامله‌گران بین‌المللی (مانند Ecom، Armajaro و Olam) نیز با انبارهای داخلی قرارداد می‌بندند.

صادرکنندگان محلی، قهوه‌ی کشاورزان و شرکت‌های تعاونی و تاجران محلی را ابتدا در انبارهای روستایی جمع‌آوری و نگهداری می‌کنند و سپس در انبارهای تضمین‌شده برای صادرات جمع می‌کنند. تأمین مالی این انبارها عمدتاً بر اساس یک رویه‌ی غیررسمی و غیرتشریفاتی انجام می‌پذیرد. بانک‌های ویتنام و صادرکنندگان مایلند که از خدمات یکی از دو نوع شرکت‌های داخلی بیان شده در ذیل در زمینه‌ی انبارداری بهره‌برند:

■ شرکت‌های ایمنی^۱ که از وثیقه‌ی انبارها در مواجهه با مشکلات گزارش شده ناشی از فاصله مکانی زیاد، امکانات و تجهیزات ضعیف، افعال مجرمانه و غیرجنایی، تلفات در حمل و نبود بیمه محافظت می‌نمایند.

■ شرکت‌های مدیریت دارایی^۲ (که گاهی متعلق به بانک‌ها هستند) که اشکال مختلفی از خدمات مدیریت وثیقه و کنترل موجودی انبار را ارائه می‌دهند. آن‌ها معمولاً در داخل انبارهای مشتریان بانک‌ها فعالیت می‌کنند و معمولاً انجام فعالیت‌ها و نظارت بر امور را با خدمات کنترل کیفیت تخصصی می‌آمیزند.

ویتنام هیچ قانون انبار مشخص و مدونی ندارد. البته یک سیستم ثبت معاملات امن ملی دارد که این پایگاه داده همیشه اطلاعات دقیقی را ارائه نمی‌کند، به طور دائمی برخی مؤسسات مالی موفق به ثبت وثیقه نمی‌شوند.

بانک‌هایی که به دنبال ارائه خدمات تأمین مالی از طریق انبار در داخل کشور هستند با ریسک‌هایی در زمینه‌های ذیل مواجه خواهند شد:

استفاده همزمان چند وام‌گیرنده از یک کالای وثیقه گذاشته شده به دلیل ضعف عملکرد پایگاه داده ذکر شده در بالا

■ مشکلات در اجرای سیاست‌های بیمه‌ای

■ عدم شفافیت در رویه‌های مواجهه با ورشکستگی گردانندگان انبار

■ نوسان بالای قیمت کالا

■ کیفیت نامناسب خدمات ارائه شده توسط بخش خصوصی در زمینه‌ی انبارها، شرکت‌های مدیریت وثیقه، شرکت‌های ایمنی و دیگر خدمات حمایتی لجستیکی بین انبارها در طول زنجیره‌ی تأمین.

به واسطه‌ی این ریسک‌ها، بانک‌های ویتنامی عموماً ترجیح می‌دهند که تنها وثیقه‌ی ابتدایی اموال را بپذیرند. البته این موضوع در میان محصولات مختلف برای قهوه که عنوان زمین زراعی^۳ برای آن قابل کاربرد است بیشتر مصداق دارد. بانک‌ها و معامله‌گران خارجی متمایل به دریافت خدمات از گردانندگان بین‌المللی انبارداری و لجستیکی مستقر در بنادر هستند.

با وجود این شرایط حجم کل تأمین مالی از طریق انبار در ویتنام بسیار بزرگ است. هرچند که بانک‌ها اغلب تا ۷۰ درصد ارزش کالاها را تأمین مالی می‌نمایند، هزینه‌های تأمین مالی برای

1. Security companies

2. Asset management companies

3. Farmland

شرکت‌های محلی نسبتاً بالا است و براساس شنیده‌ها نرخ بهره‌ی سالیانه‌ی آن‌ها بین ۱۶ تا ۲۰ درصد است، در حالی که گفته می‌شود که معامله‌گران بین‌المللی عملیات خود را در داخل کشور با نرخ بهره‌ی ۳ تا ۵ درصد تأمین مالی می‌کنند. کشاورزان خرد در بالادست زنجیره تأمین فاقد هر نوع تأمین مالی از طریق انبارها هستند که گفته می‌شود به دلیل عدم تمرکز تعاونی‌ها بر روی فعالیت‌های کسب‌وکاری مرتبط است، آنها عمدتاً تمایل دارند که نهادهایی اجتماعی/سیاسی باشند. به نظر می‌رسد که در ویتنام (به ویژه در بنادر) بحران کمبود تمهیدات کارآمد در زمینه‌ی تأمین مالی وجود دارد که اقدام عاجل برای کاهش ریسک‌های اعتباری را می‌طلبد. بیشتر مسائل را می‌توان به وسیله‌ی تخصصی نمودن خدمات مدیریت وثیقه و اصلاحات قانونی رفع نمود. برای غلبه بر آن می‌توان یک سیستم استوار برای انبارداری عمومی ایجاد نمود. برخی از ناظران بر این باورند که چنین سیستمی باید قدرت چانه‌زنی تولیدکنندگان را بالا برده و از فعالان بخش پایین‌دستی زنجیره‌ی تأمین که هم‌اکنون در بازار مسلط هستند، دوری کند. همچنین بیان شده که دسترسی بهتر به تأمین مالی که منجر به دسترسی بهتر به نهاده‌های مورد نیاز کشاورزی می‌گردد، اثر مثبتی بر کیفیت محصولات ویتنام به ویژه قهوه خواهد داشت.

۴- تجربیات عملی در کشورهای جنوب صحرای آفریقا

طی سال‌های اخیر در ایجاد سیستم‌های قبض انبار در کشورهای جنوب صحرای آفریقا تلاش‌های قابل توجهی شده است و این اقدامات بینشی نسبتاً غنی ایجاد نموده که می‌تواند برای دیگر مناطق نیز مفید باشد. سه رویکرد گسترده که در کشورهای جنوب صحرای آفریقا استفاده شده است به شرح ذیل است:

- مدیریت وثیقه و کنترل موجودی
- طرح‌های انبارداری عمومی در امتداد خطوط ارتباطی با ایالات متحده و آفریقای جنوبی
- طرح‌های تأمین مالی براساس موجودی کالا در سطح روستایی و تأمین مالی خرد

مدیریت وثیقه و کنترل موجودی

شرکت‌های انبارداری و حمل‌ونقلی^۱ واقع در مبادی گمرکی، از گذشته خدمات انبارداری و مدیریت وثیقه شناخته‌شده‌ای را ارائه می‌کرده‌اند. از دهه ۱۹۷۰ میلادی شرکت‌های بازرسی با

1. Freight forwarders

بهره‌گیری از آزادسازی تجارت کالا در آفریقا و افزایش بانک‌های بین‌المللی که به دنبال خدمات تخصصی در این زمینه بودند به شرکت‌های پیشرو در این زمینه بدل شدند.

در آفریقا در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ میلادی آزادسازی بازارهای کشاورزی و ورود بانک‌های بین‌المللی باعث تشدید ایفای نقش شرکت‌های بازرسی بین‌المللی گردید و بانک‌ها اغلب وام‌گیرندگان خود را ملزم به امضای توافقات مدیریت وثیقه می‌نمودند. پس از آن مدیران وثیقه نقش مهمی در حصول اطمینان در زمینه جریان اعتبارات تجاری در کشورهای آفریقایی داشتند. این نقش به ویژه در مورد شرکت‌های محلی پررنگ‌تر بود چراکه برخلاف رقبای بین‌المللی خود، به اعتبارات با نرخ بهره‌های پایین در مناطق برون‌مرزی دسترسی نداشتند.

چندین شرکت بین‌المللی ارائه دهنده خدمات مدیریت وثیقه در این کشور فعالیت دارند، از قبیل ACE (Audit, Control and Expertise)، Société Générale de Surveillance، SDV، Socotec و Drum Commodities. تعدادی شرکت منطقه‌ای نیز هستند که خدماتی مشابه خدمات فعالان بین‌المللی ارائه می‌دهند به عنوان نمونه Baltonic (تانزانیا)، Transsenne (سنگال) و Ecosafe Ghana Ltd. این شرکت‌ها به جز مدیریت وثیقه تمهیدات بیمه برای آتش‌سوزی و بلایای طبیعی، سرقت، بیمه مسئولیت ناشی از اشتباهات و قصور و بیمه امانت و درستکاری را نیز پوشش می‌دهند (دو مورد آخر گاهی اوقات در ترکیب با هم و تحت عنوان بیمه جبران خسارت حرفه‌ای شناخته می‌شوند). در عمل بیمه امانت و درستکاری هزینه‌ی بسیار بیشتری نسبت به بقیه دارد و باید ریسک‌های ناشی از تقلب و کلاهبرداری کارکنان و مدیران را پوشش دهد. برای این انبارها پوشش بیمه بسیار ضروری است، زیرا معمولاً برای پوشش مطالبات بزرگ، ارزش خالص آنها کفایت نمی‌کند.

دسترسی به خدمات مدیریت وثیقه نسبتاً محدود است چرا که اولاً هزینه‌های ماهیانه خدمات بالا است و ثانیاً خدمات به صورت گسترده‌ای در محدوده بنادر اصلی گرد آمده و تمرکزشان بر واردات و صادرات کالاها است. در بخش‌های محصور به خشکی آفریقا ارائه‌دهندگان خدمات کمی حضور دارند و کیفیت خدمات آنان نیز نسبتاً ضعیف است. با این حال تعداد زیادی از مؤسسات تجاری کشاورزی مانند شرکت‌های پنبه پاک‌کنی و شرکت‌های آردسازی بزرگ این هزینه‌های بالا را پرداخت می‌نمایند، چرا که توافقات مدیریت وثیقه تنها مکانیزم‌هایی هستند که به آن‌ها این امکان را می‌دهد که به اعتبار به موقع از طریق موجودی کالا دست یابند.

تجارت مدیریت وثیقه تعداد زیادی از تقلب‌ها و کلاهبرداری‌ها را تجربه کرده است؛ بانک‌ها در برابر این تقلب‌ها با مشکلات بسیار و تأخیرهای طولانی برای دستیابی به راه چاره مواجه

می‌شوند. تقلب‌ها معمولاً با تبانی کارکنان مدیر وثیقه/گرداننده انبار و سپرده‌گذار و در برخی موارد بانک انجام می‌شود.^۱ برخی از شرکت‌های بازرسی به دلیل ریسک‌های بالا که عمدتاً هزینه‌ی پوشش بیمه‌ی آن‌ها نیز بالا است، از تجارت مدیریت وثیقه دوری می‌کنند. دیگر شرکت‌ها نیز مواد و شرایط خدمات مدیریت وثیقه‌ای که ارائه می‌دهند، سخت‌تر و پرهزینه‌تر است.^۲ برخی از شرکت‌های بین‌المللی بازرسی برتر که در غرب آفریقا فعالیت می‌کنند هم‌اکنون ترجیح می‌دهند از خدمات شرکت‌های اصلی اروپایی بهره‌برند به جای آنکه با شعب محلی آن‌ها کار کنند. دیگر شرکت‌ها نیز خدمات خود را محدود به مانیتورینگ موجودی کالا (SMA) (ها) بدون تضمین درستی و تمامیت کالا کرده‌اند.

عملکرد این صنعت متأثر از مسائل اساسی زیادی است. تقاضای خدمات نامنظم و رقابت قیمت شدید است، که موجب شده مدیران وثیقه دارای کارمندان دائمی زیادی نباشند و گاهی برای قراردادهای جدید مجبورند فرآیند جذب و آموزش نیرو را به صورت عجولانه‌ای انجام دهند. در اجرای قانون اغلب سهل‌انگاری و اهمال‌کاری می‌شود که شرایط معافیت مالیاتی قابل توجهی را برای متقلبان به همراه دارد. هر جا که زینانی رخ دهد، مسئولیت مدیران وثیقه محدود به مواد قرارداد نگهداری است. به گفته‌ی یک کارشناس یکی از ضعف‌های جدی این صنعت، جمله‌بندی قراردادها است و عبارات مختلف ممکن است باعث سردرگمی در تشخیص حقوق طرفین قرارداد شود. زمانی که مدیران وثیقه در برابر بیمه ادعایی را مطرح می‌کنند، ممکن است حق العمل (فرانشیز بیمه) آن‌قدر بالا باشد که استطاعت پرداخت آن را نداشته باشند و مجبور به کناره‌گیری از تجارت شوند.

در این راستا، شایان ذکر است که برخی اشکال کمتر سخت‌گیرانه در زمینه‌ی مانیتورینگ وثیقه می‌تواند بانک‌ها را درگیر وام دادن به پشتوانه کالای مورد معامله نماید. بانک‌ها سابقاً نظارت بر انبارها را اغلب بدون دخالت بازرسان مستقل و به صورت مستقیم انجام می‌داده‌اند و برخی بانک‌ها هنوز هم زمانی که لازم باشد این فعالیت را انجام می‌دهند. علاوه‌براین، بانک‌ها اغلب برای انجام نظارت تحت توافقات مدیریت کالای انبار (SMA) با بازرسان قرارداد می‌بندند، که نوعاً فقط در رابطه با مشتریانی انجام می‌شود که پیش از این ارتباط قوی با بانک داشته‌اند و سابقه‌ی اعتباری طولانی نیز دارند. اعتماد به این مشتریان خاص به بانک‌ها این اجازه را می‌دهد که در موارد محدودی بدون شرایط ایمنی اضافی که تحت توافق‌های مدیریت وثیقه (CMA)

۱. مواردی که مربوط به مدیریت وثیقه می‌شود از یک کشور به کشور دیگر بسیار متنوع است و ممکن است برخی از کشورها با چنین مواردی مواجه نشوند.
۲. بر اساس یک منبع تحقیقاتی صنعت در سال ۲۰۰۹، به دلیل وجود ادعاهای بیمه‌ای زیاد در سطح دنیا تنها دو یا سه شرکت حاضر به پوشش بیمه‌ای مدیران وثیقه بودند.

ایجاد می‌شود، به مشتریان وام دهند. به عبارت دیگر به صورت کلی برای تأمین مالی از طریق وثیقه‌ی کالا سه روش نظارت مستقیم، توافق‌های CMA، توافق‌های SMA مورد استفاده قرار می‌گیرند. به رغم محدودیت‌هایی که در بالا بیان شد و مسائلی که در توافق‌های CMA وجود دارد، شرکت‌های مدیریت وثیقه بیشترین خدمات مورد نیاز را ارائه می‌دهند و بیشترین تأمین مالی انبار را در کشورهای جنوب صحرائ آفریقا و به خصوص شمال رودخانه لیمپوپو محقق ساخته‌اند.

طرح‌های انبارداری عمومی در امتداد خطوط ارتباطی با ایالات متحده و آفریقای جنوبی
از دهه‌ی ۱۹۹۰ میلادی، تلاش‌هایی با کمک نهادهای بین‌المللی برای معرفی مدل انبارداری عمومی در کشورهای جنوب صحرائ آفریقا انجام پذیرفت. بیشتر این تلاش‌ها در جدول ۱-۴ نمایش داده شده است.^۱ "تجربه ۲۲" نیز گام‌هایی که ممکن است برای ایجاد چنین سیستمی در یک کشور نیاز باشد را نمایش می‌دهد.

تلاش‌های قابل ملاحظه‌ای در شرق و جنوب آفریقا صورت پذیرفته است. کالاهای انتخاب شده در این طرح‌ها ذرت، کاکائو، قهوه، پنبه، برنج و کنجد بود. در مورد ذرت که از محصولات غذایی اصلی است، روند پیشرفت کند و دشوار بود. به نظر می‌رسد این روند همراه با صادرات محصولات به تانزانیا (قهوه و بادام زمینی) و اتیوپی (قهوه، کنجد و نخود) سرعت گرفت اما طرح‌های کاکائو در کامرون، ساحل عاج و نیجریه ظاهراً نتایج بادوام محدودی داشته است. مشکل کلیدی در زمینه‌ی طرح‌های ذرت سیاست‌گذاری‌های دولتی غیرحمایتی در برخی کشورهای لیست‌شده مخصوصاً کشورهای شرقی و جنوبی آفریقا است که در آنجا ذرت جزء مواد غذایی اصلی است. قیمت مواد غذایی از لحاظ سیاسی بسیار حساس است و این امر موجب مداخله‌ی غیرپیش‌بینی‌شده‌ی دولت در مرزها به‌وسیله‌ی توزیع کمک‌های اضطراری و ذخیره‌ی مواد غذایی می‌گردد. در برخی موارد دولت‌ها به منظور حصول نتایج کوتاه مدت سیاسی بی‌هیچ پروایی قیمت محصولات غذایی را دستکاری می‌کنند. تمام این‌ها باعث ایجاد فضای بی‌اعتمادی می‌گردد، که موجب نگرانی بخش خصوصی در مورد نگهداری کالا برای ماه‌های طولانی می‌گردد و بانک‌ها نیز برای اعطای تسهیلات به پشتوانه این موجودی کالاها در انبارها بی‌میل می‌شوند. در غنا نیز مسأله‌ای مشابه با همین مورد مانع پیش روی تلاش‌ها برای معرفی تأمین مالی از طریق قبض انبار غلات بود.

۱. این لیست جامع نیست و شامل طرح‌های تعاونی‌ها و تأمین‌مالی‌های خرد که به صورت مختصر در انتهای این زیربخش مورد بحث قرار گرفته است، نمی‌شود.

جدول ۴-۱: عمده‌ی طرح‌های حمایت‌شده انبارداری عمومی در کشورهای جنوب صحرای آفریقا

کشورها	مؤسسات اصلی پشتیبانی اصلی	سال	قوانین سیستم قبض انبار	بهدار نظارتی	استاد قبض انبار	مجموعات اصلی تا به امروز	نتایج: موفقیت/شکست / مسائل
کامرون، ساحل عاج، نیجریه	CHC، مؤسسه بین‌المللی کارائو، مؤسسات ملی کارائو	۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵	تعدایی از متون قانونی پیش‌نویس شده و چاپ شده	مؤسسات ملی کارائو	قبض CMA کانفی	کارائو	گزارش تکمیل پروژه اثرات بادوام محدودی را ناشی از ترس بانک‌ها از تقلب، طراحی ضعیف و مدیریت ضعیف نشان می‌دهد. مدیریت و نظمه قابل توجهی برای صادرکنندگان محلی در ساحل عاج انجام شده ولی شرکت‌های چندملیتی غالب نیاز چندانی به آن ندارند. یک شرکت چندی تا ۱۵،۰۰۰ تا ۲۰،۰۰۰ تن صادرات در سال انجام داده ولی تناوم آن جای سؤال دارد.
اتیوپی	دولت اتیوپی، بانک جهانی IFAD، بانک جهانی JFC، CIDA، EU، USAID، UNDP، CFC	۲۰۰۵ تا ۲۰۱۱	قانون مصوب ۲۰۰۲ سال	ECX	قبض انبار الکترونیک	قهوه، کنجد و نخود (الزایا) از طریق ECX معامله می‌شوند)	بیش از نیمی از کالای مبادله‌شده در ECX در انبارهای تحت مدیریت بورس نگهداری شده و به صورت الکترونیک مستند می‌شوند.
غنا	DFID	۱۹۹۳ تا ۱۹۹۷	هیچ قانونی	هیچ مؤسسه‌ای	قبض کانفی	ذرت	در سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ سپرده‌های کالا تا ۵۵۰۰ تن هم رسید ولی متعاقب سیاست‌های غیرحمایتی به‌خانه رسیده.

کشورها	مؤسسات پشتیبانی اصلی	سال	قوانین سیستم قبض انبار	نهاد نظارتی	اسناد قبض انبار	محصولات اصلی تا به امروز	نتایج: موفقیت/شکست / مسائل
کنیا	USAID, EAGC FSDT و	۲۰۰۵ تا ۲۰۱۱	هیچ قانونی، اما پیش نویس قانون با جدیت در حال تدوین است	در ابتدا EAGC در مرجع پذیرش انبارها بوده مجری قانون طبق قانون تصویب شده تعیین خواهد کرد	قبض کانغی	ذرت	اولین پذیرش انبار در سال ۲۰۰۸ پذیرش شد و یک بانک فعالانه در اعطای وام درگیر شد. به دلیل حمایت کم و سیاست‌های غیرحمایتی پیشرفت کمی حاصل شد.
مالاوی	GTPA, ACE .EU, CFC و AGRA USAID	۲۰۱۱	هیچ قانونی	تمهیدات گواهی‌نامه‌ها را ممیزی‌ها را انجام می‌دهد. GTPA	قبض انبار الکترونیک	ذرت	اولین پذیرش انبار، سپرده کردن کالا، تأمین مالی و تجارت کالا توسط ACE انجام پذیرفت. صادرات دوره‌ای از تجارت ممنوعه جلوگیری نمود.
مالی	طرح تأمین مالی PRMC تجاری	۱۹۸۷ تا ۱۹۹۳	هیچ قانونی	وزارت تجارت	قبض کانغی	ارزن و سورگوم	طرح در سال‌های ۱۹۸۸ و ۱۹۸۹ با تأمین مالی ۱۲ درصد مازاد عرضه در بازار به اوج رسید و پس از آن کاهش یافت و در نهایت رها شد. مشکلات: قیمت‌ها طبق پیش‌بینی افزایش پیدا نکردند، نامناسب بودن بازپرداخت‌ها، ضعف مدیریت و کنترل ذخایر. (Shepherd و Cullter ۱۹۹۵)

کشورها	مؤسسات پشتیبانی اصلی	سال	قوانین سیستم قبض انبار	ب‌هاد نظارتی	اسناد قبض انبار	محمولات اصلی تا به امروز	نتایج: موفقیت/شکست/مسائل
تانزانیا	وزارت تجارت، ریاست .IFAD, CFC, SDC, AFD	۱۹۹۸ تا ۲۰۱۱ (۲ پروژ) و ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۹	قانون مصوب سال ۲۰۰۵	وزارت هیات صدور قبض انبار وزارت تجارت	قبض کاغذی، با بیت‌نام	قهوه، بادام زمینی، برنج، کنجد، آفتابگردان و پنبه	جنب عمده و پایدار قهوه (حدود ۱۵۰۰۰ تن در سال)، بادام زمینی (۴۰،۰۰۰ تا ۷۰،۰۰۰ تن در سال) و کنجد (۹،۴۵۰ تن در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱). مسأله‌ی تبادل دولت در بازار غلات، مخصوصاً در مناطق مرزی، جنب برنج و جنب محدود پنبه در شمال تانزانیا.
اوگاندا	وزارت تجارت، EU, WFP, CFC	۲۰۰۲ تا ۲۰۱۰	قانون مصوب سال ۲۰۰۶	ب‌رس کالای اوگاندا، تحت وکالت وزارت تجارت	قبض انبار الکترونیکی – متصل به سیستم الکترونیکی آفریقای جنوبی)	ذرت، پنبه	بیشرف قابل توجه بوده، ولی در مقیاس کوچک بوده است. تا انتهای سال ۲۰۱۰، چهار انبار غله با مجموع سب‌دهی کالای سالانه‌ی ۸،۱۲۳ تن ذرت در سال عملیاتی شدند. عملیات آزمایشی پنبه‌دانه در غرب اوگاندا با میزان ۱۰۰ تن در سال.
زامبیا	ZACA, CFC, IFAD, USAID	۲۰۰۱ تا ۲۰۰۷	پیش‌نویس قانون تهیه شده ولی اجرای نشده است.	ZACA با توافقنامه قراردادی با اپراتورهای انبار گواهی شده	قبض کاغذی	ذرت	موفقیت اولیه، با سب‌دهی کالای حدود ۶۶،۰۰۰ تن در سال ۲۰۰۴ و تأمین مالی بانکی در مقیاس بزرگ؛ پس از آن به دلیل سیاست‌ها و چارچوب قانونی غیرحاصلی و ناکافی در مدیریت و اندازه‌ی طرح در ZACA
	WFP, USAID, ZAMACE	۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱	متعمم قانون اعتبارات کشاورزی مصوب سال ۲۰۱۱	غیر مصوب تاکنون	قبض کاغذی	ذرت	به دلیل مداخله سنگین دولت در بازار ذرت، این طرح در ایجاد کمیش و جدایی ناکام بوده است.

یادداشت: ACE: بورس کالای کشاورزی (Agricultural Commodity Exchange)، AfDB: بانک توسعه آفریقا (African Development Bank)، AGRA: اتحاد انقلاب سبز آفریقا (Alliance for a Green Revolution in Africa)، CFC: صندوق مشترک کالایی (Common Fund)، CIDA (for Commodities): آژانس توسعه بین‌الملل کانادا (Canadian International Development Agency)، DFID: گروه توسعه بین‌الملل (Department for International Development)، EAGC: شورای غلات آفریقای شرقی (Eastern African Grain Council)، EU: اتحادیه اروپا (European Union)، FSDT: تعمیق اعتماد بخش مالی (Financial Sector Deepening Trust)، GTPA: انجمن معامله‌گران و فرآوران غلات مالاوی (Grain Traders and Processors Association of Malawi)، IFAD: صندوق بین‌المللی توسعه کشاورزی (International Fund for Agricultural Development)، IFPRI: مؤسسه بین‌المللی تحقیقات سیاست غذایی (International Food Policy Research Institute)، PRMC: برنامه تجدید ساختار بازار غلات و حبوبات (Programme de Restructuration du Marché Céréalière)، SDC: آژانس توسعه و همکاری بین‌المللی سوئیس (Swiss Agency for Development and Cooperation International)، UNDP: برنامه توسعه سازمان ملل (United Nations Development Programme)، USAID: آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده (U.S. Agency for International Development)، WFP: برنامه جهانی غذا (World Food Programme)، ZACA: آژانس کالاهای کشاورزی زامبیا (Zambia Agricultural Commodities Agency)، ZAMACE: بورس کالای کشاورزی زامبیا (Zambia Agricultural Commodity Exchange).

بسیاری از دولت‌ها متمایل به مداخله در بازار غلات هستند و به پذیرش رویکرد تسهیلاتی که توسط دولت آفریقای جنوبی معرفی شده تمایل خیلی کمی دارند. در همین حال، زیربخش غلات در کشورهای جنوب صحرای آفریقا نسبت به آفریقای جنوبی اغلب پراکنده و غیررسمی است که باعث ایجاد مشکل برای نگه‌دارندگان کالا در زمینه مذاکرات و لابی برای اتخاذ استراتژی‌های منسجم شده است. این عوامل در سطوح دولتی و خصوصی نگه‌داری کالا باعث هماهنگی ضعیف در این زیربخش شده است.

براساس جدول ۱-۴، چهار کشور قوانینی را برای تسهیل عملیات سیستم قبض انبار تصویب نموده‌اند، که هدف اصلی آن مبادله‌پذیر نمودن قبوض انبار و ایجاد چارچوب قانونی متناسب با مبادلات کالایی و حداقل‌سازی بروز تقلب است. از سال ۲۰۱۲، دو کشور شرق آفریقا (تانزانیا و اوگاندا) نهادهای نظارتی رسمی منصوب نموده‌اند. در حالی که این نهادها در زمینه‌ی پذیرش و صدور مجوز برای انبارها و آموزش نگه‌دارندگان کالا فعالیت دارند، هنوز هم مشخص نیست که آیا آن‌ها منابع کافی برای انجام مسئولیت‌های خود در میان‌مدت و کوتاه‌مدت را دارند یا خیر^۱. یک سؤال نیز باقی است که آیا این مؤسسات برای اتخاذ تصمیمات دشوار در زمینه‌ی صدور مجوز برای انبارها و اجرای امور منطبق بر استانداردهای قانونی در برابر نهادهای سیاسی مربوطه از استقلال کافی برخوردار هستند یا خیر. در زامبیا، یک مرجع صدور مجوزهای غیردولتی (آژانس کالاهای کشاورزی زامبیا) در سال ۲۰۰۰ تأسیس گردید؛ این نهاد به دلایل مختلف به خصوص سیاست‌های دولتی و چارچوب قانونی غیرحمایتی و ضعف اداری و مدیریت در نهایت با شکست مواجه شد. جای تأسف است که سپرده‌های کالا در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ به ۶۶.۰۰۰ تن رسید و درآمد خدمات آن به خوبی توانست هزینه‌هایش را پوشش دهد ولی با این حال به شکست انجامید. "تجربه ۸" برخی از دیدگاه‌ها در ارتقای انبارداری عمومی در این منطقه را نشان می‌دهد.

هماهنگی مؤثر موجود میان زیربخش‌های اقتصادی ممکن است موفقیت نسبی مبادلات نقدی محصولات در تانزانیا و اتیوپی را توضیح دهد. بخش قهوه تانزانیا قبل از آزادسازی بازار قهوه، در عمل از نهادهای بازار محور مختلفی بهره می‌برده است. این نهادها عبارتند از: انجمن قهوه تانزانیا؛ شرکت‌های قهوه و شرکت‌های تعاونی فراوری قهوه؛ یک بانک تعاونی؛ یک بانک متعلق

۱. همانطور که در بالا اشاره شده، اگرچه به نظر می‌رسد که سیستم قهوه‌ی تانزانیا (Tanzanian coffee system) نسبتاً امن است، با این حال رسیدهای فروش بیشتر قهوه‌هایی که باید صادر شوند، در هر دو سطح هم به وسیله‌ی عملیات انبارهای مدیریت وثیقه‌ی دارای مجوز و هم به وسیله‌ی عملیات حراج اجباری کنترل می‌شوند.

2. Zambia Agricultural Commodities Agency Ltd.

3. Tanzanian Coffee Board

به دولت سابق که دارای سبد بزرگی از وام‌ها بود و به شرکت‌های قهوه در زمان کوتاه‌تری وام پرداخت می‌نمود؛ و شرکت حراج قهوه موشی^۱ که تمامی مبادلات قهوه (به جز موارد دارای معافیت ویژه) باید توسط آن صورت می‌گرفت. این نهادهای مختلف سطح معینی از اعتبار را فراهم نموده و همکاری آن‌ها موجب تسهیل ایجاد سیستم قبض انبار برای قهوه گشته است. در حال حاضر پنج انبار دارای مجوز، سه شرکت تعاونی فراوری قهوه و دو رقیب بخش خصوصی فعال هستند. علاوه بر آن گروه‌های تجارت کشاورزی که به صورت تخصصی قهوه تولید می‌کنند به صورت قابل توجهی از تأمین مالی از طریق سیستم قبض انبار در عملیات خود بهره برده‌اند.

در مورد صنعت بادام زمینی در تانزانیا، دولت یک ساختار بازاریابی ترکیبی شامل یک سیستم بازاریابی اولیه تک کاناله مجاز همراه با فروش رقابتی برای صادرات یا فرآوری محلی را ایجاد نموده است. تمام بازاریابی و فروش اولیه باید توسط تعاونی‌ها (همراه با مؤسسات تولیدی کوچک‌تری که توسط اتحادیه‌ها حمایت می‌شوند) انجام شده و آن‌ها باید بادام زمینی را به صورت حراج در انبارهای دارای مجوز از دولت به فروش رسانند. دیدگاه‌ها نسبت به اثربخشی این سیستم متفاوت است.^۲

1. Moshi Coffee Auction

۲. یک گزارش بانک جهانی توسط Baregu و Hoogeveen (۲۰۰۹) نشان می‌دهد که کشاورزان بادام زمینی تحت سیستم قبض انبار جاری با شرایط قیمت‌گذاری نامطلوبی مواجهند. برخی بیان می‌دارند که دلیل آن سیستم قبض انباری است که برای تولید بادام زمینی استفاده می‌شود، سیستمی که توسط کشاورزان کنار گذاشته شده بود، در حالی که دوباره رواج یافته است. با این وجود، تعیین قیمت ذخیره (تعیین حداقل قیمت) توسط دولت در مازاد تراز صادرات در نوامبر ۲۰۱۱ باعث ایجاد یک وقفه‌ی جدی در این صنعت شد و معامله‌گران بین‌المللی دیگر تمایلی به خرید محصول نداشتند.

تجربه ۲۲:

انبارداری عمومی در حال رشد در کشورهای جنوب صحرای آفریقا

کمک‌های مالی بلاعوض نهادها و دولت‌ها با درجات متنوع اثربخشی، بیشترین حمایت عمومی را در توسعه‌ی سیستم‌های انبارداری عهده‌دار هستند. در برخی موارد مؤسسات مالی بین‌المللی بسیار متعهد به کار از طریق دولت‌ها هستند، البته این تعهد توانایی آن‌ها را برای ارتباط مستقیم با بازیگران بخشی خصوصی محدود می‌کند. در دیگر موارد، مؤسسات بین‌المللی و دولت‌ها فاقد یک استراتژی بلندمدت روشن، به عنوان مثال تمرکز میان‌دوره‌ای سنگین بر روی کاهش فقر و درگیر کردن کشاورزان خرد، در هزینه ساخت و پایداری درازمدت هستند.

کلید رشد پایدار، ترغیب بخش خصوصی تجارت کشاورزی برای پذیرش انبارداری عمومی به عنوان یک مدل تجاری جذاب و سودآور است که گاهی می‌تواند در کنار عملیات تجاری مرسوم خود یا عملیات سنتی تأمین نهاده‌ها از آن بهره‌برند. در نتیجه برنامه‌های حمایتی نیازمند حداکثرسازی توانمندی انبار است که این به معنای جذب تمام انواع سپرده‌کنندگان کالا شامل معامله‌گران، کشاورزان فردی و گروه‌های کوچک کشاورزان است. فعالیت‌های ایجاد یک انبار، آموزش چگونگی بهره‌برداری از آن و رعایت الزامات قانونی، هزینه‌های ثابت قابل توجهی را دربر دارد که تنها در حالتی که فعالیت انبار به بلوغ نسبی رسیده است می‌تواند با درآمد خود این هزینه‌ها را پوشش دهد. تجربه‌های نشان می‌دهد که انبارهای غله‌ای که کمتر از ۱۰۰۰ تن کالا را در سال نگهداری می‌کنند، به احتمال زیاد دوامی ندارند یا در نقطه سر به سر خود فعالیت می‌کنند.

توسعه سیستم انبارداری عمومی در کشورهای جنوب صحرای آفریقا در حال پیشرفت است و موفقیت‌هایی (به خصوص در مورد محصولات صادراتی) داشته، اما تاکنون اثر محدودی در مورد محصولات غذایی داشته است. هماهنگی اثربخش‌تر زربخش‌های اقتصادی کلید پیشرفت آتی است و این امر وابسته به توانمندی فعالان مختلف بخش کالایی (دولت، بخش خصوصی و مؤسسات بین‌المللی) در همکاری مؤثر با یکدیگر است.

ممکن است بخشی از تغییر عملیات برخی فعالان این حوزه، به ویژه صنعت کشاورزی آفریقای جنوبی و سازمان برنامه جهانی غذا، موجب تقویت هماهنگی میان آنها شود.

گردانندگان سیلوی پیشرو در آفریقای جنوبی با یک بازار داخلی اشباع‌شده مواجه هستند و به طور فعال در حال سرمایه‌گذاری در کشورهای شمال رودخانه لیمپوپو هستند. تولیدکنندگان غذا و تغذیه آفریقای جنوبی و همچنین بانک‌ها نیز در حال همراهی با این حرکت تغییر مکان تجارت کشاورزی به سمت شمال هستند. اپراتورهای سیلوی آفریقای جنوبی با کشاورزان (تجاری) در یک سیستم حجم بالا/حاشیه سود پایین، همکاری نزدیکی دارند و تجربه بالایی در ارائه خدمات وثیقه انبار دارند. یکی از این شرکت‌ها AFGRI است که این چنین خدماتی را در زامبیا ارائه کرده و هنوز هم فعالیت خود را ادامه می‌دهد چرا که چارچوب سیاست‌های دولتی در این کشور مطلوب‌تر است.

برنامه جهانی غذا تبدیل به بازیگر پیشرو بازارهای داخلی چندین کشور آفریقای شده است که سالانه میلیون‌ها تن غلات، حبوبات و دیگر مواد غذایی را خرید می‌کند. این برنامه عمدتاً تأمین کالای خود را از طریق مناقصه‌ها و توسط خریداران واجد شرایط تحت برنامه «خرید برای پیشرفت» (P4P) (از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴) انجام می‌دهد. این برنامه با رویکردهای دیگر شامل خرید مستقیم از گروه‌های کشاورزی به صورت نقدی و آتی، خریداری کالا به شکل قبوض انبار و خرید از طریق بورس‌های کالایی نیز مورد آزمایش قرار گرفته است. این روند می‌تواند به دلیل اینکه کارکنان تأمین کالای این آژانس به صورت کلی با سیستم سنتی مناقصات راحت‌تر هستند، تلطف گردد. به این ترتیب تصور نمی‌شود که برنامه P4P تغییری عمده در شیوه‌ی تأمین کالا و خرید برنامه جهانی غذا ایجاد کند.

سیستم قبض انبار اتیوپی مورد جالبی است که با تعمیم بالا مطابقت ندارد. محرک اصلی در این کشور بورس ECX است که دولت اتیوپی از طریق آن کالاهای مشخص صادراتی (قهوه، کنجد و حبوبات) را به فروش می‌رساند. این کالاها قبل از فروش باید در انبارهای بورسی سپرده شوند. حجم کالاهایی که در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ در بورس معامله شده به بیش از ۵۰۹.۰۰۰ تن می‌رسد که باعث ایجاد یک سیستم انبارداری عمومی به صورت تقریباً یک شبه شده است. تأمین مالی از طریق قبض انبار به تازگی در حال گسترش است و بانک‌ها ابزار اطمینان قابل توجهی در این سیستم هستند. با این وجود فعالان حوزه کالا سؤالات مهمی در مورد مدل ECX دارند، به عنوان مثال اینکه آیا این مدل اثربخشی بازار را افزایش می‌دهد، آیا این مدل اتیوپی را در کسب مزیت رشد سریع کیفیت قهوه و محصولات خاص کمک خواهد کرد و آیا این مدل احتمال نکول صادرکنندگان اتیوپیایی را در قراردادهای بین‌المللی افزایش می‌دهد. برخی از این نگرانی‌ها ممکن است بی‌اساس باشد اما لازم است که از سوی گردانندگان ECX و کسانی که قصد ترویج این مدل را در جاهای دیگر دارند، مورد بررسی قرار گیرد.

سیستم تأمین مالی انبار و سیستم قبض انبار: اتیوپی

بانک‌های اتیوپی مدت‌هاست که وام‌هایی به پشتوانه کالا به معامله‌گران و مؤسسات دولتی اعطا می‌کنند و آن‌ها با نظارت مستقیم خود و بدون کمک گرفتن از مدیران وثیقه رویه‌های اعطای این تسهیلات را انجام می‌داده‌اند. آن‌ها مشکلات کمی با وام‌گیرندگان داشته و میزان بازپرداخت گزارش شده حدود ۹۹ درصد بوده است.

دولت اتیوپی در سال ۲۰۰۳ میلادی قانون قبض انبار را برای انبارداری عمومی تصویب نمود. متعاقب آن وزارت کشاورزی یک واحد نظارتی ایجاد نمود که برای هشت انبار متعلق به مؤسسه نیمه دولتی تجارت غلات اتیوپی^۱ مجوز صادر نمود. البته وزارتخانه تلاش نمود تعاونی‌ها، کشاورزان تجاری و دیگر فعالان را متقاعد به سپرده نمودن گندم و ذرت نماید که البته واکنش کمی به آن نشان داده شد. در سال ۲۰۰۷ میلادی ECX به عنوان نهاد ترجیحی دولت برای عملیاتی‌سازی سیستم قبض انبار تأسیس شد، چرا که طرح اولیه متوقف شده بود.

ECX با مبادلات نقدی با هدف رسیدن به معاملات قراردادهای آتی، آغاز به کار نمود. در اعلامیه تأسیس کارکرد ایجاد آن این‌چنین بیان شده: «جهت انجام وزن‌کشی و مدیریت موجودی کالاهای کشاورزی و صدور قبوض انبار به منظور انجام معاملات بورسی» که ممکن

1. Ethiopian Grain Trade Enterprise

است انبارهایی را مدیریت کند یا به اشخاص دیگری مجوز ایجاد انبار بدهد. ECX در سال ۲۰۰۸ میلادی آغاز به کار نمود و تلاش ناموفقی در جذب معاملات غلات و حبوبات داشت بنابراین تمرکز خود را روی قهوه گذاشت. دولت اتیوپی مصوب نمود که تمام محصول قهوه (اعم از صادراتی و مصرف داخلی) باید از طریق ECX در محل‌های حراج آدیس‌آبابا^۱ و دیردعه^۲ (واقع در شرق اتیوپی) معامله گردد. اتحادیه‌های تعاونی و کشاورزان تجاری مستثنا شده و به آن‌ها اجازه داده شده بود که رأساً اقدام به صادرات نمایند. حجم معاملات قهوه به شدت رشد کرد و در سپتامبر سال ۲۰۱۱ میلادی دو کالای صادراتی دیگر (کنجد و لوبیا) نیز تحت چنین اجباری قرار گرفتند.

در سال سوم فعالیت ECX (سال مالی ۲۰۱۱-۲۰۱۰) حجم کالاهای معامله شده به ۵۰۹.۰۰۰ تن رسید که ۵۱ درصد آن قهوه، ۴۱ درصد آن کنجد، ۷ درصد آن نخود و ۱ درصد آن ذرت بود (ذرت تنها کالای غیراجباری بود).^۳ درآمد خالص گزارش شده برابر با ۵۰ میلیون بیر (برابر با حدود ۳ میلیون دلار) بوده که بازگشت سرمایه ۵۵ درصدی را حاصل کرد.

ECX ورای عملکرد اجباری خود دارای ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی بود:

- این نهاد دولتی است ولی دایره عضویت (۲۴۵ عضو کامل و ۲۸۳ عضو محدود) وسیعی دارد که عمدتاً از بخش خصوصی هستند. تنها اعضا می‌توانند در بورس معامله کنند بنابراین اشخاص غیر عضو که قصد انجام معاملات را دارند باید از اعضای که به شکل کارگزار هستند کمک گیرند.
- تمام کالاها قبل از فروش در تالار معاملات باید در انبارهای ECX سپرده شوند. در اواخر سال مالی ۲۰۱۰-۲۰۱۱، ECX تعداد ۵۵ انبار را در ۱۶ منطقه با ظرفیت ۲/۸ میلیون کیسه (حدود ۱۶۸,۰۰۰ تن) ایجاد نمود.
- ECX خودش انبارهایش را مدیریت می‌کند و تاکنون هیچ اقدامی برای صدور مجوز به گردانندگان خصوصی انجام نداده است. تخصیص مالکیت کالا به خریداران با استفاده از قبوض انبار الکترونیکی که خود ECX صادر می‌کند انجام شده و در سپرده‌گذاری مرکزی حفظ می‌گردد. یک سیستم تضمین عملکرد شامل یک صندوق ضمانت، با بهره‌گیری از تجارب مناسب بین‌المللی ایجاد شده است.
- تمامی کالاهای ذخیره‌شده باید بر اساس درجه کیفیت با هم آمیخته شوند. این نیز بر

1. Addis Ababa

2. Dire Dawa

۳. داده‌های حاضر از گزارش ECX (۲۰۱۱) استخراج شده است.

اساس تجربه بین‌المللی برای شناخت و محافظت از کالاهای با ارزش مانند قهوه عربی و کاکائو است.

■ دولت ترتیبات تدارکات شامل مراکز تبادل اولیه در هر کابيله^۱ (پایین‌ترین سطح مدیریتی) را به عنوان یک رویه تکمیلی فراهم نموده است که محدود به مکان‌هایی است که در آنها محصولات اجباری قبل از حمل به انبارهای ECX باید در آن مورد مبادله قرار گیرند.

■ از سال ۲۰۰۵ میلادی، ECX از سرمایه‌گذاری بلاعوض نهادهای مالی بین‌المللی بهره می‌برد و گزارش ECX (۲۰۱۱) حدود ۲۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری را در پروژه‌های جاری و طراحی‌شده نشان می‌دهد.

■ ECX نیروهایی با تجارب وسیع بین‌المللی در بخش مالی به کار گرفت که عمدتاً از جمعیت مهاجر بودند و حقوق آنها توسط نهادهای مالی کمک‌کننده و دولت پرداخت می‌شد. در ماه مارس سال ۲۰۱۲ میلادی، چهار نفر از این نیروها همچنان به فعالیت مشغول بودند.

ECX در ایجاد جذابیت برای کالاهای غذایی مشکل داشته است که به خاطر سطح تولید پایین‌تر از انتظار، فقدان امکانات پاک‌کردن محصولات در محل، کیفیت پایین غلات (که منجر به درصد بالای محصولات برگشتی شده)، ممنوعیت‌های صادراتی دولتی و ترس معامله‌گران از یک سیستم رسمی مانند ECX که آنها را در معرض نظارت مقامات مالیاتی قرار می‌دهد، بوده است. در سال ۲۰۱۲ میلادی دولت طرحی برای اجبار معاملات ذرت و گندم از طریق مراکز اصلی مبادلات و ECX مصوب نمود و در تلاش بود تا این سیستم را برای دیگر محصولات نیز اجرایی نماید.

تا سال ۲۰۱۰ میلادی، ECX از قبوض انبار تنها به عنوان ابزار تحویل استفاده نمود. در سپتامبر ۲۰۱۰ برنامه تأمین مالی از طریق قبض انبار کنجد و لوبیا با حمایت IFC (شرکت تأمین مالی بین‌المللی) آغاز گردید. در طول ۱۲ ماه ابتدایی این طرح بانک تجاری دولتی اتیوپی^۲ در برابر ۲۹۲ تن کنجد و ۱۷۰ تن لوبیا در سه محل ذخیره‌سازی حدود ۱۴/۱ میلیون دلار وام پرداخت نمود. این برنامه با دو محدودیت اصلی مواجه بود: (۱) زمان سررسید کوتاه قبوض انبار (۳۰ روز برای قهوه و ۶۰ روز برای دو محصول دیگر) که منجر به عدم امکان پرداخت وام در برابر قهوه و ایجاد محدودیت دوره وام برای دو محصول دیگر می‌شد، و (۲) اقدام بخش مالی دولت

1. kabele

2. Commercial Bank of Ethiopia

که مستلزم این بود که بانک‌های خصوصی اوراق قرضه‌ی دولتی را بخرند. در عمل بانک تجاری اتیوپی تنها بانکی بود که در ازای قبوض انبار وام پرداخت نمود. بانک‌های دیگر که تقاضای مشارکت در امر وام‌دهی داشتند، با وجود مشاهده امنیت بالای انبارهای ECX و ضمانت صریح دولت، ولی به خاطر الزام به خرید اوراق قرضه در این فرآیند مشارکت ننمودند.

نقطه‌ی قوت اصلی ECX در تمهیدات عملیاتی موجود در سیستم معاملاتی و انبارهای متصل به بورس (محل‌های تحویل) است. علاوه بر این قبوض انبار اعتماد کافی برای بانک‌ها را ایجاد نموده و از بروز بی‌اعتمادی‌هایی که در طرح‌های انبار سایر کشورها اتفاق افتاده اجتناب شده است. مشکلات لجستیکی اصلی منتج از خرابی اینترنت و برق و کمبود ظرفیت فیزیکی (از نظر انبارها، مقیاس حمل و ترازوها) است. این کمبودها در حجم بالای محصولات اجباری به راحتی قابل مدیریت نیست و موجب ایجاد گلوگاه در مکان‌های خاصی می‌شود و در بدترین حالات براساس گزارش‌ها کامیون‌ها بیش از ۱۰ روز در صف تخلیه بوده‌اند. از طرف دیگر در مورد قهوه بازار سیاه وجود دارد. برنامه‌ریزی اجباری برای بیش از یک میلیون تن محصولات غله‌ای به احتمال زیاد این مشکلات را تشدید می‌کند.

حتی اگر لجستیک به موفقیت انجام پذیرد و اجبار دولتی برای مقطعی قطع شود، نگرانی‌ها همچنان در مورد این مدل وجود دارد. در ابتدا سؤالی که مطرح است این است آیا ساختار اجباری باعث افزایش کارایی بازار شده و یا فقط مراحل کار و هزینه‌ها را افزایش داده است؟ تحقیقات مستقل می‌تواند در روشن نمودن این مسأله یاری‌دهنده باشد. دوم اینکه هنوز مشخص نشده که این سیستم دارای اثرات مثبت و یا منفی بر کیفیت کالا است. به عنوان مثال در میان صادرکنندگان و معامله‌گران بین‌المللی نگرانی گسترده‌ای وجود دارد که سیستم "در حال به شکل کالا در آوردن"^۱ قهوه اتیوپی است. این مورد می‌تواند باعث کاهش توانایی کشور برای بهره‌برداری کامل و سریع از بازارهای خاص می‌شود. این نگرانی نیز وجود دارد که این سیستم باعث انقطاع زنجیره تأمین و تشدید نکول‌ها در قراردادهای صادراتی شود.

طرح‌های تأمین مالی براساس موجودی کالا در سطح روستایی و تأمین مالی خرد

در آفریقا طرح‌های اعتباری متنوعی بر اساس موجودی کالا در سطح روستایی و تأمین مالی خرد به وسیله‌ی مؤسسات متعددی شامل TechnoServe در غنا، CECAM^۲ در ماداگاسکار،

1. Commoditizing

۲. Caisse d'Epargne et de Crédit Agricole Mutuels که یک اتحادیه خدمات کشاورزی و اعتباری است

سازمان خواروبار و کشاورزی سازمان ملل متحد (FAO)^۱ در نیجریه و برنامه توسعه سیستم‌های بازاریابی کشاورزی^۲، شبکه USAWA و طرح توسعه روستایی شهری^۳ (RUDI) در تانزانیا، سازماندهی شده است.^۴

از آنجا که این برنامه‌ها به صورت انحصاری کشاورزان خرد را هدف قرار داده است بنابراین در دسته انبارداری عمومی قرار نمی‌گیرند.^۵ در این برنامه، به استثنای طرح‌های TechnoServe و RUDI که در حال حاضر خاتمه یافته‌اند، کالاها عمدتاً در انبارهای روستایی یا ساختمان‌های امن محلی به نام سپرده‌کننده خرد (با محل ذخیره‌ی محفوظ و مشخص) انبار می‌شوند. استانداردهای ملی درجه‌بندی اعمال نمی‌شوند و قبوض انبار قابل انتقال نیستند. مؤسسات تأمین مالی خرد اغلب کشاورزان را تأمین مالی می‌کنند و در کنار آن‌ها بانک‌ها به جای تأمین مالی مستقیم کشاورزان، نقش تأمین مالی مؤسسات را ایفا می‌کنند. فشارهای جامعه اغلب باعث تحمیل نرخ بهره بالا به بازپرداخت‌های این طرح‌ها شده است.

در ماداگاسکار این طرح کشاورزان خرد را در ذخیره برنج شالیزارها کمک نموده و سنگ‌بنای ایجاد نه شبکه تأمین مالی خرد متقابل CECAM را فراهم نموده است. تسهیلات بر اساس موجودی کالا حدود ۴۰ درصد از کل سبد وام‌ها را تشکیل می‌دهد که با سطح پرداخت حدود ۹۹ درصد همراه بوده است و بازبایی پایین وام‌های ریسکی به پشتوانه تولیدات کشاورزی را جبران می‌کند. در ابتدا در مورد وام موجودی کالا، موجودی انبار باید در انبارهای روستایی تحت اداره‌ی مؤسسات تولیدی نگهداری می‌شد که با سوء مدیریت قابل توجهی همراه بود و بنابراین این رویه با شکست مواجه گشت. ظاهراً موفقیتی که CECAM کسب کرده به واسطه‌ی تأمین مالی برنج شالیزارهایی است که در ساختمان‌های محلی نگهداری می‌شوند و به منظور نگهداری کالای صاحب آن و تعدادی از همسایگان که اغلب اعضای یک خانواده هستند ساخته شده‌اند. برآورد می‌شود که از سال ۲۰۰۸ تمام شبکه‌های ماداگاسکار (شامل CECAM) مجموعاً ۵۵.۰۰۰ تن برنج شالیزاری را در حدود ۱۰.۰۰۰ انبار ذخیره نموده‌اند. این حجم ذخیره‌سازی تنها حدود ۴/۱ درصد تولید ماداگاسکار بوده اما با این وجود برای امرار

1. Food and Agriculture Organization of the United Nations

2. Agricultural Marketing Systems Development Program

3. Rural Urban Development Initiatives

۴. برای اطلاعات بیشتر در مورد طرح‌های ماداگاسکار و تانزانیا به Coulter (۲۰۰۹) مراجعه نمایید. Coulter و Mahamadou (۲۰۱۰) نیز این طرح را در نیجریه تشریح کرده‌اند.

۵. توجه کنید که بانک‌های غلات در اینجا لحاظ نشده است. این مؤسسه‌های روستایی از دهه‌ی ۱۹۷۰ با شتاب زیادی در کشورهای ساحلی به عنوان ابزاری برای افزایش امنیت غذایی و دفع مازاد عرضه در بازار غلات شکل گرفتند. از آنجا که این مؤسسات عمدتاً بودجه خود را از طریق کمک‌های مالی و نه از طریق وام در مقابل موجودی کالا تأمین کرده‌اند، بنابراین در حوزه‌ی این مبحث قرار نمی‌گیرند.

معاش تعداد زیادی از کشاورزان بسیار مهم است. این مورد نمونه‌ای است که نشان می‌دهد چگونه تأمین مالی از طریق کالای وثیقه شده می‌تواند چنین کشاورزانی را کمک کند و بازارهای روستایی را به سوی دیگر محصولات مالی سوق دهد. از سوی دیگر، ارزیابی اخیری که در مورد پروژه PARECAM^۱ (برنامه حمایتی مقاومت در برابر بحران‌های غذایی ماداگاسکار) انجام شده، نشان می‌دهد که تمرکز مجددی بر روی ذخیره‌سازی جمعی انجام گرفته که با نتایج مایوس‌کننده‌ای همراه بوده است.^۲ تجربه ماداگاسکار نتایج مثبتی داشته است اما باید توجه داشت که نقاط خطر بالقوه‌ای نیز به خاطر کشش آژانس‌های خارجی به رویکردهای جمعی بدون ملاحظات کافی در رابطه با پایداری این رویکردها، وجود دارد.

از طرف دیگر موفقیت‌های قابل توجهی نیز در زمینه‌ی ذخیره‌سازی و دسترسی به اعتبار در بازارهای عمده‌فروشی سنتی وجود دارد. معامله‌گران بازار سنتی عمده‌فروشی اغلب ذخیره‌سازی را برای معامله‌گران همکار خود، کشاورزان و دیگران با بکارگیری سیستمی که تا حد زیادی وابسته به اعتبار طرفین معامله و اعتماد بین آن‌ها دارد، ارائه می‌دهند. این مورد در هیچ‌جا به آشکاری بازار عظیم داوانا^۳ (Dawanau) در کانو (Kano) در شمال نیجریه نیست. در آنجا انبارها به وسیله‌ی افراد و انجمن‌های بازار اداره می‌شوند و تمهیداتی را برای سپرده‌کنندگان کالا برای استقراض از انباردار و یا از بانک‌ها فراهم می‌کنند.

سیستم قبض انبار الکترونیک بورس کالای اتیوپی

رویه پذیرش قبض انبار الکترونیک در بورس کالای اتیوپی (ECX) به شرح زیر می‌باشد:

آماده‌سازی پیش از تأمین مالی از طریق قبض انبار

پیش از آغاز فرآیند تأمین مالی از طریق قبض انبار، گام‌هایی که برای آماده‌سازی توسط طرف‌های مختلف باید انجام شود شامل موارد ذیل است:

- وام‌گیرنده‌ی بالقوه باید بر اساس قوانین و رویه‌های ECX به عنوان عضو و یا مشتری در ECX پذیرش شود تا بتواند کالاهای خود را در انبار ECX سپرده کند.
- بانک باید به منظور دریافت قبوض انبار الکترونیک و تبادل اطلاعات مربوط به وضعیت قبوض انبار با ECX، در بورس پذیرش شود تا از وضعیت تعهدات، قبض انبار و

1. Programme to Support Resilience to Food Crises in Madagascar

۲. ارزیابی جامع پروژه PARECAM را می‌توان در مطالعه Clement و Berarazana, Ramanampamonjy (۲۰۱۱) یافت.

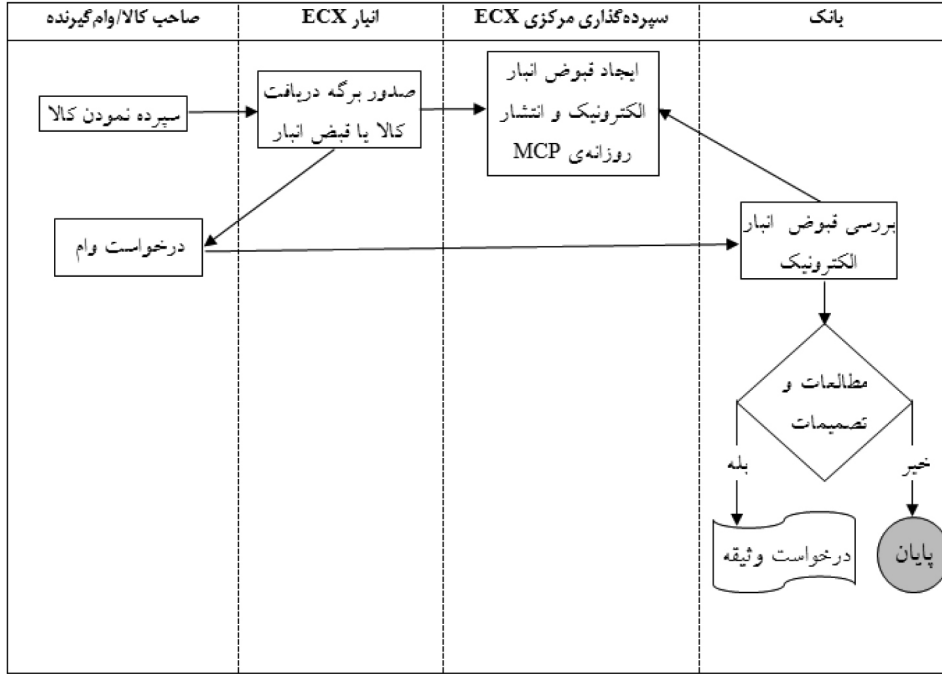
۳. بازار داوانا بزرگ‌ترین بازار غله نیجریه است.

داده‌های بازار آگاه شود.

■ بانک باید یک خط اعتباری برای وام‌گیرنده‌ی بالقوه به پشتوانه‌ی قبض انبار ECX ایجاد نماید.

تأیید رسید انبار (اختیاری)

زمانی که صاحب کالا، کالای پذیرش شده را در انبار ECX سپرده می‌کند، انبار برگه‌ی دریافت کالا را صادر می‌کند که موجب ایجاد یک قبض انبار الکترونیک در سپرده‌گذاری مرکزی ECX می‌شود. وجود این رسید در روز بعد توسط سپرده‌گذاری مرکزی ECX در گزارش وضعیت مشتری عضو (MCP)^۱ منعکس می‌شود (شکل ۱-۴). صاحب کالا می‌تواند برای دریافت وام با استفاده از برگه‌ی دریافت کالا یا یک کپی از MCP که نشان‌دهنده‌ی وجود کالای مورد وثیقه است، به بانک مراجعه نماید. بانک ممکن است تمایل داشته باشد وضعیت قبض تسلیم شده توسط وام‌گیرنده و یا انطباق اطلاعات برگه دریافت کالا و MCP را با ECX چک کند (مثلاً ممکن است کالا پیش از آن در رهن رفته باشد). بانک بر اساس اطلاعات دریافتی از ECX در مورد رسیدگی به درخواست تأمین مالی وام‌گیرنده اقدام خواهد نمود.

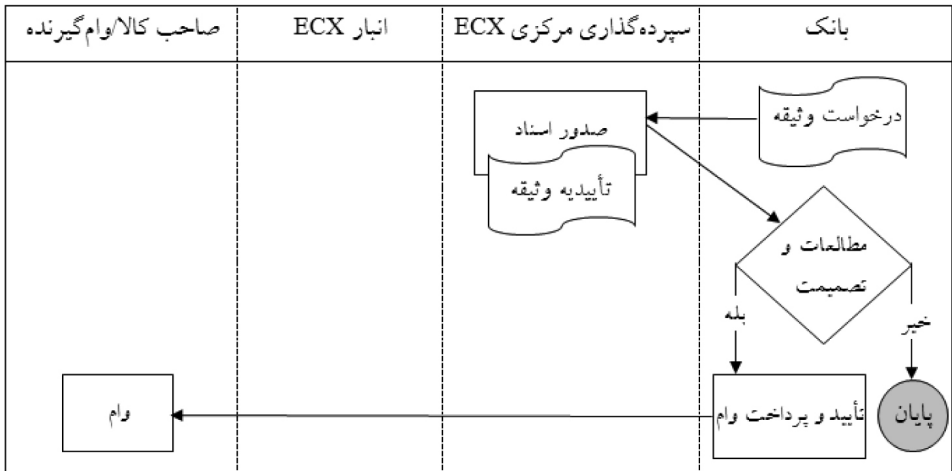

شکل ۴-۱: تأیید قبض انبار

وثیقه گذاشتن قبض انبار و تأمین مالی

بانک پس از دریافت درخواست تأمین مالی وام‌گیرنده، از ECX درخواست خواهد کرد که قبض انبار را در رهن بانک بگذارد. چنانچه قبض ارائه شده دارای اعتبار باشد و اطلاعات ارائه شده توسط بانک صحیح باشد و قبض در رهن نباشد، سپرده‌گذاری مرکزی ECX تأیید وثیقه شدن قبض را به بانک خواهد داد (شکل ۲-۴).

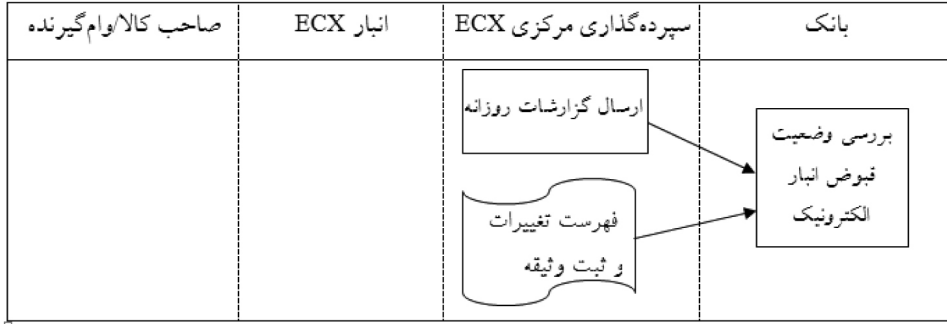
اگر بانک فرآیند ذکر شده را برای تطبیق انجام ندهد، مطابقت نوع کالا، کمیت و کیفیت کالای مورد توثیق را به وسیله‌ی مقایسه برگه دریافت کالای وام‌گیرنده با جزئیات قبض انبار وثیقه شده بررسی خواهد کرد. اگر اطلاعات مرتبط با توثیق، الزامات بانک در رابطه با کمیت و کیفیت دارایی پایه را محقق کند پرداخت وام تأیید خواهد شد. تأیید توثیق توسط سپرده‌گذاری مرکزی ECX در MCP روزانه صادر شده و برای اعضایش منعکس خواهد شد.

شکل ۴-۲: توثیق قبض انبار

نظارت و گزارش دهی

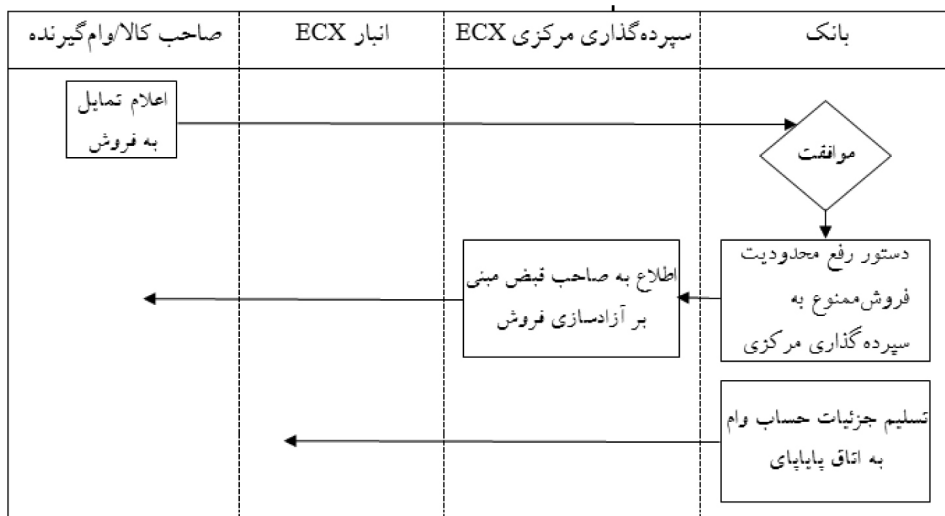
سپرده گذاری مرکزی ECX یک گزارش روزانه حاوی وضعیت کالای تأمین مالی شده توسط بانک را به بانک ارائه می کند (شکل ۳-۴). گزارش مذکور شامل تعداد قبوض انبار وثیقه در وضعیت فروش ممنوع، در وضعیت خارج از وضعیت فروش ممنوع و آن‌ها که فروش رفته‌اند است. اطلاعات مربوط به نتایج فروش نیز به نحوی که در پایین ذکر شده در این گزارش ذکر می شود. ECX همچنین داده‌های زنده‌ی بازار در مورد قیمت کالاها، حجم معاملات و مانند این‌ها را در وبسایت‌های عمومی فراهم می کند که بانک نیز می تواند آن‌ها را مشاهده و شرایط وام‌های قبض انبار خود را بسنجد.

شکل ۴-۳: نظارت (مانیتورینگ) و گزارش دهی

رفع محدودیت ممنوعیت فروش

ECX در جلسات معاملاتی خود اجازه فروش قبض انباری که دارای محدودیت “فروش ممنوع” است را نخواهد داد. هر قبضی که در رهن باشد دارای محدودیت فروش ممنوع است مگر یا تا زمانی که بانک به صورت رسمی رفع این محدودیت را درخواست کند. تحت توافق بین وام‌گیرنده و بانک، سپرده‌گذاری مرکزی ECX توسط بانک از رفع محدودیت فروش-ممنوع قبض انبار مطلع خواهد شد. تغییر وضعیت قبض در MCP بعدی گزارش خواهد شد. همزمان بانک به اتاق پایاپای ECX نیز جزئیات حسابی که درآمد حاصل از فروش (پس از کسر هزینه‌های ECX و مالیات) باید به آن واریز شود را ارائه می‌کند (شکل ۴-۴).

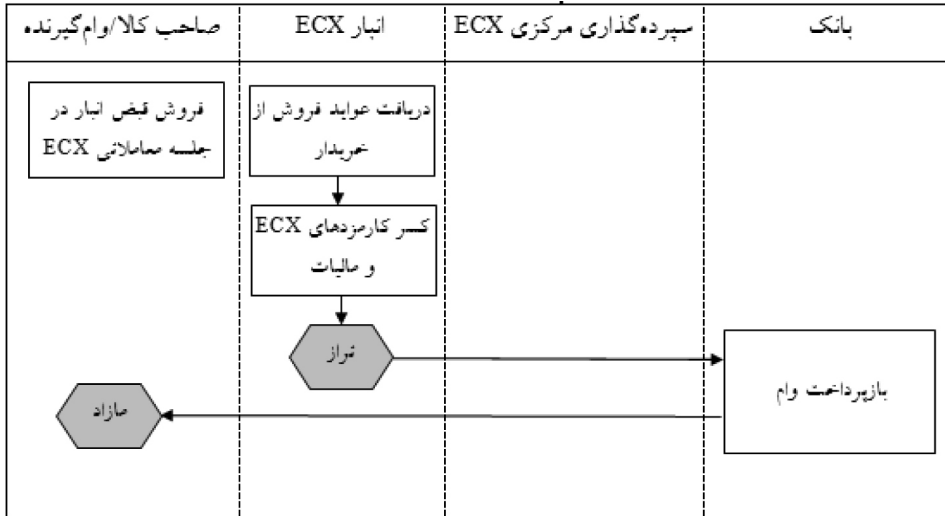

شکل ۴-۴: رفع محدودیت فروش ممنوع

فروش قبض انبار

پس از رفع محدودیت فروش ممنوع، قبض انبار در جلسات معاملاتی ECX فروخته خواهد شد. خریدار مبلغ ارزش معامله را به اتاق پایاپای ECX پرداخت خواهد نمود که به موجب آن فروش تسویه شده و مبلغ حاصل از فروش (پس از کسر هزینه‌های ECX و مالیات) به حساب مشخص شده توسط بانک واریز خواهد شد. اگر ارزش قبض انبار بیش از مبلغ وام بانک و هزینه‌ها باشد، بانک اختلاف آن را به وام‌گیرنده پرداخت خواهد نمود و اگر ارزش آن کمتر باشد، وام‌گیرنده اختلاف آن را به بانک پرداخت خواهد نمود. دستور رفع محدودیت فروش ممنوع به سپرده‌گذاری مرکزی

زمانی که قبض فروخته می‌شود، تعهد (رهن) روی آن (یا قسمتی از آن که فروخته شده) برداشته شده و خریدار می‌تواند کالا را تحویل بگیرد (شکل ۵-۴). این سیستم با مجاز نمودن فروش کالا، بیشترین میزان امنیت را برای بانک ارائه می‌دهد بدون آنکه نیاز باشد وام‌گیرنده سرمایه کافی برای بازپرداخت تضمین نماید.

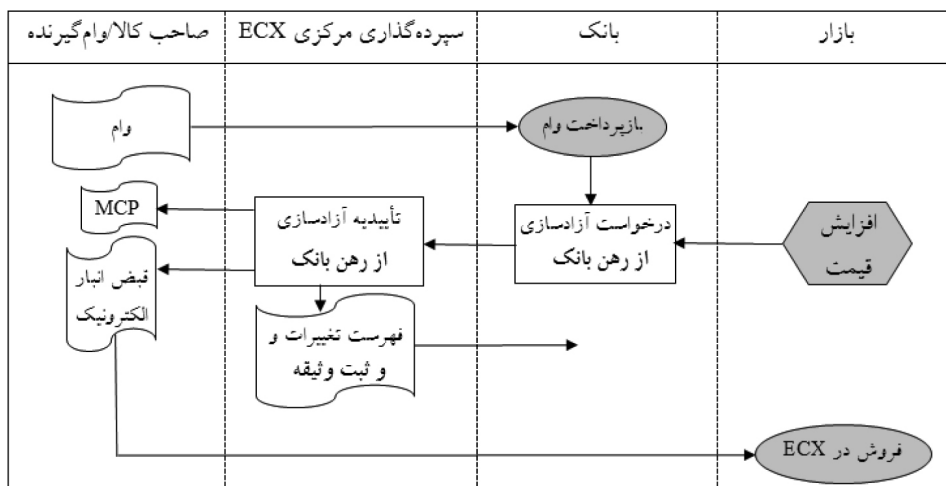

شکل ۴-۵: فروش قبض انبار

آزادسازی از تعهد (وثیقه) قبض انبار

در صورتی که وام‌گیرنده وام را قبلاً بازپرداخت نماید و یا قیمت بازاری کالا به صورت قابل توجهی افزایش یابد و بانک بخواهد وثیقه‌ی اضافی را آزاد کند، بانک باید درخواست نماید که ECX قبض انبار وثیقه شده را آزاد سازد.

حذف از تعهد (ثیقه) در MCP گزارش شده و در قبض انبار الکترونیک نیز منعکس خواهد شد که به موجب آن صاحب قبض می‌تواند کالا را در بازار به فروش برساند. عواید فروش به جای بانک مستقیماً به صاحب کالا پرداخت خواهد شد. ارزش فروش در جلسه معاملاتی توسط اتاق پایاپای ECX پرداخت و تضمین می‌شود و پس از تراز کردن (کسر هزینه‌های ECX و مالیات) مستقیماً به حساب صاحب کالا واریز می‌گردد (شکل ۴-۶).

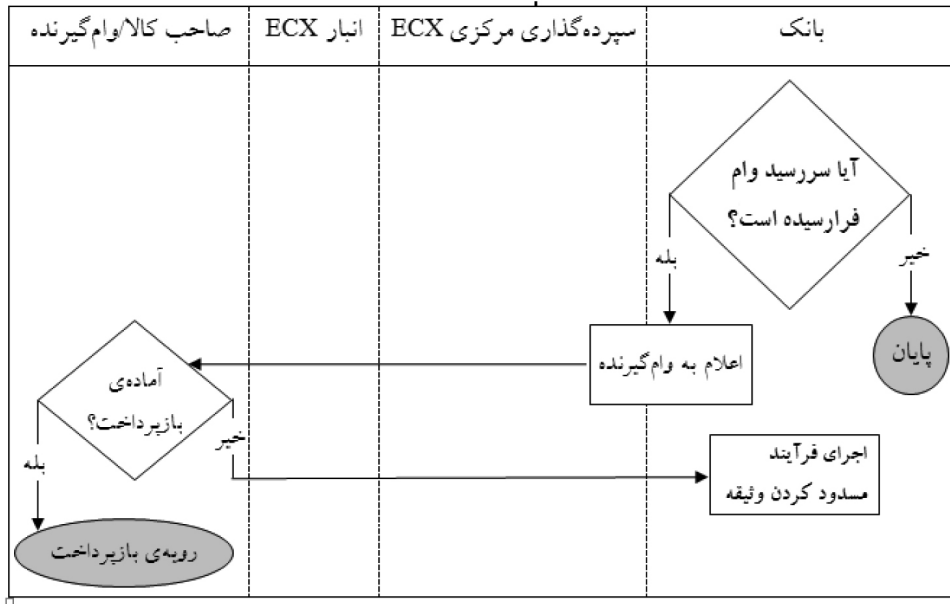
شکل ۴-۶: آزاد نمودن قبض انبار از رهن بانک

سلب حق اقامه‌ی دعوی

چنانچه وام گیرنده نتواند وام را در سررسیدش بازپرداخت نماید، بانک ممکن است اقدام به سلب حق اقامه دعوی نماید. معمولاً سررسید وام همان تاریخ انقضای قبض انبار ECX است. جریمه سنگینی (۳/۵ درصد ارزش اصلی قبض انبار در روز) برای قبضی که وام آن سررسید شده در نظر گرفته شده است. البته به دلایل مختلفی ممکن است سررسید وام قبل از سررسید قبض انبار باشد و یا ممکن است که وام گیرنده اقداماتی متناقض با توافقنامه وام با بانک انجام دهد و بانک متعاقب آن تصمیم به فروش قبض انبار بگیرد.

اگر وام به سررسید خود برسد بدون آن که قبض فروخته شود (بازپرداخت انجام شود)، بانک به مدت پنج روز به وام گیرنده اعلام می کند که قصد مسدود کردن قبض را دارد. پس از آن وام گیرنده ۱۵ روز مهلت اضافی برای بازپرداخت وام دارد (به عنوان مثال برای درخواست فروش قبض انبار از طریق ECX).

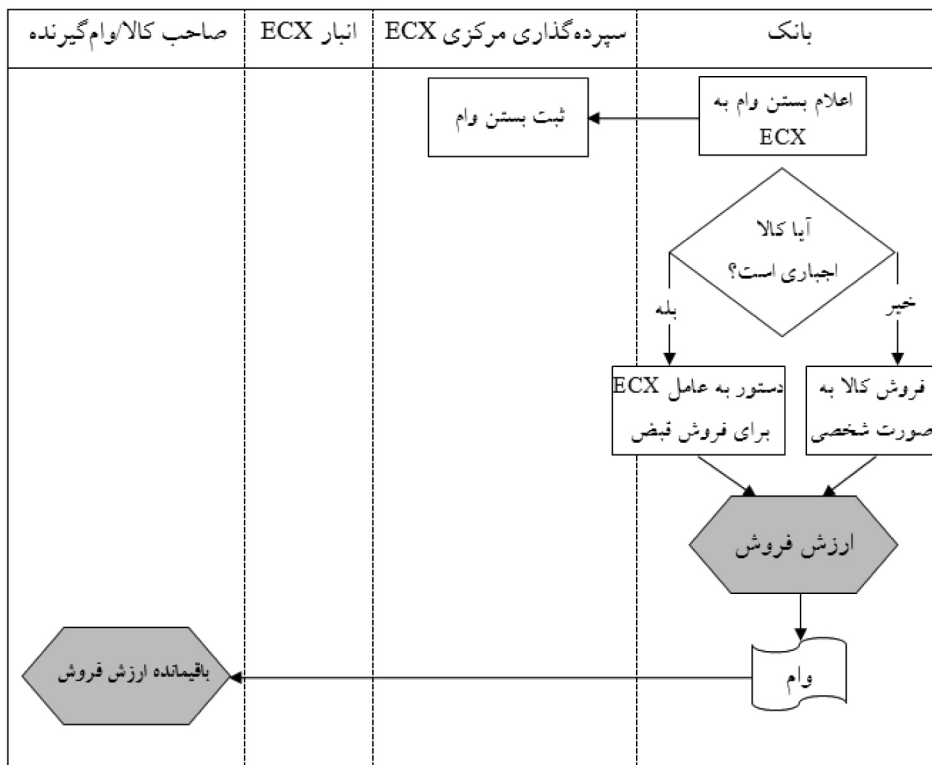
چنانچه در دوره ۲۰ روزه (۵ روز اعلامی + ۱۵ روز اضافی) وام گیرنده نتواند وام را بازپرداخت نماید، بانک انسداد قبض انبار را به ECX اعلام می نماید. پس از آن بانک اقدام به فروش وثیقه از طریق ECX می کند (با در صورتی که کالا از کالاهای اجبار به عرضه در ECX نباشد، شخصاً اقدام به فروش می نماید) (شکل ۷-۴). کالاهای اجباری در حال حاضر قهوه‌ی صادراتی، کنجد و لوبیا هستند.

شکل ۴-۷: روند اجرایی آغاز مسدود کردن وثیقه

پس از آنکه بانک اطلاعیه مسدود کردن وثیقه یک وام را به سپرده‌گذاری مرکزی ECX ارسال می‌کند، ECX برای فروش قبض انبار/کالا ۲۰ روز فرصت اضافی دارد. در مجموع به صورت خودکار تا ۴۰ روز پس از سررسید وام، بدون اعمال جریمه از سوی ECX، مهلت وجود دارد. بانک برای فروش کالا به عامل خود دستور فروش می‌دهد. برای فروش از طریق ECX (در مورد کالاهای اجباری) بانک یک عضو واسط ECX را به عنوان کارگزار خود انتخاب می‌کند. در مورد کالاهای غیراجباری مانند گندم، ذرت، لوبیا قرمز، نخود و سورگوم بانک این حق انتخاب را دارد که شخصاً اقدام به فروش نماید و بدین منظور می‌تواند با پرداخت هزینه‌ها و مالیات کالا را از انبار ECX خارج نماید.

میزان عایدی خالص حاصل از فروش کالا در جلسه معاملاتی ECX توسط اتاق پایاپای به حساب بانک واریز خواهد شد. مبلغ مازاد پس از بازپرداخت وام و پرداخت جرائم به وام‌گیرنده پرداخت خواهد شد (شکل ۸-۴).

شکل ۴-۸: فروش وثیقه مسدود شده

۵- تجربیات عملی در اروپای شرقی و اتحاد جماهیر شوروی سابق

از انتهای دهه‌ی ۱۹۸۰ میلادی برای وثیقه قرار دادن موجودی کالا به منظور دریافت وام در اروپای شرقی و اتحاد جماهیر شوروی سابق رویکردهای مختلفی به کار گرفته شده است. این رویکردها شامل نظارت بانک با استفاده از اسناد و مدارک خاص دوران شوروی، به کارگیری مدیران وثیقه، انبارداری در مزرعه و سیستم‌های قانونمند و تحت کنترل می‌شود. حمایت بیرونی قابل توجهی برای توسعه سیستم قبض انبار در این منطقه توسط بانک اروپایی بازرسی و توسعه^۱، آژانس آمریکایی توسعه بین‌المللی^۲، صندوق سرمایه‌گذاری کالایی^۳ و

1. European Bank for Reconstruction and Development
 2. U.S. Agency for International Development
 3. Common Fund for Commodities

دیگران شده و بیشتر این حمایت در ایجاد سیستم‌های صدور مجوز در راستای خط مشی آمریکای شمالی بوده است. یک گزارش Kiriakov و Rutten، FAO Höllinger (۲۰۰۹) نشان می‌دهد که ۱۲ کشور به دنبال ایجاد سیستم قبض انبار بوده‌اند، هر چند که چنین سیستمی تنها در سه کشور بلغارستان، مجارستان و قزاقستان به صورت کامل ایجاد گردید. این سه کشور به جای قوانین عمومی که کالاها و عملیات تجاری مختلفی را پوشش می‌دهند، دارای قوانین قبض انبار ویژه‌ی غلات هستند.

سیستم مجارستان شامل سه شرکت انبارداری بسیار بزرگ با سرمایه‌های بالا است که زمینه‌ی گسترده‌ی انبارداری را پوشش می‌دهند. بلغارستان و قزاقستان بسیار شبیه به تجربه عملی ایالات متحده عمل کرده‌اند و در هر دوی آن‌ها سازمان‌های ساختاریافته و مؤسسات نظارتی دولتی کارا و صندوق‌های غرامت تأسیس شده است. سیستم بلغارستان به خاطر ۴۷ انبار عمومی دارای مجوز با ظرفیت مجاز بیش از ۵۰۰.۰۰۰ تن کالا به خوبی تا حد زیادی توسعه یافته است. تجربه این کشور اهمیت متقاعد کردن و همراه ساختن بانک‌ها را یادآور می‌شود. زمانی که بانک‌ها در زمینه وام دادن از طریق قبض انبار تخصص کافی پیدا کردند و رویه‌های کارای متناسب با آن را ایجاد نمودند، مکانیزم وام دادن بسیار آسان شده و هزینه‌های اداری نیز کم شد. علاوه بر این، نرخ بهره که در ابتدای طرح و زمانی که تنها دو بانک وام پرداخت می‌کردند ۱۶ درصد بود، به ۷ تا ۸ درصد در سال ۲۰۰۸ رسید و ۱۰ بانک در این زمینه باهم رقابت می‌کردند.

اجرای ناقص و یا شکست‌خورده این طرح‌ها در این منطقه را می‌توان به عدم اجماع اولیه بین نهادهای دولتی، آژانس‌های بین‌المللی و بخش خصوصی در اولویت‌های اصلی و اجزای طرح نسبت داد. در برخی از کشورها، از جمله لهستان و اسلواکی، دخالت دولت در سطح بالایی باقی ماند و باعث عدم رغبت کشاورزان به ذخیره‌سازی از طریق قبوض انبار شد. در اکراین تناقضات بین قوانین و ضعف فرآیند صدور مجوز باعث ایجاد فضای بی‌اعتمادی گردید.

برخلاف آفریقای جنوبی، در اینجا معاملات محدودی در بازار ثانویه انجام شده است که تا حدودی به خاطر ماهیت نابالغ بورس‌های کالایی و رژیم‌های مالیاتی است که موجب عدم رغبت به انتقال قبض انبار به دیگران شده است.

گزارش FAO نشان می‌دهد که رویکرد رایج آژانس‌های بین‌المللی بسیار غیرعملی است و آنان رویکرد بالا به پایین با شدت زیاد و تمرکز بر تغییر در سطح دولتی و مرکزی را نسبت به کار کردن با بانک‌های محلی در یک مدل از پایین به بالا برای توسعه واقع‌بینانه‌ی طرح‌های سیستم

قبض انبار ترجیح می‌دهند. مؤلفان این گزارش به این نتیجه رسیده‌اند که "اگرچه اطمینان از صحت عملکرد اجزای اصلی یک سیستم قبض انبار ضروری است اما باید مراقب بود که برنامه کار عقب نیفتد و همچنین زمان کافی برای تعدیل و اجماع در نظر گرفته شود" (Höllinger, Kiriakov و Rutten, ۲۰۰۷، ۴۷).

۶- تجربیات عملی در زمان‌های تغییر سیاسی و عدم ثبات مالی (اقتصادی)

در برخی شرایط بی‌ثبات و حالات گذار، درآمد حاصل از صادرات کالا، در واقع دارایی‌هایی بود که به منظور رفع نیازهای فوری به پول، توسط مؤسسات مالی پشتوانه وام می‌شد و به نقدینگی تبدیل می‌شد. این موضوع در هر دو مورد فدراسیون روسیه و در میان کشورهای اتحاد جماهیر شوروی سابق در طول دهه ۱۹۹۰ میلادی و در آرژانتین در سال ۲۰۰۱ که دچار بحران نقدینگی ملی شده بود، رخ داد.

در اتحاد جماهیر شوروی سابق، سیستم قضایی و قوانین تجاری، به خصوص در مورد موضوعات تسهیلات با پشتوانه وثیقه و ورشکستگی، کهنه و غیرقابل استناد (به طور کلی و نه تنها در زمینه قبوض انبار) بود. تعدادی از طرح‌های نوآورانه اجرا گردید تا پوشش نیاز فوری صادرکنندگان به نقدینگی پوشش داده شود و بانک‌ها اطمینان حاصل کنند که وام‌های آنان پس از فروش کالا بازپرداخت خواهد شد. بسیاری از این تسهیلات به وسیله‌ی استفاده از خدمات مدیریت وثیقه ایجاد گردیدند. سه مثال از طرح‌های موفق در زمان‌ها و مکان‌هایی که دارای شرایط پرفشار اقتصادی هستند در ادامه آمده است.

مبادلات خرید و عبور از مرز^۱

در حالی که قانون تسهیلات و وثایق انبار در اتحاد جماهیر شوروی سابق ضعیف بود ولی قانون فروش می‌توانست برای تحصیل مواد خام و نیمه‌ساخته مورد استفاده قرار گیرد و به تبع آن باید کالا تحت کنترل مدیران وثیقه قرار می‌گرفت. این ساختار یک بانک (در ابتدا و عمدتاً بانک‌های هلندی) را درگیر می‌کرد که یک شرکت با هدف خاص^۲ (SPC) ایجاد کند که در تملک بانک بود و وام‌دهنده اسمی بود. پس از آن SPC در برخی مکان‌های مشخص تحت نظارت کالاها را خریداری کرده و اگر نیاز باشد آن‌ها را برای فرآوری آزاد کرده و سپس کالاها را برای صادرات دوباره انبار می‌کنند، پس از آن برای حمل آزاد شده و اسناد حمل را به خریداران برون مرزی

1. Purchase and tolling transactions

2. Special-purpose company

تحويل می‌دهند، کسانی که نسبت به بانک‌ها تعهد پرداخت مستقیم در ازای ارائه‌ی اسناد را دارند. انبار تولیدکنندگان در ابتدا نقش مهمی در چنین مبادلاتی داشت، چرا که مواد خام و محصولات ساخته شده نیاز بود که جایی در نزدیکی محل تولید نگهداری شوند انبار مستقلی در دسترس آنها نبود. مبلغ پرداختی SPC به تولیدکننده برابر با درآمد حاصل از فروش نهایی منهای هزینه‌های تأمین مالی و دیگر هزینه‌ها بود که همان مابه‌ازای کالای عبوری از مرز^۱ است.

مبادلات خرید و بازخرید^۲

یک معامله بازخرید^۳ نوعی از مبادلات عبور کالا از مرز^۴ است در حالی که مجوزهای صادراتی تنها برای شرکت‌های محلی در ایالت‌های معینی از اتحاد جماهیر شوروی قابل صدور بود. در این مورد، کالاها در ابتدا توسط SPC خریداری شده ولی توسط یک مشتری در بندر صادراتی به منظور ترخیص برای صادرات، بازخرید می‌گشت. کالاها به نام SPC و به صورت کنترل شده مانند قبل نگهداری می‌شدند. البته شرکت حمل‌ونقل توجه داشت که رویه‌های صادراتی را به نحوی ترتیب دهد که اسناد حمل‌ونقل مستقیماً به بانک تحويل داده شود، و بانک آن‌ها را به بانک خریدار ارائه می‌کرد تا پرداخت تحت اعتبار اسنادی انجام شود. مالکیت اسمی کالاها تنها در دوره‌ی کوتاهی که اسناد حمل برای ایجاد ارتباط بین بانک و تولیدکننده در دست شرکت حمل‌ونقل بود، به نام تولیدکننده بود. قبوض انبار در صورت نیاز در انبارهای بنادر استفاده می‌شد، البته قبل از ورود به بندر به شدت به خدمات مدیریت وثیقه اتکا می‌شد.

مبادلات محدود و وثایق^۵

نگرانی کلیدی در آرژانتین محافظت از کالاها در برابر بانک‌های محلی و تأمین‌کنندگانی است که این قدرت قانونی را دارند که صادرکننده را در هر زمانی با نماینده خود جایگزین کنند. از طرف دیگر محدودیت‌های صادرات ایجاد شده توسط مؤسسات خارجی انعطاف شرکت‌های متعلق به بانک را برای درگیری در عملیات خرید و عبور کالا از مرز کاهش می‌دهد. بر این اساس، رویکرد پذیرفته‌شده‌ای استفاده می‌شد که در آن یک شرکت تابعه محلی توسط صادر

1. Tolling fees
 2. Purchase and repurchase transactions
 3. purchase-repo
 4. tolling transaction
 5. Collateral ring-fence transactions

کننده ایجاد شده و صادرکننده به عنوان شخص قرض گیرنده و صاحب کالای خام و محصولات فرآوری شده‌ی در اولویت صادرات ایفای نقش می‌کرد. سهام شرکت تابعه مذکور برای امنیت بیشتر در رهن بانک بود و شرکت تابعه نمی‌توانست وامی دریافت کند و یا وامی به جز وام‌های مربوط به بانک برون‌مرزی مورد نظر را ضمانت کند. کالاها تحت نظارت توافقی‌های سخت‌گیرانه مدیریت وثیقه بودند و به محض اینکه مواد خام خریداری و به انبارهای محلی تحویل داده می‌شدند، قبوض انبار (در قانون آرژانتین اسنادی قابل مبادله بودند) به بانک برون‌مرزی منتقل می‌شدند.

زمانی که مواد خام در کارخانه بودند، قبوض انبار داخلی برای بانک صادر می‌شد که در ازای آن غالباً تأمین مالی به میزان صددرصد محصول صادرکننده انجام می‌شد. به صورت کلی در تشریفات صادرات یا مجوزهای پولی مشکلات خاصی وجود نداشت چرا که این تسهیلات تنها منبع نقدینگی در دسترس بود.

منابع

- **Baregu, Mwombeki, and Johannes Hoogeveen.** 2009. "State and Markets in Cashew Marketing: What Works Better for Tanzanian Farmers?" Poverty Reduction and Economic Management, Africa Region, World Bank, Washington, DC.
- **Coulter, J. P.** 2009. "Review of Warehouse Receipt System and Inventory Credit Initiatives in Eastern & Southern Africa." Final draft report commissioned by the United Nations Conference on Trade and Development under the All ACP Agricultural Commodities Programme.
- **Coulter, J. P., and S. Mahamadou.** 2010. "Revue due Warrantage Paysan au Niger." Version définitive. Prepared for the French Development Agency.
- **Coulter, J. P., and G. E. Onumah.** 2002. "The Role of Warehouse Receipt Systems in Enhanced Commodity Marketing and Rural Livelihoods in Africa." Food Policy 27: 319–37.
- **Coulter, J. P., and A. W. Shepherd.** 1995. "Inventory Credit: An Approach to Developing Agricultural Markets." FAO Agricultural Services Bulletin No. 120. Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome.
- **Esterhuysen, P.** 2001. "Study Material for a Course in Commodity Trade and Finance." Compiled for the UK Natural Resources Institute under a project financed by the Common Fund for Commodities.
- **Giovannucci, D., P. Varangis, and D. Larson.** 2004. Warehouse Receipts: Facilitating Credit and Commodity Markets, A Guide to Developing Agricultural Markets and Agro-enterprises. Washington, DC: World Bank.
- **Höllinger, F., L. Rutten, and K. Kiriakov.** 2009. "The Use of Warehouse Receipt Finance in Agriculture in ECA Countries." Technical background paper for the World Grain Forum, St. Petersburg, June 6–7, 2009.
- **IFC (International Finance Corporation).** 2009. "Pre-export Finance Market Study." Report prepared by Rabo International Agricultural Services.—. Forthcoming.
- **Establishing a Warehouse Receipts System: Guide on Legal Dimensions and Reform.** Washington, DC: IFC.
- **Kaul, S.** n.d. "Modernizing Spot Markets through a Robust Warehouse Receipts System." Presentation by the Institute of Commodity Markets and Research, National Commodity and Derivatives Exchange, New Delhi.

- **Kenya Ministry of Agriculture Task Force.** 2011. "Report on the Warehouse Receipt System."
- **Leão de Souza, E. L., and P. V. Marques.** 1997. "Competitividade do milho e soja nos Estados Unidos e Brazil." *Preços Agrícolas*, November.
- **Meyer, Richard.** 2011. "Subsidies as an Instrument in Agricultural Finance: A Review." Joint Discussion Paper of Capacity Building in Rural Finance Partnership, Washington, DC.
- **Onumah, Gideon.** 2010. "Implementing Warehouse Receipt Systems in Africa: Potential and Challenges." Paper presented to Africa Agricultural Markets Program, Lilongwe, Malawi, September 6–7, 2010.
- **Ramanampamonjy, F., V. Berarazana, and Clement.** 2011. "Étude sur l'amélioration de l'appui au stockage et a la commercialisation des produits agricoles: A travers la mise en place des Greniers communautaires villageois (GCV) dans les zones d'intervention du PARECAM."
- **World Bank.** 2006. "Expanding Post-Harvest Finance through Warehouse Receipts and Related Instruments." *Agricultural & Rural Development Notes* 8.

پیوست یک

مروری بر قوانین و مقررات انبارداری

در ایران

فهرست پیوست یک / مروری بر قوانین و مقررات انبارداری در ایران

مقدمه	۲۹۳
۱- سیر تحول انبار و انبارداری در ایران	۲۹۹
تصویب نامه ۱۶۹۵۲ مورخ ۱۳۴۰/۶/۱۱ مربوط به تأسیس انبارهای عمومی	۳۰۰
۲- شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران و پذیرش انبارها	۳۰۳
اساسنامه شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران	۳۰۸
۳- گمرک و پذیرش انبارها	۳۱۷
بخش چهارم قانون امور گمرکی /نگهداری کالا در اماکن گمرکی	۳۱۹
آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی /نگهدای کالا	۳۲۶
۴- شرکت بورس کالای ایران و پذیرش انبارها	۳۲۸
آیین نامه اجرایی پذیرش و نظارت بر فعالیت انبار و انباردار در بورس کالای ایران	۳۳۰
تفاهم نامه سه جانبه بین وزارت صنعت و معدن و تجارت، شرکت بورس کالای ایران و شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی	۳۴۵
۵- دستورالعمل قانونی صنفی دارندگان انبارهای کالاهای تجاری، سراها و سردخانه ها	۳۵۶
۶- قبض انبار	۳۶۰
دستور العمل صدور قبض انبار مناطق ویژه اقتصادی بندری	۳۶۳
مراحل صدور قبض انبار قابل معامله و گواهی مبدأ	۳۶۶
معاملات قبض انبار در بورس زیره مشهد	۳۶۷
نمونه فرم بیمه نامه انبارها	۳۶۸
۷- طرح آمارگیری مرکز آمار ایران از کارگاه خدمات انبارداری در سال ۱۳۹۰	۳۷۲
۸- اصلاح قانون انبار در ایران	۳۷۸
جمع بندی	۳۸۵

مقدمه

فعالیت انبارداری، هرچند به لحاظ ایجاد ارزش افزوده و اشتغال، دارای سهم چندان زیادی در اقتصاد کشور نیست، لیکن از اجزای ضروری و مؤثر بر عملکرد آن به شمار می‌رود، به طوری که امکانات این فعالیت را می‌توان از جمله امکانات زیربنایی کشور در نظر گرفت. گسترش کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی بزرگ، عدم تطابق زمانی و مکانی مصرف با تولید داخلی و واردات کالاها، تأمین ذخیره نیازهای استراتژیک کشور، لزوم نگهداری بخشی از مواد و کالاهای مورد نیاز در فرایند خط تولید واحدهای اقتصادی برای مدتی مشخص و ... عواملی هستند که ضرورت ارائه خدمات انبارداری و اهمیت نسبی آن را در عملکرد اقتصاد کشور نشان می‌دهند و بدون تردید، بخش قابل توجهی از اجزای نظام اقتصادی کشور دارای ارتباط مستقیم با این فعالیت هستند.

با توجه به نقش انبار در عملکرد اقتصادی، بسیاری از کشورها کشورها به طراحی قانون انبار و قبض انبار پرداخته‌اند و در طی زمان به اصلاح و تکمیل این قوانین در راستای بهبود فعالیت انبارداری اقدام نموده‌اند. اهمیت انبار در اقتصاد این کشورها به گونه‌ای است که شاهد تصویب قوانین در سطح ملی و کشوری هستیم و وزارتخانه‌هایی چون صنعت و معدن و کشاورزی در این موضوع دخیل هستند در حالی که متأسفانه در کشور ما به این مهم تاکنون به صورت جدی پرداخته نشده است و حتی با وجود تصویب‌نامه‌ای در این زمینه هیچ پیشرفتی در این حوزه حاصل نگردیده است. لذا ضروری به نظر می‌رسد در راستای تحقق پیشرفت اقتصادی و گام نهادن در مسیر توسعه، با توجه به تجربه کشورهای موفق در سیستم انبارداری و قبض انبار،

به بومی‌سازی قوانین حاکم در انبار مطابق با تجربه جهانی بپردازیم و با طراحی قانون قبض انبار جدید و یا اصلاح قوانین موجود گامی بلند در مسیر تحول نظام انبارداری کشور برداریم. باید توجه داشت که تدوین قانون قبض انبار نیازمند بررسی همه جانبه ابعاد قانونی، حقوقی، امکان‌آیی کشور می‌باشد. مطابق تجربه موفق جهانی، برای طراحی قانون انبار و قبض انبار در ابتدا باید سیستم انبارداری کشور و شرایط موجود آن بررسی گردد تا بتوان متناسب با شرایط کشور و امکانات موجود، ما هم در مسیر کشورهای موفق در زمینه انبارداری قرار بگیریم. در حال حاضر کسب مجوز تأسیس انبار بر عهده سازمان صنعت، معدن و تجارت و اتحادیه انبارداران می‌باشد و هدف حمایت از ایجاد تأسیسات ذخیره‌سازی جهت نگهداری از محصولات کشاورزی- صنعتی و بازرگانی می‌باشد. انبار به محلی اطلاق می‌شود که یک یا چند نوع کالای بازرگانی یا محصولات کشاورزی و صنعتی و یا مواد اولیه و یا فرآورده‌های دامی و کشاورزی به منظور ارائه خدمات انبارداری به عموم آن‌جا نگهداری می‌شود و جواز تأسیس مجوزی است که به موجب آن متقاضی می‌تواند با رعایت ضوابط و مقررات مربوط، نسبت به شروع کارهای اجرایی و نصب ماشین‌آلات اقدام کند.

روش اجرائی صدور مجوز تأسیس انبار به شرح زیر است:

- ۱- دریافت درخواست کتبی و مدارک از متقاضی جهت صدور مجوز بهره‌برداری؛
- ۲- بررسی مدارک اخذ شده مطابق چک لیست؛
- ۳- در صورت کامل بودن مدارک مجوز تنظیم و امضا می‌گردد؛
- ۴- ثبت مجوز در دبیرخانه سازمان؛
- ۵- تحویل فیش بانکی به متقاضی جهت واریز وجوه تعیین شده بابت صدور حواله و حق التمبر؛
- ۶- در صورت اخذ فیش واریزی، تحویل مجوز به متقاضی؛
- ۷- بایگانی و نگهداری رونوشت مجوز در اداره و دبیرخانه سازمان؛

چک لیست مدارک مورد نیاز جهت اخذ مجوز تأسیس انبار به شرح زیر است:

- ۱- درخواست کتبی متقاضی؛
- ۲- اصل و تصویر شناسنامه و کارت ملی متقاضی؛
- ۳- اصل و تصویر کارت پایان خدمت یا معافیت دائم ویژه آقایان؛

- ۴- اصل و تصویر آگهی تأسیس و آخرین تغییرات مندرج در روزنامه رسمی کشور؛
- ۵- اصل و تصویر اساسنامه شرکت که می‌بایست مرتبط با فعالیت خدمات، انبارداری یا نگهداری کالا باشد؛
- ۶- تکمیل فرم درخواست صدور مجوز تأسیس تأسیسات ذخیره‌سازی؛
- ۷- ارائه طرح توجیهی فنی، اقتصادی و مالی؛
- ۸- فیش بانکی (سازمان امور مالیاتی)؛
- ۹- تأییدیه سازمان تأمین اجتماعی؛
- ۱۰- تأییدیه بانک مرکزی؛
- ۱۱- تأییدیه سازمان امور مالیاتی؛

اطلاعات و سوابق موجود در آرشیو اتحادیه انبارداران حکایت از صدور پروانه کسب به شکل نوین و کنونی آن به زمان تصدی‌گری امور اصناف و پیشه‌وران به‌وسیله سازمان برزن و شهرداری‌ها دارد که متعاقب تصویب قانون نظام صنفی در سال ۱۳۵۰ این وظیفه بر عهده اتاق اصناف گذارده شد تا به شکل امروزی تداوم و استمرار یابد؛ لیکن قدمت ساخت و بهره‌برداری از کاروانسراها موجود در بازارهای کشور نماینگر وجود ریشه و سابقه طولانی‌تر این حرفه است؛

در ایران انبارها از نظر مالکیت به ۳ گروه زیر تقسیم بندی می‌شوند:

۱- انبارهای عمومی (دولتی): انبارهای عمومی کشور زیر مجموعه شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران است و در واقع مؤسسه‌ای خدماتی و بازرگانی است که در سال ۱۳۴۰ با موضوع فعالیت انبارداری، تخلیه و بارگیری، حفاظت و ایمنی کالا تأسیس گردیده و در دو بخش گمرکی و غیرگمرکی خدمات مذکور را ارائه می‌کند:

■ بخش غیر گمرکی: شرکت در برخی از مجتمعات و شرکت‌های تابعه خود تعدادی از انبارهای خود را حسب نیاز و درخواست مشتریان به بخش غیرگمرکی اختصاص داده که با انعقاد قراردادی انبار را بصورت اجاره در اختیار امانت‌گذاران قرار داده و برای کالاهای رسیده به انبار قبض انبار و برگ وثیقه جهت مالک کالا صادر می‌نماید که مشتری می‌تواند با ارائه آن به شبکه بانکی کشور به عنوان ضمانت از تسهیلات پولی و اعتباری به میزان ارزش موجودی کالای امانت سپاری شده خود در انبارهای شرکت بهره‌مند گردد. ضمن اینکه قبض انبار و برگه وثیقه صادره این شرکت قابل نقل و انتقال بوده و

صاحب کالا می‌تواند با ظهرنویسی برگ وثیقه، مال خود را به دیگری واگذار نماید. انبارهای این بخش با امکانات مناسب و مجهز به سیستم‌های اعلام حریق و دوربین‌های مداربسته، از شرایط بسیار مطمئن حفاظت و ایمنی برخوردار بوده و کلیه مراحل فرآیند ثبت ورود و خروج کالا به‌وسیله رایانه انجام می‌گیرد و متناسب با حجم، نوع، و بسته‌بندی کالا به تهیه تجهیزات و ماشین‌آلات متنوع برای جابجایی کالاها اقدام می‌گردد. به موجب آئین نامه مصوب شرکت انبار عمومی و خدمات گمرکی، کالاهای رسیده به انبار در بخش غیرگمرکی از زمان ورود تا خروج کالا از انبار در مقابل آتش سوزی، سقوط هواپیما و صاعقه و زلزله بیمه می‌گردد.

■ بخش گمرکی: این بخش فعالیت شرکت از سال ۱۳۵۰ بنا به نیاز و درخواست گمرک ایران آغاز بکار نمود. تجربه علمی و عملی شرکت در زمینه ارائه خدمات انبارداری، تخلیه و بارگیری، حفاظت و ایمنی کالا برای رویه‌های مختلف گمرکی همچون واردات، صادرات، کابوتاژ^۱، ترانزیت خارجی و داخلی، قاچاق، قضائی و و احداث مجتمعات وسیع و تهیه انبارهای مختلف نگهداری کالا در سطح کشور و بکارگیری نیروی انسانی مجرب و توانمند موجب جلب اعتماد، تحکیم و توسعه همکاری‌ها با گمرک جمهوری اسلامی ایران شده، به‌طوری‌که توسعه مجتمع‌های شرکت روند رو به رشد داشته و در حال حاضر در بزرگترین گمرکات زمینی، هوایی و دریایی کشور نظیر غرب تهران، شهریار تهران، فرودگاه امام خمینی (ره)، بندر لنگه، سهلان تبریز، جلفا، بازرگان، ارومیه، آستارا، مشهد، یزد، همدان، سمنان، شهرکرد، قزوین و اصفهان فعالیت می‌کنند. این شرکت در سال ۱۳۸۶ با راه اندازی مجتمع انبارهای عمومی بندر لنگه، حضور خود را در بنادر کشور آغاز نموده است.

کلیه انبارهای این بخش به تجهیزات سیستم اعلام حریق و دوربین‌های مداربسته مجهز بوده و مجتمعات شرکت دارای نیروها و تجهیزات مستقل آتش نشانی می‌باشند و کلیه کالاهای رسیده به انبار براساس ماده ۴۵ قانون امور گمرکی، از زمان ورود تا هنگام خروج به موجب بیمه‌نامه منعقد شده با بیمه تحت پوشش می‌باشد تا صاحب کالا از

۱. طبق مفاد قانون عبارت است از حمل کالا از یک نقطه به نقطه دیگر کشور از راه دریا یا رودخانه‌های مرزی است و کالایی که از لحاظ نزدیکی راه با رعایت صرفه جویی تجارتي از یک نقطه به نقطه دیگر کشور با گذر از خاک کشور خارج حمل شود نیز مشمول مقررات کابوتاژ می‌شود و در این موارد هرگاه کالای کابوتاژی با وسایط نقلیه داخلی حمل شود وسیله نقلیه نیز تابع تشریفات کالای کابوتاژی خواهد بود اصطلاحاً پروانه خروج موقت وسیله نقلیه رانیز کابوتاژ گویند.

حیث خسارت‌های احتمالی ناشی از آتش‌سوزی، انفجار و صاعقه دغدغه‌ای نداشته باشد.

۲- انبارهای خصوصی: انبارهای خصوصی، انبارهایی هستند که مالکیت آن در اختیار بخش خصوصی است. افراد برای تأسیس این انبارها باید از اتحادیه انبارداران منطقه‌ای که انبار در آن قرارداد پروانه کسب اخذ نماید. این انبارها به دو گروه عمده تقسیم می‌شوند:

■ انبارهای اختصاصی: انبارهایی که مالک انبار مالک کالاهایی است که در انبار نگهداری می‌شود.

■ انبارهای غیر اختصاصی: انبارهایی که مالک انبار مالک کالاهایی که در انبار نگهداری می‌شوند نیست.

۳- انبارهای تعاونی: انبارهای تعاونی انبارهایی هستند که مالکیت آن به صورت تعاونی می‌باشد. این انبارها نیز همانند انبارهای خصوصی به دو گروه اختصاصی و غیر اختصاصی تقسیم می‌شوند و پروانه کسب آن‌ها نیز توسط اتحادیه انبارداران صادر می‌شود. نگاهی گذرا به میزان خسارات و زیان‌های وارده به سرمایه‌های ملی در طول سالیان قبل که ناشی از آتش‌سوزی و دیگر حوادث است؛ مبرهن می‌سازد که عدم رعایت نکات ایمنی ناشی از آتش‌سوزی آب‌گرفتگی؛ نفوذ حیوانات موزی و حشرات؛ عدم رعایت اصول معماری و استفاده از سازه‌های نامناسب و چیدمان ناصحیح چه میزان خسارات و زیان‌هایی را به اموال دولتی و ملی وارد نموده است که شاید جبران آن تا سال‌ها امکان پذیر نباشد. از این جهت است که می‌باید ضوابط متقن و مدون و تسهیل کننده‌ای با ضمانت‌های اجرائی قانونی و محکم تهیه و تنظیم و توسط سازمان‌های صنفی با فراگیری محیطی به مورد اجرا گذارده شود. تلاش ایران برای پیوستن به بازارهای دیگر کشورها و پیمان تجارت جهانی هم چنین ضرورت‌ها و نیازهای پیش گفته و آتی الذکر لزوم نوسازی؛ ساماندهی و انتظام بخشیدن و تجهیز امکانات و ناوگان‌های موجود در انبارها و سردخانه‌ها و استاندارد نمودن این‌گونه محیط‌ها را دو چندان می‌نماید.

در شهر تهران در قبال ۲۸۵ واحد صنفی دارای پروانه کسب، قریب به ۴۴۵ واحد فاقد پروانه مورد شناسائی قرار گرفته است. در حال حاضر بدلیل نامتوازن بودن تصمیمات؛ ناهماهنگی مراکز مسئول و ناهنجاری‌های ناشی از فعالیت واحدهای فاقد ضابطه موجب بی‌نظمی و نابسامانی در نحوه نگهداری کالاها و امانات گردیده است به گونه‌ای که چیدمان اقلام در واحدها بصورت سلیقه‌ای و فارغ از اصول علمی انجام می‌پذیرد. مبحث ایمن‌سازی و تفکیک انبارها می‌باید متکی بر اصول و آئین‌نامه خاص که مبین رفتارهای اقتصادی سالم باشد و

تمامی نیازها و خواسته‌های تجارت داخلی و بازرگانی خارجی را پاسخگو باشد قرار گیرد. در مقوله نگهداری صحیح امانت و صیانت از سرمایه‌های ملی و الزام افراد به رعایت آن هم چنین ضرورت بکارگیری ابزارهای پیشرفته و نوین همگام با علم و تکنولوژی؛ وجود اتحادیه مقتدر ضرورت دارد. در این راستا در اجرای مواد ۱۲ و ۱۷ قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی دستوراتی به منظور اطلاع، رعایت و اجرای آن از تاریخ ۱۳۹۱/۰۱/۰۱ به واحدهای صنفی ابلاغ گردید و عدم رعایت هر یک از نکات این آیین‌نامه به منزله عدم اجرای دستورات قانونی تلقی شده و به موجب بند د از ماده ۲۸ قانون نظام صنفی موجبات ابطال پروانه کسب و تعطیلی واحد صنفی فرد متخلف را به همراه خواهد داشت. این دستورالعمل در ادامه این مقاله آورده شده است.

با توجه به اینکه تنها شرکت تخصصی انبارداری موجود با امکان صدور قبض انبار با قابلیت توثیق و معامله در بازار ثانویه، شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی می‌باشد؛ جای سوال است چرا با توجه به نیاز کشور، هیچ شرکت دیگری به صورت تخصصی وارد این حوزه نشده است. لازم به ذکر است بورس کالای ایران، گمرک جمهوری اسلامی و سازمان مناطق آزاد و ویژه اقتصادی نیز با توجه به شرایط و نیاز خود در حوزه انبارداری ورود پیدا کرده‌اند و در این حوزه از دستورالعمل، قوانین و آیین‌نامه‌های اجرایی خود تبعیت می‌کنند که هر یک به تفصیل در ادامه شرح داده شده است. آن چه که مشخص است چند بخشی بودن فعالیت‌های انبارداری و پیچیدگی نظام آن در ایران می‌باشد. لذا در این گزارش سعی شده با بررسی سیر تحول انبار و انبارداری در ایران به بررسی شرایط و هر یک از نهادهای درگیر در حوزه انبار پرداخته شود و در نهایت با ارائه گزارش مرکز آمار ایران از موجودی انبارها و سردخانه‌های کشور و بیان نواقص قانونی و اجرایی کشور، پیشنهادهایی در راستای لزوم به روزرسانی قوانین انبار و ایجاد نظام یکپارچه انبارداری مطرح شده است.

۱- سیر تحول انبار و انبارداری در ایران

تا قبل از شهریورماه سال ۱۳۴۰ به علت فقدان قوانین مخصوصی که بتواند وظایف و مسئولیت‌های صریح انبارداران و امانت گیرندگان کالا را در مقابل صاحبان آن‌ها تعیین کند و همچنین به واسطه عدم آشنایی بسیاری از صاحبان کالاها به اصول جدید انبارداری متداول در کشورهای متمدنی جهان، وضع اغلب انبارداری تجاری ایران فوق‌العاده اسف‌بار بود. صدها بنگاه و موسسه و هزاران افراد عامل در نقاط مختلف تهران و شهرستان‌ها و نقاط مرزی و بنادرها با دایر کردن محوطه‌های محصور مسقف و یا روباز، سال‌های سال بود که به شغل انبارداری اشتغال داشته و این مکان‌ها را به نام بنگاه، گاراژ، انبار کالا، تیمچه، قیصریه، بارانداز، سرای تجاری و نظایر آن‌ها نامیده و می‌نامیدند. در این گونه انبارها هیچ‌گونه مقرراتی جز عرف محلی بین صاحب کالا و انباردار حاکم نبوده و اغلب اختلاف شدید بین طرفین ایجاد می‌شد. کارمندان و کارگران این انبارها اغلب از یک سرایدار یا نگهبان و چند باربر که حتی سواد خواندن و نوشتن هم نداشتند یا قپاندار و متصدی توزین کالا و نظایر آن تشکیل می‌شد. حمل و نقل داخلی انبار بیش‌تر بر روی دوش انسان یا حیوان انجام می‌گرفت و چرخ‌های دستی و گاری جزء ابزار پیشرفته آن‌ها تلقی می‌شد. آمار موجودی انبار و مقادیر کالاهای مختلف متعلق به اشخاص در بیشتر مواقع با مداد به طور بسیار کثیف که بر روی کاغذ نوشته می‌شد، استخراج می‌گردید. توزین کالا، علامت‌گذاری و شمارش و پلمپ کردن صندوق‌ها و عدل و بازرسی و ورود و خروج کالا و طرز چیدن عدل‌ها در محوطه‌های انبار و سایر عملیات طبق رویه‌های بسیار قدیمی و

پرزحمت و غیرقابل اطمینان انجام می‌گرفت. وجود موش و حشرات مودی در انبار غیرقابل اجتناب بود و هیچ‌گونه اقدامی برای ضدعفونی و تهویه انبارها به عمل نمی‌آمد و چون اغلب انبارها بیمه نمی‌شد؛ در صورت بروز حریق یا حادثه دیگری هیچ راهی برای جبران زیان وارده به صاحب کالا در دست نبود. تا اینکه در ششم بهمن ماه ۱۳۴۰ طی تصویب نامه هیئت وزیران شرایط تأسیس انبارهای عمومی از تصویب گذشت و اولین شرکت سهامی انبارهای عمومی ایران در ۱۲ دی‌ماه همان سال تأسیس و به ثبت رسید.

تصویب نامه ۱۶۹۵۲ مورخ ۱۳۴۰/۶/۱۱ مربوط به تأسیس انبارهای عمومی

ماده ۱: انبار عمومی مؤسسه‌ای است بازرگانی که به منظور قبول امانت و نگهداری مواد اولیه و محصولات صنعتی و فلاحتی و کالاهای صاحبان صنایع و کشاورزان و بازرگانان با موافقت هیأت نظارت بر انبارهای عمومی و با رعایت مقررات این قانون و آئین‌نامه‌های مربوطه به صورت شرکت سهامی تأسیس و بر طبق مقررات قوانین ایران به ثبت رسیده باشد.

تبصره: کلیه سهام شرکت‌های مذکور در این ماده باید با نامبرده و لااقل شصت درصد آن متعلق به اتباع ایرانی و یا شرکت‌ها و مؤسساتی باشد که اکثریت سهام آن‌ها به اتباع ایران تعلق داشته باشد.

ماده ۲: انبارهای عمومی کالاهای مذکور در ماده یک را در مقابل قبض رسید و برگ وثیقه که طبق مقررات این قانون و آئین‌نامه‌های مربوط صادر می‌شود به امانت می‌پذیرند قبض رسید، مدرک مالکیت و سپردن کالا در انبارهای عمومی بوده و برگ وثیقه بعد از ظهرنویسی دلیل وثیقه بودن کالا می‌باشد.

ماده ۳: حداقل سرمایه انبارهای عمومی که در تهران تأسیس می‌شود یک صد میلیون ریال و در شهرستان‌ها مشروط بر این‌که در تهران شعبه نداشته باشند پنجاه میلیون ریال می‌باشد و هنگام ثبت لااقل پنجاه درصد سرمایه بایستی نقداً پرداخت و عیناً در بانک ملی ایران تودیع شده و قبض آن ضمیمه سایر مدارک به اداره ثبت شرکت‌ها تسلیم شود و همچنین انبارهای عمومی مکلفند در موقع تأسیس سپرده نقدی با ضمانت بانکی برابر پنج درصد سرمایه ثبتی خود به بانک مرکزی بسپارند.

ماده ۴: انبارهای عمومی مسئول حفظ و نگهداری کالاهای سپرده و جبران خسارت وارده به

۱. مقرراتی است که مراجع و مقامات دولتی در حدود صلاحیت در امور معین و مشخص وضع می‌نمایند (در امری غیر از امور مورد نظر قانونگذار). مجوز حقوقی دولت در وضع تصویب نامه ناشی از مسئولیت است. تصویب نامه محتوی امری معین و محدود است به صورت متن واحد تدوین می‌شود ولی این نامه مشتمل بر قواعد عام و کلی متعدد و مرتبط است.

آن میزان ارزش اظهار شده کالا در موقع تودیع می‌باشند ولی مسئول خسارات ناشی از مسامحه یا عمل تودیع کننده و خسارات ناشی از خود کالا و نقص بسته بندی و (فورس ماژور) نمی‌باشد. **ماده ۵:** انبارهای عمومی مکلفند سپرده شده به انبار را به حساب صاحب کالا به موجب بیمه نامه عمومی در ایران بر ضد خطراتی بیمه نمایند.

تبصره- انبار عمومی به میزان هزینه انبارداری و دارنده برگ وثیقه به میزان طلب خود نسبت به خسارات پرداختی بیمه‌گر به ترتیبی حق تقدم خواهند داشت.

ماده ۶: قبض رسید و برگ وثیقه انبارهای عمومی را می‌توان توأم یا جداگانه از طریق ظهرنویسی منتقل نمود. در صورت ظهرنویسی برگ وثیقه کالای مربوطه به آن در گرو شخصی که ظهرنویسی بنفع او شده قرار خواهد گرفت. در صورت ظهرنویسی قبض رسید مالکیت کالا به انتقال گیرنده منتقل خواهد شد.

تبصره- انتقال مالکیت کالا در هیچ مورد به حقوق کسی که برگ وثیقه به نفع او ظهر نویسی شده لطمه‌ای نخواهد زد و حق وثیقه گیرنده کالا در هر حال محفوظ خواهد بود.

ماده ۷: کسی که قبض رسید یا برگ وثیقه به نفع او ظهرنویسی شده می‌تواند تقاضا کند که ظهرنویسی با قید نام و نام خانوادگی و محل اقامت او و میزان وام با قید تاریخ در دفاتر انبار و در ظهر برگ وثیقه ثبت شود ولی اولین ظهرنویسی برگ وثیقه باید در موقع وثیقه گذاردن کالا در دفاتر انبار به ثبت برسد و در غیر این صورت وثیقه مزبور در مقابل شخصی که وثیقه خود را به ثبت رسانیده معتبر نخواهد بود و به‌علاوه شخص متخلف اشخاص ثالث مسئول خسارت وارده از تخلف خود خواهد بود.

ماده ۸: ظهر نویسان برگ وثیقه در مقابل دارنده آن مسئولیت تضامنی دارند و هر گاه ماحصل فروش کالا برای پرداخت طلب دارنده وثیقه کافی نباشد دارنده برگ وثیقه می‌تواند نسبت به بقیه طلب خود به صاحب کالا به هر یک از ظهرنویسان قبلی مراجعه نماید.

ماده ۹: دارنده قبض رسید (مالک کالا) می‌تواند تمام مبلغ مذکور در ظهر برگ وثیقه را قبل از انقضای سررسید وام در صندوق انبار عمومی تودیع و کالای خود را مسترد دارد.

ماده ۱۰: دارنده برگ وثیقه می‌تواند ده روز پس از انقضای موعد مذکور در برگ وثیقه برای وصول طلب خود اجرای مفاد آن را بر طبق مقررات مربوط به اجرای اسناد لازم الاجراء از طریق انبار عمومی از ثبت محل درخواست نماید و در این مورد ادارات ثبت مکلف به اجرای مقررات مربوط به اسناد لازم الاجرا هستند.

تبصره - در مورد مذکور در این ماده پرداخت هزینه انبارداری و حق بیمه از حاصل فروش کالا بر طلب دارنده برگ وثیقه تقدم خواهند داشت.

ماده ۱۱: چنان چه قبض رسید یا برگ وثیقه مفقود شود ذی حق آن می‌تواند به دادگاه شهرستان محل تودیع کالا مراجعه نماید و دادگاه مکلف است مراتب را در سه نوبت متوالی هر ده روز یکبار در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار محل منتشر نماید و معترضین می‌توانند در ظرف ده روز از تاریخ انتشار آخرین آگهی اعتراض خود را به دادگاه مزبور تسلیم نمایند در صورتی که اعتراض بعمل آید دادگاه بر طبق مقررات به دعوی رسیدگی خواهد نمود و چنانچه اعتراضی نشود دادگاه پس از احراز مالکیت متقاضی به احراز وقوع وثیقه رأی صادر خواهد نمود و در هر حال دادگاه می‌تواند صدور حکم را موکول به اخذ تأمین کافی از طرف متقاضی بنماید.

تبصره - مرور زمان دعاوی مربوط به قبض رسید و برگ وثیقه مفقود در سال از تاریخ دادن تأمین در این ماه بوده و در پایان این مدت تأمین آزاد و هیچگونه دعوائی در این مورد در محاکم مسموع نخواهد بود.

ماده ۱۲: به منظور نظارت در تأسیس و اداره انبارهای عمومی هیأتی بنام هیأت نظارت بر انبارهای عمومی مرکب از اشخاص زیر در وزارت بازرگانی تشکیل خواهد شد. معاون وزارت بازرگانی (رئیس هیأت نظارت) نماینده وزارت دادگستری - نماینده مرکزی ایران - نماینده اطاق بازرگانی تهران و سه نفر از متخصصین امور اقتصادی به پیشنهاد وزیر بازرگانی و تصویب هیأت وزیران - انجام امور اداری هیأت نظارت با وزارت بازرگانی خواهد بود و اختیارات و وظایف هیأت نظارت بر انبارهای عمومی به موجب تصویب‌نامه هیأت وزیران تعیین خواهد شد.

ماده ۱۳: انبارهای عمومی مکلفند علاوه بر ذخیره احتیاطی که در قانون تجارت برای شرکت‌های سهامی پیش بینی شده است ۲۵ درصد از سود ویژه سالیانه خود را به حساب ذخیره مخصوص منظور نمایند. تا اینکه اندوخته مزبور معادل سرمایه پرداخت شده انبار شود و بعد از آن ادامه تشکیل ذخیره مزبور اختیاری است. پرداخت از اندوخته مزبور برای جبران ضرر و زیان انبار با موافقت هیأت نظارت بر انبارهای عمومی خواهد بود.

ماده ۱۴: در صورت تخلف انبارهای عمومی از اجرای مقررات این قانون و تصویب‌نامه و آئین‌نامه‌های آن وزارت بازرگانی می‌تواند به پیشنهاد هیأت نظارت با رعایت تشریفات که در تصویب‌نامه مربوطه پیش‌بینی خواهد شد اجازه ادامه تمام یا قسمتی از عملیات انبار را بطور موقت یا دائم سلب نماید. در این صورت انبار عمومی نمی‌تواند جز برای تسویه عملیات

گذشته اقدام جدیدی به عمل آورد. انبارهای عمومی می‌توانند در ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ این تصمیم به هیأت وزیران شکایت نمایند و تصمیم هیأت وزیران در این مورد قطعی است.

ماده ۱۵: انبارهای عمومی مکلفند مبلغی که به موجب آئین نامه اجرائی این قانون معین خواهد شد تمبر بر روی قبض رسید و برگ وثیقه باطل نمایند؛ تمبر برگ رسید در موقع تودیع کالا و تمبر برگ وثیقه هنگام اولین ظهر نویسی آن باطل خواهد شد.

ماده ۱۶: شرایط و مقررات مربوط به تشکیل هیأت نظارت و حدود اختیارات آن و همچنین جزئیات مربوط به تأسیس انبارهای عمومی و سایر شرایط تأسیس و اداره انبارهای عمومی به موجب تصویب‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد تعیین خواهد شد.

ماده ۱۷: وزارت خانه‌های بازرگانی و دادگستری مأمور اجرای این قانون می‌باشند.

۲- شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران و پذیرش انبارها

«شرکت سهامی انبارهای عمومی ایران» در سال ۱۳۴۰ بر اساس «تصویب‌نامه قانونی تأسیس انبارهای عمومی» به منظور قبول امانت و نگهداری مواد اولیه، محصولات صنعتی و فلاحتی و کالاهای صاحبان صنایع و کشاورزان و بازرگانان با موافقت هیئت نظارت بر انبارهای عمومی و با رعایت مقررات قانون «تأسیس انبار عمومی» و آیین‌نامه‌های مربوطه، به صورت شرکت سهامی تأسیس و بر اساس مقررات ایران به ثبت رسیده است. اما اکنون و پس از گذشت بیش از ۵۵ سال از زمان تأسیس، شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران (سهامی عام)، موسسه‌ای بازرگانی و دارای ماهیت عام‌المنفعه (مشارکت در تأمین حقوق بازنشستگان کشوری) با فعالیت اقتصادی در زمینه انبارداری، تخلیه، بارگیری، حفاظت و ایمنی کالا است. این شرکت هم‌اکنون توانسته با تأسیس شرکت‌های تابعه، احداث مجتمع‌های وسیع و تهیه انبارهای مختلف نگهداری کالا در سطح کشور، به ویژه در مبادی ورودی و خروجی اصلی کالا، همکاری با صاحبان، واردکنندگان و صادرکنندگان کالا را داشته باشد.

شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران از اردیبهشت ماه سال ۱۳۵۲ تاکنون نیز با تأسیس شعب گمرکی، خدمات خود را در چارچوب رویه‌های گمرکی و تجاری همچون واردات، صادرات، کابوتاژ، ترانزیت خارجی و داخلی و... ارائه می‌دهد. این شرکت در سال ۱۳۵۱ با هدف تبادل اطلاعات، دانش و تجربه در کنار نمایندگان کشورهای استرالیا، بلژیک، فرانسه، یونان، ایتالیا، سوییس، ایالات متحده آمریکا و انگلستان، به عنوان عضو مؤسس فدراسیون بین‌المللی

انجمن‌های انبارداری و لجستیک (IFWLA) به عضویت این ارگان بین‌المللی در آمد. در حال حاضر شرکت با تأسیس ۲۵ شرکت و شعبه در بزرگ‌ترین و اصلی‌ترین گمرکات زمینی، هوایی و دریایی کشور فعالیت مستمری دارد. شرکت سهامی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران، خدمات خود را در گمرکاتی نظیر غرب تهران، شهریار تهران، جنوب تهران، فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، فرودگاه بین‌المللی شهید هاشمی‌نژاد مشهد، فرودگاه بین‌المللی شهید مدنی تبریز، بندر لنگه، سهلان تبریز، جلفا، نوردوز، بازرگان، ارومیه، سرو، آستارا، مشهد، سرخس، لطف‌آباد، اینچه‌برون، یزد، همدان، سمنان، شهرکرد، قزوین و اصفهان ارایه می‌کند که بنا بر درخواست و نیاز گمرک ایران، ارایه خدمات به سایر گمرکات اجرایی کشور نیز از سوی این شرکت امکان‌پذیر خواهد بود.

همچنین این شرکت در برخی از شعب و شرکت‌های تابعه مانند غرب تهران، شهریار تهران، سهلان و یزد، تعدادی از انبارها را حسب نیاز و درخواست مشتریان به بخش غیرگمرکی اختصاص داده که با انعقاد قرارداد، انبار را به صورت اجاره در اختیار امانت‌داران قرار می‌دهد. بر این مبنا، توسعه انبارهای غیرگمرکی و ارایه خدمات مرتبط با این حوزه همواره از اولویتهای این شرکت بوده است. در چارچوب این قرارداد، شرکت برای کالاهای رسیده به انبار، قبض انبار و برگ وثیقه برای مالک کالا صادر می‌کند که این قبوض و برگه وثیقه، قابل نقل و انتقال بوده و صاحب کالا می‌تواند با ظهنویسی برگ وثیقه، مال خود را به دیگری واگذار کند. همچنین در بخش غیرگمرکی به موجب آیین‌نامه مصوب شرکت، علاوه بر اعمال تمهیدات ایمنی، حفاظتی و حراستی دقیق، کالاهای رسیده به انبار در این بخش از زمان ورود تا خروج کالا از انبار در مقابل تمامی خطراتی که کالای مشتریان را تهدید می‌کند، بیمه می‌شوند.

تمامی انبارهای این شرکت در مساحتی بالغ بر هشت میلیون مترمربع به تجهیزات سیستم اعلام‌حریق و دوربین‌های مداربسته مجهز بوده و شرکت‌ها و شعب وابسته نیز برای پیشگیری از آتش‌سوزی‌ها و سایر خطرات احتمالی دارای نیروها و کارشناسان آموزش‌دیده و تجهیزات ایمنی و حفاظتی آتش‌نشانی مانند سیستم‌های آبرسانی، شیرهای هیدرانت و کپسول‌های آتش‌نشانی هستند. در ضمن، تمامی کالاهای رسیده به انبار بر اساس ماده ۴۵ قانون امور گمرکی، از زمان ورود تا هنگام خروج به موجب بیمه‌نامه منعقد شده با یک شرکت بیمه معتبر، تحت پوشش است تا صاحب کالا از حیث خسارت‌های احتمالی ناشی از آتش‌سوزی، انفجار و صاعقه دغدغه‌ای نداشته باشد. البته کالاهای آتش‌زا و خطرناک در انبارهای ویژه نگهداری می‌شوند.

همچنین تمامی انبارها از شرایط بسیار مطمئن حفاظت و ایمنی برخوردار بوده و تمامی مراحل فرآیند ثبت ورود و خروج کالا به وسیله رایانه انجام می‌گیرد.

رعایت استانداردهای ایمنی و بهداشتی برای کالاهای فاسد شدنی و مواد غذایی با استفاده از آزمایشگاه‌های مجهز، مراعات اصول صحیح صفافی و اختصاص هر انبار به کالای معین با رعایت نکات فنی و فاصله‌های لازم برای دسترسی راحت و سریع به آنها، موارد ایمنی دیگری است که به آن توجه شده است. علاوه بر بیمه تمامی کالاها از زمان ورود به شرکت تا هنگام خروج آنها در مقابل حریق از سوی شرکت‌های معتبر بیمه، مراقبت ۲۴ ساعته از آنها با بهره‌گیری از پرسنل در امر حفاظت از موارد دیگری است که به آن توجه شده است.

نرخ تعرفه خدمات انبارداری این شرکت در سال ۱۳۹۴ به شرح زیر است:

جدول ۱- نرخ تعرفه انبارداری کالای تجاری (شاخص: تن) یا دستگاه: نرخ: به روز - ریال) در شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی

از ۱۶ روز به بالا	تا ۳۰ روز	تا ۳۵ روز	تا ۳۰ روز	تا ۱۵ روز	گروه کالا/ مدت انبارداری	
۲۱۲۲۷	۲۰۱۶۵	۲۱۰۱۳	۲۰۳۷۷	۱۸۵۷۳	متفرقه (ریالت، صندوق، کیسه و ...)	هز تن
۹۸۳۷	۹۱۲۵	۸۴۳۳	۷۳۰	۷۰۲۷	آهن آلات بسته بندی شده	هز تن
۵۵۱۸۷	۵۰۹۴۱	۵۳۷۰۲	۵۰۹۴۱	۳۵۱۶۶	کالای خطرناک و آتش زا (هز تن)	کالای خطرناک و آتش زا (هز تن)
۲۰۳۳۶۹	۲۰۳۳۶۹	۱۹۰۳۷۵	۱۸۰۴۰۹	۱۶۹۱۳۳	کالای پرتوزا (رادینو اکتیویته)	هز تن
۴۰۸۵۹۲	۳۹۰۵۴۸	۳۶۹۳۳۳	۳۵۰۳۲۱	۳۳۱۱۱۸	بالای صفر	کالای بالایی صفر
۳۴۹۵۱۶	۴۴۱۸۰۸	۴۳۰۲۶۵	۳۹۷۹۷۸	۳۷۵۲۶۷	زیر صفر	زیر صفر
۱۱۲۷۵۵	۱۱۲۷۵۵	۱۰۵۷۰۸	۹۸۶۹۱	۸۴۵۶۶	کانتینر ۲۰ فوت پر (هردستگاه)	کانتینر ۲۰ فوت پر (هردستگاه)
۳۲۲۸۳۱	۳۸۷۶۱	۳۵۲۳۷	۳۳۴۱۷	۳۸۱۸۹	کانتینر ۲۰ فوت خالی (هردستگاه)	کانتینر ۲۰ فوت خالی (هردستگاه)
۱۶۹۱۳۳	۱۵۵۰۳۸	۱۴۰۹۴۳	۱۲۶۸۴۹	۱۲۲۷۵۵	کانتینر ۴۰ فوت پر (هردستگاه)	کانتینر ۴۰ فوت پر (هردستگاه)
۸۳۶۶۶	۸۱۷۶۸	۷۰۴۳۱	۶۹۳۳۱	۶۳۲۸۳	کانتینر ۳۰ فوت خالی (هردستگاه)	کانتینر ۳۰ فوت خالی (هردستگاه)
۱۳۰۶۲	۱۲۳۳۵	۱۱۳۳۰	۱۰۶۱۴	۹۷۹۸	ماشین آلات مستعمل غیر خودرو (هز تن)	ماشین آلات مستعمل غیر خودرو (هز تن)
۳۴۴۹۰۹	۳۴۴۹۰۹	۳۴۴۹۰۹	۳۴۴۹۰۹	۳۳۶۵۴۵	خودرو سبک (سواری وانت) هر دستگاه	خودرو سبک (سواری وانت) هر دستگاه
۵۶۳۷۸	۴۹۳۲۱	۴۲۲۸۳	۳۵۲۳۷	۳۸۱۸۹	پرندگان (هز قطعه)	پرندگان (هز قطعه)
۱۹۰۲۷۵	۱۹۰۲۷۵	۱۸۳۳۷	۱۶۹۱۳۳	۱۴۰۹۴۳	اسب (هر رأس)	اسب (هر رأس)
۱۱۲۷۵۵	۱۰۵۷۰۸	۹۸۶۶۱	۹۱۶۱۵	۸۴۵۶۶	انواع سگ و از این قبیل (هر قلابه)	انواع سگ و از این قبیل (هر قلابه)
۱۳۳۸۹۷	۱۳۳۸۹۷	۱۲۶۸۴۹	۱۱۹۰۰۳	۱۱۲۷۵۵	دام اهلی (هر رأس)	دام اهلی (هر رأس)
۹۲۰۰۰۰	۸۳۵۰۰۰	۶۹۶۰۰۰	۵۵۷۰۰۰	۴۷۷۵۰۰	هوایبما و بالگرد (هر دستگاه)	هوایبما و بالگرد (هر دستگاه)
						حیوانات زنده
						۲۱۲

توضیحات:

الف: در محاسبه هزینه‌های انبارداری کالاهای تجاری که شاخص آن تن می‌باشد، کسر تن، تن محسوب می‌گردد.

ب: هزینه خدمات ماشینی برای هر بار صدور قبض انبار یا پیجک خروجی کلیه کالاها ۲۵۰۰۰۰ ریال وصول می‌گردد و صدور مجدد نیز به همان میزان خواهد بود.

ج: هزینه باسکول برای هر وسیله (پر و خالی) ۵۰۰۰۰ ریال وصول می‌گردد.

د: وفق مصوبه گذشته

هـ: فرمول محاسبه انبارداری: وزن (تن) * مدت * نرخ * ۱۳۰

و: در خصوص حیوانات زنده با توجه به کمبود امکانات نگهداری در صورت ارائه تعهد برای ترخیص فوری آن‌ها، اقدام خواهد گردید در غیر این صورت هرگونه عواقب نگهداری ناشی از عدم ترخیص فوری متوجه صاحب حیوان می‌باشد. بنابراین صاحب حیوان می‌بایست در اسرع وقت نسبت به ترخیص آن اقدام نماید.

ز: به دارو ۳۰ درصد تخفیف ارائه می‌گردد.

در سال ۱۳۵۹ به منظور تمرکز امور مربوط به عملیات تخلیه و بارگیری انبارداری، و حفاظت کالا در اماکن گمرکی در یک سازمان واحد و ایجاد هماهنگی بین سازمان‌های ذیربط و از بین بردن نابرابری‌های گذشته و در جهت حفظ منافع عموم از تاریخ تصویب این لایحه قانونی (۱۳۵۹/۲/۲۰) کلیه سهام شرکت‌سهامی انبارهای عمومی ایران ملی اعلام و سهام ملی شده به مالکیت وزارت امور اقتصادی و دارایی به عنوان صاحب سهام منتقل گردید.

تبصره ۱: اساسنامه شرکت با توجه به مسئولیت‌ها و وظایف فعلی و آتی شرکت تنظیم گردیده و ضمیمه است.

تبصره ۲: آیین‌نامه استخدامی شرکت به وسیله وزارت امور اقتصادی و دارایی تنظیم و پس از تصویب هیأت وزیران قابل اجرا خواهد بود.

تبصره ۳: ضوابط مربوط به ارزیابی و بازپرداخت قیمت سهام بخش خصوصی پس از حسابرسی دقیق از وضع مالی شرکت و تعیین ارزش واقعی سهام با رعایت موازین قانونی تنظیم و پس از تصویب هیأت وزیران به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

اساسنامه^۱ شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران^۲

اساسنامه شرکت ملی انبارهای عمومی و گمرکی ایران در تاریخ ۱۳۵۹/۰۲/۲۰ تعیین شد. شامل سه فصل به شرح ذیل است:

فصل اول: نام / نوع / موضوع / سرمایه / مدت و مرکز اصلی شرکت

ماده ۱: نام شرکت: شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران که اختصاراً از این پس شرکت نامیده می‌شود.

ماده ۲: نوع شرکت: سهامی

ماده ۳: موضوع شرکت:

الف: انجام کلیه عملیات تخلیه، بارگیری، انبارداری و حفاظت کالاهای وارده به اماکن گمرکی (اعم از کالاهای وارداتی و صادراتی) و همچنین کلیه عملیاتی که برای اجرای تشریفات قانون امور گمرکی و آیین‌نامه اجرایی آن و نیز آیین‌نامه اصول ایمنی انبارها لازم است. تبصره: منظور از اماکن گمرکی امکنه‌ای است که کالاهای مشمول انجام تشریفات گمرکی در آن نگهداری می‌شود.

ب: قبول و نگهداری و تحویل کالاهایی که بر اساس تصویب‌نامه قانونی تأسیس انبارهای عمومی مصوب ۱۳۴۰، ۶، ۱۱ به شرکت سپرده می‌شود.

تبصره - شرکت نمی‌تواند کالاهای موضوع بند ب را در اماکن مذکور در بند الف نگهداری نماید.

ج: صدور قبض رسید و برگ وثیقه گواهی انبار و هر ورقه دیگری در قبال کالاهای موضوع بند ب که جهت نگهداری تحویل شرکت شده است.

تبصره: نوع کالاهایی که می‌توان برای آن‌ها برگ وثیقه صادر کرد شورای نظارت و هماهنگی تعیین خواهد نمود و به هر حال برای کالاهایی که در اماکن موضوع بند الف نگهداری می‌شود نمی‌توان برگ وثیقه صادر نماید.

ماده ۴: سرمایه و تعداد سهام شرکت: سرمایه شرکت مبلغ ۲۳۷۰۵۴۵۰۰۰ ریال منقسم به

۱. اساسنامه شرکت در حقیقت سندی است که به آن اعتبار می‌دهد. و در آن خط‌مشی و سرمایه شرکت، هدف و نحوه فعالیت و وظایف هر یک از اعضاء شرکت و هیئت مدیره و مجامع عمومی و بازرسان شرکت و تعداد مدیران و نحوه انتخاب و مدت مأموریت و چگونگی تعیین جانشین مدیرانی که فوت یا استعفاء نموده و یا محجور و معزول می‌شوند معین می‌گردد و کلیه مواد آن برای اعضاء لازم‌الرعایه می‌باشد و همان‌طوری که در زندگی یک شخص حقیقی سجل یا شناسنامه او باعث هویت و اعتبارش می‌شود در شخص حقوقی نیز اساسنامه به او هویت و اعتبار می‌دهد و حدود اختیارات و وظایف مدیران و میزان مسؤولیت آنها و چگونگی عملکرد آنها در آن قید می‌گردد.

۲. گزارش شده در بخش مقررات و قوانین سایت مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران

۲۳۷۰۵۴۵ سهم یک هزار ریال تماماً پرداخت شده و متعلق به دولت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و نمایندگی صاحب سهام با وزارت امور اقتصادی و دارایی است.
ماده ۵: مدت شرکت: مدت شرکت نامحدود است.
ماده ۶: مرکز اصلی شرکت: مرکز اصلی شرکت در تهران واقع در کیلومتر ۱۳ جاده قدیم تهران کرج است.

فصل دوم: ارکان شرکت / وظایف شرکت

ماده ۷: شرکت دارای ارکان زیر است:

الف: مجمع عمومی

ب: شورای نظارت و هماهنگی

ت: هیأت مدیره

ث: مدیرعامل

ج: بازرس حسابرس

(مجمع عمومی):

ماده ۸: مجمع عمومی شرکت مرکب از وزرای امور اقتصادی و دارایی - بازرگانی و راه و ترابری است و ریاست آن با وزیر امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.

ماده ۹: مجمع عمومی عادی در اواخر خرداد ماه هر سال بنا به دعوت هیأت مدیره و با حضور کلیه اعضاء مجمع تشکیل و تصمیمات آن با اکثریت آراء قابل اجرا است.

تبصره - اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل و بازرس (حسابرس) بدون داشتن حق رأی در جلسات مجمع عمومی شرکت می‌نمایند.

ماده ۱۰: مجمع عمومی عادی ممکن است بطور فوق‌العاده بنا به دعوت هیأت مدیره و بازرس تشکیل گردد.

تبصره ۱: دستور کار جلسه باید در دعوت‌نامه‌های مجمع عمومی عادی و یا فوق‌العاده قید شود.

تبصره ۲: مجمع عمومی یک نفر را به پیشنهاد هیأت مدیره به سمت دبیر مجمع انتخاب که صورت‌جلسات مجمع عمومی را پس از تصویب به‌امضای رئیس مجمع رسانیده و در پرونده مخصوصی نگهداری نماید.

ماده ۱۱: وظایف مجمع عمومی عادی:

الف: بررسی و تصویب برنامه عملیات و طرح‌های کلی شرکت و ارقام کلی بودجه جاری و سرمایه‌ای شرکت بودجه پیشنهادی باید حداقل دو هفته قبل از تشکیل جلسه از طرف هیأت مدیره برای کلیه اعضاء مجمع فرستاده شود.

ب: رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت با توجه به گزارش سالیانه هیأت مدیره و بازرس (حسابرس) گزارشات مذکور باید حداقل دو هفته قبل از تشکیل مجمع عمومی در اختیار کلیه اعضاء مجمع عمومی قرار گیرد.

ت: اتخاذ تصمیم درباره تشکیل یا انحلال شرکت‌های فرعی و وابسته و هرگونه فعالیت بازرگانی در قالب فعالیت‌های شرکت.

ث: اتخاذ تصمیم نسبت به میزان ذخیره و اندوخته‌های پیشنهادی هیأت مدیره اجازه چگونگی استفاده از آن‌ها.

ج: انتخاب بازرس (حسابرس)

ح: تصویب قرارداد حسابرسی با شرکت به پیشنهاد هیأت مدیره.

خ: تعیین خط مشی عمومی شرکت

د: انتخاب و تغییر مدیرعامل و اعضاء هیأت مدیره با توجه به ماده ۱۶ اساسنامه.

ذ: اتخاذ تصمیم درباره هر موضوع دیگری که با رعایت مفاد این اساسنامه در صلاحیت مجمع عمومی عادی بوده و در دستور جلسه قرار گرفته باشد.

ماده ۱۲: وظایف مجمع عمومی فوق‌العاده:

الف: تغییر مواد اساسنامه

ب: هرگونه تغییر در سرمایه شرکت

ت: انحلال شرکت

(شورای نظارت و هماهنگی)

ماده ۱۳: شورای نظارت و هماهنگی از نمایندگان متخصص و با تجربه و تام‌الاختیار که از طرف سازمان‌های زیر برای مدت دو سال انتخاب و معرفی می‌گردند تشکیل می‌شود:

الف: وزارت بازرگانی

ب: گمرک ایران

ت: سازمان بنادر و کشتیرانی

ث: راه‌آهن دولتی ایران

ج: بانک مرکزی ایران

ح: اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

خ: یک نفر از کارکنان انبارهای عمومی به انتخاب کارکنان.

ماده ۱۴: شورای نظارت و هماهنگی در محل شرکت لااقل هفته‌ای یک بار به دعوت رییس شورا که نماینده وزارت بازرگانی خواهد بود تشکیل می‌گردد لکن در هر مورد که یکی از اعضاء شورا یا هیأت مدیره لازم بداند از اعضاء شورا دعوت به عمل خواهند آورد. جلسات شورا با حضور حداقل ۵ نفر از اعضاء رسمیت یافته و تصمیمات متخذه با اکثریت آراء معتبر خواهد بود.

ماده ۱۵: شورای نظارت و هماهنگی جانشین هیأت نظارت بر انبارهای عمومی موضوع ماده ۱۲ تصویب‌نامه قانونی تأسیس انبارهای عمومی مصوب ۱۳۴۰، ۶، ۱۰ خواهد بود و به استثنای اموری که به موجب این اساسنامه به عهده ارگان دیگری از شرکت واگذار گردیده کلیه وظایف هیأت نظارت بر انبارهای عمومی به عهده شورای مذکور خواهد بود و علاوه بر وظایف مندرج در قانون مزبور موارد زیر نیز جزء وظایف شورای نظارت و هماهنگی می‌باشد.

الف: بررسی مشکلات طرح شده از طرف شرکت و اظهار نظر در مورد رفع آن.

ب: بررسی مشکلات سازمان‌های مربوط در ارتباط با وظایف شرکت.

ت: اظهار نظر مشورتی در مورد آیین‌نامه‌های مربوط به شرکت.

ث: اظهار نظر در مورد دستورالعمل‌های صادره وسیله شرکت.

ج: نظارت بر نحوه اجرای وظایف شرکت از طریق عزیمت به واحدهای اجرایی و ارائه نظرات اصلاحی.

ح: ایجاد هماهنگی بین سازمان‌های مربوط در جهت رفع مشکلات شرکت.

تبصره: سازمان‌های مربوط موظفند بر اساس مصوبات شورا نسبت به اجرای تصمیمات متخذه اقدام نمایند.

(هیأت مدیره)

ماده ۱۶: هیأت مدیره شرکت مرکب از چهار نفر شامل مدیرعامل و سه عضو دیگر خواهد بود

که به شرح زیر نصب و یا عزل می‌شوند:

الف: مدیرعامل به پیشنهاد گمرک ایران و موافقت وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب مجمع عمومی از بین افراد ذیصلاح و با تجربه در موضوع فعالیت شرکت.

ب: سه عضو دیگر هیأت مدیره به پیشنهاد مدیرعامل و تصویب مجمع عمومی. مدیرعامل و اعضاء هیأت مدیره به طور موظف و تمام وقت در شرکت انجام وظیفه می‌نمایند و اشتغال آن‌ها در مدت تصدی به مشاغل دولتی و خصوصی ممنوع خواهد بود. هر یک از اعضاء هیأت مدیره به تشخیص مدیرعامل مسئولیت اداره قسمتی از امور شرکت را بر عهده خواهد داشت.

ماده ۱۷: مدیرعامل و اعضاء هیأت مدیره برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند و تجدید انتخاب آنان بلامانع است.

ماده ۱۸: بعد از انقضاء دوره تصدی هیأت مدیره مادام که هیأت مدیره جدید انتخاب نشده‌اند اعضاء سابق کماکان وظایف خود را انجام خواهند داد.

ماده ۱۹: در صورت عزل هر یک از اعضاء هیأت مدیره مدت عضویت عضو منتخب جدید همزمان با سایر اعضاء هیأت مدیره به اتمام می‌رسد.

ماده ۲۰: جلسات هیأت مدیره بر حسب تشخیص و به دعوت مدیرعامل و یا به پیشنهاد دو نفر از اعضاء هیأت مدیره لااقل هفته‌ای یک بار تشکیل می‌گردد.

ماده ۲۱: جلسات هیأت مدیره با حضور حداقل سه نفر از اعضاء هیأت مدیره رسمیت داشته و در هر صورت تصمیمات متخذه با اکثریت سه رأی معتبر است.

تبصره: خلاصه تصمیمات هیأت مدیره در دفتری ثبت و توسط اعضاء حاضر در جلسه امضاء و در مرکز شرکت نگهداری می‌شود.

وظایف و اختیارات هیأت مدیره:

ماده ۲۲: به استثنای وظایف و اموری که به موجب مفاد صریح این اساسنامه و یا به موجب لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۵۱ در صلاحیت مجمع عمومی است.

هیأت مدیره نسبت به اداره، امور شرکت در حدود موضوع شرکت دارای اختیارات تام بوده و در انجام امور زیر دارای اختیارات و صلاحیت تام می‌باشد:

الف: پیشنهاد تشکیلات شرکت بنا به پیشنهاد مدیرعامل با رعایت قوانین و مقررات موضوعه با مشارکت سازمان امور اداری و استخدامی کشور.

ب: تهیه آیین‌نامه استخدامی و مالی و معاملاتی شرکت و پیشنهاد آن به وزارت امور اقتصادی و دارایی جهت تقدیم به هیأت وزیران.

ت: تصویب کلیه آیین‌نامه‌ها و مقررات داخلی شرکت بنا به پیشنهاد مدیرعامل تنظیم و تصویب دستورالعمل‌های نحوه انجام عملیات مندرج در ماده ۳ اساسنامه.

تصویب آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های موضوع این بند که با امور گمرکی ارتباط داشته باشد با مشارکت قبلی گمرک ایران خواهد بود.

ث: اخذ تصمیم نسبت به قراردادهای معاملات با رعایت مفاد آیین‌نامه مالی و معاملاتی شرکت.

ج: اجازه تحصیل اعتبار و استقراض.

ح: تأسیس یا انحلال شعبه، نمایندگی و مجتمع‌های شرکت در هر نقطه از کشور.

خ: اجازه احداث هرگونه ساختمان و انبار و توسعه و تکمیل آن‌ها.

د: تعیین نماینده شرکت در هیأت مدیره شرکت‌های وابسته به پیشنهاد مدیرعامل.

ذ: تعیین صاحبان امضای مجاز و تعهدآور شرکت.

ر: تهیه ارقام کلی بودجه جاری و سرمایه‌ای شرکت برای تصویب مجمع عمومی.

ز: تهیه برنامه عملیات و طرح‌های کلی شرکت جهت تصویب مجمع عمومی.

س: پیشنهاد هرگونه مشارکت با اشخاص حقیقی و حقوقی به مجمع عمومی.

ش: پیشنهاد در مورد تشکیل و یا انحلال شرکت‌های وابسته به مجمع عمومی.

ص: پیشنهاد خرید و فروش و واگذاری سهام شرکت‌های وابسته به مجمع عمومی.

ض: تهیه گزارش هیأت مدیره و ترازنامه و حساب سود و زیان سالانه و پیشنهاد میزان ذخیره‌ها و اندوخته‌های شرکت و دستور کار جلسه مجمع عمومی.

ط: حفظ حقوق شرکت به طور کلی و استیفاء حقوق شرکت از هر شخص اعم از حقیقی یا حقوقی و اقامه هر نوع دعوی بدین منظور اعم از حقوقی یا جزایی علیه هر شخص و دفاع در قبال دعوی مطروحه علیه شرکت توسط هر شخص اعم از حقیقی یا حقوقی و تعقیب آن تا مرحله فرجامی با حق دعوی خسارت و صلح و سازش و تعیین وکیل سازش و ادعای جعل نسبت به سند طرف و استرداد آن و تعیین جاعل و تعیین مصدق و کارشناس و پرداخت دستمزد کارشناس یا کارشناسان و استرداد دعوی و دعوی متقابل و جوابگویی به آن دعوی و جلب ثالث و دفاع از آن دعوی و حق درخواست صدور برگ

اجرائی و تعقیب عملیات اجرایی و اخذ محکوم به و مراجعه به ادارات ثبت و صدور اجرائیه علیه متعهدین شرکت و تقاضای صدور سند مالکیت بنام شرکت و حق تعیین وکیل با حق توکیل ولو کراراً و عزل وکیل و وکیل توکیلی و پرداخت حق مشاوره و حق الوکاله به وکلای انتخابی.

عقد هر نوع قرارداد و فسخ و اقاله آن‌ها و خرید و فروش و اموال منقول و غیر منقول بنام و برای شرکت به هر نحوی که مصالح شرکت اقتضا نماید با حق اسقاط اختیارات و انجام معاملات رهنی و شرطی و اجاری و استیجاری با هر شخص اعم از حقیقی یا حقوقی با هر قید و شرط و به هر مدت.

(مدیرعامل)

ماده ۲۳: مدیرعامل بالاترین مقام اجرایی شرکت بوده و مسئول اجرای مصوبات هیأت مدیره در حدود مفاد این اساسنامه می‌باشد. مدیرعامل مسئول حسن جریان امور و حفظ حقوق و منافع و اموال شرکت بوده و برای اداره امور شرکت و اجراء مصوبات هیأت مدیره دارای حقوق و اختیارات تام بوده و نمایندگی شرکت را در مقابل کلیه مقامات و اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی دارا می‌باشد.

ماده ۲۴: مدیرعامل حق نصب و عزل کلیه کارکنان و رؤسای شعب شرکت و اتخاذ تصمیم در مورد کلیه امور پرسنلی با رعایت مقررات و آیین‌نامه‌های موضوعه را دارد.

ماده ۲۵: مدیرعامل می‌تواند قسمتی از اختیارات خود را به اعضاء هیأت مدیره و مدیران و رؤسای شعب شرکت تفویض نماید. بدیهی است تفویض اختیار موجب سلب مسئولیت مدیرعامل نخواهد بود.

بازرس (حسابرس)

ماده ۲۶: مجمع عمومی بازرس قانونی (حسابرس) را برای مدت یک سال انتخاب می‌نماید.

وظایف بازرس (حسابرس)

ماده ۲۷: رسیدگی به ترازنامه و حساب دوره عملکرد و حساب سود و زیان و تأیید صحت و تصدیق و مطابقت آن‌ها با دفاتر شرکت و تهیه گزارش چگونگی عملیات شرکت برای تقدیم به مجمع عمومی، بازرس (حسابرس) مکلف است گزارش مربوط به ترازنامه و حساب سود و زیان

شرکت را حداقل بیست روز قبل از تشکیل مجمع عمومی سالیانه همراه با گزارش مربوط به وضع عمومی شرکت تسلیم هیأت مدیره نماید، هیأت مدیره گزارش بازرس را همراه با نظریه خود و ترازنامه و حساب سود و زیان به مجمع عمومی تسلیم خواهد نمود.

ماده ۲۸: بازرس می‌تواند در هر موقع اموال و دارایی و بدهی شرکت را مورد رسیدگی قرار داده و هر زمان مقتضی بداند به کلیه دفاتر و قراردادهای شرکت مراجعه نماید و مدیران شرکت مکلفند کلیه تسهیلات لازم را در انجام وظایف بازرس فراهم نمایند.

ماده ۲۹: بازرس موظف است عملیات مالی و محاسباتی و حساب دارایی و بدهی شرکت را لااقل در هر سال دو مرتبه رسیدگی نموده و نظر خود را نسبت به صحت و سقم آن به مجمع عمومی گزارش دهد.

ماده ۳۰: بازرس موظف است در هر مورد که متوجه قصور و سوء جریاناتی در امور شرکت شد مراتب را به مجمع عمومی گزارش دهد.

ماده ۳۱: بازرس می‌تواند عنداللزوم مستقیماً از مجمع عمومی برای تشکیل جلسه دعوت نماید.

ماده ۳۲: بازرس می‌تواند در صورت اقتضاء به مسئولیت خود از نظر کارشناسان استفاده نماید مشروط بر آن که آنان را قبلاً به شرکت معرفی و موافقت هیأت مدیره را نسبت به میزان دستمزد آنان اخذ نموده باشد، در این صورت شرکت موظف به پرداخت دستمزد کارشناسان می‌باشد.

فصل سوم: مقررات متفرقه

ماده ۳۳: سال مالی شرکت از اول فروردین ماه هر سال شروع و در آخر اسفند ماه همان سال پایان می‌یابد.

ماده ۳۴: هیأت مدیره مکلف است هر شش ماه یک بار صورت دارایی و بدهی شرکت را تنظیم و به بازرس تسلیم نماید.

ماده ۳۵: هیأت مدیره مکلف است بعد انقضاء سال مالی صورت دارایی و بدهی و نیز ترازنامه و حساب عملکرد و حساب سود و زیان شرکت را به ضمیمه گزارشی درباره فعالیت و وضع عمومی شرکت طی سال مالی مزبور تنظیم و لااقل یک ماه قبل از تشکیل مجمع عمومی سالیانه در اختیار بازرس قرار دهد.

ماده ۳۶: تعیین نرخ استهلاك انواع دارایی برای شرکت تابع نرخ‌های تعیین شده در قانون

مالیات‌های مستقیم خواهد بود.

ماده ۳۷: شرکت مکلف است علاوه بر ذخیره مخصوص پیش‌بینی شده در ماده ۱۳ تصویب‌نامه قانونی تأسیس انبارهای عمومی، پنج درصد از سود ویژه را به عنوان اندوخته قانونی منظور نماید.

ماده ۳۸: باقیمانده سود ویژه حاصل از عملیات شرکت پس از وضع مبالغی که به موجب مقررات این اساسنامه و یا قانوناً بایستی موضع گردد به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود.

ماده ۳۹: مدیر گمرک هر محل موظف است در صورت مشاهده هرگونه قصور و تخلف و یا عدم انجام مصوبات هیأت مدیره و دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌ها و وظایف قانونی شرکت در رابطه با امور گمرک از ناحیه مسئولین شرکت موارد را به مسئولین انبارهای عمومی محل به طور شفاهی و کتبی منعکس نماید تا در اسرع وقت نسبت به رفع و حل مشکلات مورد نظر اقدام نمایند و در صورتی که به موقع اقدامی به عمل نیاید موضوع را با ذکر دلایل و نوع مشکلات و نواقص جهت اتخاذ تصمیم لازم به هیأت مدیره شرکت گزارش کند.

ماده ۴۰: شرکت موظف است در اجرای تکالیف قانونی ناشی از قانون امور گمرکی و آیین‌نامه اجرایی آن در بخشنامه‌ها و دستورات گمرک ایران امکانات و تسهیلات و همکاری لازم را به درخواست گمرک هر محل فراهم سازد.

ماده ۴۱: گمرک می‌تواند در هر موقع که ضروری و لازم باشد برای کنترل و جلوگیری از هرگونه اختلاف و اشتباه و نقل و انتقال احتمالی کالا و تطبیق دفاتر به مسئولین شعبات انبارها مراجعه و نسبت به بررسی دفاتر و مدارک و موجودیت کالاهای انبارها رسیدگی‌های لازم معمول دارد و مسئولین انبار نیز مکلف به همکاری و ایجاد تسهیلات لازم می‌باشند.

ماده ۴۲: آن قسمت از مقررات تصویب‌نامه قانونی مورخ ۱۳۴۰/۶/۱۱ و آیین‌نامه مصوب ۱۳۴۰/۱۰/۲ هیأت وزیران مربوط به انبارهای عمومی و اصلاحات بعدی آن که با مفاد این اساسنامه و وظایف پیش‌بینی شده برای ارگان‌های این شرکت متناقض است لغو می‌شود.

ماده ۴۳: در مورد مسائلی که در این اساسنامه پیش‌بینی نشده طبق مقررات قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت و سایر قوانین و مقررات جاریه عمل خواهد شد.

در سال ۱۳۷۸، برای پرداخت بخشی از بدهی‌های دولت به صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان تأمین اجتماعی صد درصد (۱۰۰ درصد) سهام دولت و سایر حقوق و امتیازات مربوط

در شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی به صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان تأمین اجتماعی که براساس اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به استناد تصویب نامه شماره ۵۳۴۰۹ ت ۲۲۲۸۸ هـ مورخ ۱۰،۷، ۱۳۷۸ به عنوان تصمیم هیأت وزیران اتخاذ شد، واگذار گردید تا طبق مقررات قانون تجارت و با رعایت قوانین و مقررات مربوط اداره شود. صندوق بازنشستگی کشوری موظف شد اقدامات قانونی را در مورد مالکیت سهامی که به آن واگذار شد، معمول دارد و سازمان بورس اوراق بهادار تهران ملزم شد حسب درخواست سازمان بازنشستگی کشوری حداکثر ظرف ۳ ماه از تاریخ درخواست نسبت به قیمت گذاری سهام واگذار شده برابر ضوابط بورس اقدام و گزارش مربوط را به سازمان مذکور اعلام نماید.

از زمان واگذاری سهام این شرکت به تأمین اجتماعی، واژه ملی از نام شرکت حذف گردید و به نوعی این شرکت از حالت انحصاری خارج گردید اما با گذشت ۸ سال از این اقدام، شاهد آن هستیم که هیچ شرکت دیگری در این حوزه وارد نشده است. شاید بتوان گفت فضای موجود انبارداری در ایران و عدم وجود عامل انگیزشی برای ورود به این حوزه از دسته عواملی باشند که بی میلی حضور و ورود به این عرصه را رقم زده است. ناگفته نماند که شرکت انبارداری عمومی و خدمات گمرکی با سابقه ۵۴ ساله در حوزه انبارداری تمام فعالیت های گمرکی کشور و همچنین انبارداری در حوزه مناطق آزاد و ویژه اقتصادی را در انحصار خود قرار داده است و این گونه شانس برای حضور و فعالیت سایر شرکت ها کم رنگ شده است. برای نمونه شرکت طریق القدس یکی از شرکتهایی است وارد این عرصه گردید اما به دلیل عدم تجربه کافی و توان رقابتی با این شرکت از صحنه رقابت حذف گردید.

۳- گمرک و پذیرش انبارها

گمرک جمهوری اسلامی ایران سازمانی دولتی تابع وزارت امور اقتصادی و دارایی است که به عنوان مرزبان اقتصادی کشور نقش محوری و هماهنگ کننده را در مبادی ورودی و خروجی کشور دارد و مسئول اعمال حاکمیت دولت در اجرای قانون امور گمرکی و سایر قوانین و مقررات مربوط به صادرات و واردات و عبور (ترانزیت) کالا و وصول حقوق ورودی و عوارض گمرکی و مالیات های مربوطه و الزامات فنی و تسهیل تجارت است. گمرک جمهوری اسلامی ایران برای انجام وظایف قانونی خود، سطوح واحدهای اجرایی مورد نیاز را بدون رعایت ضوابط و تقسیمات

کشوری و ماده (۳۰) قانون مدیریت خدمات کشوری، متناسب با حجم و نوع فعالیت‌ها تعیین می‌نماید. تشکیلات گمرک و واحدهای اجرایی متناسب با وظایف و مأموریت‌های محوله توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران تهیه می‌شود و پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. گمرک جمهوری اسلامی ایران شامل ستاد مرکزی گمرک ایران و گمرک‌های اجرایی است. وظایف و اختیارات گمرک جمهوری اسلامی ایران عبارتند از:

۱. اعمال سیاست‌های دولت در زمینه صادرات و واردات و عبور کالا؛
۲. تشخیص و وصول حقوق ورودی و سایر وجوه قابل وصول قانونی توسط گمرک ایران؛
۳. انجام تشریفات قانونی ترخیص و تحویل کالا به صاحب یا نماینده قانونی وی و بررسی اسناد ترخیص به منظور احراز صحت شرایط ترخیص و وصول کسر دریافتی یا استرداد اضافه دریافتی؛
۴. کنترل و نظارت بر امر عبور کالا از قلمرو کشور؛
۵. اجرای قوانین و مقررات مرتبط با بازارچه‌های مرزی، مرز نشینان و پبله‌وران؛
۶. اعمال مقررات گمرکی درباره معافیت‌ها و ممنوعیت‌ها در بخش‌های صادرات قطعی، صادرات موقت، واردات قطعی، واردات موقت، کران بری (کابوتاژ)، عبور داخلی کالا، انتقالی، معاملات پایاپای مرزی، فروشگاه‌های آزاد، بسته‌ها و پیک‌های سیاسی و پست بین‌الملل؛
۷. اجرای قوانین و مقررات مربوط به تخلفات و قاچاق گمرکی، کالاهای متروکه و ضبطی؛
۸. پیش‌بینی و فراهم نمودن زیرساخت‌های مورد نیاز برای اجرا و استقرار سامانه‌ها، رویه‌ها و روش‌های نوین همچون پنجره واحد در فعالیت‌های گمرکی؛
۹. جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و انتشار آمار میزان واردات و صادرات کالا؛
۱۰. بررسی و شناخت موانع نظام گمرکی و برنامه‌ریزی در جهت رفع آنها؛
۱۱. اظهارنظر درباره پیش‌نویس طرح‌ها، لوایح، تصویب‌نامه‌های مرتبط با امور گمرکی؛
۱۲. اتخاذ روش‌های مناسب جهت هدایت و راهبری دعاوی حقوقی و قضایی در رابطه با امور گمرکی؛
۱۳. آموزش کارکنان و نظارت و انجام بازرسی اعمال و رفتار کارکنان گمرک، کشف تخلف و تقصیرات اداری آنان؛

۱۴. بازرسی از واحدهای اجرایی گمرکی و نظارت بر عملکرد آنها و ساماندهی کمی و کیفی مبادی ورودی و خروجی؛
۱۵. رسیدگی و حل اختلافات ناشی از اجرای قانون و مقررات گمرکی فی مابین گمرک و صاحب کالا برابر قوانین و مقررات مربوطه؛
۱۶. گسترش ارتباطات بین‌المللی، انعقاد تفاهم‌نامه و موافقت‌نامه‌های گمرکی دو یا چندجانبه، عضویت و تعامل فعال با سازمان‌های بین‌المللی و گمرکی با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی و قوانین مربوطه؛
۱۷. رعایت توصیه‌های سازمان جهانی گمرک، قراردادهای بازرگانی و توافقنامه‌های منعقد شده یا پایایی در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه؛
۱۸. رعایت مفاد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به منظور واگذاری امور غیرحاکمیتی گمرکی به بخش‌های خصوصی و تعاونی؛
۱۹. استفاده از فناوری‌های نوین و تجهیز اماکن گمرکی به ابزارهای پیشرفته جهت افزایش کارایی و بهبود انجام تشریفات گمرکی؛
۲۰. تمهیدات لازم برای تسهیل امور تجاری، تشویق صادرات و گسترش عبور کالا؛
۲۱. تسهیل فرایندهای گمرکی با هدف توسعه گردشگری؛
۲۲. انجام سایر وظایف گمرکی به موجب قانون امور گمرکی و یا سایر قوانین و مقررات؛

بخش چهارم قانون امور گمرکی در رابطه با نگهداری کالا در اماکن گمرکی می‌باشد. مفاد این بخش به شرح ذیل می‌باشد:

بخش چهارم قانون امور گمرکی / نگهداری کالا در اماکن گمرکی

فصل اول: انبارهای گمرکی و مسئولیت نگهداری کالا

مبحث اول: انبارهای گمرکی

ماده ۲۳: منظور از انبارهای گمرکی اعم از انبار مسقف، غیرمسقف و محوطه، اماکنی است که برای نگهداری کالاهای ورودی و صدور تأسیس و توسط مراجع تحویل گیرنده کالا اداره می‌شود. هر جا ضرورت‌های تجاری ایجاب نماید گمرک اجازه تأسیس این انبارها را صادر و

ترتیبات کنترل‌های گمرکی را تعیین می‌نماید. مراجع تحویل گیرنده کالا ملزمند مفاد این قانون را رعایت نمایند (۴۴-۱).

(۴۴-۱) به طور کلی هر کجا عنوان اداره گمرک با پسوند نام بندر یا اسم خاص دیگری خوانده می‌شود، آن محل انبار گمرکی به مفهوم ماده ۲۳ می‌باشد. مثل «گمرک تهران»، «گمرک بندر امام» و غیره و اعم از مجتمع انبارها و محوطه‌ها و باراندازهایی که به وسیله بخش خصوصی تأسیس گردیده، یا متعلق به بخش دولتی باشد.

تبصره: مراجع تحویل گیرنده که کالای گمرک نشده را با موافقت گمرک نگهداری می‌نمایند می‌توانند به توسعه تأسیسات و انبارهای مورد نیاز در محدوده دارای مجوز اقدام نمایند.

ماده ۲۴: مدت مجاز نگهداری کالا در انبارهای گمرکی از تاریخ تحویل کالا به این اماکن سه ماه است.

در صورت تقاضای کتبی صاحبان کالا یا شرکت‌های حمل و نقل در مورد کالای عبوری و وجود علل موجه به تشخیص گمرک و با پرداخت هزینه انبارداری تا تاریخ موافقت گمرک این مدت حداکثر تا دو ماه دیگر قابل تمدید است. در صورتی که ظرف مهلت مقرر صاحب کالا برای انجام تشریفات گمرکی و پرداخت وجوه متعلقه اقدام ننماید کالا مشمول مقررات متروکه می‌شود. چنانچه کالا به انبارهای گمرکی متعدد منتقل و نگهداری شود مدت توقف از زمان ورود کالا به اولین انبار گمرکی محاسبه می‌شود. مهلت توقف مرسولات پستی غیرتجاری تابع مقررات پست است.

تبصره ۱: در صورتی که امکانات لازم برای نگهداری کالای فاسدشدنی و کالایی که نگهداری (۴۵) آن هزینه اضافی ایجاد می‌کند، در انبارهای گمرکی موجود نباشد، باید بلافاصله پس از تخلیه و تحویل، ترخیص و یا با مسئولیت صاحب کالا و نظارت گمرک به انبار مناسب منتقل شود. در غیر این صورت، مرجع تحویل گیرنده هیچ گونه مسئولیتی در قبال ضایع یا فاسد شدن آن‌ها ندارد و گمرک بلافاصله مقررات متروکه را در مورد آن کالا اعمال می‌نماید.

(۴۵): اصولاً مهلت سه ماهه‌ای برای توقف کالا در انبارهای گمرکی طبق قانون قائل می‌شوند جز در مورد کالاهای فاسد شدنی یا خطرناک یا آتش‌زا قطعاً صرف «هزینه اضافی» که تعریف مشخصی از آن نشده است مانع از استفاده از مهلت داده شده در این ماده نمی‌شود و نمی‌توان صاحب کالا را به ترخیص فوری مجبور نمود یا صاحبان انبار را از قبول مسئولیت نگهداری و مراقبت از کالا مبری دانست یا اینکه بلافاصله مقررات متروکه را اعمال کرد. پیش از این طبق

قانون و آیین نامه ۱۳۵۰ و ۱۳۵۱ علاوه بر کالاهای فاسد شدنی آتش زا و کالاهای خطرناک چنین مقرر شده بود که کالاهایی که نگهداری‌شان هزینه‌های اضافی ایجاد می‌کند، مانند حیوانات زنده باید بلافاصله ترخیص شود و گرنه گمرک یا بندر هیچ گونه مسئولیتی در قبال ضایع یا فساد شدن یا نگهداری آن‌ها ندارد. بنابراین فرق است بین عبارت «ایجاد هزینه اضافی» و «ایجاد هزینه اضافی».

تبصره ۲: چنانچه ظرف یک‌ماه (۴۶) کالاهایی که برای آن سند ترخیص یا فروش صادر گردیده است از انبارها خارج نشود مشمول مقررات متروکه می‌شود. این مهلت با اعلام موافقت مرجع تحویل‌گیرنده و گمرک قابل تمدید است.

(۴۶): قطعا منظور فقط مواردی است که خروج کالا از انبارهای گمرکی از لحاظ گمرک و بطور کلی طبق مقررات هیچ مانعی ندارد.

تبصره ۳: تا زمانی که کالا به انتظار اعلام نظر قطعی گمرک در انبارهای گمرکی متوقف گردد، کالا متروکه نمی‌شود.

تبصره ۴: تعیین مهلت توقف کالا در مناطق آزاد و مناطق ویژه اقتصادی بر اساس ضوابط قانونی مناطق مذکور در اختیار سازمان‌های مسؤول این مناطق است. کالاهایی که در این مناطق پس از انقضای مهلت‌های اعطائی توسط سازمان‌های مذکور مهلت منقضی، اعلام می‌شوند نیز مشمول مقررات (۴۸) کالای متروکه می‌گردند.

۴۸: اصولا همانطور که در این تبصره ذکر شده، کالای موجود در مناطق آزاد تابع قانون و مقررات مربوط به خود است و نیازی نیست در گمرک برای آنها تعیین تکلیف شود، حال اگر قرار است مقررات متروکه‌ای هم در این مناطق باشد طبق همان مقررات رفتار می‌شود.

مبحث دوم: مسؤولیت حفظ و نگهداری کالا در انبارهای گمرکی

ماده ۲۵: مسؤولیت حفظ و نگهداری کالای موجود در انبارهای گمرکی از هنگام تحویل گرفتن تا زمان تحویل دادن آن با مرجع تحویل‌گیرنده کالا است.

مرجع تحویل‌گیرنده مکلف است کالای موجود در انبارهای گمرکی را در مقابل خطرات ناشی از آتش سوزی، اشتعال و انفجار بیمه نماید و حق بیمه مربوطه را به هنگام ترخیص از صاحب کالا وصول کند. در صورتی که کالای تحویلی به انبارهای گمرکی به موجب بیمه‌نامه معتبر که شماره آن باید در هنگام تحویل کالا در اظهارنامه اجمالی یا بیانیه یا اسناد معتبر دیگر به مرجع

تحویل‌گیرنده اعلام گردد، بیمه باشد، تا زمانی که بیمه‌نامه مزبور دارای اعتبار است، کالا تحت پوشش آن است و برای این مدت حق بیمه توسط مرجع تحویل‌گیرنده دریافت نمی‌گردد. تبصره ۱: ارزش کالا برای دریافت حق بیمه و پرداخت غرامت در مورد کالای تجاری ارزش «سیف» است که در اسناد خرید تعیین می‌گردد. در مواردی که اسناد ارائه نشود ارزش به موجب مفاد این قانون تعیین می‌شود.

تبصره ۲: در مسیر حمل عبور داخلی (۴۹) اداری مسؤولیت حفاظت کالا حسب مورد با عبوردهنده است.

تبصره ۳: در مواردی که مرجع تحویل‌گیرنده مسؤولیت (۵۰) باربری کالا را نیز برعهده دارد، خسارات وارده به هنگام باربری نیز مشمول این ماده می‌شود.

تبصره ۴: در صورتی که کالا با روش اعتبار اسنادی وارد گردد فقط ارائه یک نسخه از بیمه‌نامه معتبر در زمان ترخیص کالا کافی است.

تبصره ۵: چنانچه تصویر بیمه‌نامه دارای اعتبار زمانی کالای عبوری خارجی از سوی عبوردهنده به طور کتبی با ذکر تعهد و تأیید اصالت بیمه‌نامه در زمان اظهار به گمرک ارائه گردد آن کالا مشمول پرداخت حق بیمه محلی نمی‌گردد.

(۴۹): منظور از عبور داخلی اداری همان «ترانزیت داخلی اداری» است. عموماً حمل و نقل کالای گمرک نشده به وسیله گمرک تحت این عنوان خوانده می‌شود، ترانزیت به معنای جابجایی یا نقل و انتقال کالا یا مسافر است.

(۵۰): منظور باربری در انبار و محوطه‌ها است، نه باربری در ضمن ترانزیت کالا.

ماده ۲۶: در غیر از موارد مذکور در ماده (۲۵) این قانون و موارد قوه قهریه (فورس ماژور) و خسارت ناشی از کیفیت کالا یا بدی بسته‌بندی، در صورتی که کالا در مدت توقف در انبارهای گمرکی از بین برود یا آسیب ببیند، مرجع تحویل‌گیرنده مسؤول پرداخت (۵۱) غرامت است.

(۵۱): مواردی مثل از بین رفتن کالا در ضمن صورت برداری در انبار («Inventory» انوانتر) که ممکن است کالا از بین برود، یا از بین رفتن کالا در ضمن ارزیابی با مباشرت صاحب کالا یا بدون مباشرت صاحب کالا هم پیش می‌آید که بدین ترتیب تعیین تکلیف نشده است.

تبصره ۱: پرداخت غرامت یا صرف‌نظر کردن صاحب کالا از دریافت آن رافع مسؤولیت مرجع تحویل‌گیرنده در مورد حقوق دولت نیست و در صورت ثبوت تقصیر و احراز تخلف باید حقوق ورودی متعلق به کالای از بین رفته را پرداخت نماید.

تبصره ۲: چنانچه مرجع تحویل گیرنده، گمرک و مرتکب (۵۲)، کارمند گمرک باشد خسارت به وسیله گمرک جبران و سپس از کارمند متخلف مطالبه و وصول می‌شود.
(۵۲): منظور از عبارت «مرتکب کارمند گمرک باشد» در این تبصره از لحاظ اینکه انباردار یا ارزیاب گمرک ضمن ارزیابی موجب بروز خسارت شود، مشخص نیست.

فصل دوم: انبارهای اختصاصی، انبارها و سردخانه‌های عمومی رسمی و گمرک اختصاصی

ماده ۲۷: منظور از انبار اختصاصی انباری است خارج از انبارهای گمرکی که کالای گمرک نشده متعلق به شخص (۵۴) خاص با شرایط مقرر در این فصل در آن نگهداری می‌شود. صاحب کالا می‌تواند کالای گمرک نشده متعلق به خود را به منظور انجام یا اتمام تشریفات گمرکی در انبار اختصاصی تحت نظارت نزدیکترین گمرک طبق شرایط مقرر در این فصل نگهداری کند.
(۵۴): منظور از «شخص ثالث» این است که هر انبار اختصاصی بیش از یک شخص به عنوان دارنده انبار اختصاصی ندارد. یعنی همان صاحب کالا که البته صاحب کالایی که در سال حجم قابل توجهی کالا وارد می‌کند و همین امر می‌تواند یکی از دلایل موافقت گمرک با تاسیس انبار اختصاصی باشد.

تبصره: شرایط فیزیکی انبار اختصاصی، نحوه اداره و زمان مجاز نگهداری و چگونگی سرشماری کالا و شیوه بازرسی از انبار به موجب آیین‌نامه‌ای است که ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط گمرک تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۸: گمرک در صورتی می‌تواند با انتقال و نگهداری کالا در انبار اختصاصی موافقت نماید که حقوق ورودی متعلق به آن تضمین شود و کالا از انواع مجاز و مجاز (۵۵) مشروط باشد. در صورتی که کالا از نوع مجاز باشد و یا مجوزهای لازم هنگام انتقال به انبار توسط واردکننده ارائه شود میزان تضمین معادل حقوق ورودی است. انتقال کالا به انبار اختصاصی با صدور پروانه عبور داخلی (۵۶) انجام می‌گردد.

(۵۵): به طور قطع تا زمانی که مجوزهای ورود اخذ نشده است پذیرش آن کالا در انبار اختصاصی امکان پذیر نیست، بنابراین کالای مجاز مشروط مصداق پیدا نمی‌کند، زیرا اصولاً ورود کالا به کشور طبق قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۰۴/۰۷/۱۳۷۲ موکول به ثبت سفارش است و به هنگام ثبت سفارش در مورد کالاهای مشروط متقاضی نخست و قبل از هر

اقدامی مجوز اخذ می‌کند و سپس ثبت سفارش امکان پذیر می‌شود.

بدیهی است اگر مجوز داده نشود، عملاً ثبت سفارش هم انجام نمی‌گیرد و لذا ورود چنین کالایی اگر هم صورت گیرد به انبار اختصاصی قابل انتقال نیست. در همین ماده عبارت «مجوزهای لازم هنگام انتقال به انبار توسط وارد کننده ارائه شود» به این معناست که کالای مشروطی که قبلاً مجوز دریافت نکرده حالا هنگام انتقال اگر ارائه شود می‌تواند به انبار اختصاصی انتقال یابد. حالا معلوم نیست چگونه امکان دارد ضمن انتقال با چه فاصله زمانی با وجود مراحل نسبتاً پیچیده ثبت سفارش و اخذ مجوز، چنین امری امکان پذیر باشد و اگر موفق به اخذ مجوزهای لازم نشد چه اتفاقی می‌افتد؟

(۵۶): منظور از عبور داخلی همان «ترانزیت داخلی» است.

ماده ۲۹: مدت مجاز توقف کالا، در انبارهای اختصاصی محدود به مهلت‌های مقرر در ماده (۲۴) این قانون نیست و مهلت آن از طرف گمرک ایران تعیین می‌شود. در صورتی که تا پایان مهلت مقرر صاحب کالا نسبت به انجام تشریفات گمرکی اقدام ننماید، به نحو ذیل اقدام می‌شود:

الف: چنانچه کالا از نوع مجاز باشد یا صاحب کالا مجوزهای لازم را اخذ و ارائه نماید،

گمرک مکلف است حقوق ورودی متعلقه به کالا را از محل تضمین آن تأمین و پس از وصول، پروانه ورود قطعی صادر کند و برای صاحب کالا ارسال دارد.

ب: در مورد کالایی که مجوز لازم برای ترخیص آن (۵۷) اخذ و ارائه نشده است، مراتب به صاحب کالا اعلام و مقررات کالای متروکه در مورد آن اعمال می‌گردد و تضمین مأخوذه (۵۸) با توجه به شرایط مذکور در اجازه‌نامه تأسیس و مواد دیگر این فصل ابطال می‌شود.

(۵۷): مفاد قسمت اخیر بند (ب) ماده ۲۹ با ماده ۲۸ مغایر است، زیرا در ماده ۲۸ اصولاً انتقال کالا به انبار اختصاصی را موقوف به مجاز بودن کالا یا در صورت «مجاز مشروط»، ارائه مجوزهای لازم به هنگام انتقال به انبار اختصاصی دانسته است، لذا عملاً کالای مشروط اجازه ورود به انبار اختصاصی را پیدا نمی‌کند، قاعدتاً نیز پذیرش کالای مشروط در انبار اختصاصی درست نیست. (۵۸): با توجه به اینکه بند (ب) ناظر به کالاهایی است که مشروط بوده و مجوز ارائه نگردیده است ابطال تضمین یا ضمانت نامه مأخوذه، به شرحی که در قسمت آخر این بند تصریح شده، مصداق پیدا نمی‌کند، بلکه تسویه ضمانت نامه باید مورد نظر باشد. ابطال زمانی است که

ضمانت نامه سپار یا متعهد در موعد مقرر با تعهد خود عمل کند. در این صورت ضمانت نامه یا تعهد اصطلاحاً ابطال می‌شود.

ماده ۳۰: خارج کردن کالا از انبارهای اختصاصی صاحب کالا مستلزم انجام تشریفات گمرکی است در غیر این صورت موضوع مشمول مقررات قاچاق گمرکی می‌شود. مأموران گمرک حق دارند به صورت تصادفی کالای موجود در انبار اختصاصی را مورد رسیدگی و شمارش قرار دهند و مشخصات آنها را با مندرجات دفاتر و اسناد و مدارک ورود و خروج تطبیق نمایند.

تبصره ۱: مسؤولیت از بین رفتن، کاهش یا آسیب دیدگی یا فساد کالا در انبارهای اختصاصی صاحب کالا برعهده صاحب آن است که علاوه بر آن مسؤولیت پرداخت حقوق ورودی متعلقه را نیز دارد. **تبصره ۲:** در صورتی که از بین رفتن کالا ناشی از عوامل قوه قهریه (فورس ماژور) باشد صاحب کالا از پرداخت حقوق ورودی متعلقه معاف است.

ماده ۳۱: گمرک می‌تواند با انتقال کالای گمرک نشده به انبارها و سردخانه‌های عمومی رسمی، غیر از انبارهای گمرکی، موافقت نماید. مقررات این فصل شامل انبارها و سردخانه‌های عمومی رسمی نیز می‌باشد. (۵۸-۱)

(۵۸-۱): انبارهای عمومی رسمی و سردخانه‌های عمومی رسمی برخلاف آنچه در ماده (۱) قانون تحت عنوان اماکن گمرکی نامیده شده‌اند به هیچ وجه امکان گمرکی محسوب نمی‌شوند، حتی انبارهای اختصاصی زیر کلید گمرک هم امکان گمرکی نیستند.

ماده ۳۲: به منظور نگهداری کالاهای گمرک نشده به جز کالای ممنوع، گمرک می‌تواند با تأسیس واحدهای گمرکی اختصاصی برای صاحبان کالاها و شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی با اخذ تضمین موافقت کند و مأموران لازم را جهت اجرای مقررات و انجام تشریفات گمرکی در این اماکن مستقر نماید.

چگونگی انجام تشریفات گمرکی و نظارت‌های مربوطه با رعایت این قانون در آیین‌نامه اجرائی مشخص می‌گردد.

■ آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی ایران نیز در مواد ۴۷ تا ۵۳ به مبحث نگهداری کالا در انبارها پرداخته است.

آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی / نگهداری کالا

فصل اول: انبارهای گمرکی و مسئولیت نگهداری کالا

ماده ۴۷: مدت مجاز نگهداری کالاهایی که دارای اختلاف گمرکی می‌باشد در انبارهای گمرکی از تاریخ ابلاغ نظر قطعی گمرک یا ابلاغ رأی قطعی مراجع رسیدگی به اختلافات گمرکی سه ماه است.

ماده ۴۸: در صورتی که امکانات لازم برای تحویل و نگهداری کالاهای خطرناک یا کالاهایی که مستلزم تأسیسات یا تجهیزات خاص باشد وجود نداشته باشد، مرجع تحویل‌گیرنده پس از ارایه مستندات و دلایل مربوط و موافقت گمرک می‌تواند از تحویل گرفتن آن‌ها خودداری نماید، در این صورت شرکت حمل و نقل بین‌المللی مربوط یا صاحب کالا موظف است کالا را با رعایت سایر مقررات اعاده یا با مسئولیت خود و تحت مراقبت گمرک به انبار مناسب انتقال دهد و یا صاحب کالا همزمان با ورود کالا اسناد و مدارک لازم را ارایه و با رعایت سایر مقررات نسبت به ترخیص کالا اقدام نماید.

ماده ۴۹: تحویل کالا به انبارهای گمرکی وقتی قبول می‌شود که برای آن اظهارنامه اجمالی، پروانه صادراتی، عبور (ترانزیت) خارجی، ورود موقت، کران‌بری، مرجوعی، عبور (ترانزیت) داخلی، صورتمجلس کالای از آب گرفته با احکام و موافقت کتبی گمرک تسلیم شده باشد.

تبصره: کالایی که به عنوان قاچاق ضبط یا توقیف می‌شود در صورتی در انبارهای گمرکی قبول می‌شود که همراه صورتمجلسه کشف، نامه گمرک مربوط که حاکی از مشخصات کالا باشد، به این انبارها تسلیم شده باشد.

ماده ۵۰: هر کالایی که به انبارهای گمرکی تحویل می‌شود، باید بلافاصله در دفاتر مربوط انبار ثبت و برای هر ردیف فهرست کل بار (مانیفست) و هر پروانه گمرکی، صورتمجلس ضبط، احکام کتبی و بارنامه، قبض انبار جداگانه صادر و به تحویل‌دهنده کالا تسلیم شود. مرجع تحویل‌گیرنده باید مسئولیت خود را تا سقف متوسط ارزش کالای موجود در اماکن گمرکی که هر سال توسط گمرک ایران اعلام می‌شود، بیمه نماید.

تبصره ۱: مرجع تحویل‌گیرنده موظف است همزمان با تحویل گرفتن کالا، تمامی اطلاعات در خصوص کالاهای تحویلی را به نوع، میزان و وزن به نحوی که گمرک تعیین می‌نماید، به گمرک اعلام نماید.

تبصره ۲: هرگاه در زمان توقف یا بارگیری کالا از انبار یا خروج از اماکن گمرکی، کالا دچار آسیب دیدگی و یا فساد یا کسری گردد، باید بلافاصله مراتب توسط مرجع تحویل گیرنده به گمرک اطلاع داده شود تا با حضور مأمور گمرک با قید علت صورت مجلس مربوط تهیه تا سایر اقدامات قانونی انجام گیرد.

فصل دوم: انبارهای اختصاصی، انبارها و سردخانه‌های عمومی رسمی و گمرک‌های اختصاصی

ماده ۵۱: گمرک ایران می‌تواند با درخواست صاحبان کالا مبنی بر تأسیس انبار اختصاصی موافقت نماید، به شرط آن که دارای شرایط به شرح ذیل باشد.

انبارهای اختصاصی تحت نظارت نزدیکترین گمرک خواهند بود و گمرک یادشده ضمن نگهداری حساب کالای موجود در آن مسئول حسن اجرای مقررات گمرکی مربوط خواهد بود. در صورتی که در انبار اختصاصی کالای ساخت خارج دیده شود که وجود آن در انبار متکی به پروانه عبور (ترانزیت) داخلی نباشد مأموران گمرک پس از رسیدگی آن را کالای وارده به انبار تلقی نموده و در بخش ورودی دفتر انبار ثبت خواهند کرد.

۱: انبارهای مسقف

الف: زمینه فعالیت و کالای تولیدی با نوع کالای مورد درخواست برای نگهداری در انبار مطابقت داشته باشد.

ب: انبار باید مسقف و کاملاً محصور و پنجره‌ها و نورگیرها از داخل انبار محصور و دارای یک درب ورودی و خروجی و نحوه نصب و الصاق پلمب از داخل جوشکاری به نحوی باشد که از نمای بیرونی درب انبار هیچ‌گونه آثاری از جوشکاری مشخص نباشد.

ج: انبار از تجهیزات و سامانه‌های اعلام و اطفای حریق برخوردار و در محل مناسب نصب گردد.

د: وضعیت استقرار گمرک در انبار و محوطه بیرونی آن مشخص و امکانات لازم در این خصوص تأمین گردد.

ه: شرایط انبار از بابت نوع دیوار، ارتفاع دیوار، مساحت انبار، وضعیت روشنایی، موقعیت انبار به لحاظ فاصله انبار تا گمرک اجرایی، وضعیت انبار از لحاظ استقرار آن

در داخل یا خارج محوطه واحد درخواست‌کننده، براساس نوع کالای مورد درخواست جهت نگهداری در انبار، توسط گمرک ایران مشخص می‌گردد.

۲: انبارهای روباز

الف: رعایت جزءهای (الف)، (د) و (ه) بند (۱)

ب: انبار روباز صرفاً شامل نگهداری کالاهای حجیم و کالاهایی است که به لحاظ شرایط قابل نگهداری در انبار مسقف نمی‌باشند.

ج: دارای یک درب ورودی و خروجی و نحوه نصب و الصاق پلمب از داخل جوشکاری به صورتی که از نمای بیرونی درب انبار هیچ‌گونه آثاری از جوشکاری مشخص نباشد. تبصره: بهره‌برداری از انبارها و سردخانه‌های عمومی و ایجاد واحدهای گمرک اختصاصی منوط به رعایت مقررات این ماده می‌باشد.

ماده ۵۲: واحد گمرک اختصاصی موضوع ماده (۳۲) قانون از لحاظ تشکیلاتی تابع یک گمرک اجرایی بوده و با استقرار مأموران اعزامی تشریفات گمرکی مورد نظر به طور کامل در آن واحد انجام می‌شود.

واحدهای گمرکی اختصاصی به استثنای مواد (۲۷) تا (۲۹) قانون تابع مقررات مربوط به انبارهای اختصاصی و از سایر جهات مشمول مقررات انبارهای گمرکی خواهند بود.

ماده ۵۳: انبارها و سردخانه‌های عمومی رسمی، مکانی است که از مراجع قانونی مربوط مجوز فعالیت داشته که علاوه بر کالای داخلی عموم افراد، کالای گمرک نشده طبق ضوابط بخش چهارم قانون، قابل انتقال و نگهداری در آنها می‌باشد.

۴: شرکت بورس کالای ایران و پذیرش انبارها

نیاز به ایجاد بازاری متشکل و سازمان یافته برای تقابل آزاد عرضه و تقاضا و دستیابی به اثرات مثبت این مهم در اقتصاد تولید و مصرف، دولت و مجلس شورای اسلامی را بر آن داشت تا بستر قانونی لازم جهت تأسیس و راه اندازی بورس‌های کالایی را در ایران فراهم سازند. در این راستا با تصویب بند (ج) ماده (۹۵) قانون برنامه سوم و بند (الف) قانون برنامه چهارم، شورای عالی بورس موظف به تشکیل و گسترش بورس‌های کالایی در ایران گردید.

در پی این امر، سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران در شهریور ماه سال ۸۲ به عنوان اولین بورس

کالای کشور فعالیت خود را آغاز کرد و پس از آن نیز سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی در شهریور ماه سال ۸۳ شروع به فعالیت نمود. با تصویب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۲۴ و بر طبق ماده ۵۷ این قانون و تبصره آن که مقرر داشته «اموال و دارایی های سازمان کارگزاران بورس های موجود اعم از منقول و غیر منقول، وجوه نقد، سپرده های بانکی و اوراق بهادار، حقوق و تعهدات و سایر دارایی ها پس از کسر بدهی ها و همچنین وجوه ذخیره گسترش «بورس» در کمیته ای مرکب از رئیس «سازمان» نماینده منتخب کارگزاران «بورس» مربوط و نماینده «شورا» احصاء و حسب ضرورت و نیاز بین شرکت سهامی «بورس» مربوط و «سازمان» به ترتیب به عنوان سرمایه و منابع مالی در اختیار تسهیم می شود. تصمیمات این کمیته پس از تصویب وزیر امور اقتصاد و دارایی لازم الاجرا می باشد.

تبصره: سوابق کارکنان «سازمان کارگزاران» هر «بورس» به موجب مقررات قانون کار باز خرید می گردد»، سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران و سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی منحل گردید و طی مراحل قانونی جهت تصفیه این سازمان ها آغاز شد. شرکت بورس کالای ایران به موجب ماده ۵۸ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران که مقرر داشته «دولت اقدامات لازم را برای فعال کردن بورس های کالایی و تطبیق آن با این قانون و ارائه راهکارهای قانونی مورد نیاز را به عمل خواهد آورد» به عنوان یک شرکت جدید و کاملاً مستقل از سازمان های کارگزاران بورس فلزات و بورس کالای کشاورزی، پس از پذیره نویسی در ۴ گروه سهامداری و برگزاری مجمع عمومی از ابتدای مهرماه سال ۱۳۸۶ فعالیت خود را آغاز کرد. بدین ترتیب، هم اکنون بورس کالای ایران با تجربه ای بیش از ۱۰ سال، به داد و ستد انواع محصولات صنعتی و معدنی، فرآورده های نفت و پتروشیمی و کشاورزی در قالب معاملات نقد، نسیه، سلف، سلف استاندارد و معاملات ابزارهای مشتقه از جمله قراردادهای آتی مشغول است. در راستای فراهم سازی زیرساخت مربوط به معامله اوراق گواهی سپرده کالایی در بازار سرمایه و همچنین امکان تأمین مالی از طریق توثیق گواهی سپرده کالایی، این دستورالعمل در اجرای بند اول یکصد و ششمین صورتجلسه شورای عالی بورس و اوراق بهادار مورخ ۱۳۹۳/۰۳/۱۲ و به منظور فراهم کردن مقدمات اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و بند ج ماده ۹۹ قانون برنامه ۵ ساله پنجم توسعه، در ۶۱ ماده و ۱۱ تبصره، دستورالعمل پذیرش انبار به تصویب هیأت مدیره سازمان رسید. این دستورالعمل به شرح زیر می باشد:

آیین نامه اجرایی پذیرش و نظارت بر فعالیت انبار و انباردار در بورس کالای ایران

ماده ۱: کلیه اصطلاحات و واژه‌هایی که در قانون بازار اوراق بهادار، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوطه به کار رفته‌اند، به همان معانی در این دستورالعمل نیز کاربرد دارند مگر اینکه در این دستورالعمل تعریف یا معنی دیگری به آن‌ها اختصاص داده شده باشد. تعریف سایر اصطلاحات و واژه‌ها در این دستورالعمل به شرح زیر می‌باشد:

۱. انبار: مکان فیزیکی حفاظت شده با محدوده معینی است که به منظور دریافت و نگهداری کالای سپرده‌گذاران اختصاص داده شده و بر اساس ضوابط و الزامات این دستورالعمل توسط بورس به عنوان انبار تحت نظارت، پذیرفته شده است.

۲. انباردار: شخص حقیقی یا حقوقی طرف قرارداد است که به تشخیص بورس مطابق این دستورالعمل صلاحیت لازم را داشته و نگهداری کالاهای سپرده شده به انبار و انجام سایر وظایف تعیین شده در این دستورالعمل برای انباردار را بر عهده دارد.

۳. بورس: یکی از بورس‌های کالایی تحت نظارت سازمان که گواهی سپرده کالایی در آن مورد معامله قرار می‌گیرد.

۴. تاریخ انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی: تاریخی است که شرکت سپرده‌گذاری مرکزی با توجه به تاریخ انقضای کالا بر اساس اعلام انباردار در زمان صدور هر گواهی سپرده کالایی در آن درج می‌نماید.

۵. تاریخ انقضای کالا: تاریخی است که انباردار با توجه به کیفیت کالا و با رعایت استانداردهای ابلاغی بورس در زمان صدور هر قبض انبار در آن درج می‌نماید.

۶. تحویل: تحویل کالا به صورت فیزیکی از انبار به دارنده گواهی سپرده کالایی می‌باشد.
۷. توثیق: اعمال محدودیت در مورد گواهی سپرده کالایی وثیقه‌گذار در پایگاه داده‌ها به نفع وثیقه‌گیر، مطابق شرایط این دستورالعمل است.

۸. سامانه: سیستم رایانه‌ای است که عملیات ثبت اطلاعات کالا و صدور و معامله گواهی سپرده کالایی از طریق آن صورت می‌گیرد.

۹. سپرده‌گذار: شخصی است که اقدام به سپردن کالا به انبار می‌نماید.

۱۰. شرکت سپرده‌گذاری مرکزی: منظور شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه می‌باشد.

۱۱. قبض انبار: سندی است که در قبال سپردن کالا به انبار توسط انباردار با شرایط مندرج در این دستورالعمل صادر می‌گردد.
۱۲. گواهی پذیرش: سندی است که بورس پس از احراز شرایط انبار و صلاحیت انباردار صادر نموده و به موجب آن انباردار می‌تواند قبض انبار کالاهای سپرده شده در انبار را مطابق این دستورالعمل صادر نماید.
۱۳. گواهی سپرده کالایی: ورقه بهاداری است که به موجب این دستورالعمل صادر می‌شود و مؤید مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالای سپرده شده در انبار است و پشتوانه آن قبض انباری است که توسط انباردار صادر می‌شود.
۱۴. وثیقه‌گذار: مالک گواهی سپرده کالایی که گواهی مزبور را به نفع وثیقه‌گیر توثیق می‌نماید.
۱۵. وثیقه‌گیر: شخصی است که وثیقه به نفع او انجام می‌پذیرد.

صدور گواهی پذیرش

ماده ۲: صدور گواهی پذیرش انبار منوط به ارایه مدارک و اطلاعات زیر است:

- الف:** تقاضانامه صدور گواهی پذیرش انبار مطابق فرمت بورس با ذکر ظرفیت ریالی مورد تقاضا.
- ب:** اطلاعات انبار از قبیل نام، مشخصات و ظرفیت مطابق فرمت بورس.
- ت:** مدارک مالکیت یا اجاره انبار.
- ث:** بیمه نامه معتبری که جهت پوشش کامل خسارات احتمالی به انبار و کالاهای موجود در آن، حداقل در سقف ظرفیت ریالی مورد تقاضا باشد.
- ج:** اطلاعات در خصوص شرایط فنی انبار، مطابق با ضوابط فنی و استانداردهای انبارهای مورد پذیرش بورس که بازرسیهای مورد نیاز در این خصوص توسط بورس و یا شرکت بازرسی مورد تایید بورس، صورت می‌پذیرد.
- ح:** مشخصات کامل هویتی انباردار شامل:
 - و-۱:** در مورد اشخاص حقیقی: نام و نام خانوادگی، شماره شناسنامه، کد ملی، آدرس محل سکونت و تصویر مدارک شناسایی
 - و-۲:** در مورد اشخاص حقوقی: نام، کد اقتصادی، شناسه ملی، اساسنامه، آگهی تاسیس

و آخرین تغییرات آن بر اساس روزنامه رسمی و مشخصات کامل هویتی مدیران طبق بند (و-۱)

خ: اطلاعات لازم در خصوص توانایی فنی مطابق ضوابط بورس

د: اطلاعات تضامینی که انباردار میتواند برای پوشش جبران خسارت‌های احتمالی که طبق عرف، قوانین و این دستورالعمل به عهده وی است ارائه دهد و همچنین اطلاعات مربوط به توانایی مالی انباردار بر اساس ضوابط شرکت سپرده گذاری مرکزی.

ماده ۳: بورس موظف است ظرف مدت حداکثر ۱۵ روز از دریافت تقاضانامه صدور گواهی پذیرش، نتیجه بررسی‌های خود را مبنی بر پذیرش یا عدم پذیرش به انباردار متقاضی اعلام نماید. در صورت عدم پذیرش، دلایل آن باید به متقاضی اعلام گردد و در صورت پذیرش، موضوع باید توسط بورس طی موافقت اولیه که در آن شرایط پذیرش قید میگردد، به متقاضی اعلام شود. صدور گواهی پذیرش پس از احراز شرایط مندرج در موافقت اولیه و ارایه اطلاعات و مدارک مثبت در این زمینه، ظرف حداکثر بیست روز توسط بورس صورت خواهد گرفت. موافقت اولیه برای صدور گواهی پذیرش منوط به احراز شرایط زیر است:

۱. اطلاعات و مدارک طبق ماده ۲ این دستورالعمل به طور کامل ارائه شده باشد.
۲. انبار شرایط و توانایی فنی را به تشخیص بورس مطابق ضوابطی که تعیین نموده است داشته باشد.

۳. به تشخیص بورس، بیمه نامه معرفی شده از طرف متقاضی معتبر بوده و برای پوشش خسارات احتمالی که طبق عرف، قوانین و این دستورالعمل جبران آنها به عهده انبار دار است، کفایت کند.

۴. تضامین معرفی شده و توانایی مالی انباردار بر اساس ضوابطی که شرکت سپرده‌گذاری تدوین نموده است به تشخیص آن شرکت کافی باشد.

۵. کارمزد پذیرش طبق مقررات مربوطه توسط انباردار پرداخت شده باشد.

تبصره: گواهی پذیرش برای مدت یکسال صادر میشود و تمدید آن منوط به ارایه تقاضای تمدید توسط انباردار و پرداخت کارمزد تمدید گواهی پذیرش طبق مقررات مربوط حداقل یک ماه قبل از اتمام اعتبار گواهی پذیرش و تداوم شرایط مندرج در این ماده به تشخیص بورس میباشد.

ماده ۴: در صورت عدم تمایل انباردار به تمدید گواهی پذیرش، وی باید حداقل یک ماه پیش

از اتمام مدت گواهی پذیرش خود، جهت تعیین تکلیف کالاهای موجود در انبار، موضوع را به بورس اطلاع رسانی نماید، تا مطابق تبصره ۱ ماده ۱۴ این دستورالعمل اقدام شود.

نظارت بر فعالیت انبار

ماده ۵: انباردار موظف است شرایط اعلامی توسط بورس یا شرکتهای بازرسی مورد تایید بورس را برای بازرسی کامل انبار در هر زمان فراهم آورد.

ماده ۶: در صورت مشاهده مغایرت شرایط انبار با ضوابط فنی و استانداردهای انبارهای مورد پذیرش، بورس موضوع را کتباً و با ذکر ایرادات و تعیین مهلت لازم جهت رفع ایرادات به انباردار اطلاع می‌دهد.

ماده ۷: در صورت عدم رفع ایراد ظرف مهلت مقرر توسط انباردار، بورس بر اساس مواد ۱۳ و ۱۴ این دستورالعمل اقدام می‌نماید.

ظرفیت پذیرش کالا توسط انبار

ماده ۸: انباردار نباید نسبت به پذیرش کالا بیش از ظرفیت مقداری و ریالی مورد تایید بورس، اقدام کند در غیر این صورت برای کالاهای سپرده شده بیش از ظرفیت یاد شده گواهی سپرده کالایی صادر نخواهد شد و جبران هر گونه خسارت وارده به سپرده گذار بر عهده انباردار خواهد بود.

تبصره: هرگونه تغییر در ظرفیت مجاز دریافت کالا توسط انبار، با درخواست انباردار و پس از ارائه مستندات کافی مبنی بر تطبیق شرایط موضوع بندهای ۲ تا ۵ ماده ۳ با شرایط جدید، به بورس و شرکت سپردهگذاری حسب مورد و تایید بورس امکان پذیر است.

تعهدات انباردار

ماده ۹: انباردار موظف است در هر یک از موارد زیر، مراتب را در اسرع وقت به بورس اطلاع دهد:

۱. ورشکستگی انباردار،
۲. هر نوع وضعیت یا اقدامی که موجب توقف یا اخلال عمده در سپردن کالا در انبار یا خروج کالا از انبار میشود از جمله ممنوعیت فعالیت انبار یا انباردار، توقیف اشخاص و اموال مرتبط با فعالیت انبارداری و پلمپ انبار و معابر مرتبط با انبار توسط مقامات ذیربط،

۳. هرگونه تغییر در اطلاعات ارائه شده در هنگام پذیرش، موضوع ماده ۲ این دستورالعمل،
 ۴. هرگونه تغییر شرایط انبار نسبت به شرایطی که بورس برای انبار به انباردار اعلام
 نموده است.

۵. هرگونه تغییر در مفاد قرارداد بیمه نامه کالای سپرده شده در انبار و مکاتبات بین
 انباردار و شرکت بیمه مربوطه که بر قرارداد یاد شده تاثیر دارد.

۶. سایر اطلاعات مورد درخواست بورس در چارچوب مقررات.

ماده ۱۰: مسئولیت نگهداری کالا بر عهده انباردار بوده و در صورت ورود هرگونه خسارت به
 کالاهای سپرده شده به هر علت، انباردار مسئول جبران خسارت وارده به زیان دیدگان می‌باشد.
 تبصره: در صورتی که در اثر بروز هرگونه خسارت و نقصان (کمی و کیفی) در کالاهای انبار
 شده، بخشی از کالا سالم باقی بماند، کالای سالم باقیمانده به روش تسهیم به نسبت، به دارنده
 گواهی سپرده کالایی تحویل میگردد مگر اینکه انباردار و دارنده گواهی سپرده کالایی به نحو
 دیگری توافق نمایند. پس از تسهیم به نسبت، مقادیر تخصیص یافته به دارنده گواهی سپرده
 کالایی بر حسب واحد تحویل به پایین گرد میشود.

ماده ۱۱: انباردار موظف است هزینه‌های انبارداری (بابت نگهداری کالا) را در چارچوب سقف
 مصوب بورس تعیین و قبل از دریافت کالا از طریق سامانه بورس اطلاع‌رسانی نماید. سایر
 هزینه‌های جانبی (خدمات انبارداری) با توافق سپرده‌گذار و انباردار تعیین می‌شود.

ماده ۱۲: انباردار موظف به رعایت استانداردهای انبارداری مصوب بورس و انجام اقدامات
 ضروری و پیشگیرانه موردنیاز، جهت اطمینان از حفظ کمیت و کیفیت محصول در دوره
 نگهداری می‌باشد.

ماده ۱۳: در صورت عدم ایفای هر یک از تعهدات انباردار مطابق با این دستورالعمل و سایر
 مقررات مربوط، بورس می‌تواند هر یک از اقدامات ذیل را انجام دهد:
 الف: اخطار کتبی.

ب: کاهش ظرفیت پذیرش کالا توسط انبار.

ت: تعلیق گواهی پذیرش حداکثر به مدت ۶ ماه.

تبصره: در صورت تعلیق گواهی پذیرش، انباردار نمی‌تواند در مدت تعلیق نسبت به دریافت
 کالای جدید اقدام نماید، لیکن گواهی سپرده کالایی انبار تعلیق شده همچنان از قابلیت معامله
 در بورس برخوردار خواهد بود.

ماده ۱۴: در صورت وقوع موارد زیر، گواهی پذیرش انبار لغو می‌شود:

الف: در صورت تداوم تعلیق گواهی پذیرش بیش از ۶ ماه و عدم رفع موجبات تعلیق.

ب: در صورت انحلال یا ورشکستگی انباردار.

ت: در صورت نقض تعهدات اساسی انباردار به تشخیص بورس.

تبصره ۱: در صورت لغو گواهی پذیرش یا عدم تمدید آن، گواهی سپرده کالایی صادر شده قابلیت معامله در بورس را نخواهد داشت. در این صورت، بورس موضوع را اطلاع‌رسانی نموده و مهلتی را برای مراجعه دارندگان گواهی سپرده کالایی به انبار ذیربط اعلام می‌نماید. در صورت لغو گواهی پذیرش، انباردار موظف به پرداخت خسارت به میزان سه درصد ارزش کالای سپرده‌شده در انبار به دارنده گواهی سپرده کالایی می‌باشد. چنانچه خسارتی بیش از میزان یادشده به دارنده گواهی سپرده کالایی وارد شده باشد، وی می‌تواند موضوع را از طریق مراجع ذیصلاح قانونی پیگیری نماید.

تبصره ۲: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی در صورت وجود تضامین دارای قابلیت نقدشوندگی و امکان پرداخت خسارت از آن محل، نسبت به پرداخت خسارت سه درصدی موضوع تبصره ۱ پس از مطالبه دارندگان گواهی سپرده کالایی اقدام می‌نماید. ظرف ۲ ماه پس از گذشت مهلت مذکور در تبصره ۱، در صورت عدم طرح دعوی از سوی دارندگان گواهی سپرده کالایی، تضامین تودیع شده آزاد و به انباردار مربوطه مسترد می‌گردد.

پذیرش کالا در انبار

ماده ۱۵: پذیرش کالا در انبار، مستلزم تکمیل فرم درخواست ارزیابی و پذیرش کالا، انطباق با استانداردهای اعلامی توسط بورس و ارائه مدارک و مستندات زیر توسط سپرده‌گذار به انبار است:

۱: مدارک و اطلاعات قابل ارائه توسط اشخاص حقیقی:

الف: نام و نام خانوادگی، شماره شناسنامه، کد ملی، اقامتگاه و کد پستی.

ب: تصویر مدارک شناسایی.

ت: شماره حساب بانکی.

ث: سایر اطلاعات در صورت لزوم به تشخیص بورس.

۲: مدارک و اطلاعات قابل ارائه توسط اشخاص حقوقی شامل:

الف: کد اقتصادی، شناسه ملی، آگهی روزنامه رسمی، آگهی تاسیس، اساسنامه، اقامتگاه

و کد پستی.

ب: شماره حساب بانکی.

ت: سایر اطلاعات در صورت لزوم به تشخیص بورس.

ماده ۱۶: مستندات مربوط به اطلاعات فوق، باید توسط انباردار نگهداری شده و در صورت

درخواست بورس، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و سایر مراجع ذیصلاح، در اسرع وقت ارائه شود.

ماده ۱۷: انباردار موظف است نسبت به نمونه برداری، ارزیابی کیفی و توزین کالا مطابق با

استانداردهای اعلامی توسط بورس اقدام نموده و مشخصات کالا را با کالای پذیرفته شده در

بورس تطبیق دهد و در گواهی سپرده کالایی صادره درج نماید.

تبصره ۱: در صورت عدم پذیرش کالا، انباردار موظف است دلایل عدم پذیرش را به سپرده‌گذار

اعلام نماید.

تبصره ۲: هماهنگی با انبارها جهت سپردن کالا به انبار بر عهده خود سپرده‌گذار می‌باشد.

ماده ۱۸: ملزومات ارزیابی کیفی شامل ایجاد آزمایشگاه در انبار با به کارگیری کارشناس ارزیابی

کیفی یا ارائه مستنداتی دال بر انعقاد قرارداد همکاری با یکی از آزمایشگاه‌ها یا شرکت‌های

بازرسی مورد تایید سازمان ملی استاندارد ایران است.

ماده ۱۹: مسئولیت صحت ارزیابی‌های انجام شده و مشخصات مندرج در گواهی سپرده کالایی

به طور کامل برعهده انباردار است و در صورت وجود هرگونه مغایرت در مشخصات کمی و کیفی

مندرج در گواهی سپرده کالایی با کالای تحویل شده، جبران خسارات وارده با انباردار می‌باشد.

ماده ۲۰: انباردار پس از نمونه‌برداری و توزین و انجام بررسی‌های موردنیاز جهت تعیین کیفیت

و کمیت کالا، فرم گواهی ارزیابی کالا را تکمیل و پس از اخذ تایید سپرده‌گذار، آن را به وی

ارائه می‌دهد.

صدور گواهی سپرده کالایی

ماده ۲۱: انباردار پس از ارزیابی کالا اقدام به ثبت اطلاعات زیر در سامانه نموده و قبض انبار را

طبق فرمت شرکت سپرده‌گذاری مرکزی صادر می‌نماید. اطلاعات مندرج در قبض انبار حداقل

شامل موارد زیر است:

الف: شماره قبض انبار.

ب: نام و آدرس انبار.

ت: نام و نوع کالا.

ث: کیفیت و وزن کالا بر اساس گواهی ارزیابی کیفی و کمی.

ج: تاریخ انقضاء کالا.

ح: نام و آدرس سپرده‌گذار کالا.

خک: تاریخ صدور.

د: محدود بودن مدت اعتبار قبض انبار تا زمان صدور گواهی سپرده کالایی.

در صورت تایید اطلاعات توسط سپرده‌گذار، نسخه چاپی قبض انبار توسط وی امضاء شده و تصویر آن در سامانه به عنوان مستندات، جهت صدور گواهی سپرده کالایی ثبت می‌گردد. در هر صورت قبض انبار تحویل سپرده‌گذار نمی‌گردد.

ماده ۲۲: پیش از صدور گواهی سپرده کالایی، در صورتی که سپرده‌گذار برای نخستین بار اقدام به سپردن کالا به انبارهای مورد تایید بورس می‌نماید، انباردار اطلاعات موردنیاز را جهت صدور کد معاملاتی به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارائه می‌کند.

ماده ۲۳: پس از صدور قبض انبار مورد تایید سپرده‌گذار، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی به پشتوانه قبض انبار صادره، اقدام به صدور گواهی سپرده کالایی می‌نماید. مندرجات گواهی سپرده کالایی شامل موارد ذیل است:

الف: شماره قبض انبار که گواهی سپرده کالایی بر اساس آن صادر شده است.

ب: شماره گواهی سپرده کالایی.

ت: نام و کد پذیرش انبار.

ث: نام و نوع کالا.

ج: وزن کالا و خطای مجاز تحویل.

ح: کیفیت کالا و خطای مجاز آن.

خ: تاریخ انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی جهت عرضه و معامله.

د: نام دارنده گواهی سپرده کالایی.

ذ: تاریخ صدور.

ر: امضاء و مهر انباردار.

ز: درج عبارتی مبنی بر اینکه "مندرجات دستورالعمل پذیرش انبار و صدور، معامله و تسویه گواهی سپرده کالایی به منزله توافق فی مابین خریدار و فروشنده گواهی سپرده کالایی است."

س: سایر موارد به تشخیص بورس یا شرکت سپرده‌گذاری مرکزی.

ماده ۲۴: در صورت تایید مندرجات وارد شده در سامانه، سپرده‌گذار آن را تایید و امضاء می‌نماید. امضای سپرده‌گذار به معنای پذیرش قوانین و ضوابط بورس و انبار است. انبار، رسید چاپی گواهی سپرده کالایی صادره را به سپرده‌گذار ارائه می‌نماید. مسئولیت حقوقی صحت مندرجات گواهی سپرده کالایی بر عهده انباردار مربوطه است.

دوره اعتبار گواهی سپرده کالایی

ماده ۲۵: پس از تاریخ انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی، گواهی مذکور قابلیت معامله در بورس را نخواهد داشت. بورس، آخرین روز معاملاتی را بر اساس تاریخ انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی تعیین و اطلاع رسانی می‌نماید.

عرضه گواهی سپرده کالایی

ماده ۲۶: جهت عرضه گواهی سپرده کالایی در بورس، دارنده گواهی سپرده کالایی موظف است به یکی از کارگزاران مجاز بورس مراجعه و ضمن تکمیل فرم سفارش فروش، مدارک مربوط به گواهی سپرده کالایی را به وی ارائه نماید.

ماده ۲۷: به منظور عرضه گواهی سپرده کالایی، بورس اطلاعات مربوط به نماد معاملاتی را به شرکت مدیریت فناوری بورس تهران و شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارایه می‌نماید.

ماده ۲۸: به منظور ممانعت از خروج کالا از انبار در فاصله زمانی میان ثبت سفارش فروش تا پایان جلسه معاملاتی، کارگزار اطلاعات مربوطه را به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اطلاع داده تا شرکت مزبور، مراتب را به انباردار منعکس نماید.

فرایند معامله گواهی سپرده کالایی

ماده ۲۹: انجام معاملات به روش حراج پیوسته مطابق ضوابط مندرج در دستورالعمل معاملات کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا در بورس کالای ایران صورت می‌پذیرد.

ماده ۳۰: در پایان آخرین روز معاملاتی تعیین شده توسط بورس برای هر گواهی سپرده کالایی، نماد معاملاتی آن جهت انجام امور تحویل متوقف خواهد شد.

توثیق گواهی سپرده کالایی

فرایند توثیق و رفع توثیق گواهی سپرده کالایی

ماده ۳۱: گواهی سپرده کالایی می‌تواند به عنوان وثیقه جهت تامین مالی مورد استفاده قرار گیرد. در این صورت، فرآیند توثیق و اخذ تسهیلات به شرح زیر می‌باشد:

الف: وثیقه‌گذار جهت دریافت تسهیلات به وثیقه‌گیر طرف قرارداد با شرکت سپرده‌گذاری مرکزی مراجعه و مدارک مورد نیاز جهت احراز هویت را به وثیقه‌گیر ارائه نموده و فرم‌های درخواست تسهیلات، درخواست توثیق گواهی سپرده کالایی و وکالت‌نامه را طبق فرمت شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تایید و امضاء می‌نماید.

ب: وثیقه‌گیر در صورت موافقت با اعطای تسهیلات، ضمن اعطای اذن مکتوب خویش مبنی بر امکان فروش گواهی سپرده کالایی توسط وثیقه‌گذار، فرم درخواست توثیق گواهی سپرده کالایی را تایید و امضا نموده و به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارائه می‌نماید.

ت: در صورت تایید درخواست توثیق گواهی سپرده کالایی توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، کارمزد توثیق توسط وثیقه‌گیر از میزان تسهیلات پرداختی به وثیقه‌گذار کسر و به حساب شرکت سپرده‌گذاری مرکزی واریز می‌گردد. در صورت عدم تایید درخواست توثیق، مراتب به وثیقه‌گیر اطلاع داده می‌شود.

ث: پس از تایید درخواست توثیق، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی مراتب را به منظور اجرای مفاد این بخش از دستورالعمل در سامانه منعکس می‌نماید.

تبصره ۱: پس از توثیق گواهی سپرده کالایی، خروج کالا از انبار منوط به صدور مجوز توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی می‌باشد.

تبصره ۲: در صورتی که پس از توثیق گواهی سپرده کالایی توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، وثیقه‌گیر ظرف مدت ۵ روز کاری، اقدام به پرداخت تسهیلات و کارمزد توثیق ننماید، گواهی سپرده کالایی از حالت توثیق خارج می‌گردد.

ماده ۳۲: وثیقه‌گیر می‌تواند با ارائه درخواست مکتوب به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از آخرین وضعیت گواهی‌های سپرده کالایی وثیقه‌شده به نفع وی اطلاع حاصل نماید.

ماده ۳۳: مسئولیت تقویم و پایش ارزش گواهی سپرده کالایی به منظور ارائه تسهیلات، بر عهده وثیقه گیر است.

معامله گواهی سپرده کالایی توثیق شده و پرداخت مطالبات وثیقه گیر

ماده ۳۴: در صورت عرضه گواهی سپرده کالایی توثیق شده توسط وثیقه گذار، چنانچه عرضه گواهی مزبور منجر به انجام معامله گردد، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی پس از کسر مطالبات وثیقه گیر و سایر کسورات متعلقه، مابقی وجه معامله را از طریق کارگزار مربوطه به وثیقه گذار پرداخت می نماید.

ماده ۳۵: در صورت عدم تسویه مطالبات وثیقه گیر در سررسید یا سررسیدهای مقرر، وثیقه گیر با اعمال وکالت‌نامه موضوع بند الف ماده ۳۱ این دستورالعمل و یا ارائه حکم دادگاه، مطابق قوانین و مقررات حاکم بر بازار سرمایه می‌تواند اقدام به معامله گواهی سپرده کالایی وثیقه شده یا خروج کالا از انبار در صورت عدم امکان معامله گواهی سپرده کالایی در بورس نماید.

فرایند تسویه و پایاپای گواهی سپرده کالایی فرایند تسویه و پایاپای

ماده ۳۶: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی، عملیات پایاپای گواهی سپرده کالایی و تسویه وجوه ناشی از معاملات و انتقال مالکیت گواهی سپرده کالایی را بر عهده دارد.

ماده ۳۷: روز تسویه برای معاملات گواهی سپرده کالایی دو روز کاری پس از انجام معامله T+۲ خواهد بود. مهلت زمانی تسویه بر اساس مصوبه هیئت مدیره شرکت سپرده‌گذاری مرکزی قابل تغییر می‌باشد.

ماده ۳۸: مسئولیت تسویه بهای گواهی سپرده کالایی خریداری شده در روز تسویه با کارگزار خریدار خواهد بود.

ماده ۳۹: در پایان هر روز، بورس پیام الکترونیکی انجام یا عدم انجام معامله را که حاوی اطلاعات مربوط به معاملات انجام شده آن روز می‌باشد، از طریق سامانه معاملاتی به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ارسال می‌نماید. فایل مذکور حداقل باید شامل موارد زیر در هر معامله باشد:

الف: تاریخ و زمان انجام معامله.

ب: نماد معاملاتی.

ت: کد معاملاتی فروشنده و خریدار گواهی سپرده کالایی.

ث: کد کارگزار فروشنده و خریدار.

ج: تعداد گواهی سپرده کالایی.

ح: قیمت گواهی سپرده کالایی.

خ: ارزش کلی معامله.

د: شماره مرجع معامله.

ماده ۴۰: انتقال مالکیت گواهی سپرده کالایی در روز انجام معامله و با توجه به اطلاعات روزانه دریافتی مطابق ماده ۳۹ این دستورالعمل، در کد معاملاتی فروشنده و خریدار به صورت مکانیزه ثبت می‌شود و برای انتقال مالکیت گواهی سپرده کالایی نیازی به تایید مجدد فروشنده یا خریدار نخواهد بود.

ماده ۴۱: گواهی سپرده کالایی بر اساس اطلاعات دریافتی، از کد معاملاتی فروشنده به کد معاملاتی خریدار منتقل می‌شود و مسئولیت صحت اطلاعات دریافتی بر عهده ارسال‌کننده آن می‌باشد.

ماده ۴۲: به منظور تسویه کامل وجوه، هر کارگزار موظف است حساب یا حساب‌های بانکی تسویه را طبق شرایطی که شرکت سپرده‌گذاری مرکزی مشخص می‌کند افتتاح نماید. تبصره: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی حق نظارت، دریافت گزارش نقل و انتقالات و به عنوان وکیل کارگزار، حق برداشت از حساب یاد شده را به منظور انجام عملیات پایاپای وجوه ناشی از معاملات خواهد داشت.

ماده ۴۳: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی تا پایان هر روز معاملاتی، خالص مبلغی را که باید به هر کارگزار پرداخت یا از او دریافت کند، برای روز تسویه محاسبه و به صورت اطلاعیه از طریق سامانه، برای کارگزار مربوطه ارسال می‌نماید. این مبلغ با کسر ارزش کل خرید گواهی سپرده کالایی توسط کارگزار از ارزش کل فروش گواهی سپرده کالایی توسط وی، محاسبه می‌شود. در محاسبه ارزش خالص معامله، کسورات متعلقه مد نظر قرار می‌گیرد.

ماده ۴۴: در پایان روز معاملاتی، دو اطلاعیه به صورت مکانیزه برای کارگزاران ارسال می‌شود:

۱- اطلاعیه در خصوص پایاپای روزانه کارگزار که باید شامل موارد زیر باشد؛

الف: روز انجام معامله.

ب: نام و کد کارگزار.

ت: شماره اطلاعیه.

ث: اقلام بدهکار و بستانکار کارگزار.

ج: تاریخ تسویه.

۲- اطلاعیه درخصوص تک تک معاملات به صورت جداگانه که باید شامل موارد زیر باشد؛

الف: تاریخ و ساعت انجام معامله.

ب: نام و کد مشتری کارگزار.

ت: شماره مرجع معامله.

ث: اقلام بدهکار و بستانکار مشتری کارگزار.

ج: تاریخ تسویه.

ماده ۴۵: درخصوص معاملات گواهی سپرده کالایی، کارگزار بدهکار موظف است مبلغ اعلام شده وفق ماده ۴۳ این دستورالعمل را حداکثر تا ساعت ۱۲ دومین روز کاری پس از انجام معامله (T+۲) به حساب تسویه نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی واریز نماید.

ماده ۴۶: در روز تسویه، وجوه از حساب تسویه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی برداشت و به حساب بانکی مخصوص کارگزاران بستانکار واریز می‌گردد. مبالغ واریزی به حساب هر کارگزار بستانکار برابر با خالص مبلغ وفق ماده ۴۳ این دستورالعمل خواهد بود.

ماده ۴۷: چنانچه کارگزار درخصوص اطلاعیه‌ای که طبق ماده ۴۴ این دستورالعمل دریافت می‌نماید، اعتراض موجه و قابل قبولی دارد، موظف است حداکثر تا ساعت ۱۵ فردای روز ارسال اطلاعیه، اعتراض خود را به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اعلام نماید. مگر این که کارگزار، اطلاعیه دیگری با عنوان اصلاح اطلاعیه اول دریافت کند.

ماده ۴۸: در صورت عدم رعایت شرایط مربوط به تسویه و پایاپای و نقض تعهدات کارگزار، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی ضمن اطلاع به سازمان، اقدامات زیر را حسب مورد انجام می‌دهد: الف: انتقال مبالغ موضوع ماده ۴۳ این دستورالعمل از منابع در اختیار صندوق تضمین تسویه به حساب تسویه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی.

ب: برداشت وثایق کارگزار به نفع صندوق تضمین تسویه یا شرکت سپرده‌گذاری مرکزی.

ت: پیگیری وصول مطالبات و خسارات وارده به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از کارگزار مطابق ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار.

ث: قطع بخشی از خدمات قابل ارائه به کارگزار عضو براساس مقررات مربوطه.

ج: اطلاع به بورس جهت جلوگیری از انجام معاملات کارگزار.

تسویه هزینه‌های انبارداری

ماده ۴۹: هزینه انبارداری تا زمان انجام معامله در بورس بر عهده فروشنده و از تاریخ انجام معامله تا زمان دریافت کالا از انبار بر عهده خریدار خواهد بود.

ماده ۵۰: هزینه‌های انبارداری توسط شرکت سپرده‌گذاری مرکزی از وجه معامله کسر و به حساب انباردار و مابقی وجه معامله، پس از اعمال کسورات متعلقه، به حساب کارگزار فروشنده واریز می‌گردد.

تحویل کالا

ماده ۵۱: دارنده گواهی سپرده کالایی باید قبل از انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی جهت تحویل کالا، به انبار مربوطه مراجعه نماید. در صورت عدم خروج کالا از انبار تا پایان ساعت کاری انبار در روز انقضای اعتبار گواهی سپرده کالایی، گواهی مزبور قابلیت معامله در بورس را نخواهد داشت.

ماده ۵۲: هرگونه خروج کالا از انبار، مستلزم اخذ تائیدیة قبلی شرکت سپرده‌گذاری مرکزی می‌باشد.

ماده ۵۳: انباردار موظف است در زمان مراجعه دارنده گواهی سپرده کالایی جهت تحویل کالا، جدول زمان بندی انجام امور بارگیری را به وی و بورس اطلاع‌رسانی نماید.

ماده ۵۴: انباردار پس از اخذ درخواست تحویل و احراز هویت دارنده گواهی سپرده کالایی و اطمینان از مالکیت وی بر گواهی سپرده کالایی و وصول هرگونه هزینه انبارداری، حسب مورد از زمان سپردن کالا به انبار یا روز معامله تا موعد تحویل، اقدام به تحویل کالا به وی می‌نماید.

ماده ۵۵: مسئولیت هرگونه مغایرت در کمیت و کیفیت کالای دریافتی با مندرجات گواهی سپرده کالایی متوجه انباردار مربوطه می‌باشد.

ماده ۵۶: مسئولیت بارگیری و حمل کالا از انبار بر عهده دارنده گواهی سپرده کالایی می‌باشد.

حل اختلاف

ماده ۵۷: کلیه اختلافات میان اشخاص مرتبط با این دستورالعمل، وفق ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب آذرماه ۱۳۸۴) در صورت عدم حل و فصل در کمیته سازش کانون کارگزاران، در هیات داوری سازمان رسیدگی خواهد شد.

سایر ضوابط و شرایط

ماده ۵۸: انباردار موظف است در صورت نیاز به انبارگردانی، حداکثر ۵ روز کاری قبل، مراتب را از طریق سامانه به بورس و عموم اطلاع رسانی نماید؛ در غیر این صورت انباردار موظف به جبران کلیه خسارات احتمالی وارده خواهد بود.

ماده ۵۹: بورس موظف به اطلاع رسانی نام و مشخصات انبار و انباردار، آدرس، ظرفیت انبار، هزینه‌های انبار، ساعت فعالیت انبار، زمان انبارگردانی و سایر موارد پس از تأیید سازمان، حداکثر یک روز پس از صدور گواهی پذیرش در فهرست انبارهای پذیرفته شده می‌باشد.

ماده ۶۰: اطلاع رسانی در خصوص ظرفیت خالی انبارها و کالاهای قابل پذیرش، از طریق بورس انجام می‌گیرد.

ماده ۶۱: موارد پیش‌بینی نشده در این دستورالعمل، مشمول سایر قوانین و مقررات حاکم بر معاملات در بازار سرمایه است.

آنچه که مشخص است بورس کالای ایران گام‌های جدی در زمینه بهینه‌سازی سیستم انبارداری خود برداشته است. هرچند این مسئولیت در حیطه وظایف بورس‌های کالایی نیست و ارگان‌های دولتی باید در این جهت اقدام کنند اما این مسأله حاکی از آن است که ساماندهی نظام انبارداری در ایران شدنی است. آنچه که ضروری به نظر می‌رسد ایجاد نظام یکپارچه انبارداری و تدوین قانون انبار در سطح ملی می‌باشد. بورس کالای ایران و شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی به عنوان پیشرو در اقدامات انبارداری می‌توانند به عنوان نمونه عملی موفق در جهت تدوین قانون انبار و ایجاد نظام هماهنگ انبارداری در کشور باشند. هرچند در سال ۱۳۸۹ موافقتنامه سه‌جانبه‌ای بین شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران، شرکت بورس کالای ایران و وزارت صنعت، معدن و تجارت به امضا رسید که بر مبنای آن، کالاهایی که دارای قبوض الکترونیکی با استاندارد شرکت انبارهای عمومی باشند، بدون سپردن تضمین بتوانند در بورس کالای ایران عرضه و معامله شوند. در این طرح ضمن برقراری ارتباط الکترونیکی بین بورس کالای ایران با نظام ملی اطلاعات انبارها (شبکه بقا)، تمامی گام‌های فرآیند ورود کالا به بورس، دریافت و پرداخت حقوق قانونی و معامله و تحویل کالا به صورت الکترونیکی صورت می‌پذیرد اما این توافقنامه به دلیل عدم تفاهم بین نهادهای مذکور اجرایی نگردید. در ادامه متن توافقنامه سه‌جانبه آورده شده است.

تفاهم‌نامه سه جانبه بین وزارت صنعت و معدن و تجارت، شرکت بورس کالای ایران و شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی

جهت بهره برداری بیشتر از ظرفیت‌های اقتصادی کالاهای ذخیره شده در انبارها و به منظور رونق هرچه بیشتر اقتصاد کشور و در راستای تسهیل‌ر انجام معاملات و بهره‌برداری از پتانسیل قبوض الکترونیکی انبارها در معاملات بورس کالا، این تفاهم‌نامه در تاریخ ۱۳۹۱/۰۴/۰۴ بین معاونت توسعه فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی وزارت صنعت و معدن و تجارت، شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران و شرکت بورس کالای ایران منعقد گردید.

ماده یک: تعاریف

مدیریت فضای تجارت الکترونیک بخش بازرگانی در بخش حاکمیت بر عهده " معاونت توسعه فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی در وزارت صنعت و معدن و تجارت " است که از این پس تنظیم کننده (رگولاتور) نامیده می‌شود؛ شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران (سهامی عام) که از این پس عامل اجرایی (اپراتور) نامیده می‌شود، به عنوان اپراتور قبض انبار در کشور می‌باشد؛ شرکت بورس کالای ایران که از این پس بورس نامیده می‌شود، دارای نقش ارزنده در معاملات کالای کشور می‌باشد.

ماده دو: قوانین و مقررات حاکم

قانون تجارت، قانون تجارت الکترونیک، قوانین بازار سرمایه، قوانین گمرکی و سایر قوانین مرتبط

ماده سه: موضوع تفاهم‌نامه

هر سه طرف قرارداد، با امضای این تفاهم‌نامه خود را ملزم می‌دانند در چارچوب مفاد آن و حسن نیت کامل، تمام مساعی خود را به منظور استفاده از قبوض الکترونیکی انبار به عنوان مدارک قابل اتکا در معاملات بورس کالای ایران به کار گیرند.

ماده چهارم: تعهدات عامل اجرایی (اپراتور)

بند ۱- اپراتور، بسته به نوع کالا، زیرساخت‌ها، سرویس‌های نرم افزاری و استانداردهای مورد توافق با رگولاتور و بورس را که مربوط به فعالیت انبارداری می‌باشد، در فضاهایی از انبارهای تحت پوشش خود که به طور مستقل برای موضوع این تفاهم نامه به کار گرفته خواهند شد مستقر می‌نماید.

بند ۲: اپراتور مسئولیت صحت تمامی موارد مندرج در قبوض الکترونیکی خود را می‌پذیرد. در این رابطه، اپراتور علاوه بر پوشش‌های بیمه‌ای کالاها در برابر حوادث، می‌بایست مسئولیت انبارهای تحت پوشش خود را قبال مشتری نیز بیمه نماید.

تبصره ۱- شرایط شکلی قبض الکترونیکی انبار در جلسات کارشناسی بین اپراتور، رگولاتور و بورس تعیین خواهد شد.

تبصره ۲: انباداری، تخلیه و بارگیری در دسته کالاهای مختلف بر اساس تعرفه اپراتور انجام می‌شود. اما تعرفه خدمات الکترونیکی جدید حاصل از اجرای موضوع تفاهم نامه، با پیشنهاد اپراتور و تأیید رگولاتور، مطابق با ضابطه تعیین شده در بند "۷" ماده "۴" این تفاهم نامه تعیین خواهد شد.

بند ۳: اپراتور کلیه مسئولیت‌های انبارهای تحت پوشش خود را پذیرفته و در این راستا موظف است نسبت به ارائه تضامین موردنظر بورس اقدام نماید.

تبصره ۳: اپراتور در انتخاب شرکت بیمه و شرکت بازرسی آزاد است مشروط به این که صلاحیت این شرکت‌ها قبلاً توسط مراجع حاکمیتی ذی صلاح، احراز شده باشد. ضمناً ضروریست تا بر اساس ضوابط موجود در انبارهای عمومی، پوشش بیمه‌ای به صورت کامل و تاپایان زمان تحویل کالا ادامه داشته باشد.

تبصره ۴: از آنجا که رگولاتور، اپراتور را برای فعالیت در بورس تضمین نموده است، لذا اپراتور موظف است تا با ایجاد دسترسی مناسب در سامانه، امکان نظارت بر بیمه نامه‌های صادر شده را برای رگولاتور و بورس فراهم نماید.

بند ۴: اپراتور موظف است سازوکار مدیریتی و نرم افزاری لازم برای صدور قبوض الکترونیکی کلیه انبارهای واجد شرایط و تحت پوشش خود در کشور را برابر ضوابط توافق شده بارگولاتور و بورس مهیا نماید. هزینه‌های مدیریتی و فنی اتصال سایر انبارها به شبکه اپراتور و خدمات ارائه شده به آن‌ها، توسط این انبارها به اپراتور پرداخت خواهد شد.

بند ۵- اپراتور موظف است دسترسی‌های لازم به اطلاعات مربوط به قبوض الکترونیکی انبار رادر

سامانه‌های لازم، برای ذینفعان تأمین نماید. جزئیات و روش مبادله این اطلاعات در جلسات کارشناسی بین رگولاتور، اپراتور و بورس مشخص خواهد شد.

بند ۶- اپراتور موظف است جهت پذیرش انبارهای موضوع تفاهم‌نامه، اطلاعات، شرایط و نحوه نگهداری کالادر کلیه انبارها را به بورس و رگولاتور اعلام نماید.

بند ۷: بعد از انجام معامله در تالار و تسویه معاملات بورس، اپراتور موظف است باتوجه به اعلام بورس، نسبت به صدور قبض انبار تفکیکی و تغییر مالکیت اقدام نماید. کلیه هزینه‌های اپراتور تا قبل از انجام معامله در تالار به عهده فروشنده و پس از انجام معامله در تالار به عهده خریدار می‌باشد. بدیهی است، در صورتی که معامله ابطال گردد، باتوجه به دریافت جرائم از طرف فروشنده، هزینه‌های اپراتور از زمان معامله تا زمان ابطال معامله نیز بر عهده فروشنده خواهد بود. تبصره ۵: شرط لازم برای اجازه عرضه کالا در تالار، منوط به تسویه هزینه‌های اپراتور توسط فروشنده تا روز معامله خواهد بود.

بند ۸: در صورت نیاز به تابلو قیمت، اپراتور موظف است نسبت به تخصیص فضای لازم اقدام نماید. بند ۹: اپراتور با دسترسی ارائه شده، مطابق استانداردهای معامله در بورس، موظف است نسبت به اعلام شرایط و نحوه نگهداری کالا قبل از عرضه، بلوکه نمودن کالا در انبارهای تحت پوشش اپراتور در طول معامله، تغییر مالکیت کلی و جزئی یک قبض انبار (تفکیک قبض انبار) و یا آزاد نمودن کالا طبق مجوز اتاق پایاپای بورس اقدام نموده و هزینه خدمات الکترونیکی فوق را برابر بند «۷» این تفاهم نامه دریافت نماید.

ماده پنج: تعهدات تنظیم کننده (رگولاتور)

بند ۱: رگولاتور، تعهدات و مسئولیت اپراتور در قبال بورس را در موضوع تفاهم نامه تضمین می‌نماید.

بند ۲: رگولاتور موظف است کلیه امکانات و زیرساخت‌های لازم جهت ارتباط الکترونیکی فیما بین اپراتور و بورس را فراهم نماید. در این رابطه، امکانات مورد نیاز از مرکز داده و بستر تبادل داده رگولاتور، مطابق بند «۱» تفاهم نامه «نظام ملی اطلاعات انبارها» مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۳۰ در اختیار اپراتور قرار خواهد گرفت.

بند ۳: رگولاتور، اهتمام لازم برای توسعه و بسط انبارهای واجد صلاحیت در خصوص این تفاهم‌نامه را معمول خواهد نمود.

ماده شش: تعهدات بورس

بند ۱: بورس موظف است ارتباط الکترونیکی لازم بین بورس و اپراتور رابا استفاده از توان نرم افزاری خود و بر اساس استانداردهای فنی رایج و مورد توافق ایجاد نماید.

تبصره ۱: هریک از طرفین هزینه‌های فنی سمت خود را تقبل می‌نماید.

بند ۲: بورس، اطلاعات مورد نیاز موضوع تفاهم نامه را که جزئیات و روش مبادله آن در جلسات کارشناسی تعیین می‌شود، به صورت برخط و الکترونیکی، بر اساس استانداردهای رایج و مورد توافق، در اختیار اپراتور قرار خواهد داد.

بند ۳: بورس تعهد می‌نماید، عملیات فروش کالاهای تحت کلید اپراتور در تالار معاملاتی که با تضمین رگولاتور انجام شده است را بدون اخذ تضمین دیگری انجام دهد.

تبصره ۲: بورس در زمینه اطلاع رسانی به کارگزاران مربوطه جهت استفاده از قبوض انبار الکترونیکی به جای تضمین، به نحو شایسته اقدام خواهد نمود.

ماده هفت:

امضا کنندگان توافق می‌کنند ظرف مدت یک ماه از تاریخ امضا این تفاهم نامه، برای روشن شدن برنامه و زمانبندی اجرای این طرح، نسبت به تهیه دستورالعمل‌ها و فرایند اجرایی کار و همچنین ارتباط سیستماتیک مابین سه بخش اقدام نمایند.

ماده هشت:

رگولاتور، اپراتور و بورس، در روند پیاده سازی پروژه موضوع تفاهم نامه، کارگروهی را به دبیری رگولاتور شکل خواهند داد و جلسات تا انتهای کار، هر دو هفته یکبار برگزار خواهد شد و علاوه بر ارائه گزارش از روند اجرای کار، اختلافات یا موانع احتمالی، در این جلسات رفع خواهد شد.

این تفاهم‌نامه در «۸» ماده، «۱۵» بند، «۷» تبصره و «۳» نسخه، در تاریخ ۱۳۹۱/۴/۴ بر اساس ماده «۱۰» قانون مدنی، منعقد و برای طرفین و قائم مقام قانونی آن‌ها لازم الاجرا می‌باشد.

در جدول ۲ نمونه‌ای از چک لیست بازرسی انبارهای کشاورزی به منظور پذیرش انبار در شرکت بورس کالای ایران آورده شده است.

جدول ۲: چک لیست بازرسی انبار کالاهای کشاورزی (محصولات زراعی)
به منظور پذیرش انبارها در شرکت بورس کالای ایران

نکات قابل توجه در بازرسی:

۱. تمام نقاط کنترل که در انبار مورد نظر کاربرد دارند، باید مورد بازرسی قرار گیرند.
۲. در نقاط کنترل، توجهات مورد نیاز باید نوشته شود تا امکان پیگیری بازرسی وجود داشته باشد.
۳. انبار مورد نظر باید حداقل ۷۰ امتیاز را از بندهای ۱ تا ۱۱ را کسب نماید تا در فهرست انبارهای کشاورزی مورد پذیرش شرکت بورس کالای ایران قرار گردد.
۴. بر مبنای این چک لیست، انبار درجه ۱، درجه ۲ و درجه ۳ به ترتیب با حداقل امتیاز ۸۵-۸۴-۷۵ و ۷۴-۷۰-۷۰ امتیاز می شوند.
۵. دیگر موارد مهم، در قالب توصیه به انباردار یادآوری گردد.

ردیف	نقطه کنترل	معیار پذیرش	حداکثر امتیاز	وضعیت تطبیق	امتیاز کسب شده	توضیحات
۱-۱	۱- ویژه گجهای انبار		۹	نامطبیق		
۱-۱	محل انبار			مطبیق		
آیا محل احداث انبار با تأکید بر موارد ذیل وضعیت استقرار مناسبی می باشد؟						
۱-۱-۱	ارتفاع مناسب از سطح زمین های اطراف برای جلوگیری از نفوذ آب و رطوبت زمین به انبار	ارتفاع کف انبار برای بارگیری و تخلیه مناسب باشد.	۳			

ردیف	نقطه کنترل	معیار پذیرش	حد اکثر امتیاز	وضعیت تطبیق	امتیاز کسب شده	توضیحات
۲-۱-۱	انبار بجا جاده و بازار فروش به آسانی در ارتباط می باشد.	امکان انتقال محصول کشاورزی از انبار به مرکز عرضه به آسانی میسر است.	۳			
۳-۱-۱	وجود راهها و خیابانهای طولی و عرضی مناسب برای سهولت عبور و مرور کامیونها و جراثقال و حمل و نقل کالا	عبور و مرور و دسترسی کامیونها و جراثقال به انبار به آسانی میسر است.	۳			
۲-۱	کف و سکوئی انبار	آیا کف و سکوئی انبار با تأکید بر موارد ذیل دارای وضعیت مناسبی برای کالاهای انبار شده می باشد؟ پادآوری: در صورتیکه بند ۴-۲-۱ کاربرد نداشته باشد، مجموع ۱۲ امتیاز در دیگر بندهای ردیف ۲-۱ به طور مساوی تقسیم گردد.	۲			
۱-۲-۱	مقاوم و دارای تحمل فشار وزن کالای می باشد.	به تناسب محصول، مقاوم و دارای تحمل فشار کافی باشد.	۳			
۲-۲-۱	پاکیزه بودن، خشک بودن و نبودن هر گونه رطوبت و نم زدگی کف انبار	نبودن هر گونه نشانه های رطوبت و نم زدگی کف انبار	۳			
۳-۲-۱	دارای شیب ملایم و دارای آبرو مناسب به منظور سهولت خروج آب حاصل از شستشو از انبار و جلوگیری از راکد ماندن آب، می باشد.	انبار باید دارای کف شور باشد و کنترل شیب از طریق فیزیکی انجام گیرد.	۳			
۴-۲-۱	استفاده از پالت های کف ، در صورتیکه محصول بسته بندی شده باشد.	وجود مشهود تعداد پالت کافی در انبار	۳			
۳-۱	دیوارها و سقف انبار		۶			

ردیف	نقطه کنترل	معیار پذیرش	حداکثر امتیاز	وضعیت تطبیق	امتیاز کسب شده	توضیحات
۱-۳-۱	دیوارها از سمت داخل، تا سقف بایستی اندود ماسه و سیمان یا کاشی باشد.	دیوارها از طرف داخل باید حتی الامکان صاف و بدون درز باشد.	۲			
۲-۴-۱	کنترل و پیش بینی تمهیدات لازم برای عدم نفوذ آب باران در انبارها	مشاهده ظاهری سقف سالم مسدود کردن درهای درب و دیوار و پنجره ها و هواکشها	۴			
۴-۱	درها و پنجره های انبار		۴			
۱-۴-۱	کلیه پنجره ها به تور سیمی مجهز باشند.	مشاهده تور سیمی در کلیه پنجره ها	۱			
۲-۴-۱	انبار از حداقل سطح نورگیر برخوردار می باشد...	حداقل سطح نورگیر پنجره ها باید یک متر مربع برای ۳۰ متر مربع سطح کف انبار باشد.	۱			
۳-۴-۱	وضعیت در انبار از نظر سهولت ورود و خروج کامیون.	ابعاد تقریبی درها قابلیت ورود کامیون را نشان دهد.	۱			
۴-۴-۱	وضعیت درب و ورودی انبار از نظر ایمنی و حفظ محصول	درها در موقع بسته شدن باید کاملاً جفت و قفل شوند تا بتوان به سهولت در موقع ضد صوفی با گاز بوسیله مسدود کردن درها یا توار چسب آنها را نیز غیر قابل نفوذ کرد.	۱			
۵-۱	تهویه هوای انبار		۴			

ردیف	نقطه کنترل	معیار پذیرش	حد اکثر انبار	وضعیت تطبیق	انبار کسب شده	توضیحات
۱-۵-۱	داشتن هواکش مناسب	هواکش‌های سستی حتماً دارای دریچه باشند تا در مواقع لزوم بتوان راه تهویه را کاملاً مسدود کرد.	۱			
۱-۶-۱	تاسیسات زیربنایی	هواکش با ایستای مجهز به دریچه آهنی از داخل و برده فلزی و تورسیمی از بیرون باشد.	۱۰			
۱-۶-۱	برق، آب، تلفن، و امکانات برق‌رایی ارتباط اینترنتی.	مشاهده وجود امکانات برق، آب، تلفن و برق‌رایی ارتباط اینترنتی	۴			
۲-۶-۱	نور لازم برای داخل انبار و محوطه انبار تأمین باشد.	به طور متوسط سطح پنجره‌ها ۲۰ درصد سطح کف انبار و تأمین نور مورد نیاز (۱۵۰ لاکس) در انبارها ضروری است.	۳			
۳-۶-۱	وجود موتور برق اضطراری برای مواقع ضروری و قطع برق لازم و ضروری می‌باشد.	مشاهده وجود موتور برق اضطراری برای مواقع ضروری و قطع برق	۳			
۷-۱	وسایل اطفاء حریق انبار	وسایل اطفاء حریق به شرح: کپسول (نوع و تعداد) یا سیستم مرکزی یا سیستم های هشدار دهنده آتش (نوع سیستم) مشاهده شد.	۶			
۱-۷-۱	انبار باید به وسایل اطفاء حریق و دستگاه اعلام خطر، بسته به مقتضیات محل و شرایط موجود مجهز باشد.	انبار باید به وسایل اطفاء حریق و دستگاه اعلام خطر، بسته به مقتضیات محل و شرایط موجود مجهز باشد.	۳			

ردیف	نقطه کنترل	معیار پذیرش	حداکثر امتیاز	وضعیت تطبیق	امتیاز کسب شده	توضیحات
۲-۷-۱	تایید به‌هنگام لازم برای امکانات اطفاء حریق همواره با‌یستی به روز باشند (کالیبره باشند).	از گواهینامه های کالیبراسیون امکانات اطفاء حریق کپی تهیه شود. اطراف انبار فضای لازم جهت دور زدن ماشین های آتش نشانی وجود دارد	۲			
۳-۷-۱	کارکنان، آموزش‌های لازم را برای اطفای حریق را گذرانده باشند.	از مدارک طی دوره های آموزشی کارکنان برای اطفای حریق کپی تهیه شود.	۲			
۸-۱	انبار باید تحت حفاظت نگهبان ۲۴ ساعته قرار گیرد. تعداد نگهبان حداقل یک نفر و نسبت به وسعت ظرفیت انبار، ممکن است چند نفر باشند.	اینمى انبار	۱۰			
۱-۸-۱	نصب جعبه کمک های اولیه .	مشاهده وجود جعبه کمک‌های اولیه در محل انبار.	۴			
۲-۸-۱	نصب علامت هشدار دهنده مانند استعمال دخانیات ممنوع.	مشاهده نصب علامت هشدار دهنده مانند استعمال دخانیات ممنوع	۱			
۴-۸-۱	باید اطراف کار انبار دار با تعبیه پنجره ثابت با شیشه خور زیاد تأمین گردد تا حتی البمشور از باب رجوع مستقیماً به اطاق محل کار انباردار مراجعه و از عبور و مرور اشخاص متفرقه در داخل انبار جلوگیری شود.	مشاهده تفکیک اطاق کار انبار دار با تعبیه پنجره ثابت با شیشه خور	۴			

ردیف	نقطه کنترل	معیار پذیرش	حد اکثر امتیاز	وضعیت تطبیق	امتیاز کسب شده	توضیحات
۹-۱	بیمه		۵			
۱۰-۱	تجهیزات انبار		۱۴			
۱-۱-۱	سیستم نقل و انتقال و جابجایی مناسب از جمله نقاله‌ها، بالابرها، و سایر تجهیزات مورد نیاز جابجایی کالا متناسب با نوع کالا.	مشاهده وجود نقاله‌ها، بالابرها، لیفت تراک متناسب با نوع بسته بندی و کالا	۲			
۲-۱-۱	امکانات توزین نظیر باسکول و ترازو.	مشاهده وجود امکانات توزین نظیر باسکول و ترازو	۲			
۳-۱-۱	انبارها باید تجهیزات و امکانات سنجش کیفیت با دستگاه‌های کالیبره شده مانند رطوبت سنج، ترازوی دقیق و ملرومات اولیه آزمایشگاهی را داشته باشند.	از تجهیزات و امکانات اولیه آزمایشگاهی لیست برداری گردد.	۳			
۴-۱-۱	دفتر کار جهت استقرار سامانه و تجهیزات شامل کامپیوتر متصل به اینترنت سریع، با مشخصات ۴ گیگ رم و ویندوز xp یا ۷، آخرین نسخه اینترنت (IE) یا نرم افزار فایرفاکس، نرم افزار نسخه ۲۲ یا بالاتر Adobe flash player، یک دستگاه فاکس و پرینتر مجهز باشد.	از تجهیزات شامل کامپیوتر متصل به اینترنت سریع، نوع نرم افزار، فاکس و پرینتر و... لیست برداری گردد.	۵			
۵-۱-۱	بهره مندی از وجود امکانات یا نیروی انسانی لازم برای هوادهی محصول فله.	نیروی انسانی و تجهیزات و امکانات برای هوادهی محصول لیست برداری گردد.	۲			

ردیف	نقطه کنترل	معیار پذیرش	حداکثر امتیاز	وضعیت تطبیق	امتیاز کسب شده	توضیحات
۱۱-۱	تخلیه بارگیری و حمل و نقل		۵			
۱-۱-۱	در اطراف انبار باید امکان تردد کامیون‌ها فراهم باشد.	اطراف انبار برای امکان تردد کامیون‌ها فراهم می باشد.	۲			
۱-۱-۱	وجود سکو و بار انداز تخلیه و بارگیری حسب ظرفیت انبار الزامی می باشد.	مشاهده وجود سکو و بار انداز تخلیه و بارگیری	۳			

۱۲-۱ توصیه ها

- انجام ایرولاسیون مناسب با عایق‌های ضد رطوبتی در سقف‌های مسطح و درب و پنجره با توجه به شرایط آب و هوایی منطقه
- مجیز بودن هر یک از وسایل تخلیه سبک یا سنگین که برای عمل تخلیه و بارگیری و یا نقل و انتقال کالاها به داخل محوطه انبار وارد می شوند و یا در آنجا مشغول فعالیت هستند ، به یک دستگاه کیسول آتش نشانی
- نصب دوربین مدار بسته برای کنترل و با قابلیت فراخوانی
- باید هر هفته حداقل یک بار انبار از دید وجود آفت از سوی مسئول انبار بازرسی و بازرسی شود و از لحاظ پاکیزه بودن و نبودن آفت ، رطوبت و نم زدگی انبار اطمینان حاصل گردد.
- باید هر هفته حداقل یک بار دور بیرونی انبار از سوی مسئول انبار بازرسی و بازرسی شود و از لحاظ پاکیزه بودن و نبودن آفت ، رطوبت و نم زدگی و نیز خشک بودن پیرامون انبار اطمینان حاصل گردد.
- جرم بودن درب و پنجره برای جلوگیری از ورود گان، پرندگان و حشرات و
- بخت و حفظ سوابق کاربرد سموم مجاز شامل تاریخ و میزان کاربرد آن برای ضد عفونی
- ارائه سوابق، تاریخ و میزان کاربرد سموم مجاز در زمان ترخیص کالا به صاحب کالا
- جابجائی و گذاشتن و چیدن بسته‌های کالا (اگر بسته‌بندی شده باشد) در انبار باید ترتیبی باشد که بسته‌های کالا که زودتر در انبار آورده و گذاشته شده‌اند برای پخش و مصرف نیز زودتر از انبار بیرون برده شوند
- پاکسازی ضایعات و پسماند انبار حداقل یکبار در روز .
- وجود زباله‌دان به تعداد و حجم و اندازه کافی ، زنگ تزن و قابل شستشو

۵- دستورالعمل قانونی صنفی دارندگان انبارهای کالاهای تجاری، سراها و سردخانه‌ها

۱. بیمه کالاهای وارده به انبار الزامی بوده و هزینه آن به عهده صاحبان کالا می‌باشد (نمونه فرم‌های بیمه‌نامه در ضمیمه آورده شده است).
۲. مسئولین انبارها از پذیرفتن حواله به صورت تلفنی و دادن شماره ردیف اکیداً خودداری نمایند.
۳. صاحبان کالا از ترخیص کالا به صورت تلفنی اجتناب نمایند. فقط از طریق دورنگار ترخیص کالا صورت می‌پذیرد.
۴. حواله صادره بایستی دارای نام، آدرس، شماره تلفن و امضای فروشنده بوده بنام واقعی خریدار صادر گردد و از صدور حواله با نام مستعار و غیر واقعی خودداری گردد.
۵. چنانچه کالایی بیش از یک مرحله مورد معامله واقع گردد، مسئول انبار فقط در قبال شخص اول که حواله به نام او صادر شده پاسخگو خواهد بود و ضمانت وجود یا عدم وجود کالا با فروشنده است و بنگاه در این مورد مسئولیتی ندارد.
۶. خریدار یا خریداران باید به محض دریافت حواله کتبی از فروشنده به انبار مربوطه مراجعه و برای تحویل کالای مورد حواله و یا ثبت آن به نام خود اقدام نمایند. مسئول انبار با ملاحظه حواله و مراجعه به حساب حواله کننده، چنانچه کالای مورد حواله موجود باشد آن را به دارنده حواله تحویل و در صورت عدم موجود، موجود نبودن آن را در پشت همان حواله قید خواهد نمود. بدیهی است حواله دهنده در این مورد ضامن خواهد بود.
۷. مسئولین انبارها نسبت به خرید و فروش‌های بعدی کالای مورد حواله که توسط اشخاص ثالث و واسطه صورت می‌گیرد هیچگونه مسئولیتی نخواهد داشت. مگر اینکه افراد بعدی هر یک به نوبه خود به انبار مراجعه و حواله را ارائه نموده، رسید کتبی به نام خود از مسئول انبار دریافت نموده باشند.
۸. چنانچه حواله دهنده به هر دلیلی پس از صدور حواله بخواهد کالای مورد حواله تحویل داده نشود، می‌بایستی مراتب را کتبا به انبار اعلام و مسئولیت ناشی از آن را شخصاً به عهده بگیرد. چنانچه تا آن موقع کالا از انبار خارج نشده باشد، مسئولین انبار از تحویل آن خودداری و دارنده

- حواله را به حواله دهنده ارجاع خواهند داد. در صورت عدم اطلاع کتبی، کالا به دارنده حواله تحویل داده خواهد شد و در این خصوص مسئولیتی متوجه انبار نخواهد بود.
۹. رعایت نکات زیر هنگام سپردن کالا به انبار از طرف صاحبان کالا و مسئولین انبارها الزامیست:
- ۹-۱- کالای ارسالی به انبار بایستی دارای بارنامه باشد که در آن نام و نام خانوادگی و آدرس گیرنده کالا مشخص باشد.
- ۹-۲- مسئولین انبارها بایستی از تخلیه کالاهای بدون بارنامه خودداری کنند. صاحبان کالای بایست در قبال تحویل کالای خود به انبار از مسئولین انبار رسید کتبی بامهر و امضا مسئول مربوطه اخذ نمایند و رسید صادره فقط برای صاحب کالا معتبر بوده و قابل انتقال به غیر نیست.
- ۹-۳- از ارسال کالا به انبار با نام غیر واقعی و مستعار اکیدا خودداری گردد.
- ۹-۴- هیچ یک از سراها و انبارهای کالاحق نگهداری کالای غیر مجاز و قاچاق نداشته
- ۹-۵- صاحبان کالا مال التجاره خود را فقط در انبارهایی که دارای پروانه کسب معتبر می‌باشند، تخلیه نمایند و از تحویل و سپردن اموال خود به انبارهای بدون پروانه کسب معتبر خودداری نمایند.
- ۹-۶- قبل از ارسال کالا به انبارهای از وضعیت ایمنی انبار از نظر سرقت، آتش سوزی، دوری و نزدیکی آن به شهر و مراکز مصرف دقت نظر بیشتری به عمل آورند.
- ۹-۷ انبارها و سراها در حفظ و نگهداری اموال اشخاص، امین بوده و بایستی کمال دقت و مراقبت را در حفظ آن به کار برند و از تخلیه مواد آتش‌زا در جوار کالاهای آسیب پذیر اجتناب ورزند و انبارهای خود را به سیستم اطفاء حریق و سایر موارد ایمنی مجهز نمایند، نسبت به سیم کشی انبارها دقت کافی مبذول داشته، از کارکنان و کارگران خود بخواهند که برای جلوگیری از بروز حوادث از افروختن آتش و کشیدن سیگار در داخل انبار خودداری نمایند.
- ۹-۸- به منظور جلوگیری از سرقت هنگام ترک محل از بسته بودن قفل‌ها و حفاظ اطمینان حاصل نمایند و نگهبانان خود را همواره از وظیفه خطیری که به عهده دارند آگاه نموده، در این مورد آموزش و تدارک لازم به آن‌ها داده شود.
- ۹-۹- انبارداران موظفند در زمان تحویل بار برگ سبز گمرکی را مشاهده نمایند.
- ۱۰- خرید و فروش کالاهای موجود در تمام انبارها و سردخانه‌ها ممنوع می‌باشد و پیگرد قانونی دارد.
- ۱۱- مسئولیت انبارهای مقفل (کلید) و گزارش کار و موجودی آن به عهده صاحب (مستاجر) انبار می‌باشد.

۱۲- نرخ انبارداری اتحادیه شهر بایستی با اتحادیه تهران هماهنگ و یکسان شود که بعد از تصویب در هیئت عالی نظارت قابل اجرا می‌باشد.

۱۳- افرادی که جهت دریافت پروانه کسب به اتحادیه مراجعه می‌کنند موظف هستند پس از اخذ تاییدیه از کمیسیون فنی اتحادیه اقدام به فعالیت نمایند.

۱۴- کالاهای خریداری شده توسط اشخاص پس از گذشت حداکثر تا ۲۴ ساعت بایستی از انبار کتبا رسید ممه‌ور بنگاه دریافت و به نام خریدار جدید ثبت گردد. (تعویض حواله)
این دستور العمل در ۱۴ بند و ۹ تبصره می‌باشد و اتحادیه‌ها موظف به نصب دستورالعمل در معرض دید عموم هستند.

نرخ تعرفه نگهداری؛ تخلیه و بار چینی در انبارها و سردخانه‌های دارای پروانه کسب در شهرستان تهران به شرح زیر است که این تعرفه‌ها از چهار خردادماه سال ۱۳۹۴ اجرایی شده است:

جدول ۳- نرخ تعرفه نگهداری و تخلیه بار در انبارها و سردخانه‌های دارای پروانه کسب در شهرستان تهران زیر نظر اتحادیه انبارداری

ردیف	شرح	نرخ انبارداری
۱	یخچال و لباسشویی وسایل الکتریکی خارجی بر اساس هر تن برای دو ماه در سالن سرپوشیده	۶۰۰۰۰۰ ریال
۲	لوازم صوتی و تصویری بر اساس هر تن هر دو ماه در سالن سرپوشیده	۶۳۰۰۰۰ ریال
۳	قماش و پارچه و نخ کارتنی و البسه بر اساس هر تن هر دو ماه در سالن سرپوشیده	۵۰۰۰۰۰ ریال
۴	چوب و تراورس و تخته در فضاییاز بر اساس مترمکعب	۱۶۰۰۰۰ ریال
۵	نئوپان و پلی وود (plywood) بر اساس هر برگ در داخل سالن سرپوشیده	۱۲۰۰۰ ریال
۶	ام دی اف و اچ دی اف بر اساس هر برگ در داخل سالن سرپوشیده	۲۰۰۰۰ ریال
۷	کلیه آهن آلات از قبیل تیرآهن و میلگرد و نبشی و ناودانی و ورق سیاه و غیره از قرار تنی	۱۸۰۰۰۰ ریال
۸	پروفیل و قوطی و لوله میلی داخل سالن سرپوشیده	۲۰۰۰۰۰ ریال
۹	ورق رول باوزن بیش از ۷ تن در فضای باز	۱۸۰۰۰۰ ریال
۱۰	آهن آلات قراضه و ضایعاتی و بال پهن حجیم و لوله قوطی بامحیط بیش از ۴۵ سانتی متر	۱۸۰۰۰۰ ریال
۱۱	ابزار و ماشینآلات صنعتی از قبیل تراش CNC و پرس ود ریل و غیره	۳۰۰۰۰۰ ریال
۱۲	فلزات رنگین از قبیل مسو برنج و میلگردو چارگوش برنجی و مسپه‌رتن در سالن سرپوشیده	۳۶۰۰۰۰ ریال
۱۳	لوله‌های مسی حجیم ۶ متری و کارتنی بر اساس هر تن در سالن سرپوشیده	۶۰۰۰۰۰ ریال
۱۴	ورق آلومینیوم و پروفیل آلومینیوم در سالن سرپوشیده	۳۱۰۰۰۰ ریال
۱۵	شمش آلومینیوم اسلب و ورق حلب هر تن سالن سرپوشیده توافقی	۲۴۰۰۰۰ ریال

ریال ۳۵۰۰۰۰	مواد خوراکی؛ حبوبات و خشکبار (داخل سالن سرپوشیده و انبارهای بهداشتی) برای دوماه هر تن	۱۶
ریال ۲۰۰۰۰۰	کاغذ و مقوا و مواد پلاستیک داخل سالن سرپوشیده هر تن	۱۷
ریال ۵۰۰۰۰۰	لوازم پزشکی و آزمایشگاهی و دندانپزشکی و بهداشتی کارتنی داخل سالن سرپوشیده هر تن	۱۸
ریال ۱۷۰۰۰۰	چتائی هر عدل در سالن	۱۹
ریال ۱۴۵۰۰۰	خرج لوله سیاه و سفید و مانسمان	۲۰
ریال ۲۴۰۰۰۰	مواد پلاستیک برای دو ماه هر تن	۲۱
ریال ۳۰۰۰۰	بابت بار چینی و باترگیری و هزینه لیفتراک هر تن	۲۲
ریال ۳۰۰۰۰	بابت تعویض حواله هر تن	۲۳

نکات مهم:

- برای کالاهایی که در نرخ‌نامه قید نگردیده است باتوافق طرفین تنظیم و محاسبه می‌گردد.
- برای حواله‌های زیر یک تن خرج یک تندر یافت خواهد شد.
- توقف کالادر انبار حداکثر تا دو ماه می‌باشد و به کالاهایی که بیش از دو ماه در انبار می‌ماند علاوه بر خرج بنگاه برای هر ماه توقف خرج مربوط به عنوان کرایه‌توقف کالا محاسبه و توسط ترخیص کنندهباقبل وصول خواهد بود. مشروط به اینکه بعد از دو ماه باخطار کتبی مبنی بر مطالبه کرایه انبار به صاحب یا صاحبان کالا اطلاع داده شود. چنانچه هر دو ماه یکبار به صورتمکتوب مطالبه نگردد و مدتی بیش از دو ماه از توقف کالا در انبار بگذرد موردی برای مطالبه حق انبارداری باقی نخواهد بود لیکن چنانچه کتبا مطالبه شود و صاحب کالا به آن توجهی ننماید حق انبارداری برای مدت توقف کالا در انبار به قوت خود باقی و قابل وصول خواهد بود.
- کالاهای کارتنی بر اساس سایز و وزن که در صورتفوق منظور نشده است به صورت توافقی می‌باشد.
- تخلیه و نگهداری مواد شیمیایی و آلاینده آتش‌زا در تمامی انبارهای محدوده تهران بزرگ ممنوع می‌باشد.

تذکر مهم:

- بر اساس دستورالعمل سازمان صنعت معدن و تجارت استان تهران:
- ۱- کلیه هزینه‌های مربوط به تخلیه؛ چیدمان و نگهداری کالا تازمان فروش بر عهده فروشندهمی‌باشد.

- ۱-۱ سایر هزینه‌های مربوط (بارگیری) برعهده خریدار می‌باشد.
- ۲-۱ پرداخت مجموع هزینه‌های یاد شده به هنگام ترخیص کالا توسط ترخیص کننده بلامانع است.
- ۲- کلیه انبارها بایستی برگ خروج کالا به رانندگان و یا صاحبان کالارائه نمایند که در آن مبلغ دریافتی و نوع کالا و مقدار آن مشخص باشد.
- ۳- دریافت هرگونه وجه اضافه به غیر از نرخ‌های اعلام شده بر خلاف مقررات بوده و بامتخلفین مطابق با قانون بازرسی و نظارت اتاق اصناف برخورد خواهد شد.
- ۴- متصدیان انبارها مکلفند فهرست نرخ‌های اعلام شده را در معرض دید همگانی به صورتیکه قابل رویت باشد قرار دهند.
- ۵- نرخ انبارداری داخل سالن سرپوشیده توافقی بین صاحب کالا و انباردار می‌باشد و
- ۶- توقف کالا در داخل سالن سرپوشیده (مقفل) بر اساس هر ماه یک هزینه انبار محاسبه می‌شود.

۶- قبض انبار

قبض انبار یا قبض رسید تحویل کالا به انبار عبارت است از سندی که تحویل گیرنده کالا (انباردار) به موجب آن تحویل یا رسید کالایی را با مشخصات خاصی از تحویل گیرنده در تاریخ ورود معینی گواهی می‌نماید.

براساس مصوبه شورای عالی بورس و اوراق بهادار گواهی سپرده کالایی یا قبض انبار اوراق بهاداری است که مؤید مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالا است و پشتوانه آن قبض انبار استاندارد است که توسط انبارهای مورد تأیید بورس صادر می‌شود. در فرایند اجرایی سیاست قیمت تضمینی، پس از تودیع محصول از سوی کشاورز یا مالک کالا به یکی از انبارهای پذیرش شده از سوی بورس کالای ایران، گواهی سپرده کالا (قبض انبار) از سوی انباردار، صادر شده و در اختیار کشاورز یا مالک کالا قرار می‌گیرد. پس از صدور گواهی سپرده کالایی، کشاورز یا مالک کالا می‌تواند با مراجعه به یکی از کارگزاران دارای مجوز معاملات در بورس کالای ایران و ارائه گواهی سپرده کالایی، درخواست فروش محصول خود را در بورس کالای ایران ارائه کند. همچنین امکان تأمین مالی و دریافت تسهیلات از نظام بانکی به پشتوانه گواهی کالایی صادر شده وجود دارد.

طبق مفاد قانون امور گمرکی و آیین نامه اجرایی آن هر کالایی که به اماکن گمرکی یا انبارهای

گمرکی تحویل می‌گردد باید بلافاصله در دفاتر مربوطه انبار ثبت و برای هر ردیف (آرتیکل) فهرست کل بار (مانیفست) یا اظهارنامه یا پروانه یا صورت مجلس ضبط یا بارنامه، قبض انبار جداگانه صادر و به تحویل دهنده کالا تسلیم گردد.

سازمان بنادر و دریانوردی و گمرک ایران در برخی موارد وظایف خدمات انبارداری خود را حسب قانون امور گمرکی و در اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، با عقد قرارداد لازم به شرکت‌های خصوصی واجد شرایط واگذار نموده‌اند و به همین لحاظ قبوض انبار از لحاظ شکلی و محتوایی دارای فرم استاندارد و یکنواختی نبوده ولی در کلیه موارد مشخصات عمومی ذیل می‌بایست در آن‌ها لحاظ گردد:

- شماره ردیف دفتر انبار
- شماره بارنامه
- مرز ورودی
- شماره قبض انبار
- شماره انبار
- شرکت حمل کننده
- نام صاحب کالا
- علامت کالا
- نوع کالا
- نوع بسته
- تعداد
- وزن کالا باظرف
- تاریخ تحویل کالا
- و...

قبض انبار پس از ورود کالا به انبار و صورت برداری و کنترل و تطبیق کالا با اسناد حمل و تحویل و بالاخره صدور برگ بارشماری (تالی) و تنظیم و تکمیل صورت مجلس اضافه یا کسر تخلیه (موضوع ماده ۲۸ قانون امور گمرکی) صادر می‌گردد. قبض انبار پس از صدور به شرکت مسئول حمل و نقل تحویل تا از آن طریق به صاحب کالا (گیرنده کالا) تحویل گردد. همانطور که اشاره شد شرکت انبارهای عمومی و گمرکی در قبال دریافت کالا به صدور قبض

انبار می‌پردازد. قبض انباری که برای کالاهای گمرکی صادر می‌گردد نمی‌توانند وثیقه شوند اما برای قبض انبار کالاهای غیرگمرکی امکان توثیق و معامله در بازار ثانویه وجود دارد. لازم به توضیح است که در گمرکات مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، قبض انبار قابل معامله تفکیکی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. نمونه قبض انبار گمرکی به صورت زیر می‌باشد:

وزارت امور اقتصادی و دارائی
گمرک جمهوری اسلامی ایران

قبض رسید کالای
وارد به انبار

شماره قبض انبار: _____

شماره: _____

انبار شماره: _____

تاریخ ورود به انبار: ۱۳ _____

گمرک: _____

شماره اظهارنامه اجمالی (مانیفست): _____
پاساوان

صادر از طرف: _____

نوع وسیله حمل:	نام وسیله حمل:	شماره سفر:	تاریخ ورود به کشور:
نام آورنده کالا شماره گذرنامه		محل نگهداری کالا	شماره دفتر انبار:

تعداد	نوع بسته	علامت و شماره	نوع و مشخصات کالا	ملاحظات

نام و امضاء آورنده کالا: _____ نام و امضاء انباردار: _____

شکل ۱- نمونه فرم قبض انبار گمرکی

دستور العمل صدور قبض انبار مناطق ویژه اقتصادی بندری

به منظور ایجاد رویه واحد در کلیه مناطق ویژه اقتصادی بندری دستورالعمل حاضر به استناد ماده ۱۰ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی ج.ا.ا. تدوین و از تاریخ تصویب جایگزین دستورالعمل مصوب اجلاس شماره ۱۳۶۹ مورخ ۱۳۸۳/۰۱/۳۰ می‌گردد.

ماده ۱: کلیات

۱-۱: براساس ماده ۱۰ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی وارد کنندگان کالا به مناطق می‌توانند تمام یا قسمتی از کالاهای خود را در مقابل قبض انبار تفکیکی معامله که توسط سازمان منطقه صادر خواهد شد به دیگران واگذار نمایند. در این صورت دارنده قبض انبار تفکیکی، صاحب کالا محسوب خواهد شد.

ماده ۲: تعاریف

۱-۲: **منطقه ویژه:** منظور منطقه ویژه اقتصادی بندری است که به موجب ماده ۱ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران ایجاد گردیده و در حال حاضر شامل مناطق ویژه اقتصادی بندری شهید رجایی، بوشهر، امیرآباد می‌باشد و در آینده تسری آن به سایر بنادری که مطابق قانون فوق الذکر منطقه ویژه می‌گردند نیز خواهد بود.

۲-۲: **تحویل دهنده کالا:** شخصی است که طبق اسناد حمل می‌تواند کالا را به انبار تحویل دهد. تبصره: در صورتی که کارمندان مجاز یا نمایندگان قانونی تحویل دهنده نسبت به تحویل دادن کالا اقدام نمایند قبض انبار بنام شخص تحویل دهنده یا شخصی که وی کتباً معرفی (معرفی نامه صادره توسط اشخاص حقیقی باید به تائید مراجع صلاحیت‌دار رسیده باشد) می‌نماید صادر می‌شود.

۳-۲: **ذینفع:** شخصی است که قبض انبار به نام وی صادر و یا ظهر نویسی گردیده است که این ظهر نویسی می‌بایست به گواهی مراجع صلاحیت‌دار از جمله مدیر منطقه ویژه رسیده باشد. تبصره ۱: ظهر نویسی قبض انبار توسط شرکت‌های حمل و نقل (اعم از کریر یا فورواردر) نیاز به گواهی ندارد.

تبصره ۲: ظهرنویسی قبض انبار در خصوص کالاهایی که از اعتبار اسنادی استفاده می‌نمایند منوط به اخذ مجوز از بانک عامل می باشد.

۲-۴: اسناد حمل: بارنامه منظور بارنامه حمل و نقل دریایی یا راه‌نامه جاده‌ای و ریلی و هوایی یا بارنامه سراسری و یا بارنامه حمل چندوجهی، مانیفست (در مورد لنج) و یا پروانه ترانزیت می باشد.

۲-۵: امضای مجاز: دارنده امضاء مجاز برای صدور قبض انبار، مدیر منطقه ویژه یا اشخاص معرفی شده از جانب سازمان مسئول منطقه می‌باشد که همراه با مهر منطقه به بانک و مراجع ذیربط معرفی می‌گردد.

ماده ۳ - قبض انبار منطقه ویژه

۳-۱: سندی است قابل انتقال و شماره‌دار که در یک نسخه دو برگی (اصلی و سابقه) صادر و به ذینفع اجازه می‌دهد براساس نسخه اصلی، تمام یا بخشی از کالای خود را به غیر واگذار نماید. ضمناً نسخه سابقه غیرقابل انتقال و معامله می‌باشد و صرفاً جهت بایگانی صادر می‌شود.

تبصره: انتقال بخشی از کالای موضوع قبض انبار صرفاً با صدور قبض انبار تفکیکی امکان پذیر است.

۳-۲: صدور قبض انبار جدید و یا تفکیکی پس از ارائه نسخه اصلی قبض انبار قبلی و پرداخت هزینه های صدور توسط ذینفع امکان پذیر می‌باشد که پس از آن، قبض انبار قبلی دریافت و ممهور به مهر "تماماً استفاده شد" می‌گردد.

۳-۳: شخصی که قبض انبار تفکیکی بنام وی صادر می‌شود (ذینفع) صاحب کالا محسوب می‌گردد و می‌تواند به همین ترتیب نسبت به تفکیک، واگذاری و یا ترخیص کالا از منطقه ویژه اقدام نماید.

۳-۴: درخواست تفکیک یا تغییر نام می‌تواند با رعایت حدمجاز تعیین شده توسط مدیریت منطقه ویژه به کرات با پرداخت هزینه مربوطه در هر نوبت انجام پذیرد.

۳-۵: در صورتی که تعداد تفکیکی کمتر از مقدار کل کالا باشد و به عبارتی کالا پس از تفکیک باقیمانده داشته باشد منطقه ویژه نسبت به صدور قبض انبار تفکیکی به نام صاحب اصلی اقدام نموده و و هزینه مربوطه را دریافت می‌نماید.

ماده ۴: هزینه‌های قابل پرداخت

۴-۱: هزینه صدور هر فقره قبض انبار جدید و تفکیکی مبلغ ۲۰۰/۰۰۰ ریال می‌باشد. تبصره: افزایش یا کاهش سالیانه مبالغ فوق تا سقف ۱۰ درصد در اختیار معاونت امور بندری و مناطق ویژه بوده و مازاد بر آن توسط هیات عامل سازمان تعیین می‌گردد.

ماده ۵: رویه مورد عمل

۵-۱: صدور قبض انبار و یا تفکیک آن برای هر بارنامه قابل تفکیک بنا به درخواست شرکت‌های حمل و نقل (اعم از کریر یا فورواردر) امکان پذیر می‌باشد.

۵-۲: منطقه ویژه همزمان با درخواست ذینفع نسبت به احراز هویت وی اقدام می‌نماید.

۵-۳: چاپ، توزیع و نگهداری قبوض انبار تحت کنترل منطقه ویژه می‌باشد. این قبوض به دو زبان فارسی و انگلیسی بوده و به مراجع ذیربط مانند گمرک، بانک‌ها و ... معرفی خواهد شد.

۵-۴: روش‌های انجام کار و دریافت وجوه حسب مقتضیات منطقه و در چارچوب این دستورالعمل توسط مدیریت منطقه به مورد اجرا گذارده می‌شود به طوری که موجبات تسهیل و تسریع امور فراهم شود.

۵-۵: قبض انبار برای کالاهای ترانزیتی بنام ترانزیت کننده که نام وی در پروانه ترانزیت مذکور است یا شخصی که کتباً از جانب وی معرفی می‌شود، صادر خواهد شد. شرایط تغییر نام یا تفکیک طبق مواد قبلی این دستورالعمل می‌باشد.

ماده ۶: سایر موارد

۶-۱: در ظهر قبض انبار، مقررات و شرایط نگهداری کالا، میزان غرامت در صورت آسیب دیدگی یا مفقود شدن کالا، مدت نگهداری و اقدامات پس از آن، چگونگی و موارد اخذ تامین هزینه‌ها و سایر ضوابط منعکس و در حکم قرارداد فی مابین منطقه و ذینفع تلقی می‌گردد.

۶-۲: در راستای واگذاری امور تصدی‌گری بخش خصوصی و به منظور جلوگیری از دوباره کاری، شرکت‌هایی که با مجوز در منطقه ویژه مبادرت به نگهداری کالا می‌نمایند، می‌توانند فرم قبض انبار با علامت تجاری خود را براساس نمونه مصوب شده منطقه ویژه طراحی و صادر نمایند که در صورت نیاز به تأیید مقام مجاز منطقه نیز خواهد رسید. بدیهی است بخشی از وظائف سازمان مسئول منطقه قابل تفویض به شرکت‌های فوق الذکر خواهد بود.

۳-۶: وزن و مشخصات کالای مندرج در قبض انبار براساس اسناد حمل کالا می‌باشد.
 ۴-۶: در صورت مفقود شدن قبض انبار، المثنی صادر نمی‌شود و فقط گواهی مدلول سند توسط منطقه ویژه حسب استعلام مراجع صالحه صادر خواهد گردید.
 ۵-۶: ذینفع می‌تواند با موافقت منطقه ویژه نسبت به بازدید، صورت برداری، شمارش، توزین، نمونه برداری، تجدید لفاف و خشک کردن برای کالاهای موجود در مکان منطقه با حضور و تحت نظارت مستمر نماینده منطقه ویژه اقدام نماید. دستور العمل فوق مشتمل بر، ۶ ماده، ۲۱ بند و ۴ تبصره در اجلاس شماره ۱۴۷۷ مورخ ۱۳/۱۰/۸۵ هیات عامل سازمان بنادر و کشتیرانی تصویب و از تاریخ ابلاغ قابل اجرا می‌باشد.

مراحل صدور قبض انبار قابل معامله و گواهی مبدأ

وارد کنندگان کالا به مناطق می‌توانند تمام یا قسمتی از کالای خود را در مقابل قبض انبار تفکیکی قابل معامله که توسط مدیریت منطقه صادر خواهد شد به دیگران واگذار نماید (ولو کراراً و به هر میزان) در این صورت دارنده قبض انبار تفکیکی صاحب کالا محسوب خواهد شد. بانک‌ها می‌توانند با ارائه قبض انبار قابل معامله و گواهی مبدأ کپی برابر اصل شده بارنامه اصلی نسبت به گشایش اعتبار اسنادی، در مقابل اسناد مذکور به نفع صاحبان کالا (ایرانی یا خارجی) طبق بخشنامه و دستور العمل‌های ارزی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اقدام نمایند و منطقه مجاز است حسب درخواست متقاضی نسبت به صدور گواهی مبدأ برای کالاهایی که از منطقه خارج می‌شوند اقدام نماید و بانک‌های کشور مکلف به پذیرش گواهی مبدأ صادره هستند. مدارک لازم جهت صدور قبض انبار قابل معامله و گواهی مبدأ به شرح زیر می‌باشد:

۱. ارائه درخواست مبنی بر واگذاری کالا به نام خود یا شخص ثالث و صدور قبض انبار یا گواهی مبدأ
۲. ارائه پروفرم یا فاکتور به نام خریدار
۳. ارائه بارنامه حمل اولیه
۴. ارائه گواهی مبدأ اولیه
۵. ارائه یک کپی فول تکس بانک
۶. ارائه اصل قبض انبار ظهر نویسی شده توسط آخرین مالک
۷. ارائه فیش بانکی صدور برای هر فقره قبض انبار و برای گواهی مبدأ.

معاملات قبض انبار در بورس زیره مشهد

با توجه به بررسی‌های به عمل آمده، معاملات بر روی قبض انبار در داخل کشور نیز از سابقه طولانی برخوردار می‌باشد، به طوری که در شهر مشهد بازار فرابورسی برای زیره وجود دارد که قدمتی ۷۰ ساله دارد و در آن قراردادهای نقد، فوروارد و اختیار معامله بر روی کالای زیره معامله می‌شود. در این بازار قبض انبارهایی که توسط دو کارخانه یکی در مشهد (کارخانه زیره ایران) و دیگری در سبزوار (کارخانه زیره فروغی) صادر می‌شوند معتبرند. این قبض‌ها کاغذی و بی‌نام می‌باشند و به صورت استاندارد برای ۵ و ۱۰ تن زیره صادر می‌شوند. در این بازار از این قبض‌ها برای دو منظور زیر استفاده می‌شود:

۱- تحویل فیزیکی کالا: اگر در این بازار یک معامله نقد انجام شود و یا قرارداد فوروارد یا اختیار معامله که به تحویل منجر شوند، فروشنده زیره، قبض انبار مربوط به زیره را به خریدار تحویل می‌دهد و خریدار با مراجعه به کارخانه و تحویل قبض انبار می‌تواند زیره خود را از انبار کارخانه تحویل بگیرد.

۲- تضمین قراردادهای فوروارد و اختیار معامله: اگر در این بازار فردی مقادیری زیره را به صورت قرارداد فوروارد یا اختیار بفروشد، می‌تواند قبض انبار را به عنوان ودیعه نزد کارگزاری که معامله توسط وی انجام شده است به امانت بسپارد تا کارگزار و خریدار از پایبند بودن فروشنده به تعهداتش مطمئن باشند.

نمونه فرم بیمه‌نامه انبارها

<p>تهران، خیابان آیت‌الله طالقانی، حدفاصل خیابان ویلمسر و خیابان حافظ، ساختمان شماره ۴۰۴</p> <p>پیشنهاد بیمه مسئولیت مدنی</p> <p>کارفرمایان واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی در مقابل کارکنان</p> <p>تلفن: ۶۶۴۰۹۹۱۲ و ۱۳ فاکس: ۶۶۹۷۷۲۰۶ کد اقتصادی: ۴۱۱۱۱۷۱۵۴۱۷</p>	 <p>سهامی عام www.BimehAsia.ir Email: Masouliat@BimehAsia.ir</p>
<p>از شرکت بیمه آسیا (سهامی عام) درخواست می‌گردد بیمه نامه مسئولیت مدنی کارفرما در قبال کارکنان را بر اساس مندرجات این پیشنهاد به مدت روز از ساعت ۲۴ مورخ تا ساعت ۲۴ مورخ صادر نماید.</p>	
<p>نام کامل بیمه گذار: شماره اقتصادی: شماره ملی:</p> <p>نام مالک: صاحب جواز کسب: صاحب پروانه:</p> <p>نشانی دفتر مرکزی:</p> <p>نشانی محل کار موضوع بیمه:</p> <p>سابقه کار بیمه گذار: نشانی الکترونیکی: تلفن / دورنگار:</p>	
<p>نام نمایندگی: کد: واحد صدور:</p> <p>نام کارگزاری: کد: واحد صدور:</p> <p>بیمه نامه تمديدی است یا خیر؟ (نزد کدام شرکت): شماره بیمه نامه سال قبل:</p>	
<p>تاریخ تأسیس کارگاه، کارخانه و یا شرکت: آیا بیمه گذار (حقیقی) دارای جواز کسب می‌باشد؟ بلی ☐ خیر ☐</p> <p>شرح مختصری از نوع فعالیت:</p> <p>نوع و تعداد ماشین آلات صنعتی و وسایل نقلیه موتوری موجود در محل کار:</p> <p>نوع وسایل ایمنی مورد استفاده در محل کار:</p> <p>نوع فعالیت: دائمی ☐ فصلی ☐ حداکثر نیروی کار: نفر تعداد شیفت کاری:</p> <p>حداکثر افراد شاغل در شیفت اول حداکثر نفر شیفت دوم حداکثر نفر شیفت سوم حداکثر نفر</p> <p>آیا کارگران تحت پوشش بیمه سازمان تأمین اجتماعی و یا ... می‌باشند. بلی خیر چه تعداد تحت پوشش بیمه می‌باشند؟ نفر</p> <p>آیا تمایل به ارائه لیست کارکنان دارید: بلی ☐ خیر ☐ (در صورت پاسخ مثبت، ارائه لیست اسامی کارکنان در زمان صدور بیمه نامه الزامیست)</p> <p>آیا سابقه پوشش بیمه نامه مسئولیت مدنی واحدهای صنعتی و ... دارید؟ بلی ☐ خیر ☐ کدام شرکت و چند سال:</p> <p>آیا دارای سابقه خسارت می‌باشید: بلی ☐ خیر ☐ (در صورت مثبت بودن پرسر زیر را هم تکمیل نمائید)</p> <p>تعداد حوادث در سه سال گذشته که منجر به فوت، نقص عضو یا هزینه پزشکی گردیده است:</p> <p>فوت: نفر طی حادثه نقص عضو: نفر طی حادثه هزینه پزشکی: نفر طی حادثه</p> <p>آیا کارکنان دارای پوشش بیمه عمر و حادثه می‌باشند؟ بلی ☐ خیر ☐ نام شرکت:</p> <p>تاریخ شروع: تاریخ پایان: سرمایه مورد تعهد بیمه نامه عمر و حوادث:</p> <p>لطفاً نظر خود را در خصوص خطرات احتمالی که کارکنان را تهدید می‌نماید بیان نمائید:</p>	
<p>انفجار ☐ مصدومیت در اثر استفاده از ابزار آلات ☐ خطر سوختگی و آتش سوزی ☐ برق گرفتگی ☐</p> <p>سقوط اجسام ☐ سقوط از ارتفاع (تا ارتفاع متر) ☐ گزیدگی حیوانات ☐ سایر خطرات ☐</p>	
<p>۱- غرامت فوت، صدمه جسمی و نقص عضو دائم اعم از کلی و جزئی برای هر نفر در هر حادثه در ماه‌های عادی حداکثر: مبلغ ریال</p> <p>۲- غرامت فوت برای هر نفر در هر حادثه در ماه‌های حرام حداکثر: مبلغ ریال</p> <p>۳- هزینه‌های پزشکی ناشی از حوادث موضوع این بیمه نامه برای هر نفر در هر حادثه حداکثر: مبلغ ریال</p> <p>۴- حداکثر تعهد بیمه گر برای فوت، صدمه جسمی و نقص عضو دائم اعم از کلی و جزئی طی مدت بیمه نامه: مبلغ ریال</p> <p>۵- حداکثر تعهد بیمه گر برای هزینه‌های پزشکی طی مدت بیمه نامه: مبلغ ریال</p>	

مشخصات بیمه گذار

مشخصات واحد صدور

مشخصات کار و نیروی کار

تیمات در جوارش

۱) پوشش بیمه‌ای مطالبات سازمان تأمین اجتماعی و خدمات درمانی و ... (با سرمایه):

☐ ۱-۱/ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱۳ ۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱۴ ۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۱۵ ۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱۶ ۳۵۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱۸ ۴۵۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۱۹ ۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۲۰ ۵۵۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۲۱ ۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۲۲ ۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۲۳ ۹۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۲۴ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۱۷ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱۸ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱۹ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۲۰ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۲۱ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۲۲ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۲۳ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۲۴ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۲۵ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال

۲) پوشش مسئولیت بیمه گذار در مقابل فوت و صدمات جسمانی وارد به اشخاص ثالث

۳) پوشش بیمه‌ای برای شخص بیمه‌گذار (با سرمایه):

نقص عضو

☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۹۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال

۴) پوشش پرداخت خسارت بدون رأی دادگاه

۵) پوشش بیمه‌ای برای مسئولیت مهندسین ناظر و مهندسین مشاور

۶) پوشش جبران هزینه‌های پزشکی بدون اعمال تعرفه

۷) پوشش حوادث ناشی از کار در اماکن و بسته خارج کارگاه (لطفاً نام و آدرس اماکن مورد نظر را ذکر نمایند)

۸) پوشش بیمه‌ای برای مأموریت‌های خارج از کارگاه تا سقف ۲۰٪، ۴۰٪، ۶۰٪، ۸۰٪ و ۱۰۰٪ (لطفاً مشخصات افراد مورد نظر را ذکر نمایند)

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام پدر	کد ملی
۱			
۲			
۳			
۴			

● خواهشمند است در صورتیکه نام مأمورین بیشتر از حد معمول جدول فوق می‌باشد طی برگه‌ای جداگانه، ضمیمه فرم پیشنهاد گردد.

۹) پوشش بیمه‌ای برای حوادث ناشی از تصادم وسائط نقلیه موتوری زمینی

۱۰) نظر به اینکه پوشش مازاد بر یک دیه در دو قسمت پوشش اضافی بدون سرمایه و با سرمایه تعبیه شده است، لذا واحدهای صدور موظفند یکی از دو حالت مورد اشاره (الف: بدون سرمایه) یا (ب: با سرمایه) را در بیمه‌نامه انتخاب نمایند و مسئولیت هرگونه اشتباه در انتخاب همزمان پوشش‌ها به‌عهده واحدهای صدور خواهد بود.

الف: پوشش بیمه‌ای دیه مازاد بر تعهدات غرامت نقص عضو مندرج در بیمه نامه (بدون سرمایه):

☐ دیه سوم	☐ دیه دوم	☐ دیه چهارم
----------------------------------	----------------------------------	------------------------------------

ب: پوشش بیمه‌ای مازاد بر یک دیه (با سرمایه):

☐ ۱-۱/ ۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۲ ۹۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۳ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۱/۴ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۵ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۶ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۱/۷ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۸ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۹ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۱/۱۰ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۱۱ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۱۲ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱-۱/۱۳ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۱۴ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱-۱/۱۵ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال

۱۱) پوشش بیمه‌ای برای مسئولیت بیمه‌گذاران فرعی

۱۲) پوشش بیمه‌ای افزایش ارزش ریالی دیه (با سرمایه):

☐ ۱۲/۱ ۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۲/۲ ۴۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۲/۳ ۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱۲/۴ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۲/۵ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۲/۶ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال
☐ ۱۲/۷ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۲/۸ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال	☐ ۱۲/۹ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال

۱۳) پوشش بیمه‌ای پرداخت حقوق یا دستمزد روزانه کارکنان

۱۴) پوشش بیمه‌ای عدم اعمال قاعده نسبی حق بیمه مربوط به افزایش تعداد کارکنان

۱۵) پوشش مسئولیت ناشی از قصور، اشتباه یا اهمال غیرعمدی کارکنان بیمه‌گذار در قبال سایر کارکنان بیمه‌گذار

۱۶) پوشش بیمه‌ای حوادث غیرمرتبط با کارکنان بیمه‌گذار

۱۷) پوشش بیمه‌ای کارکنان بیمه‌گذار حین ایاب و ذهاب از منزل به محل مورد بیمه شده و بالعکس

۱۸) پوشش ملاتر

۱۹) پوشش بیمه‌ای مسئولیت بیمه‌گذار در مقابل فوت و صدمات جسمانی وارد به مهندسین مجری، مشاور، ناظر، پیمانکاران اصلی و فرعی طرف قرارداد با بیمه‌گذار در داخل محدوده مکانی مورد فعالیت

سایر پوشش‌های مورد درخواست:

اینجاب: تعهد می‌نمایم که:

۱. به کلیه پرسش‌های این پیشنهاد با صداقت کامل پاسخ داده و از آنجا که این پیشنهاد جزء لاینفک بیمه‌نامه مسئولیت مدنی کارفرمایان واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی در مقابل کارکنان می‌باشد، در صورت هر نوع اظهار خلاف واقع، بیمه‌گر فقط در چارچوب حدود شرایط و مقررات بیمه‌نامه صادره، مسئول جبران خسارت خواهد بود.

۲. کلیه قوانین مربوط به مبارزه پولشویی را رعایت نمایم.

نام و مهر و امضاء بیمه‌گذار: مهر و امضاء نمایندگی یا کارگزاری:

۱- مشخصات ساختمان:

الف) قدمت ساختمان: سال تعداد طبقات: طبقه تعداد واحدها: واحد مساحت کل زیر بنا: متر مربع

ب) نوع سازه: اسکلت فلزی بتن آجرری و گلی چوبی آیین نامه ۲۸۰۰ سایر (ذکر شود):

ج) تأسیسات: آب لوله کشی نوع سیستم گرمایش: نوع سیستم سرمایش:

د) سیم کشی برق: روکار توکار

نوع کنتور و قدرت آن: تک فاز سه فاز و آمپر

۲- وضعیت همجواری شمال جنوب

شرق غرب

طبقه بالا طبقه پایین

۳- امکانات اعلام و اطفاء حریق:

سیستم اعلام حریق: ندارد دارد

سیستم و امکانات اطفاء حریق: ندارد دارد

تعداد و نوع آنها: تعداد و نوع آنها:

۴- امکانات پیشگیرانه از وقوع سرت:

حفاظ فلزی بر روی درب های ورودی با قفل آویز: ندارد دارد

نگهبان (سرایدار) دائم و ۲۴ ساعته: ندارد دارد

سایر موارد (ذکر شود):

۵- الف) آیا اموالی که به موجب این پیشنهاد درخواست بیمه آنها شده، در گذشته نیز بیمه بوده و یا در حال حاضر بیمه است؟ (شرح دهید)

.....

ب) در صورت مثبت بودن پاسخ بند الف) سوابق و مشخصات آن را ذکر فرمائید.

ج) آیا تاکنون سوابق خسارت آتش سوزی، سرت و یا هرگونه خسارت ناشی از خطرات درخواستی داشته‌اید؟ بله خیر

علت/علل خسارت: میزان خسارت:

۶- آیا مواد آتش زا و خطرناک در محل مورد بیمه نگهداری می‌شود؟ نوع و مقدار آنها را شرح دهید.

۷- آیا اشخاص ثالث در اموال مذکور در این پیشنهاد، منافع (از جمله رهن، امانت و ...) دارند؟ (شرح دهید)

۸- چنانچه کاربری محل مورد بیمه مسکونی است، آیا اقامتگاه دائم بیمه گذار می باشد یا صرفاً در ایام محدودی از سال مورد استفاده قرار می گیرد؟

لطفاً شرح دهید.

۹- در صورتیکه پیشنهاد بیمه گذار شامل اماکن تجاری باشد:

الف) چه مواقعی از موجودی کالا صورت برداری می‌شود؟

ب) آیا موجودی کالا در دفاتر قانونی ثبت می‌گردد؟ بله خیر

ج) آخرین تاریخ صورت برداری از موجودی کالا؟

د) دفاتر حسابداری در صندوق تسوز نگهداری می‌شود؟ بله خیر

اعتبار این پرسشنامه که توسط بیمه گذار تکمیل گردیده، منوط به پرداخت حق بیمه توسط ایشان و صدور بیمه نامه می باشد و این ورقه به تنهایی مورد هیچگونه حقی برای بیمه گذار و یا منشأ هیچگونه تعهدی برای بیمه گر نخواهد بود و در صورت وجود اختلاف در متن بیمه نامه و فرم پیشنهاد، متن بیمه نامه حاکمیت خواهد داشت.

امضاء بیمه گذار

مهر و امضاء واحد صدور / نماینده

۷- طرح آمارگیری مرکز آمار ایران از کارگاه خدمات انبارداری در سال ۱۳۹۰

مرکز آمار ایران به منظور تأمین داده‌های مورد نیاز برای تهیه‌ی حساب‌های ملی و منطقه‌ای، در مردادماه ۱۳۹۱ مبادرت به تهیه و اجرای «طرح آمارگیری از کارگاه‌های خدمات انبارداری»، به منظور شناخت وضع موجود کارگاه‌های ارائه‌کننده‌ی خدمات انبارداری شامل مشخصات عمومی این کارگاه‌ها، امکانات و تجهیزات مربوط و نیز اطلاعات اقتصادی آن‌ها برای دوره‌ی زمانی ۱۳۹۰ کرده است. پیش از این نیز مرکز آمار ایران در سال‌های ۱۳۸۱، ۱۳۸۴ و ۱۳۸۸، طرح آمارگیری از کارگاه‌های خدمات انبارداری را برای جمع‌آوری اطلاعات سال‌ها ۱۳۸۰، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۷ این کارگاه‌ها به اجرا درآورده بود. روش آمارگیری در این طرح به صورت تمام‌شماری بوده که با مراجعه‌ی مستقیم مأموران آمارگیری به ۱۹۳۲ واحد آماری (کارگاه) و تکمیل پرسشنامه از طریق مصاحبه‌ی حضوری با مسئولان آن‌ها، انجام شده است. گزارش حاضر شامل خلاصه نتایج این طرح است که در مقایسه با نتایج اجرای قبلی ارائه می‌شود.

تعاریف

کارگاه: مکان یا قسمتی از مکان است که در آن فعالیت اقتصادی مستمر و منظمی انجام می‌گیرد.

فعالیت اقتصادی: فعالیتی است که منجر به تولید کالا یا ارائه‌ی خدمت می‌شود.

کارگاه خدمات انبارداری: منظور کارگاهی است که فعالیت اصلی آن، فعالیت انبارداری یا فعالیت سردخانه‌داری است.

انبار: انبار عبارت است از محوطه‌ی محصوره‌ی محصوره‌ی تمام یا قسمتی از آن برای نگهداری کالا اختصاص یافته است.

سردخانه: سردخانه عبارت است از مجموعه ساختمان و تأسیساتی که در آن، شرایط لازم جهت نگهداری کالاهای کشاورزی و دامی فاسد شدنی از نظر درجه حرارت، رطوبت نسبی و... به طور مصنوعی تأمین می‌شود.

فعالیت اصلی: فعالیتی است که بیشترین امکانات، تأسیسات و تجهیزات کارگاه برای انجام آن پیش‌بینی شده و معمولاً بیشترین درآمد کارگاه از انجام آن حاصل می‌شود.

فعالیت انبارداری: فعالیتی است که اداره‌ی امور انبار را به منظور نگهداری کالاهای مختلف برعهده دارد.

فعالیت سردخانه‌داری: فعالیتی است که اداره‌ی امور سردخانه را به منظور نگهداری کالاهای سردخانه‌ای (کالاهای کشاورزی و دامی فاسدشدنی) برعهده دارد.

انبارسالنی: این نوع انبار، قسمتی سرپوشیده و دارای دیوارهای جانبی در محوطه‌ی کارگاه مورد آمارگیری است که برای انبار کردن کالا (بجز کالاهای سردخانه‌ای) مورد استفاده قرار می‌گیرد و معمولاً، به آن انبار سرپوشیده یا سالن می‌گویند.

انبار هانگار: این نوع انبار، قسمتی سرپوشیده در محوطه‌ی کارگاه است که فاقد دیوارهای جانبی بوده و برای انبار کردن کالا مورد استفاده قرار می‌گیرد. به این نوع انبارها معمولاً «سوله» نیز گفته می‌شود.

انبار روباز: این نوع انبار، قسمتی مشخص و معین از محوطه‌ی کارگاه است که فاقد بنا یا سوله است و به صورت روباز برای نگهداری کالا مورد استفاده قرار می‌گیرد. البته فضای سبزه، پارکینگ و خیابان‌بندی داخل محوطه‌ی کارگاه، به عنوان انبار روباز تلقی نمی‌شود. انواع سالن‌های سرد: سردخانه‌ها دارای سالن‌هایی برای نگهداری کالاهای سردخانه‌ای بوده که با توجه به نحوه استفاده از آنها به سه دسته تفکیک می‌شوند: ۱- سالن یک مداره‌ی زیر صفر؛ ۲- سالن یک مداره‌ی بالای صفر؛ ۳- سالن دو مداره؛

در سالن‌های یک مداره، دمای هوا در یکی از دو حالت زیر صفر یا بالای صفر تقریباً ثابت است و قابل تبدیل از یک حالت به حالت دیگر نیست، یعنی سالن یک مداره می‌تواند فقط در حالت بالای صفر یا فقط در حالت زیر صفر کار کند. در سالن دو مداره می‌توان برحسب لزوم از مدار زیر صفر یا مدار بالای صفر آن استفاده نمود، یعنی دمای هوا از یک حالت به حالت دیگر قابل تبدیل می‌باشد. دمای هوا در سالن‌های بالای صفر معمولاً در حدود صفر درجه‌ی سانتیگراد می‌باشد و ممکن است تغییراتی حدود یکی دو درجه داشته باشد. در این سالن‌ها معمولاً انواع میوه، پیاز، سیب زمینی و... نگهداری می‌شود. در سالن‌های زیر صفر دمای هوا همیشه زیر نقطه انجماد می‌باشد و کالاهایی مانند گوشت، ماهی، کره و... در آن‌ها نگهداری می‌شود.

ظرفیت اسمی سردخانه: منظور از ظرفیت اسمی سردخانه، مقدار ظرفیتی است که سردخانه را به آن می‌شناسند (همثلاً سردخانه‌ی ۵ هزار تنی).

دریافتی‌های کارگاه: منظور، تمامی دریافتی‌های حاصل از انجام فعالیت‌های اقتصادی کارگاه

است که به صورت نقدی یا غیر نقدی، پولی یا جنسی و ... به کارگاه تعلق می‌گیرد. ستانده: منظور، ارزش کالاها و خدماتی است که در کارگاه تولید شده و برای استفاده‌ی دیگران، در دسترس قرار می‌گیرد. ستانده در کارگاه‌های موردنظر این طرح، شامل حق انبارداری، حق سردخانه‌داری، توزین، تخلیه و بارگیری، بسته‌بندی کالا، تعمیر و سرویس وسایل نقلیه، مابه التفاوت خرید و فروش کالاها بدون تغییر شکل، اجاره‌ی ساختمان تعمیرات اساسی توسط کارکنان و نظایر آن می‌باشد. حق انبارداری: منظور، مبلغی است که کارگاه بابت انبارداری و نگهداری کالاهای دیگران دریافت کرده است.

حق سردخانه‌داری: منظور، مبلغی است که کارگاه در مقابل انجام خدمت (نگهداری کالا در سردخانه) یا به عنوان اجاره سالن به مشتری (صاحب کالا یا اجاره‌کننده)، دریافت کرده است. بررسی نتایج اجرای طرح، یافته‌های زیر را نشان می‌دهد:

فعالیت اصلی و فرعی

در سال ۱۳۹۰ تعداد ۱۱۴۰ کارگاه در کل کشور به ارائه‌ی خدمات انبارداری مشغول بوده‌اند که از این تعداد ۶۱۱ کارگاه (۵۳/۶ درصد) دارای فعالیت اصلی انبارداری و ۵۳۰ کارگاه (۴۶/۴ درصد) دارای فعالیت اصلی سردخانه‌داری می‌باشند.

جدول ۴- تعداد کارگاه‌های خدمات انبارداری برحسب نوع فعالیت اصلی

شرح	۱۳۸۷		۱۳۹۰	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۸۲۷	۱۰۰/۰	۱۱۴۰	۱۰۰/۰
انبارداری	۳۹۳	۴۷/۵	۶۱۰	۵/۵۳
سردخانه داری	۴۳۴	۵۲/۵	۵۳۰	۴۶/۵

جدول ۵- تعداد کارگاه‌های خدمات انبارداری بر حسب وضع و نوع فعالیت فرعی

۱۳۹۰		۱۳۸۷		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰	۱۱۴۰	۱۰۰	۸۲۷	کل کارگاه‌ها دارای فعالیت فرعی - انبارداری - سردخانه‌داری - توزین - تخلیه و بارگیری - بسته بندی کالا - تعمیر و سرویس وسایل نقلیه - فعالیت بازرگانی - سایر فعالیت‌ها
۳۹/۶	۴۵۱	۳۹/۷	۳۲۸	
۲/۸	۳۲	۲/۷	۲۲	
۰/۶	۷	۰/۴	۳	
۱۰/۶	۱۲۱	۱۲/۱	۱۰۰	
۲۵/۳	۲۸۸	۲۴/۳	۲۰۱	
۲/۰	۲۲	۵/۷	۴۷	
۱/۰	۱۱	۱/۰	۸	
۵/۲	۶۰	۷/۲	۶۰	
۴/۸	۵۵	۲/۷	۲۲	
۶۰/۴	۶۸۹	۶۰/۳	۴۹۹	

مشخصات فضاهای مخصوص نگهداری کالا در انبارها

مجموع ۶۴۳ کارگاه دارای فعالیت اصلی و فرعی انبارداری در کشور، دارای ۱۸۵۹ فضای مسقف با دیوار جانبی (سالن) و ۲۸۵ فضای مسقف بدون دیوار جانبی (هانگار) بوده‌اند. در این کارگاه‌ها، مساحت فضاهای مسقف با دیوار جانبی ۱۴۶۰ هزار مترمربع، مساحت فضاهای مسقف بدون دیوار جانبی ۴۵۱ هزار مترمربع و مساحت فضاهای روباز ۴۳۰۸ هزار مترمربع بوده است. براین اساس، به‌طور متوسط هر فضای مسقف با دیوار جانبی (سالن) بالغ بر ۷۸۶ متر مربع و هر فضای مسقف بدون دیوار جانبی (هانگار) در حدود ۱۵۸۲ متر مربع مساحت داشته است.

جدول ۶- مشخصات فضای مخصوص نگهداری کالا در انبارهای کشور

۱۳۹۰			۱۳۸۷			شرح
تعداد	مساحت (مترمربع)	سهم (درصد)	تعداد	مساحت (مترمربع)	سهم (درصد)	
۱۷۳۳	۳۵۲۴۹۸۳	۱۰۰/۰	۲۱۴۴	۶۲۱۸۸۶۵	۱۰۰/۰	جمع
۱۳۲۶	۱۰۰۶۲۸۰	۲۸/۶	۱۸۵۹	۱۴۶۰۴۴۲	۲۳/۵	فضای مسقف با دیوار جانبی (سالن)
۴۰۷	۴۸۷۷۱۲	۱۳/۸	۲۸۵	۴۵۰۸۴۴	۷/۲	فضای مسقف بدون دیوار جانبی (هانگار)
-	۲۰۳۰۹۹۱	۵۷/۶	-	۴۳۰۷۵۷۹	۶۹/۳	فضای روباز محوطه

مشخصات سالن‌های سرد

مجموع ۵۳۷ کارگاه دارای فعالیت سردخانه داری، دارای ۴۷۷ سالن یک مداره‌ی زیر صفر، ۳۲۹۵ سالن یک مداره بالای صفر و ۷۳۴ سالن دو مداره بوده است. بر این اساس به طور متوسط در هر سردخانه بالغ بر ۸ سالن سرد وجود داشته است. براساس نتایج طرح، مجموع مساحت سالن‌های سرد ۱/۴ میلیون مترمربع، حجم آن‌ها ۶/۲ میلیون مترمکعب و ظرفیت اسمی آن‌ها ۵/۱ میلیون تن بوده که به این ترتیب به طور متوسط هر سالن ۳۰۴ مترمربع مساحت، ۴/۵ متر ارتفاع و ۳۳۷ تن ظرفیت داشته است.

جدول ۷- مشخصات سالن‌های سرد

۱۳۸۷					شرح
تعداد	مساحت (مترمربع)	حجم (مترمکعب)	ظرفیت اسمی (تن)	سهم (درصد)	
۳۸۹۹	۹۹۹۵۷۱	۴۲۵۴۸۹۱	۱۱۸۳۵۹۷	۱۰۰/۰	جمع
۵۰۰	۱۴۶۲۹۵	۶۴۲۲۳۴	-	۱۴/۶	سالن یک مداره زیر صفر
۲۶۰۹	۶۳۰۳۶۳	۲۶۲۳۱۱۵	-	۶۳/۱	سالن یک مداره بالای صفر
۷۹۰	۲۲۲۹۱۳	۹۸۹۵۴۲	-	۲۲/۳	سالن دو مداره
۱۳۹۰					شرح
تعداد	مساحت (مترمربع)	حجم (مترمکعب)	ظرفیت اسمی (تن)	سهم (درصد)	

جمع	۴۵۱۵	۱۳۷۳۴۳۱	۶۱۶۳۸۰۳	۱۵۲۰۰۷۷	۱۰۰/۰
سالن یک مداره زیر صفر	۴۷۷	۱۸۸۱۱۵	۸۱۱۷۵۳	-	۱۳/۷
سالن یک مداره بالای صفر	۳۲۹۵	۹۳۸۸۸۷	۴۲۵۰۲۳۳	-	۶۸/۴
سالن دو مداره	۷۴۳	۲۴۶۴۲۹	۱۱۰۱۸۱۷	-	۱۷/۹

ستانده‌ها

براساس اطلاعات حاصل از اجرای این طرح در دوره‌ی مورد بررسی، ارزش ستانده‌ها در کارگاه‌های خدمات انبارداری حدود ۲۸۰۹/۳ میلیارد ریال می‌باشد. از این رقم ۴/۸۴۸ میلیارد ریال (۳۰/۲ درصد) مربوط به حق انبارداری، ۴/۱۳۶۴ میلیارد ریال (۴۸/۶ درصد) مربوط به حق سردخانه داری، ۴/۳۴۸ میلیارد ریال (۱۲/۴ درصد) مربوط به تخلیه و بارگیری، ۵/۱۰۱ میلیارد ریال (۳/۶ درصد) مربوط به مابه التفاوت خرید و فروش کالاها بدون تغییر شکل، ۴/۵۳ میلیارد ریال (۱/۹ درصد) مربوط به بسته‌بندی کالا، ۹/۴۸ میلیارد ریال (۱/۷ درصد) مربوط به توزین و ۴/۴۴ میلیارد ریال (۶/۱ درصد) مربوط به سایر ستانده‌ها می‌باشد. براین اساس به‌طور متوسط ارزش دریافتی‌های هر یک از این کارگاه‌ها، ۲۴۶۴ میلیون ریال بوده که نسبت به دوره ی قبل، ۱/۴ برابر شده است.

جدول ۵- مقایسه ارزش انواع ستانده‌های کارگاه‌های خدمات انبارداری (میلیون ریال)

شرح	۱۳۸۷			۱۳۹۰		
	کل	متوسط هرکارگاه	سهیم (درصد)	کل	متوسط هرکارگاه	سهیم (درصد)
جمع	۱۴۱۳۲۲۰	۱۷۰۹	۱۰۰/۰	۲۸۰۹۳۱۹	۲۴۶۴	۱۰۰/۰
حق انبارداری	۵۲۱۲۰۳	۶۳۰	۳۶/۹	۸۴۸۴۰۹	۷۴۴	۳۰/۲
حق سردخانه داری	۷۷۳۸۷۳	۹۳۶	۵۴/۸	۱۳۶۴۳۵۲	۱۱۹۷	۴۸/۶
تخلیه و بارگیری	۶۲۷۶۲	۷۶	۴/۴	۳۴۸۳۹۵	۳۰۶	۱۲/۴
مابه التفاوت خرید و فروش کالا بدون تغییر شکل	۱۳۳۳۰	۱۶	۰/۹	۱۰۱۵۴۹	۸۹	۳/۶

۳/۶	۸۹	۵۳۳۵۶	۰/۸	۱۳	۱۰۶۹۵	بسته بندی کالا
۱/۷	۴۳	۴۸۸۶۱	۰/۶	۱۰	۸۶۷۴	توزین
۱/۶	۳۹	۴۴۳۹۹	۱/۶	۲۷	۲۲۶۸۲	سایر ستاندها

با توجه به آمار ارائه شده توسط مرکز ایران از انبارها و سردخانه‌های موجود در کشور که در ادامه آورده شده است، مشخص است به لحاظ کمی در کشور با کمبود انبار مواجه نیستیم اما آنچه که به عنوان یک ضرورت احساس می‌شود، نظارت و بازرسی خدمات انبار و عملکرد آن‌ها می‌باشد و هیچ نهادی متولی این امر نمی‌باشد. لذا با تدوین قانون ملی انبار و مشخص نمودن نهاد متولی این امر، با نظارت ویژه بر فعالیت انبارها می‌توان در راستای بهبود معایب و نواقص کشور در زمینه انبارداری گام برداشت.

۸- تدوین و به روزرسانی قانون انبار در ایران

انبارداری یک خدمت اقتصادی است و عبارت از تهیه و نگهداری کالا به منظور عرضه به موقع یا گسترش دادن مدت عرضه آن به نحوی که کالا برای مدت بیشتری قابل دسترس و مصرف باشد. در اقتصاد هر کشوری انبارداری حلقه‌ای از زنجیره تولید، انتقال، توزیع و مصرف به شمار رفته و نقش اتصال و واسط را در انتقال کالا از مناطق تولید به بازارهای مصرف و سپس توزیع محلی برعهده دارند. لذا ایجاد یک نظام انبارداری منسجم در هر کشور ضروری به نظر می‌رسد. آنچه که قابل توجه است در اکثر کشورهای پیشرفته دنیا با توجه به اهمیت این موضوع، به طراحی قوانین انبار پرداخته‌اند و با ایجاد یک نظام هماهنگ انبارداری زمینه پیشرفت و توسعه بیشتر اقتصادی را فراهم نموده‌اند.

همانطور که در بررسی نظام انبارداری ایران مشاهده شد با وجود نقش برجسته نظام انبارداری در اقتصاد کشور، نسبت به این مسأله مهم بی‌توجهی صورت گرفته است. اکثر انبارهای موجود در کشور به صورت سنتی و بدون نظارت هیچ نهاد خاصی در حال فعالیت می‌باشند و این مسأله باعث افزایش تلفات محصول و کاهش بهره‌وری و راندمان شده است. لذا ضروری می‌رسد به دنبال ایجاد یک نظام هماهنگ انبارداری بر پایه قوانین اساسی باشیم. سیستم قبض انبار متشکل از بخش‌های مختلفی از قبیل دامنه کاربرد تا جرائم و مجازات است. لذا برای طراحی

قانون انبار باید تمام جوانب را در نظر گرفت. اما آنچه که قبل از هر اقدامی مهم به نظر می‌رسد که بررسی شود آیا قانون انبار با شرایط موجود در کشور متناسب است؛ چون به احتمال زیاد قانون ممکن است به طور گسترده‌ای توسط تولیدکنندگان و وام‌دهندگان و دیگر بازیگران بازار در صورت عدم در نظر گرفتن شرایط مورد پذیرش قرار نگیرد. نقطه آغازین در طراحی یا اصلاح قانون انبار و قبض انبار تعیین اولویت اهداف سیاستی، بسته به اینکه در جهت تأمین اعتبارات، کاهش فقر، توسعه بخش خاص، بهبود بهره‌وری یا ارزآوری است، می‌باشد؛ در تمام کشورهای مورد بررسی تسهیل جریان اعتبارات به بخش کشاورزی هدف سیاستی اصلی در این قانون محسوب می‌شود. نیازها از کشوری به کشور دیگر متفاوت است، لذا اهداف و اولویت سیاست‌ها نیز متفاوت می‌باشد. اما آنچه که مشخص است کشورها با زمینه‌های کشاورزی و اقتصادی مشابه تمایل به اهداف و اولویت‌های مشابه دارند. ایران نیز از این قاعده مستثنی نخواهد بود. لذا طراحی یا اصلاح قانون در این کشورها بیشتر با دو هدف عمده سیاستی معرفی می‌گردد: ۱- دسترسی به اعتبارات کوتاه مدت پس از برداشت؛ ۲- کاهش ضایعات.

پس از درک اهداف سیاستی و قبل از معرفی و اصلاح قانون، نیاز است قوانین موجود در کشور به صورت جامع ارزیابی و شناسایی گردند. به هر حال در قانون اساسی و ملی ممکن است قوانینی باشند که به طور مستقیم و غیرمستقیم قبض انبار را تحت تأثیر قرار دهند. این ارزیابی در طول فرایند پیش نویس نقش حیاتی را بازی می‌کند و به اطمینان از تطابق قانون انبار با قوانین موجود کمک می‌کند. همانطور که دیدیم در ایران قوانین و دستورالعمل‌هایی در زمینه انبار عمومی، گمرکی و مناطق ویژه اقتصادی و آزاد و قبض انبار در کشور به صورت پراکنده وجود دارد که سیستم انبار و قبض انبار را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در کنار مقررات خاص قبض انبار، سایر مقررات قانونی که به قبض انبار مربوط نمی‌شوند نیز باید بررسی گردد از جمله مقررات انتقال مالکیت، مقررات معاملات الکترونیکی و امضای الکترونیکی.

در نهایت با بررسی امکان پیاده‌سازی قانون در کشور می‌توان به طراحی قانون مشخص برای انبار و قبض انبار پرداخت. باید توجه شود که منابع عمومی صدور مجوز و نظارت بر فرایند انبارها و ثبت قبض انبار مهم است. لذا نهاد موجود باید با قانون جدید انجام وظیفه کند و یا حتی یک نهاد جدید به عنوان مرجع نظارتی ایجاد گردد.

با توجه به وجود تصویب‌نامه ۱۳۴۰ و مفاد مرتبط آن با بحث انبارداری و قبض انبار بهتر است که در مسیر بروز رسانی قانون موجود و یکپارچه سازی نظام انبارداری کشور گام برداریم. در

صورتی تصویب قانون خاص جدید اولویت دارد که اصلاح قانون فعلی در زمان طولانی‌تر و به سختی در مجلس تصویب گردد.

اولین بخش در طراحی قانون قبض انبار، دامنه کاربرد این قانون است. دامنه محصولات ممکن است بر اساس اهمیت محصول یا بخش، محدودیت زیرساخت‌های انبار، هزینه‌های اداری و سازمانی و بازرسی تعیین گردد. اما آنچه که به طور کلی در رویکرد قبض انبار در نظر گرفته می‌شود این است که زمانی می‌توان کالاها در تمام بخش‌های اقتصادی را تحت این قانون قرار داد که در کشور چارچوب قانونی بلندمدت برای این مساله در نظر داشته باشیم.

نکته مهم دیگری که در ایجاد یک نظام هماهنگ انبارداری در کشور باید در نظر گرفت بحث مدیریت است. بدین معنی که برای اجرای موثر این قانون باید ساختار نهادی تعیین گردد. لذا برای پیاده‌سازی این کار، باید حکم اجرا و نظارت به مقامات دارای قدرت کافی از جمله وزارت‌خانه‌ها داده شود. (ماده ۱۷ تصویب‌نامه). همانطور که در متن کتاب (تجربه کشورهای جهان) اشاره شد در صورتی که نهادهای دولتی منابع لازم را ندارند می‌توان نهادهای بخش خصوصی مثل اتحادیه‌های صنفی را برای انجام وظیفه نظارت بر انبارها و یا کارهای دیگر تحت نظارت مرجع ناظر در نظر گرفت.

ممنوعیت ورود به کسب و کار انبار بدون داشتن مجوز برای یکپارچه‌سازی سیستم قبض انبار الزامی است. برای کسب مجوز انبار، باید تعهدات انبار و نهاد مربوطه برای صدور مجوز و نظارت بر انبارها، تعلیق، رد و یا لغو مجوز در مجلس شورای اسلامی تعیین گردد. در واقع این قانون است که تعیین می‌کند تحت چه شرایطی به انبار مجوز فعالیت داده شود. در تصویب‌نامه ۱۳۴۰ وزارت بازرگانی و دادگستری به عنوان مجری آن در نظر گرفته شده است که با توجه به شرایط کنونی پیشنهاد می‌شود وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت عهده‌دار این مسئولیت گردد. الزامات صدور مجوز با توجه به نوع محصول یا بخش خاص بر اساس موارد زیر باید تعیین گردد:

الف) الزامات زیربنایی انبار: این الزامات شامل تعیین شرایط ساختمان، امنیت، امکانات دفتری، سیستم توزین، نمونه برداری و تعیین کیفیت محصول، سیستم تمیز کن و خشک کن برای محصولات کشاورزی، سیستم حمل و نقل و ذخیره سازی و تهویه و غیره می‌باشد که باید برای هر کالایی شرایط ذکر گردد. دسترسی به اینترنت از دیگر مواردی است که باید در انبارها به جهت ثبت قبض انبار در سامانه مرکزی وجود داشته باشد.

ب) الزامات انباردار: از جمله توانایی مدیریتی، پشتوانه مالی قوی و سوء پیشینه انباردار و

مواردی از این دست نیز باید تعیین گردد.

ج) الزامات کارکنان انبار: آموزش در جهت توزین و درجه بندی کالاها، کدگذاری کالاها، توانایی کار با کامپیوتر و سامانه انبار و هرآنچه که در انبار نیاز است که توسط کارکنان انبار انجام شود باید در قانون تعیین گردد.

د) تضامین عملکرد انبار: انبار باید برای کسب مجوز، بیمه، وثیقه و یا سایر تضامین را به نهاد مربوطه ارائه دهد تا بدین صورت از حقوق سپرده‌گذران و وام‌دهندگان حفاظت شود. لذا یکی از مواردی که در قانون انبار باید تعیین گردد میزان و نوع وثیقه انبار در نزد نهاد مربوطه می‌باشد.

ه) قوانین اجرایی و هزینه‌های ذخیره‌سازی: چگونگی اداره انبار و فعالیت آن و نرخ تعرفه‌های انبار برای نگهداری محصولات از مواردی است که باید در قانون نیز مشخص شود تا بر این اساس و در صورت برآورده کردن تمام این شرایط، انبار بتواند مجوز انجام فعالیت را کسب نماید.

مجوز انبار می‌تواند برای فعالیت در نوع خاصی از کالاها یا به صورت عمومی صادر گردد که در هریک از موارد باید شرایط جداگانه‌ای متناسب با کالا یا شرایط عمومی تعیین گردد. مدت زمان اعتبار مجوز نیز در قانون باید مشخص گردد که بر اساس تجربه کشورها این مدت اعتبار معمولاً بین یکسال تا پنج سال متغیر است که این مورد در تصویب‌نامه ۱۳۴۰ تعیین نشده است. اما نکته مهم در این رابطه این است که در مدت زمان اعتبار مجوز باید انبارها کنترل شوند تا در صورت عدم رعایت هریک از شرایط کسب مجوز، مجوز تعلیق، لغو و یا باطل گردد. در صورت کسب مجوز توسط انبار و برآورده ساختن تمام شرایط، باید نهاد صدور مجوز لیست انبارهای دارای مجوز را انتشار دهد. برای این منظور نیز باید سامانه ثبت مرکزی انبارها ایجاد گردد تا نهاد مربوطه لیست این انبارها را در آن سامانه ثبت و انتشار دهد.

انبارها علاوه بر تعهدات انبار در رابطه با صدور مجوز ملزم به رعایت الزامات نظارتی و اجرایی هستند که در قانون انبار نیز باید مشخص شوند. از جمله این موارد می‌توان به نگهداری اسناد، سوابق و گزارشات به صورت کاغذی و الکترونیکی به جهت حداقل رساندن جعل سند می‌باشد. این اسناد باید شامل تاریخ، مقدار، جزییات کالا، شماره سریال، کمیت و کیفیت محصول و ... باشد.

از الزامات نظارتی و اجرایی دیگر این است که در قانون به صراحت مشخص گردد که انباردار

مجاز به خرید یا فروش از نوع محصولات موجود در انبار است یا خیر. لازم به ذکر است در صورت مجاز بودن عملیات خرید و فروش محصولات از نوع انبار، امکان تقلب، و ریسک قادر نبودن انباردار به ارائه محصول در تاریخ سر رسید و ترخیص کالا وجود دارد. لذا این مورد در قانون باید با ظرافت خاصی بررسی و با توجه به شرایط موجود در کشور تعیین گردد.

باید توجه داشت بررسی انطباق تعهدات انبار با صدور مجوز و الزامات اجرایی پس از آن نیازمند نهادی برای بازرسی است. بازرسی انبار باعث تقویت اعتماد سپرده‌گذار، وام‌دهندگان و خریداران می‌گردد و این امر افزایش رقابت بین انبارها را در ارائه خدمات در پی خواهد داشت. بازرسی انبار باید بر پایه قوانین مجلس شورای اسلامی و تحت نظارت نهاد مسئول اولیه صورت پذیرد. در قانون باید مشخص شود که جهت انجام بازرسی نهاد اولیه به صورت مستقیم وارد عمل شود یا نهادی در بخش خصوصی را به عنوان بازرس ویژه تعیین کند تا در زمان‌های مشخص و یا اعلام نشده برای بررسی انطباق تعهدات انبار با الزامات صدور مجوز و الزامات اجرایی به انبار جهت بازرسی مراجعه کند. بر اساس ماده ۱۲ تصویب‌نامه ۱۳۴۰ هیأت نظارت متشکل از ۷ نفر عضو از وزارت دادگستری، وزارت بازرگانی، اتاق بازرگانی تهران، متخصصین امور اقتصادی مأمور بازرسی انبارها می‌باشند.

یکی از الزامات صدور مجوز انبار، تضامین عملکرد شامل بیمه، وثیقه، اعتبارنامه و یا حتی عضویت در صندوق ضمانت بود. در قانون باید به صراحت مشخص گردد که چه میزان بیمه و یا وثیقه برای تأمین شرایط کسب مجوز لازم است. قطعاً این از مواردی است که باید با دقت خاصی تعیین گردد تا ریسک ناشی از نکول انباردار را بتوان از این طریق جبران نمود. در ماده ۵ تصویب‌نامه این مورد لحاظ شده است (ماده ۳، ۵ و ۱۳ تصویب‌نامه).

با آغاز فعالیت انبار، حقوق و تعهداتی برای گردانندگان انبار و سپرده‌گذاران محصول در انبار تعیین می‌گردد. تعهدات شامل، تعهدات اولیه، جانبی و تخصیص ریسک عملکرد می‌باشد. تعهد اولیه انبار، نگهداری کالا و تعهد اولیه سپرده‌گذار، پرداخت هزینه‌های ذخیره‌سازی به انبار می‌باشد (ماده ۴ تصویب‌نامه).

از تعهدات جانبی انباردار در پذیرش کالای سپرده‌گذار باید قانون عدم تبعیض را رعایت نماید و از هر سپرده‌گذاری کالا دریافت کند مگر اینکه کالا در لیست پذیرش انبار نباشد، پذیرش آن به سایر کالاهای انبار آسیب برساند و یا اینکه ظرفیت کافی در انبار موجود نباشد. در ضمن انبار دار باید حداقل سطح مراقبت از محصولات انبار را انجام دهد و هرگونه مسئولیت خسارت ناشی

از عدم رعایت وظایف مراقبت، سرقت و اختلاس با وی خواهد بود. در رابطه با ترکیب کالاها قانون باید مقررات ذخیره-سازی را به طور کامل شرح دهد. در این امر باید رضایت دارندگان محصول و قوانین خاص آمیختن کالاها در نظر گرفته شود.

در رابطه با تخصیص ریسک، تعیین طرفی که مسئولیت خسارت وارده به محصول ناشی از عوامل طبیعی و غیرقابل پیش بینی برعهده می‌گیرد مهم است. در اکثر کشورهای دنیا این خسارت بر عهده دارنده محصول است و انبار از مسئولیت ناشی از موارد فورس ماژور معاف می‌باشد. با تحویل محصول به انبار توسط سپرده‌گذار باید قبض انبار صادر گردد. در واقع قبض انبار مالکیت کالاها را نشان می‌دهد و در واقع برای ثبت سوابق انبار کاربرد دارد (ماده ۲ تصویب‌نامه). قبض باید دارای حداقل جزئیات باشد که این موارد باید در قانون به طور کامل مشخص گردد. قبض انبار باید شامل جزئیات انبار و مهر امضای انبار، جزئیات سپرده‌گذار، شماره سریال و تاریخ صدور قبض، هزینه ذخیره‌سازی و حق رهن انبار، شرح اساسی کالا، اینکه محصول بیمه شده است یا خیر، حق انتقال به غیر، تاریخ سررسید وام و شرح ممنوعیت صدور قبض برای کالاهای متعلق به انبار ذکر گردد. لذا باید در قانون فرم یکسان قبض انبار برای انبارها طراحی شود و توسط نهاد صدور مجوز فرم‌های قبض انبار در اختیار انبارها قرار گیرد. هرچند بر اساس تجربه کشورهای پیشگام در این زمینه قبض انبار به سمت الکترونیکی شدن پیش رفته است و از این طریق امکان جعل و تقلب به حداقل می‌رسد. لذا باید در قانون تمام شرایط مذکور با توجه به شرایط کشور تعیین گردد. با توجه به اینکه قبض انبار الکترونیکی نیاز به بودجه کافی برای توسعه سیستم فنی دارد و نیازمند دسترسی به سیستم‌های الکترونیکی می‌باشد این پیش شرط در حال حاضر شاید در کشور برآورده نشود؛ لذا با توجه به اینکه در قبض انبار کاغذی، امکان خطر جعل یا تقلب را دارند، باید از شماره سریال در قبوض انبار استفاده گردد یا اینکه قبض بر روی کاغذهای توزیع شده با ویژگی خاص امنیتی صادر شود یا توسط پرینتر مخصوص چاپ گردد. حتی می‌توان در فرم‌های رنگی کاغذی دارای سریال با توجه به نوع محصول، کیفیت و مقدار آن صادر گردد. در صورتی که کشور بخواهد به سمت صدور قبوض الکترونیک حرکت کند باید به تدریج به معرفی اجزای سیستم قبض انبار الکترونیکی پرداخته شود.

برای ثبت انبار و قبض انبار نیز باید سامانه یکپارچه انبارداری طراحی گردد و تمام وقایع نیازمند ثبت در این سامانه ثبت گردد. ثبت قبض انبار قطعیت قانونی را افزایش می‌دهد و از حقوق دارندگان آن و متعهدان حفاظت می‌کند هرچند این امر نیازمند ایجاد یک سازمان

ثبت و همراه با هزینه خواهد بود. در قانون نیز باید نوع قبض انبار و نحوه انتقال آن، باتوجه به شرایط کشور تعیین گردد (ماده ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰ و ۱۱ تصویب نامه). برای انتقال قبض انبار باید عنوان قابل مبادله در آن ذکر گردد اما امکان توثیق با هر دو قبض انبار باید امکان پذیر گردد. قبض انبار دو قسمتی حق مالکیت و حق تعهد محصولات ذخیره شده را به طور جداگانه در دو سند مختلف ارائه می‌دهد. باتوجه به تجربه کشورها، کشورهای دارای نظام حقوقی نوشته، سیستم قبض انبار دو قسمتی را انتخاب اما کشورها با نظام حقوقی عرفی (کامن لا) سیستم قبض انبار تکی را انتخاب می‌کنند. اما آنچه که مشخص است زمانی هر دو قبض انبار تکی و دو قسمتی دارای مزایای معادل هم هستند که در چارچوب قانونی باشند. با توجه به تصویب‌نامه ۱۳۴۰ قبض انبار در ایران دو قسمتی در نظر گرفته شده است و تحت نام قبض رسید و برگ وثیقه مطرح شده است. قبض رسید نشان دهنده مالکیت کالا و برگ وثیقه بعد از ظهرنویسی دلیل وثیقه بودن کالا می‌باشد (ماده ۲ تصویب نامه). هر دو قبض رسید و برگ وثیقه توأم یا جداگانه از طرق ظهر نویسی منتقل می‌شوند (ماده ۶ تصویب نامه). تصویب نامه ۱۳۴۰ تمام جوانب نقل و انتقال قبض انبار را در نظر گرفته است و نیازی به اصلاح دیده نمی‌شود. در ضمن تسویه و ترخیص کالا باید منوط به ارائه قبض انبار و گواهی سپرده کالا باشد که در ماده ۱۵ تصویب نامه این امر نیز لحاظ گردیده است. نکته حائز اهمیت در زمان ترخیص کالا در صورت در دسترس نبودن گواهی سپرده، مالک کالا می‌تواند با پرداخت وام تعهد شده در گواهی سپرده به انبار، کالا را ترخیص نماید که این نیز در ماده ۹ تصویب نامه در نظر گرفته شده است. آنچه که در این میان در تصویب نامه ۱۳۴۰ شاید دیده نشده باشد ترخیص بخشی از کالاهای موجود در انبار است. بهتر است ماده قانونی در راستای ترخیص بخشی از کالاهای موجود در انبار با دریافت قبض انبار و ابطال آن و صدور مجدد قبض برای باقی مانده کالاها در نظر گرفته شود. وصول مطالبات بدون طی کردن رویه قضایی نیز در ماده ۱۰ تصویب نامه ۱۳۴۰ دیده شده است. و در صورت عدم پرداخت وام، دارندگان برگ وثیقه برای وصول طلب خود بر طبق مقررات اجرای اسناد لازم الاجرا از طریق انبارهای عمومی درخواست می‌کنند و پس از پرداخت هزینه‌های انبارداری و حق بیمه حاصل از فروش کالا، مطالبات در ابتدا به وی و سپس مابقی به دارنده قبض انبار پرداخت می‌گردد.

در این میان ممکن است تخلفاتی توسط سپرده‌گذاران، انبارداران و یا وام‌گیرندگان روی دهد. هریک از موارد احتمالی باید در قانون مشخص شود و متناسب با آن‌ها مجازات مربوطه تعیین

گردد. این جرایم می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- راه‌اندازی انبار و صدور قبض انبار قابل مبادله بدون مجوز.
- مدیریت نامناسب انبار.
- سوء استفاده از محصولات و عدم تحویل به موقع آن‌ها.
- ترخیص کالا بدون اخذ قبض انبار.
- دریافت محصول بیش از ظرفیت انبار.
- صدور قبض برای کالاهایی که در انبار موجود نیستند.
- صدور قبض تکراری و ...

مجازات باید در قانون به طور صریح از مقدار جریمه نقدی، تعلیق، لغو و ابطال مجوز انبار تا زندان و حبس مشخص گردد (ماده ۱۴).

جمع بندی

تجربه کشورهای موفق در زمینه انبارداری و بررسی شرایط کنونی ایران در این زمینه نشان می‌دهد که ایجاد مقررات تأثیرگذار برای برپایی نظام یکپارچه انبارداری و استفاده از سیستم قبض انبار در کشور ضروری است. این سیستم می‌تواند ضمن برآورده ساختن حقوق تمام طرف‌های درگیر در سیستم قبض انبار، باعث تسهیل دسترسی به اعتبارات، و به طور گسترده‌تر تحریک سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در این زمینه گردد. در سال ۱۳۴۰ تصویب نامه‌ای به جهت تأسیس شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ارائه شد که البته نیازمند بروزرسانی و تدوین مجدد است. اما آنچه که جای بحث و سوال دارد این است که چرا با گذشت ۵۴ سال از این تصویب نامه، کشور ما هیچ‌گونه پیشرفتی در زمینه انبارداری نداشته است و ما در زمره کشورهای نمونه دنیا در بحث انبارداری قرار نگرفته‌ایم.

پر واضح است که در کشور خلاً قانونی در این زمینه وجود نداشته است اما در بحث اجرایی کردن قانون تحت یک نظام واحد ضعیف عمل شده است. شاید بتوان گفت عدم توصیف و اطلاع رسانی مزایای سیستم قبض انبار توسط نهاد مسئول و عدم آگاهی متولیان انبار از مزایای سیستم قبض انبار باعث شده است که هیچ انباری به دنبال ثبت شرکت انبارداری و برخوردار شدن از مزایای این سیستم نباشد. در حال حاضر در کشور نهادهای درگیر انبارداری به صورت مستقل و بر طبق دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی خود در زمینه انبار عمل می‌کنند. اتحادیه انبارداران به

عنوان نهاد خصوصی این بخش فقط در نقش صنفی برای ارائه نرخ‌نامه‌های انبارداری عمل کرده و قدرت نظارتی و عملیاتی در حوزه انبارداری کشور نداشته است. تجربه موفق شرکت انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران و همچنین شرکت بورس کالای ایران در زمینه انبارها نوید بخش این است که فضا برای ایجاد یک نظام یکپارچه انبارداری و به روزرسانی قانون انبار در کشور فراهم می‌باشد. شاید تاکنون بی‌توجهی به تصویب‌نامه سال ۱۳۴۰ ما را از مزایای سیستم انبار و قبض انبار سال‌ها دور کرده باشد اما حال وقت آن رسیده است برای توسعه سیستم قبض انبار و تطبیق آن با تغییر شرایط کشور گام برداریم و به بروزرسانی و تدوین قانون قبض انبار بپردازیم و با تعیین نهاد نظارتی قوی، ایجاد سامانه یکپارچه سازی انبارهای کشور و اطلاع رسانی در زمینه مزایای سیستم قبض انبار برای متولیان این فعالیت راه را برای توسعه کشور و بهره‌برداری از مزایای سیستم قبض انبار باز نموده و با نظارت دقیق و قانونی در زمره‌ی کشورهای موفق جهان در حوزه انبارداری و قبض انبار قرار بگیریم.

تلاش‌های انجام گرفته در شرکت بورس کالای ایران در نهایت منجر به تدوین پیش نویس قانون انبارداری و قبض انبار در کشور شده که در پیوست دو ارائه شده است. امید است تا با تصویب این پیش نویس و سایر قوانین و مقررات مورد نیاز مسیر توسعه سیستم قبض انبار و کسب و کار انبارداری در کشور تسهیل گردد.

پیوست دو

پیشنویس قانون انبارداری

و قبض انبار

فهرست پیوست دو / پیش‌نویس قانون انبارداری و قبض انبار

۳۹۱	بخش اول: تعاریف
۳۹۳	بخش دوم: دامنه کاربرد قانون
۳۹۳	بخش سوم: نهاد اجرایی و نظارتی
۳۹۴	بخش چهارم: ترکیب «سازمان» و کارکنان آن
۳۹۵	بخش پنجم: مجوز انبارداری
۳۹۷	بخش ششم: تضامین و بیمه
۳۹۸	بخش هفتم: نظارت بر فعالیت انبار
۳۹۹	بخش هشتم: حقوق و تعهدات طرفین قرارداد
۴۰۲	بخش نهم: حق رهن «انباردار»
۴۰۳	بخش دهم: «قبض انبار»
۴۰۴	بخش یازدهم: معامله و توثیق قبض انبار
۴۰۵	بخش دوازدهم: تسویه و ترخیص کالا
۴۰۶	بخش سیزدهم: کمیته داوری
۴۰۶	بخش چهاردهم: اجرا و اولویت تعهدات
۴۰۷	بخش پانزدهم: جرایم و مجازات
۴۰۸	بخش شانزدهم: قوانین متفرقه

بخش اول: تعاریف

۱. ماده ۱. اصطلاحات و واژه‌هایی که در این قانون به کار رفته است، دارای معانی زیر می‌باشند:
 ۱. «انبار»: مکان فیزیکی حفاظت شده با محدوده معینی است که به منظور دریافت و نگهداری کالاهای «سپرده‌گذاران» اختصاص داده شده و توسط «سازمان» به عنوان انبار تحت نظارت، پذیرفته شده است.
 ۲. «انباردار»: شخص حقیقی یا حقوقی که به تشخیص «سازمان» مطابق این قانون صلاحیت لازم برای نگهداری کالاهای قابل سپرده‌گذاری در انبار و انجام سایر وظایف تعیین شده در این قانون را دارد و از «سازمان» «مجوز انبارداری» دریافت کرده است.
 ۳. «انبارداری»: فعالیت دریافت، نگهداری و تحویل مناسب، صحیح و به موقع کالا با رعایت مقررات «سازمان» است.
 ۴. «بورس»: بورس‌های کالایی دارای مجوز از شورای عالی بورس می‌باشند.
 ۵. «تحویل»: فرایند تحویل کالا از «انبار» به مالک «قبض انبار» یا نماینده قانونی وی است.
 ۶. «درجه‌بندی»: استاندارد هر نوع کالا، تعیین شده توسط «سازمان» است.
 ۷. «ذینفع ظهرنویسی»: کسی که قبض انبار به نام وی «ظهرنویسی» شده است.
 ۸. سازمان توسعه و نظارت انبارداری: سازمانی است که به موجب ماده (۳) این قانون تشکیل خواهد شد و در این قانون «سازمان» نامیده می‌شود.

۹. «سامانه انباردار»: سیستم الکترونیکی متصل به «سیستم ثبت مرکزی» است که عملیات مربوط به ثبت اطلاعات کالا و «قبض انبار» توسط «انباردار» در چارچوب این قانون از طریق آن صورت می‌گیرد.
۱۰. «سپرده گذار»: شخصی است که اقدام به سپردن کالا به «انبار» می‌نماید و «قبض انبار» به‌نام وی صادر می‌شود.
۱۱. «سیستم ثبت مرکزی»: سیستم الکترونیکی است که به موجب ماده (۵۷) این قانون ایجاد خواهد شد.
۱۲. «ظهن‌نویسی»: پشت نویسی و امضای «قبض انبار» توسط «سپرده‌گذار» یا مالک «قبض انبار»، با هدف انتقال یا «توثیق» آن است.
۱۳. «قبض انبار»: سند کاغذی یا الکترونیکی که در قبال سپردن کالا به «انبار» با شرایط مندرج در این قانون صادر می‌گردد.
۱۴. «قبض انبار قابل معامله»: «قبض انباری» که مالکیت آن از طریق «ظهن‌نویسی» و یا معاملات «بورس» قابل انتقال است.
۱۵. «قبض انبار غیر قابل معامله»: قبض انباری که مالکیت آن از طریق «ظهن‌نویسی» یا معاملات «بورس» قابل انتقال نیست.
۱۶. «کمیته دآوری» کمیته‌ای که به موجب ماده (۷۷) این قانون تشکیل می‌گردد.
۱۷. «مجوز انبارداری»: سندی است که «سازمان» پس از احراز شرایط در چارچوب این قانون صادر نموده و به موجب آن انباردار مجاز به صدور و انجام امور مربوط به «قبض انبار» مطابق این قانون است.
۱۸. «توثیق»: مسدود نمودن «قبض انبار» «وثیقه‌گذار» از طریق «سامانه انباردار» در «سیستم ثبت مرکزی» به نفع «وثیقه‌گیر» مطابق شرایط این قانون است.
۱۹. «وثیقه‌گذار»: مالک «قبض انبار» یا نماینده قانونی وی است که «قبض انبار» را به نفع «وثیقه‌گیر» «توثیق» می‌نماید.
۲۰. «وثیقه‌گیر»: شخصی است که «توثیق» به نفع او انجام پذیرفته است.

بخش دوم: دامنه کاربرد قانون

ماده ۲. کالاهای مشمول این قانون عبارتند از:

۱. کالاهای پذیرفته شده در «بورس» که برای آن‌ها صرفاً «قبض انبار قابل معامله» صادر خواهد شد.
۲. سایر کالاها که برای آن‌ها صرفاً قبض انبار غیرقابل معامله صادر خواهد شد.

بخش سوم: نهاد اجرایی و نظارتی

ماده ۳. در راستای توسعه سیستم انبارداری و نظارت بر حسن اجرای این قانون، «سازمان» با وظایف، اختیارات و ترکیب مندرج در این قانون تشکیل می‌شود. «سازمان» نهاد عمومی غیردولتی دارای شخصیت حقوقی و مالی مستقل است.
تبصره: اساسنامه و تشکیلات «سازمان» حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط هیئت مدیره ذکر شده در ماده ۵ تهیه و تصویب می‌شود.

ماده ۴. وظایف و اختیارات «سازمان» به شرح زیر است:

۱. اتخاذ تدابیر لازم جهت ساماندهی و توسعه انبارها و اعمال نظارت بر اجرای این قانون؛
۲. تدوین و تصویب دستورالعمل‌های لازم در راستای اجرای این قانون؛
۳. تدوین و تصویب مقررات درجه‌بندی، دریافت، نگهداری و تحویل کالا؛
۴. تعیین کالاهایی که امکان صدور «قبض انبار قابل معامله» و «قبض انبار غیر قابل معامله» برای آن‌ها وجود دارد؛
۵. احراز شرایط و اعطای «مجوز انبار» به «انبارها» تحت این قانون برای صدور «قبض انبار» کالای مشخص؛
۶. طبقه بندی و اعلام عمومی لیست «انبارها» بر اساس کالا، مالکیت، ظرفیت و موقعیت جغرافیایی انبار؛
۷. ایجاد «سامانه انباردار» و «سیستم ثبت مرکزی»؛
۸. تعیین وظایف «انبارداران» و «سپرده‌گذاران» و نظارت بر حسن ایفای تعهدات آن‌ها؛

۹. بازرسی نحوه دریافت، نگهداری، تحویل کالاها و صدور و لغو قبض انبار بدون محدودیت زمانی؛
۱۰. بازرسی اسناد، سوابق و مدارک «انبار» و «انبارداران» به صورت دوره‌ای و تصادفی؛
۱۱. تعلیق یا لغو «مجوز انبار» در صورت عدم انطباق «انبار» با مقررات این قانون و یا در صورت تخلف «انبارداران» بر اساس مفاد این قانون؛
۱۲. رسیدگی به اختلافات انبارداران، سپرده‌گذاران و دارندگان قبض انبار به عنوان مرجع حل اختلاف؛
۱۳. انجام و اجرای وظایف دیگری که تحت این قانون و مقررات تابعه آن و سایر قوانین الزامی می‌گردد.

بخش چهارم: ترکیب «سازمان» و کارکنان آن

ماده ۵. اعضای هیئت مدیره «سازمان» به شرح ذیل می‌باشد:

۱. وزیر صنعت، معدن و تجارت یا نماینده وی؛
 ۲. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی یا نماینده وی؛
 ۳. وزیر راه و شهرسازی یا نماینده وی؛
 ۴. وزیر جهاد کشاورزی یا نماینده وی؛
 ۵. رئیس کل بانک مرکزی یا نماینده وی؛
 ۶. رئیس کل بیمه مرکزی یا نماینده وی؛
 ۷. رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار یا نماینده وی؛
 ۸. رئیس کل گمرک جمهوری اسلامی ایران یا نماینده وی؛
 ۹. یک نفر خبره امور انبارداری به پیشنهاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران.
- تبصره:** مدت عضویت نماینده اتاق بازرگانی در ماده ۵ برای ۲ سال خواهد بود و انتخاب مجدد وی برای دو دوره دیگر بلامانع است.
- ماده ۶.** رئیس «سازمان» به عنوان بالاترین مقام اجرایی «سازمان» به پیشنهاد وزیر صنعت، معدن و تجارت، با رأی اکثریت اعضای هیئت مدیره به مدت دو سال تعیین خواهد شد.

تبصره: وظایف و حدود اختیارات رئیس «سازمان» در اساسنامه «سازمان» تعیین خواهد شد.

ماده ۷. رییس سازمان قبل از شروع به کار در «سازمان» موظف است سوگند یاد کند که وظایف قانونی خود را به نحو احسن انجام دهد و در انجام وظایف نهایت دقت و بی طرفی را به کار برد و کلیه تصمیماتی را که می‌گیرد مقرون به صلاح کشور بوده و رعایت حفظ اسرار «سازمان» را بنماید. متن سوگندنامه در اساسنامه «سازمان» مندرج خواهد شد.

ماده ۸. حقوق و مزایای رییس و اعضای هیأت مدیره «سازمان» از محل بودجه «سازمان» پرداخت می‌شود.

ماده ۹. در بدو انتصاب و خاتمه عضویت، رییس و اعضای هیأت مدیره باید فهرست دارایی‌های خود، همسر و افراد تحت تکفل خود را به رییس قوه قضاییه گزارش نمایند.

ماده ۱۰. مسئولیت بازرسی و حسابرسی «سازمان» با سازمان حسابرسی می‌باشد.

ماده ۱۱. رییس و مدیران «سازمان» مکلفند از افشای مستقیم یا غیر مستقیم اطلاعات محرمانه‌ای که در اجرای وظایف خود از آن‌ها مطلع می‌شوند، حتی پس از خاتمه دوران تصدی خود، خودداری کنند. متخلف به سه ماه تا یکسال حبس تعزیری و یا به جزای نقدی معادل ۲ تا ۵ برابر سود به دست آمده یا زیان متحمل نشده و یا هردو مجازات محکوم خواهد شد.

بخش پنجم: مجوز انبارداری

ماده ۱۲. صدور «مجوز انبارداری» منوط به احراز شرایط زیر توسط سازمان است:

۱. «انبار» مناسب ذخیره‌سازی کالاهای خاص که مجوز انبار برایشان صادر می‌شود، باشد.
۲. «انباردار» الزامات اعطای مجوز را برآورده سازد و منطبق بر شرایط و مقررات تحت این قانون عمل کند.

ماده ۱۳. صدور مجوز انبار منوط به ارائه مدارک و اطلاعات زیر است:

۱. تقاضانامه صدور مجوز انبار مطابق فرمت «سازمان»؛
۲. اطلاعات انبار از قبیل نام، مشخصات و ظرفیت آن؛
۳. مدارک مالکیت یا اجاره‌نامه رسمی انبار طبق فرمت «سازمان»؛

۴. بیمه نامه معتبر جهت پوشش خسارات احتمالی به انبار و کالاها طبق ضوابطی که به تصویب هیأت مدیره سازمان می‌رسد.

۵. اطلاعات در خصوص شرایط فنی انبار، مطابق با ضوابط مورد پذیرش «سازمان»؛

۶. مشخصات کامل هویتی انباردار شامل:

۶-۱) در مورد اشخاص حقیقی: نام و نام خانوادگی، شماره شناسنامه، کد ملی، آدرس محل سکونت و تصویر مدارک شناسایی؛

۶-۲) در مورد اشخاص حقوقی: نام، کد اقتصادی، شناسه ملی، اساسنامه، آگهی تاسیس و آخرین تغییرات آن بر اساس روزنامه رسمی و مشخصات کامل هویتی مدیران طبق بند (۶-۱)؛

۷. آخرین اظهارنامه مالیاتی انبار؛

۸. اطلاعات تضامینی که انباردار می‌تواند برای پوشش جبران خسارت‌های احتمالی طبق درخواست «سازمان» ارائه دهد و همچنین اطلاعات مربوط به توانایی مالی انباردار بر اساس ضوابط «سازمان».

ماده ۱۴. «سازمان»، پس از بازرسی، بررسی شرایط و اخذ تضامین، مجوز انبارداری را به انباردار اعطا می‌نماید و به موجب آن به انباردار اجازه داده می‌شود تا به فعالیت انبارداری و صدور «قبض انبار» بپردازد.

تبصره: «مجوز انبارداری» باید در انبار در معرض دید عموم قرار گیرد.

ماده ۱۵. «مجوز انبارداری» برای مدت یکسال اعتبار دارد و تمدید آن منوط به ارایه تقاضای تمدید توسط «انباردار» و پرداخت کارمزد تمدید مجوز طبق مقررات مربوط، حداقل یک ماه قبل از اتمام اعتبار مجوز و تداوم شرایط مندرج در این قانون به تشخیص «سازمان» می‌باشد.

ماده ۱۶. در صورت عدم تمایل «انباردار» به تمدید اعتبار «مجوز انبارداری»، وی باید حداقل یک ماه پیش از اتمام اعتبار آن، جهت تعیین تکلیف کالاهای موجود در انبار، موضوع را به «سازمان» اطلاع رسانی نماید.

ماده ۱۷. در صورت لغو «مجوز انبارداری» یا عدم تمدید آن، «قبض انبار» صادر شده قابلیت معامله را نخواهد داشت. در این صورت، «سازمان» موضوع را اطلاع‌رسانی نموده و مهلتی را برای مراجعه دارندگان «قبض انبار» به انبار ذیربط اعلام می‌نماید. در صورت لغو «مجوز انبارداری»، انباردار موظف به پرداخت خسارت به میزان سه درصد ارزش کالای سپرده‌شده در انبار به مالک «قبض انبار» حداکثر سه روز کاری پس از تحویل کالا می‌باشد. چنانچه خسارتی

بیش از میزان یادشده به مالک «قبض انبار» وارد شده باشد، وی می‌تواند موضوع را از طریق کمیته داوری پیگیری نماید.

تبصره: در صورت عدم پرداخت کامل خسارات موضوع ماده ۱۷ از سوی انباردار سازمان موظف به پرداخت خسارات از محل تضامین انباردار است. در صورت عدم تکافوی تضامین سازمان موظف به پیگیری پرداخت خسارات از طریق مراجع ذی‌صلاح قانونی خواهد بود.

ماده ۱۸. در صورت لغو مجوز انبارداری یا عدم تمدید آن و تحویل تمام کالاها به صاحبان قبوض انبار، صاحبان کالا تنها یک ماه فرصت طرح دعوی خواهند داشت و پس از بررسی به دعوی احتمالی و پرداخت کلیه خسارات قانونی سازمان تضامین تودیع شده را آزاد و به انباردار مسترد می‌نماید.

بخش ششم: تضامین و بیمه

ماده ۱۹. «انبارداران» متقاضی «مجوز انبارداری» موظفند بر اساس ضوابطی که به تصویب هیأت مدیره سازمان می‌رسد و تایید نمایند تا عملکرد و تعهدات خود را تحت این قانون تضمین کنند.

تبصره. هر زمان که «سازمان» تشخیص دهد که وثایق قبلی کافی نیستند، «انبارداران» موظفند بر اساس ضوابط تصویب شده وثایق مازاد به «سازمان» تحویل دهند؛

ماده ۲۰. انبارداران باید تمام کالاهای موجود در «انبار» را بر اساس ضوابط تصویب شده بیمه نمایند.

ماده ۲۱. هر زمان که «سازمان» تشخیص دهد که بیمه قبلی کافی نیست، «انبارداران» موظفند بر اساس ضوابط تصویب شده بیمه مازاد را برای انطباق با الزامات این قانون ارائه دهند.

ماده ۲۲. انبارداران موظفند گزارش آسیب کالاهای موجود در انبار را ظرف مدت ۵ روز از آسیب کالا به شرکت بیمه ارائه دهند. شرکت بیمه باید ظرف مدت ۱۰ روز کاری از دریافت اسناد و مدارک، خسارت را به سپرده گذاران پرداخت کند.

ماده ۲۳. در مواردی که قبض انبار جهت دریافت تسهیلات توثیق می‌شود به منظور کاهش ریسک وام دهندگان، سازمان موظف به ایجاد صندوق ضمانت برای تضمین عملکرد انبار

است. این صندوق در ابتدا با یک وام بدون بهره دولتی ایجاد خواهد شد. صندوق مجاز به اخذ تسهیلات و سرمایه‌گذاری بر اساس ضوابط تصویب شده خواهد بود.

ماده ۲۴. تمام انبارهای دارای مجوز انبار باید به عضویت صندوق ضمانت در آیند و در تأمین مالی صندوق بر اساس ضوابط تصویب شده سازمان و مقدار کالای ذخیره شده در انبار مشارکت کنند.

ماده ۲۵. در مواردی در جهت جبران خسارت وام دهندگان که نیاز به رجوع به تضامین انباردار باشد، صندوق ملزم به پرداخت نقدی خسارات ظرف سه روز کاری به وام دهندگان خواهد بود. صندوق ضمانت مبالغ پرداختی را با نقد نمودن تضامین و یا از محل پرداختی انبار جایگزین خواهد کرد.

بخش هفتم: نظارت بر فعالیت انبار

ماده ۲۶. سازمان برای بازرسی و نظارت بر فعالیت انبارها به صورت دوره‌ای و یا تصادفی ضوابطی را تعیین خواهد نمود.

ماده ۲۷. «انباردار» موظف است شرایط اعلامی توسط «سازمان» را برای بازرسی «انبار» در هر زمان فراهم کند.

ماده ۲۸. در صورت مشاهده مغایرت شرایط «انبار» با ضوابط فنی و استانداردهای «انبار»های مورد پذیرش، «سازمان» موضوع را کتبا و با ذکر ایرادات و تعیین مهلت لازم جهت رفع ایرادات به «انباردار» اطلاع می‌دهد. در صورت عدم رفع ایراد ظرف مهلت مقرر توسط «انباردار»، «سازمان» بر اساس ماده ۴۷ این قانون اقدام می‌کند.

ماده ۲۹. «سازمان» شرکت‌های بازرسی یا آزمایشگاه‌های حائز شرایط دریافت مجوز ارزیابی کیفی کالا را برای نمونه‌گیری، درجه‌بندی، توزین کالا و بررسی سایر شرایط بر اساس ضوابط تعیین خواهد نمود. ملزومات شرکت‌های بازرسی یا آزمایشگاه‌های مذکور جهت اخذ مجوز ارزیابی کیفی توسط سازمان اعلام خواهد شد.

ماده ۳۰. در موارد زیر «سازمان» مجوز ارزیابی کیفی کالا را تعلیق و یا لغو می‌نماید:

۱. انجام نامناسب بررسی کالا، توزین و یا نمونه برداری کالا؛

۲. نقض هر یک از مفاد این قانون و یا مقررات تحت آن؛
۳. به کارگرفته شدن مجوز برای اهداف نادرست؛
۴. نقض در ملزومات تعیین شده توسط سازمان؛
۵. سایر موارد تعیین شده توسط سازمان.

بخش هشتم: حقوق و تعهدات طرفین قرارداد

ماده ۳۱. «انباردار» موظف است در هر یک از موارد زیر، مراتب را در اسرع وقت به «سازمان» اطلاع دهد:

۱. ورشکستگی «انبار» و «انباردار».
۲. هر نوع وضعیت یا اقدامی که موجب توقف یا اخلال در سپردن کالا در «انبار» یا خروج کالا از «انبار» می‌شود از جمله ممنوعیت فعالیت «انبار» یا «انباردار»، توقیف اشخاص و اموال مرتبط با فعالیت «انبارداری» و پلمپ «انبار» و معابر مرتبط با انبار توسط مقامات ذیربط؛
۳. هرگونه تغییر در اطلاعات ارائه شده در هنگام پذیرش، موضوع ماده ۱۳ این قانون؛
۴. هرگونه تغییر شرایط «انبار» نسبت به شرایطی که «سازمان» برای «انبار» اعلام نموده است.
۵. هرگونه تغییر در مفاد قرارداد بیمه‌نامه کالای سپرده شده در «انبار» و مکاتبات بین «انباردار» و شرکت بیمه مربوطه که بر قرارداد یاد شده تأثیر دارد.
۶. سایر اطلاعات مورد درخواست «سازمان» در چارچوب مقررات.

ماده ۳۲. مسئولیت نگهداری کالا بر عهده «انباردار» بوده و در صورت بروز هرگونه خسارت به کالاهای سپرده شده به هر علت، «انباردار» مسئول جبران خسارت وارده به زیان‌دیدگان می‌باشد مگر در موارد فورس‌ماژور که نتواند جلوی آسیب کالا را بگیرد.

ماده ۳۳. «انباردار» موظف است هزینه‌های انبارداری و هزینه کارشناسی و ارزیابی را در چارچوب سقف مصوب «سازمان» تعیین و قبل از دریافت کالا آن را اطلاع‌رسانی نماید. سایر هزینه‌های جانبی (خدمات انبارداری) با اعلام «سازمان» تعیین می‌شود.

تبصره: در صورتی که کالا توسط انباردار استاندارد تشخیص داده نشود، هزینه‌های کارشناسی و ارزیابی مربوطه به «سپرده‌گذار» عودت داده نخواهد شد.

ماده ۳۴. «انباردار» موظف به رعایت استانداردهای انبارداری مصوب «سازمان» و انجام اقدامات ضروری و پیشگیرانه موردنیاز، جهت اطمینان از حفظ کمیت و کیفیت کالا در دوره نگهداری می‌باشد.

ماده ۳۵. پذیرش کالا در انبار، مستلزم تکمیل فرم درخواست ارزیابی و پذیرش کالا، انطباق با استانداردهای اعلامی توسط «سازمان» و ارائه مدارک و مستندات تعیین شده طبق ضوابط توسط «سپرده‌گذار» به «انبار» است.

ماده ۳۶. مستندات ارائه شده در ماده ۳۵، توسط «انباردار» ثبت و نگهداری می‌شود و در صورت درخواست «سازمان» در اسرع وقت ارائه می‌گردد.

ماده ۳۷. مسئولیت صحت ارزیابی‌های انجام شده و مشخصات مندرج در «قبض انبار» به طور کامل برعهده «انباردار» است و در صورت وجود هرگونه مغایرت در مشخصات کمی و کیفی مندرج در «قبض انبار» با کالای تحویل شده، جبران خسارات وارده با «انباردار» می‌باشد.

ماده ۳۸. «انباردار» پس از اخذ درخواست تحویل و احراز هویت مالک «قبض انبار» و اطمینان از مالکیت وی بر «قبض انبار» و وصول هرگونه هزینه که مالک قبض انبار طبق ضوابط ملزم به پرداخت آن به انباردار است، اقدام به تحویل کالا به وی می‌نماید.

ماده ۳۹. انباردار موظف به تحویل کالا به مالک قبض انبار مطابق با کیفیت و کمیت مندرج در قبض انبار طبق ضوابط تصویب شده خواهد بود.

ماده ۴۰. اگر «انباردار» از تحویل کالا اجتناب ورزد، موظف است علت امتناع از تحویل کالا را در اسرع وقت به «سازمان» گزارش دهد.

ماده ۴۱. «انباردار» موظف است سوابق و حساب تمام کالاهای انبار، تمام معاملات انبار و همچنین تمام قبض‌ها اعم از صادر شده، برگشتی و کنسل شده را، به صورت کاغذی به مدت ۵ سال و به صورت الکترونیکی به مدت ۱۰ سال، در مکانی امن نگهداری کند.

ماده ۴۲. اگر کالاها در معرض فسادپذیری هستند، یا نگهداری آن‌ها تا حد زیادی ارزش کالا را پایین می‌آورد یا باعث آسیب به سایر کالاها می‌شود، «انباردار» موظف است به مالک «قبض انبار» اطلاع‌رسانی کند تا هزینه‌های متعلقه طبق ضوابط را پرداخت کند و کالاها را از انبار خارج نماید.

ماده ۴۳. اگر فرد اطلاع‌رسانی شده در ماده ۴۲ هزینه‌های مذکور در این ماده را طی زمان مشخص شده پرداخت ننماید، «انبار» می‌تواند کالاها را طبق ضوابطی که به تصویب «سازمان»

می‌رسد به صورت حراج عمومی بفروشد. در صورت عدم فروش کالاها طبق ضوابط مذکور، «انباردار» می‌تواند کالاها را در جای دیگری قرار دهد و هیچ مسئولیتی در قبال تحویل کالا نخواهد داشت.

ماده ۴۴. از درآمد حاصل از فروش کالاهای موضوع ماده ۴۳، «انباردار» موظف است بعد از برداشت هزینه‌ها طبق ضوابط، مابقی را به نفع مالک «قبض انبار» محفوظ بدارد.

ماده ۴۵. به جز در مواردی که در «قبض انبار» ذکر شده است، «انبارداران» موظفند کالاها را به صورت جداگانه بر اساس «قبض انبار» صادر شده نگهداری کنند و بسته‌بندی یا تعویض بسته‌بندی کالا فقط با اجازه «سپرده‌گذار» مجاز است.

ماده ۴۶. در مورد کالاهایی که در انبار به طور مشترک در مالکیت اشخاص هستند، «انباردار» نسبت به هر مالک، به میزان سهمش مسئول است.

ماده ۴۷. در صورت عدم ایفای تعهدات «انباردار» هر یک از اقدامات ذیل به تشخیص سازمان قابل انجام است:

ا. اخطار کتبی.

ب. کاهش ظرفیت پذیرش کالا توسط انبار.

ج. تعلیق مجوز انبار حداکثر به مدت ۶ ماه.

د. لغو مجوز.

تبصره ۱. در صورت تعلیق مجوز انبار، «انباردار» نمی‌تواند در مدت تعلیق نسبت به دریافت کالای جدید اقدام نماید، لیکن قبض انبار صادر شده در انبار تعلیق شده همچنان از قابلیت معامله برخوردار خواهد بود.

تبصره ۲. در صورت وقوع موارد زیر، مجوز انبار لغو می‌شود:

ا. در صورت تداوم تعلیق مجوز انبار بیش از ۶ ماه و عدم رفع موجبات تعلیق.

ب. در صورت انحلال «انبار» یا ورشکستگی «انباردار».

ج. سایر موارد به تشخیص «سازمان».

ماده ۴۸. مالک «قبض انبار» باید قبل از انقضای اعتبار «قبض انبار» جهت دریافت کالا، به انبار مربوطه مراجعه نماید. در صورت عدم خروج کالا از انبار تا پایان ساعت کاری انبار در روز انقضای اعتبار قبض انبار، قبض مزبور قابلیت معامله را نخواهد داشت.

بخش نهم: هزینه‌های «انبارداری»

ماده ۴۹. هر «انبارداری» در قبال نگهداری کالاهای سپرده شده توسط «سپرده‌گذار» هزینه «انبارداری» دریافت می‌کند. می‌باشد.

ماده ۵۰. هزینه‌های «انبارداری» به ازای کالاهای سپرده‌گذاری شده در «انبار» شامل موارد زیر می‌شود:

ا. هزینه‌های قانونی برای ذخیره‌سازی و حفاظت کالاهای؛

ب. هزینه‌های مربوط به هرگونه اطلاع‌رسانی تحت مقررات این قانون.

ماده ۵۱. در صورتی که کالاها در موعد سررسید قبض انبار توسط مالک «قبض انبار» تحویل گرفته نشوند، هزینه‌های «انبارداری» از محل فروش کالاها از طریق حراج عمومی تأمین خواهد شد. فرایند حراج عمومی با نظارت «سازمان» و بر اساس ضوابط مصوب «سازمان» انجام خواهد پذیرفت.

ماده ۵۲. «انباردار» موظف است قصد فروش کالاها برای دریافت هزینه‌های «انبارداری» را به مالک کالاها اطلاع بدهد. اطلاع‌رسانی شامل تمام جزئیات درباره کالاها، مکان انبارها، تاریخ سپرده‌گذاری، نام «سپرده‌گذار» و هزینه‌های ادعا شده توسط «انباردار» برای «انبارداری» می‌باشد.

ماده ۵۳. پس از اطلاع‌رسانی ذکر شده در ماده ۵۲، مالک کالا ۱۰ روز کاری فرصت خواهد داشت تا نسبت به پرداخت هزینه‌های «انبارداری» اقدام نماید.

ماده ۵۴. اگر پس از اتمام مهلت ۱۰ روز ذکر شده در ماده ۵۳، هزینه‌های «انبارداری» و یا سایر هزینه‌های قانونی پرداخت نشود انباردار درخواست حراج کالاها را به سازمان تسلیم می‌نماید.

ماده ۵۵. «سازمان» پس از برگزاری حراج عمومی، هزینه‌های «انبارداری» و سایر هزینه‌های قانونی از جمله هزینه‌های آگهی، تبلیغات فروش و حراج را کسر و مابقی درآمد حاصل از فروش را به نفع اشخاص ذینفع محفوظ خواهد نمود.

بخش دهم: «قبض انبار»

ماده ۵۶. «قبض انبار» به عنوان سند مالکیت کالا، توسط «انباردار» به تقاضای «سپرده‌گذار» از طریق «سامانه انباردار» صادر می‌شود. «قبض انبار قابل معامله» به فرمت الکترونیکی صادر می‌شود. در صورت درخواست «سپرده‌گذار» «قبض انبار» الکترونیکی مسدود شده و به پشتوانه آن «قبض انبار» کاغذی صادر خواهد شد. مجدداً با تحویل «قبض انبار» کاغذی به «انبار»، «انباردار» طبق ماده ۷۵ «قبض انبار» کاغذی را لغو و «قبض انبار» الکترونیک را فعال خواهد کرد.

ماده ۵۷. «سیستم ثبت مرکزی» توسط «سازمان» راه‌اندازی می‌شود. تمام اعمال بر روی «قبض انبار قابل معامله»، از معامله تا لغو «قبض انبار» در «سیستم ثبت مرکزی» ثبت می‌شود. «سامانه انباردار» به «سیستم ثبت مرکزی» متصل می‌باشد.

ماده ۵۸. «انباردار» پس از ارزیابی کالا اقدام به ثبت اطلاعات زیر در «سامانه انباردار» نموده و قبض انبار را طبق فرمت «سازمان» صادر می‌نماید. اطلاعات مندرج در قبض انبار حداقل شامل موارد زیر است:

الف. شماره قبض انبار؛

ب. شماره ثبت انبار؛

ج. نام انباردار و آدرس پستی کامل انبار؛

د. نام مالک قبض انبار؛

ه. تاریخ صدور؛

و. نام و نوع کالا؛

ز. وزن کالا و خطای مجاز تحویل؛

ح. کیفیت کالا و خطای مجاز آن؛

ط. تاریخ انقضای اعتبار قبض انبار؛

ی. نام شرکت بیمه کالا؛

ک. بیان قابل معامله یا غیرقابل معامله بودن «قبض انبار»؛

ل. امضا و مهر «انباردار»؛

م. سایر موارد به تشخیص «سازمان».

تبصره: مسئولیت حقوقی صحت مندرجات «قبض انبار» بر عهده «انباردار» مربوطه است.
ماده ۵۹. تمام اسناد و سوابق مربوط به قبض انبار بر اساس ترتیبات زمانی در «سیستم ثبت مرکزی» نگهداری شود.
ماده ۶۰. در صورت مفقود شدن، سرقت و یا از بین رفتن قبض انبار کاغذی، «قبض انبار» جدید با دستور «سازمان» صادر می‌گردد و بر روی «قبض انبار» جدید واژه المثنی ذکر می‌شود.

بخش یازدهم: معامله و توثیق قبض انبار

ماده ۶۱. معامله «قبض انبار قابل معامله» از طریق «ظهن نویسی» با تأیید شخص «ذینفع ظهن نویس» و یا به صورت معاملات الکترونیک در بورس صورت می‌گیرد.
ماده ۶۲. در صورت «ظهن نویسی» «قبض انبار» کاغذی مالکیت کالا به انتقال گیرنده منتقل خواهد شد.
ماده ۶۳. «ظهن نویسی» «قبض انبار غیر قابل معامله» هیچ گونه حقوقی را برای انتقال گیرنده ایجاد نمی‌کند.
ماده ۶۴. سازمان بورس و اوراق بهادار مکلف است مقررات مربوط به پذیرش، معامله، تسویه و پایاپای معاملات «قبض انبار» الکترونیک را تصویب نماید.
ماده ۶۵. «بورس» شفافیت الکترونیکی معاملات، مکانیزم تسویه و پایاپای، مکانیزم تحویل و تعامل با بانک‌ها برای تسویه معاملات قبض انبار الکترونیک را پایه‌ریزی می‌کند.
ماده ۶۶. «بورس» موظف است ارتباط امن الکترونیکی و اختصاصی برای معامله و انتقال «قبض انبار» الکترونیک ایجاد کند.
ماده ۶۷. مالک «قبض انبار» معامله شده به موجب آن حقوق زیر را بدست می‌آورد:
 ا. مالکیت «قبض انبار»؛
 ب. مالکیت کالاها، و فعالیت‌هایی که «سپرده‌گذار» مجاز به انجام آن است مانند بسته‌بندی و جایگزینی بسته‌بندی کالاها؛
 ج. کلیه حقوق کالاهای تحویل داده شده به «انبارداران» بعد از صدور «قبض انبار»؛
 د. تعهد «انبار» در نگهداری یا تحویل کالاها بر طبق شرایط «قبض انبار».

ماده ۶۸. «بوس» تحویل کالا به مالک «قبض انبار» الکترونیک و پرداخت عواید حاصل از فروش را به فروشنده «قبض انبار» تضمین می‌کند.

ماده ۶۹. «قبض انبار» می‌تواند به عنوان «وثیقه» جهت تامین مالی مورد استفاده قرار گیرد. «ظهنویسی» بر روی «قبض انبار»، توسط بانک، گواهی بر وثیقه بودن کالاها می‌باشد.

ماده ۷۰. «ظهنویسی» و «توثیق» «قبض انبار» در «سیستم ثبت مرکزی» ثبت می‌شود.

تبصره: مادامی که «قبض انبار» «توثیق» شده است، خروج کالا از انبار منوط به صدور مجوز توسط «سازمان» می‌باشد.

ماده ۷۱. در صورت توثیق «قبض انبار»، مالک «قبض انبار» برای استرداد کالاهای ذخیره شده در «انبار»، موظف است تمام مبلغ وام مذکور را، قبل از انقضای موعد سررسید آن بپردازد.

ماده ۷۲. وام دهنده می‌تواند ده روز پس از انقضای موعد سررسید وام برای وصول طلب خود به «سازمان» درخواست دهد. در این موارد پرداخت هزینه انبارداری و هزینه حراج حاصل از فروش کالا بر طلب وام دهنده تقدم خواهند داشت.

بخش دوازدهم: تسویه و ترخیص کالا

ماده ۷۳. «انبار» موظف است کالاهای ذخیره شده را بر اساس تقاضای مالک «قبض انبار»، در صورت عدم «توثیق» «قبض انبار» و پس از تسویه هزینه‌های موضوع ماده ۵۰ ترخیص نماید، حتی اگر دوره ذخیره‌سازی به اتمام نرسیده باشد.

ماده ۷۴. در صورت «توثیق» «قبض انبار»، مالک آن پس از پرداخت وام متعهد شده تحت «قبض انبار»، کالا را از «انبار» ترخیص می‌نماید.

ماده ۷۵. «انبارها» پس از تسلیم «قبض انبار» کاغذی، آن را با حاشیه نویسی لغو و از طریق «سامانه انباردار»، لغو آن را در «سیستم ثبت مرکزی» ثبت می‌کنند.

ماده ۷۶. در صورت درخواست مالک کالا برای ترخیص بخشی از کالاها، «انباردار» موظف است قبض انبار قبلی را لغو و نسبت به صدور قبض جدید برای کالاهای باقی مانده اقدام کند.

بخش سیزدهم: کمیته داوری

ماده ۷۷. «سازمان» موظف است برای حل اختلاف منصفانه، تخصصی و کم هزینه طرفین درگیر در سیستم قبض انبار اعم از «انبارداران»، «سپرده‌گذاران»، «دارندگان قبض انبار» و «وام دهندگان»، «کمیته داوری» تشکیل دهد.

تبصره ۱: «کمیته داوری» دارای دبیرخانه است که در محل «سازمان» تشکیل می‌گردد.

تبصره ۲: بودجه «کمیته داوری» در قالب بودجه سازمان منظور و پرداخت می‌گردد.

تبصره ۳: مقررات داوری به تصویب «کمیته داوری» می‌رسد.

ماده ۷۸. «کمیته داوری» دارای هفت عضو می‌باشد که چهار نفر آنها از میان قضات باتجربه و با تأیید رئیس قوه قضائیه و سه نفر آنها از میان افراد صاحب نظر در زمینه انبارداری و با تأیید «سازمان» تعیین می‌گردند. رئیس کمیته از میان قضات انتخاب خواهد شد و دبیرخانه این کمیته در «سازمان» مستقر می‌گردد.

ماده ۷۹. «کمیته داوری» موظف است افراد واجد شرایط مرتبط به حوزه انبارداری و آشنا به امور حقوقی را به عنوان داور امین و مورد اعتماد معرفی کند.

ماده ۸۰. در صورت بروز اختلاف بین افراد درگیر در سیستم قبض انبار، شاکی داور منتخب خود را به «کمیته داوری» معرفی می‌کند. در صورت پذیرش داور از سوی متشاکی، رأی صادر می‌گردد.

تبصره ۱: در صورت عدم پذیرش داور شاکی از سوی متشاکی، متشاکی نیز داور خود را معرفی می‌کند و رأی بر اساس نظر دو داور صادر می‌گردد.

تبصره ۲: در صورت عدم پذیرش رأی دو داور از سوی شاکی یا متشاکی در این صورت سازمان داور سوم را برای صدور رأی اعلام می‌کند. رأی صادر شده از سوی داور سوم قطعی و لازم الاجرا است.

بخش چهاردهم: اجرا و اولویت تعهدات

ماده ۸۱. در صورت عدم پرداخت وام «قبض انبار» توثیق شده توسط وام گیرنده، کالاهای «انبار» به حراج گذاشته می‌شود. اطلاعات در مورد زمان و مکان حراج، ثبت نام جهت شرکت

- در حراج و قیمت اولیه کالاهای موجود در «انبار» از طریق آگهی در روزنامه کثیرالانتشار به اشتراک گذاشته می‌شود. حراج کالاها دو هفته پس از تاریخ انتشار آگهی انجام می‌پذیرد.
- ماده ۸۲.** پول حاصل از فروش کالاهای وثیقه شده «انبار» به صورت زیر توزیع می‌شود:
۱. در درجه اول هزینه حراج پوشش داده می‌شود.
 ۲. در مرحله دوم، هزینه انبارداری و حق بیمه پرداخت می‌گردد.
 ۳. سوم، طلب وام دهنده برآورده می‌شود.
 ۴. در مرحله چهارم، مقدار باقی‌مانده از فروش کالاها به مالک «قبض انبار» پرداخت می‌شود.

بخش پانزدهم: جرایم و مجازات

- ماده ۸۳.** مرتکبین به جرائم زیر بر اساس حکم دادگاه محکوم به یک سال تا ۶ سال حبس خواهند شد:
- ا. «انباردار» در صورت صدور «قبض انبار» بدون دریافت کالا از سپرده‌گذار مرتکب جرم شده است؛
 - ب. «انبارداری» که متقلبانه «قبض انبار» صادر می‌کند و از اظهارات نادرست «قبض انبار» آگاه است مرتکب جرم شده است؛
 - ج. «انبارداری» که «قبض انبار» تکراری صادر می‌کند (با اطلاع از این که قبلاً برای کالاها «قبض انبار» صادر شده است و یا این که «قبض انبار» ابطال نشده است) و در «قبض انبار» صادر شده کلمه تکراری را بیان نمی‌کند مرتکب جرم شده است؛
 - د. «انباردار» در صورت صدور «قبض انبار» برای کالاهای متعلق به خود بدون بیان مالکیت کالاها، مرتکب جرم شده است؛
- ه. «انباردار» در صورت تحویل کالاها بدون اخذ «قبض انبار»، مرتکب جرم شده است؛
- و. کسی که با فریب کالاها را بدون افشای عدم مالکیت خود و یا اعلام وثیقه بودن کالاها، با مالکیت خود به «انبار» تحویل می‌دهد، مرتکب جرم شده است؛
- ز. «انبارداری» که بدون مجوز معتبر از «سازمان» «قبض انبار» صادر کند مرتکب جرم شده است؛

ح. «انبارداری» که پس از درخواست مالک «قبض انبار» جهت دریافت کالا مطابق با ماده ۷۳، از تحویل کالاها به مالک «قبض انبار» خودداری می‌کند مرتکب جرم شده است؛ ط. شخصی که مفاد این قانون و مقررات آن را نقض کند مرتکب جرم شده است.

بخش شانزدهم: قوانین متفرقه

ماده ۸۴. لغو مجوز تحت این قانون، اعتبار «قبض انبار» صادر شده را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد و «انباردار» بارعایت این قانون با توجه به تعداد قبض معتبری که تاکنون صادر کرده به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

ماده ۸۵. در صورت تعلیق یا لغو مجوز انبار، «سازمان» در اطلاعیه منتشر شده در وبسایت رسمی خود اسامی انبارهای تعلیق شده و یا لغو شده را اعلام می‌کند.